

IDAD AUT
CCIÓN GENE

BS75

1760

v.4

c.1

BIBLIOTÓNOMA D
NERAL DE B

1080046456

UANL

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN

DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

Co # H C # 83

Sum. or Libris Perri An-
tonii de Pinal.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

FONDO BIBLIOTECA PÚBLICA
DEL ESTADO DE NUEVO LEÓN

IV

110350 37602

BS 75
1720
44

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

PROPHETIA ISAIAE.

CAPUT PRIMUM.

TEMPUS QUO PROPHEAVIT
*Isaias super Judam & Jerusalem. Quæ ob suam in-
gratitudinem atque scelera, omni pœnarum ge-
nere a Deo percussa, non est ad eum reversa: quam
ob rem dicit miseriam imminere ipsi desolatio-
nem: victimæ & solemnitates ipsius rejiciuntur, &
quid facere debeat ut in gratiam a Deo recipiatur:
rursum ob defectionem a pristina virtute in varia
peccata, gravem vindictam, & futuram tandem
ipsius liberationem, & in feliciorum statum restitu-
tionem vaticinatur.*

- V**ISIO Isaia filii Amos, quam vidit super
Judam & Jerusalem in diebus Ozia, Jo-
than, Achaz & Ezechia, regum Juda.
- 1 Audite caeli, & auribus percipe terra, quoniam Dominus locutus est. Filios enutrivit, & exaltavit: ipsi autem spreverunt me.
- 2 Cognovit bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui: Israel autem me non cognovit, & populus meus non intellexit.
- 3 Vaganti peccatrici, populo gravi iniquitate, femini nequam, filiis sceleratis: dereliquerunt Dominum, blasphemaverunt sanctum Israel, alienati sunt retrorsum.
- 4 Super quo percussam vos ultra, addentes prævaricationem: omne caput languidum, & omne cor mœrens.
- 5 A planta pedis usque ad verticem, non est in eo sanitas: vulnus, & livor, & plaga tumens non est circumligata, nec curata medicamine, neque fota oleo.

6 Terra vestra deserta, civitates vestrae succensæ igni: regionem vestram coram vobis alieni devorant, & desolabitur sicut in vastitate hostili.

BS 75
1720
44

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

PROPHETIA ISAIAE.

CAPUT PRIMUM.

TEMPUS QUO PROPHEAVIT
*Isaias super Judam & Jerusalem. Quæ ob suam in-
gratitudinem atque scelera, omni pœnarum ge-
nere a Deo percussa, non est ad eum reversa: quam
ob rem dicit miseriam imminere ipsi desolatio-
nem: victimæ & solemnitates ipsius rejiciuntur, &
quid facere debeat ut in gratiam a Deo recipiatur:
rursum ob defectionem a pristina virtute in varia
peccata, gravem vindictam, & futuram tandem
ipsius liberationem, & in feliciorum statum restitu-
tionem vaticinatur.*

VISIO Isaia filii Amos, quam vidit super
Judam & Jerusalem in diebus Ozia, Jo-
than, Achaz & Ezechia, regum Juda.
1 Audite caeli, & auribus percipe terra, quoniam Dominus locutus est. Filios enutrivit, & exaltavit: ipsi autem spreverunt me.
2 Cognovit bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui: Israel autem me non cognovit, & populus meus non intellexit.
3 Vaganti peccatrici, populo gravi iniquitate, femini nequam, filiis sceleratis: dereliquerunt Dominum, blasphemaverunt sanctum Israel, alienati sunt retrorsum.
4 Super quo percussam vos ultra, addentes prævaricationem: omne caput languidum, & omne cor mœrens.
5 A planta pedis usque ad verticem, non est in eo sanitas: vulnus, & livor, & plaga tumens non est circumligata, nec curata medicamine, neque fota oleo.

6 Terra vestra deserta, civitates vestrae succensæ igni: regionem vestram coram vobis alieni devorant, & desolabitur sicut in vastitate hostili.
Tom. IV. A s Et

8 Et derelinquetur filia Sion ut umbraculum in vinea, & sicut turgurium in cucumerario, & sicut civitas quæ vastatur.

9 * Nisi Dominus exercituum reliquisset nobis semen, * quasi Sodoma fuisset, & quasi Gomorrha similes effemus.

10 Audite verbum Domini principes Sodomorum, percipite auribus legem Dei nostri, populus Gomorrhae.

11 * Quo mihi multitudinem victimarum vestrarum, dicit Dominus? plenus sum. Holocausta arietum, & adipem pinguium, & sanguinem vitulorum, & agnorum, & hircorum, nolui.

12 Cum veniretis ante conspectum meum, quis quaesivit hæc de manibus vestris, ut ambularetis in attis meis?

13 Ne offeratis ultra sacrificium frustra: incensum abominatio est mihi. Neomeniam, & sabbatum, & festivitates alias non feram, iniqui sunt cæcus vestri:

14 Calendas vestras, & solemnitates vestras, odit anima mea: facta sunt mihi molesta, laboravi sustinens.

15 Et cum extenderitis manus vestras, avertam oculos meos a vobis: & cum multiplicaveritis orationem, non exaudiam: * manus enim vestre sanguine plene sunt.

16 * Lavamini, mundi estote, auferite malum cogitationum vestrarum ab oculis meis: quiescite agere perverse.

17 Discite benefacere: quaerite iudicium, subvenite oppresso, iudicate pupillo, defendite viduam.

18 Et venite, & arguite me, dicit Dominus: si fuerint peccata vestra ut coccinum, quasi nix dealbabitur: & si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt.

19 Si volueritis, & audieritis me, bona terræ comedetis.

20 Quod si nolueritis, & me ad iracundiam provocaveritis, gladius devorabit vos, quia os Domini locutum est.

21 Quomodo facta est meretrix civitas fidelis, plena

* Rom.
9. 26.
* Gen.
17. 24.

* Jerem.
6. 29.
Amos.
5. 21.

* Insa.
59. 3.
1. Petr.
3. 11.

plena iudicii? iustitia habitavit in ea, nunc autem homicidæ.

22 Argentum tuum versum est in scoriã: vinum tuum mistum est aqua.

23 Principes tui infideles, socii furum: omnes diligunt munera, sequuntur retributiones, * Pupillo non iudicant: & causa viduæ non ingreditur ad illos.

24 Propter hoc, ait Dominus Deus exercituum fortis Israel: Heu, consolabor super hostibus meis, & vindicabor de inimicis meis.

25 Et convertam manum meam ad te, & excoquam ad purum scoriã tuam, & auferam omne stannum tuum.

26 Et restituum iudices tuos, ut fuerunt prius, & consiliarios tuos sicut antiquitus: post hæc vocaberis civitas iusti, urbs fidelis.

27 Sion in iudicio redimetur, & reducent eam in iustitia:

28 Et conteret sceleratos, & peccatores simul: & qui dereliquerunt Dominum, confundentur.

29 Confundentur enim ab idolis, quibus sacrificaverunt: & erubescetis super hortis, quos elegeratis,

30 Cum fueritis velut quercus defluentibus foliis, & velut hortus absque aqua.

31 Et erit fortitudo vestra, ut favilla stupæ, & opus vestrum quasi scintilla: & succendetur utrumque simul, & non erit, qui extinguat.

CAPUT II.

Ad montem domus Domini fluent omnes gentes, & de Sion exibat lex, nec ultra bello molestabitur: domus vero Jacob ob idololatriam, avaritiam & reliqua scelera abijcietur: superbi humiliabuntur, & solus Dominus exaltabitur.

1 Verbum, quod vidit Isaias, filius Amos, super Juda & Jerusalem.

2 * Eterit in novissimis diebus præparatus mons domus Domini in vertice montium, & elevabitur super colles, & fluent ad eum omnes gentes.

3 Et ibunt populi multi, & dicent: Venite & ascendamus ad montem Domini, & ad domum

Dei Jacob, & docebit nos vias suas, & ambulabimus in semitis ejus: quia de Sion exhibit lex, & verbum Domini de Jerusalem.

4 Et judicabit Gentes, & arguet populos multos: & conflabunt gladios suos in vomeres, & lanceas suas in falces: non levabit gens contra gentem gladium, nec exercebuntur ultra ad praelium.

5 Domus Jacob venite, & ambulemus in lumine Domini.

6 Projecisti enim populum tuum, domum Jacob: quia repleti sunt ut olim, & augures habuerunt ut Philisthim, & pueris alienis adhaeserunt.

7 Repleta est terra argento & auro: & non est finis thesaurorum ejus:

8 Et repleta est terra ejus equis: & innumerabiles quadrigae ejus. Et repleta est terra ejus idolis, opus manuum suarum adoraverunt, quod fecerunt digiti eorum.

9 Et incurvavit se homo, & humiliatus est vir: ne ergo dimittas eis.

10 Ingredere in petram, & abscondere in fossa humo a facie timoris Domini, & a gloria majestatis ejus.

11 Oculi sublimes hominis humiliati sunt, & incurvabitur altitudo virorum: exaltabitur autem Dominus solus in die illa.

12 Quia dies Domini exercituum super omnem superbum, & excellum, & super omnem arrogantem: & humiliabitur.

13 Et super omnes cedros Libani sublimes, & credas, & super omnes quercus Basan.

14 Et super omnes montes excelsos, & super omnes colles elevatos.

15 Et super omnem turrim excelsam, & super omnem murum munitum.

16 Et super omnes naves Tharhis, & super omnes, quod visu pulchrum est.

17 Et incurvabitur sublimitas hominum, & humiliabitur altitudo virorum, & elevabitur Dominus solus in die illa:

18 Et idola penitus conterentur:

19 * Et introibunt in speluncas petrarum, & in voragine terra a facie formidinis Domini, &

* Osee
xv. 8.

a gloria Majestatis ejus, cum surrexerit percutere terram. Luc. 23.
30.
Apoc. 6. 16.

20 In die illa projiciet homo idola argenti sui, & simulachra auri sui, quae fecerat sibi, ut adoreret, talpas, & vespertiones.

21 Et ingreditur scissuras petrarum, & in cavernas faxorum a facie formidinis Domini, & a gloria Majestatis ejus, cum surrexerit percutere terram.

22 Quiescite ergo ab homine, cujus spiritus in naribus ejus est, quia excelsus reputatus est ipse.

CAPUT III.

Futura Judaeorum ob sua peccata gravis afflictio ac desertio & puerorum atque effeminatorum dominum: peccata superiorum arguit: item superbiam & curiosam lasciviam filiarum Sion in ignominiam v. rtendam praedicat.

1 **E**Cce enim dominator Dominus exercituum auferet a Jerusalem, & a Juda validum & fortem, omne robur panis, & omne robur aquae:

2 Fortem, & virum bellatorem, judicem, & prophetam, & ariolum, & senem:

3 Principem super quinquaginta, & honorabilem vultu, & consiliarium, & sapientem de Architectis, & prudentem eloquii mystici.

4 Et dabo pueros principes eorum, & effeminati dominabuntur eis.

5 Et irruet populus, vir ad virum, & unusquisque ad proximum suum: tumultuabitur puer contra senem, & ignobilis contra nobilem.

6 Apprehendet enim vir fratrem suum domesticum patris sui: Vestimentum tibi est, princeps esto noster, ruina autem haec sub manu tua.

7 Respondebit in die illa, dicens: Non sum medicus, & in domo mea non est panis, neque vestimentum: nolite constituere me principem populi.

8 Ruit enim Jerusalem, & Judas concidit: quia lingua eorum & adinventiones eorum contra Dominum, ut provocarent oculos majestatis ejus.

6 PROPHE. ISAIÆ, CAP. III.

9 Agnitio vultus eorum respondit eis: & peccatum suum quasi Sodoma prædicaverunt, nec absconderunt: vix animæ eorum, quoniam red-dita sunt eis mala.

10 Dicite iusto, quoniam bene, quoniam fructum adinventionum suarum comedet.

11 Vix impio in malum: retributio enim manuum eius fiet ei.

12 Populum meum exactores sui spoliaverunt, & mulieres dominate sunt eis. Popule meus, qui te beatum dicant, ipsi te decipiunt, & viam gressuum tuorum dissipant.

13 Stat ad iudicandum Dominus, & stat ad iudicandos populos.

14 Dominus ad iudicium veniet cum senibus populi sui, & principibus eius: vos enim depassis estis vineam, & rapina pauperis in domo vestra.

15 Quare atteritis populum meum, & facies pauperum commolitis, dicit Dominus Deus exercituum?

16 Et dixit Dominus: Pro eo quod elevate sunt filie Sion, & ambulaverunt extento collo, & nutibus oculorum ibant, & plaudebant, ambulabant pedibus suis, & composito gradu incedebant?

17 Decalvabit Dominus verticem filiarum Sion, & Dominus crinem earum nudabit.

18 In die illa auferet Dominus ornamentum calcamentorum, & lunulas,

19 Et torques, & monilia, & armillas, & mitras,

20 Et discriminalia, & periscelidas, & mure-nulas, & olfactoriola, & inares,

21 Et annulos, & gemmas in fronte pendentes,

22 Et mutatoria, & palliola, & linteamina, & acus,

23 Et specula, & findones, & vittas, & the-risra.

24 Et erit pro suavi odore fetor, & pro zona funiculus, & pro crispanti crine calvitium, & pro fascia pectorali cilicium.

25 Pulcherrimi quoque viri tui gladio cadent, & fortes tui in prælio.

PROPHE. ISAIÆ, CAP. IV. 7

26 Et mœrebunt atque lugebunt portæ ejus, & desolata in terra sedebit.

CAPUT IV.

Septem mulieres unum maritum appetent: germen Domini exaltabitur: & reliquæ Israel oblutis earum sordibus salva erunt, magnaqua securitate & felicitate afficientur.

1 **E**t apprehendent septem mulieres virum unum in die illa, dicentes: Panem nostrum comedemus: & vestimentis nostris operiemur: tantummodo invocetur nomen tuum super nos, aufer opprobrium nostrum.

2 In die illa erit germen Domini in magnificentia, & gloria, & fructus terræ sublimis, & exultatio his, qui salvati fuerint de Israel.

3 Et erit: Omnis, qui relictus fuerit in Sion, & residuus in Jerusalem, sanctus vocabitur, omnis qui scriptus est in vita in Jerusalem.

4 Si abluerit Dominus sordes filiarum Sion, & sanguinem Jerusalem laverit de medio ejus in spiritu iudicii, & spiritu ardoris.

5 Et creabit Dominus super omnem locum montis Sion, & ubi invocatus est, nubem per diem, & fumum & splendorem ignis flammantis in nocte: super omnem enim gloriam protectio.

6 Et tabernaculum erit in umbraculo diei ab æstu, & in securitatem, & absconsonem a turbine, & a pluvia.

CAPUT V.

Sub figura vineæ sterilis in direptionem tradita prophetat iudicium & desertionem Judæorum, ipsorumque peccata describuntur: avaritia in codunandis possessionibus: ebrietas & contemptus scientiæ Dei: inferni dilatatio: humiliatio superbiorum, & exaltatio Dei: felicitas quoque iustorum, & vix diversis peccatorum generibus denuntiatur: & signum in nationibus elevandum contra Judæos.

1 **C**Antabo dilecto meo canticum patruelis mei vineæ suæ. Vineam factam dilecto meo in cornu filio olei.

2 Et sepivit eam, & lapides elegit ex illa, & plan-

Jerem.
2. 21.
Matth.
21. 33.

plantavit eam electam, & ædificavit turrin in medio ejus, & torcular extruxit in ea: & expectavit ut faceret uvas, & fecit labruscas.

3 Nunc ergo habitatores Jerusalem, & viri Juda, judicate inter me & vineam meam.

4 Quid est quod debui ultra facere vineæ meæ, & non feci ei? an quod expectavi, ut faceret uvas, & fecit labruscas?

5 Et nunc ostendam vobis quid ego faciam vineæ meæ; auferam sepem ejus, & erit in direptionem; diruam maceriam ejus, & erit in conculcationem.

6 Et ponam eam desertam: non putabitur, & non fodietur: & ascendent vepres & spinæ: & nubibus mandabo, ne pluant super eam imbrem.

7 Vineam enim Domini exercituum, domus Israel est: & vir Juda germen ejus delectabile: & expectavi, ut faceret judicium, & ecce iniquitas: & justitiam, & ecce clamor.

8 Væ qui conjungitis domum ad domum, & agrum agro copulatis usque ad terminum loci: numquid habitabitis vos soli in medio terræ?

9 In auribus meis sunt hæc, dicit Dominus exercituum. Nisi domus mularum desertæ fuerint grandes, & pulchræ absque habitatore.

10 Decem enim jugera vinearum facient lagunculam unam, & triginta modii sementis facient modios tres.

11 Væ qui consurgitis mane ad ebrietatem sectandam, & potandum usque ad vesperam, ut vino æstuetis.

12 Cithara, & lyra, & tympanum, & tibia, & vinum in conviviis vestris: & opus Domini non respicitis, nec opera manuum ejus consideratis.

13 Propterea captivus ductus est populus meus, quia non habuit scientiam, & nobiles ejus interierunt fame: & multitudo ejus siti exaruit.

14 Propterea dilatavit infernus animam suam, & aperuit os suum absque ullo termino: & descendent fortes ejus, & populus ejus, & sublimes, gloriosisque ejus ad eum.

15 Et incurvabitur homo, & humiliabitur vir, & oculi sublimium deprimentur.

16 Et exaltabitur Dominus exercituum in judicio, & Deus sanctus sanctificabitur in justitia.

17 Et pascentur agni juxta ordinem suum, & deserta in ubertatem versa advenæ comedent.

18 Væ qui trahitis iniquitatem in furcillis vanitatis, & quasi vinculum plausfri peccatum.

19 Qui dicitis: Festinet, & cito veniat opus ejus, ut videamus: & appropiet, & veniat consilium sancti Israel, & sciemus illud.

20 Væ qui dicitis malum bonum, & bonum malum: ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras: ponentes amarum in dulce, & dulce in amarum.

21 * Væ qui sapientes estis in oculis vestris, & coram vobismetipsis prudentes.

22 Væ qui potentes estis adbibendum vinum, & viri fortes ad miscendam ebrietatem.

23 Qui justificatis impium pro muneribus, & justitiam justii aufertis ab eo.

24 Propter hoc, sicut devorat stipulam lingua ignis, & calor flammæ exurit: sic radix eorum quasi favilla erit, & germen eorum ut pulvis ascendet. Abjecerunt enim legem Domini exercituum, & eloquium sancti Israel blasphemaverunt.

25 Ideo iratus est furor Domini in populum suum, & extendit manum suam super eum, & percussit eum: & conturbati sunt montes, & facta sunt morticina eorum, quasi stercus in medio platearum. In his omnibus non est averfus furor ejus, sed adhuc manus ejus extenta.

26 Et elevabit signum in nationibus procul, & sibilabit ad eum de finibus terræ: & ecce festinus velociter veniet.

27 Non est deficiens, neque laborans in eo: non dormitabit, neque dormiet, neque solvetur cingulum renum ejus, nec rumpetur corrigia calcamenti ejus.

28 Sagittæ ejus acutæ, & omnes arcus ejus extenti. Ungulæ equorum ejus ut filix, & rotæ ejus quasi impetus tempestatis.

29 Rugitus ejus ut leonis, rugiet ut catuli leonum: & frendet, & tenebit prædam: & amplexabitur, & non erit qui eruat.

* Prov.
7.
Rom.

12. 16.

30 Et sonabit super eum in die illa sicut sonitus maris: aspiciemus in terram, & ecce tenebræ tribulationis, & lux obrebrata est in caligine ejus.

CAPUT VI.

Isaias visa Domini majestate condemnat se quod tacuerit, et mundatis labiis suis offert se ad prædicandum: prædicatur excæcandus populus usque ad desolationem civitatum Judæ, & ejus quæ derelicta erant, futura consolatio.

1 **I**N anno, quo mortuus est rex Ozias, vidi Dominum sedentem super solium excelsum & elevatum: & ea quæ sub ipso erant, replebant templum.

2 Seraphim stabant super illud, sex alæ uni, & sex alæ alteri: duabus velabant faciem ejus, & duabus velabant pedes ejus, & duabus volabant.

3 Et clamabant alter ad alterum, & dicebant: Sanctus, sanctus, sanctus, Dominus Deus exercituum, plena est omnis terra gloria ejus.

4 Et commota sunt superliminaria cardinum a voce clamantis, & domus repleta est fumo.

5 Et dixi: Væ mihi, quia tacui, quia vir pollutus labiis ego sum, & in medio populi polluta labia habentis ego habito, & regem Dominum exercituum vidi oculis meis.

6 Et volavit ad me unus de Seraphim, & in manu ejus calculus, quem forcipe tulerat de altari.

7 Et tetigit os meum, & dixit: Ecce tetigit hoc labia tua, & auferetur iniquitas tua, & peccatum tuum mundabitur.

8 Et audiui vocem Domini dicentis: Quem mittam? & quis ibit nobis? Et dixi: Ecce ego, mitte me.

9 Et dixit: Vade, & dices populo huic: * Audite audientes, & nolite intelligere: & videte visionem, & nolite cognoscere.

10 Excæca cor populi hujus, & aures ejus aggravata, & oculos ejus claudite: ne forte videat oculis suis, & auribus suis audiat, & corde suo intelligat, & convertatur, & sanem eum.

* Matt.
13. 14.
Marc.
4. 12.
Lucæ.
8. 10.
Joan.
12. 40.
Abior.
28. 26.

11 Et dixi: Usquequo Domine? Et dixit: Donec desolentur civitates absque habitatore, & domus sine homine, & terra relinquetur deserta.

12 Et longe faciet Dominus homines, & multiplicabitur, quæ derelicta fuerat in medio terræ.

13 Et adhuc in ea decimatio, & convertetur, & erit in ostensionem sicut terebinthus, & sicut quercus, quæ expandit ramos suos; semen sanctum erit id, quod steterit in ea.

CAPUT VII.

Obsessa a Syris & ab Israel Jerusalem, Isaias propheta illos non prevaluturos, datque impio Achaz signum liberationis, virginem parituram filium, cuius nomen Emanuel: prædicatur desertionem Israel & gravissimam Judæ afflictionem ac solitudinem.

1 **E**T factum est in diebus Achaz filii Joathan, filii Ozia regis Juda, ascendit Rasin rex Syriæ, & Phacee, filius Romelia rex Israel, in Jerusalem, ad præliandum contra eam: & non potuerunt debellare eam.

2 Et nuntiaverunt domui David, dicentes: Requievit Syria super Ephraim, & commotum est cor ejus, & cor populi ejus, sicut moventur ligna sylvarum a facie venti.

3 Et dixit Dominus ad Isaiam: Egredere in occursum Achaz tu, & qui derelictus est Jafub filius tuus, ad extremum aquæductus piscinæ superioris in via Agri fullonis.

4 Et dices ad eum: Vide ut filesas: noli timere, & cor tuum ne formidet a duabus caudis titionum fumigantium istorum in ira furoris Rasir regis Syriæ, & filii Romeliæ.

5 Eo quod consilium inierit contra te Syria in malum Ephraim, & filius Romeliæ, dicentes:

6 Ascendamus ad Judam, & suscitemus eum, & avellamus eum ad nos, & ponamus regem in medio lejus filium Tabeel.

7 Hæc dicit Dominus Deus: Non stabit, & non erit istud:

8 Sed caput Syriæ Damascus, & caput Damasci Rasin: & adhuc sexaginta & quinque anni, & desinet Ephraim esse populus:

12 PROPHE. ISAIAE, CAP. VII.

9 Et caput Ephraim Samaria, & caput Samariae filius Romeliae. Si non credideritis, non permanebitis.

10 Et adiecit Dominus loqui ad Achaz, dicens:

11 Pete tibi signum a Domino Deo tuo in profundum inferni, sive in excelsum supra.

12 Et dixit Achaz: Non petam, & non tentabo Dominum.

13 Et dixit: Audite ergo domus David: Numquid parum vobis est, molestos esse hominibus, quia molesti estis & Deo meo?

14 Propter hoc dabit Dominus ipse vobis signum. * Ecce virgo concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel.

15 Butyrum & mel comedet, ut sciat reprobare malum, & eligere bonum.

16 Quia antequam sciat puer reprobare malum, & eligere bonum, derelinquetur terra, quam tu detestaris a facie duorum regum suorum.

17 Adducet Dominus super te, & super populum tuum, & super domum patris tui dies, qui non venerunt a diebus separationis Ephraim a Juda cum rege Assyriorum.

18 Et erit in die illa: Sibilabit Dominus murtæ, quæ est in extremo fluminum Ægypti, & api, quæ est in terra Assur.

19 Et venient, & requiescent omnes in torrentibus vallium, & in cavernis petrarum, & in omnibus frutetis, & in univertis foraminibus.

20 In die ille radet Dominus in novacula conducta in his, qui trans flumen sunt, in rege Assyriorum, caput & pilos pedum, & barbam univertam.

21 Et erit in illa: Nutriet homo vaccam boum & duas oves.

22 Et præ ubertate lactis comedet butyrum: butyrum enim & mel manducabit omnis, qui relictus fuerit in medio terræ.

23 Et erit in die illa: Omnis locus ubi fuerint mille vites, mille argenteis, in spinas & in vepres erunt.

24 Cum sagittis & arcu ingredientur illuc: vepres enim & spinæ erunt in univertsa terra.

25 Et

25 Et omnes montes, qui in sarculo sarrientur, non veniet illuc terror spinarum & veprium, & erit in pascua bovis, & in conculationem pecoris.

CAPUT VIII.

Jubetur Isaias in libro scribere nomen pueri nascituri: prædicat regna Israel & Syriæ destruenda, Judæque afflictionem & futuram a Deo liberationem, licet multi ex Juda castri sint: jubet ligari testimonium & legem signari, subjiciens quæ immineant mala recedentibus a lege.

1 ET dixit Dominus ad me: Sume tibi librum grandem, & scribe in eo stylo hominis: Velociter spolia detrahe, cito prædare.

2 Et adhibui mihi testes fideles, Uriam sacerdotem, & Zachariam filium Barachia:

3 Et accessi ad prophetissam, & concepit, & peperit filium. Et dixit Dominus ad me: Voca nomen ejus: Accelera spolia detrahere: Festina prædari.

4 Quia antequam sciat puer vocare patrem suum & matrem suam, auferetur fortitudo Damasci, & spolia Samariae coram rege Assyriorum.

5 Et adiecit Dominus loqui ad me adhuc diceas:

6 Pro eo quod abiecit populus iste aquas Siloe, quæ vadunt cum silentio, & assumpsit magis Rafin, & filium Romeliae:

7 Propter hoc ecce Dominus adducet super eos aquas fluminis fortes & multas, regem Assyriorum, & omnem gloriam ejus: & ascendet super omnes rivos ejus, & fluet super univertas ripas ejus.

8 Et ibit per Judam, inundans, & transiens usque ad collum veniet. Et erit extensio alarum ejus, implens latitudinem terræ tuæ, o Emmanuel.

9 Congregamini populi, & vincimini, & audite univertæ procul terræ: confortamini, & vincimini, accingere vos & vincimini:

10 Inite consilium, & dissipabitur: loquimini verbum, & non fiet: quia nobiscum Deus.

11 Hæc enim ait Dominus ad me: Sicut in manu forti erudivit me, ne irem in via populi hujus, dicens:

12 Non

UNIVERSITATIS
ADAMANTINÆ

UNIVERSITATIS
ADAMANTINÆ

* Matt.
1. 23.
Lucæ.
1. 31.

12 Non dicatis conjuratio: omnia enim quæ loquitur populus iste, conjuratio est: & timorem ejus ne timeatis, neque paveatis.

13 Dominum exercituum ipsum sanctificate: imple pavor vester, & ipsa terror vester.

* Luc. 14 Et erit vobis in sanctificationem. * In lapidem autem offensionis, & in petram scandalum duabus domibus Israel; in laqueum & in ruinam habitantibus Jerusalem.

15 Et offendent ex eis plurimi, & cadent, & conterentur, & irretientur, & capientur.

16 Liga testimonium, signa legem in discipulis meis.

17 Et expectabo Dominum, qui abscondit faciem suam a domo Jacob, & præstolabor eum.

18 Ecce ego & pueri mei, quos dedit mihi Dominus in signum, & in portentum Israel a Domino exercituum, qui habitat in monte Sion.

19 Et cum dixerint ad vos: Querite a pytho-nibus, & a divinis, qui strident in incantationibus suis: Numquid non populus a Deo suo requiret, pro vivis a mortuis?

20 Ad legem magis, & ad testimonium. Quod si non dixerint juxta verbum hoc, non erit eis matutina lux.

21 Et transibit per eam, corruet, & esuriet: & cum esurierit, irascetur, & maledicet regi suo, & Deo suo, & suspiciet sursum.

22 Et ad terram intuebitur, & ecce tribulatio, & tenebræ, dissolutio & angustia, & caligo persequens, & non poterit avolare de angustia sua

CAPUT IX.

Vaticinium de Christi nativitate, ipsiusque imperio multiplicando: de liberatione Judæ a regibus Israel & Syria, quorum regnum, & præsertim regni Israel ad Deum redire nolentis, gravissimas cades intestinaque dissidia prædicat.

1 PRIMO tempore alleviata est terra Zabulon & terra Nepthali: & novissime aggravata est via maris trans Jordanem Galilææ Gentium.

2 Po-

2 Populus, qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam: habitantibus in regione umbræ mortis, lux orta est eis.

3 Multiplicasti gentem, & non magnificasti lætiti-
tiam. Lætabuntur coram te, sicut qui lætantur in messe, sicut exultant victores capta præda, quando dividunt spolia.

4 Jugum enim oneris ejus, & virgam humeri ejus, & sceptrum exactoris ejus superasti * sicut in die Madian.

5 Quia omnis violenta prædatio cum tumultu, & vestimentum mistum sanguine, erit in combustionem, & cibus ignis.

6 PARVULUS enim NATUS est nobis, & filius datus est nobis, & factus est principatus super humerum ejus: & vocabitur nomen ejus, Admirabilis, Consiliarius, Deus, Fortis, Pater futuri sæculi, Princeps pacis.

7 Multiplicabitur ejus imperium, & pacis non erit finis: super solum David, & super regnum ejus sedebit: ut confirmet illud, & corroboret in judicio & justitia, amodo & usque in sempiternum: zelus Domini exercituum faciet hoc.

8 Verbum misit Dominus in Jacob, & cecidit in Israel.

9 Et sciet omnis populus Ephraim, & habitantes Samariam in superbia & magnitudine cordis dicentes:

10 Lateres ceciderunt, sed quadris lapidibus ædificabimus: Lycomoros succiderunt, sed cedros immutabimus.

11 Et elevabit Dominus hostes Rasi a super eum, & inimicos ejus in tumultum vertet:

12 Syriam ab Oriente, & Philisthim ab Occidente: & devorabunt Israel toto ore. In omnibus his non est aversus furor ejus, sed adhuc manus ejus extenta:

13 Et populus non est reversus ad percutientem se, & Dominum exercituum non inquisierant.

14 Et disperdet Dominus ab Israel caput & caudam, incurvantem & refrenantem die una.

15 Longævus & honorabilis, ipse est caput: & propheta docens mendacium, ipse est cauda.

16 Et

16 Et erunt, qui beatificant populum istum, seducetes: & qui beatificentur, precipitati.

17 Propter hoc super adolescentulis ejus non lærabitur Dominus: & pupillorum ejus, & viduarum non miserabitur: quia omnis hypocrisis est & nequam, & uniuersum os locutum est stultitiam. In omnibus his non est auersus furor ejus, sed adhuc manus ejus extenta.

18 Succensa est enim quasi ignis impietas, veprem & spinam vorabit: & succendetur in densitate saltus, & convoluetur superbia fumi.

19 In ira Domini exercituum conturbata est terra, & erit populus quasi esca ignis: vir fratris suo non pariet.

20 Et declinabit ad dexteram, & esuriet: & comedet ad sinistram, & non saturabitur: uniusquisque carnem brachii sui vorabit: Manasses Ephraim, & Ephraim Manasses, simul ipsi contra Judam.

21 In omnibus his non est auersus furor ejus, sed adhuc manus ejus extenta.

CAPUT X.

Vae condentibus leges iniquas in oppressionem pauperum & viduarum: regem Assur virgam furoris Domini prædicat ob suam superbiam & cordis arrogantiam humiliandum: consolatur Israel, ne timeat ab Assur, reliquias ipsius ad Deum convertendas prædicans.

1 **V**A qui condant leges iniquas: & scribentes in iusticiam scripserunt:

2 Ut opprimerent in iudicio pauperes, & vim facerent causæ humilium populi mei: ut essent viduæ præda eorum, & pupillos diriperent.

3 Quid facietis in die visitationis, & calamitatis de longe venientis? ad cuius confugietis auxilium? & ubi derelinquetis gloriam vestram,

4 Ne incurvemini sub vinculo, & cum interfectis cadatis? Super omnibus his non est auersus furor ejus, sed adhuc manus ejus extenta.

5 **V**æ Assur, virga furoris mei & baculus ipse est, in manu eorum indignatio mea.

6 Ad

6 Ad gentem fallacem mittam eum, & contra populum furoris mei mandabo illi, ut auferat spolia, & diripiat prædam, & ponat illum in calculationem quasi lutum platearum.

7 Ipse autem non sic arbitrabitur, & cor ejus non ita exultabit: sed ad conterendum est cor ejus, & ad interfectionem gentium non paucarum,

8 Dicit enim:

9 Numquid non principes mei simul reges sunt? numquid non ut Charcamis, sic Calano: & ut Arphad, sic Emath? numquid non ut Damascus, sic Samaria?

10 Quomodo inuenit manus mea regna idoli, sic & simulachra eorum de Jerusalem, & de Samaria.

11 Numquid non sicut feci Samarie, & idolis ejus, sic faciam Jerusalem & simulachris ejus?

12 Et erit: cum impleverit Dominus cuncta opera sua in monte Sion, & in Jerusalem, visitabo super fructum magnifici cordis regis Assur, & super gloriam altitudinis oculorum ejus.

13 Dixit enim: In fortitudine manus meæ feci, & in sapientia mea intellexi: & abstuli terminos populorum, & principes eorum depreddatus sum, & detraxi quasi potens in sublimi residentes.

14 Et inuenit quasi nidum manus mea fortitudinem populorum: & sicut colliguntur ova, quæ derelicta sunt, sic uniuersam terram ego congregavi: & non fuit qui moveret pennam, & aperiret os, & ganniret.

15 Numquid gloriabitur securis contra eum, qui lecat in ea? aut exaltabitur terra contra eum, a quo trahitur? quomodo si elevetur virga contra elevantem se, & exaltetur baculus qui utique lignum est.

16 Propter hoc mittet dominator Dominus exercituum in pinguibus ejus tenuitatem: & subter gloriam ejus succensa ardebit quasi combustio ignis.

17 Et erit lumen Israel in igne, & Sanctus ejus in flamma: & succendetur, & devorabitur spinæ ejus, & vepres in die una.

18 Et gloria saltus ejus, & carmeli ejus ab anti-

Tom. IV.

B

ma

ma usque ad carnem consumetur, & erit terrore profugus.

19 Et reliquæ ligni saltus ejus præ paucitate numerabuntur, & puer scribet eos.

20 Et erit in die illa: non adjiciet residuum Israël, & hi qui fugerint de domo Jacob, inniti super eo, qui percussit eos: sed innitetur super Dominum sanctum Israël in veritate.

21 Reliquæ convertentur, reliquæ; inquam, Jacob ad Deum fortem.

22 * Si enim fuerit populus tuus Israël quasi arena maris, reliquæ convertentur ex eo, consummatio abbreviata inundabit justitiam.

23 Consummationem enim & abbreviationem Dominus Deus exercituum faciet in medio omnis terræ.

24 Propter hoc, hæc dicit Dominus Deus exercituum: Noli timere populus meus habitator Sion, ab Assur: in virga percussit te, & baculum suum levabit super te in via Ægypti.

25 Adhuc enim paululum modicumque, & consummabitur indignatio & furor meus super seculus eorum.

26 * Et suscitabit super eum Dominus exercituum flagellum * juxta plagam Madian in Petra Oreb, & virgam suam super mare, & levabit eam in via Ægypti.

27 Et erit in die illa: Auferetur onus ejus de humero tuo, & jugum ejus de collo tuo, & computrescet jugum a facie olei.

28 Veniet in Aiath, transibit in Magron: apud Machmas commendabit vasa sua.

29 Transierunt cursim, Gaba sedes nostra: obstupuit Rama, Gabaath Saulis fugit.

30 Hinni voce, tua filia Gallim, attende Laïsa, paupercula Anathoth.

31 Migravit Medemena: habitatores Gabim confortamini.

32 Adhuc dies est, ut in Nobe stetur: agitant manum suam super montem filia Sion, collem Jerusalem.

33 Ecce dominator Dominus exercituum confringet sagunculam in terrore, & excelsi statura succidentur, & sublimes humiliabuntur. 34

Infra
27. 11.
Rom. 9.
27.

Infra
37. 3.
Jud. 7.
25.

34 Et subvertentur condensa saltus ferro: & Libanus cum excelsis cadet.

CAPUT XI.

Vaticinium de Christi nativitate, judicio, exaltatione, conversione populorum & gentium ad Christum, & gloria sepulchri ipsius: item de conversione reliquiarum Israël ad Deum, ac fide gentium.

1 **E**t egredietur virga de radice Jesse, & flos de radice ejus ascendet. *Afor. 18: 23.*

2 Et requiescet super eum spiritus Domini: spiritus sapientie, & intellectus, spiritus consilii, & fortitudinis, spiritus scientie, & pietatis.

3 Et replebit eum spiritus timoris Domini: non secundum visionem oculorum judicabit, neque secundum auditum aurium arguet:

4 Sed judicabit in justitia pauperes: & arguet in æquitate pro mansuetis terræ: & percussit terram virga oris sui, * & spiritu labiorum suorum interficiet impium. *2 Thes. 2. 4.*

5 Et erit justitia cingulum lumborum ejus: & fides cinctorium renum ejus.

6 * Habitat lupus cum agno: & pardus cum hædo accubabit: vitulus & leo, & ovis simul morabuntur, & puer parvulus minabit eos. *Infra 65. 25.*

7 Vitulus, & ursus pascuntur: simul requiescent catuli eorum: & leo quasi bos comedet paleas.

8 Et delectabitur infans ab ubere super foramine aspidis: & in caverna reguli, qui ablactatus fuerit, manum suam mittet.

9 Non nocebunt, & non occident in universo monte sancto meo: quia repleta est terra scientia Domini, sicut aquæ maris operientes.

10 * In die illa radix Jesse, qui stat in signum * Rom. populorum, ipsum gentes deprecabuntur, & erit sepulchrum ejus gloriosum. *15. 12.*

11 Et erit in die illa: Adjiciet Dominus secundo manum suam ad possidendum residuum populi sui, quod relinquetur ab Assyriis, & ab Ægypto, & a Phetros, & ab Æthiopia, & ab Ælam, & a Sennar, & ab Emath, & ab insulis maris.

12 Et levabit signum in nationes, & congregabit profugos Israel, & dispersos Juda colliget & quatuor plagis terre.

13 Et auferetur zelus Ephraim, & hostes Juda peribunt: Ephraim non emulabitur Judam, & Judas non pugnabit contra Ephraim.

14 Et vocabunt in humeros Philistinum per mare, simul praedabuntur filios Orientis: Idumaea & Moab praecipuum manus eorum, & filii Ammon obedientes erunt.

15 Et desolabit Dominus linguam maris Aegypti, & levabit manum suam super flumen in fortitudine spiritus sui: & percutiet eum in septem rivis, ita ut transeant per eum calceati.

16 Et erit via residuo populo meo, qui relinquetur ab Assyriis: sicut fuit Israel in die illa, qua ascendit de Terra Aegypti.

CAPUT XII.

Canticum laudis & gratiarum actionis pro liberatione & beneficio Christi salvatoris.

1 ET dices in die illa: Confitebor tibi Domine, quoniam iratus es mihi: conversus est furor tuus, & consolatus es me.

2 Ecce Deus salvator meus, fiducialiter agam, & non timebo: quia fortitudo mea & laus mea Dominus, & factus est mihi in salutem.

3 Haurietis aquas in gaudio de fontibus salvatoris:

4 Et dicetis in die illa: Confitemini Domino, & invocate nomen ejus: notas facite in populis ad inventionem ejus: mementote, quoniam excelsum est nomen ejus.

5 Cantate Domino, quoniam magnifice fecit: annuntiate hoc in universa terra.

6 Exulta, & lauda habitatio Sion: quia magnus in medio tui sanctus Israel.

CAPUT XIII.

Ingens ac truculenta Babyloniorum vastatio a Medis.

1 O Nus Babylonis, quod vidit Isaia filius Amos.

2 Super montem caliginosum levate signum, exaltate vocem, levate manum, & ingrediantur portas duces.

3 Ego mandavi sanctificationis meae, & vocavi fortes meos in ira mea, exultantes in gloria mea.

4 Vox multitudinis in montibus, quasi popularum frequentium: vox sonitus regum, gentium congregatarum: Dominus exercituum praecipit militie belli.

5 Venientibus de terra procul, a summitate caeli: Dominus, & vasa furoris ejus, ut disperdat omnem terram.

6 Ululate, quia prope est dies Domini: quasi vastitas a Deo veniet.

7 Propter hoc, omnes manus dissolventur, & omne cor hominis contabescet.

8 Et conteretur. Toriones & dolores tenebunt, quasi parturiens, dolebunt: unusquisque ad proximum suum stupabit, facies combuisset vultus eorum.

9 Ecce dies Domini veniet, crudelis, & indignationis plenus, & ira, furorisque ad ponendam terram in solitudinem, & peccatores ejus conterendos de ea.

10 Quoniam stellae caeli, & splendor earum non expandent lumen suum: obtenebratus est sol in ortu suo, & luna non splendebit in lumine suo.

11 Et visitabo super orbis mala, & contra impiorum iniquitatem eorum, & quiescere faciam superbiam infidelium, & arrogantiam fortium humiliabo.

12 Pretiosior erit vir auro, & homo mundo obrizo.

13 Super hoc caelum turbabo: & movebitur terra de loco suo propter indignationem Domini exercituum, & propter diem ire furoris ejus.

14 Et erit quasi damula fugiens, & quasi ovis: & non erit, qui congreget: unusquisque ad populum suum convertetur, & singuli ad terram suam fugient.

15 Omnis, qui inventus fuerit, occidetur: & omnis, qui supervenerit, cadet in gladio.

Exod. 15. 2.
Psal. 117.
14.

Ezech. 32. 7.
Joel. 2.
10. 23.
15. Matth. 24. 29.
Marc. 13. 24.

* Pſal.
336. 9.

16 * Infantes eorum allidentur in oculis eorum: diripiuntur domus eorum, & uxores eorum violabuntur.

17 Ecce ego fuscitabo super eos Medos, qui argentum non querant, nec aurum velint:

18 Sed sagittis parvulos interficient, & lactantibus uteris non miserebuntur, & superfilios non parceret oculus eorum.

* Gen.
19. 24.

19 Et erit Babylon illa gloriosa in regnis, inclitya superbia Chaldæorum: * sicut subvertit Dominus Sodomam & Gomorrham.

20 Non habitabitur usque in finem, & non fundabitur usque ad generationem & generationem: nec ponet ibi tentoria Arabs, nec pastores requiescent ibi.

21 Sed requiescent ibi bestię, & replebuntur domus eorum draconibus: & habitabunt ibi struthiones, & pilosi saltabunt ibi:

22 Et respondebunt ibi ululæ in ædibus ejus, & firenes in delubris voluptatis.

CAPUT XIV.

Vaticinium de Judæorum consolatione & a Babylonica captivitate liberatione. Babyloniorumque contritione: quorum ingens superbia, amplitudo domini & crudelitas explicantur, una cum punitione Philistinorum, ac ceterorum, qui ob calamitatem Judæorum letati sunt.

1 PROPE est ut veniat tempus ejus, & dies ejus non elongabuntur. Miserebitur enim Dominus Jacob, & eliget adhuc de Israel, & requiescere eos faciet super humum suam: adjugetur advena ad eos, & adhærebit domui Jacob.

2 Et tenebunt eos populi, & adducent eos in locum suum: & possidebit eos domus Israel super terram Domini in servos & ancillas: & erunt capientes eos, qui se ceperant, & subjicient exatores suos.

3 Et erit in die illa: cum requiem dederit tibi Deus a labore tuo, & a concussione tua, & a servitute dura, qua ante servisti:

4 Sumes parabolam istam contra regem Babylonis, & dices: Quomodo cessavit exactor, quiescit tributum?

5 Contrivit Dominus baculum impiorum, virgam dominantium.

6 Cædentem populos in indignatione, plaga insanabili, subjicientem in furore gentes, persequentem crudeliter.

7 Conquievit & fluit omnis terra, gavisata est & exultavit:

8 Abietes quoque lætatae sunt super te, & cedri Libani: ex quo dormisti, non ascendet qui succidat nos.

9 Infernus subter conturbatus est in occursum adventus tui, fuscitavit tibi gigantes. Omnes principes terræ surrexerunt de foliis suis, omnes principes nationum.

10 Universi respondebunt, & dicent tibi: Et tu vulneratus es sicut & nos, nostri similes effectus es.

11 Detracta est ad inferos superbia tua, concidit cadaver tuum: subter te sternetur sinea, & operimentum tuum erunt vermes.

12 Quomodo cecidisti de caelo lucifer, qui mane oriebaris? contristi in terram, qui vulnerabas gentes?

13 Qui dicebas in corde tuo: In caelum conscendam, super astra Dei exaltabo solum meum, sedebo in monte testamenti, in lateribus aquilonis:

14 Ascendam super altitudinem nubium, similis ero Altissimo:

15 Verumtamen ad infernum detraheris in profundum lacus:

16 Qui te viderint, ad te inclinabuntur, teque prospicient: Numquid iste est vir, qui conturbavit terram, qui concussit regna,

17 Qui posuit orbem desertum, & urbes ejus destruxit, vineis ejus non aperuit carcerem?

18 Omnes reges gentium universi dormierunt in gloria, vir in domo sua.

19 Tu autem projectus es de sepulchro tuo, quasi stirps inutilis, pollutus, & obvolutus cum his, qui interfecti sunt gladio, & descenderunt ad fundamenta lacus, quasi cadaver putridum.

20 Non habebis consortium, neque cum eis in sepul.

sepultura: tu enim terram tuam disperdidisti, tu populum tuum occidisti: non vocabitur in aeternum semen pessimorum.

21 Præparate filios ejus occisioni in iniquitate pstrum horum: non confurgent, nec hæreditabunt terram, neque implebunt faciem orbis civitatum.

22 Et confurgam super eos, dicit Dominus exercituum: & perdam Babylonis nomen, & reliquias, & germen, & progeniem, dicit Dominus.

23 Et ponam eam in possessionem ericii, & in paludes aquarum, & scopabo eam in scopa terens, dicit Dominus exercituum.

24 Juravit Dominus exercituum, dicens: Si non, ut putavi, ita erit: & quomodo mente tractavi.

25 Sic eveniet: ut conteram Assyrium in terra mea, & in montibus meis concalcem eum: & auferetur ab eis iugum ejus, & onus illius ab humero eorum tolletur.

26 Hoc consilium, quod cogitavi super omnem terram, & hæc est manus extenta super universas gentes.

27 Dominus enim exercituum decrevit: & quis poterit infirmare? & manus ejus extenta: & quis avertet eam?

28 In anno, quo mortuus est rex Achaz, factum est onus istud:

29 Ne lateris Philisthæa omnis tu, quoniam comminuta est virga percussoris tui: de radice enim colubri egredietur regulus, & semen ejus absorbens voluerem.

30 Et pascentur primogeniti pauperum, & pauperes fiducia liter requiescent: & interire faciam in fame radicem tuam, & reliquias tuas interficiam.

31 Ulula porta, clama civitas: prostrata est Philisthæa omnis: ab Aquilone enim fumus veniet, & non est, qui effugiet agmen ejus.

32 Et quid respondebitur nuntiis gentis? Quia Dominus fundavit Sion, & in ipso sperabunt pauperes populi ejus.

CAPUT XV.

Moabitarum ruina prædicatur, & commotio propheta erga Moab.

1 **Q**uis Moab. Quia nocte vallata est Ar Moab, conticuit: quia nocte vallatus est murus Moab, conticuit.

2 Ascendite domus, & Dibon ad excessum planitium super Nabo, & super Medaba, Moab ululavit: in cunctis capitibus ejus calvitium, & omnis barba radetur.

3 In trivis ejus accendit fons sacco, super defæta ejus, & in plateis ejus omnis ululatus defecit in fletum.

4 Clamabit Hesebon, & Eleale, usque Jafa audita est vox eorum. Super hoc expediti Moab ululabunt, anima ejus ululabit sibi.

5 Cor meum ad Moab clamabit, vestes ejus usque ad Segor vitulam contornantem: per ascensum enim Luith fleus ascendet, & in via Orona in clamorem contritionis levabunt.

6 Aquæ enim Nemrim deserta erunt, quia aruit herba, defecit germen, viror omnis interit.

7 Secundum magnitudinem operis & visitatio eorum: ad torrentem salicem ducent eos.

8 Quoniam circumivit clamor terminum Moab: usque ad Gallim ululatus ejus, & usque ad Puteum Elim clamor ejus.

9 Quia aquæ Dibon replete sunt sanguine: ponam enim super Dibon additamenta: his, qui fugerint de Moab leonem, & reliquias terræ.

CAPUT XVI.

Orat emitti agnum, nempe Christum, de Petra deserti: Moab oborogantiam & perfidiam humiliabitur, panis ex eo relidit.

1 **M**itte agnum Domine dominatorem terræ, de Petra deserti ad montem filie Sion.

2 Et erit: Sicut avis fugiens, & pulli de nido volantes, sic erunt filie Moab in transensu Arnon.

3 Ini consilium, coge concilium: pone quasi noctem umbram tuam in meridie: absconde fugientes, & vagos ne prodas.

4 Habitabunt apud te profugi mei: Moab esto latibulum eorum a facie vastatoris: finitus est enim pulvis, consummatus est miser: defecit qui conculcabat terram.

5 Et preparabitur in misericordia solium, & sedebit super illud in veritate tabernaculo David, iudicans & quaerens iudicium, & velociter reddens quod iustum est.

* Jer. 4.
29. 6 * Audivimus superbiam Moab, superbus est valde: superbia ejus & arrogantia ejus, & indignatio ejus plusquam fortitudo ejus.

7 Ideo ululabit Moab ad Moab, universus ululabit: his, qui latantur super muros coeli lateris, loquimini plagas suas.

8 Quoniam suburbana Hesebon deserta sunt, & vineam Sabama domini Gentium exciderunt: flagella ejus usque ad Jazer pervenerunt: erraverunt in deserto, propagines ejus relictae sunt, transierunt mare.

9 Super hoc plorabo in fletu Jazer vineam Sabama: inebriabo te lacryma mea Hesebon, & Eleale: quoniam super vindemiam tuam, & super messem tuam vox calcantium irruit.

10 Et auferetur letitia & exultatio de Carmelo, & in vineis non exultabit neque jubilabit. Vinum in torculari non calcabit, quia calcare confueverat: vocem calcantium abstuli.

11 Super hoc venter meus ad Moab quasi cithara sonabit, & viscera mea ad murum coeli lateris.

12 Et erit: cum apparuerit, quod laboravit Moab super excelsis suis, ingredietur ad sancta sua, ut obsecret, & non valebit.

13 Hoc verbum, quod locutus est Dominus ad Moab ex tunc:

14 Et nunc locutus est Dominus, dicens: In tribus annis quasi anni mercenarii auferetur gloria Moab super omni populo multo, & relinquetur parvus & modicus, nequaquam multus.

CAPUT XVII.

Vastatis Damascenis auxiliariis populi Israel, similiter & Israel vastabitur, quia oblitus est Dei sal.

salvatoris sui, ad quem calamitate pressus revertetur: & vix persecutoribus populi Domini denuntietur.

1 O Nus Damasci. Ecce Damascus desinet esse civitas, & erit sicut acervus lapidum in ruina.

2 Derelictae civitates Aroer gregibus erunt, & requiescent ibi, & non erit qui exerceat.

3 Et cessabit adiutorium ab Ephraim, & regnum a Damasco: & reliquiae Syriae sicut gloria filiorum Israel erunt: dicit Dominus exercituum.

4 Et erit in die illa: attenuabitur gloria Jacob, & pinguedo carnis ejus marcescet.

5 Et erit sicut congregans in messe, quod restiterit, & brachium ejus spicas leget: & erit sicut quaerens spicas in valle Raphaim.

6 Et relinquetur in eo sicut racemus, & sicut excussio oleae duarum vel trium olivarum in summitate rami, sive quatuor aut quinque in cacuminibus ejus fructus ejus: dicit Dominus Deus Israel.

7 In die illa inclinabitur homo ad factorem suum, & oculus ejus ad sanctum Israel respiciet:

8 Et non inclinabitur ad altaria, quae fecerunt manus ejus: & quae operati sunt digiti ejus, non respiciet, lucos & delubra.

9 In die illa erunt civitates fortitudinis ejus derelictae sicut aratra, & segetes quae derelictae sunt a facie filiorum Israel, & eris deserta.

10 Quia oblita es Dei salvatoris tui, & fortis adiutoris tui non es recordata: propterea plantabis plantationem fidelem, & germen alienum feminabis.

11 In die plantationis tuae labrusca, & mane semen tuum florebit: ablata est messis in die hereditatis, & dolebit graviter.

12 Vox multitudini populorum multorum, ut multitudo maris sonantis: & tumultus turbarum, sicut sonitus aquarum multarum.

13 Sonabunt populi sicut sonitus aquarum inundantium, & increpabit eum, & fugiet procul: & rapietur sicut pulvis montium a facie venti, & sicut turbo coram tempestate.

14. In tempore vespere, & ecce turbatio: in matutino, & non subsistet. Hæc est pars eorum, qui vastaverunt nos, & fors diripientium nos.

CAPUT XVIII.

Adversus Aegyptios, qui Iudeos pellaxerant ad confidendum in ipsis: additur consolatio populi Judaici de reditu ad Jerusalem.

1. **V**A terre cymbalo alarum, quæ est trans flumina Ethiopia,

2. Qui mittit in mare legatos, & in vasis papyri super aquas. Ite angeli veloces ad gentem convulsam, & dilaceratam: ad populum terribilem, post quem non est alius: ad gentem expectantem & conculeatam, cujus diripuerunt flumina terram ejus.

3. Omnes habitatores orbis, qui moramini in terra, cum elevatum fuerit signum in montibus, videbitis, & clangorem tubæ audietis:

4. Quis hæc dicit Dominus ad me: Quiescam, & considerabo in loco meo sicut meridiana lux clara est, & sicut nubes rosis in die messis.

5. Ante messem enim totus effloruit, & imatura prædictio germinabit, & præcidentur ramusculi ejus falcibus: & quæ derelicta fuerint, abscedentur, & exentientur.

6. Et relinquentur simul avibus montium, & bestis terræ: & astate perpetua erunt super eam vulværes, & omnes bestie terræ super illum humentabunt.

7. In tempore illo, deseretur munus Domini exercituum a populo divulso & dilacerato: a populo terribili, post quem non fuit alius: a gente expedante, expectante & conculeata, cujus diripuerunt flumina terram ejus, ad locum nominis Domini exercituum montem Sion.

CAPUT XIX.

Describit plenius Aegyptiorum punitionem: & quod ad Deum conversi, misso ipsis salvatore, consolabuntur.

1. **O** Nus Aegypti. Ecce Dominus ascendet super nubem levem, & ingredietur Aegyptum,

2. & commovebuntur simulacra Aegypti a facie ejus, & cor Aegypti tabescet in medio ejus.

3. Et concurrere faciam Aegyptios adversus Aegyptios: & pugnabit vir contra fratrem suum, & vir contra amicum suum, civitas adversus civitatem, regnum adversus regnum.

4. Et dirumpetur spiritus Aegypti in visceribus ejus, & consilium ejus præcipitabo: & interrogabunt simulachra sua, & divinos suos, & pythones, & ariolos.

5. Et tradam Aegyptum in manu dominorum crudelium, & rex fortis dominabitur eorum, ait Dominus Deus exercituum.

6. Et arefcet aqua de mari, & fluvius desolabitur, atque siccabitur.

7. Et deficient flumina: attenuabuntur & siccabuntur rivi aggerum. Calamus & juncus marcescet:

8. Nudabitur alveus rivi a fonte suo, & omnis sementis irrigua siccabitur, arefcet & non erit.

9. Et crebunt pifeatores, & lugebunt omnes mirtentes in flumen hamum, & expandentes rete super faciem aquarum emarcescent.

10. Confundentur qui operabantur linum, pedes & texentes subtilia.

11. Et erunt irrigua ejus siccantia: omnes qui faciebant lacunas ad capiendos pifeos.

12. Stulti principes Taneos, sapientes consiliarii Pharaonis dederunt consilium insipiens: quomodo dicitis Pharaoni: Filius sapientium ego, filius regum antiquorum?

13. Ubi nunc sunt sapientes tui? annuntiet tibi, & indicent, quid cogitaverit Dominus exercituum super Aegyptum.

14. Stulti facti sunt principes Taneos, emarcescunt principes Memphæos, deceperunt Aegyptum, angulum populorum ejus.

15. Dominus miscuit in medio ejus spiritum veriginis: & errare fecerunt Aegyptum in omni opere suo, sicut errat ebrius & vomens.

16. Et non erit Aegypti opus, quod faciat caput & caudam incurvantem & refrænantem.

17. In die illa erit Aegyptius quasi mulieres, & flo.

stupebunt, & timebunt a facie commotionis manus Domini exercituum, quam ipse movebit super eam.

17 Et erit terra Juda Ægypto in pavorem: omnis, qui illius fuerit recordatus, pavebit a facie consilii Domini exercituum, quod ipse cogitavit super eam.

18 In die illa erunt quinque civitates in Terra Ægypti, loquentes lingua Chanaan, & jurantes per Dominum exercituum: Civitas solis vocabitur una.

19 In die illa erit altare Domini in medio Terra Ægypti, & titulus Domini juxta terminum ejus.

20 Erit in signum, & in testimonium Domino exercituum in Terra Ægypti. Clamabunt enim ad Dominum a facie tribulantis, & mittet eis salvatorem & propugnatorem, qui liberet eos.

21 Et cognoscetur Dominus ab Ægypto, & cognoscent Ægyptii Dominum in die illa, & colent eum in hostiis & in muneribus: & vota vovebunt Domino, & solvent.

22 Et percussit Dominus Ægyptum plaga, & sanabit eam, & revertentur ad Dominum, & placabitur eis, & sanabit eos.

23 In die illa erit via de Ægypto in Assyrios, & intrabit Assyrius Ægyptum, & Ægyptius in Assyrios, & servient Ægyptii Assur.

24 In die illa erit Israel tertius Ægyptio & Assyrio: benedictio in medio terre,

25 Cui benedixit Dominus exercituum, dicens: Benedictus populus meus Ægypti, & opus manuum mearum Assyrio: hæreditas autem mea Israel.

CAPUT XX.

Ex hoc quod Isaias jubetur nudus & discalceatus incedere, prædicitur Ægyptiorum & Æthiopum captivitas ab Assyriis, Judæis de illorum afflictione stupentibus.

1 **I**N anno, quo ingressus est Tarthan in Azotum, cum misisset eum Sargon rex Assyriorum, & pugnasset contra Azotum, & cepisset eam:

2 In

2 In tempore illo locutus est Dominus in manu Isaiæ filii Amos, dicens: Vade & solve faccum de lumbis tuis, & calceamenta tua tolle de pedibus tuis. Et fecit sic vadens nudus, & discalceatus.

3 Et dixit Dominus: Sicut ambulavit servus meus Isaias nudus, & discalceatus, trium annorum signum & portentum erit super Ægyptum, & super Æthiopiam.

4 Sic minabit rex Assyriorum captivitatem Ægypti, & transmigrationem Æthiopiæ, juvenum & senum, nudam & discalceatam, discopertis natibus ad ignominiam Ægypti.

5 Et timebunt, & confundentur ab Æthiopia spēs sua, & ab Ægypto gloria sua.

6 Et dicet habitator insulæ hujus in die illa: Ecce hæc erat spes nostra, ad quos confingimus in auxilium, ut liberarent nos a facie regis Assyriorum: & quomodo effugere poterimus nos?

CAPUT XXI.

Ruina Babylonis per Medos & Persas: omnis Idumææ & Arabiæ.

1 **O**Nus deserti maris. Sicut turbines ab Africo veniunt, de deserto venit, de terra horribili.

2 Visio dura nuntiata est mihi: quinicredulus est, infideliter agit: & qui depopulator est, vastat. Ascende Ælam, obside Mede: omnem gemitum ejus cessare feci.

3 Propterea repleti sunt lumbi mei dolore, angustia possedit me sicut angustia parturientis: corui, cum audirem, conturbatus sum, cum viderem.

4 Emarcuit cor meum, tenebræ stupefecerunt me: Babylon dilecta mea posita est mihi in miraculum.

5 Pone mensam, contemplare in specula comedentes & bibentes: surgite principes, arripite clypeum.

6 Hæc enim dixit mihi Dominus: Vade, & pone speculatorem: & quodcumque viderit, annuntiet.

7 Et vidit currum duorum equitum, ascensorem asini, & ascensorem cameli: & contemplatus est diligenter multo intuitu.

* Habac.
21. 1.

8 Et clamavit leo: Super speculam Domini ego sum, stans jugiter per diem: & * super custodiam meam ego sum, stans totis noctibus.

* Jerem.
51. 8.
Aponal.
14. 8.

9 Ecce iste venit ascensor vir bigæ equitum, & respondit, & dixit: * Cecidit, cecidit Babylon, & omnia sculpilia deorum ejus contrita sunt in terram.

10 Tritura mea, & filii areæ meæ, quæ audi- vi a Domino exercituum Deo Israel, annuntiavi vobis.

11 Onus Duma ad me clamat ex Seir: Custos quid de nocte? custos, quid de nocte?

12 Dixit custos: Venit mane & nox: si que- ritis, quærite: convertimini, venite.

13 Onus in Arabia. In saltu ad vesperam dormietis, in semitis Dedanim.

14 Occurrentes scienti ferte aquam, qui habi- tatis terram Austri, cum panibus occurrere sci- entia.

15 A facie enim gladium fugerunt, a facie gladii imminenti, a facie arcus extenti, a facie gravis prælii:

16 Quoniam hæc dicit Dominus ad me: Adhuc in uno anno, quasi in anno mercenarii, & aufer- retur omnis gloria Cedar.

17 Et reliquæ numeri sagittariorum fortium de filiis Cedar imminuentur: Dominus enim Deus Israel locutus est.

CAPUT XXII.

Sermo Domini contra Jerusalem, cujus desolat Propheta vastitatem: & quod neglecto Deo, frustra se munit ad resistendum Assyriis: carpuntur, quod cum plangere deberent, gula indulgeant, & rejecto Sobna templi præposito substituitur Eliacim, cui magna datur potestas.

1 Quidam quoque tibi Nus vallis visionis. Quidam quoque tibi est, quia ascendisti & tu omnis in testa?

2 Clamoris plena, urbs frequens, civitas exul- tans: interfecti tui, non interfecti gladio, nec mortui in bello.

3 Cuncti principes tui fugerunt simul, dureque ligati sunt: omnes qui inventi sunt, vincti sunt pariter, procul fugerunt.

4 Propterea dixi: Recedite a me, amare flebo: nolite incumbere, ut consolemini me super vastita- te filia populi mei.

5 Dies enim interfectionis, & concalcationis, & fetuum, Domino Deo exercituum in valle vi- sionis feruens murum, & magnificus super mon- tem.

6 Et Alam fumpit pharetram, currum homi- nis equitis, & parietem nudavit clypeus.

7 Et erunt electæ valles tuæ plene quadriga- rum, & equites ponent sedes suas in porta.

8 Et revelabitur operimentum Judæ, & vide- bis in die illa armamentarium domus saltus.

9 Et scissuras civitatis David videbitis, quia multiplicata sunt: & congregastis aquas piscinæ inferioris,

10 Et domos Jerusalem numerastis, & destru- xistis domos ad muniendum murum.

11 Et lacum fecistis inter duos muros ad aquam piscinæ veteris: & non suspexistis ad eum, qui fe- cerat eam, & operatorem ejus de longe non vi- distis.

12 Et vocabit Dominus Deus exercituum in die illa ad fletum, & ad plañtum, ad calvitium, & ad cingulum sacci:

13 Et ecce gaudium & lætitia, occidere vitulos & jugulare arietes, comedere carnes, & bibere vinum: * Comedamus, & bibamus: cras enim moriemur.

14 Et revelata est in auribus meis vox Domini exercituum: Si dimittetur iniquitas hæc vobis, donec moriamini, dicit Dominus Deus exerci- tum.

15 Hæc dicit Dominus Deus exercituum: Vade, ingredi ad eum, qui habitat in tabernaculo, ad Sobnam præpositum templi, & dices ad eum:

16 Quid tu hic, aut quasi quis hic? quia exci- disti tibi hic sepulchrum, excidisti in excelso me- moriale diligenter, in petra tabernaculum tibi.

17 Ecce Dominus asportari te faciet, sicut as- portatur gallus gallinaceus, & quasi amictum sic sublevabit te.

18 Coronans coronabit te tribulatione, quasi

Sap. 6.
Injra 5.
12.
1. Cor. 15.
30.

pilam mittet te in terram latam & spatiosam: ibi morieris, & ibi erit currus gloriæ tuæ, ignominia domus Domini tui.

19 Et expellam te de statione tua, & de ministerio tuo deponam te.

20 Et erit in die illa: Vocabo servum meum Eliacim filium Helciae,

21 Et induam illum tunica tua, & cingulo tuo confortabo eum, & potestatem tuam dabo in manu ejus: & erit quasi pater habitantibus Jerusalem, & domui Juda.

22 * Et dabo clavem domus David super humerum ejus: & aperiet, & non erit, qui claudat: & claudet, & non erit, qui aperiat.

23 Et figam illum paxillum in loco fideli, & erit in solium gloriæ domui patris ejus.

24 Et suspendent super eum omnem gloriam domus patris ejus, vasorum diversa genera, omne vas parvulum a vasis craterarum usque ad omne vas musicorum.

25 In die illo dicit Dominus exercituum: Auferetur paxillus, qui fixus fuerat in loco fideli: & frangetur, & cadet, & peribit quod pependerat in eo, quia Dominus locutus est.

CAPUT XXIII.

Tyri vastitas ad annos septuaginta prædicitur propter ejus superbiam, & postea restituetur.

1 **O**Nus Tyri. Ululate naves maris, quia vastata est domus, unde venire consueverant: de Terra Cethim revelatum est eis.

2 Tacete qui habitatis in insula: negotiatores Sidonis transfretantes mare, repleverunt te.

3 In aquis multis semen Nili, messis fluminis fruges ejus: & facta est negotiatio gentium.

4 Erubescet Sidon: ait enim mare, fortitudo maris dicens: Non parturivi, & non peperivi, & non enutrivivi juvenes, nec ad incrementum perduxivi virgines.

5 Cum auditum fuerit in Ægypto, dolebunt cum audierint de Tyro:

6 Transite maria, ululate, qui habitatis in insula:

7 Numquid non vestra hæc est, quæ gloriabatur a diebus pristinis in antiquitate sua? ducent eam pedes sui longe ad peregrinandum.

8 Quis cogitavit hoc super Tyrum quondam coronatam, ejus negotiatores principes, inlatores ejus inclyti terræ?

9 Dominus exercituum cogitavit hoc, ut detraheret superbiam omnis gloriæ, & ad ignominiam deduceret universos inclytos terræ.

10 Transi terram tuam quasi flumen, filia maris: non est cingulum ultra tibi.

11 Manum suam extendit super mare, conturbavit regna: Dominus mandavit adversus Chanaan, ut contereret fortes ejus.

12 Et dixit: Non adicies ultra, ut gloriaris, caelum solum sustinens virgo filia Sidonis: in Cethim confurgens transfreta, ibi quoque non erit requies tibi.

13 Ecce terra Chaldæorum talis populus non fuit, Assur fundavit eam: in captivitatem traduxerunt robustos ejus, suffoderunt domos ejus, posuerunt eam in ruinam.

14 Ululate naves maris, quia devastata est fortitudo vestra.

15 Et erit in die illa: In oblivione eris, o Tyre, septuaginta annis, sicut dies regis unius: post septuaginta autem annos erit Tyro quasi canticum meretricis.

16 Sume citharam, circui civitatem meretrix oblivioni tradita, bene cane, frequenta canticum, ut memoria tu sit.

17 Et erit post septuaginta annos: visitabit Dominus Tyrum, & reducet eam ad mercedes suas: & rursum fornicabitur cum universis regnis terræ super faciem terræ.

18 Et erunt negotiationes ejus, & mercedes ejus sanctificatæ Domino: non condentur, neque reponentur: quia his, qui habitaverint coram Domino, erit negotiatio ejus, ut manducet in saturitatem, & vestiantur usque ad vetustatem.

CAPUT XXIV.

Mala quæ Dominus propter peccata universo orbi factururus est, adjecta interim reliquiarum consolatio.

lacione: & quam terribilis erit dies divini iudicii.

1 **E**cce Dominus dissipabit terram, & nudabit eam, & affliget faciem ejus, & disperget habitatores ejus.

* Osee 4.
2 * Et erit sicut populus, sic sacerdos: & sicut servus, sic dominus ejus: sicut ancilla, sic domina ejus: sicut emens, sic ille qui vendit: sicut foenerator, sic is, qui mutuum accipit: sicut qui reperit, sic qui debet.

3 Dissipatione dissipabitur terra, & direptione prædabitur. Dominus enim locutus est verbum hoc.

4 Luxit, & defluxit terra, & infirmata est: defluxit orbis, infirmata est altitudo populi terræ.

5 Et terra infecta est ab habitatoribus suis: quia transgressi sunt leges, mutaverunt jus, dissipaverunt fœdus sempiternum.

6 Propter hoc maledictio vorabit terram, & peccabunt habitatores ejus: ideoque insanient cultores ejus, & relinquentur homines pauci.

7 Luxit vindemia, infirmata est vitis, ingemuerunt omnes qui lætabantur corde.

8 Cessavit gaudium tympanorum, quievit sonitus lætantium, contieuit dulcedo citharæ.

9 Cum cantico non bibent vinum: amara erit potio bibentibus illam.

10 Attrita est civitas vanitatis, clausa est omnis domus nullo introeunte.

11 Clamor erit super vino in plateis: deserta est omnis lætitia: translatus est gaudium terræ.

12 Relicta est in urbe solitudo, & calamitas opprimet portas.

13 Quia hæc erunt in medio terræ, in medio populorum: quomodo si pauca olivæ, quæ remanserunt, excutiantur ex olea: & racemi, cum fuerit finita vindemia.

14 Hi levabunt vocem suam, atque laudabunt: cum glorificatus fuerit Dominus, hincient de mari.

15 Propter hoc in doctrinis glorificate Dominum: in insulis maris nomen Domini Dei Israel.

16 A finibus terræ laudes audivimus, gloriam justii. Et dixi: Secretum meum mihi, secretum meum

meum mihi, væ mihi: prævaricantes prævaricati sunt, & prævaricatione transgressorum prævaricati sunt.

17 Formido, & fovea, & laqueus super te, qui habitator es terræ.

18 Et erit: * Qui fugerit a voce formidinis, cadet in foveam: & qui se explicaverit de fovea, tenebitur laqueo: quia cataraçæ de excelsis aperte unt, & concutientur fundamenta terræ.

19 Confractioe confringetur terra, contritioe conteretur terra, commotione commovebitur terra,

20 Agitatione agitabitur terra sicut ebrius, & auferetur quasi tabernaculum unius noctis: & gravabit eam iniquitas sua, & corruet, & non adjiciet, ut resurgat.

21 Et erit: In die illa visitabit Dominus super militiam cæli in excelsis: & super reges terræ, qui sunt super terram.

22 Et congregabuntur in congregatione unius fœcis in lacum, & claudentur ibi in carcere: & post multos dies visitabuntur.

23 Et erubescet luna, & confundetur sol, cum regnaverit Dominus exercituum in monte Sion, & in Jerusalem, & in conspectu senum suorum fuerit glorificatus.

CAPUT XXV.

Propheta Deo gratias agit de operibus suis mirabilibus, & beneficiis populo ipsius in monte Sion præstantis.

1 **D**omine, Deus meus es tu, exaltabo te, & confitebor nomini tuo, quoniam fecisti mirabilia, cogitationes antiquas fideles, amen.

2 Quia posuisti civitatem in tumulum, urbem fortem in ruinam, domum alienorum: ut non sit civitas, & in sempiternum non ædificetur.

3 Super hoc laudabit te populus fortis, civitas gentium robustarum timebit te.

4 Quia factus es fortitudo pauperi, fortitudo egeno in tribulatione sua: spes a turbine, umbra ab æstu. Spiritus enim robustorum quasi turbo impellens parietem.

5 Sicut aestus in feni, tumultum alienorum humiliabis: & quasi calore sub nube torrente propaginem fornum marcescere facies.

6 Et faciet Dominus exercituum omnibus populis in monte hoc convivium pinguium, convivium vindemiæ, pinguium medullatorum, vindemiæ desecatæ.

7 Et præcipitabit in monte isto faciem vinculi colligati super omnes populos, & telam quam orditus est super omnes nationes.

8 Præcipitabit mortem in sempiternum: * & auferet Dominus Deus lacrymam ab omni facie, & opprobrium populi sui auferet de universa terra: quia Dominus locutus est.

9 Et dicet in die illa: Ecce Deus noster iste, expectavimus eum, & salvabit nos: iste Dominus, sustinimus eum, exultabimus, & lætabimur in salutari ejus.

10 Quia requiescet manus Domini in monte isto: & tritabitur Moab sub eo, sicuti teruntur paleæ in plastro.

11 Et extendet manus suas sub eo, sicut extendit natans ad natandum: & humiliabit gloriam ejus cum assisione manuum ejus.

12 Et munimenta sublimium murorum tuorum concident, & humiliabuntur, & detrahentur in terram usque ad pulverem.

CAPUT XXVI.

Canticum gratiarum actionis ob exaltationem justorum & humiliationem impiorum, & de resurrectione mortuorum.

1 IN die illa cantabitur canticum istud in terra Juda:

Urbs fortitudinis nostræ Sion salvator, ponetur in ea murus & antemurale.

2 Aperite portas, & ingrediatur gens justa, custodians veritatem.

3 Vetus error abiit: servabis pacem: pacem, quia in te speravimus.

4 Sperastis in Domino in seculis æternis, in Domino Deo forti in perpetuum.

5 Quia incurvabit habitantes in excelsis, civitatem sublimem humiliabit. Hu-

Humiliabit eam usque ad terram, detrahet eam usque ad pulverem.

6 Conculcabit eam pes, pedes pauperis, gressus egenorum.

7 Semita justæ recta est, rectus callis justæ ad ambulandum.

8 Et in semita judiciorum tuorum, Domine, sustinimus te: nomen tuum, & memoriale tuum in desiderio animæ.

9 Anima mea desideravit te in nocte: sed & spiritu meo in precordiis meis de mane vigilabo ad te.

Cum feceris judicia tua in terra, justitiam discent habitatores orbis.

10 Misereamur impio, & non discet justitiam: in terra sanctorum iniqua gessit, & non videbit gloriam Domini.

11 Domine exaltetur manus tua, & non videant: videant, & confundantur zelantes populi: & ignis hostes tuos devoret.

12 Domine dabis pacem nobis: omnia enim opera nostra operatus es nobis.

13 Domine Deus noster, possederunt nos domini absque te, tantum in te recordemur nominis tui.

14 Morientes non vivant, gigantes non resurgant: propterea visitasti & contrivisti eos, & perdidisti omnem memoriam eorum.

15 Indulxisti genti, Domine, indulxisti genti: numquid glorificatus es? elongasti omnes terminos terræ.

16 Domine, in angustia requisierunt te, in tribulatione murmuris doctrina tua eis.

17 Sicut quæ concipit, cum appropinquaverit ad partum, dolens clamat in doloribus suis: sic facti sumus a facie tua Domine.

18 Concepimus, & quasi parturivimus, & peperimus spiritum: salutes non fecimus in terra, ideo non ceciderunt habitatores terræ.

19 Vivent mortui tui, interfecti mei resurgent: expergiscimini, & laudate, qui habitatis in pulvere: quia ros lucis ros tuus, & terram gigantum detrahes in ruinam.

20 Vade populus meus, intra in cubacula tua, claude ostia tua super te, abscondere modicum ad momentum, donec pertranseat indignatio.

• Mich.
I. 3.

21 * Ecce enim Dominus egredietur de loco suo, vt visitet iniquitatem habitatoris terræ contra eum: & revelabit terra sanguinem suum, & non operiet ultra interfectos suos.

CAPUT XXVII.

Punitio Leviathan: paterna Domini correctio in filios Israel: civitas munita desolabitur: filii Israel reversi ab Assyriis & Ægypto adorabunt Dominum in Jerusalem.

1 **I**N die illa visitabit Dominus in gladio suo duro, & grandi, & forti, super Leviathan serpentem vectem, & super Leviathan serpentem tortuosum, & occidet cetum, qui in mari est.

2 In die illa vinea meri cantabit ei.

3 Ego Dominus, qui servo eam, repente propinabo ei: ne forte visitetur contra eam, nocte & die servo eam.

4 Indignatio non est mihi: quis dabit me spinam & veprem in prælio: gradiar super eam, succendam eam pariter?

5 An potius tenebit fortitudinem meam, faciet pacem mihi, pacem faciet mihi?

6 Qui ingrediuntur impetu ad Jacob, florebit, & germinabit Israel, & implebunt faciem orbis femine.

7 Numquid juxta plagam percutientis se percussit eum? aut sicut occidit interfectos ejus, sic accisus est?

8 In mensura contra mensuram, cum abjecta fuerit, judicabis eam: meditatus est in spiritu suo duro per diem æstus.

9 Idcirco super hoc dimittetur iniquitas domui Jacob: & iste omnis fructus, ut auferatur peccatum ejus, cum posuerit omnes lapides altaris licet lapides cineris allisos, non stabunt luci & delubra.

10 Civitas enim munita desolata erit, speciosa relinquetur, & dimittetur quasi desertum: ibi pascebit vitulus, & ibi accubabit, & consumet summitates ejus.

11 In siccitate messes illius conterentur, mulieres venientes, & docentes eam: non est enim populus sapiens, propterea non miserebitur ejus, qui fecit eum: & qui formavit eum, non parceret ei.

12 Et erit: In die illa percutiet Dominus ab alvo fluminis usque ad torrentem Ægypti, & vos congregabimini unus & unus filii Israel.

13 Et erit: In die illa clangeretur in tuba magna, & venient qui perdidit fuerant de Terra Assyriorum, & qui eiecerant in Terra Ægypti, & adorabunt Dominum in monte sancto in Jerusalem.

CAPUT XXXVIII.

Superbis & ebriis Israelitis comminatur Dominus, eo quod sacerdotes vacent ebrietati, & principes irideant verba & comminationes prophetarum, ponentes mendacium spem suam: de lapide angulari in fundamentis Sion ponendo: de poena illorum, & consolatione paucorum bonorum.

1 **V**Æ coronæ superbæ, ebriis Ephraim, & flori decidenti, gloriæ exultationis ejus, qui erant in vertice vallis pinguis, errantes a vino.

2 Ecce validus & fortis Dominus sicut impetus grandinis: turbo constringens, sicut impetus aquarum multarum inundantium, & emissarum super terram spatiosam.

3 Pedibus conculcabitur corona superbæ ebriorum Ephraim.

4 Et erit flos decedens gloriæ exultationis ejus, qui est super verticem vallis pinguium, quasi temporaneum ante maturitatem autumnii: quod cum aspexerit videns, statim ut manu tenuerit, devorabit illud.

5 In die illa erit Dominus exercituum corona gloriæ, & sertum exultationis residuo populi sui:

6 Et spiritus iudicii sedenti super iudicium, & fortitudo revertentibus de bello ad portam.

7 Verum hi quoque præ vino nescierunt, præ ebrietate erraverunt: sacerdos & propheta nescierunt præ ebrietate, absorpti sunt a vino, erraverunt in ebrietate, nescierunt videntem, ignoraverunt iudicium.

8 Omnes enim mensae repletæ sunt vomitu for-
diumque, ita ut non esset ultra locus.

9 Quem docebit scientiam? & quem intelligere
faciet auditum? ablactatos a lacte, avulsos ab
uberibus.

10 Quia manda remanda, manda remanda, ex-
pecta reexpecta, expecta reexpecta; modicum ibi,
modicum ibi.

11 * In loquela enim labii, & lingua altera lo-
quetur ad populum istum.

12 Cui dixit: Hæc est requies mea, reficite
lassum, & hoc est meum refrigerium: & nolue-
runt audire.

13 Et erit eis verbum Domini: Manda reman-
da, manda remanda; expecta reexpecta, expe-
cta reexpecta; modicum ibi, modicum ibi: ut
vadant, & cadant retrorsum, & conterantur, &
illaqueantur, & capiantur.

14 Propter hoc audite verbum Domini viri il-
lusores, qui dominamini super populum meum,
qui est in Ierusalem.

15 Dixistis enim: Percussimus foedus cum mor-
te, & cum inferno fecimus pactum. Flagellum
inundans cum transierit, non veniet super nos:
quia posuimus mendacium spem nostram, & men-
dacio protecti sumus.

16 Idcirco hæc dicit Dominus Deus: * Ecce
ego mittam in fundamentis Sion lapidem, lapidem
probatum, angularem, pretiosum in fundamento
fundatum: qui crediderit, non festinet.

17 Et ponam in pondere iudicium, & iustitiam
in mensura: & subvertet grando spem mendacii:
& protectionem aquæ inundabunt.

18 Et delebitur foedus vestrum cum morte, &
pactum vestrum cum inferno non stabit: flagel-
lum inundans cum transierit, eritis ei in consul-
tationem.

19 Quandocumque pertransierit, tollet vos;
quoniam mane diluculo pertransibit, in die & in
nocte, & tantummodo sola vexatio intellectum
dabit auditum.

20 Coangustatum est enim stratum, ita ut alter
decidat: & pallium breve utrumque operire non
potest.

21 * Sicut enim in monte divisionum stabit Do-
minus: * sicut in valle, quæ est in Gabaon, ira-
scetur: ut faciat opus suum, alienum opus ejus:
ut operetur opus suum, peregrinum est opus ejus
ab eo.

22 Et nunc nolite illudere, ne forte conftrin-
gantur vincula vestra. Consumationem enim &
abbreviationem audivi a Domino Deo exercituum
super universam terram.

23 Auribus percipite, & audite vocem meam,
attendite, & audite eloquium meum,

24 Numquid tota die arabit arans, utferat, pro-
fciendet & sarriet humum suam?

25 Nonne cum adæquaverit faciem ejus, seret
gith, & cyminum sparget, & ponet triticum per
ordinem, & hordeum, & millum, & viciam in
finibus suis:

26 Et erudiet illum in iudicio: Deus suus do-
cebit illum.

27 Non enim in ferris triturabitur gith, nec ro-
ta plaustræ super cyminum circuibit: sed in virga
excutietur gith & cyminum in baculo.

28 Panis autem comminuetur: verum non in
perpetuum triturans triturabit illum, neque vex-
abit eum rota plaustræ, nec unguis suis commi-
nuet eum.

29 Et hoc a Domino Deo exercituum exivit, ut
mirabile faceret consilium, & magnificaret iusti-
tiam.

CAPUT XXIX.

Obsidio & afflictio Ierusalem, contritio gentium
illam obidentium: de libro signato ac cecitate Ju-
daeorum: vix profundis corde denuntiatur: reli-
quias Jacob prædicat illuminandas, & ad Deum
convertendas.

1 VÆ Ariel, Ariel civitas, quam expugnavit
David, additus est annus ad annum: solem-
nitates evolutæ sunt.

2 Et circumvallabo Ariel, & erit tristis & mœ-
rens, & erit mihi quasi Ariel.

3 Et circumdabo quasi spheram in circuitu tuo,
& jaciam contra te aggerem, & munimenta tpo-
nam in obsidionem tuam.

4 Humiliaberis, de terra loqueris, & de humo audietur eloquium tuum: & erit quasi pythonis de terra vox tua, & de humo eloquium tuum mussitabit.

5 Et erit sicut pulvis tenuis multitudo ventilitium te: & sicut favilla pertransiens multitudo eorum, qui contra te praevaluerunt:

6 Eritque repente confestim. A Domino exercituum visitabitur in tonitruo, & commotione terrae, & voce magna turbinis & tempestatis, & flammæ ignis devorantis.

7 Et erit sicut somnium visionis nocturnæ multitudo omnium Gentium, quæ dimicaverunt contra Ariel, & omnes qui militaverunt, & obsederunt, & praevaluerunt adversus eam.

8 Et sicut somniat esuriens, & comedit, cum autem fuerit expergefactus, vacua est anima ejus: & sicut somniat sitiens, & bibit, & postquam fuerit expergefactus, lassus adhuc sitit, & anima ejus vacua est: sic erit multitudo omnium Gentium, quæ dimicaverunt contra montem Sion.

9 Obstupescite, & admiramini, fluctuate, & vacillate: inebriamini, & non a vino: moveamini, & non ab ebrietate.

10 Quoniam miscuit vobis Dominus spiritum soporis, claudet oculos vestros, prophetas & principes vestros, qui vident visiones, operiet.

11 Et erit vobis visio omnium sicut verba libri signati, quem cum dederint scienti litteras, dicent: Lege istum: & respondebit: Non possum, signatus est enim.

12 Et dabitur liber nescienti litteras, diceturque ei: Lege: & respondebit: Nescio litteras.

13 Et dixit Dominus: * Eo quod appropinquat populus iste ore suo, & labiis suis glorificat me, cor autem ejus longe est a me, & timuerunt me mandato hominum & doctrinis:

14 Ideo ecce ego addam, ut admirationem faciam populo huic miraculo grandi & stupendo: * peribit enim sapientia a sapientibus ejus, & intellectus prudentium ejus abscondetur.

15 Vx qui profundi estis corde, ut a Domino abscondatis consilium: quorum sunt in tenebris op-

* Matth.
25. 8
Marc.
7. 6.

* 1 Cor.
7. 1.
Abd. 7. 8.

opera, & dicunt: * Quis videt nos, & quis novit nos? Ecc. 23. 26.

16 Perversa est hæc vestra cogitatio: quasi lutum contra figulum cogitet, & dicat opus factori suo: Non fecisti me: & figmentum dicat fictori suo: Non intelligis.

17 Nonne adhuc in modico & in brevi convertetur Libanus in Charmel, & Charmel in saltum reputabitur?

18 Et audient in die illa surdi verba libri, & de tenebris & caligine oculi caecorum videbunt.

19 Et addent mites in Domino lætitiæ, & pauperes homines in sancto Israel exultabunt:

20 Quoniam defecit qui praevalebat, consummatus est illusor, & successi sunt omnes, qui vigilabant super iniquitatem:

21 Qui peccare faciebant homines in verbo, & arguentem in porta supplantabant, & declinaverunt frustra a iusto.

22 Propter hoc, hæc dicit Dominus ad domum Jacob, qui redemit Abraham: Non modo confundetur Jacob, nec modo vultus ejus erubescet:

23 Sed cum viderit filios suos, opera manuum mearum in medio sui sanctificantes nomen meum, & sanctificabunt sanctum Jacob, & Deum Israel predicabunt,

24 Et scient errantes spiritu intellectum, & mussitatores discant legem.

CAPUT XXX.

Comminatio adversus Judæos, qui Domino inconsulto prementibus Assyriis ad Ægyptios confugiabant: ipsi quoque prophetarum admonitiones audire nolentibus, sed vana præsidia querentibus, gravem denuntiat afflictionem: & quam sit Deus futurus benignus ad ipsum revertentibus: & de magna revertentium felicitate, ac judicio impiorum.

1 Væ filii desertores, dicit Dominus. ut faceretis consilium, & non ex me: & ordiremini telam, & non per spiritum meum, ut adderetis peccatum super peccatum:

2 Qui ambulatis ut descendatis in Ægyptum, & os meum non interrogastis, sperantes auxilium in

in fortitudine Pharaonis, & habentes fiduciam in umbra Aegypti.

3 Et erit vobis fortitudo Pharaonis in confusione, & fiducia umbræ Aegypti in ignominiam.

4 Erant enim in Tani Principes tui, & nuntii tui usque ad Hanes pervenerunt.

5 Omnes consuli sunt super populo, qui eis prodesse non potuit: non fuerunt in auxilium & in aliquam utilitatem, sed in confusionem & in opprobrium.

6 Onus jumentorum Austri. In terra tribulationis & angustiae leæna, & leo ex eis, vipera, & regulus volans, portantes super humeros jumentorum divitias suas, & super gibbum camelorum thesauros suos ad populum, qui eis prodesse non poterit.

7 Aegyptus enim frustra & vane auxiliabitur: ideo clamavi super hoc: Superbia tantum est, quiesce.

8 Nunc ergo ingressus, scribe ei super buxum, & in libro diligenter exara illud, & erit in die novissimo in testimonium usque in æternum.

9 Populus enim ad iracundiam provocans est, & filii mendaces, filii nolentes audire legem Dei.

10 Qui dicunt videntibus: Nolite videre; & aspicientibus: Nolite aspicere nobis ea, quæ recta sunt: loquimini nobis placentia, videte nobis errores.

11 Auferte a me viam, declinate a me semitam, & esset a facie nostra sanctus Israel.

12 Propterea hæc dicit sanctus Israel: Pro eo quod reprobastis verbum hoc, & sperastis in calumnia, & in tumultu, & innixi estis super eo:

13 Propterea erit vobis iniquitas hæc sicut interruptio cadens, & requisita in muro excelso, quoniam subito, dum non speratur, veniet contritio ejus.

14 Et comminuetur sicut conteritur lagena figuli contritione pervalida: & non invenietur de fragmentis ejus testa, in qua portetur igniculus de incendio, aut hauriatur parum aquæ de fovea.

15 Quia hæc dicit Dominus Deus sanctus Israel: Si revertamini & quiescatis, salvi eritis: in silentio,

rio, & in spe erit fortitudo vestra. Et nolistis:

16 Et dixistis: Nequaquam, sed ad equos fugiemus: ideo fugietis. Et super veloces ascendemus: ideo velociores erunt, qui persequantur vos.

17 Mille homines a facie terroris unius: & a facie terroris quinque fugietis, donec relinquamini quasi malus navis in vertice montis, & quasi signum super collem.

18 Propterea expectat Dominus, ut misereatur vestri, & ideo exaltabitur parcens vobis: quia Deus iudicii Dominus: beati omnes qui expectant eum.

19 Populus enim Sion habitabit in Jerusalem: plorans nequaquam plorabis, miserans miserebitur tui: ad vocem clamoris tui statim ut audierit, respondebit tibi.

20 Et dabit vobis Dominus panem arctum, & aquam brevem: & non faciet avolare a te ultra doctorem tuum: & erunt oculi tui videntes præceptorem tuum.

21 Et aures tuæ audient verbum post tergum moventis: Hæc est via, ambulate in ea: & non declinetis neque ad dexteram, neque ad sinistram.

22 Et contaminabis laminas sculptilium argenti tui, & vestimentum conflatis auri tui, & disperges ea sicut immunditiam menstruate. Egredere, dices ei:

23 Et dabitur pluvia seminii tuo, ubicumque seminaveris in terra: & panis frugum terræ erit uberimus, & pinguis: pascetur in possessione tua in die illo agnus spatiosè:

24 Et tauri tui, & pulli asinorum, qui operantur terram, commistum migra comedent, sicut in area ventilatum est.

25 Et erunt super omnem montem excelsum, & super omnem collem elevatum rivi currentium aquarum, in die interfectionis multorum, cum ceciderint turres.

26 Et erit lux lunæ sicut lux solis, & lux solis erit

erit septemplex sicut lux septem dierum in die, qua alligaverit Dominus vulnus populi sui, & percussuram plagæ ejus sanaverit.

27 Ecce nomen Domini venit de longinquo, ardens furor ejus, & gravis ad portandum: labia ejus repleta sunt indignatione, & lingua ejus quasi ignis devorans.

28 Spiritus ejus velut torrens inundans usque ad medium colli ad perdendas gentes in nihilum, & frenum erroris, quod erat in maxillis populorum.

29 Canticum erit vobis sicut nox sanctificatæ solemnitatís, & lætitiæ cordis sicut qui pergit cum tibia, ut intret in montem Domini ad fortem Israel.

30 Et auditam faciet Dominus gloriam vocis suæ, & terrorem brachii sui ostendet in comminatione furoris, & flamma ignis devorantis: allidet in turbine, & in lapide grandinis.

31 A voce enim Domini pavebit Assur virga percussus.

32 Et erit transitus virgæ fundatus, quam requiescere faciet Dominus super eum in tympanis & citharis: & in bellis præcipuis expugnavit eos.

33 Preparata est enim ab heri Topheth, a rege preparata, profunda, & dilatata. Nutrimenta ejus, ignis & ligna multa: sicut Domini sicut torrens sulphuris succendens eam.

CAPUT XXXI.

Judeos, qui fiducia in Deum relicta ad Aegyptios & humana confugiunt præsidia, prædicat commendos una cum his auxiliariis: revertentes vero ad Dominum, virtute divina liberandos.

V A, qui descendunt in Aegyptum ad auxilium, in equis sperantes, & habentes fiduciam super quadrigis, quia multæ sunt: & super equibus, quia prævalidi nimis: & non sunt confisi super sanctum Israel, & Dominum non requiescunt.

2 Ipse autem sapiens adduxit malum, & verba sua non abstulit: & confurget contra domum pessimo-

simorum, & contra auxilium operantium iniquitatem.

3 Aegyptus, homo, & non Deus: & equi eorum, caro, & non spiritus: & Dominus inclinet manum suam, & corruet auxiliator, & cadet, cui præstatur auxilium, simulque omnes confumentur.

4 Quia hæc dicit Dominus ad me: Quomodo si rugiat leo, & catulus leonis super prædam suam, & cum occurrerit ei multitudo pastorum, a voce eorum non formidabit, & a multitudine eorum non pavebit: sic descendet Dominus exercituum, ut prælietur super montem Sion, & super collem ejus.

5 Sicut aves volantes, sic proteget Dominus exercituum Jerusalem, protegens & liberans, transiens & salvens.

6 Convertimini sicut in profundum recesseratis filii Israel.

7 In die enim illa abjiciet vir idola argenti sui, & idola auri sui, quæ fecerunt vobis manus vestræ in peccatum.

8 Et cadet * Assur in gladio non viri, & gladius non hominis vorabit eum, & fugiet non a facie gladii: & juvenes ejus vestigales erunt: Exof. 17. 29. Ief. 37. 36.

9 Et fortitudo ejus a terrore transibit, & pavebunt fugientes principes ejus: dixit Dominus, cujus ignis est in Sion, & caminus ejus in Jerusalem. Ar. 7. 19. 35. Ier. 32. 21.

CAPUT XXXII.

De rege ac principibus in justitia regnaturis, & de populi subditi felicitate, stulto autem principi & opulenti mulieribus futura prædicatur calamitas: pacis quoque pulchritudo ac requies opulenta promittitur populo Dei.

Ecce in justitia regnabit rex, & principes in judicio præerunt.

2 Et erit vir sicut qui absconditur a vento, & celat se a tempestate, sicut rivi aquarum in siti, & umbra petreæ prominentis in terra deserta.

3 Non caligabunt oculi videntium, & aures audientium diligenter auscultabunt.

4 Et cor stultorum intelliget scientiam, & lingua balborum velociter loquetur & plane.

5 Non vocabitur ultra is, qui insipiens est, princeps: neque fraudulentus appellabitur major:

6 Stultus enim fatua loquetur, & cor ejus faciet iniquitatem, ut perficiat simulationem, & loquatur ad Dominum fraudulenter, & vacuum faciat animam esurientis, & potum sitienti auferat.

7 Fraudulenti vasa pessima sunt: ipse enim cogitationes concinnavit ad perdendos mites in sermone mendaci, cum loqueretur pauperi iudicium.

8 Princeps vero ea, quæ digna sunt principe, cogitabit, & ipse super duces stabit.

9 Mulieres opulentæ surgite, & audite vocem meam: filia confidentes percipite auribus eloquium meum.

10 Post dies enim & annum vos conturbabimini confidentes: consummata est enim vindicta, collectio ultra non veniet.

11 Obstupescite opulentæ, conturbamini confidentes: exiite vos, & confundimini, accingite lumbos vestros.

12 Super ubera plangite, super regione desiderabili, super vinea fertili,

13 Super humum populi mei spinæ & vepres ascendent: quanto magis super omnes domos gaudii civitatis exultantis?

14 Domus enim dimissa est, multitudo urbis relicta est, tenebræ & palpatio factæ sunt super speluncas usque in æternum. Gaudium onagrorum pascua gregum,

15 Donec effundatur super nos spiritus de excelso: & erit desertum in Charmel, & Charmel in saltum reputabitur.

16 Et habitabit in solitudine iudicium, & iustitia in Charmel sedebit.

17 Et erit opus iustitiæ pax, & cultus iustitiæ silentium, & securitas usque in sempiternum.

18 Et sedebit populus meus in pulchritudine pacis, & in tabernaculis fiduciæ, & in requie opulentiæ.

19 Grando autem in descensione saltus, & humilitate humiliabitur civitas.

20 Bea-

20 Beati, qui feminatis super omnes aquas, immittentes pedem bovis & asini.

CAPUT XXXIII.

Permixtim de defectione Sennacherib loquitur, & Judæorum liberatione. ac divina potentia exaltatione: invehitur contra hypocritas: & quales esse debeant, qui cum Domino habitaturi sunt in excelsis: Jerusalem vero habitatio erit opulenta in qua magnificabitur Dominus, rex & legislator noster.

1 **V**E qui prædaris, nonne & ipse prædaberis? & qui spernis, nonne & ipse sperneris? cum consummaveris deprædationem, deprædaberis: cum fatigatus desideris contemnere, contemneris.

2 Domine miserere nostri: te enim expectavimus: esto brachium nostrum in mane, & salus nostra in tempore tribulationis.

3 A voce angeli fugerunt populi, & ab exaltatione tua dispersæ sunt gentes.

4 Et congregabuntur spolia vestra sicut colligitur bruchus, velut cum fossæ plenæ fuerint de eo.

5 Magnificatus est Dominus, quoniam habitavit in excelsis: implevit Sion iudicio & iustitia.

6 Et erit fides in temporibus tuis: divitiæ salutaris sapientia & scientia: timor Domini ipse est thesaurus eius.

7 Ecce videntes clamabunt foris, angeli pacis amare stebunt.

8 Dissipatæ sunt viæ, cessavit transiens per semitam, irritum factum est pactum, projectæ civitates, non reputavit homines.

9 Luxit, & elanguit terra: confusus est Libanus, & obsorduit, & factus est Saron sicut desertum: & concussa est Basan, & Carmelus.

10 Nunc confurgam, dicit Dominus. nunc exaltabor, nunc sublebor.

11 Concipietis ardorem, parietis stipulam: spiritus vester ut ignis vorabit vos.

12 Et erunt populi quasi de incendio cinis, spinæ congregatæ igni comburentur.

13 Audite, qui longe estis, quæ fecerim, & cognoscite vicini fortitudinem meam.

D 2

14 Con-

14 Conterriti sunt in Sion peccatores, possedit tremor hypocritas. Quis poterit habitare de vobis cum igne devorante? quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis?

* Psal.
14. 2.

15 * Qui ambulat in iustitiis, & loquitur veritatem, qui projecit avaritiam ex calumnia, & excussit manus suas ab omni munere, qui obturat aures suas, ne audiat sanguinem, & claudit oculos suos, ne videat malum.

16 Ille in excelsis habitabit, munimenta faxorum sublimitas ejus: panis ei datus est, aqua ejus fideles sunt.

17 Regem in decore suo videbunt oculi ejus, cernent terram de longe.

* I. Cor.
1. 20.

18 Cor tuum meditabitur timorem: * ubi est litteratus? ubi legis verba ponderans? ubi doctor parvulorum?

19 Populum impudentem non videbis, populum alti sermonis: ita ut non possis intelligere disertitudinem lingue ejus, in quo nulla est sapientia.

20 Respice Sion civitatem solemnitatis nostræ: oculi tui videbunt Jerusalem, habitationem opulentam, tabernaculum, quod nequaquam transferri poterit: nec auferentur clavi ejus in sempiternum, & omnes funiculi ejus non rumpentur:

21 Quia solummodo ibi magnificus est Dominus noster: locus fluviorum rivi latissimi & patentes: non transibit per eum navis remigum, neque trifieris magna transgredietur eum.

22 Dominus enim iudex noster, Dominus legis noster, Dominus rex noster: ipse salvabit nos.

23 Laxati sunt funiculi tui, & non prævalebunt: sic erit malus tuus, ut dilatare signum non queas. Tunc dividuntur spolia prædaram multarum: claudi diripient rapinam.

24 Nec dicet vicinus: Elangui: populus, qui habitat in ea, auferetur ab eo iniquitas.

CAPUT XXXIV.

Acerba Dei ultio super omnes gentes: Idumææ quoque contritio & perpetua vastitas prædicitur.

I Acce-

I **A**ccedite gentes, & audite, & populi attendite: audiat terra, & plenitudo ejus, orbis, & omne germen ejus.

2 Quia indignatio Domini super omnes gentes & furor super universam militiam eorum: interfecit eos, & dedit eos in occisionem.

3 Interfecti eorum projicientur, & de cadaveribus eorum ascendet foetor: tabescent montes a sanguine eorum.

4 Et tabescent omnis militia caelorum, & complicabuntur sicut liber cæli: & omnis militia eorum defluet, sicut defluit folium de vinea & de ficu.

5 Quoniam inebriatus est in cælo gladius meus: ecce super Idumæam descendet, & super populum interfektionis meæ ad iudicium.

6 Gladius Domini repletus est sanguine, incrassatus est adipe, de sanguine agnorum, & hircorum, de sanguine medallatorum arietum: vitima enim Domini in Bosra, & interfectio magna in terra Edom.

7 Et descendunt unicornes cum eis, & tauri cum potentibus: inebriabitur terra eorum sanguine, & humus eorum adipe pinguium:

8 Quia dies ultionis Domini, annus retributionum iudicii Sion.

9 Et convertentur torrentes ejus in picem, & humus ejus in sulphur: & erit terra ejus in picem ardentem.

10 Nocte & die non extinguetur, in sempiternum ascendet fumus ejus: a generatione in generationem desolabitur, in sæcula sæculorum non erit transiens per eam.

11 Et possidebunt illam onocrotalus, & ericius: ibis, & corvus habitabunt in ea: & extendetur super eam mensura, ut redigatur ad nihilum, & perpendicularium in desolationem.

12 Nobiles ejus non erunt ibi: regem potius invocabunt, & omnes principes ejus erunt in nihilum.

13 Et orientur in domibus ejus spine, & urticae, & paliurus in munitionibus ejus: & erit cubile draconum, & pascua struthionum.

D 3

14 Et

14 Et occurrent daemona onocentauris, & pi-
 josus clamabit alter ad alterum: ibi cubavit la-
 mia, & invenit sibi requiem.

15 Ibi habuit foveam ericius, & enutrivit ca-
 tulos, & circumfodit, & fovit in umbra ejus: il-
 luc congregati sunt milvi, alter ad alterum.

16 Requirit diligenter in libro Domini, & le-
 gite: unum ex eis non defuit, alter alterum non
 quæsit: quia quod ex ore meo procedit, ille
 mandavit, & spiritus ejus ipse congregavit ea.

17 Et ipse misit eis sortem, & manus ejus di-
 vilit eam illis in mensuram: usque in æternum
 possidebunt eam, in generationem & generatio-
 nem habitabunt in ea.

CAPUT XXXV.

*De futura consolatione, lætitia, securitate &
 felicitate perpetua eorum, qui in Christum sunt
 credituri.*

1 **L**ætabitur deserta & invia, & exultabit soli-
 tudo, & florebit quasi lilium.

2 Germinans germinabit, & exultabit læta-
 bunda & laudans: gloria Libani data est ei: de-
 cor Carmeli, & Saron, ipsi videbunt gloriam Do-
 mini, & decorem Dei nostri.

3 Confortate manus dissolutas, & genua debi-
 lia roborate.

4 Dicite pusillanimis: Confortamini, & nolite
 timere: ecce Deus vester ultionem adducet re-
 tributionis: Deus ipse veniet, & salvabit vos.

5 Tunc aperientur oculi cæcorum, & aures
 surdorum patebunt.

6 Tunc saliet sicut cervus claudus, & aperta
 erit lingua mutorum: quia scissæ sunt in deserto
 aquæ, & torrentes in solitudine.

7 Et quæ erat arida, erit in stagnum, & sitiens
 in fontes aquarum. In cubilibus, in quibus prius
 dracones habitabant, orietur viror calami &
 junci.

8 Et erit ibi femita & via, & via sancta vo-
 cabitur: non transibit per eam pollutus, & hæc
 erit vobis directa via, ita ut stulti non errent per
 eam.

9 Non erit ibi leo, & mala bestia non ascen-
 det

det per eam, nec inveniatur ibi: & ambulabunt
 qui liberati fuerint.

10 Et redempti a Domino convertentur, &
 venient in Sion cum laude: & lætitia sempiterna
 super caput eorum: gaudium & lætitiâ obtine-
 bunt, & fugiet dolor & gemitus.

CAPUT XXXVI.

*Sennacherib captis civitatibus Judæ munitis, mi-
 tit Rabfacen ad capiendam Jerusalem: qui variis
 in Ezechiam jactatis convitiis & blasphemis in Deum,
 Jerosolymitas ad deditionem exhortatur.*

1 **E**t factum est in quartodecimo anno regis
 Ezechie, ascendit Sennacherib rex Assyrio-
 rum super omnes civitates Judæ munitas, & cæ-
 pit eas.

2 Et misit rex Assyriorum Rabfacen de Lachis
 in Jerusalem, ad regem Ezechiam in manu gravi,
 & sterit in aquæductu piscinæ superioris in via
 Agri fullonis.

3 Et egressus est ad eum Eliacim filius Helciae,
 qui erat super domum, & Sobna scriba, & Joahe
 filius Afaph a commentariis.

4 Et dixit ad eos Rabfaces: Dicite Ezechie:
 Hæc dicit rex magnus, rex Assyriorum: Quæ est
 ista fiducia, qua confidis?

5 Aut quò consilio vel fortitudine rebellare
 disponis? super quem habes fiduciam, quia re-
 cessisti a me?

6 Ecce confidis super baculum arundineum
 contractum itum, super Egyptum: cui si innixus
 fuerit homo, intrabit in manum ejus, & perfo-
 rabit eam: sic Pharaon rex Egypti omnibus, qui
 confidunt in eo.

7 Quod si responderis mihi: In Domino Deo
 nostro confidimus: nonne ipse est, cujus abstu-
 lit Ezechias excelsa & altaria, & dixit Judæ &
 Jerusalem: Coram altari isto adorabitis?

8 Et nunc trade te domino meo regi Assyrio-
 rum, & dabo tibi duo millia equorum, nec po-
 teris ex te præbere ascensores eorum.

9 Et quomodo sustinebis faciem judicis unius
 loci ex servis domini mei minoribus? Quod si

confidis in Ægypto, in quadrigis, & in equitibus:

10 Et nunc numquid sine Domino ascendi ad terram istam, ut disperderem eam? Dominus dixit ad me: Ascende super terram istam, & disperse eam.

11 Et dixit Eliacim, & Sobna, & Joabe ad Rabfacem: Loquere ad servos tuos Syra lingua: intelligimus enim: ne loquaris ad nos Judaice in auribus populi, qui est super murum.

12 Et dixit ad eos Rabfacs: Numquid ad dominum tuum & ad te misit me dominus meus, ut loquerer omnia verba ista; & non potius ad viros, qui sedent in muro, ut comedant stercorem suum, & bibant urinam pedum suorum vobiscum?

13 Et stetit Rabfacs, & clamavit voce magna Judaice, & dixit: Audite verba regis magni, regis Assyriorum.

14 Hæc dicit rex: Non seducat vos Ezechias, quia non poterit erueri vos.

15 Et non vobis tribuat fiduciam Ezechias super Domino, dicens: Eruens liberabit nos Dominus, non dabitur civitas ista in manu regis Assyriorum.

16 Nolite audire Ezechiam: hæc enim dicit rex Assyriorum: Facite mecum benedictionem, & egredimini ad me, & comedite unusquisque vineam suam, & unusquisque ficum suam, & bibite unusquisque aquam cisternæ suæ.

17 Donèc veniam, & tollam vos ad terram, quæ est ut terra vestra, terram frumenti & vini, terram panum & vinearum.

18 Nec conturbet vos Ezechias, dicens: Dominus liberabit nos. Numquid liberaverunt dii gentium unusquisque terram suam de manu regis Assyriorum?

19 Ubi est deus Emath, & Arphad? ubi est deus Sepharvaim? numquid liberaverunt Samariam de manu mea?

20 Quis est ex omnibus diis terrarum istarum, qui eruerit terram suam de manu mea, ut eruat Dominus Jerusalem de manu mea?

21 Et siluerunt, & non responderunt ei verbum. Mandaverat enim rex, dicens: Ne respondeatis ei.

22 Et ingressus est Eliacim filius Helcoiæ, qui erat super domum, & Sobna scriba, & Joabe filius Afaph a commentariis ad Ezechiam scissis vestibus, & nuntiaverunt ei verba Rabfacis.

CAPUT XXXVII.

Consternatus Ezechias propter blasphemias tum Rabfacis, tum Sennacherib, mittit ad Isaiam, ut Dominum deprecetur: qui ipsum confortans divinum promittit auxilium: & cæso per Angelum exercitu Sennacherib, etiam ipse a filiis suis interimitur.

1 ET factum est, cum audisset rex Ezechias, scidit vestimenta sua, & obvolutus est sacco, & intravit in domum Domini.

2 Et misit Eliacim, qui erat super domum, & Sobnam scribam, & seniores de sacerdotibus operosos facis ad Isaiam filium Amos prophetam.

3 Et dixerunt ad eum: Hæc dicit Ezechias: Dies tribulationis, & correptionis, & blasphemie, dies hæc: quia venerunt filii usque ad partum, & virtus non est parandi.

4 Si quo modo audiat Dominus Deus tuus verba Rabfacis, quem misit rex Assyriorum dominus suus ad blasphemandum Deum viventem, & exprobrandum sermonibus, quos audivit Dominus Deus tuus: leva ergo orationem pro reliquiis, quæ repertæ sunt.

5 Et venerunt servi regis Ezechie ad Isaiam.

6 Et dixit ad eos Isaias: Hæc dicitis domino vestro: Hæc dicit Dominus: Ne timeas a facie verborum, quæ audisti, quibus blasphemaverunt pueri regis Assyriorum me.

7 Ecce ego dabo ei spiritum, & audiet nuntium & revertetur ad terram suam, & corruiere eum faciam gladio in terra sua.

8 Reversus est autem Rabfacs, & invenit regem Assyriorum præliantem adversus Lobnam. Audierat enim, quia profectus esset de Lachis,

9 Et audivit de Tharaca rege Æthiopiæ, dicentes: Egredus est, ut pugnet contra te. Quod cum

cum audisset, misit nuntios ad Ezechiam, dicens:

10 Hæc dicetis Ezechia regi Judæ, loquentes: Non te decipiat Deus tuus, in quo tu confidis, dicens: Non dabitur Jerusalem in manu regis Assyriorum.

11 Ecce tu audisti omnia, quæ fecerunt reges Assyriorum omnibus terris, quas subverterunt, & tu poteris liberari?

12 Numquid eruerunt eos dii Gentium, quos subverterunt patres mei, Gozam, & Haram, & Reseph, & filios Eden, qui erant in Thalassar?

13 Ubi est rex Emath, & rex Arphad, & rex urbis Sepharvaim, Ana, & Ava?

14 Et tulit Ezechias libros de manu nuntiorum, & legit eos, & ascendit in domum Domini, & expandit eos Ezechias coram Domino.

15 Et oravit Ezechias ad Dominum, dicens:

16 Domine exercituum Deus Israel, qui sedes super cherubim: tu es Deus solus omnium regnorum terræ, tu fecisti cælum & terram.

17 Inclina Domine aurem tuam & audi: aperi Domine oculos tuos, & vide, & audi omnia verba Sennacherib, quæ misit ad blasphemandum Deum viventem.

18 Vere enim Domine desertas fecerunt reges Assyriorum terras, & regiones earum.

19 Et dederunt deos earum igni: non enim erant dii, sed opera manuum hominum, lignum & lapis: & comminuerunt eos.

20 Et nunc Domine Deus noster, salva nos de manu ejus, & cognoscant omnia regna terræ, quia tu es Dominus solus.

21 Et misit Isaias filius Amos ad Ezechiam, dicens: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Pro quibus rogasti me de Sennacherib rege Assyriorum:

22 Hoc est verbum; quod locutus est Dominus super eum: Despexit te, & subannavit te virgo filia Sion: post te caput movit filia Jerusalem.

23 Cui exprobrasti, & quem blasphemasti, & super quem exaltasti vocem, & levasti altitudinem oculorum tuorum? Ad sanctum Israel.

24 In manu servorum tuorum exprobrasti Domino:

mino: & dixisti: In multitudine quadrigarum mearum ego ascendi altitudinem montium, juga Libani: & succidam excelsa cedrorum ejus, & electas abietes illius, & introibo altitudinem summitatis ejus, saltum Carmeli ejus.

25 Ego fodi, & bibi aquam, & exsiccavi vestigio pedis mei omnes rivus aggerum.

26 Numquid non audisti, quæ olim, fecerim ei? ex diebus antiquis ego plasravi illud, & nunc adduxi: & factum est in eradicationem collium compugnantium, & civitatum munitarum:

27 Habitatores earum breviata manu contremuerunt & confusi sunt: facti sunt sicut fenenum agri, & gramen pascuæ, & herba tectorum, quæ exaruit, antequam maturesceret.

28 Habitationem tuam, & egressum tuum, & introitum tuum cognovi, & infantiam tuam contra me.

29 Cum fureres adversum me, superbia tua ascendit in aures meas: ponam ergo circulum in naribus & frenum in labiis tuis, & reducam te in viam, per quam venisti.

30 Tibi autem hoc erit signum: Comede hoc anno quæ sponte nascuntur, & in anno secundo pomis vescere: in anno autem tertio seminate, & metite, & plantate vineas, & comedite fructum earum.

31 Et mittet id, quod salvatum fuerit de domo Juda, & quod reliquum est, radicem deorsum, & faciet fructum sursum:

32 Quia de Jerusalem exhibunt reliquæ, & salvatio de monte Sion: zelus Domini exercituum faciet istud.

33 Propterea hæc dicit Dominus de rege Assyriorum: Non intrabit civitatem hanc, & non jaciet ibi sagittam, & non occupabit eam clypeus, & non mittet in circuitu ejus aggerem.

34 In via, qua venit, per eam revertetur, & civitatem hanc non ingreditur, dicit Dominus:

35 Et protegam civitatem istam, ut salvem eam propter me, & propter David servum meum.

36 * Egressus est autem Angelus Domini, & percussit in castris Assyriorum centum octoginta quinque millia. Et surrexerunt mane, & ecce omnes, cadavera mortuorum.

Eccii. 48.
24.
3. Mach.
7. 41.
2. Mach.
8. 19.

37 Et egressus est, & abiit, & reversus est Sennacherib rex Assyriorum, & habitavit in Ninive.
38 Et factum est, cum adoraret in templo Nefroch deum suum, Adramelech, & Sarasar filii ejus percusserunt eum gladio: fugeruntque in terram Ararat, & regnavit Asarhaddon filius ejus pro eo.

CAPUT XXXVIII.

Ezechias a morte sibi per Isaiam comminata liberatus, signo in horologio Achaz accepto, & promissa de manu Assyriorum liberatione, additisque ei ad vitam quindecim annis, canticum hoc gratiarum actionis Deo cecinit.

1 **I**N diebus illis aegrotavit Ezechias usque ad mortem: & introivit ad eum Isaias filius Amos propheta, & dixit ei: Hæc dicit Dominus: Dispone domui tuæ, quia morieris tu, & non vives.

2 Et convertit Ezechias faciem suam ad parietem, & oravit ad Dominum,

3 Et dixit: Obsecro Domine, memento quæso quomodo ambulaverim coram te in veritate, & in corde perfecto, & quod bonum est, in oculis tuis fecerim. Et flevit Ezechias fletu magno.

4 Et factum est verbum Domini ad Isaiam, dicens:

5 Vade, & dic Ezechia: Hæc dicit Dominus Deus David patris tui: Audivi orationem tuam, & vidi lacrymas tuas: ecce ego adjiciam super dies tuos quindecim annos:

6 Et de manu regis Assyriorum eruum te, & civitatem istam, & protegam eam.

7 Hoc autem tibi erit signum a Domino, quia faciet Dominus verbum hoc, quod locutus est:

8 * Ecce ego reverti faciam umbram linearum, per quas descenderat in horologio Achaz in sole, retrorsum decem lineis. Et reversus est sol decem lineis per gradus, quos descenderat.

9 Scriptura Ezechia regis Juda cum aegrotasset, & convalesceret de infirmitate sua.

10 Ego dixi: In dimidio dierum meorum vadam ad portas inferi.

* Eccii.
48. 26.

Quæsi residuum annorum meorum.

11 Dixi: Non videbo Dominum Deum in terra viventium.

Non aspiciam hominem ultra, & habitatorem quietis.

12 Generatio mea ablata est, & convoluta est a me, quasi tabernaculum pastorum.

Præcisa est veluta texente, vita mea: dum adhuc ordiret, succidit me: de mane usque ad vesperam finies me.

13 Sperabam usque ad mane, quasi leo sic contrivit omnia ossa mea:

De mane usque ad vesperam finies me:

14 Sicut pullus hirundinis sic clamabo, meditabor ut columba:

Attenuati sunt oculi mei, suspicientes in excelsum:

Domine vim patior, responde pro me.

15 Quid dicam, aut quid respondebit mihi, cum ipse fecerit?

Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ.

16 Domine, si sic vivitur, & in talibus vita spiritus mei, corripies me, & vivificabis me.

17 Ecce in pace amaritudo mea amarissima: Tu autem eruisti animam meam, ut non periret, projecisti post tergum tuum omnia peccata mea.

18 Quia non infernus confitebitur tibi, neque mors laudabit te: non expectabunt, qui descendunt in lacum, veritatem tuam.

19 Vivens vivens ipse confitebitur tibi, sicut & ego hodie: pater filiis notam faciet veritatem tuam.

20 Domine salvum me fac, & psalmos nostros cantabimus cunctis diebus vitæ nostræ in domo Domini.

21 Et jussit Isaias, ut tollerent massam de ficis, & cataplasma rent super vulnus, & sanaretur.

22 Et dixit Ezechias: Quod erit signum, quia ascendam in domum Domini?

CAPUT XXXIX.

Ezechias cum missis a rege Babylonis munitis suis ostendisset thesauros, ab Isaiâ de futura eorum in Babylonem ablatione præmonetur.

4 Reg.
20. 12.

1 **I**N tempore illo misit Merodach Baladan, filius Baladan rex Babylonis, lieros & munera ad Ezechiam: audiverat enim quod ægotasset & convalesceret.

2 Lætatus est autem super eis Ezechias, & ostendit eis cellam aromatum, & argenti, & auri, & odoramentorum, & unguenti optimi, & omnes apothecas supellectilis suæ, & universa quæ inventa sunt in thesauris eis. Non fuit verbum quod non ostenderet eis Ezechias in domo sua, & in omni potestate sua.

3 Introivit autem Isaias propheta ad Ezechiam regem, & dixit ei: Quid dixerunt viri isti: & unde venerunt ad te? Et dixit Ezechias: De terra longinqua venerunt ad me, de Babylone.

4 Et dixit: Quid viderunt in domo tua? Et dixit Ezechias: Omnia, quæ in domo mea sunt, viderunt: non fuit res, quam non ostenderim eis in thesauris meis.

5 Et dixit Isaias ad Ezechiam: Audi verbum Domini exercituum.

6 Ecce dies venient, & auferentur omnia, quæ in domo tua sunt, & quæ thesaurizaverunt patres tui usque ad diem hanc, in Babylonem: non relinquetur quidquam, dicit Dominus.

7 Et de filiis tuis, qui exibunt de te, quos genueris, tollent, & erunt eunuchi in palatio regis Babylonis.

8 Et dixit Ezechias ad Isaiam: Bonum verbum Domini, quod locutus est. Et dixit: Fiat tantum pax, & veritas in diebus meis.

CAPUT XL.

Consolatio & salus Jerusalem per Christum futura: Joanni Baptistæ prædicatio: fragilitas hominis, & perpetuitas verbi divini: Christi in carnem adventus, ipsiusque gloria, potestas & retributio palam annuntianda: contra idololatras Deum sculp.

stultilibus assimilantes, incomparabilem Dei potentiam ac sapientiam commendat: quodque sperantes in Domino mutant fortitudinem.

1 **C**onsolamini, consolamini popule meus, dicit Deus vester.

2 Loquimini ad cor Jerusalem, & advocate eam: quoniam completa est malitia ejus, dimissa est iniquitas illius: suscepit de manu Domini duplicia pro omnibus peccatis suis.

3 **V**ox clamantis in deserto: Parate viam Domini: rectas facite in solitudine semitas Dei nostri.

4 Omnis vallis exaltabitur, & omnis mons & collis humiliabitur, & erunt prava in directa, & aspera in vias planas.

5 Et revelabitur gloria Domini, & videbit omnis caro pariter, quod os Domini locutum est.

6 Vox dicentis: Clama. Et dixi: Quid clamabo? **O**mnis caro fœnum, & omnis gloria ejus quasi flos agri.

7 Exsiccatum est fœnum, & cecidit flos, quia spiritus Domini sufflavit in eo. Vere fœnum est populus.

8 Exsiccatum est fœnum, & cecidit flos: Verbum autem Domini nostri manet in æternum.

9 Super montem excelsum ascende tu, qui evangelizas Sion: exalta in fortitudine vocem tuam, qui evangelizas Jerusalem: exalta, noli timere. Dic civitatibus Juda: Ecce Deus vester:

10 Ecce Dominus Deus in fortitudine venit, & brachium ejus dominabitur: ecce merces ejus cum eo, & opus illius coram illo.

11 **S**icut pastor gregem suum pascet: in brachio suo congregabit agnos, & in sinu suo levabit, fœtas ipse portabit.

12 Quis mensus est pugillo aquas, & caelos palmo ponderavit? quis appendit tribus digitis mensem terre, & libravit in pondere montes, & colles in statera?

13 **Q**uis adjovit spiritum Domini? aut quis consiliarius ejus fuit, & ostendit illi?

14 Cum quo inivit consilium, & instruxit eum, & docuit eum semitam justitiæ, & erudit eum scientiam, & viam prudentiæ ostendit illi?

15 Ecce gentes quasi stilla stulæ, & quasi momentum stateræ reputatæ sunt: ecce insulæ quasi pulvis exiguus.

16 Et Libanus non sufficiet ad succendum, & animalia ejus non sufficiet ad holocaustum.

17 Omnes gentes quasi non sint, sic sunt coram eo, & quasi nihilum & inane reputatæ sunt ei.

* Act. 17. 29.

18 * Cui ergo similem fecistis Deum? aut quam imaginem ponetis ei?

19 Numquid sculptile conflagravit faber? aut aurifex auro figuravit illud, & laminis argenteis argentarius?

20 Forte lignum & imputribile elegit: artifex sapiens querit, quomodo statuatur simulachrum, quod non moveatur.

21 Numquid non scitis? numquid non audistis? numquid non annuntiatum est vobis ab initio: numquid non intellexistis fundamenta terræ?

22 Qui sedet super gyrum terræ, & habitatores ejus sunt quasi locustæ; qui extendit velut nihilum cælos, & expandit eos sicut tabernaculum ad inhabitandum.

23 Qui dat secretorum scrutatores quasi non sint, iudices terræ velut inane fecit;

24 Et quidem neque plantatus, neque satus, neque radicans in terra truncus eorum; repente flavit in eos, & auerunt, & turbo quasi stipulam auferet eos.

25 Et cui assimilastis me, & adæquastis, dicit sanctus?

26 Levate in excelsum oculos vestros, & videte quis creavit hæc; qui educit in numero militiam eorum, & omnes ex nomine vocat: præ multitudine fortitudinis & roboris, virtutisque ejus, neque unum reliquum fuit.

27 Quare dicis Jacob, & loqueris Israel: Abscondita est via mea a Domino, & a Deo meo iudicium meum transiit?

28 Numquid nescis, aut non audisti? Deus sempiternus Dominus, qui creavit terminos terræ; non deficiet, neque laborabit, nec est investigatio sapientiæ ejus.

29 Qui dat lasso virtutem: & his, qui non sunt, fortitudinem & robur multiplicat.

30 Deficient pueri, & laborabunt, & juvenes in infirmitate cadent.

31 Qui autem sperant in Domino, mutabunt fortitudinem, assument pennas sicut aquilæ, current, & non laborabunt, ambulabunt, & non deficiet.

CAPUT XLI.

Disceptat Dominus cum idololatris de potentia & variis magnisque beneficiis populo Judaico exhibitis: quibus suam comprobatur potentiam & benignitatem erga homines: ostendens simul & idolorum impotentiam, & idololatrarum vanitatem.

1 **T**aceant ad me insulæ, & gentes mutent fortitudinem; accedant & tunc loquantur, simul ad iudicium propinquemus.

2 Quis lascitavit ab Oriente iustum, vocavit eum, ut sequeretur se? dabit in conspectu ejus gentes, & reges obtinebit: dabit quasi pulverem gladio ejus, sicut stipulam vento raptam arcui ejus.

3 Persequetur eos, transibit in pace, semita in pedibus ejus non apparebit.

4 Quis hæc operatus est, & fecit, vocans generationes ab exordio? Ego Dominus, * primus & novissimus ego sum.

5 Viderunt insulæ, & timuerunt, extrema terre obstupuerunt, appropinquaverunt, & accesserunt.

6 Unusquisque proximo suo auxiliabitur, & fratri suo dicet: Confortare.

7 Confortavit faber ærarius percutiens malleo eum, qui eadebat tunc temporis, dicens: Glutino bonum est: & confortavit eum clavis, ut non moveretur.

8 Et tu Israel serve meus, Jacob quem elegi, semen Abraham amici mei:

9 In quo apprehendi te ab extremis terræ, & a longinquis ejus vocavi te, & dixi tibi: Servus meus es tu, elegi te, & non abjeci te.

10 Ne timeas, quia ego tecum sum: ne declines, quia ego Deus tuus: confortavi te, & auxiliatus sum tibi, & suscepit te dextera iusti mei.

11 Ecce confundentur & erubescunt omnes, in Tom. IV. F pu-

* Infra 43. 6. & 48. 12. Apoc. 1. 8. 17. & 22. 13.

pugnant adversum te: erunt quasi non sint, & peribunt viri, qui contradicunt tibi.

12 Quæres eos, & non invenies viros rebelles tuos: erunt quasi non sint: & veluti consumptio, homines bellantes adversum te.

13 Quia ego Dominus Deus tuus apprehendens manum tuam, dicensque tibi: Ne timeas, ego adjuvi te.

14 Noli timere, vermis Jacob, qui mortui esis ex Israel: ego auxiliatus sum tibi, dicit Dominus: & redemptor tuus sanctus Israel.

15 Ego posui te quasi plaustrum triturans novum, habens rostra ferrantia: triturabis montes, & comminues: & colles quasi pulverem ponas.

16 Ventilabis eos, & ventus tollet, & turbo disperget eos: & tu exultabis in Domino, in sancto Israel letaberis.

17 Egeni & pauperes quærun aquas, & non sunt: lingua eorum siti aruit. Ego Dominus exaudiam eos, Deus Israel non derelinquam eos.

18 Aperiam in supinis collibus flumina, & in medio camporum fontes: ponam desertum in stagna aquarum, & terram inviam in rivos aquarum.

19 Dabo in solitudinem cedrum, & spinam, & myrtum, & lignam olivæ: ponam in deserto abietem, ulmum, & buxum simul:

20 Ut videant, & sciant, & recogitent, & intelligant pariter, quia manus Domini fecit hoc, & sanctus Israel creavit illud.

21 Prope facite iudicium vestrum, dicit Dominus: afferte, si quid forte habetis, dixit rex Jacob.

22 Accedant, & nuntient nobis, quæcumque ventura sunt: priora, quæ fuerunt, nuntiate: & ponemus cor nostrum, & sciemus novissima eorum, & quæ ventura sunt, indicate nobis.

23 Annuntiate, quæ ventura sunt in futurum, & sciemus quia dii estis vos: bene quoque aut male, si potestis, facite: & loquamur, & videamus simul.

24 Ecce, vos estis ex nihilo, & opus vestrum ex eo, quod non est: abominatio est, qui elegit vos.

25 Suscitavi ab Aquilone, & veniet ab ortu solis: vocabit nomen meum, & adducet magistratus

tus quasi lutum, & velut plastes conculcans humum.

26 Quis annuntiavit ab exordio ut sciamus: & a principio, ut dicamus: Justus es? non est neque annuncians, neque prædicens, neque audiens sermones vestros.

27 Primus ad Sion dicet: Ecce adsunt, & Jerusalem evangelistam dabo.

28 Et vidi, & non erat neque ex istis quisquam, qui iniret consilium, & interrogatus responderet verbum.

29 Ecce omnes iniusti, & vana opera eorum: ventus & inane simulachra eorum.

CAPUT XLII.

Pater sibi complacet in filio Christo, cujus virtutes & opera quæ facturus est, Propheta explicat, exhortans universas gentes ad laudem & gratiarum actionem: addit quoque, malos, idololatrias & ingratos graviter a Domino puniendos, plurimum conquerens de ingratitude servorum Dei.

1 **E**cce servus meus, suscipiam eum, electus meus, Matt. 12. 19. complacuit sibi in illo anima mea: dedi spiritum meum super eum, iudicium gentibus profere-

2 Non clamabit, neque accipiet personam, nec audietur vox ejus foris.

3 Calamum quassatum non conteret, & linum fumigans non extinguet: in veritate educet iudicium.

4 Non erit tristis, neque turbulentus, donec ponat in terra iudicium: & legem ejus insulæ expectabunt.

5 Hæc dicit Dominus Deus, creans ocelos, & extendens eos: firmans terram, & quæ germinant ex ea: dans statum populo, qui est super eam, & spiritum calcantibus eam.

6 Ego Dominus vocavi te in iustitia, & apprehendi manum tuam, & servavi te. * Et dedi te Infra 49. 6. in fœdus populi, in lucem gentium:

7 Ut aperires oculos cæcorum, & educeres de conclusione vincum, de domo carceris sedentes in tenebris

8 * Ego Dominus, hoc est nomen meum: * Infra 48. 11. gloriam meam alteri non dabo, & laudem meam sculpsitibus.

9 Quæ prima fuerunt, ecce venerunt: nova quo-

quoque ego annuntio: antequam orientur, audita vobis faciam.

10 Cantate Domino canticum novum, laus ejus ab extremis terræ: qui descenditis in mare, & plenitudo ejus insulæ, & habitatores earum.

11 Sublevetur desertum, & civitates ejus: in domibus habitabit Cedar: laudate habitatores Petræ, de vertice montium clamabunt.

12 Ponent Domino gloriam, & laudem ejus in insulis nuntiabunt.

13 Dominus sicut fortis egredietur, sicut vir præliator fuscitabit zelum: vociferabitur, & clamabit: super inimicos suos confortabitur.

14 Tacui semper, filii, patiens fui, sicut parturiens loquar: dissipabo, & absorbebo simul.

15 Desertos faciam montes, & colles: & omne gramen eorum exsiccabo, & ponam flumina in insulas, & stagna arefaciam.

16 Et ducam cæcos in viam, quam nesciunt, & in semitis, quas ignoraverunt, ambulare eos faciam: ponam tepebras coram eis in lucem, & prava in recta: hæc verba feci eis, & non dereliqui eos.

17 Conversi sunt retrorsum: confundantur confusione, qui confidunt in sculptili, quid dicunt consilii: Vos dii nostri.

18 Surdi audite, & cæci intuemini ad videndum.

19 Quis cæcus, nisi servus meus? & surdus, nisi ad quem nuntios meos misi? quis cæcus, nisi qui venditatus est? & quis cæcus, nisi servus Domini?

20 Qui vides multa, nonne custodies? qui apertas habes aures, nonne audies?

21 Et Dominus voluit, ut sanctificaret eum, & magnificaret legem, & extolleret.

22 Ipse autem populus direptus, & vastatus: laqueus juvenum omnes, & in domibus carcerum absconditi sunt: facti sunt in rapinam, nec est qui eruat: in direptionem, nec est qui dicat: Redde.

23 Quis est in vobis qui audiat hoc, attendat & auscultet futura?

24 Quis dedit in direptionem Jacob, & IsraeI vastantibus? nonne Dominus ipse, cui peccavimus? Et noluerunt in viis ejus ambulare, & non audierunt legem ejus.

25 Et effudit super eum indignationem furoris sui, & forte bellum, & combussit eum in circuitu, & non cognovit: & succendit eum, & non intellexit.

CAPUT XLIII.

Populum credentem securum facit, ejus ex universo orbe multiplicationem futuram promittens, cum enarratione præteritorum ac futurorum Dei erga populum suum beneficiorum, quibus se solum verum Deum esse comprobat: addita gravi expositione adversus Judæorum ingratitude.

1 **E**T nunc hæc dicit Dominus creans te Jacob, & formans te IsraeI: Noli timere, quare dem i te, & vocavi te nomine tuo, meus es tu.

2 Cum transieris per aquas, tecum ero, & flumina non operient te: cum ambulaveris in igne, non combureris, & flamma non ardebit in te:

3 Quia ego Dominus Deus tuus sanctus IsraeI salvator tuus, dedi propitiationem tuam Ægyptum, Æthiopiam, & Saba pro te.

4 Ex quo honorabilis factus es in oculis meis, & gloriosus: ego dilexi te, & dabo homines pro te, & populos pro anima tua.

5 Noli timere, quia ego tecum sum: ab Oriente adducam semen tuum, & ab Occidente congregabo te.

6 Dicam Aquiloni: Da; & Austro: Noli prohibere: affer filios meos de longinquo, & filias meas ab extremis terræ.

7 Et omnem, qui invocat nomen meum, in gloriam meam creavi eum, formavi eum, & feci eum.

8 Educ foras populum cæcum, & oculos habentem: surdum, & aures ei sunt.

9 Omnes gentes congregatæ sunt simul, & collectæ sunt tribus: quis in vobis annuntiet istud, & quæ prima sunt, audire nos faciet? dent testes eorum, justificentur, & audiant, & dicant: Vere.

10 Vos testes mei, dicit Dominus, & servus meus, quem elegi: ut sciatis, & credatis mihi, & intelligatis, quia ego ipse sum. Ante me non est formatus Deus, & post me non erit.

11 * Ego sum, ego sum Dominus, & non est absque me salvator.

12 Ego annuntiavi, & salvavi: auditum feci & non sicut in vobis alienus: vos testes mei, dicit Dominus, & ego Deus.

13 Et ab initio ego ipse, & non est, qui de manu mea eruat, operabor, & quis avertet illud?

14 Hæc dicit Dominus redemptor vester sanctus Israel: Propter vos misi in Babylonem, & detraxi vestes universos, & Chaldaeos in navibus suis gloriantes.

15 Ego Dominus sanctus vester creans Israel rex vester.

16 Hæc dicit Dominus, qui dedit in mari viam, & in aquis torrentibus semitam.

17 Qui eduxit quadrigam & equum, agmen & robustum; simul obdormierunt, nec resurgent: contriti sunt quasi limum, & extincti sunt.

18 Ne memineritis priorum, & antiqua ne intueamini.

19 * Ecce ego facio nova, & nunc orientur, utique cognoscetis ea: ponam in deserto viam, & in invio flumina.

20 Glorificabit me bestia agri, dracones & struthiones: quia dedi in deserto aquas, flumina in invio, ut darem potum populo meo, electo meo.

21 Populum istum formavi mihi, laudem meam narrabit.

22 Non me invocasti Jacob, nec laborasti in me Israel.

23 Non obtulisti mihi arietem holocausti tui, & victimis tuis non glorificasti me: non te servire feci in oblatione, nec laborem tibi præbui in thure.

24 Non emisti mihi argento calamum, & adipe victimarum tuarum non inebriasti me. Verumtamen servire me fecisti in peccatis tuis; præbuesti mihi laborem in iniquitatibus tuis.

* Osee
13. 4.

* 2. Cor.
5. 17.
Apoc. 21.
5.

25 Ego sum, ego sum ipse, qui deleo iniquitates tuas propter me, & peccatorum tuorum non recordabor.

26 Reduc me in memoriam, & judicemur simul: narra, si quid habes, ut justificeris.

27 Pater tuus primus peccavit, & interpretes tui prævaricati sunt in me.

28 Et contaminavi principes sanctos, dedi ad internecionem Jacob, & Israel in blasphemiam.

CAPUT XLIV.

Deus consolatur populum suum, effusus super eum spiritum suum, & aquas super sitientem: ipse primus & novissimus ac solus Deus, omnium creator ac moderator: idolorum quoque, artificum eorum ac idololatrarum magna vanitas, imo super aperte convincitur: proinde ab idolis ad Deum, in cujus manu sunt omnia, populus revocatur.

1 ET nunc audi Jacob serve meus, & Israel quem elegi:

2 Hæc dicit Dominus faciens & formans te, ab ulero auxiliator tuus: noli timere serve meus Jacob, & rectissime, quem elegi.

3 Effundam enim aquas super sitientem, & fluenta super aridam: effundam spiritum meum super semen tuum, & benedictionem meam super stirpem tuam.

4 Et germinabunt inter herbas quasi falices juxta præterfluentes aquas.

5 Ille dicet: Domini ego sum: & ille vocabitur in nomine Jacob, & hic scribet manu sua: Domino: & in nomine Israel assimilabitur.

6 Hæc dicit Dominus rex Israel, & redemptor ejus Dominus exercituum: * Ego primus, & ego novissimus, & absque me non est Deus.

7 Quis similis mei? vocet & annuntiet: & ordinem exponat mihi, ex quo constitui populum antiquum: ventura & quæ futura sunt, annuntient eis.

8 Nolite timere, neque conturbemini: ex tunc audire te feci & annuntiavi: vos estis testes mei, numquid est Deus absque me, & formator, quem ego non noverim?

Jer. 30.
10. & 46.
27.

* Supra
41. 4
Infra 48.
12.
Apoc. 1.
8. 17 &
22. 13.

9 Plastræ idoli omnes nihil sunt, & amantissima eorum non proderunt eis. Ipsi sunt testes eorum, quia non vident, neque intelligunt, ut confundantur.

10 Quis formavit Deum, & sculptile conflagavit ad nihil utile?

11 Ecce omnes participes ejus confundentur: fabri enim sunt ex hominibus: convenient omnes, stabunt & pavebunt, & confundentur simul.

12 * Faber ferrarius lima operatus est: in prunis, & in malleis formavit illud, & operatus est in brachio fortitudinis suæ: esuriet & deficiet, non bibet aquam, & lassescet.

13 Artifex lignarius extendit normam, formavit illud in runcina: fecit illud in angularibus, & in circino tornavit illud: & fecit imaginem viri quasi speciosum hominem habitantem in domo.

14 Succidit cedros, tulit ilicem, & quercum, quæ steterat inter ligna saltus: plantavit pinum, quam pluvia nutrit.

15 Et facta est hominibus in focum: sumpsit ex eis, & calefactus est: & succendit, & coxit panes: de reliquo autem operatus est deum, & adoravit: fecit sculptile, & curvatus est ante illud.

16 Medium ejus combussit igni, de medio ejus carnes comedit: coxit pulmentum, & saturatus est, & calefactus est, & dixit: Vah, calefactus sum, vidi focum.

17 Reliquum autem ejus deum fecit & sculptile sibi: curvatur ante illud, & adorat illud, & obsecrat, dicens: Libera me, quia Deus meus es tu.

18 Nescierunt, neque intellexerunt: obliti enim sunt, ne videant oculi eorum, & ne intelligant corde suo.

19 Non recogitant in mente sua, neque cognoscunt, neque sentiunt, ut dicant: Medieta-tem ejus combussi igni, & coxi super carbones ejus panes: coxi carnes & comedi, & de reliquo ejus idolum faciam? ante truncum ligni procidam?

20 Pars ejus cinis est: cor insipiens adoravit illud.

illud, & non liberabit animam suam, neque dicet: Forte mendacium est in dextera mea.

21 Memento horum Jacob & Israel, quoniam servus meus es tu. Formavi te, servus meus es tu Israel, ne obliviscaris mei.

22 Delevi ut nubem iniquitates tuas, & quasi nebulam peccata tua: revertere ad me, quoniam redemi te.

23 Laudate cæli, quoniam misericordiam fecit Dominus: jubilate extrema terre, resonate montes laudationem, saltus & omne lignum ejus: quoniam redemit Dominus Jacob, & Israel gloriabitur.

24 Hæc dicit Dominus redemptor tuus, & formator tuus ex utero: Ego sum Dominus, faciens omnia, extendens cælos solus, stabiliens terram, & nullus mecum.

25 Irrita faciens signa divinorum, & arculos in furorem vertens. Converterens sapientes retrorsum: & scientiam eorum stultam faciens.

26 Suscitans verbum servi sui, & consilium nuntiorum suorum complens. Qui dico Jerasalem: Habitaberis: & civitatibus Juda: Aedificabimini, & deserta ejus suscitabo.

27 Qui dico profundo: Desolare, & flumina tua arefaciam.

28 Qui dico Cyro: Pastor meus es, & omnem voluntatem meam complebis. Qui dico Jerasalem: Aedificaberis; & templo: Fundaberis.

CAPUT XLV.

Prophetia de Cyro & victoriis ipsi a Deo concessendis, cum increpatione quod Deum in his non agnoscat, cum ipse solus sit Deus, omnium Dominus, cui nemo potest contradicere: prædicitur Christi natiuitas: & loquitur propheta permixtum de Judæorum per Cyrum liberatione, ac salute per Christum futura: quodque solus Dominus sit Deus justus & salvans, promissaque complens.

I Hæc dicit Dominus christo meo Cyro, cuius apprehendi dexteram, ut subjiciam ante faciem ejus gentes, & dorsa regum vertam, & aperiam coram eo januas, & portæ non claudentur.

2 Ego ante te ibo: & gloriosos terræ humiliabo: portas aereas conteram, & vences ferreos confringam.

3 Et dabo tibi thesauros absconditos, & arcana secretorum: ut scias quia ego Dominus, qui voco nomen tuum, Deus Israel.

4 Propter servum meum Jacob, & Israel electum meum, & vocavi te nomine tuo: assimilavi te, & non cognovisti me.

5 Ego Dominus, & non est amplius: extra me non est Deus: accinxi te: & non cognovisti me:

6 Ut sciant hi, qui ab ortu solis, & qui ab occidente, quoniam absque me non est: Ego Dominus, & non est alter,

7 Formans lucem, & creans tenebras, faciens pacem, & creans malum: Ego Dominus faciens omnia hæc.

8 Rorate cœli desuper, & nubes pluant justum: aperiat^{ur} terra, & germinet salvatorem: & justitia oriatur simul: Ego Dominus creavi eum.

9 Væ qui contradicit fictori suo, testa de famis terræ: * Numquid dicet lutum figulo suo: Quid facis, & opus tuum absque manibus est?

10 Væ qui dicit patri: Quid generas? & mulieri: Quid parturis?

11 Hæc dicit Dominus sanctus Israel, plastes ejus: Ventura interrogate me, super filios meos, & super opus manuum mearum mandate mihi.

12 Ego feci terram, & hominem super eam creavi ego: manus meæ tetenderunt cœlos, & omni militiæ eorum mandavi.

13 Ego suscitavi eum ad justitiam, & omnes vias ejus dirigam: ipse ædificabit civitatem meam & captivitatem meam dimittet, non in pretio, neque in muneribus, dicit Dominus Deus exercituum.

14 Hæc dicit Dominus: Labor Ægypti, & negotiatio Æthiopiæ, & Sabain viri sublimes ad te transibunt, & tui erunt: Post te ambulabunt, vincti manicis pergent: & te adorabunt, teque deprecabuntur: Tantum in te est Deus, & non est absque te Deus,

15 Vere tu es Deus absconditus, Deus Israel salvator.

16 Confusi sunt, & erubuerunt omnes: simul abierunt in confusionem fabricatores errorum.

17 Israel salvatus est in Domino salute æterna: non contumdesimini, & non erubescetis usque in seculum seculi.

18 Quia hæc dicit Dominus creans cœlos, ipse Deus formans terram, & faciens eam, ipse plastes ejus: non in vanum creavit eam: ut habitaretur, formavit eam. Ego Dominus, & non est alius.

19 Non in abscondito locutus sum in loco terræ tenebroso: non dixi semini Jacob: Frustra quaerite me, Ego Dominus loquens justitiam, annuntians recta.

20 Congregamini, & venite, & accedite simul qui salvati estis ex Gentibus: nescierunt qui levant lignum sculpturæ suæ, & rogant deum non salvantem.

21 Annuntiate, & venite, & consiliamini simul: quis auditum fecit hoc ab initio, ex tunc prædixit illud: Numquid non ego Dominus, & non est ultra Deus absque me? Deus justus, & salvans non est præter me.

22 Convertimini ad me, & salvi eritis omnes fines terræ: quia ego Deus, & non est alius.

23 In memetipso juravi, egedietur de ore meo iustitia verbum, & non revertetur:

24 * Quia mihi curvabitur omne genu, & jurabit omnis lingua.

25 Ergo in Domino, dicet, meæ sunt justitiæ & imperium: ad eum venient, & confundentur omnes, qui repugnant ei.

26 In Domino justificabitur, & laudabitur omne semen Israel.

CAPUT XLVI.

Offenditur idolorum vanitas, & de fructu ipsorum prædicitur: Judæi cum reliquiis Israel ad Deum revocantur ostensa Dei magna benignitate ad ipsos, addita gravi increpatione ob ipsorum ingratitude & idololatriam; hortaturque ut ad ipsum, qui

* Jerem.
18.
Rom.
9. 20.

* Rom.
14. 11.
Philip.
2. 10.

qui solus omnia novit & potest, revertantur, solum ipis per filium promittens.

1 **C**onfractus est Bel, contritus est Nabo: facta sunt simulachra eorum bestis & jumentis, onera vestra gravi pondere usque ad lassitudinem.

2 Contabuerunt, & contrita sunt simul: non potuerunt salvare portantem, & anima eorum in captivitatem ibit.

3 Audite me domus Jacob, & omne residuum domus Israel, qui portamini a meo utero, qui gestamini a mea vulva.

4 Usque ad senectam ego ipse, & usque ad canos ego portabo: ego feci, & ego feram: ego portabo, & salvabo.

5 Cui assimilastis me, & adæquastis, & comparastis me, & fecistis similem?

6 Qui confertis aurum de sacculo, & argentum statera ponderatis: conducentes aurificem, ut faciat deum: & prociidunt, & adorant.

Baruch.
6. 25.

7 * Portant illum in humeris gestantes, & ponentes in loco suo; & stabit, ac de loco suo non movebitur, sed & cum clamaverint ad eum, non audiet: de tribulatione non salvabit eos.

8 Mementote istud, & confundamini: redite prevaricatores ad cor.

9 Recordamini prioris sæculi, quoniam ego sum Deus, & non est ultra Deus, nec est similis mei:

10 Annuntians ab exordio novissimum, & ab initio, quæ necdum facta sunt dicens: Consilium meum stabit, & omnis voluntas mea fiet:

11 Vocans ab Oriente avem, & de terra longinqua virum voluntatis meæ, & locutus sum, & adducam illud: creavi, & faciam illud.

12 Audite me duro corde, qui longe estis a iustitia.

13 Prope feci iustitiam meam, non elongabitur & salus mea non morabitur. Dabo in Sion salutem, & in Israel gloriam meam.

CAPUT XLVII.

Babylonis humiliatio ac contritio prædicitur,
pro-

propter ipsius superbiam, arrogantiam, & crudelitatem in Judæos suos captivos: & quia in maleficis auguribus, atque incantatoribus spem posuit.

1 **D**escende, sede in pulvere virgo filia Babylon, sede in terra: non est solium filia Chaldæorum, quia ultra non vocaberis mollis & tenera.

2 Tolle molam, & mole farinam: denuda turpitudinem tuam, discooperi humerum, revela erura, transi flumina.

3 * Revelabitur ignominia tua, & videbitur opprobrium tuum: ultionem capiam, & non refleset mihi homo. ^{3 5}

4 Redemptor noster, Dominus exercituum nomen illius, sanctus Israel.

5 Sede tacens, & intra in tenebras filia Chaldæorum: quia non vocaberis ultra domina regnorum.

6 Iratus sum super populum meum, contaminavi hereditatem meam, & dedi eos in manu tua: non posuisti eis misericordias: super senem aggravasti jugum tuum valde.

7 Et dixisti: In sempiternum ero domina: non posuisti hæc super cor tuum, neque recordata es novissimi tui.

8 Et nunc audi hæc delicata, & habitans confidenter, quæ dicis in corde tuo: * Ego sum, & non est præter me amplius: non sedebo vidua, & ignorabo sterilitatem. ^{18. 7}

9 Veniet tibi duo hæc subito in die una, sterilitas & viduitas: universa venerunt super te, propter multitudinem maleficiorum tuorum, & propter duritiam incantatorum tuorum vehementem. ^{* Injra SL 20}

10 Et fiduciam habuisti in malitia tua, & dixisti: Non est, qui videat me. Sapientia tua & scientia tua hæc decepit te. Et dixisti in corde tuo: Ego sum, & præter me non est altera.

11 Veniet super te malum, & nescies ortum ejus & irruet super te calamitas, quam non poteris expiare: veniet super te repente miseria, quam nescies.

12 Sta cum incantatoribus tuis, & cum multitudine

dine maleficiorum tuorum, in quibus laborasti ab adolescentia tua, si forte quid profuit tibi, aut si possis fieri tortior.

13 Defecisti in multitudinem consiliorum tuorum: flent, & salvent te augures cœli, qui contemplabantur sidera, & supputabant menses, ut ex eis annuntiarent ventura tibi.

14 Ecce facti sunt quasi stipula, ignis combussit eos: non liberabunt animam suam de manu flammæ: non sunt prunæ, quibus calefiant, nec focus, ut sedeant ad eum.

15 Sic facta sunt tibi, in quibuscumque laboraveras: negotiatores tui ab adolescentia tua, unusquisque in via sua eraverunt: non est qui salvet te.

CAPUT XLVIII.

Increpat Dominus hypocrisim, ingratitude ac duritiam Judæorum; se, & non idola, annuntiasse futura & illa complevisse ostendens, propter nomen suum tamen parcet ipsis: & ita benigne eos ad se revocat, probans se solum verum Deum, omnium conscium, sui que populi redemptorem ac gubernatorem: conquerens quoque de mandatorum suorum prævaricatione, quibus observatis felices fuissent.

1 **A**udite hæc domus Jacob, qui vocamini nomine Israel, & de aquis Juda existis, qui juratis in nomine Domini, & Dei Israel recordamini non in veritate, neque in iustitia.

2 De civitate enim sancta vocati sunt, & super Deum Israel constabiles sunt: Dominus exercituum nomen ejus.

3 Priora ex tunc annuntiavi, & ex ore meo exierunt, & audita feci ea: repente operatus sum, & venerunt.

4 Scivi enim quia durus es tu, & nervus ferreus cervix tua, & frons tua ærea.

5 Prædixi tibi ex tunc: antequam venirent indicavi tibi, ne forte diceres: Idola mea fecerunt hæc, & sculptilia mea, & conflabilia mandaverunt ista.

6 Quæ audisti, vide omnia: vos autem num an-

annuntiastis? Audita feci tibi nova ex tunc, & conservata sunt, quæ nescis.

7 Nunc creatæ sunt, & non ex tunc: & ante diem, & non audisti ea, ne forte dicas: Ecce ego cognovi ea.

8 Neque audisti, neque cognovisti, neque ex tunc aperta est auris tua: scio enim, quia prævaricans prævaricaberis, & transgressorem ex utero vocavi te.

9 Propter nomen meum longe faciam furorem meum: & laude mea infrænabo te, ne intereas.

10 Ecce excoxi te, sed non quasi argentum, elegi te in camino paupertatis.

11 Propter me, propter me faciam, ut non blasphemet: * & gloriam meam alteri non dabo.

12 Audi me Jacob, & Israel, quem ego voco: * ego ipse, ego primus, & ego novissimus.

13 Manus quoque mea fundavit terram, & dextera mea mansa est cœlos: ego vocabo eos, & stabunt simul.

14 Congregamini omnes vos, & audite: quis de eis annuntiavit hæc? Dominus dilexit eum, faciet voluntatem suam in Babylone, & brachium suum in Chaldæis.

15 Ego, ego locutus sum, & vocavi eum: adduxi eum, & directa est via ejus.

16 Accedite ad me, & audite hoc: non a principio in abscondito locutus sum: ex tempore antequam fieret, ibi eram: & nunc Dominus Deus milit me, & spiritus ejus.

17 Hæc dicit Dominus redemptor tuus sanctus Israel: Ego Dominus Deus tuus docens te utilia, gubernans te in via, qua ambulas.

18 Utinam attendisses mandata mea: facta fuisset sicut flumen pax tua, & iustitia tua sicut gurgites maris.

19 Et fuisset quasi arena semen tuum, & stirps uteri tui ut lapilli ejus: non interisset, & non fuisset attritum nomen ejus a facie mea.

20 * Egredimini de Babylone, fugite a Chaldæis, in voce exultationis annuntiate: auditum facite hoc, & efferte illud usque ad extrema terræ. Dicite: Redemit Dominus servum suum Jacob.

* Supra 42. 8.

* Supra 41. 4.

44. 6.

®

* Jerem. 51. 6.

• Exod.
17. 6.
Num. 20.
11.
• Infra
57. 21.

21 Non sitierunt in deserto, cum educerete eos:
* aquam de petra produxit eis, & scidit petram,
& fluxerunt aquæ.

22 * Non est pax impiis, dicit Dominus.

CAPUT XLIX.

Constituatur Christus dux gentium ac Judæorum
salyandorum, daturque in fœdus populi ex omni
orbis parte vocandi: & ostensa magna felicitate cre-
dentium in Christum, hortatur eos ad gratiarum
actionem: benigne etiam consolatur Sion, quæ se
a Deo desertam conquerebatur: promittens eam
toto orbe fore gloriosam, omnibus ad ipsam conflu-
entibus, ejusque contritis inimicis.

1 Audite insulæ, & attendite populi de longe:
Dominus ab utero vocavit me, de ventre
matris meæ recordatus est nominis mei.

• Infra
51. 16.

2 * Et posuit os meum quasi gladium acutum:
in umbra manus suæ protexit me, & posuit me
sicut sagittam electam: in pharetra sua abscon-
dit me.

3 Et dixit mihi: Servus meus es tu Israel, quia
in te gloriabor.

4 Et ego dixi: In vacuum laboravi, sine causa,
& vane fortitudinem meam consumpsi: ergo ju-
dicium meum cum Domino, & opus meum cum
Deo meo.

5 Et nunc dicit Dominus, formans me ex utero
servum sibi, ut reducam Jacob ad eum, & Israel
non congregabitur: & glorificatus sum in oculis
Domini, & Deus meus factus est fortitudo mea.

6 Et dixit: Parum est ut sis mihi servus ad sus-
citandas tribus Jacob, & fœces Israel converten-
das. * Ecce dedi te in lucem gentium, ut sis
salus mea usque ad extremum terræ.

• Supra
42. 6.
Actus 13.
47.

7 Hæc dicit Dominus redemptor Israel, sanctus
ejus, ad contemptibilem animam, ad abominata-
tam gentem, ad servum dominorum: Reges vi-
debunt, & consurgent principes, & adorabunt
propter Dominum, quia fidelis est, & sanctum
Israel, qui elegit te.

• 2 Cor.
6. 1.

8 Hæc dicit Dominus: * In tempore placito
exaudivi te, & in die salutis auxiliatus sum tui:

&

& servavi te, & dedi te, in fœdus populi, ut
fuscitares terram, & possideres hæreditates dissi-
patas:

9 Ut diceres his, qui vincti sunt: Exite; & his
qui in tenebris: Revelamini. Super vias pascen-
tur, & in omnibus planis pascua eorum.

10 * Non esurient, neque sitient, & non per-
cutiet eos ætus & sol: quia miserator eorum re-
get eos, & ad fontes aquarum potabit eos. * Apoc.
7. 16.

11 Et ponam omnes montes meos in viam,
& semitæ meæ exaltabuntur.

12 Ecce isti de longe venient, & ecce illi ab
Aquilone & mari, & isti de terra Australi.

13 Laudate cœli, & exulta terra, jubilate mon-
tes laudem, quia consolatus est Dominus popu-
lum suum, & pauperum suorum miserabitur.

14 Et dixit Sion: Dereliquit me Dominus, &
Dominus oblitus est mei.

15 Numquid oblivisci potest mulier infantem
suum, ut non misereatur filio uteri sui? & si illa
oblita fuerit, ego tamen non obliviscar tui.

16 Ecce in manibus meis descripsi te: muri tui
coram oculis meis semper.

17 Venerunt fructores tui: destruentes te, &
dissipantes a te exibunt.

18 * Leva in circuitu oculos tuos, & vide:
omnes isti congregati sunt, venerunt tibi: vivo
ego, dicit Dominus, quia omnibus his velut or-
namento vestieris, & circumdabis tibi eos quasi
sponsa. • Infra
63. 4.

19 Quia deserta tua, & solitudines tuæ, & ter-
ra ruina: tuæ nunc angusta erunt præ habitatori-
bus, & longe fugabuntur, qui absorbebant te.

20 Adhuc dicent in auribus tuis filii sterilita-
tis tuæ: Angustus est mihi locus, fac spatium mi-
hi, ut habitem. ®

21 Et dices in corde tuo: Quis genuit mihi
istos? ego sterilis & non pariens, transmigra-
ta & captiva: & istos quis enutrivit? ego desti-
tuta & sola: & isti ubi erant?

22 Hæc dicit Dominus Deus: Ecce levabo ad
gentes manum meam, & ad populos exaltabo si-
num F

Tom IV.

gnum meum. Et afferent filios tuos in ulnis, & filias tuas super humeros portabunt.

23 Et erunt reges nutriti tui, & reginæ nutritricēs tuæ: vultu in terram demisso adorabunt te, & pulverem pedum tuorum lingent. * Et scies quia ego Dominus, super quo non confundentur, qui expectant eum.

24 Numquid tolletur a forti præda? aut quod captum fuerit a robusto, salvum esse poterit?

25 Quia hæc dicit Dominus: Equidem, & captivitas a forti tolletur: & quod ablatum fuerit a robusto, salvabitur. Ros vero, qui judicaverunt te, ego judicabo, & filios tuos ego salvabo.

26 Et cibabo hostes tuos carnibus suis: & quasi musto, sanguine suo inebriabuntur: & sciet omnis caro, quia ego Dominus salvans te, & redemptor tuus fortis Jacob.

CAPUT L.

Non ex Dei impotentia, sed propter suas iniquitates manet Synagoga repudiata, Christum nolens recipere, qui nihil prætermisit quod agendum fuerat, ut ab ea reciperetur: imo illius amore seipsum in ignominiosas tradens afflictiones: ideoque Synagogam doloribus interituram denuntiat.

Hæc dicit Dominus: Quis est hic liber repudii matris vestræ, quo dimisi eam? aut quis est creditor meus, cui vendidi vos? ecce in iniquitatibus vestris venditi estis, & in sceleribus vestris dimisi matrem vestram.

1 Quia veni, & non erat vir: vocavi, & non erat, qui audiret. * Numquid abbreviata & parvula facta est manus mea, ut non possim redimere? aut non est in me virtus ad liberandum? Ecce in increpatione mea desertum faciam mare, ponam flumina in siccum: computrescent pisces sine aqua, & morientur in siti.

2 Induam caelos tenebris, & faccum ponam operimentum eorum.

3 Dominus dedit mihi linguam eruditam, ut sciam sustentare eum, qui lassus est verbo: erigit mane, mane erigit mihi aurem, ut audiam quasi magistrum.

4 Dominus Deus aperuit mihi aurem, ego autem non contradico: retrortum non abii.

5 * Corpus meum dedi percipientibus, & genas meas vellentibus: faciem meam non averi ab increpantibus, & conspuentibus in me. * Matt. 26. 67.

6 Dominus Deus auxiliator meus, ideo non sum confusus: ideo posui faciem meam ut petram durissimam, & scio, quoniam non confundar.

7 * Juxta est qui justificat me, quis contradicet mihi? stemus simul, quis est adversarius meus? accedat ad me. * Rom. 8. 33.

8 Ecce Dominus Deus auxiliator meus: quis est qui condemnet me? Ecce omnes quasi vestimentum conterentur, & inea comedet eos.

9 Quis ex vobis timens Dominum, audiens vocem servi sui? qui ambulavit in tenebris, & non est lumen ei, speret in nomine Domini, & innitatur super Deum suum.

10 Ecce vos omnes accendentes ignem accincti flammis, ambulate in lumine ignis vestri & in flammis quas succendistis: de manu mea factum est hoc vobis, in doloribus dormietis.

CAPUT LI.

Exhortatur Sion exemplo Abrahæ, cui Deus promissa complevit, ut & ipsa certo fidat se promissam a Deo consolationem accepturam: de consolatione, salute & magna felicitate Sion, hoc est Ecclesiæ, per Christum futura, & de lege Evangelica late disserit, ac de humiliatione hostium Ecclesiæ.

Audite me qui sequimini quod justum est, & queritis Dominum: attendite ad peccata unde excisi estis, & ad caecitiam laci, de qua præcisi estis.

1 Attendite ad Abraham patrem vestrum, & ad Saram quæ peperit vos: quia unum vocavi eum, & benedixi ei, & multiplicavi eum. ®

2 Consolabitur ergo Dominus Sion, & consolabitur omnes riuas ejus: & ponet desertum ejus quasi delicias, & solitudinem ejus quasi hortum Domini. Gaudium & lætitia invenietur in ea, gratiarum actio & vox laudis.

3 Attendite ad me popule meus, & tribus mea

me audite : quia lex a me exiet , & iudicium meum in lucem populorum requiescet.

5 Prope est iustus meus, egressus est salvator meus, & brachia mea populos iudicabunt : me insulæ expectabunt, & brachium meum sustinebunt.

6 Levate in cælum oculos vestros, & videte sub terra deorsum : quia cœli sicut fumus liquefcens, & terra sicut vestimentum atteretur, & habitatores ejus sicut hæc interibunt : * Salus autem mea in sempiternum erit, & iustitia mea non deficiet.

* Psal.
36. 39.

7 Audite me qui scitis iustum, populus meus * lex mea in corde eorum : nolite timere opprobrium hominum, & blasphemias eorum ne metuatis.

* Psal.
36. 31.

8 Sicut enim vestimentum, sic comedet eos vermis : & sicut lanam, sic devorabit eos tinea. Salus autem mea in sempiternum erit, & iustitia mea in generationes generationum.

9 Confurge, confurge, induere fortitudinem brachium Domini : confurge sicut in diebus antiquis, in generationibus sæculorum. Numquid non tu percussisti superbum : vulnerasti draconem ?

* Exod.
14. 21.

10 * Numquid non tu siccasti mare, aquam abyssi vehementis : qui posuisti profundum maris viam, ut transirent liberati ?

11 Et nunc qui redempti sunt a Domino, revertentur, & venient in Sion laudantes, & lætitia sempiterna super capita eorum, gaudium & lætitiā tenebunt, fugiet dolor & gemitus.

12 Ego, ego ipse consolabor vos : quis tu ut timeres ab homine mortali, & a filio hominis, qui quasi fœnum ita arefcet ?

13 Et oblitus es Domini factoris tui, qui tendit cœlos, & fundavit terram : & formidasti jugiter tota die a facie furoris ejus, qui te tribulabat, & paraverat ad perdendum : ubi nunc est furor tribulantis ?

14 Cito veniet gradus ad aperiendum, & non interficiet usque ad internecionem, nec deficiet panis ejus.

15 Ego autem sum Dominus Deus tuus : qui

con-

conturbo mare, & intumescunt fluctus ejus : Dominus exercituum nomen meum.

16 * Posui verba mea in ore tuo, & in umbra manus meæ protexi te, ut plantes cœlos, & fundes terram : & dicas ad Sion : Populus meus es tu.

* Supra
40. 2.

17 Elevare, elevare, confurge Jerusalem, quæ bibisti de manu Domini calicem iræ ejus : usque ad fundum calicis soporis bibisti, & potasti usque ad fæces.

18 Non est qui sustentet eam ex omnibus filiis quos genuit : & non est qui apprehendat manum ejus ex omnibus filiis, quos enutrivit.

19 * Duo sunt, quæ occurrerunt tibi : quis contristabitur super te ? vastitas, & contritio, & fames, & gladius, quis consolabitur te ?

* Supra
47. 9.

20 Filii tui projecti sunt, dormierunt in capite omnium viarum, sicut oryx illaqueatus : pleni indignatione Domini, increpatione Dei tui.

21 Idcirco audi hoc paupercula, & ebria non a vino.

22 Hæc dicit dominator tuus Dominus, & Deus tuus, qui pugnabit pro populo suo : Ecce tuli de manu tua calicem soporis, fundum calicis indignationis meæ, non adjicies, ut bibas illum ultra.

23 Et ponam illum in manu eorum, qui te humiliaverunt, & dixerunt animæ tuæ : Incurvare, ut transeamus : & posuisti ut terram corpus tuum, & quasi viam transeuntibus.

CAPUT LII.

Excitat Sion, hoc est, Christi Ecclesiam, ad consolationem ob gratuitam sui redemptionem : meminit descensus Israelin Ægyptum, & liberationis ab Assur : prædicatores autem Evangelicæ pacis commendat, excitans omnes ad laudem propter Christum paratum omnibus salvatorem : & de ipsius exaltatione ac humiliatione, & fide gentium in ipsum.

1 Confurge, confurge, induere fortitudinem tuam Sion, induere vestimentis gloriæ tuæ Jerusalem civitas sancti : quia non adjicies ultra ut pertranseat per te incircumcisus & immundus.

2 Excute de pulvere, confurge : sede Jerusalem : solve vincula colli tui captiva filia Sion.

F 3

3 Quia

3 Quia hæc dicit Dominus : Gratis venundati estis. & sine argento redimemini.

* Gen.
46. 6.

4 Quia hæc dicit Dominus Deus : * In Ægyptum descendit populus meus in principio, u colonus esset ibi : & Assur absque ulla causa calumniatus est eum.

* Ezrah.
36. 20.
Ierem. 2.
24.

5 Et numquid mihi est hic, dicit Dominus, quoniam ablati sunt populus meus gratis? Dominatores ejus inique agunt, dicit Dominus, & jugiter tota die nomen meum blasphematur.

6 Propter hoc sciet populus meus nomen meum in die illa : quia ego ipse, qui loquebar, ecce adsum.

* Nabh.
1. 5.
Rom. 10.
15.

7 * Quam pulchri super montes pedes annuntiantis & prædicantis pacem : annuntiantis bonum, prædicantis salutem, dicentis Sion : Regnabit Deus tuus!

8 Vox speculatorum tuorum : levaverunt vocem, simul laudabunt : quia oculo ad oculum videbunt, cum converterit Dominus Sion.

9 Gaudete, & laudate simul deserta Jerusalem : quia consolatus est Dominus populum suum, redemit Jerusalem.

* Psal.
97. 3.

10 Paravit Dominus brachium sanctum suum in oculis omnium gentium : * & videbunt omnes fines terræ salutare Dei nostri.

* 2. Cor.
6. 17.

11 Recedite, recedite, exite inde, * pollutum nolite tangere : exite de medio ejus, mundamini, qui fertis vasa Domini.

12 Quoniam non in tumultu exibitis, nec in fuga properabitis : præcedet enim vos Dominus, & congregabit vos Deus Israel.

13 Ecce intelliget servus meus, exaltabitur, & elevabitur, & sublimis erit valde.

14 Sicut obstupuerunt super te multi, sic inglorios erit inter viros aspectus ejus, & forma ejus inter filios hominum.

* Rom.
15. 21.

15 Ille asperget gentes multas, super ipsum continebunt reges os suum : * quia quibus non est narratum de eo, viderunt : & qui non audierunt, contemplati sunt.

CAPUT LIII.

Non omnes Evangelii prædicationem suscipiunt : Prophetia de Christi nativitate, & ignominiosa passio.

sione ac morte ipsius propter peccata nostra : contemptui habitus est, qui salutem nobis peperit : de mansuetudine & voluntaria ipsius oblatione : de gloria & exaltatione ejus, credentiumque multitudine.

1 Quid crediti auditui nostro? & brachium Domini cui revelatum est?

Ysaia. 12.
38.
Rom. 10.
16.

2 Et ascendet sicut virgultum coram eo & sicut radix de terra sitienti : non est species ei, neque decor : & vidimus eum, & non erat aspectus, & desideravimus eum :

3 * Despectum, & novissimum virorum, virum dolorum, & scientem infirmitatem : & quasi absconditus vultus ejus & despectus, undecumque reputavimus eum.

* Mays.
9. 11.

4 * Vere languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portavit : & nos putavimus eum quasi leprosum, & percussum a Deo & humiliatum.

* Matt.
8. 17.

5 * Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra : disciplina pacis nostræ super eum, & livore ejus sanati sumus.

* 1. Cor.
15. 3.

6 Omnes nos quasi oves erravimus, unusquisque in viam suam declinavit : & posuit Dominus in eo iniquitatem omnium nostrum.

7 Oblatus est quia ipse voluit, & non aperuit os suum : sicut ovis ad occisionem ducetur & quasi agnus coram tondeute se obmutescet, * & non aperiet os suum.

* Matt.
26. 63.
Actor. 8.

8 De angustia, & de judicio sublatus est : generationem ejus quis enarrabit? quia abscessus est de terra viventium : propter scelus populi mei percussus eum.

9 Et dabit impios pro sepultura, & divitem pro morte sua : * eo quod iniquitatem non fecerit, neque dolus fuerit in ore ejus.

* 1. Pet.
2. 22.
1. Joann.
3. 5.

10 Et Dominus voluit conterere eum in infirmitate : si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longævum, & voluntas Domini in manu ejus dirigetur.

11 Pro eo quod laboravit anima ejus, videbit & saturabitur : in scientia sua justificabit ipse iustus servus meus multos, & iniquitates eorum ipse portabit.

12 Ideo disperiam ei plurimos: & fortium alvidet spolia, pro eo quod tradidit in mortem animam suam, * & cum sceleratis reputatus est: & ipse peccata multorum tulit, * & pro transgressoribus rogavit.

CAPUT LIV.

Ecclesiam invitat ad letitiam quod ex gentibus futura sit numerosior quam erat Synagoga, & per orbem propaganda, perpetua Dei protectione sit in securitate victura, veteris oblita calamitatis: quodque ex pretiosis edificabitur lapidibus, in iustitia fundata: omnesque in ea aedificati erunt a Deo multitudine pacis fructuri.

I **L**auda sterilis quæ non parit: decanta laudem, & hinni quæ non pariebas: quoniam multi filii desertæ magis quam ejus, quæ habet virum, dicit Dominus.

2 Dilata locum tentorii tui, & pelles tabernaculorum tuorum extende, ne parcas: longos fac funiculos tuos, & clavos tuos consolida.

3 Ad dexteram enim, & ad lævam penetrabis: & semen tuum gentes hæreditabit, & civitates desertas inhabitabit.

4 Noli timere quia non confunderis, neque erubesces: non enim te pudebit, quia confusio adolescentiæ tuæ oblivisceris, & opprobrii viduitatis tuæ non recordaberis amplius.

5 Quia dominabitur tui qui fecit te, * Dominus exercituum nomen ejus: & redemptor tuus sanctus Israel, Deus omnis terræ vocabitur.

6 Quia ut mulierem derelictam & mœrentem spiritu vocavit te Dominus, & uxorem ab adolescentia abjectam, dixit Deus tuus.

7 Ad punctum in modico dereliqui te, & in miserationibus magnis congregabo te.

8 In momento indignationis abscondi faciem meam parumper a te, & in misericordia sempiterna miseratus sum tui: dixit redemptor tuus Dominus.

9 * Sicut in diebus Noe istud mihi est, cui juravi, ne inducerem aquas Noe ultra supra terram: sic juravi, ut non irasceam tibi, & non increpem te.

10 Mon-

10 Montes enim commovebuntur, & colles contremiscent: misericordia autem mea non recedet a te, & sedus pacis meæ non movebitur: dixit miserator tuus Dominus.

11 Paupercula tempestate convulsa, absque ulla consolatione. Ecce ego sternam per ordinem lapides tuos, & fundabo te in sapphiris,

12 Et ponam jaspidem propugnacula tua: & portas tuas in lapides desiderabiles.

13 * Universos filios tuos doctos a Domino: & multitudinem pacis filiiis tuis.

14 Et in iustitia fundaberis: recede procul a calumnia, quia non timebis: & a pavore, quia non appropinquabit tibi.

15 Ecce accola veniet, qui non erat mecum, advena quondam tuus adjungetur tibi.

16 Ecce ego creavi fabrum sufflantem in igne prunas, & proferentem vas in opus suum, & ego creavi interfectorem ad disperdendum.

17 Omne vas, quod fictum est contra te, non dirigitur: & omnem linguam resistentem tibi in iudicio, judicabis. Hæc est hæreditas servorum Domini: & iustitia eorum apud me, dicit Dominus.

CAPUT LV.

Omnes ad fidem vocans, promittit donorum spiritualium abundantiam: revocantur a peccatis impii, cum dominus misericors sit & verax in promissis: de profectu prædicationis Evangelii, & felicitate credentium.

I **O**mnes sitientes venite ad aquas: & qui non habetis argentum, properate, emite, & comedite: venite, emite absque argento, & absque ulla commutatione vinum & lac.

2 Quare appenditis argentum non in panibus, & laborem vestrum non in saturitate? Audite audientes me, & comedite bonum, & delectabitur in crassitudine anima vestra.

3 Inclinate aurem vestram, & venite ad me: audite, & vivet anima vestra, & feriam vobiscum pactum sempiternum, * misericordias David faciteles.

F 5

4

* Marc.
15. 28.
Luc. 22.
27.
Luc.
23. 34.

Luc. 23.
20.
Galat. 4.
27.

* Luc. 1.
35.

* Gen. 9.
15.

* Joah.
6. 45.

Eccles. 56.

35.

Apoc. 22.

17.

* Aboq.
12. 34.

4 Ecce testem populis dedi eum, ducem ac præceptorem gentibus.

5 Ecce gentem, quam nesciebas, vocabis: & gentes, quæ te non cognoverunt, ad te current propter Dominum Deum tuum, & sanctum Israel, quia glorificavit te.

6 Quærite Dominum, dum inveniri potest: invocate eum, dum prope est.

7 Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas, & revertatur ad Dominum, & miserebitur ejus, & ad Deum nostrum: quoniam multus est ad ignoscendum.

8 Non enim cogitationes meæ, cogitationes vestræ; neque via vestræ, via meæ, dicit Dominus.

9 Quia sicut exaltantur cæli a terra, sic exaltata sunt via meæ a viis vestris, & cogitationes meæ a cogitationibus vestris.

10 Et quomodo descendit imber, & nix de celo, & illuc ultra non revertitur, sed inebriat terram, & infundit eam, & germinare eam facit, & dat semen ferenti, & panem comedenti:

11 Sic erit verbum meum, quod egreditur de ore meo: non revertetur ad me vacuum, sed faciet quæcumque volui, & prosperabitur in his, ad quæ misi illud.

12 Quia in lætitia egrediemini, & in pace deducemini: montes & colles cantabunt coram vobis laudem, & omnia ligna regionis plaudent manu.

13 Pro salivca ascendet abies, & pro urtica crescet myrtus; & erit Dominus nominatus in signum æternum, quod non auferetur.

CAPUT LVI.

Omnes cuiusvis gentis aut conditionis hortatur Dominus ad servanda sua præcepta: consolatio eunuchorum justorum: domus Dei, domus est orationis: gravis increpatio & comminatio adversus pastores Jerusalem, quos cæcos & canes mutos ac impudentes appellat.

Cap. 7. 1. **H**Æc dicit Dominus: Custodite iudicium, & facite iustitiam: quia iuxta est salus mea ut veniat, & iustitia mea, ut reveletur. 2

2 Beatus vir, qui facit hoc, & filius hominis, qui apprehendet istud: custodiens sabbatum ne polluat illud, custodiens manus suas, ne faciat omne malum.

3 Et non dicat filius advenæ, qui adhæret Domino, dicens: Separatione dividet me Dominus a populo suo: Et non dicat Eunuchus: Ecce ego lignum aridum.

4 Quia hæc dicit Dominus Eunuchis: Qui custodierint sabbata mea, & elegerint, quæ ego volui, & tenuerint fœdus meum:

5 Dabo eis in domo mea, & in muris meis locum, & nomen melius a filii & filabus: nomen sempiternum dabo eis, quod non peribit.

6 Et filios advenæ, qui adhærent Domino, ut colant eum, & diligant nomen ejus, ut sint ei in servos: omnem custodientem sabbatum ne polluat illud, & tenentem fœdus meum:

7 Adducam eos in montem sanctum meum, & lætificabo eos in domo orationis meæ: holocausta eorum, & victimæ eorum placebunt mihi super altari meo: * quia domus mea domus orationis vocabitur cunctis populis.

8 Ait Dominus Deus * qui congregat dispersos Israel: Adhuc congregabo ad eum congregatos ejus.

9 Omnes bestie agri venite ad devorandum universæ bestie fœtus.

10 Speculatores ejus cæci omnes, nesciunt universi: canes muti non valentes latrare, videntes vana, dormientes, & amantes somnia.

11 Et canes impudentissimi nesciunt satritatem: ipsi pastores ignoraverunt intelligentiam: omnes in viam suam declinaverunt, * unusquisque ad avaritiam suam a summo usque ad novissimum.

12 Venite, sumamus vinum, & impleamur ebrietate: & erit sicut hodie, sic & cras, & multo amplius.

CAPUT LVII.

Iustorum interitus, & futura ipsorum requies non intelligitur ab impiis, cum quibus Deus hic exposulat.

lat super idololatria aliisque ipsorum sceleribus, denuntians eos humiliandos: conversis autem pax & consolatio promittitur, cum impii cor sit tanquam mare fervens, cui non est pax.

1 **I**ustus perit, & non est qui recogitet in corde suo: & viri misericordiae colliguntur, quia non est qui intelligat, a facie enim malitiae est iustus.

2 Veniat pax, requiescat in cubili suo, qui ambulavit in directione sua.

3 Vos autem accedite huc filii auguratricis: semen adulteri, & fornicariae.

4 Super quem iurastis: super quem dilatastis os, & eiecistis linguam? numquid non vos filii caelesti, semen mendax?

5 Qui consolamini in diis subter omne lignum frondosum, immolantes parvulos in torrentibus subter eminentes petras?

6 In partibus torrentis pars tua, haec est fors tua: & ipsis effudisti libamen, obtulisti sacrificium. Numquid super his non indignabor?

7 Super montem excelsum & sublimen posuisti cubile tuum, & illic ascendisti, ut immolares hostias.

8 Et post ostium, & retro postem posuisti memoriale tuum; quia juxta me discooperuisti, & suscepisti adulterum: dilatasti cubile tuum, & pepigisti cum eis foedus: dilexisti fratrum eorum manu aperta.

9 Et ornasti te regio unguento, & multiplicasti pigmenta tua. Misisti legatos tuos procul, & humiliata es usque ad inferos.

10 In multitudine viae tuae laborasti, non dixisti: Quiescam: vitam manus tuae invenisti, propterea non rogasti.

11 Pro quo sollicita timuisti, quia mentita es, & mei non es recordata, neque cogitasti in corde tuo? quia ego tacens, & quasi non videns, & mei oblita es.

12 Ego annuntiabo iustitiam tuam, & opera tua non proderunt tibi.

13 Cum clamaveris, liberent te congregati tui, & omnes eos auferet ventus, tollet aura: Qui autem

tem fiduciam habet mei, hereditabit terram, & possidebit montem sanctum meum.

14 Et dicam: * Viam facite, praebete iter, declinate de semita, auferite offendicula de via populi mei.

* Infr. 62. 10.

15 Quia haec dicit Excelsus, & sublimis habitans aeternitatem: & sanctum nomen ejus in excelso & in sancto habitans, & cum contrito & humili spiritu: ut vivificet spiritum humilium, & vivificet cor contritorum.

16 Non enim in sempiternum litigabo, neque usque ad finem irascar: quia spiritus a facie mea egredietur, & stans ego faciam.

17 Propter iniquitatem avaritiae ejus iratus sum, & percussi eum: abscondi a te faciem meam, & indignatus sum: & abiit vagus in via cordis sui.

18 Vias ejus vidi, & sanavi eum, & reduxi eum & reddidi consolationes ipsi, & lugentibus ejus.

19 Creavi fructum labiorum pacem, pacem ei, qui longe est, & qui prope, dixit Dominus, & sanavi eum.

20 Impii autem quasi mare fervens, quod quiescere non potest, & redundant fluctus ejus in conculationem & lutum.

21 * Non est pax impiis, dicit Dominus Deus.

* Super. 48. 23.

CAPUT LVIII.

Reprehendit Judaeorum hypocresim, ostendens eorum jejunium non esse Deo acceptabile; & quae debeant illud comitari, quibus adhibitis multa praestantur hominibus beneficia: quomodo debeat sabbatum celebrari, abnegata propria voluntate, & quod sit praemium ita celebrantium.

1 **C**lama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, & annuntia populo meo scelera eorum, & domui Jacob peccata eorum.

2 Me etenim de die in diem quaerunt, & scire vias meas volunt: quasi gens, quae iustitiam fecerit, & iudicium Dei sui non dereliquerit: rogant me iudicia iustitiae: appropinquare Deo volunt.

3 Quare jejunavimus, & non aspexisti: humiliavimus animas nostras, & nescisti? Ecce in die jeju-

jejunii vestri invenitur voluntas vestra, & omnes debiores vestros repetitis.

4 Ecce ad lites & contentiones jejunatis, & percussitis pugno impie. Nolite jejunare sicut usque ad hanc diem, ut audiat in excelsis clamor vester.

5 Numquid tale est jejunium, quod elegi, per diem affligere hominem animam suam? numquid conorquere quasi circulum caput suum, & lacum & cinerem sternere? numquid istud vocabis jejunium, & diem acceptabilem Domino?

6 Nonne hoc est magis jejunium, quod elegi? dissolve colligationes impietatis, solve fasciculos deprimentes, dimitte eos, qui contracti sunt, liberos, & omne onus dirumpe.

7 Frange esurienti panem tuum, & egenos, vagosque induc in domum tuam: cum videris nudum, operi eum, & carnem tuam ne despexeris.

8 Tunc erumpet quasi mane lumen tuum, & sanctas tua citius orientur, & anteibit faciem tuam justitia tua, & gloria Domini colliget te.

9 Tunc invocabis, & Dominus exaudiet clamabis, & dicet: Ecce adsum, si abstuleris de medio tui cateenam, & desieris extendere digitum, & loqui quod non prodest.

10 Cum effuderis esurienti animam tuam, & animam afflictam repleveris, orientur in tenebris lux tua, & tenebre tuæ erunt sicut meridies.

11 Et requiem tibi dabit Dominus semper, & implebit splendoribus animam tuam, & ossa tualiberabit, & eris quasi hortus irriguus, & sicut fons aquarum, cujus non deficient aque.

12 Et ædificabuntur in te deserta seculorum: fundamenta generationis & generationis suscitabis: & vocaberis ædificator sepium, avertens semitas in quietem.

13 Si averteris a sabbato pedem tuum, facere voluntatem tuam in die sancto meo, & vocaveris sabbatum delicatum, & sanctum Domini gloriosum, & glorificaveris eam, dum non facis vias tuas, & non invenitur voluntas tua, ut loquaris sermonem:

14 Tunc

14 Tunc delectaberis super Domino, & sustollam te super altitudines terræ, & cibabo te hereditate Jacob patris tui; os enim Domini locutum est.

CAPUT LIX.

Potens ac benignus est Deus ad salvandum Judæos; sed iniquitates eorum, quas Propheta persequitur, impediunt ne exaudiantur ac salventur propter quas & consilientur se juste a Deo desertos & excecatos, affligi variis malis: de furore Domini in malos & benignitate erga penitentes.

1 Ecce non est abbreviata manus Domini ut salvare nequeat, neque aggravata est auris ejus, ut non exaudiat:

2 Sed iniquitates vestre diviserunt inter vos & Deum vestrum: & peccata vestra absconderunt faciem ejus a vobis, ne exaudiret.

3 Manus enim vestre pollute sunt sanguine, & digiti vestri iniquitate: labia vestra locuta sunt mendacium, & lingua vestra iniquitatem fatetur.

4 Non est qui invocet justitiam, neque est qui judicet vere: sed confidunt in nihilo, & loquuntur vanitates: conceperunt laborem, & pepererunt iniquitatem.

5 Ova aspidum ruperunt, & telas aranæ texuerunt: qui comederit de ovis eorum, morietur: & quod confortum est, erumpet in regulum.

6 Telæ eorum non erunt in vestimentum, neque operientur operibus suis: opera eorum opera inutilia, & opus iniquitatis in manibus eorum.

7 Pedes eorum ad malum currunt, & festinant, ut effundant sanguinem innocentem: cogitationes eorum cogitationes inutiles: vastitas & contritio in visceribus eorum.

8 Viam pacis nescierunt, & non est iudicium in gressibus eorum. Semitæ eorum incurvatæ sunt eis: omnis, qui calcatur in eis, ignorat pacem.

9 Propter hoc elongatum est iudicium a nobis, & non apprehendet nos justitia: expectavimus lucem, & ecce tenebræ; splendorem, & in tenebris ambulavimus.

10 Pal-

• Zach.
7. 5.

• Eccl.
18. 6.
• Psal.
25.
35.

• Isai.
61. 4.

Nam. 11.
23.
Supra. 50.
2.

• Supra
1. 15.

• Jer.
15. 5.

• Dyer.
1. 10.
Rom. 3.
15.

10 Palpavimus sicut caeci parietem, & quasi absque oculis attrectavimus: impegimus meridie quasi in tenebris, in caliginosis quasi mortui.

11 Rugiemus quasi ursi omnes, & quasi columbae meditantem gememus. Expectavimus iudicium, & non est: salutem, & elongata est a nobis.

12 Multiplicatae sunt enim iniquitates nostrae coram te, & peccata nostra responderunt nobis; quia scelera nostra nobiscum, & iniquitates nostras cognovimus.

13 Peccare & mentiri contra Dominum: & averli sumus, ne iremus post tergum Dei nostri, ut loqueremur calumniam & transgressionem: concepimus, & locuti sumus de corde verba mendacii.

14 Et conversum est retrorsum iudicium, & iustitia longe stetit: quia corruit in platea veritas, & aequitas non potuit ingredi.

15 Et facta est veritas in oblivionem: & qui recessit a malo, praedae patuit: & vidit Dominus & malum apparuit in oculis ejus, quia non est iudicium.

16 Et vidit quia non est vir: & aporiatus est, quia non est qui occurrat: & salvavit sibi brachium suum, & iustitia ejus ipsa confirmavit eum.

17 * Indutus est iustitia ut lorica, & galea factus in capite ejus: indutus est vestimentis ulionis, & opertus est quasi pallio zeli.

18 Sicut ad vindictam quasi ad retributionem indignationis hostibus suis, & vicissitudinem inimicis suis: in suis vicem reddet.

19 Et timebunt qui ab occidente, nomen Domini: & qui ab ortu solis, gloriam ejus: cum venerit quasi fluvius violentus, quem spiritus Domini cogit:

20 * Et venerit Sion redemptor, & eis, qui redeunt ab iniquitate in Jacob, dicit Dominus.

21 Hoc foedus meum cum eis, dicit Dominus: Spiritus meus, qui est in te, & verba mea, quae posui in ore tuo, non recedent de ore tuo, & de ore seminis tui, dicit Dominus, amodo & usque in sempiternum.

* Eph. 6.
1. Th. 5. 4.

* Rom. 11. 26.

CA.

CAPUT LX.

Ecclesia ad exultationem excitatur, quod in ea Domini gloria reluceat, ad quam accessurae sunt plurimae nationes, & quae ad eam non venerint, peribunt: in qua pax, iustitia & laus Dei invenientur, ablata iniquitate: eritque Dominus ei in lucem sempiternam & gloriam.

1 Surge, illuminare Ierusalem: quia venit laus nomen tuum, & gloria Domini super te orta est.

2 Quia ecce tenebrae operient terram, & caligo populos: super te autem orietur Dominus, & gloria ejus in te videbitur.

3 Et ambulabunt gentes in lumine tuo, & reges in splendore ortus tui.

4 * Leva in circuitu oculos tuos, & vide: omnes isti congregati sunt, venerunt tibi: filii tui de longe venient, & filiae tuae de latere surgent.

5 Tunc videbis, & afflaes, & mirabitur & dilatabitur cor tuum quando conversa fuerit ad te multitudo maris, fortitudo gentium venerit tibi:

6 Laudatio camelorum operiet te, dromedarii Madian & Epha: omnes de Saba venient, aurum & thus deferentes, & laudem Domino annuntiantes.

7 Omne pecus Cedar congregabitur tibi, arietes Nabajork ministrabunt tibi, offerentur super placabilem altari meo, & domum majestatis meae glorificabo.

8 Qui sunt isti, qui ut nubes volant, & quasi columbae ad fenestras tuas?

9 Me enim insulae expectant, & naves maris in principio, ut adducam filios tuos de longe: argentum eorum, & aurum eorum cum eis, nomen Domini Dei tui, & sancto Israel, quia glorificavit te.

10 Et aedificabunt filii peregrinorum muros tuos, & reges eorum ministrabunt tibi: in indignatione mea percussit te, & in reconciliatione mea misertus sum tui.

11 * Et aperientur portae tuae jugiter: die ac nocte.

Tom. IV.

G.

Nocte

* Supp. 4. 24.

* Apoc. 11. 25.

nocte non claudentur, ut afferatur ad te fortitudo Gentium, & reges earum adducantur.

12 Gens enim & regnum, quod non seruerit tibi, peribit: & Gentes solitudine vastabuntur.

13 Gloria Libani ad te veniet, abies & buxus & pinus simul ad ornandum locum sanctificationis meae, & locum pedum meorum glorificabo.

14 Et venient ad te curvi filii eorum, qui humiliaverunt te, & adorabunt vestigia pedum tuorum omnes, qui detrahebant tibi, & vocabunt te Civitatem Domini, Sion sancti Israel.

15 Pro eo quod fuisti derelicta, & odio habitata, & non erat, qui per te transiret, ponam te in superbiam saeculorum, gaudium in generationem & generationem:

16 Et fuges lac Gentium, & mamilla regum lactaberis: & scies quia ego Dominus salvans te, & redemptor tuus fortis Jacob.

17 Pro aere afferam aurum, & pro ferro afferam argentum: & pro lignis aes, & pro lapidibus ferrum: & ponam visitationem tuam pacem, & prepositos tuos iustitiam.

18 Non audietur ultra iniquitas in terra tua, vastitas & contritio in terminis tuis, & occupabit salus muros tuos, & portas tuas laudatio.

19 * Non erit tibi amplius sol ad lucendum per diem, nec splendor lunae illuminabit te: sed erit tibi Dominus in lucem sempiternam & Deus tuus in gloriam tuam.

20 Non occidet ultra sol tuus, & luna tua non minuetur: quia erit tibi Dominus in lucem sempiternam, & complebuntur dies luctus tui.

21 Populus autem tuus omnes iusti, in perpetuum haereditabunt terram, germen plantationis meae, opus manus meae ad glorificandum.

22 Minimus erit in mille, & parvulus in gentem fortissimam: ego Dominus in tempore ejus subito faciam istud.

CAPUT LXI.

Christi salvatoris officium, & humani generis reparationem pulchre explicat; praedicatione quoque ministrum Christi gentes ad fidem convertendas, addit de consolatione credentium & gloria ministro.

frorum: Ecclesia latibunda suam felicitatem mire sibi gratulatur.

1 Spiritus Domini super me, eo quod unxit Dominus me: ad annuntiandum mansuetis milit me, ut mederer contritis corde, & praedicarem captivis indulgentiam, & clavis apertionem:

2 Ut praedicarem annum placabilem Domino, & diem ultionis Deo nostro: ut consolarer omnes lugentes:

3 Ut ponerem lugentibus Sion, & darem eis coronam pro cinere, oleum gaudii pro luctu, pallium laudis pro spiritu meroris: & vocabuntur in ea fortes iustitiae, plantatio Domini ad glorificandum.

4 Et edificabunt deserta a saeculo, & ruinas antiquas erigent, & instaurabunt civitates desertas, dissipatas in generationem & generationem.

5 Et stabunt alieni, & pascunt pecora vestra: & filii peregrinorum agricolae & vitatores vestri erunt.

6 Vos autem Sacerdotes Domini vocabimini: Ministri Dei nostri, dicetur vobis: Fortitudinem Gentium comedetis, & in gloria earum superbitis.

7 Pro confusione vestra duplici, & rubore laudabunt partem suam: propter hoc in terra sua duplicia possidebunt, laetitia sempiterna erit eis.

8 Quia ego Dominus diligens iudicium, & odio habens rapinam in holocausto: & dabo opus eorum in veritate, & sedus perpetuum feriam eis.

9 Et scient in Gentibus semen eorum, & germen eorum in medio populorum: omnes, qui viderint eos, cognoscent illos, quia isti sunt semen, cui benedixit Dominus.

10 Gaudens gaudebo in Domino, & exultabit anima mea in Deo meo: quia induit me vestimentis salutis: & indumento iustitiae circumdedit me, qualis sponsum decoratum corona, & quasi sponsum ornatum monilibus suis.

11 Sicut enim terra proferit germen suum, & sicut hortus semen suum germinat, sic Dominus

Deus germinabit iuſtitiam, & laudem coram uni-
verſis Gentiſus.

CAPUT XLII.

*Propheta non ceſſat propter impios Chriſtum an-
nuntiare, prophetas de Chriſti adventu & conver-
ſione Gentium: de felicitate, gloria & exaltatio-
ne Eccleſie ex Dei gratuito beneplacito erga ipſam:
de predicatoribus Eccleſie, & Evangelio per or-
bem divulgando.*

1 Propter Sion non tacebo, & propter Jeruſa-
lem non quieſcam, donec egrediatſur ut
ſplendor iuſtus ejus, & ſalvator ejus ut ſlampas
accendatur.

2 Et videbunt Gentes iuſtum tuum, & cuncti
reges inclytum tuum; & vocabitur tibi nomen
novum, quod os Domini nominabit.

3 Et eris corona gloriae in manu Domini, &
diadema regni in manu Dei tui.

4 Non vocaberis ultra Dereliſta: & terra tua
non vocabitur amplius Deſolata: ſed vocaberis
Voluntas mea in ea, & terra tua inhabitata. Quia
complacuit Domino in te; & terra tua inhabitabi-
bitur.

5 Habitabit enim juvenis cum virgine, & habi-
tabunt in te filii tui. Et gaudebit ſponſus ſuper
ſponſam, & gaudebit ſuper te Deus tuus.

6 Super muros tuos Jeruſalem conſtitui custo-
des, tota die, & tota nocte in perpetuum non
tacebunt. Qui reminiſcimini Domini, ne taceatis.

7 Et ne detis ſilentium ei, donec ſtabiliat, &
donec ponat Jeruſalem laudem in terra.

8 Juravit Dominus in dextera ſua, & in bra-
chio fortitudinis ſuae: Si dedero triticum tuum
ultra cibum inimicis tuis; & ſi biberint illi ſti-
am vinum tuum, in quo laboraſti.

9 Quia qui congregant illud, comedent; &
laudabunt Dominum; & qui comportant illud,
bibent in atriiſus ſanſtis meis.

10 Tranſiſte, tranſiſte per portas, & præparate
viam populo, planum facite iter, eligit lapides
& elevare ſignum ad populos.

Supr.
57. 24.

II Fe.

11 Ecce Dominus auditum fecit in extremis
terrae, & dicite filiae Sion: Ecce ſalvator tuus ve-
nit: ecce merces ejus cum eo, & opus ejus co-
rara illo.

Zach. 9.

12 Et vocabunt eos: Populus ſanſtus, redem-
pti a Domino. Tu autem vocaberis: Quæſita ci-
vitas, & non dereliſta.

CAPUT LXIII.

*Dicit ſe Dominus ſanguine aſperſum dum ſolus
viciffet hoſtes: Deus multa præſtitit Iſraelitis be-
neficiis, ſed propter iniquitates ſuas ſunt ab eo de-
reliſti: propheta autem miſerationum Domini me-
mor, invocat ipſius miſericordiam ſuper populum
ſuum, quem a Deo derelictum conſpexit.*

1 Quis eſt iſte, qui venit de Edom, tinctis ve-
ſtibus de Boſra? iſte formoſus in ſtola ſua
gradiens in multitudiſne fortitudinis ſuae. Ego qui
laudo iuſtitiam, & propugnator ſum ad ſalvan-
dum.

2 Quare ergo rubrum eſt indumentum tuum
& veſtimenta tua ſicut calcantium in torculari?

Apoc.
19. 16.

3 Torcular calcavi ſolus, & de gentibus non
eſt vir mecum: calcavi eos in furore meo, &
conculcavi eos in ira mea: & aſperſus eſt ſanguis
eorum ſuper veſtimenta mea, & omnia indumen-
ta mea inquinavi.

4 Dies enim ulſionis in corde meo, annus
redemptionis meae venit.

Supr.
34. 2.

5 Circumſpexi, & non erat auxiliator: qua-
ſivi, & non ſuit, qui adjuvaret: & ſalvavit mihi
brachium meum, & indignatio mea ipſa auxilia-
ta eſt mihi.

6 Et conculcavi populos in furore meo, & ine-
briavi eos in indignatione mea, & detraxi in ter-
ram virtutem eorum.

7 Miſerationum Domini recordabor, laudem
Domini ſuper omnibus, quae reddidit nobis Domi-
nus, & ſuper multitudinem bonorum domui Iſrael,
quae largitus eſt eis ſecundum indulgentiam ſuam &
ſecundum multitudinem miſericordiarum ſuarum.

8 Edixit: Veruntamen populus meus eſt, ſi-
lli non negantes: & factus eſt eis ſalvator.

9 In omni tribulatione eorum non eſt tribula-
tus,

G 3

tus, & angelus faciei ejus salvavit eos: in dilectione sua, & in indulgentia sua ipse redemit eos, & portavit eos, & elevavit eos, cunctis diebus seculi.

10 Ipsi autem ad iracundiam provocaverunt, & affixerunt spiritum sancti ejus, & conversus est eis in inimicum, & ipse debellavit eos.

11 Et recordatus est dierum seculi Moyfi, & populi sui: * Ubi est, qui eduxit eos de masi cum pastoribus gregis sui? ubi est, qui posuit in medio ejus spiritum sancti sui?

12 Qui eduxit ad dexteram Moysem brachio majestatis suae, qui seidit aquas ante eos, ut faceret sibi nomen sempiternum:

13 Qui eduxit eos per abyffos, quasi equum in deserto non impingentem.

14 Quasi animal in campo descendens, spiritus Domini duxerit ejus fuit: sic adduxisti populum tuum, ut faceres tibi nomen gloriae.

15 * Attende de caelo, & vide de habitaculo sancto tuo, & gloriae tuae: ubi est zelus tuus, & fortitudo tua, multitudo viscerum tuorum, & miserationum tuarum? super me continuerunt se.

16 Tu enim pater noster, & Abraham nescivit nos, & Israel ignoravit nos: tu Domine pater noster, redemptor noster, a seculo nomen tuum.

17 Quare errare nos fecisti Domine de visis tuis: indurasti cor nostrum, ne timeremus te? convertere propter servos tuos, tribus hereditatis tuae.

18 Quasi nihilum possederunt populum sanctum tuum: hostes nostri conculcaverunt sanctificationem tuam.

19 Facti sumus quasi in principio, cum non dominareris nostri, neque invocaretur nomen tuum super nos.

CAPUT LXIV.

Petit propheta ut Deus nomen suum & potentiam inimicis nota faciat: facta quoque mentione felicitatis, qua Deum expectantibus preparata est, constetur ac luget populi sui iniquitates, immunditias, & exilium, orans pro liberatione.

1 **U**Tinam dirumperes caelos, & descenderes: a facie tua montes defluerent.

2 Si-

2 Sicut exustio ignis tabescerent, aquae arderent igni, ut notum fieret nomen tuum inimicis tuis: a facie tua gentes turbarentur.

3 Cum feceris mirabilia, non sustinebimur: descendisti, & a facie tua montes defluerunt.

4 A seculo non audierunt, neque auribus perciperunt: * oculus non vidit, Deus absque te, quae preparasti expectantibus te.

5 Occurristi letanti, & facienti justitiam: in visis tuis recordabantur tui: ecce tu iratus es, & peccavimus: in ipsis fuimus semper, & salvabimur.

6 Et facti sumus ut immundus omnes nos, & quasi pannus menstruatae universae justitiae nostrae: & cecidimus quasi folium uniuersum, & iniquitates nostrae quasi ventus abstulerunt nos.

7 Non est qui invocet nomen tuum: qui confurgat, & teneat te: abscondisti faciem tuam a nobis, & allisisti nos in manu iniquitatis nostrae.

8 Et nunc Domine, pater noster es tu, nos vero lutum: & fidor noster tu, & opera manuum tuarum omnes nos.

9 * Ne irascaris Domine satis, & ne ultra mineris iniquitatis nostrae, ecce respice, populus tuus omnes nos.

10 Civitas sancti tui facta est deserta, Sion deserta facta est, Jerusalem desolata est.

11 Dominus sanctificationis nostrae, & gloriae nostrae, ubi laudaverunt te patres nostri, facta est in exustionem ignis, & omnia desiderabilia nostra versa sunt in ruinas.

12 Numquid super his continebis te Domine, tacebis, & affliges nos vehementer?

CAPUT LXV.

Gentium conversio, & Judaeorum propter iniquitates suas & idololatriam abiectione, servatis tamen paucis reliquiis ex ipsis: comminatio his qui Dei legem abiecerunt, & prospera ac nova omnia servis Dei nuntiantur: de quorum felicitate & Dei erga ipsos benignitate multis agit propheta.

1 **Q**uesierunt me, qui ante non interrogabant, invenerunt, qui non quaesierunt me. Dixi:

G 4

Rom. 10. 20.

Ecce ego, ecce ego ad Gentem, quæ non invocabat nomen meum.

2 Expandi manus meas tota die ad populum incredulum, qui graditur in via non bona post cogitationes suas.

3 Populus qui ad iracundiam provocat me ante faciem meam semper: qui immolant in hortis & sacrificant super lateres:

4 Qui habitant in sepulchris, & in delubris idolorum dormiunt: qui comedunt carnem suilliam, & jus profanum in vasis eorum.

5 Qui dicunt: Recede a me, non appropinques mihi, quia immundus es: isti fumus erunt in furore meo, ignis ardens tota die.

6 Ecce scriptum est coram me: non facebo, sed reddam & retribuam in similitudinem eorum.

7 Iniquitates vestras, & iniquitates patrum vestrorum simul, dicit Dominus, qui sacrificaverunt super montes, & super colles exprobraverunt mihi, & remetiatur opus eorum primum in sinu eorum.

8 Hæc dicit Dominus: Quomodo si inveniat granum in botro, & dicatur: Ne dissipes illud, quoniam benedictio est: sic faciam propter servos meos, ut non disperdam totum.

9 Et educam de Jacob semen, & de Juda possidentem montes meos: & hæreditabunt eam electi mei, & servi mei habitabunt ibi.

10 Et erunt campestria in caulas gregum, & vallis Achor in cubile armentorum populo meo qui requisierunt me.

11 Et vos, qui dereliquistis Dominum, qui oblitistis montem sanctum meum, qui ponitis Fortunæ mensam, & libatis super eam.

12 Numerabo vos in gladio, & omnes in caede corruetis: pro eo quod vocavi, & non respondistis: locutus sum, & non audistis: & faciebatis malum in oculis meis, & quæ nolui, elegistis.

13 Propter hoc hæc dicit Dominus Deus: Ecce servi mei comedent, & vos esurietis: ecce servi mei bibent, & vos sitietis:

14 Ecce servi mei lætabuntur & vos confundemini: Ecce servi mei laudabunt præ exultatione cordis, & vos clamabitis præ dolore cordis, & præ conaritione spiritus ululabitis.

15 Et

15 Et dimittetis nomen vestrum in iuramentum electis meis: & interficiet te Dominus Deus, & servos suos vocabit nomine alio.

16 In quo qui benedictus est super terram, benedicetur in Deo amen: & qui jurat in terra, jurabit in Deo amen: quia oblivioni tradite sunt angustie priores, & quia abscondite sunt ab oculis meis.

17 * Ecce enim ego creo colos novos, & terram novam; & non erunt in memoria priora, & non ascendent super cor.

18 Sed gaudebitis & exultabitis usque in sempiternum in his, quæ ego creo: quia ecce ego creo Jerusalem exultationem, & populum eius gaudium.

19 Et exaltabo in Jerusalem, & gaudebo in populo meo: & non audietur in eo ultra vox fleus & vox clamoris.

20 Non erit ibi amplius infans dierum, & senex qui non impleat dies suos: quoniam puer centum annorum morietur, & peccator centum annorum maledictus erit.

21 Et ædificabunt domos, & habitabunt: & plantabunt vineas, & comedent fructus earum.

22 Non ædificabunt, & alius habitabit: non plantabunt, & alius comedet: secundum enim dies ligni, erunt dies populi mei: & opera manuum eorum inveterabunt:

23 Electi mei non laborabunt frustra, neque generabunt in conturbatione: quia semen benedictorum Domini est, & nepotes eorum cum eis.

24 * Eritque antequam clament, ego exaudiam: adhuc illis loquentibus, ego audiam.

25 * Lupus & agnus pascentur simul, leo & bos comedent paleas: & serpens pulvis panis ejus: non nocent, neque occident in omni monte sancto meo, dicit Dominus.

CAPUT LXVII.

Dominus celi & terra non templum respicit, quod Judæi pro loco quietis illi a disciare volebant, sed spiritum humiliatum: rejiciunt veteris legis sacrificia: Judæorum adversus Christum ipsiusque discipuli.

G 5

cipu.

• Prox.
1. 24.
Infra.
66. 4.
• eorum.
7. 13.

* Infra
66. 22.
Apoc.
21. 1.

* Psal.
31. 5.

* Supra
11. 9.

cupulos pernicacia puniendi ostenditur: de Christi
nativitate & Ecclesia fecunditate; cuius omnes col-
lectentur exhortatur: ostendens beneficia, quae a Do-
mino recipiunt, & qualem futurum sit malorum judi-
cium, & quomodo per discipulorum Christi prae-
dicationem Gentes convertentur: de finali quoque re-
tributione Gentium & bonorum.

49. 7. **H**æc dicit Dominus: Cælum * sedes mea,
terra autem scabellum pedum meorum:
quæ est illa domus, quam ædificabitis mihi? &
quis est iste locus quietis meæ?

2 Omnia hæc manus mea fecit, & facta sunt uni-
versa illa, dicit Dominus: ad quem autem re-
spiciam, nisi ad pauperulum, & contritum spi-
ritu, & trementem sermones meos?

3 Qui seminat bovem, quasi qui interficiat
virum; qui maculat pecus, quasi qui excerebret
canem; qui offert oblationem, quasi qui sangui-
nem suillum offerat: qui recordatur thuris, quasi
qui benedicat idolo. Hæc omnia elegerunt in
vis suis, & in abominati omnibus suis anima eorum
delectata est.

4 Unde & ego eligam illusiones eorum: & quæ
timebant, adducam eis: quia vocavi, & non
erat, qui responderet: locutus sum, & non
erant: feceruntque malum in oculis meis, & quæ
nolui, elegerunt.

5 Audite verbum Domini, qui tremitis ad ver-
bum eius: dixerunt fratres vestri odientes vos,
& abicientes propter nomen meum: glorificetur
Dominus, & videbimus in lætitia vestra: ipsi au-
tem confundentur.

6 Vox populi de civitate, vox de templo, vox
Domini reddentis retributionem inimicis suis.

7 Antequam parturiret, peperit: antequam ve-
niret partus eius, peperit masculum.

8 Quis audivit unquam tale? & quis vidit huius
simile? numquid parturiet terra in die una? aut
parietur gens simul, quia parturivit & peperit
Sion filios suos?

9 Numquid ego, qui alios parere facio, ipse
non pariam, dicit Dominus? si ego, qui gene-
rationem cæteris tribuo, sterilis ero, ait Do-
minus Deus tuus?

10 Lætamini cum Jerusalem, & exultate in ea
omnes, qui diligitis eam: gaudete cum ea gaudio
universi, qui lugetis super eam.

11 Ut fugatis, & repleamini ab ubere conso-
lationis ejus: ut mulgeatis, & deliciis affluatis
ab omnimoda gloria ejus.

12 Quia hæc dicit Dominus: Ecce ego decli-
nabo super eam quasi fluvium pacis, & quasi tor-
rentem inundantem gloriam gentium, quam fu-
getis: ad ubera portabimini, & super genua blan-
dientur vobis.

13 Quomodo si cui mater blandiatur, ita ego
consolabor vos, & in Jerusalem consolabimini.

14 Videbitis, & gaudebit cor vestrum, & ossa
vestra quasi herba germinabunt, & cognoscetur
manus Domini servis ejus: & indignabitur ini-
micis suis.

15 Quia ecce Dominus in igne veniet, & quasi
turbo quadrigæ ejus: reddere in indignatione fu-
rorem suum, & increpationem suam in flamma
ignis:

16 Quia in igne Dominus judicabit, & in gla-
dio suo ad omnem carnem, & multiplicabuntur
interfecti a Domino.

17 Qui sanctificabuntur, & mundos se putabant
in hortis post januam intrinsecus, qui comede-
bant carnem suillam, & abominationem, & mu-
rem: simul consumerentur, dicit Dominus.

18 Ego autem opera eorum, & cogitationes
eorum, venio, ut congregem cum omnibus genti-
bus & linguis: & venient & videbunt gloriam
meam.

19 Et ponam in eis signum, & mittam ex eis,
qui salvati fuerint, ad gentes in mare, in Afri-
cam, & Lydiam tendentes sagittam: in Italiam
& Græciam, ad insulas longe, ad eos, qui non
audierunt de me, & non viderunt gloriam meam.
Et annuntiabant gloriam meam gentibus.

20 Et adducent omnes fratres vestros de cun-
ctis gentibus donum Domino in equis, & in qua-
drigis, & in lecticis, & in mulis, & in carrucis,
ad montem sanctum meum Jerusalem, dicit Do-
minus, quomodo si inserant filii Israel munus in
vase mundo in domum Domini.

21 Et assumam ex eis in sacerdotes, & levitas, dicit Dominus:

22 * Quia sicut coeli novi, & terra nova, quae ego facio stare coram me, dicit Dominus: sic stabit semen vestrum, & nomen vestrum.

23 Et erit mensis ex mense, & sabbatum ex sabbato: veniet omnis caro, ut adoret coram facie mea, dicit Dominus.

24 Et egredientur, & videbunt cadavera virorum, qui pravaricati sunt in me: * vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur: & erunt usque ad satietatem vilionis omni carni.

* Marc.
9. 45.

PROPHE. TIA JEREMIAE.

CAPUT PRIMUM.

Jeremias in ventre matris, sanctificatus, & tempore Josiae regis Juda missus a Domino ad prophetandum, causatur queritiam, sed doctus a Deo accipit robur invincibile, jubeturque patiemari destructionem Jerusalem sub nomine virga, & olla succense.

I VERRA Jeremiae filii Helciae, de sacerdotibus, qui fuerunt in Anathoth, in Terra Benjamin.

2 Quod factum est verbum Domini ad eum in diebus Josiae filii Amon regis Juda, in tertio decimo anno regni ejus.

3 Et factum est in diebus Joackim filii Josiae regis Juda, usque ad consummationem undecimi anni Sedeciae filii Josiae regis Juda, usque ad transmigrationem Jerusalem, in mense quinto.

4 Et factum est verbum Domini ad me, dicens:

5 Prius-

5 Priusquam te formarem in utero, novite: & antequam exires de vulva, sanctificavi te, & prophetam in Gentibus dedi te.

6 Et dixi, A, a, a, Domine Deus: ecce nescio loqui, quia puer ego sum.

7 Et dixit Dominus ad me: Noli dicere: Puer sum: quoniam ad omnia, quae mittam te, ibis: & universa, quaecumque mandavero tibi, loqueris.

8 Ne timeas a facie eorum: quia tecum ego sum, ut eruam te, dicit Dominus.

9 Et misit Dominus manum suam, & tetigit os meum: & dixit Dominus ad me: Ecce dedi verba mea in ore tuo:

10 Ecce constitui te hodie super Gentes, & super regna * ut evellas, & destruas, & disperdas, & dissipes, & aedifices, & plantes.

* Isr.
18. 7.

11 Et factum est verbum Domini ad me, dicens: Quid tu vides Jeremia? Et dixi: Virgam vigilantem ego video.

12 Et dixit Dominus ad me: Bene vidisti, quia vigilabo ego super verbo, meo ut faciam illud.

13 Et factum est verbum Domini secundo ad me, dicens: Quid tu vides? Et dixi: Ollam succensam ego video, & faciem ejus a facie Aquilonis.

14 Et dixit Dominus ad me: * Ab Aquilone pandetur malum super omnes habitatores terrae.

* Isr.
4. 6.

15 Quia ecce ego convocabo omnes cognationes regnorum Aquilonis, ait Dominus: & venient & ponent unusquisque solum suum in introitu portarum Jerusalem, & super omnes muros ejus in circuitu, & super universas urbes Juda.

16 Et loquar judicia mea cum eis super omnem malitiam eorum, qui dereliquerunt me, & libaverunt diis alienis, & adoraverunt opus manuum suarum.

17 Tu ergo accinge lumbos tuos, & surge, & loquere ad eos omnia quae ego praecipio tibi. Ne formides a facie eorum: nec enim timere te faciam vultum eorum.

18 * Ego quippe dedi te hodie civitatem militiam,

* Isr.
6. 27.

nitam, & in columnam ferream, & in muram
areum, super omnem terram, regibus Juda, prin-
cipibus ejus, & sacerdotibus, & populo terræ

19 Et bellabunt adversum te, & non prava-
lebunt; quia ego tecum sum, ait Dominus, ut
liberem te.

CAPUT II.

Graviter expostulat Dominus cum filiis Israel
& Juda potissimum cum pastoribus ac prophetis, quod
non respicientes accepta a Deo varia beneficia, eo
qui fons est aquæ vivæ relicto, adoraverint idola,
a quibus nihil boni expectare poterant: imo cum
toti essent in idololatria, rapinis & crudelitate, se
se justificare nitentur, & propterea devastandos
predicit.

1 **F**actum est verbum Domini ad me, di-
cens:

2 Vade, & clama in auribus Jerusalem, dicens:
Hæc dicit Dominus: Recordatus sum tui, mise-
rans adolescentiam tuam, & charitatem despon-
sationis tuæ, quando secuta es me in deserto, in
terra, quæ non seminatur.

3 Sanctus Israel Domino, primitiæ frugum ejus:
omnes, qui devorant eum, delinquant: mala ven-
ient super eos, dicit Dominus.

4 Audite verbum Domini domus Jacob, &
omnes cognationes domus Israel:

5 Hæc dicit Dominus: * Quid invenerunt pa-
tres vestri in me iniquitatis, quia elongaverunt
a me, & ambulaverunt post vanitatem, & vani
facti sunt?

6 Et non dixerunt: Ubi est Dominus: qui as-
cendere nos fecit de Terra Egypti: qui traduxit
nos per desertum, per terram inhabitabilem & in-
viam, per terram litis, & imaginem mortis, per
terram, in qua non ambulavit vir, neque habi-
tavit homo?

7 Et induxi vos in terram Carmeli, ut come-
deretis fructum ejus, & optima illius: & ingressi
contaminastis terram meam, & hæreditatem meam
posuistis in abominationem.

8 Sacerdotes non dixerunt: Ubi est Dominus?

& tenentes legem nescierunt me, & pastores præ-
varicati sunt in me: & prophætæ prophetaverunt
in Baal, & idola secuti sunt.

9 Propterea adhuc iudicio contendam vobi-
secum, ait Dominus, & cum filiis vestris disce-
ptabo.

10 Transite ad insulas Cethim, & videte: &
in Cedar mittite, & considerate vehementer: &
videte si factum est hujuscemodi.

11 Si mutavit gens deos suos, & certe ipsi non
sunt dii: populus vero meus mutavit gloriam
suam in idolum.

12 Obstupefcite cæli super hoc, & portæ ejus
desolamini vehementer, dicit Dominus.

13 Duo enim mala fecit populus meus: Me
dereliquerunt fontem aquæ vivæ, & foderunt
sibi cisternas, cisternas dissipatas, quæ continere
non valent aquas.

14 Numquid servus est Israel, aut vernaculus?
quare ergo factus est in prædã?

15 Super eum rugierunt leones, & dederunt
vocem suam, posuerunt terram ejus in solitudi-
nem: civitates ejus exultæ sunt, & non est qui
habitet in eis.

16 Filii quoque Memphis Taphnes & con-
stupraverunt te usque ad verticem.

17 Numquid non istud factum est tibi, quia de-
reliquisti Dominum Deum tuum eo tempore,
quo ducebat te per viam?

18 Et nunc quid tibi vis in via Egypti, ubi
bas aquam turbidam? & quid tibi cum via As-
syrionum, ut bibas aquam fluminis?

19 Arguet te malitia tua, & averfio tua incre-
pabit te. Scito, & vide, quia malum & amarum
est reliquisse te Dominum Deum tuum: & non esse
timorem mei apud te, dicit Dominus Deus exer-
cituum.

20 A sæculo contregisti jugum meum, rupisti
vincula mea, & dixisti: Non serviam. * In omni
enim colle sublimi, & sub omni ligno frondoso,
tu prosternebaris meretrix.

21 * Ego autem plantavi te vineam electam,
omne semen verum: quomodo ergo conversa es
mihi in prævum vinea aliena?

* Mich.
6. 3.

* Jofia.
2. 6.

* Jfo.
* dth.
21. 33.

22 S.

22 Si laveris te niro, & multiplicaveris tibi herbam borith, maculata es in iniquitate tua coram me, dicit Dominus Deus.

23 Quomodo dicis: Non sum polluta, post Babilon non ambulavi? vide vias tuas in convalle, scito, quid feceris: curior levis explicans vias suas.

24 Onager affuetus in solitudine, in desiderio anime suae attraxit ventum amoris sui: nullus avertet eam: omnes, qui quarunt eam, non deficient: in mensuris ejus invenient eam.

25 Prohibe pedem tuum a nuditate, & guttur tuum a siti. Et dixisti: Desperavi, nequaquam faciam, adamavi quippe alienos, & post eos ambulabo.

26 Quomodo confunditur fur, quando deprehenditur, sic confusi sunt domus Israel, ipsi & reges eorum, principes, & sacerdotes, & prophetae eorum.

27 Dicentes ligno: Pater meus es tu: & lapidi: Tu me genuisti. Verterunt ad me tergum, & non faciem, & in tempore afflictionis suae dicent: Surge, & libera nos.

28 Ubi sunt dii tui, quos fecisti tibi? Turgent & libere te in tempore afflictionis tuae: secundum numerum quippe civitatum tuarum erant dii tui Juda.

29 Quid vultis mecum iudicio contendere? omnes dereliquistis me, dicit Dominus.

30 Frustra percussisti filios vestros, disciplinam non receperunt: devoravit gladius vester proptas vestros, quasi leo vastator.

31 Generatio vestra. Videte verbum Domini: Numquid solitudo factus sum Israel, aut terra ferotina: quare ergo dixit populus meus: Recessimus, non venimus ultra ad te?

32 Numquid obliviscetur virgo ornamenti sui, aut sponsa fasciae pectoralis suae? populus meus oblitus est mei diebus innumeris.

33 Quid niteris bonam ostendere viam tuam ad quaerendam dilectionem, quae insuper & malitias tuas docuisti vias tuas.

34 Et in alis tuis inventus est sanguis animarum pauperum & innocentium? non in fossis inveni eos, sed in omnibus, quae supra memoravi. 35

• Injura
28. 23.

• Injura
28. 23.

35 Et dixisti: Absque peccato & innocens ego sum: & propterea avertatur furor tuus a me. Ecce ego iudicio contendam tecum, eo quod dixeris: Non peccavi.

36 Quam vilis facta es nimis, iterans vias tuas! & ab Aegypto confunderis, sicut confusa es ab Assur.

37 Nam & ab ista egredieris, & manus tuae erunt super caput tuum: quoniam obtulisti Dominus confidentiam tuam, & nihil habebis propter in ea.

CAPUT III.

Deus incomparabili clementia populum suum ad se revocat ab idololatria, in qua sicut etiam Israel excessit: promittens se assumpturum eos in filios, & veros pastores eis daturum, ut Ierosolymis in pace colant Dominum: de futura gloria & exaltatione Ierosolymae, ac gentium ad eam congregatione & de populi penitentia.

1 **V**ulgo dicitur: Si dimiseris vir uxorem suam, & recedens ab ea, duxerit virum alterum: numquid revertetur ad eam altera? numquid non polluta, & contaminata erit mulier illa? tu autem fornicata es cum amatoribus multis: tamen revertere ad me, dicit Dominus, & ego suscipiam te.

2 Leva oculos tuos in directum, & vide ubi non prostrata sis: in viis sedebas, expectans eos quasi latro in solitudine: & polluisti terram in fornicationibus tuis, & in malitiis tuis.

3 Quam ob rem prohibita sunt stille pluviarum, & ferotinus imber non fuit: frons mulieris meretricis facta est tibi: noluisse erubescere.

4 Ergo saltem amodo voca me: Pater meus, dux virginittatis meae tu es.

5 Numquid irascereis in perpetuum, aut perseverabis in finem? Ecce locuta es, & fecisti mala & potuisti.

6 Et dixit Dominus ad me in diebus Josiae regis: Numquid vidisti quae fecerit avertatrix Israel? abiit libime super omnem montem excelsum, & potuisti.

Tom. IV.

H

sum,

• Supra
2. 30.

fum, & sub omni ligno frondoso, & fornicata est ibi.

7 Et dixi, cum fecisset hæc omnia: Ad me revertere: & non est reversa. Et vidit prævaricatrix soror ejus Juda,

8 Quia pro eo, quod mœchata esset averfatrix Israel, dimissem eam, & dedissem ei libellum repudii: & non timuit prævaricatrix Juda soror ejus, sed abiit, & fornicata est etiam ipsa.

9 Et facilitate fornicationis suæ contaminavit terram, & mœchata est cum lapide & ligno.

10 Et in omnibus his non est reversa ad me prævaricatrix soror ejus Juda in toto corde suo, sed in mendacio, ait Dominus.

11 Et dixit Dominus ad me: Justificavit animam suam averfatrix Israel, comparatione prævaricatricis Juda.

12 Vade, & clama sermones istos contra Aquilonem, & dices: Revertere averfatrix Israel, ait Dominus, & non avertam faciem meam a vobis: quia sanctus ego sum, dicit Dominus, & non irascar in perpetuum.

13 Verumtamen scito iniquitatem tuam, quia in Dominum Deum tuum prævaricata es: & dispersisti vias tuas alienis sub omni ligno frondoso, & vocem meam non audisti, ait Dominus.

14 Convertimini filii revertentes, dicit Dominus, quia ego vir vestes: & assumam vos unum de civitate, & duos de cogitatione, & introducam vos in Sion.

15 Et dabo vobis pastores juxta cor meum, & pascet vos scientia & doctrina.

16 Cumque multiplicati fueritis, & creveritis in terra in diebus illis, ait Dominus: non dicent ultra: Arca testamenti Domini: neque ascendet super eor, neque recordabuntur illius: nec visitabitur, nec fiet ultra.

17 In tempore illo vocabunt Jerusalem Solum Domini: & congregabuntur ad eam omnes gentes in nomine Domini in Jerusalem, & non ambulabunt post pravitatem cordis sui pessimi.

18 In diebus illis ibit domus Juda ad domum Israel, & venient simul de terra Aquilonis ad terram, quam dedi patribus vestris.

19 Ego autem dixi: Quomodo ponam te in filios, & tribuam tibi terram desiderabilem, hereditatem præclaram exercituum gentium? Et dixi: Patrem vocabis me, & post me ingredi non cessabis.

20 Sed quomodo si contempnat mulier amorem suum, sic contempnit me domus Israel, dicit Dominus.

21 Vox in viis audita est, ploratus & ululatus filiorum Israel? quoniam iniquam fecerunt viam suam, oblitii sunt Domini Dei sui.

22 Convertimini filii revertentes & sanabo aversiones vestras. Ecce nos venimus ad te: tu enim es Dominus Deus noster.

23 Vere mendaces erant colles, & multitudo montium: vere in Domino Deo nostro salus Israel.

24 Confusio comedit laborem patrum nostrorum ab adolescentia nostra, greges eorum, & armenta eorum, filios eorum, & filias eorum.

25 Dormiemus in confusione nostra, & operiet nos ignominia nostra: quoniam Domino Deo nostro peccavimus nos, & patres nostri ab adolescentia nostra usque ad diem hanc: & non audivimus vocem Domini Dei nostri.

CAPUT IV.

Promittit Dominus veniam si se vere convertant & corde circumcidant: comminando gravia mala, si in malis persistant: quapropter liget Propheta videns terram devastandam, & in solitudine redigendam, ita tamen ut non fiat consummatio.

1 Si revertaris Israel, ait Dominus, ad me convertere: si abstuleris offendicula tua a facie mea, non commoveberis.

2 Et jurabis: Vivit Dominus in veritate, & in judicio, & in justitia: & benedicite teum gentes, ipsamque laudabunt.

3 Hæc enim dicit Dominus viro Juda, & Jerusalem: Novate vobis novale, & nolite ferre super spinas.

4 Circumcidimini Domino, & auferte prapartiam cordium vestrorum viri Juda, & habitatores

Jerusalem: ne forte egrediatur ut ignis indignatio mea, & succendatur, & non sit qui extinguat propter malitiam cogitationum vestrarum.

5 Annuntiate in Juda, & in Jerusalem audiat: loquimini, & canite tuba in terra: clamate fortiter, & dicite: Congregamini, & ingrediamur civitates munitas.

6 Levate signum in Sion. Confortamini, nolite stare, quia malum ego adduco ab Aquilone, & contritionem magnam.

7 Ascendit Ieo de cubili suo, & pædo gentium se levavit: egressus est de loco suo, ut ponat terram tuam in solitudinem: civitates tuas vastabuntur, remanentes absque habitatore.

8 Super hoc accingite vos ciliis, plangite & ululate: quia non est averfa ira furoris Domini a nobis.

9 Et erit in die illa, dicit Dominus: Peribit cor regis, & cor principum: & obstupescunt sacerdotes, & prophetae confternabuntur.

10 Et dixi: Heu, heu, heu Domine Deus, ergone decepisti populum istum & Jerusalem, dicens: Pax erit vobis: & ecce pervenit gladius usque ad animam?

11 In tempore illo dicitur populo huic & Jerusalem: Ventus urens in visis, quæ sunt in deserto viae filiae populi mei, non ad ventilandum, & ad purgandum.

12 Spiritus plenus ex his veniet mihi: & nunc ego loquar iudicia mea cum eis.

13 Ecce quasi nubes ascendet, & quasi tempestas curfus ejus: velocius aquilis equi illius: vae nobis, quoniam vastati sumus.

14 Lava a malitia cor tuum Jerusalem, ut salva fias: usquequo morabuntur in te cogitationes noxiæ?

15 Vox enim annuntians a Dan, & notum facientis idolum de monte Ephraim.

16 Dicite gentibus: Ecce auditum est in Jerusalem custodes venire de terra longinqua, & dare super civitates Juda vocem suam.

17 Quasi custodes agrorum facti sunt super eam ingyro: quia me ad iracundiam provocavit, dicit Dominus.

18 * Vix tuæ, & cogitationes tuæ fecerunt hæc tibi: ista malitia tua, quia amara, quia tetigit cor tuum. ^{3. 5.}

19 Ventrem meum, ventrem meum doleo, sensus cordis mei turbati sunt in me: non tacebo, quoniam vocem buccinæ audivit anima mea, clamorem prellii.

20 Contritio super contritionem vocata est, & vastata est omnis terra, repente vastata sunt tabernacula mea, subito pelles meæ.

21 Usquequo videbo fugientem, audiam vocem buccinæ?

22 Quia stultus populus meus me non cognovit: filii insipientes sunt, & recordes: sapientes sunt ut faciunt mala, bene autem facere nesciunt.

23 Apex terram, & ecce vacua erat, & nihil: & coglos, & non erat lux in eis.

24 Vidi montes, & ecce movebantur: & omnes colles conturbati sunt.

25 Intuitus sum, & non erat homo: & omne volatile caeli recessit.

26 Apexi, & ecce Carmelus desertus: & omnes urbes ejus destructæ sunt a facie Domini, & a facie iræ foris ejus.

27 Hæc enim dicit Dominus: Deserta erit omnis terra, sed tamen consummationem non faciam.

28 Lugebit terra, & marebunt caeli desuper: eo quod locutus sum, cogitavi, & non penituit me, nec averfus sum ab eo.

29 A voce equitis, & mittentis sagittam fugit omnis civitas: ingressi sunt ardua, & ascenderunt rupes: universæ urbes derelictæ sunt, & non habitat in eis homo.

30 Tu autem vastata quid facies? cum vestieris te coctino, cum ornata fueris monili aureo, & pinxeris stibio oculos tuos, frustra componeris: contempserunt te amatores tui, animam tuam quaerent.

31 Vocem enim quasi parturientis audivi, angustias ut puerperæ: Vox filiae Sion intermorientis, expandentisque manus suas: vae mihi, quia defecit anima mea propter interfectos.

CAPUT V.

Dominus in Jerusalem querit virum justum, ut illi misereatur: sed tam plebs quam optimates: in pravitatibus suis & idololatria indurati sunt & effusi, ideo comminatur eis vastationem ab extraneo populo, eo quod cæci & surdi facti sunt, non tamen usque ad consummationem.

1 **C**ircuite vias Jerusalem, & aspice, & confiderate, & querite in plateis ejus, an inveniatis virum facientem iudicium, & querentem fidem; & propitius ero ei.

2 Quod si etiam, Vivit Dominus, dixerint: & hoc falso jurabunt.

3 Domine, oculi tui respiciunt fidem: perculisti eos, & non doluerunt: attrivisti eos, & renuerunt accipere disciplinam: induraverunt facies suas supra petram, & noluerunt reverti.

4 Ego autem dixi: Forsitan pauperes sunt & stulti, ignorantes viam Domini, iudicium Dei sui.

5 Ibo igitur ad optimates, & loquar eis, ipsi enim cognoverunt viam Domini, iudicium Dei sui. Et ecce magis hi simul confregerunt jugum, ruperunt vineula.

6 Idcirco percussit eos leo de sylva, lupus ad vesperam vastavit eos, pardus vigilans super civitates eorum. Omnis, qui egressus fuerit ex eis, capietur: quia multiplicatae sunt pravaricationes eorum, confortatae sunt averfiones eorum.

7 Super quo propitius tibi esse potero? filii tui dereliquerunt me, & jurant in his, qui non sunt dii: saturavi eos, & machati sunt, & in domo meretricis luxuriabantur.

* Ezech.
32. 11.

8 Equi amatores, & emissarii facti sunt: * Unusquisque ad uxorem proximi sui hinciebat.

9 Numquid super his non visitabo, dicit Dominus? & in gente tali non ulciscetur anima mea?

10 Ascendite muros ejus, & dissipate, consummationem autem nolite facere: auferte propagines ejus, quia non sunt Domini.

11 Pravaricatione enim pravaricata est in me domus Israel, & domus Juda, ait Dominus.

12 Negaverunt Dominum, & dixerunt: Non est

est ipse: neque veniet super nos malum: gladium & famem non videbimus.

13 Prophetæ fuerunt in ventum locuti, & responsum non fuit eis: hæc ergo evenient illis:

14 Hæc dicit Dominus Deus exercituum: Quia locuti estis verbum istud: ecce ego do verba mea in ore tuo in ignem, & populum illum in ligna, & vorabit eos.

15 Ecce ego adducam super vos gentem de longinquo domus Israel, ait Dominus: gentem robustam, gentem antiquam, gentem, cujus ignorabis linguam, nec intelliges quid loquatur.

16 Pharetra ejus quasi sepulchrum patens, universi fortes.

17 Et comedet segetes tuas, & panem tuum: devorabit filios tuos, & filias tuas: comedet gregem tuum, & armenta tua: comedet vineam tuam & ficum tuam: & conteret urbes munitas tuas, in quibus tu habes fiduciam, gladio.

18 Verumtamen in diebus illis, ait Dominus, non faciam vos in consummationem.

19 * Quod si dixeritis: Quare fecit nobis Dominus Deus noster hæc omnia? dices ad eos: Si- cut dereliquistis me, & servistis Deo alieno in terra vestra, sic servietis alienis in terra non vestra.

* Isai.
16. 12.

20 Annuntiate hoc domui Jacob, & auditum facite in Juda, dicentes:

21 Audi popule stulte, qui non habes cor: qui habentes oculos, non videtis: & aures, & non auditis.

22 Me ergo non timebitis, ait Dominus: & a facie mea non dolebitis? Qui posui arenam terminum mari, præceptum sempiternum, quod non præteribit: & commovebuntur, & non poterunt: & intumescat fluctus ejus, & non transibunt illud.

23 Populo autem huic factum est cor incredulum & exasperans, recesserunt & abierunt.

24 Et non dixerunt in corde suo: Metuamus Dominum Deum nostrum, qui dat nobis pluviam temporaneam & serotinam in tempore suo: plenitudinem annuæ mellis custodientem nobis,

25 Iniquitates vestrae declinaverunt hæc; & peccata vestra prohibuerunt bonum a vobis:

26 Quia inventi sunt in populo meo impii, infidantes quasi autopes, laqueos ponentes, & pedicæ ad capiendos viros.

27 Sicut decipula plena avibus, sic domus eorum plene dolo: ideo magnificati sunt & ditati.

28 Incurati sunt & impinguati: & præterierunt sermones meos pessime. * Causam videtur non judicaverunt, causam pupilli non direxerunt, & iudicium pauperum non judicaverunt.

29 Numquid super his non visitabo, dicit Dominus? aut super gentem huiuscemodi non ulciscetur anima mea?

30 Stupor & mirabilia facta sunt in terra:

31 Prophetae prophetabant mendacium, & sacerdotes applaudebant manibus suis: & populus meus dilexit talia: quid igitur fiet in novissimo ejus?

CAPUT VI.

Prædicatur calamitas ac vastitas Jerosolymorum ab Assyriis eo quod contempserunt legem Domini, nec audire voluerint increpationes; sed omnes, & potissimum primates, Prophetae ac sacerdotes avaritiæ & dolo studuerint; ideoque & ipsos & eorum sacrificia Deus abiecit: jubet ergo Propheta eos lugere, quoniam purgari confatorio non potuerunt.

1 Consortamini filii Benjamin in medio Jerusalem, & in Thecha clangite buccinâ, & super Bethacarem levate vexillum: quia malum visum est ab Aquilone, & contritio magna.

2 Speciosa & delicata affimilavi filiam Sion.

3 Ad eam venient pastores, & greges eorum: fixerunt in ea tentoria in circuitu: pascet unquisque eos, qui sub manu sua sunt.

4 Sanctificate super eam bellum; consurgite, & ascendamus in meridie: vae nobis, quia declinavit dies, quia longiores factæ sunt umbræ vesperti.

5 Surgite, & ascendamus in nocte, & dissepimus domos ejus.

6 Quia hæc dicit Dominus exercituum: Cædite

te lignum ejus, & standite circa Jerusalem aggerem: hæc est civitas visitationis, omnis calumnia in medio ejus.

7 Sicut frigidam fecit cisterna aquam suam, sic frigidam fecit malitiam suam: iniquitas & vastitas audietur in ea, coram me semper infirmitas & plaga.

8 Erudire Jerusalem, ne forte recedat anima mea a te, ne forte ponam te desertam terram inhabitabilem.

9 Hæc dicit Dominus exercituum: Usque ad cacemum colligent quasi in vinea reliquias Israel: converte manum tuam quasi vindemiator ad cartallum.

10 Cui loquar? & quem contestabor ut audiat? ecce incircumcisæ aures eorum, & aurium non possunt: ecce verbum Domini factum est eis in opprobrium; & non suscipient illud.

11 Ideo furore Domini plenus sum, laboravi suspirans: effunde super parvulum foris, & super consilium juvenum simul: vir enim cum muliere capietur, senex cum pleno dierum.

12 Et transibunt domus eorum ad alteros, agri & uxores pariter: quia extendam manum meam super habitantes terram, dicit Dominus.

13 * A minore quippe usque ad majorem omnes avaritiâ student: & a propheta usque ad sacerdotem cuncti faciunt dolum.

14 Et curabunt contritionem filiarum populi mei cum ignominia, dicentes: Pax, pax: & non erat pax.

15 Confusi sunt, quia adominationem fecerunt: quia potius confusione non sunt confusi, & erubescere nescierunt. Quam ob rem cadent inter rueantes: in tempore visitationis suæ currunt, dicit Dominus.

16 Hæc dicit Dominus: State super vias, & videte, & interrogate de semitis antiquis, quæ sit via bona, & ambulare in ea: & invenietis refrigerium animabus vestris. Et dixerunt: Non ambulabimus.

17 Et constitui super vos speculatores. Audite vocem tubæ. Et dixerunt: Non audiemus.

*Isai. 1.
Zach. 7.
16.*

UNIVERSITY

*Isai. 36. 11.
Isa. 8. 10.*

UNIVERSITY

UNIVERSITY

18 Ideo audite gentes, & cognosce congregatio, quanta ego faciam eis.

19 Audi terra: Ecce ego adducam mala super populum istum, fructum cogitationum ejus: quia Verba mea non audierunt, & legem meam projecerunt.

20 *Isa.* Ut quid mihi thus de Saba affertis, & calamum suave olemem de terra longinqua? holocaustomata vestra non sunt accepta, & victimæ vestrae non placuerunt mihi.

21 Propterea hæc dicit Dominus: Ecce ego dabo in populum istum ruinas, & ruent in eis patres & filii simul, vicinus, & proximus peribunt.

22 Hæc dicit Dominus: Ecce populus venit de terra Aquilonis, & gens magna confurget a finibus terræ.

23 Sagittam & scutum arripiet; crudelis est, & non miserebitur. Vox ejus quasi mare sonabit: & super equos ascendent, præparati quasi vir ad prælium, adversum te filia Sion.

24 Audivimus famam ejus, dissolutæ sunt manus nostræ: tribulatio apprehendit nos, dolores ut parturientem.

25 Nolite exire ad agros, & in via ne ambulatis: quoniam gladius inimici pavor in circuitu.

26 Filia populi mei accingere cilicio, & conspergere cinere: luctum unigeniti fac tibi, plangitum amarum, quia repente veniet vastator super nos.

27 Probatorem dedi te in populo meo robustum: & scies, & probabis viam eorum.

28 Omnes isti principes declinantes, ambulantes fraudulenter, æs & ferrum: universi corrupti sunt.

29 Defecit sufflatorium, in igne consumptum est plumbum, frustra conflavit conflator: malitia enim eorum non sunt consumpta.

30 Argentum reprobum vocate eos, quia Dominus projecit illos.

CAPUT VII.

Quod frustra confidunt in templo, pessima perpetrantes, & Prophetas audire nolentes, sicut & patres eorum: quapropter denuntiat templum ob-

scien-

ciendum, & terram Juda redigendam in solitudinem nec profuturam orationem Jeremia pro illis, nec oblata ab eis sacrificia propter excelsa Topheth in valle filii Enon, & multiplices ipsorum malitias.

1 Verbum, quod factum est ad Jeremiam a Domino, dicens:

2 Sta in porta domus Domini, & prædica ibi verbum illud; & dic: Audite verbum Domini omnis Juda, qui ingredimini per portas has, quoadoretis Dominum.

3 Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: *Isa.* Bonas facite vias vestras, & studia vestra: & *24. 13.* habitabo vobiscum in loco isto.

4 Nolite considerare in verbis mendacii, dicentes: Templum Domini, templum Domini, templum Domini est.

5 Quoniam si bene direxeritis vias vestras, & studia vestra: si feceritis iudicium inter virum & proximum ejus.

6 Advenæ, & pupillo, & viduæ non feceritis calumniam, nec sanguinem innocentem effuderitis in loco hoc, & post deos alienos non ambulaveritis in malum vobismetipsis:

7 Habitabo vobiscum in loco isto: in terra, quam dedi patribus vestris a saculo & usque in sæculum.

8 Ecce vos confiditis vobis in sermonibus mendacii, qui non proderunt vobis:

9 Furari, occidere, adulterari, jurare mendaciter, libare Baalim, & ire post deos alienos, quos ignoratis.

10 Et venistis, & stetitis coram me in domo hac, in qua invocatum est nomen meum, & dixistis: Liberati sumus, eo quod fecerimus omnes abominatioes istas.

11 Numquid ergo spelunca latronum facta est domus ista, in qua invocatum est nomen meum in oculis vestris? ego, ego sum: ego vidi, dicit Dominus.

12 Ite ad locum meum in Silo, ubi habitavit nomen meum a principio: & videte quæ fecerim ei propter malitiam populi mei Israel:

13 Et nunc, quia fecistis omnia opera hæc, dicit

Marc.
21. 13.
Marc. 11.
17.
Luc. 19.
40.

11

cit Dominus: & locutus sum ad vos mane confurgens, & loquens, & non audistis: * & vocavi vos, & non respondistis:

14 * Faciam domui huic, in qua invocatum est nomen meum, & in qua vos habetis fiduciam; & loco, quem dedi vobis & patribus vestris, sicut feci Siso.

15 Et projiciam vos a facie mea, sicut projecionem fratres vestros, universum semen Ephraim.

16 Tu erga noli orare pro populo hoc, nec assumes pro eis laudem & orationem, & non oblitus mihi: quia non exaudiam te.

17 Nonne vides, quid illi faciunt in civitatibus Juda, & in plateis Jerusalem.

18 Filii colligunt ligna, & patres succendunt ignem, & mulieres conspergunt adipem, ut faciant placentas reginae caeli, & libent diis alienis, & me ad iracundiam provocent.

19 Numquid me ad iracundiam provocant, dicit Dominus? nonne semetiplos in confusionem vultus sui?

20 Ideo haec dicit Dominus Deus: Ecce furor meus, & indignatio mea conflatur super locum istum, super viros, & super jumenta, & super lignum regionis, & super fruges terrae, succendetur, & non extinguetur.

21 Haec dicit Dominus exercituum, Deus Israel: Holocausta vestra addite victimis vestris, & comedite carnes.

22 Quia non sum locutus cum patribus vestris, & non praeci ei in die, qua eduxi eos de Terra Aegypti, de verbo holocaustorum & victimarum.

23 Sed hoc verbum praeci ei, dicens: Audite vocem meam, & ero vobis Deus, & vos eritis mihi populus; & ambulante in omni via, quam mandavi vobis, ut bene sit vobis.

24 Et non audierunt, nec inclinaverunt aurem suam: sed abierunt in voluntatibus, & in pravitate cordis sui mali: factique sunt retrorsum, & non in ante.

25 A die qua egressi sunt patres eorum de terra Aegypti, usque ad diem hanc. Et mihi ad vos omnes

omnes servos meos prophetas per diem conflurgens diluculo, & mittens.

26 Et non audierunt me, nec inclinaverunt aurem suam: sed induraverunt cervicem suam, * & pejus operati sunt, quam patres eorum.

27 Et loqueris ad eos omnia verba haec, & non audient te: & vocabis eos, & non respondebunt tibi.

28 Et dices ad eos: Haec est gens, quae non audivit vocem Domini Dei sui, nec recepit disciplinam: perit fides, & ablata est de ore eorum.

29 Tonde capillum tuum, & projice, & tume in directum planctum: quia projecit Dominus, & reliquit generationem furoris sui.

30 Quia fecerunt filii Juda malum in oculis meis, dicit Dominus. Posuerunt ostendicula sua in domo, in qua invocatum est nomen meum, ut polluerent eam.

31 Et edificaverunt excelsa Tophet, quae est in valle filii Ebnom: ut incenderent filios suos, & filias suas igni: quae non praeci, nec cogitavi in corde meo.

32 Ideo ecce dies venient, dicit Dominus: & non dicetur amplius, Tophet, & Vallis filii Ebnom: sed vallis interfectionis; & sepelient in Tophet, eo quod non sit locus.

33 Et erit morticinum populi hujus in ossibus volucribus caeli, & bestis terrae, & non erit qui abigan.

34 * Et quiescere faciam de urbibus Juda, & de plateis Jerusalem vocem gaudii, & vocem illarum, vocem sponsi, & vocem sponsae: in desolationem enim erit terra.

CAPUT VIII.

Quia tam reges, optimates, sacerdotes ac prophetae, quam reliquus populus ad idololatriam conversi sunt, & non considerato Domini iudicio omnes relicta veritate studuerunt avaritiae ac idololatriae, & Dominum provocantes noluerunt respicere; ideo ab hostibus crudelissimis affligentur.

1 In illo tempore, ait Dominus: Efficient ossa regum Juda, & ossa principum ejus, & ossa sa-

facerdotum, & omnia prophetarum, & ossa eorum qui habitaverunt Jerusalem, de sepulchris suis:

2 Et expandent ea ad solem, & lunam, & omnem militiam caeli, quae dilexerunt, & quibus servierunt, & post quae ambulaverunt, & quae quaesierunt, & adoraverunt: non colligentur, & non sepelientur: in sterquilinum super faciem terrae erunt.

3 Et eligent magis mortem quam vitam omnes, qui residui fuerint de cognatione hac pessima in universis locis, quae derelicta sunt, ad quae eieci eos, dicit Dominus exercituum.

4 Et dices ad eos: Haec dicit Dominus: Numquid qui cadit, non resurget? & qui averfus est, non revertetur?

5 Quare ergo averfus est populus iste in Jerusalem aversione contentiosa? Apprehenderunt mendacium, & noluerunt reverti.

6 Attendi, & auscultavi: nemo quod bonum est loquitur, nullus est qui agat poenitentiam super peccato suo, dicens: Quid feci? Omnes conversi sunt ad cursum suum, quasi equus impetu vadens ad praelium.

7 Milvus in caelo cognovit tempus suum: turtur, & hirundo, & ciconia custodierunt tempus adventus sui: populus autem meus non cognovit iudicium Domini.

8 Quomodo dicitis: Sapientes nos sumus, & lex Domini nobiscum est? vere mendacium operatus est stylus mendax scribarum.

9 Confusi sunt sapientes, perterriti & capti sunt: verbum enim Domini proiecerunt, & sapientia nulla est in eis.

10 Propterea dabo mulieribus eorum exteris, agros eorum haeredibus: quia a minimo usque ad maximum omnes avaritiam sequuntur: a propheta usque ad sacerdotem cuncti faciunt mendacium.

11 Et sanabant contritionem filiae populi mei ad ignominiam, dicentes: Pax, pax: cum non esset pax.

12 Confusi sunt, quia abominationem fecerunt: quin tanto confusione non sunt confusi, & erubescere

*Mat.
23.
Sapientia
6. 13.*

scere nescierunt: idcirco cadent inter eorum, in tempore visitationis suae corruent, dicit Dominus.

13 Congregans congregabo eos, ait Dominus: non est uva vitibus, & non sunt ficus in ficulnea, folium defluxit: & dedi eis, quae praetergressa sunt.

14 Quare sedemus? convenite, & ingrediamur civitatem munitam, & fileamus ibi: quia Dominus Deus noster filere nos fecit, & potum dedit nobis aquam fellis: peccavimus enim Domino.

15 Expectavimus pacem, & non erat bonum tempus medelae, & ecce formido.

16 A Dan auditus est fremitus equorum ejus, a voce hinnituum pugnatorum ejus commota est omnis terra. Et venerunt, & devoraverunt terram, & plenitudinem ejus: urbem & habitatores ejus.

17 Quia ecce ego mittam vobis serpentes regulos, quibus non est incantatio: & mordebunt vos, ait Dominus.

18 Dolor meus super dolorem, in me cor meum mecerens.

19 Ecce vox clamoris filiae populi mei de terra longinqua: Numquid Dominus non est in Sion, aut rex ejus non est in ea? Quare ergo me ad iracundiam concitaverunt in sculptilibus suis, & in vanitatibus alienis?

20 Transiit messis, finita est aestas, & nos salvati non sumus.

21 Super contritione filiae populi mei concutit sum, & contristatus, stupor obtinuit me.

22 Numquid resina non est in Galaad? aut medicus non est ibi? quare igitur non est obducta cicatrix filiae populi mei.

CAPUT IX.

Luget Propheta interficiendos de Judaea; in nullo dicit esse fidendum, cum omnes dolose incedant: & quia Judaea vastanda est, vult omnes assumere luctum: in solo Deo ejusque cognitione gloriantur.

dum, qui puniet tam gentiles quam filios Israel circumcisos corde.

1 Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum? & plorabo die ac nocte interfectos filie populi mei.

2 Quis dabit me in solitudinis diversorium viatorum, & derelinquam populum meum, & recedam ab eis? quia omnes adulteri sunt, cœtus pravitatorum.

3 Et extenderunt linguam suam quasi arcum mendacii & non veritatis: confortati sunt in terra, quia de malo ad malum egressi sunt, & me non cognoverunt, dicit Dominus.

4 Unusquisque se a proximo suo custodiat, & in omni fratre suo non habeat fiduciam: quia omnis frater supplantans supplantabit, & omnis amicus fraudulenter incedet.

5 Et vir fratrem suum deridebit, & veritatem non loquentur: docuerunt enim linguam suam loqui mendacium: ut inique agerent, laboraverunt.

6 Habitatio tua in medio doli: in dolo renuerunt scire, me dicit Dominus.

7 Propterea hæc dicit Dominus exercituum: Ecce ego conflabo, & parabo eos: quid enim aliud faciam a facie filie populi mei?

* Psal.
27. 3.

8 Sagitta vulnerans lingua eorum, dolum locuta est: in ore suo pacem cum amico suo loquitur, & occulte ponit ei insidias.

9 Numquid super his non visitabo, dicit Dominus? aut in gente hujusmodi non ulciscetur anima mea?

10 Super montes assumam fletum ac lamentum, & super speciosa deserti plandum: quoniam incensis sunt, eo quod non sit vir pertransiens: & non audierunt vocem possidentis: a volvere cælli usque ad pecora transmigraverunt & recesserunt.

11 Et dabo Jerusalem in acervos arenae, & cubilia draconum: & civitates Juda dabo in desolationem, eo quod non sit habitator.

12 Quis est vir sapiens, qui intelligat hæc, & ad quem verbum oris Domini fiat, ut annunciet istud

istud, quare perierit terra, & exusta sit quasi desertum, eo quod non sit qui pertranseat?

13 Et dixit Dominus: Quia dereliquerunt legem meam, quam dedi eis, & non audierunt vocem meam, & non ambulaverunt in ea,

14 Et abierunt post pravitatem cordis sui, & post Baalim: quod didicerunt a patribus suis;

15 Idcirco hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: * Ecce ego cibabo populum istum absinthio, & potum dabo eis aquam fellis.

16 Et dispergam eos in gentibus, quas non noverunt ipsi & patres eorum: & mittam post eos gladium, donec consumantur.

17 Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Contemplamini, & vocate lamentatrices & veniant: & ad eas, quæ sapientes sunt, mittite, & properent.

18 Festinent, & assumant super nos lamentum: deducant oculi nostri lacrymas, & palpebræ nostræ defluant aquis.

19 Quia vox lamentationis audita est de Sion: Quomodo vastati sumus & confusi vehementer? quia dereliquimus terram, quoniam dejecta sunt tabernacula nostra.

20 Audite ergo mulieres verbum Domini: & assumant aures vestræ sermonem oris ejus: & docete filias vestras lamentum: & unaquæque proximam suam plandum.

21 Quia ascendit mors per fenestras nostras, ingressa est domos nostras, disperdere parvulos deforis, juvenes de plateis.

22 Loquere: Hæc dicit Dominus: Et cadet morticinum hominis quasi stercus super faciem regionis, & quasi fœnum post tergum metentis, & non est qui colligat.

23 Hæc dicit Dominus: * Non gloriatur sapiens in sapientia sua, & non gloriatur fortis in fortitudine sua, & non gloriatur dives in divitiis suis: * 1. Cor. 1. 31.
2. Cor. 22. 17.

24 Sed in hoc gloriatur, qui gloriatur, scire & nosse me, quia ego sum Dominus, qui facio misericordiam, & judicium, & justitiam in terra: hæc enim placent mihi, ait Dominus.

25 Ecce dies veniunt, dicit Dominus: & visitabo super omnem, qui circumcisum habet præputium,

26 Super Ægyptum, & super Juda, & super Edom, & super filios Ammon, & super Moab, & super omnes qui attonsi sunt in commam, habitantes in deserto: quia omnes gentes habent præputium, omnis autem domus Israel incircumcisi sunt corde.

CAPUT X.

Non est timenda celestis constellatio, nec vanissima ac imbecilla idola; sed Dominus, qui solus est Deus, creator ac gubernator omnium, qui visitabit peccatores terræ: plangit suum malum Jerusalem, & cum hominis non sit suas vias dirigere, orat Deum, ne eos, qui ipsum cognoscunt, ad intercessionem deleat, sed in hostes potius Judæorum suam effundat furorem.

1 **A**udite verbum, quod locutus est Dominus super vos domus Israel.

2 Hæc dicit Dominus: Juxta vias gentium nolite discedere: & a signis cœli nolite metuere, quæ timent gentes:

3 Quia leges populorum vanæ sunt: quia lignum de saku præcidit opus manus artificis in ascia.

4 * Argento, & auro decoravit illud: clavis & malleis compegit, ut non dissolvatur.

5 In similitudinem palmæ fabricata sunt, & non loquentur: portata tollentur, quia incedere non valent. Nolite ergo timere ea, quia nec male possunt facere, nec bene.

6 * Non est similis tui Domine: magnus es tu, & magnum nomen tuum in fortitudine.

7 * Quis non timebit te, o rex gentium? tuum est enim decus: inter cunctos sapientes gentium, & in universis regnis eorum nullus est similis tui.

8 Pariter insipientes & fatui probabuntur: doctrina vanitatis eorum lignum est.

9 Argentum involutum de Tharsis affertur, & aurum de Ophaz: opus artificis, & manus ararii: hya-

* Sap.

13. 11. 12.

14. 8.

* Mich.

7. 18.

* Apoc.

15. 4.

hyacinthus & purpura indumentum eorum. Opus artificum universæ hæc.

10 Dominus autem Deus verus est: ipse Deus vivens, & rex sempiternus, ab indignatione ejus commovebitur terra: & non sustinebunt gentes comminationem ejus.

11 Sic ergo dicetis eis: Dii, qui cœlos & terram non fecerunt, pereant de terra, & de his, quæ sub cœlo sunt.

12 * Qui facit terram in fortitudine sua, præparat orbem in sapientia sua, & prudentia sua extendit cœlos.

13 Ad vocem suam dat multitudinem aquarum in cœlo, & elevat nebulas ab extremitatibus terræ: * fulgura in pluviam facit, & educit ventum de thesauris suis.

14 Stultus factus est omnis homo a scientia, confusus est artifex omnis in sculptili: quoniam fallum est quod conflavit, & non est spiritus in eis.

15 Vana sunt, & opus risu dignum: in tempore visitationis suæ peribunt.

16 Non est his similis pars Jacob: qui enim formavit omnia, ipse est: & Israel virga hereditatis ejus: Dominus exercituum nomen illi.

17 Congrega de terra confusionem tuam, quæ habitas in obsidione.

18 Quia hæc dicit Dominus: Ecce ego longe projiciam habitatores terræ in hac vice: & tribulabo eos ita ut inventantur.

19 Væ mihi super contritione mea, pessima plaga mea. Ego autem dixi: Plane hæc infirmitas mea est, & portabo illam.

20 Tabernaculum meum vastatum est, omnes funiculi mei dirupsi sunt, filii mei exierunt a me, & non subsistunt: non est qui extendat ultra tentorium meum, & erigat pelles meas.

21 Quia stulte egerunt pastores, & Dominum non quesierunt: propterea non intellexerunt, & omnis grex eorum dispersus est.

22 Vox auditionis ecce venit, & commotio

* Gen.

I. I.

Infra 51.

15.

* Psalm.

134. 7.

Infra 51.

16.

magna de terra Aquilonis: ut ponat civitates Juda solitudinem, & habitaculum draconum.

23 Scio Domine, quia non est hominis via ejus; nec viri est ut ambulet, & dirigat gressus suos.

• *Ijai.*
6. 1.

24 * Corripe me Domine, verumtamen in iudicio; & non in fure tuo, ne forte ad nihilum redigas me.

• *Ijai.*
73. 6.

25 * Effunde indignationem tuam super gentes, quæ non cognoverunt te, & super provincias, quæ nomen tuum non invocaverunt: quia comederunt Jacob, & devoraverunt eum, & consumpserunt illum, & decus ejus dissipaverunt.

CAPUT XI.

Quia maledicitur qui non audit nec servat præceptum Domini patribus datum, ideo præcipitur propheta ut illud servandum Judæis prædicet, sed frustra, cum magis sequantur patrum suorum scelera, variamque idololatriam; idcirco inferet Dominus inevitabilia in illos mala, nec proderunt eis idola, vel iustorum oratio, neque quod prius a Deo dilecti fuerint: refert prava Judæorum studia de ipso ex terra delendo: sed perdentur qui nolunt audire prophetiam in nomine Domini.

1 Verbum quod factum est a Domino ad Jeremiam, dicens:

2 Audite verba pacti hujus, & loquimini ad viros Juda, & habitatores Jerusalem.

3 Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Maledictus vir, qui non audierit verba pacti hujus,

4 Quod præcepi patribus vestris in die, qua eduxi eos de Terra Ægypti, de fornace ferrea, dicens: Audite vocem meam, & facite omnia, quæ præcipio vobis, & eritis mihi in populum, & ego ero vobis in Deum:

5 Ut suscitem juramentum, quod juravi patribus vestris, daturum me eis terram fluentem lacte, & melle, sicut est dies hæc. Et respondi, & dixi: Amen Domine.

6 Et dixit Dominus ad me: Vociferare omnia ver-

verba hæc in civitatibus Juda, & foris Jerusalem, dicens: Audite verba pacti hujus, & facite illa:

7 Quia contestans contestatus sum patres vestros in die, qua eduxi eos de Terra Ægypti usque ad diem hanc: mane confurgens contestatus sum, & dixi: Audite vocem meam:

8 Et non audierunt, nec inclinaverunt aurem suam: sed abierunt unusquisque in pravitatem cordis sui mali: & induxi super eos omnia verba pacti hujus, quod præcepi ut facerent, & non fecerunt.

9 Et dixit Dominus ad me: Inventa est conjuratio in viris Juda, & in habitatoribus Jerusalem.

10 Reversi sunt ad iniquitates patrum suorum priores, qui noluerunt audire verba mea: & hi ergo abierunt post deos alienos, ut fervirent eis: irritum fecerunt domus Israel, & domus Juda pactum meum, quod pepigi cum patribus eorum.

11 Quam ob rem hæc dicit Dominus: Ecce ego inducam super eos mala, de quibus exire non poterunt: & clamabunt ad me, & non exaudiam eos.

12 Et ibunt civitates Juda, & habitatores Jerusalem, & clamabunt ad deos, quibus libant, & non salvabunt eos in tempore afflictionis eorum.

13 * Secundum numerum enim civitatum tuarum erant dii tui Juda: & secundum numerum viarum Jerusalem posuisti aras confusionis, aras ad libandum Baalim.

14 * Tu ergo noli orare pro populo hoc, & ne assumes pro eis laudem & orationem: quia non exaudiam in tempore clamoris eorum ad me, in tempore afflictionis eorum.

15 Quid est, quod dilectus meus in domo mea fecit scelera multa? numquid carnes sanctæ auferent a te malitias tuas, in quibus gloria es?

16 Olivam uberem, pulchram, fructiferam, speciosam vocavit Dominus nomen tuum: ad vo-

* *Supra*
2. 28.

* *Supra*
7. 16.
Infra 14.
11.

cem loquelæ, grandis exarsit ignis in ea, & combusta sunt fruteta ejus.

17 Et Dominus exercituum qui plantavit te, locutus est super te malum: pro malis domus Israel & domus Juda, quæ fecerunt sibi ad irritandum me, libantes Baalim.

18 Tu autem Domine demonstraſti mihi, & cognovi: tunc offendiſti mihi studia eorum.

19 Et ego quasi agnus mansuetus, qui portatur ad victimam: & non cognovi quia cogitaverunt super me consilia, dicentes: Mittamus lignum in panem ejus, & eradamus eum de terra viventium, & nomen ejus non memoretur amplius.

20 * Tu autem Domine Sabaoth, qui judicas iuste, & probas renes & corda, videam ultionem tuam ex eis: tibi enim revelavi causam meam.

21 Propterea hæc dicit Dominus ad viros Anathoth, qui querunt animam tuam, & dicunt: Non prophetabis in nomine Domini, & non morieris in manibus nostris.

22 Propterea hæc dicit Dominus exercituum: Ecce ego visitabo super eos: juvenes morientur in gladio: filii eorum, & filie eorum morientur in fame.

23 Et reliquæ non erunt ex eis: Inducam enim malum super viros Anathoth, annum visitationis eorum.

CAPUT XII.

Miratur propheta malorum prosperitatem, qui tamen parantur ad diem occisionis, suntque terræ causa luctus; hæreditas adversata est Domino suo, & pastores demoliti sunt vineam Domini, ideo traditur in dissipationem, cujus tamen rursum miserabitur Dominus, vastatis ipsius inimicis.

1 Iustus quidem tu es Domine, si disputem tecum: * verumtamen iusta loquar ad te.

* Quare via impiorum prosperatur: bene est omnibus, qui prævaricantur, & inique agunt?

2 Plantaſti eos, & radicem miserunt, proficiunt

* Job.
21. 7.
* Hab.
1. 13.

& faciunt fructum: prope es tu ori eorum, & longe a renibus eorum.

3 Et tu Domine nosti me, vidisti me, & probasti cor meum tecum: congrega eos quasi gregem ad victimam, & sanctifica eos in die occisionis.

4 Usquequo lugebit terra, & herba omnis regionis siccabitur propter malitiam habitantium in ea? consumptum est animal, & volucre, quoniam dixerunt: Non videbit novissima nostra.

5 Si cum peditibus currens laboraſti: quomodo contendere poteris cum equis? cum autem in terra pacis securus fueris, quid facies in superbia Jordanis?

6 Nam & fratres tui, & domus patris tui, etiam ipsi pugnaverunt adversum te, & clamaverunt post te plena voce: ne credas eis cum locuti fuerint tibi bona.

7 Reliqui domum meam, dimisi hæreditatem meam: dedi dilectam animam meam in manu inimicorum ejus.

8 Facta est mihi hæreditas mea quasi leo in sylva: dedit contra me vocem, ideo odivi eam.

9 Numquid avis discolor hæreditas mea mihi? numquid avis tincta per forum? venite, congregamini omnes bestie terræ, properate ad devorandum.

10 Pastores multi demoliti sunt vineam meam, conculcaverunt partem meam: dederunt portionem meam desiderabilem in desertum solitudinis.

11 Posuerunt eam in dissipationem, luxitque super me: desolatione desolata est omnis terra: quia nullus est qui recogitet corde.

12 Super omnes vias deserti venerunt vastatores, quia gladius Domini devorabit ab extremo terræ usque ad extremum ejus: non est pax universæ carni.

13 Seminaverunt triticum, & spinas messuerunt: hæreditatem acceperunt, & non eis proderit: confundemini a fructibus vestris, propter iram furoris Domini. I 4 14 Hæc

14 Hæc dicit Dominus adversum omnes vicinos meos pessimos, qui tangunt hæreditatem, quam distribui populo meo Israel: Ecce ego evellam eos de terra sua, & domum Juda evellam de medio eorum.

15 Et cum evulsero eos, convertar, & miserabor eorum: & reducam eos, virum ad hæreditatem suam, & virum in terram suam.

16 Et erit: si eruditi didicerint vias populi mei, ut jurent in nomine meo: Vivit Dominus, sicut docuerunt populum meum jurare in Baal: ædificabuntur in medio populi mei.

17 Quod si non audierint, evellam gentem illam evulsione & perditione, ait Dominus.

CAPUT XIII.

Sicut lumbare Jeremie absconditum in Euphrate computruit, sic Judæa primum Domino adhærens, propter superbiam & idololatriam ab ipso abjicitur, omnesque dispergentur: revocantur tamen a Propheta, ut sua pœnitentia devitent mala, aliqui Judas auferetur propter suas iniquitates, qui ad pœnitentiam nequit adduci ob inveteratam in malis consuetudinem: interponitur etiam Propheta commiseratio.

1 Hæc dicit Dominus ad me: Vade, & poside tibi lumbare lineum, & pones illud super lumbos tuos, & in aquam non inferes illud.

2 Et possedi lumbare juxta verbum Domini, & posui circa lumbos meos.

3 Et factus est sermo Domini ad me, secundo, dicens:

4 Tolle lumbare, quod possedisti, quod est circa lumbos tuos, & surgens vade ad Euphraten, & absconde ibi illud in foramine petrae.

5 Et abii, & abscondi illud in Euphrate, sicut præceperat mihi Dominus.

6 Et factum est post dies plurimos, dixit Dominus ad me: Surge, vade ad Euphraten: & tolle inde lumbare, quod præcepi tibi ut absconderes illud ibi.

7 Et

7 Et abii ad Euphraten, & fodi, & tuli lumbare de loco, ubi absconderam illud: & ecce computruerat lumbare, ita ut nulli usui aptum esset.

8 Et factum est verbum Domini ad me, dicens:

9 Hæc dicit Dominus: Sic putrescere faciam superbiam Juda, & superbiam Jerusalem multam;

10 Populum istum pessimum, qui nolunt audire verba mea, & ambulant in pravitate cordis sui, abieruntque post deos alienos ut servirent eis, & adorarent eos: & erunt sicut lumbare istud, quod nulli usui aptum est.

11 Sicut enim adhæret lumbare ad lumbos viri, sic agglutinavi mihi omnem domum Israel, & omnem domum Juda, dicit Dominus: ut essent mihi in populum, & in nomen, & in laudem, & in gloriam: & non audierunt.

12 Dices ergo ad eos sermonem istum: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Omnis laguncula implebitur vino. Et dicent ad te: Numquid ignoramus quia omnis laguncula implebitur vino?

13 Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus: Ecce ego implebo omnes habitatores terræ hujus, & reges qui sedent de stirpe David super thronum ejus, & sacerdotes, & prophetas, & omnes habitatores Jerusalem, ebrietate:

14 Et dispergam eos virum a fratre suo, & patres & filios pariter, ait Dominus: non parciam, & non concedam: neque miserabor ut non disperdam eos.

15 Audite, & auribus percipite. Nolite elevari, quia Dominus locutus est.

16 Date Domino Deo vestro gloriam antequam contenebrescat, & antequam offendant pedes vestri ad montes caliginosos: expectabitis lucem, & ponet eam in umbram mortis, & in caliginem.

17 Quod si hoc non audieritis, in abscondito plorabit anima mea a facie superbiæ: * plorans

I 5

plo.

* Thro.
1. 2.

plorabit, & deducet oculus meus lacrymam, quia captus est grex Domini.

18 Dic regi, & dominatrici: Humiliamini, sedete, quoniam descendit de capite vestro corona gloriæ vestræ.

19 Civitates Austri clausæ sunt, & non est qui aperiat: translata est omnis Juda transmigratione perfecta.

20 Levate oculos vestros, & videte qui venitis ab Aquilone: ubi est grex, qui datus est tibi, pecus inclytum tuum?

21 Quid dices cum visitaverit te? tu enim docuisti eos adversum te, & erudisti in caput tuum: numquid non dolores apprehendent te, quasi mulierem parturientem?

22 Quod si dixeris in corde tuo: Quare venerunt mihi hæc? * Propter multitudinem iniquitatis tuæ revelata sunt verecundiora tua, pollute sunt plantæ tuæ.

23 Si mutare potest Æthiops pellem suam, aut pardus varietates suas: & vos poteritis benefacere, cum didiceritis malum.

24 Et disseminabo eos quasi stipulam quæ vento raptatur in deserto.

25 Hæc sors tua, parsque mensuræ tuæ a me, dicit Dominus, quia oblita es mei, & confisa es in mendacio.

26 Unde & ego nudavi femora tua contra faciem tuam, & apparuit ignominia tua.

27 Audulteria tua, & hinnitus tuus scelus fornicationis tuæ: super colles in agro vidi abominaciones tuas. Væ tibi Jerusalem, non mundaberis post me: ulquequo adhuc?

CAPUT XIV.

Siccitas magna in terra Juda propter peccata populi, & orans Propheta pro ejus liberatione & misericordia, prohibetur a Domino pro ipsis orare, nec suscipit Deus eorum jejunia & victimas: Propheta etiam illis securitatem promittentes una cum ipsis peribunt: luget Jeremias mortuos gladio & fame, populique peccata confitens orat pro misericordia.

1 Quod

1 Quod factum est verbum Domini ad Jeremiam de sermonibus siccitatis.

2 Luxit Judæa, & portæ ejus corruerunt, & obscuratæ sunt in terra, & clamor Jerusalem ascendit.

3 Majores miserunt minores suos ad aquam: venerunt ad hauriendum, non invenerunt aquam: reportaverunt vasa sua vacua: confusi sunt & afflicti, & operuerunt capita sua.

4 Propter terræ vastitatem, quia non venit pluvia in terram, confusi sunt agricolæ, operuerunt capita sua.

5 Nam & cerva in agro peperit, & reliquit: quia non erat herba.

6 Et onagri steterunt in rupibus, traxerunt ventum quasi dracones, defecerunt oculi eorum, quia non erat herba.

7 Si iniquitates nostræ responderint nobis: Domine fac propter nomen tuum, quoniam multæ sunt averfiones nostræ, tibi peccavimus.

8 Expectatio Israel salvator ejus in tempore tribulationis: quare quasi colonus futurus es in terra, & quasi viator declinans ad manendum?

9 Quare futurus es velut vir vagus, ut fortis qui non potest salvare? tu autem in nobis es Domine, & nomen tuum invocatum est super nos, ne derelinquas nos.

10 Hæc dicit Dominus populo huic, qui dilexit movere pedes suos, & non quievit, & Domino non placuit: Nunc recordabitur iniquitatum eorum, & visitabit peccata eorum.

11 Et dixit Dominus ad me: * Noli orare pro populo isto in bonum.

12 Cum jejunaverint, non exaudiam preces eorum: & si obtulerint holocaustomata, & victimas, non suscipiam ea: quoniam gladio, & fame, & peste consumam eos.

13 Et dixi, A. a. a. Domine Deus: Prophetæ dicunt eis: * Non videbitis gladium, & fames non erit in vobis, sed pacem veram dabit vobis in loco isto.

14 Et

* Supra
7. 16. &

* Supra
5. 12.
Infra 23.
17.

* Infra
29. 9.

14 Et dixit Dominus ad me: * Falso Prophetæ vaticinantur in nomine meo: non misi eos, & non præcepi eis, neque locutus sum ad eos: visionem mendacem, & divinationem, & fraudulentiam, & seductionem cordis sui prophetant vobis.

15 Ideirco hæc dicit Dominus de prophetis, qui prophetant in nomine meo, quos ego non misi, dicentes: Gladius, & fames non erit in terra hæc: In gladio & fame confumentur prophetæ illi.

16 Et populi quibus prophetant, erunt projecti in visis Jerusalem præ fame & gladio, & non erit qui sepeliat eos; ipsi & uxores eorum, filii & filia eorum, & effundam super eos malum suum.

* Thec.
1. 14. &
2. 18.

17 Et dices ad eos verbum istud: * Deducant oculi mei lacrymam per noctem & diem, & non taceant: quoniam contritione magna contrita est virgo filia populi mei, plaga pessima vehementer.

18 Si egressus fuero ad agros, ecce occisi gladio: & si introiero in civitatem, ecce attenuati fame. Propheta quoque & sacerdos abierunt in terram quam ignorabant.

* Supra
8. 15.

19 Numquid projiciens abjecisti Judam? aut Sion abominata est anima tua? quare ergo percussisti nos, ita ut nulla sit sanitas? * expectavimus pacem, & non est bonum: & tempus curationis, & ecce turbatio,

20 Cognovimus Domine impietates nostras, iniquitates patrum nostrorum, quia peccavimus tibi.

21 Ne des nos in opprobrium propter nomen tuum, neque facias nobis contumeliam solii gloriæ tuæ: recordare, ne irritum facias fœdus tuum nobiscum.

22 Numquid sunt in sculptilibus Gentium qui pluant? aut cœli possunt dare imbres? nonne tu es Dominus Deus noster, quem expectavimus? tu enim fecisti omnia hæc.

CA-

CAPUT XV.

Nec Moysis nec Samuelis precibus scedendum se dicit Dominus, quin populum Jerusalem tradat pesti, gladio, fami, & captivitati, quia castigatus non est emendatus: conqueritur Propheta, quod fuerit occasio discordiæ, rursusque quod annuntians verbum Dei passus sit opprobrium, cui Dominus promittit auxilium cum vastatione Judæorum: promittit præterea & robur, & liberationem, ac misericordiam his, qui ad ipsum se convertent.

1 **ET** dixit Dominus ad me: Si steterit Moyses & Samuel coram me, non est anima mea ad populum istum: ejice illos a facie mea, & egrediantur.

2 Quod si dixerint ad te: Quo egrediemur? dices ad eos: Hæc dicit Dominus: * Qui ad mortem, ad mortem: & qui ad gladium, ad gladium: & qui ad famem, ad famem: & qui ad captivitatem, ad captivitatem.

* Zach.
11. 9.

3 Et visitabo super eos quatuor species, dicit Dominus: Gladium ad occisionem, & canes ad lacerandum, & volatilia cœli & bestias terræ ad devorandum & dissipandum.

4 Et dabo eos in fervorem universis regnis terræ: * propter Manassæ filium Ezechie regis Juda, super omnibus quæ fecit in Jerusalem.

* 4. Reg.
21. 7. 11.

5 Quis enim miserebitur tui Jerusalem? aut quis contristabitur pro te? aut quis ibit ad rogandum pro pace tua.

6 Tu reliquisti me, dicit Dominus, retrorsum abiisti: & extendam manum meam super te, & interficiam te: laboravi rogans.

7 Et dispergam eos ventilabro in portis terræ: interfeci & disperdi populum meum, & tamen a visis suis non sunt reversi.

8 Multiplicatæ sunt mihi viduæ ejus super arenam maris: induxi eis super matrem adolecentis vastatorem meridiæ: misi super civitates repente terrorem.

9 * Infirmata est quæ peperit septem, defecit anima ejus: * occidit ei sol, cum adhuc esset dies:

* 1. Reg.
2. 5.
* Amos.
2. 9.

dies: confusa est, & erubuit: & residuos ejus in gladium dabo in conspectu inimicorum eorum, ait Dominus.

10 Væ mihi mater mea: quare genuisti me, virum rixæ, virum discordiæ in universa terra? non foeneravi, nec foeneravi mihi quisquam: omnes maledicunt mihi.

11 Dicit Dominus: Si non reliquæ tuæ in bonum, si non occurrat tibi in tempore afflictionis, & in tempore tribulationis adversus inimicum.

12 Numquid fœderabitur ferrum ferro ab Aquilone, & as?

13 Divitias tuas & thesauros tuos in direptionem dabo gratis in omnibus peccatis tuis, & in omnibus terminis tuis.

14 Et adducam inimicos tuos de terra, quam nescis: quia ignis succensus est in furore meo, super vos ardebit.

15 Tu scis Domine, recordare mei, & visita me, & tuere me ab his, qui persequuntur me, noli in patientia tua suscipere me: scito quoniam sustinui propter te opprobrium.

16 Inventi sunt sermones tui, & comedi eos, & factum est mihi verbum tuum in gaudium & in læticiam cordis mei: quoniam invocatum est nomen tuum super me, Domine Deus exercituum.

17 * Non sedi in concilio ludentium, & gloriatus sum a facie manus tuæ: solus sedebam, quoniam comminatione replesti me.

18 * Quare factus est dolor meus perpetuus, & plaga mea desperabilis renuit curari? facta est mihi quasi mendacium aquarum infidelium.

19 Propter hoc, hæc dicit Dominus: Si converteris, convertam te, & ante faciem meam stabis: & si separaveris pretiosum a vili, quasi os meum eris: convertentur ipsi ad te, & tu non converteris ad eos.

20 Et dabo te populo huic in murum æreum, fortem: & bellabunt adversum te, & non prævalent: quia ego tecum sum ut salvem te, & eruum te, dicit Dominus.

21 Et

21 Et liberabo te de manu pessimorum, & redimam te de manu fortium.

CAPUT XVI.

Prohibet Dominus ne Propheta uxorem ducat, denuntians Judæos vario mortis genere interituros, ita ut mortui non sepeliantur nec plantentur a vivis propter idololatriam patrum ac filiorum, & derelictam legem Domini: sed postea per piscatores ac venatores reducet eos Dominus in terram suam, in qua ipsi una cum gentibus constebuntur Domino peccata sua.

1 ET factum est verbum Domini ad me, dicens:

2 Non accipies uxorem, & non erunt tibi filii, & filia in loco isto.

3 Quia hæc dicit Dominus super filios & filias, qui generantur in loco isto, & super matres eorum, quæ genuerunt eos: & super patres eorum, de quorum stirpe sunt nati in terra hac:

4 Mortibus ægrotationum moriuntur: non plangentur, & non sepelientur, in sterquilinum super faciem terræ erunt: & gladio, & fame confumentur: & erit cadaver eorum in escam volatilibus cœli, & bestiis terræ.

5 Hæc enim dicit Dominus: Ne ingrediaris domum convivii, neque vadas ad plangendum, neque consolaberis eos: quia abstuli pacem meam a populo isto, dicit Dominus, misericordiam & miserationes.

6 Et moriuntur grandes, & parvi in terra ista: non sepelientur neque plangentur, & non se incident, neque calvitium fiet pro eis.

7 Et non frangent inter eos lugenti panem ad consolandum super mortuo: & non dabunt eis potum calicis ad consolandum super patre suo & matre.

8 Et domum convivii non ingrediaris, ut sedeas cum eis, & comedas & bibas:

9 Quia hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego auferam de loco isto in oculis vestris, & in diebus vestris vocem gaudii, &

vo-

* Psal.

1. 1. &

25. 4.

* Jerem.

30. 15.

vocem lætitiæ, vocem sponſi, & vocem ſponſæ.

* Supra
5. 19.

10 Et cum annuntiaveris populo huic omnia verba hæc, & dixerint tibi: * Quare locutus eſt Dominus ſuper nos omne malum gra-tu-de iſtud? quæ iniquitas noſtra? & quod peccatum noſtrum, quod peccavimus Domino Deo noſtro?

11 Dices ad eos: Quia dereliquerunt me patres veſtri, ait Dominus: & abierunt poſt deos alienos, & ſervierunt eis, & adoraverunt eos: & me dereliquerunt, & legem meam non cuſto-dierunt.

* Supra
7. 27.

12 Sed & vos * pejus operati eſtis, quam patres veſtri: ecce enim ambulat unusquiſque poſt pravitatem cordis ſui mali, ut me non audiat.

13 Et ejiciam vos de terra hac in terram quam ignoratis vos, & patres veſtri: & ſervietis ibi diis alienis diæ ac nocte, qui non dabunt vobis requiem.

14 Propterea ecce dies veniunt, dicit Domi-nus, & non dicetur ultra: Vivit Dominus, qui eduxit filios Iſrael de Terra Egypti,

15 Sed vivit Dominus, qui eduxit filios Iſrael de Terra Aquilonis, & de univerſis terris, ad quas eieci eos: & reducam eos in terram ſuam quam dedi patribus eorum.

16 Ecce ego mittam piſcatores multos, dicit Dominus, & piſcabuntur eos: & poſt hæc mittam eis multos venatores, & venabuntur eos de omni monte, & de omni colle, & de cavernis pe-trarum.

17 Quia oculi mei ſuper omnes vias eorum: non ſunt abſconditæ a facia mea, & non ſunt oc-cultata iniquitas eorum ab oculis meis.

18 Et reddam primum duplices iniquitates, & peccata eorum: quia contaminaverunt terram meam in morticinis idolorum ſuorum, & abo-minationibus ſuis impleverunt hæreditatem meam.

19 Domine, fortitudo mea, & robur meum, & refugium meum in die tribulationis: ad te Gen.

Gentes venient ab extremis terræ, & dicent: Vere mendacium poſſederunt patres noſtri, vani-tatem, quæ eis non profuit.

20 Numquid faciet ſibi homo deos, & ipſi non ſunt dii?

21 Idcirco ecce ego oſtendam eis per vicem hanc, oſtendam eis manum meam, & virtu-tem meam: & ſcient, quia nomen mihi Domi-nus.

CAPUT XVII.

Judei in peccato obſtinati, & ob id vaſtandi dicuntur: maledictus qui confidit in homine, & benedictus qui in Deo confidit: ſolus Deus ſcrutatur corda, & cuique reddit juxta viam ſuam: petit propheta a Deo, in quo ſpem habuit, liberari, & inimicos confundi: præcipit Deus de obſervando ſabbato, ut omnia ſint ipſi Jeruſalem proſpera, quæ alioqui igne conſumetur.

1 Peccatum Juda ſcriptum eſt ſtylo ferreo in ungue adamantino, exaratum ſuper lati-tudinem cordis eorum, & in cornibus ararum eorum.

2 Cum recordati fuerint filii eorum ararum ſuarum, & lucorum ſuorum, lignorumque fron-dentium, in montibus excellis,

3 Sacrificantes in agro: fortitudinem tuam, & omnes theſauros tuos in direptionem dabo, excella tua propter peccata in univerſis finibus tuis.

4 Et relinqueris ſola ab hæreditate tua, quam dedi tibi: & ſervire te faciam inimicis tuis in terra, quam ignoras: quoniam ignem ſuccendiſti in furore meo, uſque in æternum ardebit.

5 Hæc dicit Dominus: * Maledictus homo, qui confidit in homine, & ponit carnem brachium ſuum, & a Domino recedit cor ejus.

6 * Erit enim quaſi myricæ in deſerto, & non videbit cum venerit bonum: ſed habitabit in ſiccitate in deſerto, in terra falluginis, & in-habitabili.

Tom IV.

K

7 Bene-

* Iſai.
30. 2. 9
31. 1.
Iſai 48.
* Iſai
48. 6.

7 Benedictus vir, qui confidit in Domino, & erit Dominus fiducia ejus.

• *Psalm.*
113.

8 * Et erit quasi lignum quod transplantatur super aquas, quod ad humorem mittit radices suas: & non timebit, cum venerit aestus. Et erit folium ejus viride, & in tempore siccitatis non erit sollicitum, nec aliquando desinet facere fructum.

9 Pravum est cor omnium, & inscrutabile: quis cognoscet illud?

• 1. Reg.
16. 7.
Psalm. 7.
16.
Apocaj.
21. 22.

10 * Ego Dominus scrutans cor, & probans renes: qui do unicuique juxta viam suam, & juxta fructum adventionum suarum.

11 Perdix fovit quæ non peperit: fecit divitias, & non in judicio: in dimidio dierum suorum derelinquet eas, & in novissimo suo erit inspiens.

12 Solum gloriæ altitudinis a principio, locus sanctificationis nostræ:

13 Expectatio Israel Domine: omnes, qui te derelinquunt, confundentur: recedentes a te, in terra scribentur: quoniam dereliquerunt venam aquarum viventium Dominum:

14 Sana me Domine, & sanabor: salvum me fac, & salvus ero: quoniam laus mea tu es.

15 Ecce ipsi dicunt ad me: Ubi est verbum Domini? veniat.

16 Et ego non sum turbatus, te pastorem sequens: & diem hominis non desideravi, tu seis. Quod egressum est de labiis meis, rectum in conspectu tuo fuit.

17 Non sis tu mihi formidini, spes mea tu in die afflictionis.

18 Confundantur, qui me persequuntur, & non confundar ego: paveant illi, & non paveam ego: induc super eos diem afflictionis, & duplici contritione contere eos.

19 Hæc dicit Dominus ad me: Vade, & sta in porta filiorum populi, per quam ingrediuntur reges Juda, & egrediuntur, & in cunctis portis Jerusalem.

20 Et dice: ad eos: Audite verbum Domini

re.

reges Juda, & omnis Juda, cunctique habitatores Jerusalem, qui ingredimini per portas illas.

21 Hæc dicit Dominus: Custodite animas vestras, & nolite portare pondera in die sabbati: nec inferatis per portas Jerusalem.

22 Et nolite eicere onera de domibus vestris in die sabbati, & omne opus non facietis: sanctificate diem sabbati, sicut præcepi patribus vestris.

23 Et non audierunt, nec inclinaverunt aurem suam: sed induraverunt cervicem suam, ne audirent me, & ne acciperent disciplinam.

24 Et erit: Si audieritis me, dicit Dominus, ut non inferatis onera per portas civitatis hujus in die sabbati: & si sanctificaveritis diem sabbati, ne faciat in eo omne opus:

25 Ingrediantur per portas civitatis hujus reges & principes, sedentes super solium David, & ascendentes in curribus & equis, ipsi & principes eorum, viri Juda, & habitatores Jerusalem: & habitabitur civitas hæc in sempiternum.

26 Et venient de civitatibus Juda, & de circuitu Jerusalem, & de terra Benjamin, & de campis, & de montuosis, & ab Austro, portantes holocaustum, & victimam, & sacrificium, & thus, & inferent oblationem in domum Domini.

27 Si autem non audieritis me, ut sanctificetis diem sabbati, & ne portetis onus, & ne inferatis per portas Jerusalem in die sabbati: succendam ignem in portis ejus, & devorabit domos Jerusalem, & non extinguetur.

CAPUT XVIII.

Exemplo figuli ostendit Dominus in manu sua esse domum Israel ut juxta ipsorum merita eis faciat, etiam si prius aliud se facturum dixerit: propter obstinatum Judæorum malitiam denuntiatur eis interitus: conspiratio Judæorum contra Jeremiam, ipsius quoque ad Deum lamentatio, & penarum, que inimicos sequentur, denuntiatio.

1 Verbum, quod factum est ad Jeremiam a Domino, dicens:

K 2

2 Sur.

2 Surge & descende in domum figuli, & ibi audies verba mea.

3 Et descendi in domum figuli, & ecce ipse faciebat opus super rotam.

4 Et dissipatum est vas, quod ipse faciebat e luto manibus suis: conversusque fecit illud vas alterum, sicut placuerat in oculis ejus ut faceret.

5 Et factum est verbum Domini ad me, dicens:

* *Isaia.*
45. 9.
Rom. 9. 20.

6 * Numquid sicut figulus iste, non potero vobis facere, domus Israel, ait Dominus? ecce sicut lutum in manu figuli, sic vos in manu mea, domus Israel.

* *Supr.*
1. 18.

7 Repente loquar adversum gentem, & adversum regnum, * ut eradicem, & destruaam, & disperdam illud.

8 Si poenitentiam egerit gens illa a malo suo, quod locutus sum adversus eam: agam & ego poenitentiam super malo, quod cogitavi, ut facerem ei.

9 Et subito loquar de gente & de regno, ut edificentem & plantem illud.

10 Si fecerit malum in oculis meis, ut non audiat vocem meam: poenitentiam agam super bono, quod locutus sum, ut facerem ei.

11 Nunc ergo dic viro Juda, & habitatoribus Jerusalem, dicens: Hæc dicit Dominus: Ecce ego fingo contra vos malum, & cogito contra vos cogitationem: * revertatur unusquisque a via sua mala, & dirigite vias vestras, & studia vestra.

* *4. Reg.*
17. 33.
Isaya. 25.
5. & 35.
15.
Jona. 3. 9.

12 Qui dixerunt: Desperavimus: post cogitationes enim nostras ibimus, & unusquisque pravitatem cordis sui mali faciemus.

13 Ideo hæc dicit Dominus: Interrogate gentes: Quis audivit talia horribilia, quæ fecit nimis virgo Israel?

14 Numquid deficiet de petra agri nix Libani? aut evelli possunt aquæ erumpentes frigidae & defluentes?

15 Quia oblitus est mei populus meus, frustra libantes, & impingentes in viis suis, in semina.

mitis sæculi, ut ambularent per eas in itinere non trito:

16 * Ut fieret terra eorum in desolationem, & in sibilum sempiternum: omnis qui præterierit per eam, obstupescet, & movebit caput suum.

* *Isa.*
10. 8. &
40. 13. &
50. 13.

17 Sicut ventus urens dispergam eos coram inimico: dorsum, & non faciem ostendam eis in die perditionis eorum.

18 Et dixerunt: Venite, & cogitemus contra Jeremiam cogitationes: non enim peribit lex a sacerdote, neque consilium a sapiente, nec sermo a propheta: venite, & percutiamus eum lingua, & non attendamus ad universos sermones ejus.

19 Attende Domine ad me, & audi vocem adversariorum meorum.

20 Numquid redditur pro bono malum, quia foderunt foveam animæ meæ? Recordare, quod steterim in conspectu tuo, ut loquerer pro eis bonum, & averterem indignationem tuam ab eis.

21 Propterea da filios eorum in famem, & deduc eos in manus gladii: fiant uxores eorum absque liberis, & viduæ: & viri earum interficiantur morte: juvenes eorum confodiantur gladio in prælio.

22 Audiatür clamor de domibus eorum: adduces enim saper eos latronem repente: quia foderunt foveam, ut caperent me, & laqueos absconderunt pedibus meis.

23 Tu autem Domine scis omne consilium eorum adversum me in mortem: ne propitius iniquitati eorum, & peccatum eorum a facie tua non deleatur: fiant corruentes in conspectu tuo, in tempore furoris tui abutere eis.

CAPUT XIX.

Jeremias per languinulam terream, quam fregit, ostendit populum Jerusalem perdendum gladio & fame in obsidione, in qua patres filios comedant, propter multiplicem ipsorum idololatriam & contemptum verbi Dei.

Hæc dicit Dominus: Vade, & accipe lagunculam figuli testeam a junioribus populi, & a senioribus sacerdotum:

2 Et egredere ad vallem filii Ennom, quæ est juxta introitum portæ fictilis: & prædicabis ibi verba, quæ ego loquar ad te.

3 Et dices: Audite verbum Domini reges Juda, & habitatores Jerusalem: hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego inducam afflictionem super locum istum, ita ut omnis, qui audierit illam, tinniant aures ejus:

4 Eo quod dereliquerint me, & alienum fecerint locum istum: & libaverunt in eo diis alienis, quos nescierunt ipsi, & patres eorum, & reges Juda: & repleverunt locum istum sanguine innocentum.

5 Et edificaverunt excelsa Baalim ad comburendos filios suos igni in holocaustum Baalim: quæ non præcepi, nec locutus sum, nec ascenderunt in cor meum.

6 Propterea ecce dies veniunt, dicit Dominus: & non vocabitur amplius locus iste, Topheth, & vallis filii Ennom: sed vallis occisionis.

7 Et dissipabo consilium Juda & Jerusalem in loco isto: & subvertam eos gladio in conspectu inimicorum suorum, & in manu quærentium animas eorum: & dabo cadavera eorum escam volatilibus cæli, & bestiis terræ.

8 * Et ponam civitatem hanc in stuporem, & in sibilum: omnis, qui præterierit per eam, obstupescet, & sibilabit super universa plaga ejus.

9 Et cibabo eos carnibus filiorum suorum, & carnibus filiarum suarum: & unusquisque carnem amici sui comedet in obsidione, & in angustia, in qua concludent eos inimici eorum, & qui quærant animas eorum.

10 Et conteres lagunculam in oculis virorum, qui ibunt tecum.

11 Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus exercituum: Sic conteram populum istum, & civitatem istam, sicut conteritur vas figuli, quod non potest ultra instaurari: & in Topheth sepe-

lientur, eo quod non sit alius locus ad sepeliendum.

12 Sic faciam loco huic, ait Dominus, & habitatoribus ejus: & ponam civitatem istam sicut Topheth.

13 Et erunt domus Jerusalem, & domus regum Juda sicut locus Topheth, immunda: omnes domus, in quarum domatibus sacrificaverunt omni militiæ cæli, & libaverunt libamina diis alienis.

14 Venit autem Jeremias de Topheth, quo miserat eum Dominus ad prophetandum, & stetit in atrio domus Domini, & dixit ad omnem populum:

15 Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego inducam super civitatem hanc, & super omnes urbes ejus universa mala, quæ locutus sum adversum eam: quoniam induraverunt cervicem suam, ut non audirent sermones meos.

CAPUT XX.

Percussus Jeremias mittitur a Phasfur in nervum, & ab eodem eductus vaticinatur illi tanquam pseudopropheta, & omnibus amicis ejus, totique Judæa captivitatem Babylonicam: conqueritur se rideri & pati opprobrium ac persecutionem ob verbum Domini; maledicitque diei natiuitatis sue.

ET audivit Phasfur filius Emmer sacerdos, qui constitutus erat princeps in domo Domini, Jeremiam prophetantem sermones istos.

2 Et percussit Phasfur Jeremiam prophetam, & misit eum in nervum, quod erat in porta Benjamin superiori, in domo Domini.

3 Cumque illuxisset in crastinum: eduxit Phasfur Jeremiam de nervo, & dixit ad eum Jeremias: Non Phasfur vocavit Dominus nomen tuum, sed pavorem undique.

4 Quia hæc dicit Dominus: Ecce ego dabo te in pavorem, te & omnes amicos tuos: & corruent gladio inimicorum suorum, & oculi tui videbunt; & omnem Judam dabo in manum regis Babylonis: & traducet eos in Babylonem, & percutiet eos gladio.

5 Et dabo universam substantiam civitatis hujus & omnem laborem ejus, omneque pretium, & cunctos thesauros regum Juda dabo in manu inimicorum eorum: & diripient eos, & tollent, & ducent in Babylonem.

6 Tu autem Phassur, & omnes habitatores domus tuæ ibitis in captivitatem: & in Babylonem venies, & ibi morieris, ibique sepelieris tu, & omnes amici tui, quibus prophetaſti mendacium.

7 Seduxisti me Domine, & seductus sum: fortior me fuisti, & invaluisti: factus sum in derisum tota die, omnes subsannant me.

8 Quia jam olim loquor, vociferans iniquitatem, & vastitatem clamito: & factus est mihi sermo Domini in opprobrium, & in derisum tota die.

9 Et dixi: non recordabor ejus, neque loquar ultra in nomine illius: & factus est in corde meo quasi ignis exestuans, claususque in ossibus meis: & defeci, ferrè non sustinens.

10 Audivi enim contumelias multorum, & terrorem in circuitu: Persequimini, & persequamur eum: ab omnibus viris, qui erant pacifici mei, & custodientes latus meum: si quo modo decipiatur, & prævaleamus adversus eum, & consequamur ultionem ex eo.

11 Dominus autem mecum est quasi bellator fortis: idcirco qui persequuntur me, cadent, & infirmi erunt: confundentur vehementer, * quia non intellexerunt opprobrium sempiternum, quod nunquam delebitur.

12 Et tu Domine exercituum * probator justi, qui vides renes & cor: videam quæso ultionem tuam ex eis: tibi enim revelavi causam meam.

13 Cantate Domino, laudate Dominum: quia liberavit animam pauperis de manu majorum.

14 * Maledicta dies, in qua natus sum: dies, in qua peperit me mater mea, non sit benedicta.

15 Maledictus vir, qui annuntiavit patri meo, dicens: Natus est tibi puer masculus: & quasi gaudio lætificavit eum.

15 Sit

16 Sit homo ille ut sunt civitates, quas subvertit Dominus, & non penituit eum: audiat clamorem mane, & ululatum in tempore meridiano:

17 Qui non me interfecit a vulva: ut fieret mihi mater mea sepulchrum, & vulva ejus conceptus æternus.

18 Quare de vulva egressus sum, ut viderem laborem & dolorem, & confunderentur in confusione dies mei?

CAPUT XXI.

Respondet Jeremias nuntiis Sedecia regis super obsidione regis Nabuchodonosor, Judam vastandum peste, gladio, fame & captivitate, solisque eos victuros qui transfugerint ad Chaldaeos: hortatur etiam, ut faciant judicium, ne indignatio Domini penitus ipsos consumat.

1 Verbum, quod factum est ad Jeremiam a Domino, quando misit ad eum rex Sedecias Phassur filium Melchire, & Sophoniam filium Maaſia sacerdotem, dicens:

2 Interroga pro nobis Dominum, quia Nabuchodonosor rex Babylonis præliatur adversum nos: si forte faciat Dominus nobiscum secundum omnia mirabilia sua, & recedat a nobis.

3 Et dixit Jeremias ad eos: Sic dicetis Sedecia:

4 Hæc dixit Dominus Deus Israel: Ecce ego convertam vasa belli, quæ in manibus vestris sunt, & quibus vos pugnatistis adversum regem Babylonis, & Chaldaeos, qui obsident vos in circuitu murorum: & congregabo ea in medio civitatis hujus.

5 Et debellabo ego vos in manu extenta, & in brachio forti, & in furore, & in indignatione, & in ira grandi.

6 Et percutiam habitatores civitatis hujus, homines & bestias pestilentia magna morientur.

7 Et post hæc ait Dominus: Dabo Sedeciam regem Juda, & servos ejus, & populum ejus, & qui derelicti sunt in civitate hac a peste, & gladio, & fame, in manu Nabuchodonosor regis

K 5

Ba-

Babylonis, & in manu inimicorum eorum, & in manu quærentium animam eorum, & percutiet eos in ore gladii, & non flectetur, neque parceret, nec miserebitur.

3 Et ad populum hunc dices: Hæc dicit Dominus: Ecce ego do coram vobis viam vitæ, & viam mortis.

* Infr.
28. 2.

9 Qui habitaverit in urbe hac, morietur gladio, & fame, & peste: qui autem egressus fuerit, & transfugerit ad Chaldaeos, qui obsident vos, vivet, & erit ei anima sua, quasi spoliū.

10 Posui enim faciem meam super civitatem hanc in malum, & non in bonum, ait Dominus: in manu regis Babyloniæ dabitur, & exuret eam igni.

11 Et domui regis Juda: Audite verbum Domini.

* Infr.
22. 3.

12 Domus David, hæc dicit Dominus: * Judicate mane iudicium, & eruite vi oppressum de manu calumniantis: ne forte egrediatur ut ignis indignatio mea, & succendatur, & non sit qui extinguat propter malitiam studiorum vestrorum.

13 Ecce ego ad te habitatricem vallis solidæ atque campellris, ait Dominus, qui dicitis: Quis percutiet nos? & quis ingreditur domos nostras?

14 Et visitabo super vos iuxta fructum studiorum vestrorum, dicit Dominus: & succendam ignem in saltu ejus: & devorabit omnia in circuitu ejus.

CAPUT XXII.

Horatur regem Juda & populum ejus, ut faciant iudicium & iustitiam, quo omnia prospere ipsi succedant; alioqui erunt omnes in direptionem: quodque Sellum sive Joakim filius Josiæ regis Juda non sit in Jerusalem reversurus: increpat eos qui ex iniustitia ædificant, promittentes sibi felicitatem patrum iustorum: vaticinatur adversus impium Joakim filium Josiæ, quod sepultura sit cariturus, & huius filius impiissimus Iechonias cum matre ducendus in Babylonem, ibique moriturus.

1 Hæc dicit Dominus: Descende in domum regis Juda, & loqueris ibi verbum hoc.

2 Et

2 Et dices: Audi verbum Domini rex Juda, qui sedes super solium David: tu & servi tui, & populus tuus, qui ingredimini per portas istas.

3 Hæc dicit Dominus: * Facite iudicium & iustitiam, & liberate vi oppressum de manu calumniatoris: & advenam, & pupillum, & viduam nolite contristare, neque opprimatis inique: & sanguinem innocentem ne effundatis in loco isto.

* Supra.
21. 12.

4 Si enim facientes feceritis verbum istud, ingredientur per portas domus hujus reges sedentes de genere David super thronum ejus, & ascendentes currus & equos, ipsi & servi, & populus eorum.

5 Quod si non audieritis verba hæc: in meipso juravi, dicit Dominus, quia in solitudinem erit domus hæc.

6 Quia hæc dicit Dominus super domum regis Juda: Galaad tu mihi caput libani: si non posuero te solitudinem, urbes inhabitabiles.

7 Et sanctificabo super te interficientem virum, & arma ejus: & succident electas cedros tuas, & præcipitabunt in ignem.

8 Et pertransibunt gentes multæ per civitatem hanc: & dicet unusquisque proximo suo: * Quare fecit Dominus sic civitati huic grandi?

* Deut.
29. 24. 3.
Reg. 9. 8.

9 Et respondebunt: Eo quod dereliquerint pactum Domini Dei sui, & adoraverint deos alienos, & servierint eis.

10 Nolite flere mortuum, neque lugeatis super eum fletu: plangite eum, qui egreditur, quia non revertetur ultra, nec videbit terram natiuitatis suæ.

11 Quia hæc dicit Dominus ad Sellum filium Josiæ regem Juda, qui regnavit pro Josiæ patre suo, qui egressus est de loco isto. Non revertetur huc amplius.

12 Sed in loco, ad quem transfuli eum, ibi morietur, & terram istam non videbit amplius.

13 Væ qui ædificat domum suam in iniustitia, & cœnacula sua non in iudicio: amicum suum opprimet frustra, & mercedem ejus non reddet ei.

14 Qui dicit: Ædificabo mihi domum latam, &

cœ-

cœnacula spatiosa: qui aperit sibi fenestras, & facit laquearia cedrina, pingitque sinopide.

15 Numquid regnabis, quoniam confers te cetro? pater tuus numquid non comedit & bibit, & fecit iudicium & justitiam tunc, cum bene erateis?

16 Judicavit causam pauperis & egeni in bonum suum: numquid non ideo quia cognovit me, dicit Dominus?

17 Tui vero oculi & cor ad avaritiam, & ad sanguinem innocentem fundendum, & ad calumniam, & ad cursum mali operis.

18 Propterea hæc dicit Dominus ad Joakim filium Josiæ regem Juda: Non plangent eum: Væ frater & væ soror; non concrebant ei: Væ Domine, & væ inclyte.

19 Sepultura asini sepelietur, putrefactus & projectus extra portas Jerusalem.

20 Ascende Libanum, & clama: & in Basan da vocem tuam, & clama ad transeuntes, quia contriti sunt omnes amatores tui.

21 Locutus sum ad te in abundantia tua; & dixisti: Non audiam: hæc est via tua ab adolescentia tua, quia non audisti vocem meam:

22 Omnes pastores tuos pascet ventus, & amatores tui in captivitatem ibunt: & tunc confundes, & erubesces ab omni malitia tua.

23 Quæ sedes in Libano, & nidificas in cedris, quomodo congemuisti cum venissent tibi dolores, quasi dolores parturientis?

24 Vivo ego, dicit Dominus: quia si fuerit Jechonias filius Joakim regis Juda, annulus in manu dextera mea, inde evellam eum.

25 Et dabo te in manu quærentium animam tuam, & in manu quorum tu formidas faciem, & in manu Nabuchodonosor regis Babylonis, & in manu Chaldeorum.

26 Et mittam te, & matrem tuam, quæ genuit te, in terram alienam, in qua nati non estis, ibique moriemini:

27 Et in terram, ad quam ipsi Tevant animam suam, ut revertantur illuc: non revertentur.

28 Numquid vas fictile atque contritum vir iste Jechonias? numquid vas absque omni voluptate?

ptate? quare abjecti sunt ipse & semen ejus, & projecti in terram, quam ignoraverunt?

29 Terra, terra, terra, audi sermonem Domini.

30 Hæc dicit Dominus: Scribe virum istam sterilem, virum, qui in diebus suis non prosperabitur: nec enim erit de semine ejus vir, qui qui sedeat super solum David, & potestatem habeat ultra in Juda.

CAPUT XXIII.

Conminatur Dominus pastoribus qui gregem dispergunt ac lacerant, promittens se rediturum reliquias gregis ad locum suum, ac suscitaturum pastores, & germen David justum, sub quo magna fruentur felicitate: vaticinatur quoque pseudopropheta æternum opprobrium, qui populum decipiunt, volentes ut obliviscatur nominis Domini; & prophetant absque Dei voluntate, sermonem Domini Onus appellantes.

1 **V**A pastoribus, qui disperdunt & dilacerant gregem pascuæ meæ, dicit Dominus.

2 Ideo hæc dicit Dominus Deus Israel ad pastores, qui pascunt populum meum: Vos disperdistis gregem meum, & ejecistis eos, & non visitatis eos: ecce ego visitabo super vos malitiam studiorum vestrorum, ait Dominus.

3 Et ego congregabo reliquias gregis mei de omnibus terris, ad quas ejecero eos illuc: & convertam eos ad rura sua: & crescent & multiplicabuntur.

4 * Et suscitabo super eos pastores, & pascunt eos: non formidabunt ultra, & non pavebunt: & nullus quæretur ex numero, dicit Dominus.

5 * Ecce dies veniunt, dicit Dominus: & suscitabo David germen justum: & regnabit rex, & sapiens erit: & faciet iudicium & justitiam in terra.

6 In diebus illis salvabitur Juda, & * Israel habitabit confidenter: & hoc est nomen, quod vocabunt eum, Dominus justus noster.

7 Propter hoc ecce dies veniunt, dicit Dominus, & non dicent ultra: Vivit Dominus, qui eduxit filios Israel de Terra Ægypti:

8 Sed:

Ezech. 13.
3. & 34. 2.

* Supra.
3. 15.

* Isai. 4.
2. & 40.
11. & 45.

Isa. 33.
11. Ezech.
28. 12.

Dan. 9.
23.

Jonn. 1.
45.

Deut.
23. 24.

* *Supra*
16. 14.

8 Sed: * Vivit Dominus, qui eduxit & adduxit semen domus Israel de Terra Aquilonis, & de cunctis terris, ad quas ejecerant eos illuc: & habitabunt in terra sua.

9 Ad prophetas: Contritum est cor meum in medio mei, contremuerunt omnia ossa mea: factus sum quasi vir ebrius, & quasi homo madidus a vino a facie Domini, & a facie verborum sanctorum ejus.

10 Quia adulteris repleta est terra, quia a facie maledictionis luxit terra, arefacta sunt arva deserti: factus est curvus eorum malus, & sortitudo eorum dissimilis.

11 Propheta namque & sacerdos polluti sunt: & in domo mea inveni malum eorum, ait Dominus.

12 Idcirco via eorum erit quasi lubricum in tenebris: impellentur enim, & corruent in ea: afferam enim super eos mala, annum visitationis eorum, ait Dominus.

13 Et in prophetis Samarizæ vidi fatuitatem, prophetabant in Baal, & decipiebant populum meum Israel.

14 Et in prophetis Jerusalem vidi similitudinem adulterantium, & iter mendacii: & confortaverunt manus pessimorum, ut non converteretur unusquisque a malitia sua: facti sunt mihi omnes ut Sodoma, & habitatores ejus quasi Gomorrha.

15 Propterea hæc dicit Dominus exercituum ad prophetas: * Ecce ego cibabo eos absinthio, & potabo eos felle: a prophetis enim Jerusalem egressa est pollutio super omnem terram.

16 Hæc dicit Dominus exercituum: * Nolite audire verba prophetarum, qui prophetant vobis, & decipiant vos: visionem cordis sui loquuntur, non de ore Domini.

17 Dicunt his, qui blasphemant me: Locutus est Dominus, * Pax erit vobis; Et omni, qui ambulat in pravitate cordis sui, dixerunt: Non veniet super vos malum.

18 Quis enim affuit in consilio Domini, & vidit

* *Supra*
9. 15.

* *Infra*
27. 6. &
29. 8.

* *Supra*
5. 12. &
14. 13.

dit & audivit sermonem ejus? quis consideravit verbum illius & audivit?

19 * Ecce turbo Dominicæ indignationis egre dietur, & tempestas erumpens super caput impiorum veniet.

20 Non revertetur furor Domini usque dum faciat, & usque dum compleat cogitationem cordis sui: in novissimis diebus intelligetis consilium ejus.

21 * Non mittebam prophetas, & ipsi currebant: non loquebar ad eos, & ipsi prophetabant.

22 Si stetissent in consilio meo, & nota fecissent verba mea populo meo, avertissem utique eos a via sua mala, & a cogitationibus suis pessimis.

23 Putasne Deus e vicino ego sum, dicit Dominus? & non Deus de longe?

24 Si occultabitur vir in absconditis: & ego non videbo eum, dicit Dominus? numquid non caelum & terram ego impleo, dicit Dominus?

25 Audivi quæ dixerunt prophetae, prophetantes in nomine meo mendacium, atque dicentes: Somniavi, somniavi.

26 Usquequo istud est in corde prophetarum vaticinantium mendacium, & prophetantium seductiones cordis sui?

27 Qui volunt facere, ut obliviscatur populus meus nominis mei propter somnia eorum, quæ narrat unusquisque ad proximum suum: sicut oblitii sunt patres eorum nominis mei propter Baal.

28 Propheta, qui habet somnium, narret somnium: & qui habet sermonem meum, loquatur sermonem meum vere: quid paleis ad triticum, dicit Dominus?

29 Numquid non verba mea sunt quasi ignis, dicit Dominus: & quasi malleus conterens petram?

30 Propterea ecce ego ad prophetas, ait Dominus: qui furantur verba mea unusquisque a proximo suo,

* *Infra*
3. 14.

* *Infra*
27. 15.
& 29. 9.

31 Ecce ego ad prophetas, ait Dominus, qui assumunt linguas suas, & ajunt: Dicit Dominus.

32 Ecce ego ad prophetas somniantes mendacium, ait Dominus, qui narraverunt ea, & seduxerunt populum meum in mendacio suo, & in miraculis suis: cum ego non misissem eos, nec mandassem eis, qui nihil profuerunt populo huic, dicit Dominus.

33 Si igitur interrogaverit te populus iste, vel propheta, aut sacerdos, dicens: Quod est onus Domini? dices ad eos: Vos estis onus. Projiciam quippe vos, dicit Dominus.

34 Et propheta, & sacerdos, & populus qui dicit: Onus Domini: visitabo super virum illum, & super domum ejus.

35 Hæc dicitis unusquisque ad proximum, & ad fratrem suum: Quid respondit Dominus? & quid locutus est Dominus?

36 Et onus Domini ultra non memorabitur: quia onus erit unicuique sermo suus: & pervertistis verba Dei viventis, Domini exercituum Dei nostri.

37 Hæc dices ad prophetam: Quid respondit tibi Dominus? & quid locutus est Dominus?

38 Si autem onus Domini dixeritis: propter hoc hæc dicit Dominus: Quia dixistis sermonem istum: Onus Domini: & misi ad vos, dicens: Nolite dicere: Onus Domini:

39 Propterea ecce ego tollam vos portans, & derelinquam vos, & civitatem, quam dedi vobis, & patribus vestris a facie mea.

40 * Et dabo vos in opprobrium sempiternum, & in ignominiam æternam, quæ nunquam oblivione delebitur.

CAPUT XXIV.

Calathus bonarum ficuum designat captivos in Babylonia Judæos, quos dicit Dominus se redurum in terram suam, qui toto corde ad ipsum revertentur: calathus autem malarum ficuum significat eos qui manserant Jerosolymis, ac proflea

* Supra 20. 11.

stea fugerant in Ægyptum, quos dicit se daturum in opprobrium & maledictionem.

1 O Stendit mihi Dominus: & ecce duo calathi pleni ficis, positi ante templum Domini, postquam transtulit Nabuchodonosor rex Babylo- nis Jechoniam filium Joakim regem Juda, & principes ejus, & fabrum, & inclusorem de Jerusalem, & adduxit eos in Babylonem.

2 Calathus unus ficus bonas habebat nimis, ut solent ficus esse primi temporis: & calathus unus ficus habebat malas nimis, quæ comedi non poterant, eo quod essent male.

3 Et dixit Dominus ad me: Quid tu vides Jeremia? Et dixi: Ficus, ficus bonas, bonas valde: & malas, malas valde: quæ comedi non possunt, eo quod sunt male.

4 Et factum est verbum Domini ad me, dicens:

5 Hæc dicit Dominus Deus Israel: Sicut ficus hæc bonæ: sic cognoscam transmigrationem Juda, quam emisi de loco isto in Terram Chaldæorum, in bonum.

6 Et ponam oculos meos super eos ad placandum, & reducam eos in terram hanc: & ædificabo eos, & non destruaam, & plantabo eos, & non evellam.

7 Et dabo eis cor ut sciant me, quia ego sum Dominus: * & erunt mihi in populum, & ego ero eis in Deum: quia revertentur ad me in toto corde suo.

8 * Et sicut ficus pessimæ, quæ comedi non possunt, eo quod sint malæ: hæc dicit Dominus, sic dabo Sedeciam regem Juda, & principes ejus: & reliquos de Jerusalem, qui remanserunt in urbe hac, & qui habitant in Terra Ægypti.

9 Et dabo eos in vexationem, afflictionemque omnibus regnis terræ: in opprobrium, & in parabola, & in proverbium, & in maledictionem in universis locis, ad quæ ejeci eos.

10 Et mittam in eis gladium, & famem, & pestem: donec consumantur de terra, quam dedi eis, & patribus eorum.

Tom IV.

L

CA.

* Supra 7. 23. In Isa. 48. 6.

* In Isa. 29. 17.

CAPUT XXV.

Quia noluerunt audire Jeremiam nec reliquos Prophetas adhortantes ad penitentiam, prædicit excidium Jerosolymorum, & captivitatem septuaginta annorum, ac deinde perditionem regum qui ipsos tenebant captivos: quapropter jubetur Jeremias civitatibus Judæ ac cæteris regibus terrarum propinare calicem furoris Domini: ululatum quoque prænuntiat pastoribus ac optimatibus.

1 Verbum, quod factum est ad Jeremiam de omni populo Juda in anno quarto Joakim filii Josiæ regis Juda, (ipse est annus primus Nabuchodonosor regis Babylonis.)

2 Quod locutus est Jeremias propheta ad omnem populum Juda, & ad universos habitatores Jerusalem, dicens:

3 A tertio decimo anno Josiæ filii Ammon regis Juda usque ad diem hanc: iste tertius & vigesimus annus, factum est verbum Domini ad me, & locutus sum ad vos de nocte consurgens, & loquens: & non audistis.

4 Et misit Dominus ad vos omnes servos suos prophetas, consurgens diluculo, mittensque: & non audistis, neque inclinastis aures vestras ut audiretis,

5 Cum diceret: * Revertimini unusquisque a via sua mala, & a pessimis cogitationibus vestris: & habitabitis in terra, quam dedit Dominus vobis, & patribus vestris, a sæculo & usque in sæculum.

6 Et nolite ire post deos alienos ut serviatis eis, adoretisque eos: neque me ad iracundiam provocetis in operibus manuum vestrarum, & non affligam vos.

7 Et non audistis me, dicit Dominus, ut me ad iracundiam provocaretis in operibus manuum vestrarum in malum vestrum.

8 Propterea hæc dicit Dominus exercituum: Pro eo quod non audistis verba mea:

9 Ecce ego mittam, & assumam universas cognationes Aquilonis, ait Dominus, & Nabuchodonosor-

* 4. Reg. 17. 13.
Supra 18. 11.
Infra 35. 13.

donosor regem Babylonis servum meum: & adducam eos super terram istam, & super habitatores ejus, & super omnes nationes, quæ in circuitu illius sunt: & interficiam eos, & ponam eos in stuporem & in sibilum, & in solitudines sempiternas.

10 Perdamque ex eis vocem gaudii & vocem lætitiæ, vocem sponsi, & vocem sponsæ, vocem molæ, & lumen lucernæ.

11 * Et erit universa terra hæc in solitudinem & in stuporem: & servient omnes gentes istæ regi Babylonis septuaginta annis.

12 Cumque impleti fuerint septuaginta anni, visitabo super regem Babylonis, & super gentem illam, dicit Dominus, iniquitatem eorum, & super terram Chaldæorum: & ponam illam in solitudines sempiternas.

13 Et adducam super terram illam, omnia verba mea, quæ locutus sum contra eam, omne quod scriptum est in libro isto, quæcumque prophetavit Jeremias adversum omnes gentes:

14 Quia servierunt eis, cum essent gentes multæ, & reges magni: & reddam eis secundum opera eorum, & secundum facta manuum suarum.

15 Quia sic dicit Dominus exercituum Deus Israel: Sume calicem vini furoris hujus de manu mea: & propinabis de illo cunctis gentibus, ad quas ego mittam te.

16 Et bibent, & turbabuntur, & insanient a facie gladii, quem ego mittam inter eos.

17 Et accepi calicem de manu Domini, & propinavi cunctis gentibus, ad quas misit me Dominus:

18 Jerusalem, & civitatibus Juda, & regibus ejus, & principibus ejus, ut darem eos in solitudinem, & in stuporem, & in sibilum, & in maledictionem, sicut est dies ista:

19 Pharaoni regi Aegypti, & servis ejus: & principibus ejus, & omni populo ejus,

20 Et universis generaliter: cunctis regibus terræ Ausitidis, & cunctis regibus terræ Philistim,

* 2. Par. 36. 22.
1. Ejd. 7.
1.
Infra 26.
64 & 29.
10.
Dan. 9.
2.

ſhiim, & Aſcaloni, & Gazæ, & Accaron, & reliquis Azoti.

21 Et Idumææ, & Moab, & filiis Ammon:

22 Et cunctis regibus Tyri, & univerſis regibus Sidonis: & regibus terræ inſularum, qui ſunt trans mare:

23 Et Dedan, & Thema & Buz, & univerſis qui attonſi ſunt in comam:

24 Et cunctis regibus Arabiæ, & cunctis regibus Occidentis, qui habitant in deſerto:

25 Et cunctis regibus Zambri, & cunctis regibus Elam, & cunctis regibus Medorum:

26 Cunctis quoque regibus Aquilonis de prope & de longe, unicuique contra fratrem ſuum: & omnibus regnis terræ, quæ ſuper faciem ejus ſunt & rex Seſach bibet poſt eos.

27 Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus exercituum Deus Iſrael: Bibite, & inebriamini, & vomite: & cadite, neque ſurgatis a facie gladii, quem ego mittam inter vos.

28 Cumque noluerint accipere calicem de manu tua ut bibant, dices ad eos: Hæc dicit Dominus exercituum: Bibentes bibetis:

29 * Quia ecce in civitate, in qua invocatum eſt nomen meum, ego incipiam aſſigere, & vos quaſi innocentes & immunes eritis? non eritis immunes: gladium enim ego voco ſuper omnes habitatores terræ, dicit Dominus exercituum.

30 Et tu prophetabis ad eos omnia verba hæc & dices ad illos: * Dominus de excelſo rugiet, & de habitaculo ſancto ſuo dabit vocem ſuam: rugiens rugiet ſuper decorem ſuum: ceſeuma quaſi calcantium concinetur adverſus omnes habitatores terræ.

31 Pervenit ſonitus uſque ad extrema terræ: quia iudicium Domino cum gentibus: iudicatur ipſe cum omni carne. Impios tradidi gladio, dicit Dominus.

32 Hæc dicit Dominus exercituum: Ecce aſſiditio egredietur de gente in gentem: & turbo magnus egredietur a ſummitatibus terræ.

33 Et erunt interfecti Domini in die illa a ſummo terræ uſque ad ſummum ejus: non plangent.

* 1. Pet.
4. 17.

* Joel. 3.
16.
Amos. 1.
2.

gentur, & non colligentur, neque ſepelientur: in ſterquilinum ſuper faciem terræ jacebunt.

34 Ululate paſtores, & clamate: & aſpergite vos cinere optimates gregis: quia completi ſunt dies veſtri ut interficiamini: & diſſipationes veſtræ, & caderis quaſi vaſa pretioſa.

35 Et peribit fuga a paſtoribus, & ſalvatio ab optimatibus gregis.

36 Vox clamoris paſtorum, & ululatus optimatum gregis: quia vaſtavit Dominus paſcua eorum.

37 Et conticuerunt arva pacis a facie iræ furoris Domini.

38 Dereliquit quaſi leo umbraculum ſuum, quia facta eſt terra eorum in deſolationem a facie iræ columbræ, & a facie iræ furoris Domini.

CAPUT XXVI.

Prophetans Jeremias excidium Jeruſolymorum niſi reſiſcant, comprehenditur a ſacerdotibus & prophetis, ſed liberatur per principes ſeniores, ne occidatur, prolatis exemplis Michæ & Uriæ Prophetarum.

1 **I**N principio regni Joakim filii Joſiæ regis Juda, factum eſt verbum iſtud a Domino, dicens:

2 Hæc dicit Dominus: Sta in atrio domus Domini, & loqueris ad omnes civitates Juda, de quibus veniunt, ut adorent in domo Domini, univerſos ſermones, quos ego mandavi tibi, ut loquaris ad eos: noli ſubtrahere verbum:

3 Si forte audiant & convertantur unuſquiſque a via ſua mala: & pœniteat me mali quod cogito facere eis propter malitiam ſtudiorum eorum.

4 Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus: Si non audieritis me, ut ambuletis in lege mea, quam dedi vobis,

5 Ut audiat ſermones ſervorum meorum Prophetarum, quos ego miſi ad vos de nocte conſurgens, & dirigens, & non auditiſtis:

6 * Dabo domum iſtam ſicut Silo; & urbem hanc dabo in maledictionem cunctis gentibus terræ.

7 Et audierunt ſacerdotes, & propheta, & omnes

* 1. Reg.
1. 2. 10.

nis populus, Jeremiam loquentem verba hæc in domo Domini.

8 Cumque compleisset Jeremias loquens omnia, quæ præceperat ei Dominus, ut loqueretur ad universum populum, apprehenderunt eum sacerdotes, & prophetae, & omnis populus, dicens: Morte moriatur.

9 Quare prophetavit in nomine Domini, dicens: Sicut Silo erit domus hæc: & urbs ista desolabitur, eo quod non sit habitator? Et congregatus est omnis populus adversus Jeremiam in domo Domini.

10 Et audierunt principes Juda verba hæc, & ascenderunt de domo regis in domum Domini, & sederunt in introitu portæ domus Domini novæ.

11 Et locuti sunt sacerdotes & prophetae ad principes, & ad omnem populum, dicentes: Judicium mortis est viro huic: quia prophetavit adversus civitatem istam, sicut audistis auribus vestris.

12 Et ait Jeremias ad omnes principes, & ad universum populum, dicens: * Dominus misit me, ut prophetarem ad domum istam, & ad civitatem hanc omnia verba, quæ audistis.

13 * Nunc ergo bonas facite vias vestras, & studia vestra, & audite vocem Domini Dei vestri: & pœnitebit Dominus mali, quod locutus est adversum vos.

14 Ego autem ecce in manibus vestris sum: facite mihi, quod bonum & rectum est in oculis vestris:

15 Verumtamen scitote & cognoscite, quod si occideritis me, sanguinem innocentem tradetis contra vosmetipsos, & contra civitatem istam, & habitatores ejus. In veritate enim misit me Dominus ad vos, ut loquerer in auribus vestris omnia verba hæc.

16 Et dixerunt principes, & omnis populus ad sacerdotes & ad prophetas: Non est viro huic judicium mortis: quia in nomine Domini Dei nostri locutus est ad nos.

17 Surrexerunt ergo viri de senioribus terræ &

& dixerunt ad omnem cœtum populi, loquentes:

13 Michæas de Morathi fuit propheta in diebus Ezechia regis Juda, & ait ad omnem populum Juda, dicens: Hæc dicit Dominus exercituum: * Sion quasi ager arabitur: & Jerusalem in acervum lapidum erit: & mons domus in excelsa sylvarum.

19 Numquid morte condemnavit eum Ezechias rex Juda, & omnis Juda? numquid non timuerunt Dominum, & deprecati sunt faciem Domini: & pœnituit Dominum mali, quod locutus fuerat adversum eos? Itaque nos facimus malum grande contra animas nostras.

20 Fuit quoque vir prophetans in nomine Domini, Urias filius Semei de Cariathiarim: & prophetavit adversus civitatem istam, & adversus terram hanc, juxta omnia verba Jeremiae.

21 Et audivit rex Joakim, & omnes potentes, & principes ejus verba hæc: & quæsitit rex interficere eum. Et audivit Urias, & timuit, fugitque & ingressus est Ægyptum.

22 Et misit rex Joakim viros in Ægyptum, Elnathan filium Achobor, & viros cum eo in Ægyptum.

23 Et eduxerunt Uriam de Ægypto, & adduxerunt eum ad regem Joakim, & percussit eum gladio: & projecit cadaver ejus in sepulchris vulgi ignobilis.

24 Igitur manus Achicam filii Saphan fuit eum Jeremia, ut non traderetur in manus populi, & interficerent eum.

CAPUT XXVII.

Vinculis ad varios reges missis, dicit illos, si servire velint regi Babylonis ejusque posteris, permansuros in terra sua: alioqui perituros gladio, fame & peste; invehens in pseudoprophetas qui aliud vaticinantur, fallentes populum: prædicit etiam sacra vasa que reliqua sunt, transferenda in Babylonem, & tandem referenda Jerosolymam.

1 IN principio regni Joakim filii Josia regis Juda, factum est verbum illud ad Jeremiam a Domino, dicens:

2 Hæc dicit Dominus ad me : Fac tibi vincula, & catenas : & pones eas in collo tuo.

3 Et mittes eas ad regem Edom, & ad regem Moab, & ad regem filiorum Ammon, & ad regem Tyri, & ad regem Sidonis, in manu nuntiorum, qui venerunt Jerusalem ad Sedeciam regem Juda.

4 Et præcipies eis ut ad dominos suos loquantur : Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel : Hæc dicetis ad dominos vestros :

5 Ego feci terram, & homines, & jumenta, quæ sunt super faciem terræ, in fortitudine mea magna, & in brachio meo extento : & dedi eam ei, qui placuit in oculis meis.

6 Et nunc itaque ego dedi omnes terras istas in manu Nabuchodonosor regis Babylonis. servi mei : insuper & bestias agri dedi ei, ut serviant illi.

7 Et servient ei omnes gentes, & filio ejus, & filio filii ejus : donec veniat tempus terræ ejus & ipsius : & servient ei gentes multæ, & reges magni.

8 Gens autem & regnum, quod non servierit Nabuchodonosor regi Babylonis, & quicumque non curvaverit collum suum sub iugo regis Babylonis : in gladio, & in fame, & in peste visitabo super gentem illam, ait Dominus : donec consumam eos in manu ejus.

* Sup. 23.
16. Infra.
29. 8.
9 * Vos ergo nolite audire prophetas vestros, & divinos, & somnatores, & augures, & maleficos, qui dicunt vobis : Non servietis regi Babylonis.

10 Quia mendacium prophetant vobis : ut longe vos faciant de terra vestra, & eiciant vos, & pereatis.

11 Porro gens, quæ subjecerit cervicem suam sub iugo regis Babylonis, & servierit ei : dimittam eam in terra sua, dicit Dominus : & colet eam, & habitabit in ea.

12 Et ad Sedeciam regem Juda locutus sum secundum omnia verba hæc, dicens : Subjicite colla vestra sub iugo regis Babylonis, & servite ei, & populo ejus, & vivetis.

13 Quare moriemini tu & populus tuus gladio, & fame, & peste, sicut locutus est Dominus ad gentem, quæ servire noluerit regi Babylonis?

14 Nolite audire verba prophetarum dicentium vobis : Non servietis regi Babylonis : quia mendacium ipsi loquuntur vobis.

15 * Quia non misi eos, ait Dominus : & ipsi prophetant in nomine meo mendaciter : ut eiciant vos, & pereatis tam vos, quam prophetae, qui vaticinantur vobis.

16 Et ad sacerdotes, & ad populum istum locutus sum, dicens : Hæc dicit Dominus : Nolite audire verba prophetarum vestrorum qui prophetant vobis, dicentes : Ecce vasa Domini revertentur de Babylone nunc cito, mendacium enim prophetant vobis.

17 Nolite ergo audire eos, sed servite regi Babylonis, ut vivatis. Quare datur hæc civitas in solitudinem?

18 Et si prophetae sunt, & est verbum Domini in eis : occurrant Domino exercituum, ut non veniant vasa, quæ derelicta fuerant in domo Domini, & in domo regis Juda, & in Jerusalem, in Babylonem.

19 Quia hæc dicit Dominus exercituum * ad columnas, & ad mare, & ad bases, & ad reliqua vasorum, quæ remanserunt in civitate hac :

20 Quæ non tulit Nabuchodonosor rex Babylonis, cum transferret Jechoniam filium Joakim regem Juda de Jerusalem in Babylonem, & omnes optimates Juda & Jerusalem.

21 Quia hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel ad vasa, quæ derelicta sunt in domo Domini, & in domo regis Juda & Jerusalem :

22 In Babylonem transferentur, & ibi erunt usque ad diem visitationis suæ, dicit Dominus, & afferri faciam ea, & restitui in loco isto.

CAPUT XXVIII.

Hanania pseudopropheta, ablati de collo Jeremia catenis, vaticinatur sacra vasa cum rege & captivo populo post biennium reducenda : sed jubetur Jeremias contrarium vaticinari, & mortem illi

denuntiare, quæ juxta verbum Jeremiæ eodem anno secuta est.

1 ET factum est in anno illo, in principio regni Sedeciae regis Juda, in anno quarto, in mense quinto, dixit ad me Hananias filius Azur propheta de Gabaon, in domo Domini coram sacerdotibus & omni populo, dicens:

2 Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Contrivi jugum regis Babylonis.

3 Adhuc duo anni dierum, & ego referri faciam ad locum istum omnia vasa domus Domini, quæ tulit Nabuchodonosor rex Babylonis de loco isto, & transtulit ea in Babylonem.

4 Et Jechoniam filium Joakim regem Juda, & omnem transmigrationem Juda, qui ingressi sunt in Babylonem, ego convertam ad locum istum, ait Dominus: conteram enim jugum regis Babylonis.

5 Et dixit Jeremias propheta ad Hananiam prophetam in oculis sacerdotum, & in oculis omnis populi, qui stabat in domo Domini.

6 Et ait Jeremias propheta: Amen, sic faciat Dominus: suscitet Dominus verba tua, quæ prophetasti: ut referantur vasa in domum Domini, & omnis transmigratio de Babylone ad locum istum.

7 Verumtamen audi verbum hoc, quod ego loquor in auribus tuis, & in auribus universi populi.

8 Prophetæ, qui fuerunt ante me & ante te ab initio, & prophetaverunt super terras multas, & super regna magna de prælio, & de afflictione, & de fame.

9 Propheta, qui vaticinatus est pacem: cum venerit verbum ejus, scietur propheta, quem misit Dominus in veritate.

10 Et tulit Hananias propheta catenam de collo Jeremiæ propheta, & confregit eam.

11 Et ait Hananias in conspectu omnis populi, dicens: Hæc dicit Dominus: Sic confringam jugum Nabuchodonosor regis Babylonis post duos annos dierum de collo omnium gentium.

12 Et

12 Et abiit Jeremias propheta in viam suam. Et factum est verbum Domini ad Jeremiam, postquam confregit Hananias propheta catenam de collo Jeremiæ propheta, dicens:

13 Vade, & dices Hananiæ: Hæc dicit Dominus: Catenas ligneas contrivisti: & facies pro eis catenas ferreas.

14 Quia hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israel: Jugum ferreum posui super collum cunctorum gentium istarum, ut serviant Nabuchodonosor regi Babylonis, & servient ei: insuper & bestias terræ dedi ei.

15 Et dixit Jeremias propheta ad Hananiam prophetam: Audi Hanania: non misit te Dominus, & tu confidere fecisti populum istum in mendacio.

16 Idcirco hæc dicit Dominus: Ecce ego mittam te a facie terræ: hoc anno morieris: adversum enim Dominum locutus es.

17 Et mortuus est Hananias propheta in anno illo, mense septimo.

CAPUT XXIX.

Captivos Judæos vaticinatur 70 annis in Babylone permansuros, hortaturque ut illic multiplicari studeant, & deinde reducentur: eos vero qui Jerosolymis remanserint, gladio, fame & peste dicit consumendos: deinde mala vaticinatur adversus Ahab, Sedeciam & Semeiam pseudoprophetas seducetes populum transmigrations.

1 ET hæc sunt verba libri, quem misit Jeremias propheta de Jerusalem ad reliquias seniorum transmigrations, & ad sacerdotes, & ad prophetas, & ad omnem populum, quem trauxerat Nabuchodonosor de Jerusalem in Babylonem:

2 Postquam egressus est Jechonias rex, & domina, & eunuchi, & principes Juda, & Jerusalem, & faber, & inclusor de Jerusalem:

3 In manu Elasa filii Saphan, & Gamariæ filii Helciae, quos misit Sedecias rex Juda ad Nabuchodonosor regem Babylonis in Babylonem, dicens:

4 Hæc:

4 Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel omni transmigratori, quam transtuli de Jerusalem in Babylonem:

5 Edificate domos, & habitate: & plantate hortos, & comedite fructum eorum.

6 Accipite uxores, & generate filios & filias: & date filiis vestris uxores, & filias vestras date viris, & pariant filios & filias: & multiplicamini ibi, & nolite esse pauci numero.

7 Et querite pacem civitatis, ad quam transmigrare vos feci: & orate pro ea ad Dominum: quia in pace illius erit pax vobis.

8 Hæc enim dicit Dominus exercituum Deus Israel: * Non vos seducant prophete vestri, qui sunt in medio vestrum, & divini vestri: & ne attendatis ad somnia vestra, quæ vos somniatis:

9 Quia falso ipsi prophetant vobis in nomine meo: & non misi eos, dicit Dominus.

10 Quia hæc dicit Dominus: * Cum ceperint impleri in Babylone septuaginta anni, visitabo vos: & suscitabo super vos verbum meum bonum, ut reducam vos ad locum istum.

11 Ego enim scio cogitationes, quas ego cogito super vos, ait Dominus, cogitationes pacis, & non afflictionis, ut dem vobis finem & patientiam.

12 Et invocabitis me, & ibitis: & orabitis me, & ego exaudiam vos.

13 Quæretis me, & invenietis: cum quaesieritis me in toto corde vestro.

14 Et inveniar a vobis, ait Dominus: & reducam captivitatem vestram, & congregabo vos de universis gentibus, & de cunctis locis, ad quæ expulsi vos, dicit Dominus: & reverti vos faciam de loco, ad quem transmigrare vos feci.

15 Quia dixistis: Suscitavit nobis Dominus Prophetas in Babylone.

16 Quia hæc dicit Dominus ad regem, qui sedet super solum David, & ad omnem populum habitatorem urbis hujus, ad fratres vestros, qui non sunt egressi vobiscum in transmigracionem.

17 Hæc

17 Hæc dicit Dominus exercituum, * Ecce mit-^{Supra} tam in eos gladium, & famem, & pestem: & ponam eos quasi ficus malas, quæ comedi non possunt, eo quod pessimæ sint. ^{24. 9. 10}

18 Et persequar eos in gladio, & in fame, & in pestilentia: & dabo eos in vexationem universis regnis terræ: in maledictionem, & in stuporem, & in sibilum, & in opprobrium cunctis Gentibus, ad quas ego ejeci eos:

19 Eo quod non audierint verba mea, dicit Dominus, quæ misi ad eos per servos meos prophetas de nocte confurgens, & mittens: & non audistis, dicit Dominus.

20 Vos ergo audite verbum Domini, omnis transmigratio, quam emisi de Jerusalem in Babylonem.

21 Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel ad Achab filium Coliæ, & ad Sedeciam filium Maasæ, qui prophetant vobis in nomine meo mendaciter: Ecce ego tradam eos in manus Nabuchodonosor regis Babylonis, & percutiet eos in oculis vestris.

22 Et assumetur ex eis maledictio omni transmigratori Juda, quæ est in Babylone, dicentium: Ponat te Dominus sicut Sedeciam, & sicut Achab, quos frixit rex Babylonis in igne:

23 Pro eo quod fecerint stultitiam in Israel, & mechati sunt in uxores amicorum suorum, & locuti sunt verbum in nomine meo mendaciter, quod mandavi eis: ego sum iudex & testis, dicit Dominus.

24 Et ad Semeiam Nehelamitem, dices:

25 Hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israel: Pro eo quod misisti in nomine tuo libros ad omnem populum, qui est in Jerusalem, & ad Sophoniam filium Maasæ sacerdotem, & ad universos sacerdotes, dicens:

26 Dominus dedit te sacerdotem pro Jojade sacerdote, ut sis dux in domo Domini super omnem virum arreptitium & prophetantem, ut mittas eum in nervum & in carcerem.

27 Et nunc quare non increpassi Jeremiam Anathothiten, qui prophetat vobis?

28 Quia

28 Quia super hoc misit in Babylonem ad nos, dicens: Longum est: ædificate domos, & habitate: & plantate hortos, & comedite fructus eorum.

29 Legit ergo Sophonias Sacerdos librum istum in auribus Jeremias propheta.

30 Et factum est verbum Domini ad Jeremiam, dicens:

31 Mitte ad omnem transfmigrationem, dicens: Hæc dicit Dominus ad Semeiam Nehelamiten: Pro eo quod prophetavit vobis Semeias, & ego non misi eum: & fecit vos confidere in mendacio:

32 Idcirco hæc dicit Dominus: Ecce ego visitabo super Semeiam Nehelamiten, & super semen ejus: non erit ei vir sedens in medio populi hujus, & non videbit bonum, quod ego faciam populo meo, ait Dominus: quia prævaricationem locutus est adversus Dominum.

CAPUT XXX.

Vaticinatur Judæis & filiis Israel reditum a gravi captivitate, in qua propter peccata sua detinebantur: & quod post reditum servituri sunt Domino, ac David regi: quem ille suscitabit eis in prosperitate & securitate magna, devastatis ipsorum inimicis.

1 Hoc verbum, quod factum est ad Jeremiam a Domino, dicens:

2 Hæc dicit Dominus Deus Israel, dicens: Scribe tibi omnia verba, quæ locutus sum ad te, in libro.

3 Ecce enim dies veniunt, dicit Dominus: & convertam conversionem populi mei Israel & Juda, ait Dominus: & convertam eos ad terram, quam dedi patribus eorum: & possidebunt eam.

4 Et hæc verba, quæ locutus est Dominus ad Israel & ad Judam:

5 Quoniam hæc dicit Dominus: Vocem terro- ris audivimus: formido, & non est pax.

6 Interrogate, & videte si generat masculus: qua-

quare ergo vidi omnis viri manum super lumbum suum, quasi parturientis, & conversa sunt universæ facies in auruginem?

7 * Væ, quia magna dies illa, nec est similis ejus: tempusque tribulationis est Jacob, & ex ipso salvabitur. Joel. 2. 11. Amos. 5. 18. Soph. 1. 15.

8 Et erit in die illa, ait Dominus exercituum: conteram jugum ejus de collo tuo, & vincula ejus dirumpam, & non dominabuntur ei amplius alieni:

9 Sed servient Domino Deo suo, & David regi suo, quem suscitabo eis.

10 * Tu ergo ne timeas ferve meus Jacob, ait Dominus, neque paveas Israel: quia ecce ego salvabo te de terra longinqua, & semen tuum de terra captivitatis eorum: & revertetur Jacob, & quiescet, & cunctis affluet bonis, & non erit quem formidet: Isai. 43. 1. & Luc. 1. 70.

11 Quoniam tecum ego sum, ait Dominus, ut salvem te: faciam enim consummationem in cunctis Gentibus, in quibus dispersi te: te autem non faciam in consummationem: sed castigabo te in judicio, ut non videaris tibi innoxius.

12 Quia hæc dicit Dominus: Insanabilis fractura tua, pessima plaga tua.

13 Non est qui judicet judicium tuum ad alligandum: curationum utilitas non est tibi.

14 Omnes Amatores tui obliti sunt tui, teque non querent: plaga enim inimici percussi te castigatione crudeli: propter multitudinem iniquitatis tuæ dura facta sunt peccata tua. Sup. 23. 19.

15 Quid clamas super contritione tua? insanabilis est dolor tuus: propter multitudinem iniquitatis tuæ, & propter dura peccata tua feci hæc tibi.

16 Propterea omnes, qui comedunt te, devorabuntur: & universi hostes tui in captivitatem ducentur: & qui te vastant, vastabuntur, cunctosque prædatores tuos dabo in prædã.

17 Obducam enim cicatricem tibi, & a vulneribus tuis sanabo te, dicit Dominus. Quia ejectam

Etiam vocaverunt te Sion; Hæc est, quæ non habebat requirentem.

18 Hæc dicit Dominus: Ecce ego convertam conversionem tabernaculorum Jacob, & tectis ejus miserebor, & ædificabitur civitas in excelso suo, & templum juxta ordinem suum fundabitur.

19 Et egredietur de eis laus, voxque ludentium; & multiplicabo eos, & non minuentur; & glorificabo eos, & non attenuabuntur.

20 Et erunt filii ejus sicut a principio, & cæsus ejus coram me permanebit; & visitabo adversum omnes qui tribulant eum.

21 Et erit dux ejus ex eo: & princeps de medio ejus producet: & applicabo eum, & accedet ad me: quis enim iste est, qui applicet cor suum, ut appropinquet mihi, ait Dominus?

22 Et eritis mihi in populum, & ego ero vobis in Deum.

23 Ecce turbo Domini, furor egrediens, procella ruens, in capite impiorum conquiescet.

24 Non avertet iram indignationis Dominus, donec faciat & compleat cogitationem cordis sui; in novissimo dierum intelligetis ea.

CAPUT XXXI.

Dicit Dominus se reduciturum populum Israel de captivitate, ut in affluentia bonorum serviat Domino: jubetur ergo Rachel non flere amplius filios suos: agnoscit Israel se merito castigatum, ideoque penitentiam agit: de novitate qua femina circumdabit virum: vigilabit Dominus ad reducendum Israel: de uva acerba: de novo pacto quod feriet Dominus cum domo Israel, nec abiciet unquam universum illius semen.

1 In tempore illo, dicit Dominus: Ero Deus universis cognitionibus Israel, & ipsi erunt mihi in populum.

2 Hæc dicit Dominus: Invenit gratiam in deserto populus, qui remanserat a gladio: vadet ad requiem suam Israel.

3 Longe Dominus apparuit mihi. Et in charita-

ritate perpetua dilexi te, ideo attraxi te, miseratus.

4 Rursumque ædificabo te, & ædificaberis virgo Israel: adhuc ornaberis tympanis tuis, & egredieris in choro ludentium.

5 Adhuc plantabis vineas in montibus Samariæ: plantabunt plantantes, & donec tempus veniat, non vindemiabunt:

6 Quia erit dies, in qua clamabunt custodes in monte Ephraim: Surgite & ascendamus in Sion ad Dominum Deum nostrum.

7 Quia hæc dicit Dominus: * Exultate in lætitia Jacob, & hinnite contra caput Gentium: perfonate, & canite, & dicite: Salva Domine populum tuum reliquias Israel. * Isai. 2. 3. Mich. 4. 2.

8 Ecce ego adducam eos de terra Aquilonis, & congregabo eos ab extremis terræ: inter quos, erunt cæcus & claudus, prægnans & pariens simul, cætus magnus revertentium huc.

9 In fletu venient: & in misericordia reducam eos: & adducam eos per torrentes aquarum in via recta, & non impingent in ea: quia factus sum Israeli pater, & Ephraim primogenitus meus est.

10 Audite verbum Domini Gentes, & annuntiate in insulis, quæ procul sunt, & dicite: Qui disperfit Israel, congregabit eum: & custodiet eum sicut pastor gregem suum.

11 Redemit enim Dominus Jacob, & liberavit eum de manu potentioris.

12 Et venient, & laudabunt in monte Sion: & confluent ad bona Domini super frumento, & vino, & oleo, & sætu pecorum & armentorum: eritque anima eorum quasi hortus irriguus, & ultra non esuriant.

13 Tunc lætabitur virgo in choro, juvenes & senes simul: & convertam luctum eorum in gaudium; & consolabor eos, & lætificabo a dolore suo.

14 Et inebriabo animam sacerdotum pinguedine: & populus meus bonis meis adimplebitur, ait Dominus.

Tom II.

M

15 Hæc

* Matt.
22. 18.

15 Hæc dicit Dominus: * Vox in excelso audita est lamentationis, luctus, & fletus Rachel plorantis filios suos, & nolentis consolari super eis, quia non sunt.

16 Hæc dicit Dominus: Quiescat vox tua a ploratu, & oculi tui a lacrymis: quia est merces operi tuo, ait Dominus: & revertentur de terra inimici.

17 Et est spes novissimis tuis, ait Dominus: & revertentur filii ad terminos suos.

18 Audiens audiivi Ephraim transmigrantem: Castigasti me, & eruditus sum, quasi juveneculus indomitus: converte me, & convertar: quia tu Dominus Deus meus.

19 Postquam enim convertisti me, egi penitentiam: & postquam ostendisti mihi, percussu femur meum. Confusus sum, & erubui, quoniam sustinui opprobrium adolescentiæ meæ.

20 Si filius honorabilis mihi Ephraim, si puer delicatus: quia ex quo locutus sum de eo, adhuc recordabor ejus. Idcirco conturbata sunt viscera mea super eum: miserans miserebor ejus, ait Dominus.

21 Statue tibi speculam, pone tibi amaritudines: dirige cor tuum in viam rectam, in qua ambulasti: revertere virgo Israel, revertere ad civitates tuas istas.

22 Usquequo deliciis dissolveris filia vaga? quia creavit Dominus novum super terram: **FEMINA CIRCUMDABIT VIRUM.**

23 Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Adhuc dicent verbum istud in terra Juda, & in urbibus ejus, cum convertero captivitatem eorum: Benedicat tibi Dominus pulchritudo justitiæ, mons sanctus.

24 Et habitabunt in eo Judas, & omnes civitates ejus simul: agricola & minantes greges.

25 Quia inebriavi animam lassam, & omnem animam esurientem faturavi.

26 Ideo quasi de fomno suscitatus sum: & vidi, & somnus meus dulcis mihi.

27 Ecce dies veniunt, dicit Dominus: & semina-

minabo domum Israel & domum Juda femine hominum, & femine jumentorum.

28 Et sicut vigilavi super eos, ut everlerem, & demolirer, & dissiparem, & disperderem, & affligerem: sic vigilabo super eos, ut ædificem, & plantem, ait Dominus.

29 In diebus illis non dicent ultra: * Patres * Ezech. comederunt uvam acerbam, & dentes filiorum 13. 2. obstupuerunt.

30 Sed unusquisque in iniquitate sua morietur: omnis homo, qui comederit uvam acerbam, obstupescet dentes ejus.

31 * Ecce dies venient, dicit Dominus: & * Hebr. feriam domui Israel & domui Juda fœdus novum: 8.

32 Non secundum pactum, quod pepigi cum patribus eorum in die, qua apprehendi manum eorum, ut educerem eos de Terra Ægypti: pactum, quod irritum fecerunt, & ego dominatus sum eorum, dicit Dominus.

33 Sed hoc erit pactum, quod feriam cum domo Israel: post dies illos dicit Dominus: * Dabo * Hebr. legem meam in visceribus eorum, & in corde 10. 16. eorum scribam eam: & ero eis in Deum, & ipsi erunt mihi in populum.

34 Et non docebit ultra vir proximum suum, & vir fratrem suum, dicens: Cognitione Domini: omnes enim cognoscent me a minimo eorum usque ad maximum, ait Dominus: * quia * Ab. propitiabor iniquitati eorum, & peccati eorum non memorabor amplius. 10. 43.

35 Hæc dicit Dominus, qui dat solem in lumine diei, ordinem lunæ & stellarum in lumine noctis: qui turbat mare, & sonant fluctus ejus, Dominus exercituum nomen illi.

36 Si defecerint leges istæ coram me, dicit Dominus: tunc & semen Israel deficiet, ut non sit gens coram me cunctis diebus.

37 Hæc dicit Dominus: Si mensurari poterint cœli fursum, & investigari fundamenta terræ deorsum: & ego abjiciam univrsam semen Israel propter omnia, quæ fecerunt, dicit Dominus.

38 Ecce dies veniunt, dicit Dominus: & edificabitur civitas Domino a turre Hananeel usque ad portam anguli.

39 Et exiit ultra norma mensuræ in conspectu ejus super collem Gareb: & circuibit Goatha,

40 Et omnem vallem cadaverum, & cineris, & universam regionem mortis, usque ad torrentem Cedron, & usque ad angulum portæ equorum Orientalis, Sanctum Domini: non eyelletur, & non destruetur ultra in perpetuum.

VALERE PLANCAPUT XXXII.

Obsidente Nabuchodonosor Jerusalem, Jeremias in atrio carceris positus agrum in Anathoth jussu Domini emit a suo patruale, jubetque servari librum emptionis: refert coram Domino beneficia Israelitis præstita: Dominus dicit se traditurum civitatem cum populo regi Babylonis propter illorum idolatriam, sed postea revocaturum ipsos in Jerusalem, ac percussurum cum eis novum fœdus, ut sibi ex toto corde serviant.

1 Verbum, quod factum est ad Jeremiam a Domino, in anno decimo Sedeciae regis Juda: ipse est annus decimus octavus Nabuchodonosor.

2 Tunc exercitus regis Babylonis obsidebat Jerusalem: & Jeremias propheta erat clausus in atrio carceris, qui erat in domo regis Juda.

3 Clauferat enim eum Sedecias rex Juda, dicens: Quare vaticinaris, dicens: Hæc dicit Dominus: Ecce ego dabo civitatem istam in manus regis Babylonis, & capiet eam?

4 Et Sedecias rex Juda non effugiet de manu Chaldaeorum: sed tradetur in manus regis Babylonis: & loquetur os ejus cum ore illius, & oculi ejus oculos illius videbunt:

5 Et in Babylonem ducet Sedeciam: & ibi erit, donec visitem eum, ait Dominus: si autem dimicaveritis adversum Chaldaeos, nihil prosperum habebitis.

6 Et dixit Jeremias: Factum est verbum Domini ad me, dicens:

7 Ecce Hanameel filius Sellum patruelis tuus venit ad te, dicens: Emec tibi agrum meum, qui

ait

est in Anathoth: tibi enim competit ex propinquitate, ut emas.

8 Et venit ad me Hanameel filius patru mei secundum verbum Domini ad vestibulum carceris, & ait ad me: Posside agrum meum, qui est in Anathoth, in terra Benjamin: quia tibi competit hæreditas, & tu propinquus es, ut possideas. Intellexi autem, quod verbum Domini esset.

9 Et emi agrum ab Hanameel filio patru mei qui est in Anathoth: & appendi ei argentum septem stateres, & decem argenteos.

10 Et scripsi in libro, & signavi, & adhibui testes: & appendi argentum in statera.

11 Et accepi librum possessionis signatum, & stipulationes, & rata, & signa forisfecus.

12 Et dedi librum possessionis Baruch filio Neri filii Maasæ in oculis Hanameel patruelis mei, in oculis testium, qui scripti erant in libro emptionis, & in oculis omnium Judæorum, qui sedebant in atrio carceris.

13 Et præcepi Baruch coram eis, dicens:

14 Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Sume libros istos, librum emptionis hunc signatum, & librum hunc, qui apertus est, & pone illos in vase fictili, ut permanere possint diebus multis.

15 Hæc enim dicit Dominus exercituum Deus Israel: Adhuc possidebuntur domus, & agri, & vineæ in terra ista.

16 Et oravi ad Dominum, postquam tradidi librum possessionis Baruch filio Neri, dicens:

17 Heu, heu, heu, Domine Deus: ecce tu fecisti cælum & terram in fortitudine tua magna, & in brachio tuo extento: non erit tibi difficile omne verbum:

18 * Qui facis misericordiam in millibus, & reddis iniquitatem patrum in finem filiorum eorum post eos: Fortissime, magne, & potens, Dominus exercituum nomen tibi.

19 Magnus consilio, & incomprehensibilis cogitatu: cujus oculi aperti sunt super omnes vias filiorum Adam, ut reddas unicuique secundum

M 3

vias

* Exod. 34. 7.

vias suas, & secundum fructum adinventionum ejus.

20 Qui posuisti signa & portenta in Terra Ægypti usque ad diem hanc, & in Israel, & in hominibus, & fecisti tibi nomen sicut est dies hæc.

21 Et eduxisti populum tuum Israel de Terra Ægypti, in signis, & in portentis, & in manu robusta, & in brachio extento, & in terrore magno.

22 Et dedisti eis terram hanc, quam jurasti patribus eorum, ut dares eis terram fluentem lacte & melle.

23 Et ingressi sunt, & possederunt eam: & non obediunt voci tuæ, & in lege tua non ambulaverunt: omnia quæ mandasti eis ut facerent, non fecerunt: & evenerunt eis omnia mala hæc.

24 Ecce munitiones extructæ sunt adversum civitatem, ut capiatur: & urbs data est in manus Chaldæorum, qui præliantur adversus eam a facie gladii, & famis, & pestilentiæ: & quæcumque locutus es, acciderunt, ut tu ipse cernis.

25 Et tu dicis mihi Domine Deus: Eme agrum argento, & adhibe testes: cum urbs data sit in manus Chaldæorum?

26 Et factum est verbum Domini ad Jeremiam, dicens:

27 Ecce ego Dominus Deus universæ carnis: numquid mihi difficile erit omne verbum?

28 Propterea hæc dicit Dominus: Ecce ego tradam civitatem istam in manus Chaldæorum, & in manus regis Babylonis, & capient eam.

29 Et venient Chaldæi præliantes adversum urbem hanc, & succendent eam igni, & comburent eam, & domos, in quarum domatibus sacrificabant Baal, & libabant diis alienis libamina ad irritandum me.

30 Erant enim filii Israel, & filii Juda jugiter facientes malum in oculis meis ab adolescentia sua: filii Israel qui usque nunc exacerbant me in opere manuum suarum, dicit Dominus.

31 Quia

31 Quia in furore & in indignatione mea facta est mihi civitas hæc, a die qua ædificaverunt eam, usque ad diem istam, qua auferetur de conspectu meo.

32 Propter malitiam filiorum Israel, & filiorum Juda, quam fecerunt ad iracundiam me provocantes, ipsi & reges eorum, principes eorum, & sacerdotes eorum, & prophetae eorum, viri Juda & habitatores Jerusalem.

33 Et verterunt ad me terga & non facies: cum docerem eos diluculo, & erudirem, & nollent audire, ut acciperent disciplinam.

34 * Et posuerunt idola sua in domo, in qua invocatum est nomen meum, ut polluerent eam. ^{4. Reg. 21. 4}

35 Et ædificaverunt excelsa Baal, quæ sunt in valle filii Enuom, ut initiarent filios suos & filias suas Moloch: quod non mandavi eis, nec ascendit in cor meum, ut facerent abominationem hanc, & in peccatum deducerent Judam.

36 Et nunc propter ista, hæc dicit Dominus Deus Israel ad civitatem hanc, de qua vos dicitis, quod tradetur in manus regis Babylonis in gladio, & in fame, & in peste:

37 Ecce ego congregabo eos de universis terris, ad quas ejeci eos in furore meo, & in ira mea, & in indignatione grandi: & reducam eos ad locum istum, & habitare eos faciam confidenter.

38 Et erunt mihi in populum, & ego ero eis in Deum.

39 Et dabo eis cor unum, & viam unam, ut timeant me universis diebus: & bene sit eis, & filiis eorum post eos.

40 Et feriam eis pactum sempiternum, & non definam eis benefacere: & timorem meum dabo in corde eorum, ut non recedant a me.

41 Et lætabor super eis, cum bene eis fecero: & plantabo eos in terra ista in veritate, in toto corde meo, & in tota anima mea.

42 Quia hæc dicit Dominus: Sicut adduxi super populum istum omne malum hoc grande, sic adducam super eos omne bonum, quod ego loquor ad eos.

43 Et possidebuntur agri in terra ista; de qua vos dicitis quod deserta sit, eo quod non remanserit homo & jumentum, & data sit in manus Chaldeorum.

44 Agri ementur pecunia, & scribentur in libro, & imprimetur signum, & testis adhibebitur: in terra Benjamin, & in circuitu Jerusalem, in civitatibus Juda, & in civitatibus montanis, & in civitatibus campestribus, & in civitatibus quæ ad Austrum sunt: quia convertam captivitatem eorum, ait Dominus.

CAPUT XXXIII.

Promittit Dominus se dimissurum peccata populi sui, & a captivitate reduciturum, multis beneficiis subsequenibus; germinabit David germen justitiæ faciens justitiam & judicium in terra; & firmissimum est pactum Domini cum David & semine Jacob vehementer multiplicando.

1 **E**T factum est verbum Domini ad Jeremiam secundo, cum adhuc clausus esset in atrio carceris, dicens:

2 Hæc dicit Dominus qui facturus est, & formaturus illud, & paraturus, Dominus nomen ejus.

3 Clama ad me, & exaudiam te: & annuntia- bo tibi grandia, & firma quæ nescis.

4 Quia hæc dicit Dominus Deus Israel ad domos urbis hujus, & ad domos regis Juda, quæ destructæ sunt, & ad munitiones, & ad gladium.

5 Venientium, ut dimicent cum Chaldeis, & impleant eas cadaveribus hominum, quos percussi in furore meo & in indignatione mea, abscondens faciem meam a civitate hac propter omnem malitiam eorum.

6 Ecce ego obducam eis cicatricem & sanitatem, & curabo eos: & revelabo illis deprecationem pacis & veritatis.

7 Et convertam conversionem Juda, & conversionem Jerusalem: & ædificabo eos sicut a principio.

8 Et emundabo illos ab omni iniquitate sua, in qua peccaverunt mihi: & propitius ero cun-
ctis

ctis iniquitatibus eorum, in quibus deliquerunt mihi, & spreverunt me.

9 Et erit mihi in nomen, & in gaudium, & in laudem, & in exultationem cunctis gentibus terræ, quæ audierint omnia bona, quæ ego facturus sum eis: & pavebunt, & turbabuntur in universis bonis, & in omnipace, quam ego faciam eis.

10 Hæc dicit Dominus: Adhuc audietur in loco isto (quem vos dicitis esse desertum, eo quod non sit homo nec jumentum in civitatibus Juda, & foris Jerusalem, quæ desolatæ sunt absque homine, & absque habitatore, & absque pecore)

11 Vox gaudii & vox lætitiæ, vox sponsi & vox sponsæ, vox dicentium: Confitemini Domino exercituum, quoniam bonus Dominus: quoniam in æternum misericordia ejus: & portantium vota in domum Domini: reducam enim conversionem terræ sicut a principio, dicit Dominus.

12 Hæc dicit Dominus exercituum: Adhuc erit in loco isto deserto absque homine, & absque jumento, & in cunctis civitatibus ejus, habitaculum pastorum accubantium gregum.

13 In civitatibus montuosis, & in civitatibus campestribus, & in civitatibus, quæ ad Austrum sunt: & in terra Benjamin, & in circuitu Jerusalem, & in civitatibus Juda adhuc transibunt greges ad manum numerantis, ait Dominus.

14 Ecce dies veniunt, dicit Dominus: & suscitabo verbum bonum, quod locutus sum ad domum Israel & ad domum Juda.

15 In diebus illis, & in tempore illo germinare faciam David germen justitiæ: & faciet judicium & justitiam in terra.

16 In diebus illis salvabitur Juda, & Jerusalem habitabit confidenter: & hæc est nomen, quod vocabunt eum, Dominus justus noster.

17 Quia hæc dicit Dominus: Non interibit de David vir, qui sedeat super thronum domus Israel.

18 Et de Sacerdotibus & de Levitis non interibit vir a facie mea, qui offerat holocaustumata,

& incendat sacrificium, & cædat victimas omnibus diebus.

19 Et factum est verbum Domini ad Jeremiam, dicens:

20 Hæc dicit Dominus: Si irritum potest fieri pactum meum cum die, & pactum meum cum nocte, ut non sit dies & nox in tempore suo:

21 Et pactum meum irritum esse poterit cum David servo meo, ut non sit ex eo filius, qui regnet in throno ejus, & Levitæ & Sacerdotes ministri mei.

22 Sicuti enumerari non possunt stellæ cæli, & metiri arena maris: sic multiplicabo semen David servi mei, & Levitas ministros meos.

23 Et factum est verbum Domini ad Jeremiam, dicens:

24 Numquid non vidisti, quid populus hic locutus sit, dicens: Dux cognationes, quas elegerat Dominus, abjectæ sunt: & populum meum despexerunt, eo quod non sit ultra gens coram eis.

25 Hæc dicit Dominus: Si pactum meum inter diem & noctem, & leges cælo & terræ non posui:

26 Equidem & semen Jacob & David servi mei projiciam, ut non assumam de semine ejus principes seminis Abraham, Isaac, & Jacob: reducam enim conversionem eorum, & miserebor eis.

CAPUT XXXIV.

Prædicat Dominus se traditurum regem Sedeciam in manus regis Babylonis, una cum Jerusalem, quam igni succendet, eo quod pactum quod coram Domino pepigerant de dimittendis his liberis, quos ex Hebræis sibi in servitutem subjecerant, non servaverint.

1 **V**erbum quod factum est ad Jeremiam a Domino, quando Nabuchodonosor rex Babylonis, & omnis exercitus ejus, universaque regna terræ, quæ erant sub potestate manus ejus, & omnes populi bellabant contra Jerusalem, & contra omnes urbes ejus, dicens:

2 Hæc dicit Dominus Deus Israel: Vade, & loque-

loquere ad Sedeciam regem Juda, & dices ad eum: Hæc dicit Dominus: Ecce ego tradam civitatem hanc in manus regis Babylonis, & succendet eam igni.

3 Et tu non effugies de manu ejus: sed comprehensione capieris, & in manu ejus traderis: & oculi tui oculos regis Babylonis videbunt, & os ejus cum ore tuo loquetur, & Babylonem introibis.

4 Attamen audi verbum Domini Sedecia rex Juda: Hæc dicit Dominus ad te: Non morieris in gladio,

5 Sed in pace morieris, & secundum combustiones patrum tuorum regum priorum, qui fuerunt ante te, sic comburent te: & vix, Domine, plangent te: quia verbum ego locutus sum, dicit Dominus.

6 Et locutus est Jeremias Propheta ad Sedeciam regem Juda universa verba hæc in Jerusalem.

7 Et exercitus regis Babylonis pugnabat contra Jerusalem, & contra omnes civitates Juda, quæ reliquæ erant, contra Lachis, & contra Azecha: hæ enim supererant de civitatibus Juda, urbes munitæ.

8 Verbum, quod factum est ad Jeremiam a Domino, postquam percussit rex Sedecias fœdus cum omni populo in Jerusalem, prædicans:

9 Ut dimitteret unusquisque servum suum, & unusquisque ancillam suam, Hebræam & Hebræam liberos & nequaquam dominarentur eis, id est, in Judæo & fratre suo.

10 Audierunt ergo omnes principes & universus populus, qui inierant pactum ut dimitteret unusquisque servum suum, & unusquisque ancillam suam liberos, & ultra non dominarentur eis: audierunt igitur, & dimiserunt.

11 Et conversi sunt deinceps: & retraxerunt servos & ancillas suas, quos dimiserant liberos, & subjugaverunt in servos, & famulas.

12 Et factum est verbum Domini ad Jeremiam a Domino, dicens:

13 Hæc dicit Dominus Deus Israel: Ego percussit fœdus cum patribus vestris in die, qua eduxi

xi eos de Terra Aegypti de domo servituti, dicens:

14 * Cum compleri fuerint septem anni, dimittat unusquisque fratrem suum Hebraum, qui venditus est ei, & serviet tibi sex annis: & dimittes eum a te liberum: & non audierunt patres vestri me, nec inclinaverunt aurem suam.

15 Et conversi estis vos hodie, & fecistis quod rectum est in oculis meis, ut praedicaretis libertatem unusquisque ad amicum suum: & iussit patrum in conspectu meo in domo, in qua invocatum est nomen meum super eam.

16 Et reversi estis, & commaculastis nomen meum: & reduxistis unusquisque servum suum, & unusquisque ancillam suam, quos dimiseratis ut essent liberi & suae potestatis: & subjugastis eos, ut sint vobis servi & ancillae.

17 Propterea haec dicit Dominus: Vos non audistis me, ut praedicaretis libertatem unusquisque fratri suo, & unusquisque amico suo: ecce ego praedico vobis libertatem, ait Dominus, ad gladium, ad pestem, & ad famem: & dabo vos in commotionem cunctis regnis terrae.

18 Et dabo viros, qui praevaticantur foedus meum, & non observaverunt verba foederis, quibus assensu sunt in conspectu meo, vitulum quem conciderunt in duas partes, & transierunt inter divisiones ejus:

19 Principes Juda & principes Jerusalem, eunuchi & sacerdotes, & omnis populus terrae, qui transierunt inter divisiones vituli:

20 Et dabo eos in manus inimicorum suorum, & in manus quarentium animam eorum: & erit morticinum eorum in escam volatilibus caeli, & bestiis terrae.

21 Et Sedeciam regem Juda, & principes ejus dabo in manus inimicorum suorum, & in manus quarentium animas eorum, & in manus exercituum regis Babylonis, qui recesserunt a vobis.

22 Ecce ego praecipio, dicit Dominus, & reducam eos in civitatem hanc, & preliabuntur adversus eam, & capient eam, & incendunt igni:

ni: & civitates Juda dabo in solitudinem, eo quod non sit habitator.

CAPUT XXXV.

Exemplo obedientiae Rechabitarum, praecipitur patris sui licet dura servavit, exposculat Dominus de pertinaci Judaeorum inobedientia adversus ipsius praecipita: quapropter his praenuntiat Dominus mala, illis autem bona.

1 Verbum, quod factum est ad Jeremiam a Domino in diebus Joakim filii Josiae regis Juda, dicens:

2 Vade ad domum Rechabitarum: & loquere eis, & introduces eos in domum Domini in unam exedram thesaurorum, & dabis eis bibere vinum.

3 Et assumpti Jezoniam filium Jeremiae filii Habaniae, & fratres ejus, & omnes filios ejus, & universam domum Rechabitarum:

4 Et introduxi eos in domum Domini ad gazophylacium filiorum Havaan, filii Jegedie hominis Dei, quod erat juxta gazophylacium principum, super thesaurum Maasae filii Sellum, qui erat custos vestibuli.

5 Et posui coram filiis domus Rechabitarum scyphos plenos vino, & calices, & dixi ad eos: Bibite vinum.

6 Qui responderunt: Non bibemus vinum: quia Jonadab filius Rechab, pater noster, praecipit nobis, dicens: Non bibetis vinum vos, & filii vestri usque in sempiternum:

7 Et domum non aedificabitis, & sementem non feretis, & vineas non plantabitis, nec habitabitis: sed in tabernaculis habitabitis cunctis diebus vestris, ut vivatis diebus multis super faciem terrae, in qua vos peregrinamini.

8 Obedivimus ergo voci Jonadab filii Rechab, patris nostri, in omnibus, quae praecipit nobis, ita ut non biberemus vinum cunctis diebus nostris nos, & mulieres nostrae, filii, & filiae nostrae:

9 Et non aedificavimus domos ad habitandum: & vineam, & agrum, & sementem non habuimus:

10 Sed habitavimus in tabernaculis, & obediētes fuimus juxta omnia, quæ præcepit nobis Jonadab pater noster.

11 Cum autem ascendisset Nabuchodonosor rex Babylonis ad terram nostram, diximus: Venite, & ingrediamur Jerusalem a facie exercitus Chaldæorum, & a facie exercitus Syriæ: & mansimus in Jerusalem.

12 Et factum est verbum Domini ad Jeremiam, dicens:

13 Hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israel: Vade, & dic viris Juda, & habitatoribus Jerusalem: Numquid non recipietis disciplinam, ut obediatis verbis meis, dicit Dominus?

14 Prævaluerunt sermones Jonadab filii Rechab, quos præcepit filiis suis, ut non biberent vinum: & non biberant usque ad diem hanc, quia obediērunt præcepto patris sui: ego autem locutus sum ad vos, de mane confurgens & loquens, & non obedistis mihi.

15 Misique ad vos omnes seruos meos prophetas, confurgens diluculo, mittensque & dicens: *Sapra* * Convertimini unusquisque a via sua pessima, & bona facite studia vestra: & nolite sequi deos alienos, neque colatis eos: & habitabitis in terra, quam dedi vobis & patribus vestris: & non inclinastis aurem vestram, neque audistis me.

16 Firmaverunt igitur filii Jonadab filii Rechab præceptum patris sui, quod præceperat eis: populus autem iste non obedivit mihi.

17 Idcirco hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israel: Ecce ego adducam super Juda, & super omnes habitatores Jerusalem universam afflictionem, quam locutus sum adversum illos, eo quod locutus sum ad illos, & non audierunt: vocavi illos, & non responderunt mihi.

18 Domui autem Rechabitarum dixit Jeremias: Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Pro eo quod obedistis præcepto Jonadab patris vestri,

stri, & custodistis omnia mandata ejus, & fecistis univērsa, quæ præcepit vobis:

19 Propterea hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Non deficiet vir de stirpe Jonadab filii Rechab, stans in conspectu meo cunctis diebus.

CAPUT XXXVI.

Jussu Domini mittit Jeremias inclusus carcere per Baruch librum comminationum, quem legat coram omni populo ut respiscant; porro rex Joakim ipsum igni consumit, jubens Jeremiam & Baruch comprehendere, qui absconditi erant; Jeremias autem jussu Domini jubet Baruch alium scribere, & Joakim ac semen ejus una cum Jerusalem prædicat perdendos.

1 **E**T factum est in anno quarto Joakim filii Joasæ regis Juda: factum est verbum hoc ad Jeremiam a Domino, dicens:

2 Tolle volumen libri, & scribes in eo omnia verba, quæ locutus sum tibi adversum Israel & Judam, & adversum omnes gentes, a die, qua locutus sum ad te ex diebus Joasæ usque ad diem hanc:

3 Si forte audiente domo Juda univērsa mala, quæ ego cogito facere eis, revertatur unusquisque a via sua pessima: & propitius ero iniquitati, & peccato eorum.

4 Vocavit ergo Jeremias Baruch filium Neris: & scripsit Baruch ex ore Jeremiæ omnes sermones Domini, quos locutus est ad eum in volumine libri:

5 Et præcepit Jeremias Baruch, dicens: Ego clausus sum, nec valeo ingredi domum Domini.

6 Ingredere ergo tu, & lege de volumine in quo scripsisti ex ore meo verba Domini, audiente populo in domo Domini in die jejunii: insuper & audiente universo Juda, qui veniunt de civitatibus suis, lege eis:

7 Si forte cadat oratio eorum in conspectu Domini, & revertatur unusquisque a via sua pessima: quoniam magnus furor & indignatio est, quam

quam locutus est Dominus adversus populum hunc.

8 Et fecit Baruch filius Nerie juxta omnia, quae praeceperat ei Jeremias Propheta, legens ex volumine sermones Domini in domo Domini.

9 Factum est autem in anno quinto Joakim filii Josie regis Juda, in mense nono: praedixerunt jejunium in conspectu Domini omni populo in Jerusalem, & universa multitudini, quae confluerat de civitatibus Juda in Jerusalem.

10 Legitque Baruch ex volumine sermones Jeremiae in domo Domini in gazophylacio Gamariae filii Saphan scribae, in vestibulo superiori, in introitu portae novae domus Domini audiente omni populo.

11 Cumque audisset Michaeas filius Gamariae filii Saphan omnes sermones Domini ex libro:

12 Descendit in domum regis ad gazophylacium scribae: & ecce ibi omnes principes sedebant: Elisama scriba, & Dalaias filius Semeiae, & Elnathan filius Achobor, & Gamarias filius Saphan, & Sedecias filius Hananiae, & universi principes.

13 Et nuntiavit eis Michaeas omnia verba, quae audivit legente Baruch ex volumine in auribus populi.

14 Miserunt itaque omnes principes ad Baruch, Judi filium Nathaniae filii Selemiae, filii Chusi, dicentes: Volumen, ex quo legisti audiente populo, fume in manu tua, & veni. Tulit ergo Baruch filius Neriae volumen in manu sua, & venit ad eos.

15 Et dixerunt ad eum: Sede, & lege haec in auribus nostris. Et legit Baruch in auribus eorum.

16 Igitur cum audissent omnia verba, obstupuerunt unusquisque ad proximum suum, & dixerunt ad Baruch: Nuntiare debemus regi omnes sermones istos.

17 Et interrogaverunt eum, dicentes: Indica nobis

nobis, quomodo scripsisti omnes sermones istos ex ore ejus.

18 Dixit autem eis Baruch: Ex ore suo loquebatur quasi legens ad me omnes sermones istos, & ego scribebam in volumine atramento.

19 Et dixerunt principes ad Baruch: Vade, & abscondere tu & Jeremias, & nemo sciat, ubi sitis.

20 Et ingressi sunt ad regem in atrium: porro volumen commendaverunt in gazophylacio Elisamae scribae: & nuntiaverunt audiente rege omnes sermones.

21 Misitque rex Judi, ut lumeret volumen: qui tollens illud de gazophylacio Elisamae scribae, legit audiente rege, & universis principibus, qui stabant circa regem.

22 Rex autem sedebat in domo hyemali in mense nono: & posita erat arula coram eo plena prunis.

23 Cumque legisset Judi tres pagellas vel quatuor, scidit illud scapello scribae, & projecit in ignem, qui erat super arulam, donec consumeretur omne volumen igni, qui erat in arula.

24 Et non timuerunt, neque sciderunt vestimenta sua rex, & omnes servi ejus, qui audierunt universos sermones istos.

25 Verumtamen Elnathan, & Dalaias, & Gamarias contradixerunt regi, ne combureret librum: & non audivit eos.

26 Et praecipit rex Jeremiel filio Amelech, & Saraiam filio Ezriel, & Selemiam filio Abdeel ut comprehenderent Baruch scribam, & Jeremiam prophetam: abscondit autem eos Dominus.

27 Et factum est verbum Domini ad Jeremiam prophetam, postquam combusserat rex volumen & sermones, quos scripserat Baruch ex ore Jeremiae, dicens:

28 Rursum tolle volumen aliud: & scribe in eo omnes sermones priores, qui erant in

Tom IV.

N

pri-

primo volumine, quod combussit Joakim rex Juda.

29 Et ad Joakim regem Juda dices: Hæc dicit Dominus; Tu combussisti volumem illud, dicens: Quare scripsisti in eo annuntians; Festinus veniet rex Babylonis, & vastabit terram hanc, & cessare faciet ex illa hominem, & jumentum?

30 Propterea hæc dicit Dominus contra Joakim regem Juda; Non erit ex eo qui sedeat super solium David; & cadaver ejus projicietur ad æstus per diem, & ad gelu per noctem.

31 Et visitabo contra eum, & contra semen ejus, & contra servos ejus iniquitates suas, & adducam super eos & super habitatores Jerusalem, & super viros Juda omne malum, quod locutus sum ad eos, & non audierunt.

32 Jeremias autem tulit volumen aliud, & dedit illud Baruch filio Nerie scribæ: qui scripsit in eo ex ore Jeremiæ omnes sermones libri, quem combusserat Joakim rex Juda igni: & insuper additi sunt sermones multo plures, quam antea fuerant.

CAPUT XXXVII.

Sedecias Jechoniæ succedens petit pro se orare Jeremiam: qui relicta a Chaldæis Jerusalem propter adventum exercitus Pharaonis, prophetat Chaldæos redituros, & Jerusalem exusturos: ipse quoque Jeremias urbem egrediens, casus in carcerem detruditur: unde a Sedecia eductus, servatur in vestibulo carceris, assignata ipsi in dies torta panis.

IET regnavit rex Sedecias filius Josiæ pro Jechonia filio Joakim: quem constituit rex Nabuchodonosor rex Babylonis in terra Juda:

2 Et non obedivit ipse, & servi ejus, & populus terræ verbis Domini, quæ locutus est in manu Jeremiæ prophætæ.

3 Et milit rex Sedecias Juchal filium Selemiæ, & Sophoniam filium Maasæ sacerdotem ad Jeremiam prophetam, dicens: Ora pro nobis Dominum Deum nostrum.

4 Je-

4 Jeremias autem libere ambulabat in medio populi: non enim miserant eum in custodiam carceris. Igitur exercitus Pharaonis egressus est de Ægypto: & audientes Chaldæi, qui obsidebant Jerusalem, hujuscemodi nuntium, recesserunt ab Jerusalem.

5 Et factum est verbum Domini ad Jeremiam prophetam, dicens:

6 Hæc dicit Dominus Deus Israel: Sic dicetis regi Juda, qui misit vos ad me interrogandum: Ecce exercitus Pharaonis, qui egressus est vobis in auxilium, revertetur in terram suam in Ægyptum,

7 Et redient Chaldæi, & bellabunt contra civitatem hanc: & capient eam, & succendent eam igni.

8 Hæc dicit Dominus: Nolite decipere animas vestras, dicentes: Euntes abibunt, & recedent a nobis Chaldæi: quia non abibunt.

9 Sed & si percusseritis omnem exercitum Chaldæorum, qui præstantur adversum vos, & derelicti fuerint ex eis aliqui vulnerati: singuli de tentorio suo confluent, & incendunt civitatem hanc igni.

10 Ergo cum recessisset exercitus Chaldæorum ab Jerusalem propter exercitum Pharaonis,

11 Egressus est Jeremias de Jerusalem, ut iret in Terram Benjamin, & divideret ibi possessionem in conspectu civium.

12 Cumque pervenisset ad portam Benjamin, erat ibi custos portæ per vices, nomine Jerias, filius Selemiæ filii Hananiæ, & apprehendit Jeremiam prophetam, dicens: Ad Chaldæos profugis?

13 Et respondit Jeremias: Falsum est, non fugio ad Chaldæos. Et non audivit eum: sed comprehendit Jerias Jeremiam, & adduxit eum ad principes.

14 Quam ob rem irati principes contra Jeremiam, casum eum miserunt in carcerem, qui erat in domo Jonathan scribæ: ipse enim præpositus erat super carcerem.

15 Itaque ingressus est Jeremias in domum laci

& in ergastulum: & sedit ibi Jeremias diebus multis.

16 Mittens autem Sedecias rex tulit eum: & interrogavit eum in domo sua abscondite, & dixit: Putasne, est sermo a Domino? Et dixit Jeremias: Est. Et ait: In manus regis Babylonis traderis.

17 Et dixit Jeremias ad regem Sedeciam: Quid peccavi tibi, & servis tuis, & populo tuo, quia misisti me in domum carceris?

18 Ubi sunt prophetae vestri, qui prophetabant vobis, & dicebant: Non veniet rex Babylonis super vos, & super terram hanc?

19 Nunc ergo audi, obsecro domine mi rex: Valeat deprecatio mea in conspectu tuo: & ne me remittas in domum Jonathan scribae, ne moriar ibi.

20 Praecipit ergo rex Sedecias ut traderetur Jeremias in vestibulo carceris: & daretur ei torta panis quotidie, excepto pulmento, donec consumerentur omnes panes de civitate: & mansit Jeremias in vestibulo carceris.

CAPUT XXXVIII.

Jeremias principibus a rege traditus mittitur in lacum lutosum: unde jussu regis per Abdemelech eductus in vestibulum carceris, suadet regi ut egrediatur ad Chaldaeos, alioqui nec ipse eos effugiet, & civitas ab eis igne succendetur: jubet quoque rex Jeremiae, ut hoc colloquium servet secretum.

1 **A**udivit autem Saphatias filius Mathan, & Gedelias filius Phasfur, & Juchal filius Selemiae, & Phasfur filius Melchiae, sermones, quos Jeremias loquebatur ad omnem populum, dicens:

2 Haec dicit Dominus: Quicumque manserit in civitate hac, morietur gladio, & fame, & peste: qui autem profugerit ad Chaldaeos, vivet, & erit anima ejus sospes & vivens.

3 Haec dicit Dominus: Tradendo tradetur civitas hac in manu exercitus regis Babylonis, & capiet eam.

4 Et

4 Et dixerunt principes regi: Rogamus, ut occidatur homo iste: de industria enim dissolvit manus virorum bellantium, qui remanserunt in civitate hac, & manus universi populi, loquens ad eos juxta verba haec: siquidem homo iste non quaerit pacem populo huic, sed malum.

5 Et dixit rex Sedecias: Ecce ipse in manibus vestris est: nec enim fas est regem vobis quidquam negare.

6 Tulerunt ergo Jeremiam, & projecerunt eum in lacum Melchiae filii Amelech, qui erat in vestibulo carceris: & submiserunt Jeremiam funibus in lacum, in quo non erat aqua, sed lutum: descendit itaque Jeremias in oenum.

7 Audivit autem Abdemelech Aethiops vir eunuchus, qui erat in domo regis, quod misissent Jeremiam in lacum: porro rex sedebat in porta Benjamin.

8 Et egressus est Abdemelech de domo regis, & locutus est ad regem, dicens:

9 Domine mi rex, malefecerunt viri isti omnia quaecumque perpetrarunt contra Jeremiam prophetam, mittentes eum in lacum, ut moriatur ibi fame, non sunt enim panes ultra in civitate.

10 Praecipit itaque rex Abdemelech Aethiopi, dicens: Tolle tecum hinc triginta viros, & leva Jeremiam prophetam de lacu, antequam moriatur.

11 Assumptis ergo Abdemelech secum viris, ingressus est domum regis, quae erat sub cellario: & tulit inde veteres pannos, & antiqua, quae comptuerant, & submisit ea ad Jeremiam in lacum per funiculos.

12 Dixitque Abdemelech Aethiops ad Jeremiam: Pone veteres pannos, & haec scissa & putrida sub cubito manuum tuarum, & super funes: fecit ergo Jeremias sic.

13 Et extraxerunt Jeremiam funibus, & eduxerunt eum de lacu: mansit autem Jeremias in vestibulo carceris.

14 Et misit rex Sedecias, & tulit ad se Jeremiam prophetam ad ostium tertium, quod erat in domo Domini: & dixit rex ad Jeremiam:

N 3

In.

Interrogo ego te sermonem, ne abscondas a me aliquid.

15 Dixit autem Jeremias ad Sedeciam: Si annuntiavero tibi, numquid non interficies me? & si consilium dederò tibi, non me audies.

16 Juravit ergo rex Sedecias Jeremie clam, diccas: Vivit Dominus, qui fecit nobis animam hanc, si occidero te, & si tradidero te in manus victorum istorum, qui querunt animam tuam.

17 Et dixit Jeremias ad Sedeciam: Hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israel: Si profectus exieris ad principes regis Babylonis, vivet anima tua, & civitas hæc non succendetur igni: & salvus eris tu, & domus tua.

18 Si autem non exieris ad principes regis Babylonis, tradetur civitas hæc in manus Chaldeorum, & succendent eam igni: & tu non effugies de manu eorum.

19 Et dixit rex Sedecias ad Jeremiam: Sollicitus sum propter Judæos, qui transfugerunt ad Chaldeos: ne forte tradar in manus eorum & illudant mihi.

20 Respondit autem Jeremias: Non te tradent. Audi quæso vocem Domini, quam ego loquor ad te, & bene tibi erit, & vivet anima tua.

21 Quod si nolueris egredi: iste est sermo, quem offendit mihi Dominus:

22 Ecce omnes mulieres, quæ remanserunt in domo regis Juda, educentur ad principes regis Babylonis: & ipsæ dicent: Seduxerunt te, & prevaluerunt adversum te viri pacifici tui, demerserunt in cæno, & in lubrico pedes tuos, & recesserunt a te.

23 Et omnes uxores tuæ, & filii tui educentur ad Chaldeos: & non effugies manus eorum, sed in manu regis Babylonis capieris: & civitatem hanc comburet igni.

24 Dixit ergo Sedecias ad Jeremiam: Nullus sciat verba hæc, & non morieris.

25 Si autem audierint principes, quia locutus sum tecum, & venerint ad te, & dixerint tibi:

In-

Indica nobis, quid locutus sis cum rege, ne celes nos, & non te interficiemus: & quid locutus est tecum rex:

26 Dices ad eos: Prostravi ego preces meas coram rege, ne me reduci juberet in domum Jonathan, & ibi morerer.

27 Venerunt ergo omnes principes ad Jeremiam: & interrogaverunt eum: & locutus est eis juxta omnia verba, quæ præceperat ei rex, & cessaverunt ab eo: nihil enim fuerat auditum.

28 Mansit vero Jeremias in vestibulo carceris usque ad diem, quo capta est Jerusalem: & factum est, ut caperetur Jerusalem.

CAPUT XXXIX.

Jerusalem a rege Babylonis capta, rex Sedecias fugiens capitur una cum principibus: cujus filii in conspectu ipsius trucidantur cum nobilibus, ipseque exoculatur, ac vincus in Babylonem ducitur: subverso autem muro Jerusalem, & palatio, aliisque domibus igne succensis, pars vulgi transfertur in Babylonem, & pars Jerosolymis relinquitur: Jeremias vero de carceris vestibulo liber educitur.

1 Anno nono Sedeciae regis Juda, mense decimo, venit Nabuchodonosor rex Babylonis, & omnis exercitus ejus ad Jerusalem, & obsidebant eam. 4. Reg. 25. 1. Infra. 52. 4.

2 Undecimo autem anno Sedeciae, mense quarto, quinta mensis aperta est civitas.

3 Et ingressi sunt omnes principes regis Babylonis, & sederunt in porta media: Neregel, Serefer, Semegarnabu, Sarsachim, Rabfares, Neregel, Serefer, Rebmag, & omnes reliqui principes regis Babylonis. ®

4 Cumque vidisset eos Sedecias rex Juda, & omnes viri bellatores, fugerunt: & egressi sunt nocte de civitate per viam horti regis, & per portam, quæ erat inter duos muros, & egressi sunt ad viam deserti.

5 Persecutus est autem eos exercitus Chaldeorum: & comprehenderunt Sedeciam in campo solitudinis Jerichontinæ, & captum adduxerunt ad

N 4

ad Nabuchodonosor regem Babylonis in Reblatha, quæ est in Terra Emath: & locutus ad eum judicia.

6 Et occidit rex Babylonis filios Sedecie in Reblatha, in oculis ejus: & omnes nobiles Juda occidit rex Babylonis.

7 Oculos quoque Sedecie eruit: & vinxit eum compedibus, ut duceretur in Babylonem.

8 Domum quoque regis, & domum vulgi succenderunt Chaldæi igni, & murum Jerusalem subverterunt.

9 Et reliquias populi, qui remanserant in civitate, & perfugas, qui transugerant ad eum, & superfluos vulgi, qui remanserant, transtulit Nabuzardan magister militum in Babylonem.

10 Et de plebe pauperum, qui nihil penitus habebant, dimisit Nabuzardan magister militum in Terra Juda: & dedit eis vineas, & cisternas in die illa.

11 Præceperat autem Nabuchodonosor rex Babylonis de Jeremia Nabuzardan magistro militum, dicens:

12 Tolle illum, & pone super eum oculos tuos, nihilque ei mali facias: sed, ut voluerit, sic facias ei.

13 Misit ergo Nabuzardan princeps militiæ, & Nabuzeban, & Rabfares, & Neregel, & Serefer, & Rebmag, & omnes optimates regis Babylonis,

14 Miserunt, & tulerunt Jeremiam de vestibulo carceris, & tradiderunt eum Godolie filio Ahicam filii Saphan, ut intraret in domum, & habitaret in populo.

15 Ad Jeremiam, autem factus fuerat sermo Domini, cum clausus esset in vestibulo carceris, dicens:

16 Vade, & dic Abdemelech Æthiopi, dicens: Hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israel: Ecce ego inducam sermones meos super civitatem hanc in malum, & non in bonum: & erunt in conspectu tuo in die illa.

17 Et liberabo te in die illa, ait Dominus: & non traderis in manus virorum, quos tu formidas:

18 Sed

18 Sed eruens liberabo te, & gladio non cades: sed erit tibi anima tua in salutem, quia in me habuisti fiduciam, ait Dominus.

CAPUT XL.

Jeremia permittitur libere habitare, ubicumque voluerit; qui una cum dispersis Judæis venit ad Godoliam præfectum reliquias Judæorum: qui Godolias audire noluit Johanan monentem ipsum de Ismahel intentante ei mortem.

1 **S**ermo, qui factus est ad Jeremiam a Domino, postquam dimissus est a Nabuzardan magistro militiæ de Rama, quando tulit eum vinctum catenis in medio omnium, qui migrabant de Jerusalem & Juda, & ducebantur in Babylonem.

2 Tollens ergo princeps militiæ Jeremiam, dixit ad eum: Dominus Deus tuus locutus est malum hoc super locum istum.

3 Et adduxit: & fecit Dominus, sicut locutus est, quia peccastis Domino, & non audistis vocem ejus, & factus est vobis sermo hic.

4 Nunc ergo ecce solvi te hodie de catenis, quæ sunt in manibus tuis: si placet tibi, ut venias mecum in Babylonem, veni: & ponam oculos meos super te: si autem displicet tibi venire mecum in Babylonem, reside: ecce omnis terra in conspectu tuo est: quod elegeris, & quo placuerit tibi ut vadas, illuc perge.

5 Et mecum noli venire: sed habita apud Godoliam filium Ahicam filii Saphan, quem præposuit rex Babylonis civitatibus Juda: habita ergo cum eo in medio populi: vel quocumque placuerit tibi ut vadas, vade. Dedit quoque ei magister militiæ cibaria, & munuscula, & dimisit eum.

6 Venit autem Jeremias ad Godoliam filium Ahicam in Masphat, & habitavit cum eo in medio populi, qui relictus fuerat in terra.

7 Cumque audissent omnes principes exercitus, qui dispersi fuerant per regiones, ipsi & socii eorum, quod præcisset rex Babylonis Godoliam filium Ahicam terræ, & quod commendasset

N 5

set

set ei viros, & mulieres, & parvulos, & de pauperibus terræ, qui non fuerant translati in Babylonem.

8 Venerunt ad Godoliam in Masphath; & Ismahel filius Nathanix, & Johanan, & Jonathan filii Caree, & Sareas filius Thaneumerb, & filii Ophi, qui erant de Netophathi, & Jezonias filius Maachathi, ipsi & viri eorum.

• 4. Reg.
23. 24.

9 Et juravit eis Godolias filius Ahicam filii Saphan, & comitibus eorum, dicens: Nolite timere servire Chaldeis, habitate in terra, & servite regi Babylonis, & bene erit vobis.

10 Ecce ego habito in Masphath, ut respondeam præcepto Chaldeorum, qui mittuntur ad nos: vos autem colligite vindemiam, & messem, & oleum, & cordite in vasis vestris, & manete in urbibus vestris, quas tenetis.

11 Sed & omnes Judæi, qui erant in Moab, & in filiis Ammon; & in Idumæa, & in universis regionibus, audito quod dedisset rex Babylonis reliquias in Judæa, & quod proposuisset super eos Godoliam filium Ahicam filii Saphan:

12 Reversi sunt, inquam, omnes Judæi de universis locis, ad quæ profugerant, & venerunt in Terram Juda ad Godoliam in Masphath: & collegerunt vinum, & messem multam nimis.

13 Johanan autem filius Caree, & omnes principes exercitus, qui dispersi fuerant in regionibus, venerunt ad Godoliam in Masphath.

14 Et dixerunt ei: Scito quod Baalis rex filiorum Ammon misit Ismahel filium Nathanix percutere animam tuam. Et non credidit eis Godolias filius Ahicam.

15 Johanan autem filius Caree dixit ad Godoliam sciorum in Masphath, loquens: Ibo, & percutiam Ismahel filium Nathanix nullo sciente, ne interficiat animam tuam, & dissipentur omnes Judæi, qui congregati sunt ad te, & peribunt reliquie Juda.

16 Et ait Godolias filius Ahicam ad Johanan filium Caree: Noli facere verbum hoc: falsum enim tu loqueris de Ismahel.

CA.

CAPUT XLI.

Ismahel dolo occidit Godoliam præfectum, cum Judæis & Chaldeis, qui cum eo erant in Masphath; aliosque octoginta interimens, pepercit decem qui se thesauros habere dicebant: ac tandem veritus Johanan & principes bellatorum fugit cum octo viris. liberato populo, quem ceperat captivum: omnes autem, qui reliqui sunt, statuerunt fugere in Egyptum a facie Chaldeorum.

1 ET factum est in mense septimo, venit Ismahel filius Nathanix, filii Elisama de semine regali, & optimates regis, & decem viricum eo, ad Godoliam filium Ahicam in Masphath: & comederunt ibi panes simul in Masphath.

2 Surrexit autem Ismahel filius Nathanix, & decem viri, qui cum eo erant, & percusserunt Godoliam filium Ahicam filii Saphan gladio, & interfecerunt eum, quem præfecerat rex Babylonis eorum.

3 Omnes quoque Judæos, qui erant cum Godolia in Masphath, & Chaldeos, qui reperti sunt ibi, & viros bellatores percussit Ismahel.

4 Secundo autem die postquam occiderat Godoliam, nullo adhuc sciente,

5 Venerunt viri de Sichem, & de Silo, & de Samaria octoginta viri rasi barba, & scissis vestibus, & squallentes: & munera, & thus habebant in manu, ut offerrent in domo Domini.

6 Egressus ergo Ismahel filius Nathanix in occursum eorum de Masphath, incedens & plorans ibat: cum autem occurrisset eis, dixit ad eos: Venite ad Godoliam filium Ahicam.

7 Qui cum venissent ad medium civitatis, interfecit eos Ismahel filius Nathanix circa medium lacu, ipse & viri, qui erant cum eo.

8 Decem autem viri reperti sunt inter eos, qui dixerunt ad Ismahel: Noli occidere nos: quia habemus thesauros in agro, frumenti, & hordei, & olei, & mellis. Et cessavit: & non interfecit eos cum fratribus suis.

9 Lacus autem, in quem projecerat Ismahel omnia cadavera virorum, quos percussit propter

Go.

Godoliam, ipse est, quem fecit rex Afa propter Baasa regem Israel: ipsam replevit Ismahel filius Nathanie occisis.

10 Et captivas duxit Ismahel omnes reliquias populi, qui erant in Malthath: filias regis, & universum populum, qui remanserat in Malthath quos commendaverat Nabuzardan princeps militie Godolice filio Ahicam. Et cepit eos Ismahel filius Nathanie, & abiit, ut transiret ad filios Ammon.

11 Audivit autem Johanan filius Caree, & omnes principes bellatorum, qui erant cum eo, omne malum, quod fecerat Ismahel filius Nathanie.

12 Et assumptis universis viris, profecti sunt, ut bellarent adversum Ismahel filium Nathanie, & invenerunt eum ad aquas multas, quae sunt in Gabaon.

13 Cumque vidisset omnis populus, qui erat cum Ismahel, Johanan filium Caree, & universos principes bellatorum, qui erant cum eo, laetati sunt.

14 Et reversus est omnis populus, quem ceperat Ismahel, in Malthath: reversusque abiit ad Johanan filium Caree.

15 Ismahel autem filius Nathanie fugit cum octo viris a facie Johanan, & abiit ad filios Ammon.

16 Tulit ergo Johanan filius Caree, & omnes principes bellatorum, qui erant cum eo, universas reliquias vulgi, quas reduxerat ab Ismahel filio Nathanie de Malthath postquam percussit Godoliam filium Ahicam: fortes viros ad praedium, & mulieres, & pueros, & eunuchos, quos reduxerat de Gabaon:

17 Et abierunt, & federunt peregrinantes in Chamaam, quae est juxta Bethlehem, ut pergerent, & introirent Aegyptum.

18 A facie Chaldaeorum: timebant enim eos, quia percusserat Ismahel filius Nathanie Godoliam filium Ahicam, quem praeposuerat rex Babylonis in Terra Juda.

CAPUT XLII.

Missus Jeremias ad orandum ac consulendum Dominum pro reliquiis Judaeorum, respondet ipso: fore salvos, si in Judaea maneat: si autem in Aegyptum fugiant, dicit eos omnes gladio, fame, & peste morituros.

1 **E**T accesserunt omnes principes bellatorum, & Johanan filius Caree, & Jezonias filius Osaite, & reliquum vulgus a parvo usque ad magnum:

2 Dixeruntque ad Jeremiam prophetam: Cadat oratio nostra in conspectu tuo: & ora pro nobis ad Dominum Deum tuum pro universis reliquiis istis, quia derelicti sumus pauci de pluribus, sicut oculi tui nos intuentur:

3 Et annuntiet nobis Dominus Deus tuus viam per quam pergamus, & verbum, quod faciamus.

4 Dixit autem ad eos Jeremias propheta: Audivi: ecce ego oro ad Dominum Deum vestrum secundum verba vestra. Omne verbum, quodcumque responderit mihi, indicabo vobis: nec celabo vos quidquam.

5 Et illi dixerunt ad Jeremiam: Sit Dominus inter nos testis veritatis & fidei, si non juxta omne verbum, in quo miserit te Dominus Deus tuus ad nos, sic faciemus.

6 Sive bonum est, sive malum, voci Domini Dei nostri, ad quem mittimus te, obediemus: ut bene sit nobis, cum audierimus vocem Domini Dei nostri.

7 Cum autem completi essent decem dies, factum est verbum Domini ad Jeremiam.

8 Vocavitque Johanan filium Caree, & omnes principes bellatorum, qui erant cum eo, & universum populum a minimo usque ad magnum.

9 Et dixit ad eos: Haec dicit Dominus Deus Israel, ad quem misistis me, ut prosternerem preces vestras in conspectu ejus:

10 Si quiescentes manseritis in terra hac, aedificabo vos, & non destruiam: plantabo, & non evellam: jam enim placatus sum super malo, quod feci vobis.

11 Nolite timere a facie regis Babylonis, quem vos pavidi formidatis: nolite metuere eum, dicit Dominus: quia vobiscum sum ego, ut salvos vos faciam, & eruiam de manu ejus.

12 Et dabo vobis misericordias, & miserebor vestri, & habitare vos faciam in terra vestra:

13 Si autem dixeritis vos: Non habitabimus in terra ista, nec audiemus vocem Domini Dei nostri,

14 Dicentes: Nequaquam, sed ad Terram Aegypti pergemus: ubi non videbimus bellum, & clangorem tubæ non audiemus, & famem non sustinebimus: & ibi habitabimus.

15 Propter hoc nunc audite verbum Domini reliquæ Juda: Hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israel: Si posueritis faciem vestram ut ingrediamini Aegyptum, & intraveritis ut ibi habitetis:

16 Gladius, quem vos formidatis, ibi comprehendet vos in Terra Aegypti: & fames, pro qua estis solliciti, adhærebit vobis in Aegypto, & ibi moriemini.

17 Omnesque viri, qui posuerunt faciem suam ut ingrediantur Aegyptum, ut habitent ibi, morientur gladio, & fame, & peste: nullus de eis remanebit, nec effugiet a facie mali; quod ego afferam super eos.

18 Quia hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israel: Sicut conflatus est furor meus, & indignatio mea super habitatores Jerusalem: sic conflabitur indignatio mea super vos, cum ingressi fueritis Aegyptum, & eritis in jusjurandam, & in stuporem, & in maledictum, & in opprobrium & nequaquam ultra videbitis locum istum.

19 Verbum Domini super vos reliquæ Juda: Nolite intrare Aegyptum: scientes scietis, quia obtestatus sum vos hodie,

20 Quia decepistis animas vestras: vos enim misistis me ad Dominum Deum nostrum, dicentes: Ora pro nobis ad Dominum Deum nostrum, & juxta omnia quæcumque dixerit tibi Dominus Deus noster, sic annuntia nobis, & faciemus.

21 Et annuntiavi vobis hodie, & non audistis

vo-

vocem Domini Dei vestri, super universis, pro quibus misit me ad vos.

22 Nunc ergo scientes scietis quia gladio, & fame, & peste moriemini in loco, ad quem voluistis intrare, ut habitaretis ibi.

CAPUT XLIII.

Reliquia Judæorum non audientes Domini præceptum quod referebat Jeremias, proficiscuntur una cum Jeremia & Baruch in Aegyptum: ubi constitutus Jeremias vaticinatur regem Babylonis vastaturum terram Aegypti cum idolis suis, eique dominanturum.

1 Factum est autem, cum compleisset Jeremias loquens ad populum universos sermones Domini Dei eorum, pro quibus miserat eum Dominus Deus eorum ad illos, omnia verba hæc:

2 Dixit Azarias filius Osaïæ, & Johanan filius Caree, & omnes viri superbi, dicentes ad Jeremiam: Mendacium tu loqueris: non misit te Dominus Deus noster, dicens: Ne ingrediamini Aegyptum, ut habitetis illic.

3 Sed Baruch filius Nerie incitat te adversum nos, ut tradat nos in manus Chaldæorum, ut interficiat nos, & traduci faciat in Babylonem.

4 Et non audivit Johanan filius Caree, & omnes principes bellatorum, & universus populus vocem Domini, ut manerent in Terra Juda.

5 Sed tollens Johanan filius Caree, & universi principes bellatorum universos reliquiarum Juda, qui reversi fuerant de cunctis gentibus, ad quas fuerant ante dispersi, ut habitarent in Terra Juda:

6 Viros, & mulieres, & parvulos, & filias regis & omnem animam, quam reliquerat Nabuzardan princeps militiæ cum Godolja filio Ahicam filii Saphan, & Jeremiam prophetam, & Baruch filium Nerie.

7 Et ingressi sunt Terram Aegypti, quia non obedierunt voci Domini: & venerunt usque ad Taphnis.

8 Et factus est sermo Domini ad Jeremiam in Taphnis, dicens:

9 Sume lapides grandes in manu tua, & ab-

scen-

scondes eos in crypta, quæ est sub muro latericio in porta domus Pharaonis in Taphnis, cernentibus viris Judæis:

10 Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israel: Ecce ego mittam, & assumam Nabuchodonosor regem Babylonis servum meum: & ponam thronum ejus super lapides istos quos abscondi, & statuet solium suum super eos.

11 Venientque percutiet Terram Ægypti; quos in mortem, in mortem: & quos in captivitatem, in captivitatem: & quos in gladium, in gladium.

12 Et succendet ignem in delubris deorum Ægypti, & comburet ea, & captivos dacet illos & amicietur Terra Ægypti, sicut amicitur pastor pallio suo: & egredietur inde in pace.

13 Et conteret statuas domus Solis, quæ sunt in Terra Ægypti; & delubra deorum Ægypti comburet igni.

CAPUT XLIV.

Judæi in Ægypto reprehensi a Jeremia super idololatria, obstinate respondent una cum multitudine mulierum, se permansuros in idololatria inveterata: quos Jeremias prædicit universos gladio & fame consumendos, regemque Ægypti tradendum in manus inimicorum suorum, ac Terram Ægypti prorsus vastandam.

1 Verbum, quod factum est per Jeremiam ad omnes Judæos, qui habitabant in Terra Ægypti, habitantes in Magdalo, & in Taphnis, & in Memphis, & in Terra Phatures, diceps:

2 Hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israel: Vos vidistis omne malum istud, quod adduxi super Jerusalem, & super omnes urbes Juda: & ecce desertæ sunt hodie, & non est in eis habitator:

3 Propter malitiam, quam fecerunt, ut me ad iracundiam provocarent, & irent, ut sacrificarent, & colerent deos alienos, quos nesciebant & illi, & vos, & patres vestri.

4 Et misi ad vos omnes servos meos prophetas de nocte confurgens, mittensque & dicens: Nolite facere verbum abominationis hujuscemodi, quam odii.

5 Et

5 Et non audierunt, nec inclinaverunt aurem suam ut converterentur a malis suis, & non sacrificarent diis alienis.

6 Et conflata est indignatio mea & furor meus, & successa est in civitatibus Juda, & in plateis Jerusalem: & versæ sunt in solitudinem & vastitatem secundum diem hanc.

7 Et nunc hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israel: Quare vos facitis malum grande hoc contra animas vestras, ut intereat ex vobis vir & mulier, parvulus & lactens de medio Judæ, nec relinquatur vobis quidquam residuum:

8 Provocantes me in operibus manuum vestrarum, sacrificando diis alienis in Terra Ægypti, in quam ingressi estis ut habitetis ibi: & desperatis, & sitis in maledictionem, & in opprobrium cunctis gentibus terræ?

9 Numquid obliti estis mala patrum vestrorum, & mala regum Juda, & mala uxorum vestrarum, & mala vestra, & mala uxorum vestrarum, quæ fecerunt in terra Juda, & in regionibus Jerusalem?

10 Non sunt mandati usque ad diem hanc: & non timuerunt & non ambulaverunt in lege Domini, & in præceptis meis, quæ dedi coram vobis & coram patribus vestris.

11 Ideo hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israel: * Ecce ego ponam faciem meam in vobis in malum; & disperdam omnem Judam.

* Amos. 9. 4.

12 Et assumam reliquias Judæ, qui posuerunt facies suas ut ingrederentur Terram Ægypti, & habitarent ibi: & consumentur omnes in Terra Ægypti: & cadent in gladio & in fame: & consumentur a minimo usque ad maximum in gladio, & in fame morientur: & erunt in jurandum, & in miraculum, & in maledictionem, & in opprobrium.

13 Et visitabo super habitatores Terræ Ægypti, sicut visitavi super Jerusalem in gladio, & fame, & peste.

14 Et non erit qui effugiat, & sit residuus de reliquiis Judæorum, qui vadunt ut peregrinentur in Terra Ægypti, & revertantur in Terram Juda

Tom. IV.

Q

ad

ad quam ipsi elevant animas suas, ut revertantur & habitent ibi: non revertentur, nisi qui fuerint.

15 Responderunt autem Jeremiæ omnes viri scientes, quod sacrificarent uxores eorum diis alienis: & universæ mulieres, quarum stabat multitudo grandis, & omnis populus habitantium in Terra Ægypti in Phatures, dicentes:

16 Sermonem, quem locutus es ad nos in nomine Domini, non audiemus ex te:

17 Sed facientes faciemus omne verbum quod egredietur de ore nostro, ut sacrificemus reginæ cæli, & libemus ei libamina, sicut fecimus nos, & patres nostri, reges nostri, & principes nostri in urbibus Juda, & in plateis Jerusalem: & saturati sumus panibus, & bene nobis erat, malumque non vidimus.

18 Ex eo autem tempore, quo cessavimus sacrificare reginæ cæli, & libare ei libamina, indigemus omnibus, & gladio, & fame consumpti sumus.

19 Quod si nos sacrificamus reginæ cæli, & libamus ei libamina: numquid sine viris nostris fecimus ei placentas ad colendum eam, & libandum ei libamina?

20 Et dixit Jeremias ad omnem populum adversum viros, & adversum mulieres, & adversum univrsam plebem, qui responderant ei verbum, dicens:

21 Numquid non sacrificium, quod sacrificastis in civitatibus Juda, & in plateis Jerusalem vos & patres vestri, reges vestri, & principes vestri, & populus terræ, horum recordatus est Dominus, & ascendit super cor ejus?

22 Et non poterat Dominus ultra propter malitiam studiorum vestrorum, & propter abominationes, quas fecistis, & facta est terra vestra in desolationem, & in stuporem, & in maledictum, eo quod non sit habitator, sicut est dies hæc.

23 Propterea quod sacrificaveritis idolis, & peccaveritis Domino, & non audieritis vocem Domini, & in lege, & in præceptis, & in testimo-

monis ejus non ambulaveritis: idcirco evenerunt vobis mala hæc, sicut est dies hæc.

24 Dixit autem Jeremias ad omnem populum, & ad universas mulieres: Audite verbum Domini omnis Juda, qui estis in Terra Ægypti:

25 Hæc inquit Dominus exercituum Deus Israel, dicens: Vos, & uxores vestræ locuti estis ore vestro, & manibus vestris implestis, dicentes: Faciamus vota nostra, quæ vovimus, ut sacrificemus reginæ cæli, & libemus ei libamina. Implestis vota vestra, & opere perpetrastis ea.

26 Ideo audite verbum Domini omnis Juda, qui habitatis in Terra Ægypti: Ecce ego juravi in nomine meo magno, ait Dominus: quia nequaquam ultra vocabitur nomen meum ex ore omnis viri Judæi, dicentis: Vivit Dominus Deus in omni Terra Ægypti.

27 Ecce ego vigilabo super eos in malum & non in bonum & confumentur omnes viri Juda, qui sunt in Terra Ægypti, gladio, & fame, donec penitus consumantur.

28 Et qui fugerint gladium, revertentur de terra Ægypti in terram Juda viri pauci: & scient omnes reliquæ Juda ingredientium terram Ægypti, ut habitent ibi, cujus sermo compleatur, meus, an illorum.

29 Et hoc vobis signum, ait Dominus, quod visitem ego super vos in loco isto: ut sciatis quia vere complebuntur sermones mei contra vos in malum.

30 Hæc dicit Dominus: Ecce ego tradam Pharaonem Ephree regem Ægypti in manu inimicorum ejus, & in manu quarentium animam illius: sicut tradidi Sedeciam regem Juda in manu Nabuchodonosor regis Babylonis inimici sui, & quarentis animam ejus.

CAPUT XLV.

Deus per Jeremiam arguit Baruch, quod quereretur se dolorem habere, & non requiem; cui tamen in cæterorum vastatione pollicetur securitatem.

Verbum, quod locutus est Jeremias propheta ad Baruch filium Nerisæ, cum scripsisset verba hæc in libro ex ore Jeremiæ, anno quarto Joakim filii Josiæ regis Juda, dicens:

2 Hæc dicit Dominus Deus Israel ad te Baruch: 3 Dixisti: Væ misero mihi, quoniam addidit Dominus dolorem dolori meo: laboravi in gemitu meo, & requiem non inveni.

4 Hæc dicit Dominus: Sic dices ad eum: Ecce quos ædificavi, ego destruo: & quos plantavi, ego evello, & universam terram hanc.

5 Et tu quæris tibi grandia? noli quærere: quia ecce ego adducam malum super omnem carnem, ait Dominus: & dabo tibi animam tuam in salutem in omnibus locis, ad quæcumque perrexeris.

CAPUT XLVI.

Dominus per Jeremiam Pharaoni & Ægypto prænnuntiat desolationem, quam inducet Nabuchodonosor; Judæis autem & filiis Israel consolationem tandem ac liberationem; universis vero Gentibus ad quas Deus illos ejecerat, vastationem.

Quod factum est verbum Domini ad Jeremiam prophetam contra Gentes,

2 Ad Ægyptum, adversum exercitum Pharaonis Nechao regis Ægypti, qui erat juxta fluvium Euphraten in Charcamis, quem percussit Nabuchodonosor rex Babylonis, in quarto anno Joakim filii Josiæ regis Juda.

3 Preparate scutum, & clypeum, & procedite ad bellum.

4 Jungite equos, & ascendite equites: state in galeis, polite lanceas, induite vos loriceis.

5 Quid igitur? vidi ipsos pavidos, & terga vertentes, fortes eorum cæcos: fugerunt concitati, nec respexerunt: terror undique, ait Dominus.

6 Non fugiat velox, nec salvari se putet fortis: Ad Aquilonem juxta flumen Euphraten viderunt, & ruerunt.

7 Quis est iste, qui quasi flumen ascendit: & veluti fluviorum, intumescunt gurgites ejus?

8 Ægy-

8 Ægyptus, fluminis instar ascendit, & velut flumina movebuntur fluctus ejus, & dicit: Ascendens operiam terram: perdam civitatem & habitatores ejus.

9 Ascendite equos, & exultate in curribus, & procedant fortes, Æthiopia, & Lybies tenentes scutum, & Lydii arripientes, & jacentes sagittas.

10 Dies autem ille Domini Dei exercituum, dies ultionis, ut sumat vindictam de inimicis suis: devorabit gladius, & saturabitur, & inebriabitur sanguine eorum: victima enim Domini Dei exercituum in terra Aquilonis juxta flumen Euphraten.

11 Ascende in Galaad, & tolle resinam virgo filia Ægypti: frustra multiplicas medicamina, sanitas non erit tibi.

12 Audierunt Gentes ignominiam tuam, & ululatus tuus replevit terram: quia fortis impegit in fortem, & ambo pariter conciderunt.

13 Verbum quod locutus est Dominus ad Jeremiam prophetam, super eo quod venturus esset Nabuchodonosor rex Babylonis, & percussurus Terram Ægypti.

14 Annuntiate Ægypto, & auditum facite in Magdalo, & resonet in Memphis, & in Taphnis, dicite: Sta, & prepara te, quia devorabit gladius ea, quæ per circuitum tuum sunt.

15 Quare computruit fortis tuus? non stetit: quoniam Dominus subvertit eum.

16 Multiplicavit ruentes, ceciditque vir ad proximum suum, & dicent: Surge, & revertamur ad populum nostrum, & ad terram nativitatis nostræ, a facie gladii columbæ.

17 Vocate nomen Pharaonis regis Ægypti, tumultum adduxit tempus.

18 Vivo ego (inquit rex, Dominus exercituum nomen ejus) quoniam sicut Thabor in montibus, & sicut Carmelus in mari, veniet.

19 Vasa transmigrationis fac tibi habitatrix filia Ægypti, quia Memphis in solitudinem erit, & deseretur, & inhabitabilis erit.

20 Vitula elegans, atque formosa *Aegyptus*: stimulator ab Aquilone veniet ei.

21 Mercenarii quoque ejus, qui versabantur in medio ejus, quasi vituli saginati versi sunt, & fugerunt simul, nec stare potuerunt: quia dies interfectionis eorum venit super eos, tempus visitationis eorum.

22 Vox ejus quasi aeris sonabit: quoniam cum exercitu properabunt, & cum securibus venient ei, quasi cadentes ligna.

23 Succiderunt saltum ejus, ait Dominus, qui supputari non potest: multiplicati sunt super locustas, & non est eis numerus.

24 Confusa est filia *Aegypti*, & tradita in manus populi Aquilonis.

25 Dixit Dominus exercituum, Deus *Israel*: Ecce ego visitabo super tumultum *Alexandriae*, & super *Pharaonem*, & super *Aegyptum*, & super deos ejus, & super reges ejus, & super *Pharaonem*, & super eos, qui confidunt in eo.

26 Et dabo eos in manus quærentium animam eorum, & in manus *Nabuchodonosor* regis *Babylonis*, & in manus fervorum ejus: & post hæc habitabitur sicut diebus pristinis, ait Dominus.

27 * Et tu ne timeas, serve meus *Jacob*, & ne paveas *Israel*: quia ecce ego salvum te faciam de longinquo, & semen tuum de terra captivitatis tuæ: & revertetur *Jacob*, & requiescet, & prosperabitur: & non erit qui exterreat eum.

28 Et tu noli timere serve meus *Jacob*, ait Dominus: quia tecum ego sum, quia ego consumam cunctas gentes ad quas ejeci te: te vero non consumam, sed castigabo te in iudicio, nec quasi innocentem paream tibi.

CAPUT XLVII.

Vastatio prædicitur Palaſtinarum, Tyri, Sidonis, Gazæ, & Aſcalonis.

I Quod

I Quod factum est verbum Domini ad *Jeremiam* prophetam contra *Palaſtinos*, antequam percuteret *Pharao Gazam*:

2 Hæc dicit Dominus: Ecce aquæ ascendent ab Aquilone, & erunt quasi torrens inundans, & operient terram, & plenitudinem ejus, urbem & habitatores ejus: clamabunt homines, & ululabunt omnes habitatores terræ.

3 A strepitu pompæ armorum, & bellatorum ejus, a commotione quadrigarum ejus, & multitudine rotarum illius. Non respexerunt patres filios manibus dissolutis.

4 Pro adventu diei, in quo vastabuntur omnes *Philistiim*, & dissipabitur *Tyrus*, & *Sidon* cum omnibus reliquis auxiliis suis. Depopulatus est enim Dominus *Palaſtinos*, reliquias insulæ *Capadociæ*.

5 Venit calvitium super *Gazam*: conticuit *Aſcalon*, & reliquiæ vallis earum: usquequo concideris?

6 O mucro Domini, usquequo non quiesces? Ingredere in vaginam tuam, refrigerare, & file.

7 Quomodo quiescet, cum Dominus præceperit ei adversus *Aſcalonem*, & adversus maritimas ejus regiones, ibique condixerit illi?

CAPUT XLVIII.

Prædicit Dominus vastationem Moab, & omnium urbium ejus, sed in novissimis diebus captivitatem ipsorum relaxandam: maledictus dicitur faciens opus Domini fraudulenter, & gladium suum a sanguine prohibens.

I AD *Moab* hæc dicit Dominus exercituum, Deus *Israel*: Væ super *Nabo*, quoniam vastata est, & confusa: capta est *Cariathaim*: confusa est fortis & tremuit.

2 Non est ultra exultatio in *Moab* contra *Hesebon*: cogitaverunt malum. Venite & disperdamus eam de gente: ergo silens conticesces, sequeturque te gladius.

3 Vox clamoris de *Oronaim*: vastitas, & contritio magna. O 4 4 Con-

4 Contrita est Moab: annuntiate clamorem parvulis ejus.

5 Per ascensum enim Luith plorans ascendit in fletu: quoniam in descensu Oronaim hostes ululatum contritionis audierunt:

6 Fugite, salvate animas vestras: & eritis quasi myrica in deserto.

7 ^{Supra 17. 6.} Pro eo enim quod habuisti fiduciam in mitionibus tuis, & in thesauris tuis, tu quoque capieris: & ibit Chamos in transmigrationem, sacerdotes ejus, & principes ejus simul.

8 Et veniet prædo ad omnem urbem, & urbs nulla salvabitur: & peribunt valles, & dissipabuntur campes: quoniam dixit Dominus:

9 Date florem Moab, quia florens egredietur: & civitates ejus desertæ erunt, & inhabitabiles.

10 Maledictus, qui facit opus Domini fraudulentem: & maledictus, qui prohibet gladium suum a sanguine.

11 Fertilis fuit Moab ab adolescentia sua, & requievit in fœcibus suis: nec transfusus est de vase in vas, & in transmigrationem non abiit: idcirco permansit gustus ejus in eo, & odor ejus non est immutatus.

12 Propterea ecce dies veniunt, dicit Dominus: & mittam ei ordinatores, & fratres laguncularum, & sternent eum, & vasa ejus exhaurient, & langunculas eorum collident.

13 ^{3 Reg. 11. 20.} Et confundetur Moab a Chamos, sicut confusa est domus Israel a Berhel, in qua habebat fiduciam.

14 ^{Isai. 17. 6.} Quomodo dicitis: Fortes sumus, & viri robusti ad præliandum?

15 Vastata est Moab, & civitates illius succiderunt: & electi juvenes ejus descenderunt in occisionem: ait rex, Dominus exercituum nomen ejus.

16 Prope est interitus Moab ut veniat: & malum ejus velociter accurret nimis.

17 Consolamini eum omnes, qui estis in circuitu

tu ejus, & universi, qui scitis nomen ejus, dicite: Quomodo contracta est virga fortis, baculus gloriosus?

18 Descende de gloria, & sede in siti habitatio filia Dibon: quoniam vastator Moab ascendit ad te, dissipavit munitiones tuas.

19 In via sta, & prospice habitatio Aroer: interroga fugientem: & ei, qui evasit, dic: Quid accidit?

20 Confusus est Moab, quoniam victus est: ululate, & clamate, annuntiate in Arnon, quoniam vastata est Moab.

21 Et judicium venit ad terram campestem: super Helon, & super Jala, & super Mepphaat.

22 Et super Dibon, & super Nabo, & super domum Deblathaim,

23 Et super Cariathaim, & super Bethgamul, & super Bethmaon,

24 Et super Carioth, & super Bosra: & super omnes civitates terræ Moab, quæ longe, & quæ prope sunt.

25 Abscissum est cornu Moab, & brachium ejus contritum est, ait Dominus.

26 Inebriate eum, quoniam contra Dominum erectus est: & allidet manum Moab in vomitu suo, & erit in derisum etiam ipse:

27 Fuit enim in derisum tibi Israel, quasi inter fures reperisses eum: propter verba ergo tua quæ adversum illum locutus es, captivus duceris.

28 Relinquire civitates, & habitate in petra habitatores Moab: & estote quasi columba nidificans in summo ore foraminis.

29 ^{Isai. 17. 6.} Audivimus superbiam Moab, superbus est valde: sublimitatem ejus, & arrogantiam, & superbiam, & altitudinem cordis ejus.

30 Ego scio, ait Dominus, jactantiam ejus: & quod non sit juxta eam virtus ejus, nec juxta quod poterat, conata sit facere.

31 Ideo super Moab ejulabo, & ad Moab universam clamabo, ad viros muri fidilium lamentantes.

32 De planctu Jazer plorabo tibi vinea Sabama: propagines tuæ tranſierunt mare, uſque ad mare Jazer pervenerunt: ſuper meſſem tuam, & vindemiam tuam prædo irruit.

• *Iſaie*
16. 10.

33 * Ablata eſt lætitia & exultatio de Carmelo, & de Terra Moab, & vinum de torcularibus ſuſtuli: nequaquam calcator uvæ ſolitum celeſtina cantabit.

34 De clamore Heſebon uſque Eleale, & Jaſa, dederunt vocem ſuam: a Segor uſque ad Oronaim vitula conternante: aquæ quoque Nemrim peſſima erunt.

35 Et auferam de Moab, ait Dominus, offerentem in excelsis, & ſacrificantem dñs ejus.

36 Propterea cor meum ad Moab quaſi tibiæ reſonabit: & cor meum ad viros muri ſictilis dabit ſonitum tibiæ: quia plus fecit quam potuit, ideoque perierunt.

• *Iſaie*
17. 2.
Ezech. 7.
18.

37 * Omne enim caput calvitium, & omnis barba rafa erit: in cunctis manibus colligatio, & ſuper omne dorſum cilicium.

38 Super omnia reſta Moab, & in plateis ejus omnis planctus: quoniam contrivi Moab ſicut vas inutile, ait Dominus.

39 Quomodo viſta eſt, & ululaverunt? quomodo dejecit cervicem Moab, & confuſus eſt? Eritque Moab in deriſum, & in exemplum omnibus in circuiſu ſuo.

40 Hæc dicit Dominus: Ecce quaſi aquila volabit, extendet alas ſuas ad Moab.

41 Capta eſt Carioth, & munitiones comprehenſe ſunt: & erit cor fortium Moab in die illa, ſicut cor mulieris parturientis.

42 Et ceſſabit Moab eſſe populus: quoniam contra Dominum gloriatus eſt.

43 Pavor & fovea, & laqueus ſuper te, o habitator Moab, dicit Dominus.

• *Iſaie*
24. 18.

44 * Qui ſugerit a facie pavoris, cadet in foveam: & qui conſcenderet de fovea, capietur laqueo: adducam enim ſuper Moab annum viſitationis eorum, ait Dominus.

45 In Umbra Heſebon ſteterunt de laqueo fugientes: quia ignis egreſſus eſt de Heſebon, & flam-

ſamma de medio Seon, & devorabit partem Moab, & verticem filiorum tumultus.

46 Væ tibi Moab, periſti popule Chamos: quia comprehenſi ſunt filii tui, & filia tuæ in captivitatem.

47 Et convertam captivitatem Moab in noviffimis diebus, ait Dominus. Hucusque judicia Moab.

CAPUT XLIX.

Deſolatio Ammon, Idumææ, Damafci, Cedar, regnorumque Aſor & Ælam prænuntiatur; captivitas autem filiorum Ammon ac Ælam tandem ſolvenda.

1 AD filios Ammon. Hæc dicit Dominus: Numquid non filii ſunt Iſrael? aut hæres non eſt ei? Cur igitur hæreditate poſſedit Melchom, Gad: & populus ejus in urbibus ejus habitavit?

2 Ideo ecce dies veniunt, dicit Dominus: & auditum faciam ſuper Rabbath filiorum Ammon fremitum prælii, & erit in tumulum diſſipata, filiaque ejus igni ſuccendentur, & poſſidebit Iſrael poſſeſſores ſuos, ait Dominus.

3 Ulula Heſebon, quoniam vaſtata eſt Hai. Clamate filii Rabbath, accingite vos cilicis: plangite & circuite per ſepes: quoniam Melchom in tranſmigrationem ducetur, ſacerdotes ejus & principes ejus ſimul.

4 Quid gloriaris in vallibus? deſluxit vallis tua, filia delicata, quæ confidebas in theſauris tuis, & dicebas: Quis veniet ad me?

5 Ecce ego inducam ſuper te terrorem, ait Dominus Deus exercituum, ab omnibus qui ſunt in circuiſu tuo: & diſpergemini ſinguli a conſpectu veſtro, nec erit, qui congreget fugientes.

6 Et poſt hæc reverti faciam captivos filiorum Ammon, ait Dominus.

7 Ad Idumæam. Hæc dicit Dominus exercituum: Numquid non ultra eſt ſapientia in Theman? Periit conſilium a filiis, inutilis facta eſt ſapientia eorum.

8 Fugite & terga vertite, descendite in vominem habitatores Dedan: quoniam perditionem Esau adduxi super eum, tempus visitationis ejus.

9 Si vindemiatores venissent super te, non reliquissent racemum: si fures in nocte, rapuissent, quod sufficeret tibi.

10 Ego vero discooperui Esau, revelavi abscondita ejus, & celari non poterit, vastatum est semen ejus, & fratres ejus, & vicini ejus, & non erit.

11 Relinque pupillos tuos: ego faciam eos vivere: & viduæ tuæ in me sperabunt.

12 Quia hæc dicit Dominus: Ecce quibus non erat judicium, ut biberent calicem, bibentes bibent: & tu quasi innocens relinqueris? non eris innocens, sed bibens bibes.

13 Quia per memetipsum juravi, dicit Dominus, quod in solitudinem, & in opprobrium & in desertum, & in maledictionem erit Bosra: & omnes civitates ejus erunt in solitudines sempiternas.

14 * *Isa. 11.* Auditus audi vi a Domino, & legatus ad Gentes missus est: Congregamini, & venite contra eam, & confligamus in prælium:

15 Ecce enim parvulum dedi te in gentibus, contemptibilem inter homines.

16 Arrogantia tua decepit te, & superbia cordis tui: qui habitas in cavernis petrae, & apprehendere niteris altitudinem collis. * Cum exaltaveris quasi aquila nidum tuum, inde detraham te, dicit Dominus.

17 Et erit Idumæa deserta: omnis qui transibit per eam, stupebit, & sibilabit super omnes plagas ejus.

18 * *Gen. 29. 20.* Sicut subversa est Sodoma, & Gomorrha, & vicinæ ejus, ait Dominus: non habitabit ibi vir, & non incolet eam filius hominis.

19 * *Isa. 50. 44.* Ecce quasi leo ascendet de superbia Jordanis ad pulchritudinem robustam: quia subito currere faciam eum ad illam: & quis erit electus, quem præponam ei? quis enim similis mei? & quis

quis sustinebit me? * & quis est iste pastor, qui resistat vultui meo? *Job. 41. 1.*

20 Propterea audite consilium Domini, quod inivit de Edom: & cogitationes ejus, quas cogitavit de habitatoribus Theman: Si non dejecerint eos parvuli gregis, nisi dissipaverint cum eis habitaculum eorum.

21 A voce ruinae eorum commota est terra: clamor in mari rubro auditus est vocis ejus.

22 Ecce quasi aquila ascendet, & avolabit: & expandet alas suas super Bosra: & erit eorum fortium Idumææ in die illa, quasi eorum mulieris parturientis.

23 Ad Damascum: Confusa est Emath, & Arphad: quia auditum pessimum audierunt, turbati sunt in mari: præ sollicitudine quiescere non potuit.

24 Dissoluta est Damascus, versa est in fugam, tremor apprehendit eam: angustia & dolores tenuerunt eam quasi parturientem.

25 Quomodo dereliquerunt civitatem laudabilem, urbem Ieritæ!

26 Ideo cadent juvenes ejus in plateis ejus: & omnes viri prælii conticescent in die illa, ait Dominus exercituum.

27 Et succendam ignem in muro Damasci, & devorabit mania Benadad.

28 Ad Cedar, & ad regna Asor, quæ percussit Nabuchodonosor rex Babylonis. Hæc dicit Dominus: Surgite, & ascendite ad Cedar, & vastate filios Orientis.

29 Tabernacula eorum, & greges eorum capient: pelles eorum, & omnia vasa eorum, & camelos eorum tollent tibi: & vocabunt super eos formidinem in circuitu.

30 Fugite, abite vehementer, in voraginibus sedete qui habitatis Asor, ait Dominus: inivit enim contra vos Nabuchodonosor rex Babylonis consilium, & cogitavit adversum vos cogitationes.

31 Confugite, & ascendite ad gentem quietam, & habitantem confidenter, ait Dominus, non ostia, nec vesces eis: soli habitant,

32 Et erunt cameli eorum in direptionem, & multitudo jumentorum in prædam: & dispergam eos in omnem ventum, qui sunt attonsi in comam, & ex omni confinio eorum adducam interitum super eos, ait Dominus.

33 Et erit Asor in habitaculum draconum, deserta usque in æternum: non manebit ibi vir, nec incolet eam filius hominis.

34 Quod factum est verbum Domini ad Jeremiam prophetam adversus Ælam in principio regni Sedecie regis Juda, dicens:

35 Hæc dicit Dominus exercituum: Ecce ego confringam arcum Ælam, & summam fortitudinem eorum.

36 Et inducam super Ælam quatuor ventos a quatuor plagis cœli: & ventilabo eos in omnes ventos istos: & non erit gens, ad quam non perveniant profugi Ælam.

37 Et pavere faciam Ælam coram inimicis suis, & in conspectu quærentium animam eorum: & adducam super eos malum, iram furoris mei, dicit Dominus: & mittam post eos gladium donec consumam eos.

38 Et ponam solium meum in Ælam, & perdam inde reges & principes, ait Dominus.

39 In novissimis autem diebus reverti faciam captivos Ælam, dicit Dominus.

CAPUT L.

Babylon, quæ in captivitate affligit filios Israel, his in terram suam feliciter reductis, penitus vastabitur a regibus Aquilonis.

1 Verbum, quod locutus est Dominus de Babylone, & de terra Chaldæorum in manu Jeremie propheta.

2 Annuntiate in Gentibus, & auditum facite: levate signum, prædicate, & nolite celare: dicitur: Capta est Babylone, confusus est Bel, victus est Merodach, confusa sunt sculptilia ejus, superata sunt idola eorum.

3 Quoniam ascendit contra eam gens ab Aquilone, quæ ponet terram ejus in solitudinem: &

non

non erit qui habitet in ea ab homine, usque ad pecus: & moti sunt, & abierunt.

4 In diebus illis, & in tempore illo, ait Dominus: venient filii Israel, ipsi & filii Juda simul: ambulantes & flentes properabunt, & Dominum Deum suum quærent.

5 In Sion interrogabunt viam, huc facies eorum. Venient, & apponentur ad Dominum federe sempiterno, quod nulla oblivione delebitur.

6 Grex perditus factus est populus meus: pastores eorum seduxerunt eos, feceruntque vagari in montibus: de monte in collem transferunt, oblitii sunt cubilis sui.

7 Omnes, qui invenerunt, comederunt eos: & hostes eorum dixerunt: Non peccavimus: pro eo quod peccaverunt Domino decori justitiæ, & expectationi patrum eorum a Domino.

8 Recedite de medio Babylonis, & de terra Chaldæorum egredimini: & estote quasi hædi ante gregem.

9 Quoniam ecce ego suscito, & adducam in Babylonem congregationem Gentium magnarum de terra Aquilonis: & præparabuntur adversus eam, & inde capietur: sagitta ejus quasi viri fortis interfectoris, non revertetur vacua.

10 Et erit Chaldæa in prædam: omnes vastantes eam replebuntur, ait Dominus.

11 Quoniam exultatis, & magna loquimini, diripientes hæreditatem meam: quoniam effusi estis sicut vituli super herbam, & mugitis sicut tauri.

12 Confusa est mater vestra nimis, & adæquata pulveri, quæ genuit vos: ecce novissima erit in Gentibus, deserta, invia, & arens.

13 Ab ira Domini non habitabitur, sed redigetur tota in solitudinem: omnis, qui transibit per Babylonem, stupebit, & sibilabit super universis plagis ejus.

14 Præparamini contra Babylonem per circuitum omnes qui tenditis arcum: debellate eam, non parcatis jaculis: quia Domino peccavit.

15 Clamate adversum eam, ubique dedit manum, ceciderunt fundamenta ejus, destructi sunt muri

muri ejus, quoniam ultio Domini est: ultionem accipite de ea, sicut fecit, facite ei.

16 Disperditate fatorem de Babylone, & tenentem falcem in tempore messis: a facie gladii columbæ unusquisque ad populum suum converteretur, & singuli ad terram suam fugient.

17 Grex dispersus Israel, leones ejecerunt eum: primus comedit eum rex Assur: iste novissimus exoffavit eum Nabuchodonosor rex Babyloniæ.

18 Propterea hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israel: Ecce ego visitabo regem Babyloniæ, & terram ejus, sicut visitavi regem Assur:

19 Et reducam Israel ad habitaculum suum: & pascetur Carmelum, & Basan, & in monte Ephraim, & Galaad saturabitur anima ejus.

20 In diebus illis, & in tempore illo, ait Dominus: quaeretur iniquitas Israel, & non erit: & peccatum Juda, & non inveniatur: quoniam propitius ero eis, quos reliquero.

21 Super terram dominantium ascende, & super habitatores ejus visita, dissipa, & interfice quæ post eos sunt, ait Dominus: & fac juxta omnia quæ præcepi tibi.

22 Vox belli in terra, & contritio magna.

23 Quomodo contractus est, & contritus maliceus universæ terræ? quomodo versa est in desertum Babylon in Gentibus?

24 Inhaqueavi te, & capta es Babylon, & nesciebas: inventa es & apprehensa: quoniam Dominum provocasti.

25 Aperuit Dominus thesaurum suum, & protulit vasa iræ suæ: quoniam opus est Domino Deo exercituum in terra Chaldæorum.

26 Venite ad eam ab extremis finibus, aperite ut exeant qui conculcent eam: tollite de via lapides, & redigite in acervos, & interficite eam: nec sit quidquam reliquum.

27 Dissipate universos fortes ejus, descendant in occisionem: vix eis, quia venit dies eorum, tempus visitationis eorum.

28 Vox fugientium, & eorum, qui evaserunt

runt de terra Babyloniæ, ut annuntient in Sion ultionem Domini Dei nostri, ultionem templi ejus.

29 Annuntiate in Babylone plurimis, omnibus qui tendunt arcum: consistite adversus eam per gyrum, & nullus evadat: reddite ei secundum opus suum: * juxta omnia quæ fecit, facite illi: quia contra Dominum erecta est, adversus sanctum Israel.

30 Ideo cadent juvenes ejus in plateis ejus: & omnes viri bellatores ejus conticescent in die illa, ait Dominus.

31 Ecce ego ad te superbe, dicit Dominus Deus exercituum: quia venit dies tuus, tempus visitationis tuæ.

32 Et cadet superbus, & corruet, & non erit qui suscitet eum: & succendam ignem in urbibus ejus, & devorabit omnia in circuitu ejus.

33 Hæc dicit Dominus exercituum: Calumniam sustinent filii Israel, & filii Juda simul: omnes, qui ceperunt eos, tenent, nolunt dimittere eos.

34 Redemptor eorum fortis, Dominus exercituum nomen ejus, judicio defendet causam eorum, ut extereat terram, & commoveat habitatores Babyloniæ.

35 Gladius ad Chaldæos, ait Dominus, & ad habitatores Babyloniæ, & ad principes, & ad sapientes ejus.

36 Gladius ad divinos ejus, qui stulti erunt: gladius ad fortes illius, qui timebunt.

37 Gladius ad equos ejus, & ad currus ejus, & ad omne vulgus, quod est in medio ejus: & erunt quasi mulieres: gladius ad thesauros ejus, qui diripientur.

38 Siccitas super aquas ejus erit, & arescent: quia terra sculptilium est, & in portentis gloriantur.

39 Propterea habitabunt dracones cum faunis ficariis: & habitabunt in ea struthiones: & non inhabitabitur ultra usque in sempiternum, nec

extruetur usque ad generatiquem & generatiquem.

* Gen.
19. 24.

40 * Sicut subvertit Dominus Sodomam & Gomorrhā, & vicinas ejus, ait Dominus: non habitabit ibi vir, & non incolet eam filius hominis.

41 Ecce populus venit ab Aquilone, & gens magna, & reges multi confurgent a finibus terra.

42 Arcum & scutum apprehendent: crudeles sunt & immisericordes: vox eorum quasi mare sonabit, & super equos ascendeat, sicut vir paratus ad praelium contra te filia Babylon.

43 Audivit rex Babylonis famam eorum, & dissolutae sunt manus ejus: angustia apprehendit eum, dolor quasi parturientem.

* Supra
49. 9.

44 * Ecce quasi leo ascendet de superbia Jordanis ad pulchritudinem robustam: quia subito currere faciam eum ad illam: & quis erit electus, quem praepoſitam ei? quis est enim similis mei? & quis sustinebit me? * & quis est iste pastor, qui resistat vultui meo?

* Job.
41. 1.

35 Propterea audite consilium Domini, quod mente concepit adversum Babylonem: & cogitationes ejus, quas cogitavit super terram Chaldaeorum: Nisi detraxerint eos parvuli gregum, nisi dissipatum fuerit cum ipsis habitaculum eorum.

36 A voce captivitatis Babylonis commota est terra, & clamor inter Gentes auditus est.

CAPUT LI.

Mala a regibus Medorum Babylonis imminētia praedicuntur.

1 **H**aec dicit Dominus: Ecce ego suscitabo super Babylonem & super habitatores ejus, qui cor suum levaverunt contra me, quasi ventum pestilentem.

2 Et mittam in Babylonem ventilatores, & ventilabunt eam, & demolientur terram ejus, quoniam venerunt super eam undique in die afflictionis ejus.

3 Non

3 Non tendat qui tendit arcum suum, & non ascendat loricator, nolite parcere juvenibus ejus, interficite omnem militiam ejus.

4 Et cadent interfecti in Terra Chaldaeorum, & vulnerati in regionibus ejus.

5 Quoniam non fuit viduatus Israel & Juda a Deo suo Domino exercituum: terra autem eorum repleta est delicto a sancto Israel.

6 Fugite de medio Babylonis, & salvet uniusquisque animam suam: nolite tacere super iniquitatem ejus: quoniam tempus ultionis est a Domino, vicissitudinem ipse retribuēt ei.

7 Calix aureus Babylon in manu Domini, inebrians omnem terram: de vino ejus biberunt Gentes, & ideo commota sunt.

8 * Subito cecidit Babylon, & contrita est: ululate super eam, tollite refinam ad dolorem ejus, si forte sanetur.

* Isaie
21. 9.
Apoc. 14.
8.

9 Curavimus Babylonem, & non est sanata: derelinquamus eam, & eamus unusquisque in terram suam: quoniam pervenit usque ad coelos judicium ejus, & elevatum est usque ad nubes.

10 Protulit Dominus justitias nostras: venite, & narremus in Sion opus Domini Dei nostri.

11 Acuite sagittas, implete pharetras: suscitavit Dominus spiritum regum Medorum: & contra Babylonem mens ejus est ut perdat eam, quoniam ultio Domini est, ultio templi sui.

12 Super muros Babylonis levate signum, augete custodiam: levate custodes, preparate infidias: quia cogitavit Dominus, & fecit quaecumque locutus est contra habitatores Babylonis.

13 Quae habitas super aquas multas, locuples in thesauris, venit finis tuus pedalis praecisionis tuae.

14 * Juravit Dominus exercituum per animam suam: Quoniam replebo te hominibus quasi bruchis, & super te celeuma cantabitur.

* Amos.
6. 8.

15 * Qui fecit terram in fortitudine sua, praeparavit

* Gen.
1. 1.

paravit orbem in sapientia sua, & prudentia sua extendit cœlos.

16 Dânte eo vocem, multiplicantur aquæ in cœlo: qui levat nubes ab extremo terræ, fulgura in pluviam fecit, & produxit ventum de thesauris suis.

17 Stultus factus est omnis homo a scientia: confusus est omnis conflator in sculptili. Quia mendax est conflatio eorum, nec est spiritus in eis.

18 Vana sunt opera, & risu digna, in tempore visitationis suæ peribunt.

19 Non sicut hæc, pars Jacob: quia qui fecit omnia, ipse est, & Israel sceptrum hæreditatis ejus: Dominus exercituum nomen ejus.

20 Collidis tu mihi vasa belli, & ego collidam in te Gentes, & disperdam in te regna:

21 Et collidam in te equum, & equitem ejus: & collidam in te currum, & ascensorem ejus:

22 Et collidam in te virum & mulierem: & collidam in te senem & puerum: & collidam in te juvenem & virginem:

23 Et collidam in te pastorem & gregem ejus: & collidam in te agricolam & jugales ejus: & collidam in te duces & magistratus.

24 Et reddam Babyloni, & cunctis habitatoribus Chaldææ omne malum suum, quod fecerunt in Sion, in oculis vestris, ait Dominus.

25 Ecce ego ad te mons pestifer, ait Dominus, qui corrumpis universam terram: & extendam manum meam super te, & evolvam te de petris, & dabo te in montem combustionis.

26 Et non tollent de te lapidem in angulum, & lapidem in fundamenta, sed perditus in æternum eris, ait Dominus.

27 Levate signum in terra: clangite bucina in Gentibus, sanctificate super eam Gentes: annuntiate contra illam regibus Ararat, Menni, & Ascenez: numerate contra eam

Taph-

Taphsar, adducite equum quasi bruchum aculeatum.

28 Sanctificate contra eam Gentes, reges Mediæ, duces ejus, & universos magistratus ejus, cunctamque terram potestatis ejus.

29 Et commovebitur terra, & conturbabitur: quia evigilabit contra Babylonem cogitatio Domini, ut ponat Terram Babylonis desertam & inhabitabilem.

30 Cessaverunt fortes Babylonis a prælio, habitaverunt in præfidiis: devoratum est robur eorum, & facti sunt quasi mulieres: incensa sunt tabernacula ejus, contriti sunt vestes ejus.

31 Currens obviam currenti veniet: & nuntius obvius nuntians: ut annuntiet regi Babylonis, quia capta est civitas ejus a summo usque ad summum:

32 Et vada præoccupata sunt: & paludes incense sunt igni, & viri bellatores conturbati sunt.

33 Quia hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israel: Filia Babylonis quasi area, tempus trituræ ejus: adhuc modicum, & veniet tempus messionis ejus.

34 Comedit me, devoravit me Nabuchodonosor rex Babylonis: reddidit me quasi vas inane, absorbit me quasi draco, replevit ventrem suum teneritudine mea, & ejecit me.

35 Iniquitas adversum me, & caro mea super Babylonem, dicit habitatio Sion: & sanguis meus super habitatores Chaldææ, dicit Jerusalem.

36 Propterea hæc dicit Dominus: Ecce ego judicabo causam tuam, & ulciscar ultionem tuam, & desertum faciam mare ejus, & siccabo venam ejus.

37 Et erit Babylon in tumulos, habitatio draconum, stupor, & sibilus, eo quod non sit habitator.

38 Simul ut leones rugient, excutient comas veluti catuli leonum.

39 In calore eorum ponam potus eorum & in-

ebriabo eos, ut sopiantur, & dormiant somnum sempiternum, & non consurgant, dicit Dominus.

40 Deducam eos quasi agnos ad victimam, & quasi arietes cum hædis.

41 Quomodo capta est Sefach, & comprehensa est inclyta universæ terræ? quomodo facta est in stuporem Babylon inter Gentes?

42 Ascendit super Babylonem mare, multitudine fluctuum ejus operta est.

43 Factæ sunt civitates ejus in stuporem, terra inhabitabilis & deserta, terra in qua nullus habitet, nec transeat per eam filius hominis.

44 Et visitabo super Bel in Babylone, & ejiciam quod absorbuerat de ore ejus, & non confluent ad eum ultra Gentes, siquidem & murus Babylonis corruet.

45 Egredimini de medio ejus populus meus: ut salvet unusquisque animam suam ab ira furoris Domini.

46 Et ne forte mollescat cor vestrum, & timeatis auditum, qui audietur in terra: & veniet in anno auditio, & post hunc annum auditio: & iniquitas in terra, & dominator super dominatorem.

47 Propterea ecce dies veniunt, & visitabo super sculpilia Babylonis: & omnis terra ejus confandetur, & universi interfecti ejus cadent in medio ejus.

48 Et laudabunt super Babylonem cæli & terra, & omnia quæ in eis sunt: quia ab Aquilone venient ei prædones, ait Dominus.

49 Et quomodo fecit Babylon, ut caderent occisi in Israel: sic de Babylone cadent occisi in universa terra.

50 Qui fugistis gladium, venite, nolite stare: recordamini procul Domini, & Jerusalem ascendet super cor vestrum.

51 Confusi sumus, quoniam audivimus opprobrium: operuit ignominia facies nostras: quia venerunt alieni super sanctificationem domus Domini.

52 Propterea ecce dies veniunt, ait Dominus:
&

& visitabo super sculpilia ejus, & in omni terra ejus mugiet vulneratus.

53 Si ascenderit Babylon in cælum, & firmaverit in excello robur suum: a me venient vastatores ejus, ait Dominus.

54 Vox clamoris de Babylone, & contritio magna de Terra Chaldæorum:

55 Quoniam vastavit Dominus Babylonem, & perdidit ex ea vocem magnam: & sonabunt fluctus eorum quasi aquæ multæ: dedit sonitum vox eorum:

56 Quia venit super eam, id est super Babylonem prædo, & apprehensi sunt fortes ejus, & emarcuit arcus eorum, quia fortis ultor Dominus reddens retribuet.

57 Et inebriabo principes ejus, & sapientes ejus, & duces ejus, & magistratus ejus, & fortes ejus: & dormient somnum sempiternum, & non exurgissentur, ait rex, Dominus exercituum nomen ejus.

58 Hæc dicit Dominus exercituum: Murus Babylonis ille latissimus suffossione suffodietur: & portæ ejus excelsæ igni comburentur, & labores populorum ad nihilum, & gentium in ignem erunt, & disperibunt.

59 Verbum, quod præcepit Jeremias propheta, Saraïæ filio Nerix filii Maasæ cum pergeret cum Sedecia rege in Babylonem, in anno quarto regni ejus: Saraïas autem erat princeps prophetiæ.

60 Et scripsit Jeremias omne malum, quod venturum erat super Babylonem in libro uno: omnia verba hæc, quæ scripta sunt contra Babylonem.

61 Et dixit Jeremias ad Saraïam: Cum veneris in Babylonem, & videris, & legeris omnia verba hæc,

62 Dices: Domine tu locutus es contra locum istum ut disperderes eum: ne sit qui in eo habitet ab homine usque ad pecus, & ut sit perpetua solitudo.

63 Cumque compleveris legere librum istum,
P 4 liga-

ligabis ad eum lapidem, & projicies illum in medium Euphraten:

64 Et dices: Sic submergetur Babylon, & non confurget a facie afflictionis, quam ego adduco super eam; & dissolvetur. Hucusque verba Jeremiæ.

CAPUT LIII.

Præcedentium repetitio, nempe quod Jerusalem a Nabuchodonosor obsessa post biennium capitur, & Sedecias rex Juda fugiens reducitur: filiique ejus coram ipso trucidatis una cum principibus Juda, excolatus ac vincus ducitur in Babylonem: & incenso templo & palatio caterisque domibus, transferuntur omnes in Babylonem, præter paucos vitores & agricolas: similiter & vasa templi, inter quæ describuntur duæ aræ columnæ: & numerus Judæorum in Babylonem diversis temporibus translatorum, ubi rex Joachin post 37. annos de carcere educus exaltatur.

1 Filius viginti & unius anni erat Sedecias cum regnare cœpisset: & undecim annis regnavit in Jerusalem, & nomen matris ejus Amital, filia Jeremiæ de Lobna.

2 Et fecit malum in oculis Domini, juxta omnia quæ fecerat Joakim.

3 Quoniam ror Domini erat in Jerusalem & in Juda usquequo projiceret eos a facie sua & recessit Sedecias a rege Babylonis.

4 Factum est autem in anno nono regni ejus, in mense decimo, decima mensis: Venit Nabuchodonosor rex Babylonis, ipse & omnis exercitus ejus adversus Jerusalem, & obsederunt eam, & ædificaverunt contra eam munitiones in circuitu.

5 Et fuit civitas obsessa usque ad undecimum annum regis Sedeciæ.

6 Mense autem quarto, nona mensis obtinuit fames civitatem: & non erant alimenta populo terræ.

7 Et dirupta est civitas, & omnes viri bellatores ejus fugerunt, exieruntque de civitate nocte per viam portæ, quæ est inter duos muros

& ducit ad hortum regis (Chaldæis obsidentibus urbem in gyro) & abierunt per viam, quæ ducit in eremum.

8 Persecutus est autem Chaldæorum exercitus regem: & apprehenderunt Sedeciam in deserto, quod est juxta Jericho: & omnis comitatus ejus diffugit ab eo.

9 Cumque comprehendissent regem, adduxerunt eum ad regem Babylonis in Reblatha, quæ est in terra Emath: & locutus est ad eum judicium.

10 Et jugulavit rex Babylonis filios Sedeciæ in oculis ejus: sed & omnes principes Juda occidit in Reblatha.

11 Et oculos Sedeciæ eruit, & vinxit eum compedibus, & adduxit eum rex Babylonis in Babylonem, & posuit eum in domo carceris usque ad diem mortis ejus.

12 In Mense autem quinto, decima mensis, ipse est annus nonus decimus Nabuchodonosor regis Babylonis: venit Nabuzardan princeps militiæ, qui stabat coram rege Babylonis in Jerusalem.

13 Et incendit domum Domini, & domum regis, & omnes domos Jerusalem, & omnem domum magnam igni combussit.

14 Et totum murum Jerusalem per circuitum destruxit cunctus exercitus Chaldæorum, qui erat cum magistro militiæ.

15 De pauperibus autem populi, & de reliquo vulgo, quod remanserat in civitate, & de perfugis, qui transfugerant ad regem Babylonis, & cæteros de multitudine, transfudit Nabuzardan princeps militiæ.

16 De pauperibus vero terræ reliquit Nabuzardan princeps militiæ vitores, & agricolas.

17 Columnas quoque aræ, quæ erant in domo Domini, & bases, & mare æneum, quod erat in domo Domini, confregerunt Chaldæi, & tulerunt omne æs eorum in Babylonem.

18 Et lebetes, & creagras, & psalteria, & phialas, & mortariola, & omnia vasa aræ, quæ in ministerio fuerant, tulerunt: &

19 Hydrias, & thymiamateria, & urceos, &

4. Reg.
24. 18.
2. Par.
36. 11.

4. Reg.
25. 1.
Suza.
27. 1.

pelves, & candelabra, & mortaria, & cyathos: quotquot aurea, aurea: & quotquot argentea, argentea; tulit magister militiæ:

20 Et columnas duas, & mare unum, & vitulos duodecim æreos, qui erant sub basibus, quas fecerat rex Salomon in domo Domini: non erat pondus æris omnium horum vasorum.

21 De columnis autem, decem & octo cubiti altitudinis erant in columna una, & funiculus duodecim cubitorum circuibat eam: porro profusio ejus quatuor digitorum, & intrinsecus eava erat.

22 Et capitella super utramque ærea: altitudo capitelli unius quinque cubitorum: & retiacula, & malogranata super coronam in circuitu, omnia ærea. Similiter columnæ secundæ, & malogranata.

23 Et fuerunt malogranata nonaginta sex dependentia: & omnia malogranata centum, retiaculis circumdabantur.

24 Et tulit magister militiæ Saraiam sacerdotem primum, & Sophoniam sacerdotem secundum, & tres custodes vestibuli.

25 Et de civitate tulit eunuchum unum, qui erat prepositus super viros bellatores: & septem viros de his, qui videbant faciem regis, qui inventi sunt in civitate: & scribam principem militum, qui probabat tyrones: & sexaginta viros de populo terræ, qui inventi sunt in medio civitatis.

26 Tulit autem eos Nabuzardan magister militiæ, & duxit eos ad regem Babylonis in Reblatha.

27 Et percussit eos rex Babylonis, & interfecit eos in Reblatha in terra Emath: & translatus est Juda de terra sua.

28 Ille est populus, quem transfudit Nabuchodonosor: In anno septimo, Judæos tria millia & viginti tres:

29 In anno octavodecimo Nabuchodonosor, de Jerusalem animas octingentas triginta duas:

30 In anno vigesimotertio Nabuchodonosor, transfudit Nabuzardan magister militiæ animas

ju-

Judæorum septingentas quadraginta quinque: omnes ergo animæ, quatuor millia sexcentæ.

32 Et factum est in trigesimo anno transfmigrationis Joachin regis Juda, duodecimo mense, vigesima quinta mensis, elevavit Evilmerodach rex Babylonis ipso anno regni sui, caput Joachin, regis Juda, & eduxit eum de domo carceris.

33 Et locutus est cum eo bona, & posuit thronum ejus super thronos regum, qui erant post se in Babylone.

34 Et mutavit vestimenta carceris ejus, & comedeat panem coram eo semper cunctis diebus vitæ suæ.

35 Et cibaria ejus, cibaria perpetua dabantur ei a rege Babylonis statuta per singulos dies, usque ad diem mortis suæ cunctis diebus vitæ ejus.

THRENI,
ID EST
LAMENTATIONES
JEREMIÆ
PROPHETÆ

Et factum est, postquam in captivitate redactus est Israel, & Jerusalem deserta est, sedit Jeremias propheta flens, & planxit lamentatione hæc in Jerusalem, & amaro animo suspirans, & ejulans dixit:

CAPUT PRIMUM.

ALEPH.

QUOMODO sedet sola civitas plena populo: facta est quasi vidua domina Gentium: princeps provinciarum facta est sub tributo?

BETH.

Jerem. 53. 17. 2 * Plorans ploravit in nocte, & lacrymæ ejus in maxillis ejus: non est qui confoletur eam ex omnibus charis ejus: omnes amici ejus spreverunt eam, & facti sunt ei inimici.

GHIMEL.

3 Migravit Judas propter afflictionem, & multitudinem servitutis: habitavit inter gentes, nec invenit requiem: omnes persecutores ejus apprehenderunt eam inter angustias.

DALETH.

4 Viæ Sion lugent eo quod non sint, qui veniant ad solemnitatem: omnes portæ ejus destructæ: sacerdotes ejus gementes: virgines ejus squalidæ, & ipsa oppressa amaritudine.

H E.

H E.

5 Facti sunt hostes ejus in capite, inimici ejus locupletati sunt: quia Dominus locutus est super eam propter multitudinem iniquitatum ejus: parvuli ejus ducti sunt in captivitatem ante faciem tribulantis.

V A U.

6 Et egressus est a filia Sion omnis decore ejus: facti sunt principes ejus velut arietes non invientes pascua: & abierunt abique fortitudinæ ante faciem subsequentis.

Z A I N.

7 Recordata est Jerusalem dierum afflictionis suæ, & prævaricationis omnium desiderabilium suorum, quæ habuerat a diebus antiquis, cum caderet populus ejus in manu hostili, & non esset auxiliator: viderunt eam hostes, & deriserunt sabbata ejus.

H E T H.

8 Peccatum peccavit Jerusalem, propterea instabilis facta est: omnes, qui glorificabant eam, spreverunt illam, quia viderunt ignominiam ejus: ipsa autem gemens conversa est retrorsum.

T E T H.

9 Sordes ejus in pedibus ejus, nec recordata est finis sui: deposita est vehementer, non habens consolatorem: vide Domine afflictionem meam, quoniam erectus est inimicus.

J O D.

10 Manum suam misit hostis ad omnia desiderabilia ejus: quia vidit Gentes ingressas sanctuarium suum, de quibus præceperas, ne intrarent in ecclesiam tuam.

C A P H.

11 Omnis populus ejus gemens, & querens panem: dederunt pretiosa quæque pro cibo ad refocillandam animam. Vide Domine & considera, quoniam facta sum vilis.

L A M E D.

12 O vos omnes, qui transitis per viam, attendite, & videte si est dolor sicut dolor meus: quoniam vindemiavit me, ut locutus est Dominus in die iræ furoris sui.

MEM.

M E M.

13 De excelso misit ignem in ossibus meis, & erudit me: expandit rete pedibus meis, convertit me retrorsum: posuit me desolatam, tota die mœreore confectam.

N U N.

14 Vigilavit jugum iniquitatum mearum: in manu ejus convoluta sunt, & imposita collo meo: infirmata est virtus mea: dedit me Dominus in manu, de qua non potero surgere.

S A M E C H.

15 Abstulit omnes magnificos meos Dominus de medio mei: vocavit adversum me tempus, ut contereret electos meos: torcular calcavit Dominus virgini filiae Juda.

A I N.

Jerem.
14-17. 16 Idcirco ego plorans, & oculus meus deducens aquas: quia longe factus est a me consolator, convertens animam meam: facti sunt filii mei perditii, quoniam invaluit inimicus.

P H E.

17 Expandit Sion manus suas, non est qui consoletur eam: mandavit Dominus adversum Jacob in circuitu ejus hostes ejus: facta est Jerusalem quasi polluta menstruis inter eos.

S A D E.

18 Iustus est Dominus, quia os ejus ad iracundiam provocavi. Audite, obsecro, universi populi, & videte dolorem meum: virgines meae, & juvenes mei abierunt in captivitatem.

C O P H.

19 Vocavi amicos meos, & ipsi deceperunt me: sacerdotes mei, & senes mei in urbe consumpti sunt: quia quaesierunt cibum sibi, ut refocillarent animam suam.

R E S.

20 Vide Domine quoniam tribulor, conturbatus est venter meus, subversum est cor meum in memetipsa, quoniam amaritudine plena sum: foris interficit gladius, & domi mors similis est.

S I N.

21 Audierunt quia ingemisco ego, & non est qui consoletur me: omnes inimici mei audierunt malum

malum meum, tactati sunt, quoniam tu fecisti: adduxisti diem consolationis, & sient similes mei.

T H A U.

22 Ingrediatnr omne malum eorum coram te, & vindemia eos, sicut vindemiasti me propter omnes iniquitates meas: multi enim gemitus mei, & cor meum mœrens.

C A P U T II.

A L E P H.

1 Quomodo obtexit caligine in furore suo Dominus filiam Sion: projecit de caelo in terram inclytam Israel, & non est recordatus scabelli pedum suorum in die furoris sui?

B E T H.

2 Praecipitavit Dominus, nec pepercit, omnia speciosa Jacob: destruxit in furore suo munitiones virginis Juda, & dejecit in terram: polluit regnum, & principes ejus.

G H I M E L.

3 Confregit in ira furoris sui omne cornu Israel: avertit retrorsum dexteram suam a facie inimici & succendit in Jacob quasi ignem flammæ devorantis in gyro.

D A L E T H.

4 Tefendit arcum suum quasi inimicus, firmavit dexteram suam quasi hostis: & occidit omne, quod pulchrum erat visu in tabernaculo filiae Sion, effudit quasi ignem indignationem suam.

H E.

5 Factus est Dominus velut inimicus: praecipitavit Israel, praecipitavit omnia mœnia ejus: dissipavit munitiones ejus, & replevit in filia Juda humiliatum & humiliatam.

V A U.

6 Et dissipavit quasi hortum tentorium suum, demolitus est tabernaculum suum: oblivioni tradidit Dominus in Sion festivitatem, & sabbatum: & in opprobrium, & in indignationem furoris sui regem, & sacerdotem.

Z A I N

Z A I N.

7 Repulit Dominus altare suum, maledixit sanctificationi suæ: tradidit in manu inimici muros turrium ejus: vocem dederunt in domo Domini, sicut in die solemni.

H E T H.

8 Cogitavit Dominus dissipare murum filiae Sion, tetendit funiculum suum, & non avertit manum suam a perditione: luxitque antemurale, & murus pariter dissipatus est.

T E T H.

9 Desixæ sunt in terra portæ ejus: perdidit, & contrivit vestes ejus: regem ejus & principes ejus in Gentibus: non est lex, & propheta ejus non invenerunt visionem a Domino.

J O D.

10 Sederunt in terra, conticuerunt fenestree filiae Sion: consperferunt cinere capita sua, accincti sunt ciliciis, abjecerunt in terram capita sua virgines Jerusalem.

C A P H.

11 Defecerunt præ lacrymis oculi mei, conturbata sunt viscera mea: effusum est in terra jecur meum super contritione filiae populi mei, cum deficeret parvulus, & lactens in plateis oppidi.

L A M E D.

12 Matribus suis dixerunt: Ubi est triticum & vinum? cum deficerent quasi vulnerati in plateis civitatis: cum exhalarent animas suas in sinu matrum suarum.

M E M.

13 Cui comparabo te? vel cui assimilabo te filia Jerusalem? cui exequabo te, & consolabor te virgo filia Sion? magna est enim velut mare contritio tua: quis medebitur tui?

N O N.

14 Prophetae tui viderunt tibi falsa, & stulta, nec aperiebant iniquitatem tuam, ut te ad poenitentiam provocarent: viderunt autem tibi assumptiones falsas, & ejectiones.

S A M E C H.

15 Plauserunt super te manibus omnes transcun-

seantes per viam: sibilaverunt, & moverunt caput suum super filiam Jerusalem: Hæcine est urbs, dicentes, perfecti decoris, gaudium universæ terræ?

P H E.

16 Aperuerunt super te os suum omnes inimici tui: sibilaverunt, & fremuerunt dentibus, & dixerunt: Devorabimus: en ista est dies, quam expectabamus: invenimus, vidimus.

A I N.

17 * Fecit Dominus quæ cogitavit, complevit sermonem suum, quem præceperat a diebus antiquis: destruxit, & non pepercit, & iustificavit super te inimicum, & exaltavit cornu hostium tuorum.

S A D E.

18 Clamavit cor eorum ad Dominam super muros filiae Sion: * Deduc quasi torrentem lacrymas per diem, & noctem: non des requiem tibi, neque taceat pupilla oculi tui.

C O P H.

19 Confurge, lauda in nocte, in principio vigiliarum: effunde sicut aquam cor tuum ante conspectum Domini: leva ad eum manus tuas pro anima parvulorum tuorum, qui defecerunt in fame in capite omnium compitorum.

R E S.

20 Vide Domine, & considera quem vindemia-veris ita: ergone comedent mulieres fructum suum, parvulos ad mensuram palmæ? flocciditur in sanctuario Domini sacerdotes, & prophetae?

S I N.

21 Jacuerunt in terra foris puer, & senex: virgines meæ, & juvenes mei ceciderunt in gladio: interfecisti in die furoris tui: percussisti, nec misertus es.

T H A U.

22 Vocasti quasi ad diem solemnem, qui terrent me de circuito, & non fuit in die furoris Domini qui effugeret, & relinqueretur: quos educavi, & enutrivisti, inimicus meus consumpsit eos.

CAPUT. III.

ALEPH.

1 Ego vir videns paupertatem meam in virga indignationis ejus.

ALEPH.

2 Me minavit, & adduxit in tenebras, & non in lucem.

ALEPH.

3 Tantum in me vertit, & convertit manum suam tota die.

BETH.

4 Vetusitam fecit pellem meam, & carnem meam, contrivit ossa mea.

BETH.

5 Edificavit in gyro meo, & circumdedit me felle, & labore.

BETH.

6 In tenebrosis collocavit me, quasi mortuos sempiternos.

GHIMEL.

7 Circum edificavit adversum me, ut non egrediar: aggravavit compedem meum.

GHIMEL.

8 Sed & cum clamavero, & rogavero, exclusit orationem meam.

GHIMEL.

9 Conclusit vias meas lapidibus quadris, semitas meas subvertit.

DALETH.

10 Ursus insidians factus est mihi: leo in absconditis.

DALETH.

11 Semitas meas subvertit, & confregit me: posuit me desolatam.

DALETH.

12 Terendit arcum suum, & posuit me quasi signum ad sagittam.

HE.

13 Misit in renibus meis filias pharetræ suæ.

HE.

14 Factus sum in derisum omni populo meo, canticum eorum tota die.

HE.

HE.

15 Replevit me amaritudinibus, inebriavit me absinthio.

VAU.

16 Et fregit ad numerum dentes meos, cibavit me cinere.

VAU.

17 Et repulsa est a pace anima mea, oblitus sum bonorum.

VAU.

18 Et dixi: Perii finis meus, & spes mea a Domino.

ZAIN.

19 Recordare paupertatis, & transgressionis meæ, absinthii, & fellis.

ZAIN.

20 Memoria memor ero, & tabescet in me anima mea.

ZAIN.

21 Hæc recolens in corde meo, ideo sperabo.

HETH.

22 Misericordiæ Domini quia non sumus consumpti: quia non defecerunt miserationes ejus.

HETH.

23 Novi diluculo, multa est fides tua.

HETH.

24 Pars mea Dominus, dixit anima mea: propterea expectabo eum.

TETH.

25 Bonus est Dominus sperantibus in eum, animæ quærenti illum.

TETH.

26 Bonum est prætolari cum silentio salutare Dei.

TETH.

27 Bonum est viro, cum portaverit jugum ab adolescentia sua.

JOD.

28 Sedebit solitarius, & tacebit: quia levavit super se.

JOD.

29 Ponet in pulvere os suum, si forte sit spes.

Q.

JOD.

I O D.

30 Dabit percussenti se maxillam, saturabitur opprobriis.

C A P H.

31 Quia non repellet in sempiternum Dominus.

G A P H.

32 Quia si abjecit, & miserebitur secundum multitudinem misericordiarum suarum.

C A P H.

33 Non enim humiliavit ex corde suo, & abjecit filios hominum.

L A M E D.

34 Ut contereret sub pedibus suis omnes victos terræ,

L A M E D.

35 Ut declinaret iudicium viri in conspectu vultus Altissimi,

L A M E D.

36 Ut perverteret hominem in iudicio suo, Dominus ignoravit.

M E M.

37 * Quis est iste, qui dixit ut fieret, Domino non iubente?

M E M.

38 Ex ore Altissimi non egredientur nec mala nec bona?

M E M.

39 Quid murmuravit homo vivens, vir pro peccatis suis?

N U N.

40 Scrutemur vias nostras, & queramus, & revertamur ad Dominum.

N U N.

41 Levemus corda nostra cum manibus ad Dominum in caelos.

N U N.

42 Nos inique egimus, & ad iracundiam provocavimus: idcirco tu inexorabilis es.

S A M E C H.

43 Operuisti in furore, & percussisti nos: occidisti, nec pepercisti.

S A-

S A M E C H.

44 Opposuisti nubem tibi, ne transeat oratio: S A M E C H.

45 Eradicationem, & abjectionem posuisti me in medio populorum.

P H E.

46 Aperuerunt super nos os suum omnes inimici.

P H E.

47 Formido, & laqueus facta est nobis vaticinatio, & contritio.

P H E.

48 Divisiones aquarum deduxit oculus meus, in contritione filiae populi mei.

A I N.

49 Oculus meus afflictus est, nec tacuit, eo quod non esset requies,

A I N.

50 Donec respiceret & videret Dominus de caelis.

A I N.

51 Oculus meus depradatus est animam meam in cunctis filiabus urbis meae.

S A D E.

52 Venatione ceperunt me quasi avem inimici mei gratis.

S A D E.

53 Lapsa est in lacum vita mea, & posuerunt lapidem super me.

S A D E.

54 Inundaverunt aquae super caput meum: dixi: Perii.

C O P H.

55 Invocavi nomen tuum Domine de lacu novissimo.

C O P H.

56 Vocem meam audisti: ne avertas aurem tuam a singultu meo, & clamoribus.

C O P H.

57 Appropinquasti in die, quando invocavi te: dixisti: Ne timeas.

Q 3

R E S.

R E S.

58 Judicasti Domine causam animæ meæ, redemptor vitæ meæ.

R E S.

59 Vidisti Domine iniquitatem illorum adversum me: judica judicium meum.

R E S.

60 Vidisti omnem furorem, universas cogitationes eorum adversum me.

S I N.

61 Audisti opprobrium eorum Domine: omnes cogitationes eorum adversum me.

S I N.

62 Labia insurgentium mihi, & meditationes eorum adversum me tota die.

S I N.

63 Sessionem eorum, & resurrectionem eorum vide; ego sum plalmus eorum.

T H A U.

64 Reddes eis vicem Domine juxta opera manuum suarum.

T H A U.

65 Dabis eis scutum cordis laborem tuum.

T H A U.

66 Persequeris in furore, & conteres eos sub cœlis Domine.

C A P U T I V.

A L E P H.

1 **Q**uomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus, dispersi sunt lapides sanctuarii in capite omnium platearum?

B E T H.

2 Filii Sion inclyti, & amici auro primo: quomodo reputati sunt in vasa testea opus manuum figuli?

G H I M E L.

3 Sed & laminae nudaverunt mammam, lavaverunt catulos suos: filia populi mei crudelis, quasi struthio in deserto.

D A L E T H.

4 Adhæsit lingua læsentis ad palatum ejus in f.

siti: parvuli petierunt panem, & non erat qui frangeret eis.

H E.

5 Qui vescebantur voluptuose, interierunt in viis: qui nutriebantur in croceis, amplexati sunt stercorea.

V A U.

6 Et major effecta est iniquitas filia populi mei peccato Sodomorum, * quæ subversa est in momento, & non ceperunt in ea manus.

* Gen.
19. 24.

Z A I N.

7 Candidiores Nazaræi ejus nive, nitidiores lacte, rubicundiores ebore antiquo, sapphiro pulchriores.

H E T H.

8 Denigrata est super carbones facies eorum, & non sunt cogniti in plateis: adhæsit cutis eorum ossibus: aruit, & facta est quasi lignum.

T E T H.

9 Melius fuit occisis gladio, quam interfectis fame: quoniam isti extabuerunt consumpti a sterilitate terræ.

J O D.

10 Manus mulierum misericordium coxerunt filios suos: facti sunt cibus earum in contritione filia populi mei.

C A P H.

11 Complevit Dominus furorem suum, effudit iram indignationis suæ, & succendit ignem in Sion, & devoravit fundamenta ejus.

L A M E D.

12 Non crediderunt reges terræ, & universi habitatores orbis, quoniam ingrederetur hostis & inimicus per portas Jerusalem.

M E N.

13 Propter peccata prophetarum ejus, & iniquitates sacerdotum ejus, qui effuderunt in medio ejus sanguinem justorum.

N U N.

14 Erraverunt cæci in plateis, polluti sunt in sanguine: cumque non possent, tenuerunt lacinas suas.

Q 4

SA-

S A M E C H.

15 Recedite polluti, clamaverunt eis: recedite, abite, nolite tangere: iurgati quippe sunt, & commoti dixerunt inter Gentes: Non addet ultra, ut habitet in eis.

P H E.

16 Facies Domini divisit eos, non addet, ut respiciat eos: facies sacerdotum non erubuerunt, neque senum miserti sunt.

A I N.

17 Cum adhuc subsisteremus, defecerunt oculi nostri ad auxilium nostrum vanum, cum respiceremus attenti ad gentem, quæ salutare non poterat.

S A D E.

18 Lubricaverunt vestigia nostra in itinere platearum nostrarum, appropinquavit finis noster: completi sunt dies nostri, quia venit finis noster.

C O P H.

19 Velociores fuerunt persecutores nostri aquilis cæli: super montes persecuti sunt nos, in deserto insidiati sunt nobis.

R E S.

20 Spiritus oris nostri Christus Dominus captus est in peccatis nostris, cui diximus: In umbra tua vivemus in Gentibus.

S I N.

21 Gaude, & lætare filia Edom, quæ habitas in Terra Hus: ad te quoque perveniet calix, inebriaberis, atque ne daberis.

T H A U.

22 Completa est iniquitas tua, filia Sion, non addet ultra, ut transmigrette: visitavit iniquitatem tuam filia Edom, discooperuit peccata tua.

ORATIO.
J E R E M I Æ
P R O P H E T Æ.

CAPUT V.

- 1 R Ecordare Domine quid acciderit nobis: intueri, & respice opprobrium nostrum.
2 Hæreditas nostra versa est ad alienos, domus nostræ ad extraneos.
3 Pupilli facti sumus absque patre, matres nostræ quasi viduæ.
4 Aquam nostram pecunia bibimus: signa nostra pretio comparavimus.
5 Cervicibus nostris minabamur, lassus non dabatur requies.
6 Ægypto cædimus manum, & Assyriis, ut saturaremur pane.
7 Patres nostri peccaverunt, & non sunt: & nos iniquitates eorum portavimus.
8 Servi dominati sunt nostri: non fuit qui redimeret de manu eorum.
9 In manibus nostris afferebamus panem nobis, a facie gladii in deserto.
10 Pellis nostra, quasi olibanus exusta est a facie tempestatum famis.
11 Mulieres in Sion humiliaverunt, & virgines in civitatibus Juda.
12 Principes manu suspensi sunt: facies senum non erubuerunt.
13 Adolescentibus impudice abusi sunt: & pueri in ligno corruerunt.
14 Senes defecerunt de portis: juvenes de choro psallentium.
15 Defecit gaudium cordis nostri: versus est in luctum chorus noster.
16 Cecidit corona capitis nostri: vix nobis, quia peccavimus.

17 Propterea mestum factum est cor nostrum, ideo contenebrati sunt oculi nostri.

18 Propter montem Sion quia disperiit, vulpes ambulaverunt in eo.

19 Tu autem, Domine, in æternum permanebis, solium tuum in generationem & generationem.

20 Quare in perpetuum oblivisceris nostri? derelinques nos in longitudine dierum?

21 Convertite nos, Domine, ad te, & convertemur; innova dies nostros, sicut a principio.

22 Sed projiciens repulisti nos, iratus es contra nos vehementer.

PROPHETIA BARUCH.

CAPUT PRIMUM.

Judæi a Babylone mittunt ad eos qui erant in Jerusalem librum Baruch, una cum collectis pecuniis, ut oblatis holocaustis orent pro ipsis, & pro Nabuchodonosor, filioque ejus Balthasar: ac consententur peccata sua.

ET hæc verba libri, quæ scripsit Baruch filius Nerix, filii Maasig, filii Sedecia, filii Sedei, filii Helciae in Babylonia.

2 In anno quinto, in septimo die mensis, in tempore quo ceperunt Chaldaei Jerusalem, & succenderunt eam igni.

3 Et legit Baruch verba libri hujus ad aures Jechoniae filii Joakim regis Juda, & ad aures universi populi venientis ad librum.

4 Et ad aures potentium filiorum regum, & ad aures presbyterorum, & ad aures populi, a minimo ulque ad maximum eorum omnium.

num habitantium in Babylonia, ad flumen Sodi.

5 Qui audientes plorabant, & jejunabant, & orabant in conspectu Domini.

6 Et collegerunt pecuniam, secundum quod potuit uniuscujusque manus,

7 Et miserunt in Jerusalem ad Joakim filium Helciae filii Salom Sacerdotem, & ad Sacerdotes, & ad omnem populum, qui inventi sunt cum eo in Jerusalem:

8 Cum acciperet vasa templi Domini, quæ ablata fuerant de templo, revocare in terram Juda decima die mensis Sivan, vasa argentea, quæ fecit Sedecias filius Josia rex Juda,

9 Posteaquam cepisset Nabuchodonosor rex Babylonis Jechoniam, & principes, & cunctos potentes, & populum terræ ab Jerusalem, & duxit eos vincitos in Babylonem.

10 Et dixerunt: Ecce misimus ad vos pecunias, de quibus emite holocausta, & thus, & facite massa, & offerte pro peccato ad aram Domini Dei nostri:

11 Et orate pro vita Nabuchodonosor regis Babylonis, & pro vita Balthasar filii ejus, ut sint dies eorum sicut dies cœli super terram:

12 Et ut det Dominus virtutem nobis, & illuminet oculos nostros, ut vivamus sub umbra Nabuchodonosor regis Babylonis, & sub umbra Balthasar filii ejus, & serviamus eis multis diebus, & inveniamus gratiam in conspectu eorum.

13 Et pro nobis ipsi orate ad Dominum Deum nostrum: quia peccavimus Domino Deo nostro, & non est averlus furor ejus a nobis usque in hunc diem.

14 Et legite librum istum, quem misimus ad vos recitari in templo Domini, in die solemni, & in die opportuno:

15 Et dicetis; Domino Deo nostro justitia, nobis autem consulis faciei nostræ: sicut est dies.

dies hæc omni Juda, & habitantibus in Jerusalelem.

16 Regibus nostris, & principibus nostris, & sacerdotibus nostris, & prophetis nostris, & patribus nostris.

* Dan. 9. 5.
17 Peccavimus ante Dominum Deum nostrum, & non credidimus, diffidentes in eum:

18 Et non fuimus subiectibiles illi, & non audivimus vocem Domini Dei nostri, ut ambularemus in mandatis ejus, quæ dedit nobis.

19 A die qua eduxit patres nostros de Terra Egypti usque ad diem hanc, eramus incredibiles ad Dominum Deum nostrum: & dissipati recessimus, ne audiremus vocem ipsius.

* Num. 28. 15.
20 Et adhæserunt nobis multa mala, & maledictiones, quæ constituit Dominus Moyfi servo suo: qui eduxit patres nostros de Terra Egypti, dare nobis terram fluentem lac & mel, sicut hodierna die.

21 Et non audivimus vocem Domini Dei nostri secundum omnia verba prophetarum, quos misit ad nos:

22 Et abivimus unusquisque in sensum cordis nostri maligni, operari diis alienis, facientes mala ante oculos Domini Dei nostri.

CAPUT II.

Judei in captivitate constantur propter peccata sua contigisse sibi mala, quæ Deus per prophetas suos fuerat comminatus: suis ergo precibus petunt misericordiam, quam per Moysen fuerat pollicitus se respicientibus daturum.

1 Propter quod statuit Dominus Deus noster verbum suum, quod locutus est ad nos, & ad judices nostros, qui judicaverunt Israel, & ad reges nostros, & ad principes nostros, & ad omnem Israel, & Juda:

* Deut. 28. 50.
2 Ut adduceret Dominus super nos mala magna quæ non sunt facta sub celo, quemadmodum facta sunt in Jerusalelem, * secundum quæ scripta sunt in lege Moyfi,

3 Ut maderet homo carnes filii sui, & carnes filie sue.

4 Et

4 Et dedit eos sub manu regum omnium, qui sunt in circuitu nostro, in improprium, & in desolationem in omnibus populis, in quibus nos disperfit Dominus.

5 Et facti sumus factus, & non supra: quia peccavimus Domino Deo nostro, non obaudiendo voci ipsius.

6 Domino Deo nostro justitia: nobis autem, & patribus nostris confusio faciei, sicut est dies hæc. ** Supp. 1. 15.*

7 Quia locutus est Dominus super nos omnia mala hæc, quæ venerunt super nos:

8 Et non sumus deprecati faciem Domini Dei nostri, ut reverteremur unusquisque nostrum a viis nostris pessimis.

9 Et vigilavit Dominus in malis, & adduxit ea super nos: quia justus est Dominus in omnibus operibus suis, quæ mandavit nobis:

10 Et non audivimus vocem ipsius, ut iremus in præceptis Domini, quæ dedit ante faciem nostram.

11 Et nunc Domine Deus Israel, qui eduxisti ** Dan. 9. 15.* populum tuum de Terra Egypti in manu valida, & in signis, & in prodigiis, & in virtute tua magna, & in brachio excelso, & fecisti tibi nomen sicut est dies iste:

12 Peccavimus, impie egimus, inique gessimus, Domine Deus noster, in omnibus justitiis tuis.

13 Avertatur ira tua a nobis: quia derelicti sumus pauci inter gentes, ubi dispersisti nos.

14 Exaudi Domine preces nostras, & orationes nostras, & educ nos propter te: & da nobis invenire gratiam ante faciem eorum, qui nos abduxerunt:

15 Ut sciat omnis terra, quia tu es Dominus Deus noster, & quia nomen tuum invocatum est super Israel, & super genus ipsius.

16 Reipice Domine de domo sancta tua in nos, & inclina aurem tuam, & exaudi nos. ** Deut. 26. 15. Psal. 137.*

• Iſaie
37. 17.
E. 66. 9.
• Iſaie.
113. 17.

17 * Aperi oculos tuos, & vide: * quia non mortui, qui ſunt in inferno, quorum ſpiritus acceptus eſt a viſceribus ſuis, dabunt honorem, & juſtificationem Domino:

18 Sed anima, quæ triftis eſt ſuper magnitudine mali, & incedit curva, & infirma, & oculi deficientes, & anima efuriens dat tibi gloriam & juſtitiam Domino.

19 Quia non ſecundum juſticias patrum noſtrorum nos fundimus preces, & petimus miſericordiam ante conſpectum tuum Domine, Deus noſter:

20 Sed quia miſiſti iram tuam, & furorem tuum ſuper nos, ſicut locutus es in manu pærorum tuorum prophetarum, dicens:

21 Sic dicit Dominus: inclinate humerum veſtrum, & cervicem veſtram, & opera facite regi Babylonis: & ſedebitis in terra, quam dedi patribus veſtris.

22 Quod ſi non audieritis vocem Domini Dei veſtri operari regi Babylonis: defectionem veſtram faciam de civitate Juda, & a foris Jeruſalem.

23 Et auferam a vobis vocem jucunditatis, & vocem gaudii, & vocem ſponſi, & vocem ſponſæ, & erit omnis terra ſine veſtigio ab inhabitantibus eam.

24 Et non audierunt vocem tuam, ut operarentur regi Babylonis: & ſtauiſti verba tua, quæ locutus es in manibus pærorum tuorum prophetarum, ut tranſſerrentur oſſa regum noſtrorum, & oſſa patrum noſtrorum de loco ſuo:

25 Et ecce projecta ſunt in calore ſolis, & in gelu noſtis: & mortui ſunt in doloribus peſſimis, & in fame & in gladio, & in emiſſione.

26 Et poſuiſti templum, in quo invocatum eſt nomen tuum in ipſo, ſicut hæc dies, propter iniquitatem domus Iſrael, & domus Juda.

27 Et feciſti in nobis, Domine Deus noſter, ſecundum omnem bonitatem tuam, & ſecun-

cundum omnem miſerationem tuam illam magnam:

28 Sicut locutus es in manu pueri tui Moyſi in die, qua præcepiſti ei ſcribere legem tuam coram filiis Iſrael,

29 Dicens: * Si non audieritis vocem meam, * *Lev. 26. 14. Dicit. 28. 15.* multitudo hæc magna convertetur in minimam inter Gentes, quo ego eos diſpergam:

30 Quia ſcio quod me non audiet populus. Populus eſt enim dura cervicæ: & convertetur ad cor ſuum in terra captivitatis ſuæ:

31 Et ſcient quia ego ſum Dominus Deus eorum, & dabo eis cor, & intelligent; aures, & audient.

32 Et laudabunt me in terra captivitatis ſuæ, & memores erunt nominis mei.

33 Et avertent ſe a dorſo ſuo duro, & a malignitatibus ſuis: quia remiſcentur viam patrum ſuorum, qui peccaverunt in me.

34 Et revocabo illos in terram, quam juravi patribus eorum Abraham, Iſaac, & Jacob, & dominabuntur eis; & multiplicabo eos, & non minorabuntur.

35 Et ſtatuam illis teſtamentum alterum ſempiternum, ut ſim illis in Deum, & ipſi erunt mihi in populum: & non movebo amplius populum meum, filios Iſrael a terra, quam dedi illis.

CAPUT III.

Perſeverant conſteri peccata ſua & patrum ſuorum, obſecrantes Deum pro miſericordia: Iſrael in captivitatem ductus eſt, eo quod dereliquerit viam ſapientiæ, qua non invenitur a potentibus, divitibus aut gigantibus: ſed populo Iſrael tradita fuerat a Deo, cui omnes ſuæ creaturæ obediunt: additurque de Chriſti adventu in carnem.

1 **ET** nunc Domine omnipotens, Deus Iſrael, anima in anguſtiis, & ſpiritus anxius clamat ad te:

2 Audi Domine, & miſerere, quia Deus es miſericors, & milerere noſtri: quia peccavimus ante te.

3 Quia

3 Quia tu fedes in sempiternum, & nos peribimus in ævum.

4 Domine omnipotens, Deus Israel, audi nunc orationem mortuorum Israel, & filiorum ipsorum, qui peccaverunt ante te, & non audierunt vocem Domini Dei sui, & agglutinata sunt nobis mala.

5 Noli meminisse iniquitatum patrum nostrorum, sed memento manus tuæ, & nominis tui in tempore isto:

6 Quia tu es Dominus Deus noster, & laudabimus te Domine:

7 Quia propter hoc dedisti timorem suum in cordibus nostris, & ut invocemus nomen tuum, & laudemus te in captivitate nostra, quia convertimur ab iniquitate patrum nostrorum, qui peccaverunt ante te.

8 Et ecce nos in captivitate nostra sumus hodie, qua nos dispersisti in improperium, & in maledictum, & in peccatum, secundum omnes iniquitates patrum nostrorum, qui recesserunt a te Domine Deus noster.

9 Audi Israel mandata vitæ: auribus percipe, ut scias prudentiam.

10 Quid est Israel quod in terra inimicorum es?

11 Inveterasti in terra aliena, coinquinatus es cum mortuis: deputatus es cum descendentibus in infernum.

12 Dereliquisti fontem sapientiæ.

13 Nam si in via Dei ambulasses, habitasses utique in pace sempiterna.

14 Disce ubi sit prudentia, ubi sit virtus, ubi sit intellectus: ut scias simul ubi sit longitudo vitæ & victus, ubi sit lumen oculorum, & pax.

15 Quis invenit locum ejus? & quis intravit in thesauros ejus?

16 Ubi sunt principes Gentium, & qui dominantur super bestias, quæ sunt super terram?

17 Qui in avibus cæli ludunt,

18 Qui argenti thesaurizant, & aurum, in quo confidunt homines, & non est finis acquisitionis eorum? qui argentum fabricant & solliciti sunt, nec est inventio operum illorum?

19 Exterminati sunt, & ad inferos descenderunt, & alii loco eorum surrexerunt.

20 Juvenes viderunt lumen, & habitaverunt super terram: viam autem disciplinæ ignoraverunt.

21 Neque intellexerunt semitas ejus, neque filii eorum susceperunt eam, a facie ipsorum longe facta est:

22 Non est audita in Terra Chanaan, neque visa est in Theman.

23 Filii quoque Agar, qui exquirunt prudentiam, quæ de terra est, negotiatores Merthæ, & Theman, & fabulatores, & exquirtores prudentiæ & intelligentiæ: viam autem sapientiæ nescierunt, neque commemorati sunt semitas ejus.

24 O Israel, quam magna est domus Dei, & ingens locus possessionis ejus!

25 Magnus est, & non habet finem: excelsus & immensus.

26 Ibi fuerunt gigantes nominati illi, qui ab initio fuerunt, statura magna, scientes bellum.

27 Non hos elegit Dominus, neque viam disciplinæ invenerunt: propterea perierunt.

28 Et quoniam non habuerunt sapientiam, interierunt propter suam insipientiam.

29 Quis ascendit in cælum, & accepit eam, & eduxit eam de nubibus?

30 Quis transfretavit mare, & invenit illam, & attulit illam super aurum electum?

31 Non est qui possit scire vias ejus, neque qui exquirat semitas ejus.

32 Sed qui scit universa, novit eam, & adinvenit eam prudentia sua: qui præparavit terram in æterno tempore, & replevit eam pecudibus, & quadrupedibus:

33 Qui emittit lumen, & vadit: & vocavit illud, & obedit illi in tremore.

34 Stellæ autem dederunt lumen in custodiis suis, & lætatae sunt:

35 Vocatae sunt, & dixerunt: Adsumus: & iuxerunt ei cum jucunditate, qui fecit illas.

36 Hic est Deus noster, & non estimabitur alius adversum eum.

37 Hic advenit omnem viam disciplinæ, & tradidit illam Jacob puero suo, & Israel dilecto suo.

38 Post hæc in terris visus est; & cum hominibus conversatus est.

CAPUT IV.

Jerusalem suam lugeat desolationem, hortaturque filios suos ut forti sint animo: nam sicut propter ipsorum peccata Deus eos tradidit adversariis, ita eis liberatis, punit hostes ipsorum.

1 **H**ic liber mandatorum Dei, & lex, quæ est in æternum: omnes, qui tenent eam, pervenient ad vitam; qui autem dereliquerunt eam, in mortem.

2 Convertere Jacob, & apprehende eam, ambula per viam ad splendorem ejus contra lumen ejus.

3 Ne tradas alteri gloriam tuam, & dignitatem tuam genti alienæ.

4 Beati sumus Israel: quia quæ Deo placent, manifesta sunt nobis.

5 Animæquior esto populus Dei, memorabilis Israel:

6 Venundati estis Gentibus non in perditionem: sed propter quod in ira ad iracundiam provocastis Deum, traditi estis adversariis.

7 Exacerbatis enim eum, qui fecit vos, Deum æternum, immolantes demoniis, & non Deo.

8 Obliti enim estis Deum, qui nutrit vos, & contristastis nutricem vestram Jerusalem.

9 Vidit enim iracundiam a Deo venientem vobis, & dixit: Audite confines Sion, adduxit enim mihi Deus luctum magnum:

10 Vidi enim captivitatem populi mei, filiorum meorum, & filiarum, quam superduxit illis æternus.

11 Nutrivi enim illos cum jucunditate: dimisi autem illos cum fletu & luctu.

12 Nemo gaudeat super me viduam, & desolatam: a multis derelicta sum propter peccata

cata filiorum meorum, quia declinaverunt a lege Dei.

13 Justitias autem ipsius nescierunt, nec ambulaverunt per vias mandatorum Dei, neque per semitas veritatis ejus cum justitia ingressi sunt.

14 Veniant confines Sion, & memorentur captivitatem filiorum, & filiarum mearum, quam superduxit illis æternus.

15 Adduxit enim super illos gentem de longinquo, gentem improbam, & alterius linguæ:

16 Qui non sunt reveriti fenem, neque puorum miserti sunt, & abduxerunt dilectos viduæ, & a filiis unicam desolaverunt.

17 Ego autem quid possum adjuvare vos?

18 Qui enim adduxit super vos mala, ipse vos eripiet de manibus inimicorum vestrorum.

19 Ambulate filii, ambulate: ego enim derelicta sum sola.

20 Exui me stola pacis, indui autem me sacco obsecrationis, & clamabo ad Altissimum in diebus meis.

21 Animæquiores estote filii, clamate ad Dominum, & eripiet vos de manu principum inimicorum.

22 Ego enim speravi in æternum salutem vestram: & venit mihi gaudium a sancto super misericordia, quæ veniet vobis ab æterno salutari nostro.

23 Emisi enim vos cum luctu & ploratu: reducet autem vos mihi Dominus cum gaudio & jucunditate in sempiternum.

24 Sicut enim viderunt vicina Sion captivitatem vestram a Deo, sic videbunt & in celeritate salutem vestram a Deo, quæ superveniet vobis cum honore magno, & splendore æterno.

25 Filii patienter sustinete iram, quæ supervenit vobis: persecutus est enim te inimicus tuus, sed cito videbis perditionem ipsius, & super cerices ipsius ascendes.

26 Delicati mei ambulaverunt vias asperas: ducti sunt enim ut grex direptus ab inimicis.

27 Animæquiores estote filii, & proclamate ad

Dominum : erit enim memoria vestra ab eo qui duxit vos.

28 Sicut enim fuit sensus vester, ut erraretis a Deo : decies tantum iterum convertentes requiritis eum.

29 Qui enim induxit vobis mala, ipse rursus adducet vobis sempiternam jucunditatem cum salute vestra.

30 Animum qui est Jerusalem, exhortatur enim te, qui te nominavit.

31 Nocentes peribunt, qui te vexaverunt : & qui gratulati sunt in tua ruina, punientur.

32 Civitates, quibus servierunt filii tui, punientur : & quæ acceperunt filios tuos.

33 Sicut enim gavisus est in tua ruina, & lætata est in casu tuo, sic contristabitur in sua desolatione.

34 Et amputabitur exultatio multitudinis ejus, & gaudium ejus erit in luctum.

35 Ignis enim superveniet ei ab æterno in longiturnis diebus, & habitabitur a demoniis in multitudine temporis.

* Infra
5. 3.

36 * Circumspice Jerusalem ad Orientem, & vide jucunditatem a Deo tibi venientem.

37 Ecce enim veniunt filii tui, quos dimissisti dispersos, veniunt collecti ab Oriente usque ad Occidentem, in verbo sancti gaudentes in honorem Dei.

C A P U T V.

Jubetur Jerusalem luctum exuere, eo quod filii ejus cum ignominia ducti in captivitatem, cum gloria sint ad eam reducendi.

1 **E**Xue te Jerusalem stola luctus, & vexationis tuæ : & indue te decore, & honore ejus, quæ a Deo tibi est sempiternæ gloriæ.

2 Circumdabit te Deus diploide justitiæ, & imponet mitram capiti honoris æterni.

3 Deus enim ostendet splendorem suum in te omni, qui sub cælo est.

4 Nominabitur enim tibi nomen tuum a Deo in sempiternum : Pax justitiæ, & honor pietatis.

5 Exurge Jerusalem, & sta in excelso : * & circumspice ad Orientem, & vide collectos filios tuos ab Oriente sole usque ad Occidentem, in verbo Sancti gaudentes Dei memoria. ^{Supra 4. 35.}

6 Exierunt enim abs te pedibus ducti ab inimicis : adducet autem illos Dominus ad te portatos in honore sicut filios regni.

7 Constituit enim Deus humiliare omnem montem excelsum, & rupes perennes, & convalles replere in æqualitatem terræ : ut ambulet Israel diligenter in honorem Dei.

8 Obumbraverunt autem & sylvæ, & omne lignum suavitatis Israel ex mandato Dei.

9 Adducet enim Deus Israel cum jucunditate in lumine majestatis suæ, cum misericordia, & justitia, quæ est ex ipso.

C A P U T VI.

Judeos apud Babylonios captivos vaticinatur Jeremias post septem generationes liberandos : hortaturque ut sibi caveant ab illorum idololatria, ostendens a plurimis effectibus imbecillia esse idola, penitusque sensu carentia, ac vanissima.

Exemplar epistolæ, quam misit Jeremias ad abducendos captivos in Babyloniam a rege Babyloniorum, ut annuntiaret illis secundum quod præceptum est illi a Deo.

1 * PROPTER peccata, quæ peccastis ante Deum, abducemini in Babyloniam captivi a Nabuchodonosor rege Babyloniorum. ^{Jer. 25. 9.}

2 Ingressi itaque in Babylonem, eritis ibi annis plurimis, & temporibus longis, usque ad generationes septem : post hoc autem educam vos inde cum pace.

3 * Nunc autem videbitis in Babylonia deos aureos, & argenteos, & lapideos & ligneos in humeris portari, ostentantes metum Gentibus. ^{Isa. 44. 30.}

4 Videte ergo ne & vos similes efficiamini factis alienis, & metuatis, & metus vos capiat in ipsis.

5 Visa itaque turba de retro, & ab ante, adorantes, dicite in cordibus vestris : Te oportet adorari Domine.

6 Angelus enim meus vobiscum est: ipse autem exquiram animas vestras.

7 Nam lingua ipsorum polita a fabro, ipsa etiam inaurata, & inargentata falsa sunt, & non possunt loqui.

8 Et sicut virgini amanti ornamenta: ita accepto auro fabricati sunt.

9 Coronas certe aureas habent super capita sua dii illorum: unde subtrahunt sacerdotes ab eis aurum, & argentum, & erogant illud in semet ipsos.

10 Dant autem & ex ipso prostituta, & meretrices ornant: & iterum eum receperint illud a meretricibus, ornant deos suos.

11 Hi autem non liberantur ab æruginè & tinea.

12 Operitis autem illis veste purpurea, extergunt faciem ipsorum propter pulverem domus, qui est plurimus inter eos.

13 Sceptum autem habet ut homo, sicut iudex regionis, qui in se peccantem non interficit.

14 Habet etiam in manu gladium, & securum, se autem de bello, & a latronibus non liberat. Unde vobis notum sit quia non sunt dii.

15 Non ergo timueritis eos. Sicut enim vasa hominis contractum inutile efficitur, tales sunt & dii illorum.

16 Constitutis illis in domo, oculi eorum pleni sunt pulvere a pedibus introeuntium.

17 Et sicut alicui qui regem offendit, circumspiciuntur: ita tutantur sacerdotes officia clausuris, & seris, ne a latronibus exspolientur.

18 Lucernas accendunt illis, & quidem multas, ex quibus nullam videre possunt: sunt autem sicut trabes in domo.

19 Corda vero eorum dicunt elingere serpentes, qui de terra sunt, dum comedunt eos, & vestimentum ipsorum, & non sentiunt.

20 Nigrae fiunt facies eorum a fumo, qui in domo fit.

21 Supra corpus eorum, & supra caput eorum volant noctuæ, & hirundines, & aves etiam similiae & cæcæ.

22 Unde sciatis, quia non sunt dii. Ne ergo timueritis eos.

23 Aurum etiam quod habent, ad speciem est. Nisi aliquis extenderit æruginem, non fulgebunt: neque enim dum conflarentur, sentiebant.

24 Ex omni pretio empta sunt, in quibus spiritus non inest ipsis.

25 * Sine pedibus in humeris portantur, ostentantes ignobilitatem suam hominibus. Confundantur etiam, qui colunt ea. * Ipsi. 46. 7.

26 Propterea si ceciderint in terram, a semetipsis non confurgunt: neque si quis eum statuerit rectum, per semetipsum stabit, sed sicut mortuis munera eorum illis apponuntur.

27 Hostias illorum vendunt sacerdotes ipsorum, & abutuntur: similiter & mulieres eorum decerpentes, neque infirmo, neque mendicanti aliquid impertiunt.

28 De sacrificiis eorum scætæ, & menstruata contingunt. Scientes itaque ex his, quia non sunt dii, ne timeatis eos.

29 Unde enim vocantur dii? Quia mulieres apponunt diis argenteis, & aureis, & ligneis:

30 Et in domibus eorum sacerdotes sedent, habentes tunicas scissas, & capita, & barbam rasam, quorum capita nuda sunt.

31 Rugiunt autem clamantes contra deos suos, sicut in cena mortui.

32 Vestimenta eorum auferunt sacerdotes, & vestiunt uxores suas, & filios suos.

33 Neque si quid mali patiuntur ab aliquo, neque si quid boni, poterunt retribuere: neque regem constituere possunt, neque auferre.

34 Similiter neque dare divitias possunt, neque malum retribuere. Si quis illis votum dixerit, & non reddiderit: neque hoc requirunt.

35 Hominem a morte non liberant, neque infirmum a potentiori eripiunt.

36 Hominem cæcum ad visum non restitunt, de necessitate hominem non liberabunt.

37 Viduæ non miserebuntur, neque orphanis beneficient.

38 Lapidibus de monte fimiles sunt dii illorum,

rum, lignei, & lapidei, & aurei, & argentei. Qui autem colunt ea, confundentur.

39 Quomodo ergo æstimandum est, aut dicendum, illos esse deos?

40 Adhuc enim ipsi Chaldæis non honorantibus ea: qui cum audierint mutum non posse loqui, offerunt illud ad Bel, postulantes ab eo loqui.

41 Quasi possent sentire qui non habent motum, & ipsi cum intellexerint, relinquunt ea: sensum enim non habent ipsi dii illorum.

42 Mulieres autem circumdate funibus in viis sedent, succedentes ossa olivarum,

43 Cum autem aliqua ex ipsis attracta ab aliquo transeunte dormierit cum eo, proximæ suæ exprobrat quod ea non sit digna habita sicut ipsa, neque funis ejus disruptus sit.

44 Omnia autem quæ illis fiunt, falsa sunt. Quomodo æstimandum aut dicendum est, illos esse deos?

45 A fabris autem, & ab aurificibus, facta sunt. Nihil aliud erunt, nisi ad quod volunt esse sacerdotes.

46 Artifices etiam ipsi, qui ea faciunt, non sunt multi temporis. Numquid ergo possunt ea quæ fabricata sunt ab ipsis esse dii?

47 Reliquerunt autem falsa, & opprobrium postea futuris.

48 Nam cum supervenerit illis prælium, & mala: cogitant sacerdotes apud se, ubi se abscondant cum illis.

49 Quomodo ergo sentiri debeant quoniam dii sunt, qui nec de bello se liberant neque de malis se eripiunt?

50 Nam cum sunt lignea, inaurata, & inargentata, scietur postea quia falsa sunt ab universis Gentibus, & regibus: quæ manifesta sunt quia non sunt dii, sed opera manuum hominum, & nullum Dei opus cum illis.

51 Unde ergo notum est, quia non sunt dii, sed opera manuum hominum, & nullum Dei opus in ipsis est?

52 Regem regioni non suscitant, neque pluviam hominibus dabunt:

53 Ju-

53 Judicium quoque non discernent, neque regiones liberabunt ab injuria: quia nihil possunt, sicut corniculæ inter medium cœli, & terræ.

54 Etenim cum inciderit ignis in domum deorum ligneorum, argenteorum, & aureorum, sacerdotes quidam ipsorum fugient, & liberabuntur: ipsi vero sicut trabes in medio comburentur.

55 Regi autem, & bello non resistent. Quomodo ergo æstimandum est, aut recipiendum quia dii sunt?

56 Non a furibus, neque a latronibus se liberabunt dii lignei, & lapidei, & inaurati; & inargentati, quibus hi qui fortiores sunt,

57 Aurum, & argentum, & vestimentum, quo operati sunt, auferent illis, & abibunt, nec sibi auxilium ferent.

58 Itaque melius est esse regem ostentantem virtutem suam: aut vas in domo utile, in quo gloriabitur qui possidet illud: vel ostium in domo, quod custodit quæ in ipsa sunt, quam falsi dii.

59 Sol quidem, & luna, ac sidera cum sint splendida, & emissa ad utilitates, obaudiunt.

60 Similiter & fulgur cum apparuerit, perspicuum est: id ipsum autem & spiritus in omni regione spirat.

61 Et nubes, quibus cum imperatum fuerit a Deo perambulare universum orbem, perficiunt quod imperatum est eis.

62 Ignis etiam missus desuper ut consumat montes, & sylvas, facit quod præceptum est ei. Hæc autem neque speciebus, neque virtutibus uni eorum similia sunt.

63 Unde neque existimandum est, neque dicendum, illos esse deos, quando non possunt neque judicium judicare, neque quidquam facere hominibus.

64 Scientes itaque quia non sunt dii, ne ergo timueritis eos:

65 Neque enim regibus maledicent, neque benedicent.

66 Signa etiam in cœlo Gentibus non ostendent neque

neque ut sol lucebant, neque illuminabant ut luna.

67 Bestiæ meliores sunt illis, quæ possunt fugere sub tectum, ac prodesse sibi.

68 Nullo itaque modo nobis est manifestum quia sunt dii: propter quod ne timeatis eos.

69 Nam sicut in cucumerario formido nihil custodit: ita sunt dii illorum lignei, & argentei, & inaurati.

70 Eodem modo & in horto spina alba, supra quam omnis avis sedet. Similiter & mortuo projecto in tenebris similes sunt dii illorum lignei, & inaurati, & inargentati.

71 A purpura quoque & murice, quæ supra illos timeant, scietis itaque quia non sunt dii. Ipsi etiam postremo comeduntur, & erunt opprobrium in regione.

72 Melior est homo iustus, quia non habet simulacra: nam erit longe ab opprobriis.

PROPHETIA EZECHIELIS.

CAPUT PRIMUM.

Tempus & locus quibus Ezechielis offensæ sunt visiones Dei: nempe in medio ignis similitudo quatuor animalium quæ describuntur, similiter & rotarum, firmamenti, throni & hominis in throno sedentis igne circumdati.

* Infra
3. 23. &
10. 27.
& 43. 3.

ET factum est in trigesimo anno, in quarto, in quinta mensis, cum essem in medio captivorum, juxta fluvium Chobar, aperti sunt cæli, & vidi visiones Dei.

2 In quinta mensis, ipse est annus quintus transmigrationis regis Joachin,

3 Fa-

3 Factum est verbum Domini ad Ezechielem filium Buzi sacerdotem in terra Chaldæorum; secus flumen Chobar: & facta est super eum ibi manus Domini.

4 Et vidi, & ecce ventus turbinis veniebat ab Aquilone: & nubes magna, & ignis involvens, & splendor in circuitu ejus: & de medio ejus quasi species electri, id est de medio ignis:

5 Et in medio ejus similitudo quatuor animalium: & hic aspectus eorum, similitudo hominis in eis.

6 Quatuor facies uni, & quatuor pennæ uni.

7 Pedes eorum pedes recti, & planta pedis eorum quasi planta pedis vituli, & scintillæ quasi aspectus aris candentis.

8 Et manus hominis sub pennis eorum in quatuor partibus: & facies, & pennas per quatuor partes habebant.

9 Junctæque erant pennæ eorum alterius ad alterum, non revertebantur cum incederent: sed unumquodque ante faciem suam gradiebatur.

10 Similitudo autem vultus eorum: facies hominis, & facies leonis a dextris ipsorum quatuor: facies autem bovis a sinistris ipsorum quatuor, & facies aquilæ desuper ipsorum quatuor.

11 Facies eorum, & pennæ eorum extentæ desuper: duæ pennæ singulorum jungebantur, & duæ tegebant corpora eorum:

12 Et unumquodque eorum coram facie sua ambulabat: ubi erat impetus spiritus, illic gradiebantur, nec revertebantur cum ambularent.

13 Et similitudo animalium, aspectus eorum quasi carbonum ignis ardentium, & quasi aspectus lampadarum. Hæc erat visio discurrens in medio animalium, splendor ignis, & de igne fulgur egrediens.

14 Et animalia ibant, & revertebantur in similitudinem fulguris coruscantis.

15 Cum-

15 Cumque aspicerem animalia, apparuit rota una super terram iuxta animalia, habens quatuor facies.

16 Et aspectus rotarum, & opus earum, quasi visio maris: & una similitudo ipsarum quatuor: & aspectus earum & opera, quasi sit rota in medio rotæ.

17 Per quatuor partes earum euntes ibant: & non revertentur, cum ambularent.

18 Statura quoque erat rotis, & altitudo, & horribilis aspectus: & totum corpus oculis plenum in circuitu ipsarum quatuor,

19 Cumque ambularent animalia, ambulabant pariter & rotæ iuxta ea: & cum elevarentur animalia de terra, elevabantur simul & rotæ.

20 Quocumque ibat spiritus, illuc eunte spiritu, & rotæ pariter elevabantur, sequentes eum. Spiritus enim vitæ erat in rotis.

21 Cum euntibus ibant, & cum stantibus stabant: & cum elevatis a terra, pariter elevabantur & rotæ, sequentes ea: quia spiritus vitæ erat in rotis.

22 Et similitudo super capita animalium firmamenti, quasi aspectus crystalli horribilis, & extensus super capita eorum desuper.

23 Sub firmamento autem pennæ eorum rectæ alterius ad alterum: unumquodque duabus alis velabat corpus suum, & alterum similiter velabatur.

24 Et audiebam sonum alarum, quasi sonum aquarum multarum, quasi sonum sublimis Dei: cum ambularent quasi sonus erat multitudinis ut sonus castrorum. Cumque starent, demittebantur pennæ eorum.

25 Nam cum fieret vox super firmamentum, quod erat super caput eorum, stabant, & sub mittebant alas suas.

26 Et super firmamentum, quod erat immineens capiti eorum, quasi aspectus lapidis sapphiri similitudo throni: & super similitudinem throni, similitudo quasi aspectus hominis desuper.

27 Et

27 Et vidi quasi speciem electri, velut aspectum ignis, intrinsecus ejus per circuitum: a lumbis ejus & desuper, & a lumbis ejus usque deorsum, vidi quasi speciem ignis splendentis in circuitu.

28 Velut aspectum arcus cum fuerit in nubæ in die pluvie. Hic erat aspectus splendoris per gyrum.

CAPUT II.

Roboratur propheta exterritus, ut intrepide arguat rebelles filios Israel, si quomodo tandem ab inveteratis peccatis resipiscant; & jubetur comedere librum scriptum intus & foris, in quo erant lamentationes, & carmen, & væ.

I Hæc visio similitudinis gloriæ Domini. Et vidi, & cecidi in faciem meam, & audivi vocem loquentis. Et dixit ad me: Fili hominis, sta super pedes tuos, & loquar tecum.

1 Et ingressus est in me spiritus, postquam locutus est mihi, & statuit me supra pedes meos: & audivi loquentem ad me,

2 Et dicentem: Fili hominis, mitto ego te ad filios Israel, ad Gentes apostatrices, quæ recesserunt a me: ipsi & patres eorum prævaricati sunt pactum meum usque ad diem hanc.

3 Et filii dura facie, & indomabili corde sunt, ad quos ego mitto te: & dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus:

4 Si forte vel ipsi audiant, & si forte quiescant, quoniam domus exasperans est: & scient quia propheta fuerit in medio eorum.

5 Tu ergo filii hominis ne timeas eos, neque sermones eorum metuas: quoniam increduli & subversores sunt tecum, & cum scorpionibus habitas. Verba eorum ne timeas, & vultus eorum ne formides, quia domus exasperans est.

6 Loqueris ergo verba mea ad eos, si forte audiant, & quiescant: quoniam irritatores sunt.

8 Tu

8 Tu autem fili hominis audi, quaecumque loquor ad te: & noli esse exasperans sicut domus exasperatrix est: aperi os tuum & comede, quaecumque ego do tibi.

9 Et vidi, & ecce manus missa ad me, in qua erat involutus liber: & expandit illum coram me, * qui erat scriptus intus, & foris: & scripta erant in eo lamentationes, & carnea, & v̄a.

CAPUT III.

Comesto libro datur Propheta facies adamantina, ut intrepide arguat durissimos filios Israel in transmigratione constitutos: missus autem constituitur speculator, qui se visum imminens malum non annuntiaverit, ejus qui perit reus efficitur: si autem annuntiaverit, animam suam liberat, etiamsi alius pereat: deinde campum ingressus, visaque ibi gloria Domini, jubetur in domo sua includi, tanquam vincus ac mutus.

1 ET dixit ad me: Fili hominis quodcumque inveneris comede: comede volumen istud, & vadens loquere ad filios Israel.

2 Et aperui os meum, & cibavit me volumine illo:

3 Et dixit ad me: Fili hominis venter tuus comedet, & viscera tua complebeantur volumine isto, quod ego do tibi. * Et comedi illud: & factum est in ore meo sicut mel dulce.

4 Et dixit ad me: Fili hominis vade ad domum Israel, & loqueris verba mea ad eos.

5 Non enim ad populum profundi sermonis, & ignotae linguae tu mitteris, ad domum Israel:

6 Neque ad populos multos profundi sermonis, & ignotae linguae, quorum non possis audire sermones: & si ad illos mittereris, ipsi audirent te.

7 Domus autem Israel nolunt audire te: quia nolunt audire me. Omnis quippe domus Israel atriata fronte est, & duro corde.

8 Ec.

8 Ecce dedi faciem tuam valentiorē faciebus eorum, & frontem tuam duriorē frontibus eorum.

9 Ut adamantem, & ut silicem dedi faciem tuam: ne timeas eos, neque metuas a facie eorum: quia domus exasperans est.

10 Et dixit ad me: Fili hominis omnes sermones meos, quos ego loquor ad te, assume in corde tuo, & auribus tuis audi;

11 Et vade, ingredi ad transmigrationem, ad filios populi tui, & loqueris ad eos, & dices eis: Hæc dicit Dominus Deus: si forte audiant, & quiescant.

12 Et assumpsit me spiritus, & audivi post me vocem commotionis magnæ: Benedicta gloria Domini de loco suo,

13 Et vocem alarum animalium percutientium alteram ad alteram, & vocem rotarum sequentium animalia, & vocem commotionis magnæ.

14 Spiritus quoque levavit me, & assumpsit me: & abii amarus in indignatione spiritus mei: manus enim Domini erat mecum, confortans me.

15 Et veni ad transmigrationem, ad acervum novarum frugum, ad eos, qui habitabant juxta flumen Chobar, & sedi ubi illi sedebant: & mansi ibi septem diebus moriens in medio eorum.

16 Cum autem pertransissent septem dies, factum est verbum Domini ad me, dicens:

17 Fili hominis speculatorem dedi te domui Israel: & audies de ore meo verbum, & annuntiabis eis ex me.

18 Si dicente me ad impium: Morte morieris: non annuntiaveris ei, neque loquutus fueris, ut avertatur a via sua impia, & vivat: ipse impius in iniquitate sua morietur, sanguinem autem ejus de manu tua requiram.

19 Si autem tu annuntiaveris impio, & ille non fuerit convertus ab impietate sua, & a via sua impia, ipse quidem in iniquitate sua morietur, tu autem animam tuam liberasti.

20 Sed

20 Sed & si conversus justus a justitia sua fuerit, & fecerit iniquitatem: ponam offendiculum coram eo, ipse morietur, quia non annuntiasti ei: in peccato suo morietur, & non erunt in memoria justitiæ ejus, quas fecit: sanguinem vero ejus de manu tua requiram.

21 Si autem tu annuntiaveris justo, ut non peccet justus, & ille non peccaverit: vivens vivet, quia annuntiasti ei, & tu animam tuam liberaisti.

22 Et facta est super me manus Domini, & dixit ad me: Surgens egredere in campum, & ibi loquar tecum.

23 Et surgens egressus sum in campum: & ecce ibi gloria Domini stabat quasi gloria, quam vidi * supra^{Supr.} I. 30. juxta fluvium Chobar: & cecidi in faciem meam.

24 Et ingressus est in me spiritus, & statuit me super pedes meos: & locutus est mihi, & dixit ad me: Ingredere, & includere in medio domus tuæ.

25 Et tu fili hominis: ecce data sunt super te vincula, & ligabunt te in eis, & non egredieris de medio eorum.

26 Et linguam tuam adherere faciam palato tuo, & eris mutus, nec quasi vir objurgans: quia domus exasperans est.

27 Cum autem locutus fuero tibi, aperiam os tuum, & dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Qui audit, audiat: & qui quiescit, quiescat: quia domus exasperans est.

CAPUT IV.

Jubetur propheta signare obsidionem Jerusalem, ac dormire super latus sinistrum 390. diebus, super dextrum vero 40. ac vilem cibum & fæde confectum sibi preparare; quibus designet calamitatem filiorum Israel, obsidionem & afflictionem habitantium Jerusalem.

1 **E**T tu fili hominis sume tibi laterem, & pones eum coram te: & describes in eo civitatem Jerusalem.

2 Et

2 Et ordinabis adversus eam obsidionem, & ædificabis munitiones, & comportabis aggerem, & dabis contra eam castra, & pones arietes in gyro.

3 Et tu sume tibi sartagine ferream, & pones eam in murum ferreum inter te, & inter civitatem: & obfirmabis faciem tuam ad eam, & erit in obsidionem, & circumdabis eam: signum est domu Israel.

4 Et tu dormies super latus tuum sinistrum: & pones iniquitates domus Israel super eo numero dierum, quibus dormies super illud, & assumes iniquitatem eorum.

5 Ego autem dedi tibi annos iniquitatis eorum, numero dierum trecentos & nonaginta dies: & portabis iniquitatem domus Israel.

6 Et cum compleveris hæc, dormies super latus tuum dextrum secundo: & * assumes iniquitatem domus Juda quadraginta diebus: diem pro anno, diem, inquam, pro anno dedi tibi. * Num. 14. 34.

7 Et ad obsidionem Jerusalem convertes faciem tuam, & brachium tuum erit extentum: & prophetabis adversus eam.

8 Ecce circumdedi te vinculis: & non te convertes a latere tuo in latus aliud, donec compleas dies obsidionis tuæ.

9 Et tu sume tibi frumentum, & hordeum, & fabam, & lentem, & milium, & viciam: & mites ea in vas unum, & facies tibi panes numero dierum, quibus dormies super latus tuum: trecentis & nonaginta diebus comedes illud.

10 Cibus autem tuus, quo vesceris, erit in pondere viginii stateres in die: a tempore usque ad tempus comedes illud.

11 Et aquam in mensura bibes, sextam partem hin: a tempore usque ad tempus bibes illud.

12 Et quasi subcinericium hordeaceum comedes illud: & stercore, quod egreditur de homine, operies illud in oculis eorum.

13 Et dixit Dominus: Sic comedent filii Israel * panem suum pollutum inter Gentes, ad quas ejiciam eos. * Osee 9. 4.

14 Et dixi: A, a, a, Domine Deus, ecce anima S ma

ma mea non est polluta, & morticinum, & laceratum a bestiis non comedi ab infantia mea usque nunc, & non est ingressa in os meum omnis caro immunda.

15 Et dixit ad me: Ecce dedi tibi fimum bonum pro stercoreibus humanis: & facies panem tuum in eo.

16 Et dixit ad me: Fili hominis: * Ecce ego conteram baculum panis in Jerusalem: & comedent panem in pondere, & in sollicitudine: & aquam in mensura, & in angustia bibent:

17 Ut deficientibus panem & aqua, corruat uniuersusque ad fratrem suum: & contabescant in iniquitatibus suis.

CAPUT V.

Per detonsos capitis & barbe propheta pilos iussu Domini, varieque consumptos, designantur Judaei, propter sua peccata fame & gladio consumendi: sic ut patres filios, & filii patres comedant; reliqui vero in captivitatem ducendi, ubi sint opprobrium ac stupor Gentibus, quarum superarunt scelera.

1 **E**T tu fili hominis sume tibi gladium acutum, radentem pilos: & assumes eum, & duces per caput tuum, & per barbam tuam: & assumes tibi sinteram ponderis, & divides eos.

2 Tertiam partem igni combures in medio civitatis, juxta completionem dierum obsidionis: & assumes tertiam partem, & concides gladio in circuitu ejus: tertiam vero aliam disperges in ventum, & gladium nudabo post eos.

3 Et limes inde parvum numerum: & ligabis eos in summitate pallii tui.

4 Et ex eis rursum tolles, & projicies eos in medio ignis, & combures eos igni: & ex eo egredietur ignis in omnem domum Israel.

5 Hæc dicit Dominus Deus: Ista est Jerusalem, in medio gentium posui eam, & in circuitu ejus terras.

6 Et contempsit judicia mea, ut plus esset impia quam Gentes: & præcepta mea ultra quam terræ, quæ in circuitu ejus sunt. Judicia enim mea

* Isra.
5. 16.
14. 13

mea projecerunt, & in præceptis meis non ambulaverunt.

7 Idcirco hæc dicit Dominus Deus: Quia superastis Gentes, quæ in circuitu vestro sunt, & in præceptis meis non ambulastis, & judicia mea non fecistis, & juxta judicia Gentium, quæ in circuitu vestro sunt, non estis operati;

8 Ideo hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad te, & ipse ego faciam in medio tui judicia in oculis gentium.

9 Et faciam in te quod non feci, & quibus similia ultra non faciam propter omnes abominaciones tuas.

10 Ideo patres comedent filios in medio tui, & filii comedent patres suos, & faciam in te judicia: & ventilabo uniuersas reliquias tuas in omnem ventum.

11 Idcirco vivo ego, dicit Dominus Deus: Nisi pro eo quod sanctum meum violasti in omnibus offensionibus tuis, & in cunctis abominacionibus tuis: ego quoque confringam, & non parcet oculus meus, & non miserebor.

12 Tertia pars tui peste morietur, & fame consumetur in medio tui: & tertia pars tui in gladio cadet in circuitu tuo: tertiam vero partem tuam in omnem ventum dispergam, & gladium evaginabo post eos.

13 Et complebo furorem meum, & requiescere faciam indignationem meam in eis, & consolabor: & scient quia ego Dominus locutus sum in zelo meo, cum implevero indignationem meam in eis.

14 Et dabo tibi in desertum & in opprobrium Gentibus, quæ in circuitu tuo sunt, in conspectu omnis prætereantis.

15 Et eris opprobrium, & blasphemia, exemplum, & stupor in Gentibus, quæ in circuitu tuo sunt, cum fecero in te judicia in furore & in indignatione, & in increpacionibus iræ.

16 Ego Dominus locutus sum: Quando misero sagittas famis pessimas in eos: quæ erunt mortifera, & quas mittam, ut disperdam vos: & faciam

* *Supra*
4. 16.
Infra. 14.
13.
mem congregabo super vos, & * conteram in vobis baculum panis.

17 Et immittam in vos famem, & bestias pestifimas usque ad internecionem: & pestilentia, & sanguis transibunt per te, & gladium inducam super te. Ego Dominus locutus sum.

CAPUT VI.

Propter multiplicem idololatriam filiorum Israel, pradicuntur eorum urbes & excelsa dissipanda, & qui pestem, gladium & famem evaserint, dispergentur inter Gentes, ubi malis pressi, convertentur ad Dominum.

1 **E**T factus est sermo Domini ad me, dicens:

2 Fili hominis pone faciem tuam ad montes Israel, & prophetabis ad eos,

3 Et dices: * Montes Israel audite verbum Domini Dei: Hæc dicit Dominus Deus montibus, & collibus, rupibus, & vallibus: Ecce ego inducam super vos gladium, & disperdam excelsa vestra,

4 Et demoliar aras vestras, & confringentur simulachra vestra: & dejiciam interfectos vestros ante idola vestra.

5 Et dabo cadavera filiorum Israel ante faciem simulachrorum vestrorum: & dispergam ossa vestra circum aras vestras

6 In omnibus habitationibus vestris. Urbes desertæ erunt, & excelsa demolientur, & dissipabuntur: & interibunt aræ vestræ, & confringentur: & cessabunt idola vestra, & conterentur delubra vestra, & delebuntur opera vestra.

7 Et cadet interfectus in medio vestri: & scietis, quia ego sum Dominus.

8 Et relinquam in vobis eos, qui fugerint gladium in Gentibus, cum disperfero vos in terris.

9 Et recordabuntur mei liberati vestri in Gentibus, ad quas captivi ducti sunt: quia contrivi cor eorum fornicans, & recedens a me; & oculos eorum fornicantes post idola sua: & displicebunt sibi super malis, quæ fecerunt in universis abominationibus suis.

10 Et

10 Et scietis, quia ego Dominus non frustra locutus sum, ut facerem eis malum hoc.

11 Hæc dicit Dominus Deus: Percute manum tuam, & allide pedem tuum, & dic: Heu, ad omnes abominaciones malorum domus Israel: quia gladio, fame, & peste ruituri sunt.

12 Qui longe est, peste morietur: qui autem prope, gladio corruet: & qui relictus fuerit, & obsessus, fame morietur: & complebo indignationem meam in eis.

13 Et scietis quia ego Dominus, cum fuerint interfecti vestri in medio idolorum vestrorum in circuitu ararum vestrarum, in omni colle excelsa, & in cunctis summitatibus montium, & subtus omne lignum nemorosum, & subtus universam quercum frondosam, locum, ubi accenderunt thura redolentia universis Idolis suis.

14 Et extendam manum meam super eos: & faciam terram desolatam, & deslitutam a deserto Deblatha in omnibus habitationibus eorum: & scietis, quia ego Dominus.

CAPUT VII.

Denuntiat propheta totius terræ Juda extremam & inevitabilem vastationem proxime imminere propter ipsorum scelera.

1 **E**T factus est sermo Domini ad me, dicens:

2 Et tu fili hominis, hæc dicit Dominus Deus terræ Israel: Finis venit, venit finis super quatuor plagas terræ.

3 Nunc finis super te, & immittam furorem meum in te: & iudicabo te juxta vias tuas: & ponam contra te omnes abominaciones tuas.

4 Et non parceret oculus meus super te, & non miserebor: sed vias tuas ponam super te, & abominaciones tuæ in medio tui erunt: & scietis, quia ego Dominus.

5 Hæc dicit Dominus Deus: Afflictio una, afflictio ecce venit.

6 Finis venit, venit finis, evigilavit adversum te: ecce venit.

7 Venit contritio super te, qui habitas in terra.

S 3

ra.

ra: venit tempus, prope est dies occisionis, & non gloriae montium.

8 Nunc de propinquo effundam iram meam super te, & complebo furorem meum in te: & iudicabo te iuxta vias tuas, & imponam tibi omnia scelera tua.

9 Et non parceret oculus meus, nec miserebor, sed vias tuas imponam tibi, & abominationes tuas in medio tui erunt: & scietis, quia ego sum Dominus percussiens.

10 Ecce dies, ecce venit: egressa est contritio, floruit virga, germinavit superbia:

11 Iniquitas surrexit in virga impietatis: non ex eis, & non ex populo; neque ex fonitibus eorum: & non erit requies in eis.

12 Venit tempus, appropinquavit dies: qui emit, non letetur: & qui vendit, non luceat: quia ira super omnem populum ejus.

13 Quia qui vendit, ad id, quod vendidit, non revertetur, & adhuc in viventibus vita eorum. Visio enim ad omnem multitudinem ejus non regreditur: & vir in iniquitate vitae suae non confortabitur.

14 Canite tuba, praeparantur omnes, & non est, qui vadet ad praellium: ira enim mea super universum populum ejus.

15 Gladius foris: & pestis, & fames intrinsecus: qui in agro est, gladio morietur: & qui in civitate, pestilentia, & fame devorabuntur.

16 Et salvabuntur, qui fugerint ex eis: & erunt in montibus quasi columbae convallium omnes trepidi, unusquisque in iniquitate sua.

17 Omnes manus dissolventur, & omnia genua fluent aquis.

18 * Et accigent se ciliis, & operiet eos formido, & in omni facie confusio, & in universis capitibus eorum calvitium.

19 Argentum eorum foras projicietur, & aurum eorum in sterquilinum erit. * Argentum eorum, & aurum eorum non valebit liberare eos in die furoris Domini. Animam suam non saturabunt, & ventres eorum non implebuntur: quia scandalum iniquitatis eorum factum est.

20. Et

* Isai.

15. 2.

Jerem.

48. 37.

* Prov.

11. 4.

Sophon.

1. 18.

Ezech. 5.

10.

20 Et ornamentum monilium suorum in superbiam posuerunt, & imagines abominationum suarum, & simulachrorum fecerunt ex eo: propter hoc dedi eis illud in immunditiam:

21 Et dabo illud in manus alienorum ad diripiendum, & impiis terrae in praedam, & contaminabunt illud.

22 Et avertam faciem meam ab eis, & violabunt arcanum meum: & introibunt in illud emisarii, & contaminabunt illud.

23 Fac conclusionem: quoniam terra plena est iudicio sanguinum, & civitas plena iniquitate.

24 Et adducam pessimos de Gentibus, & possidebunt domos eorum: & quiescere faciam superbiam potentium, & possidebunt sanctuariorum eorum.

25 Angustia superveniente, requirent pacem, & non erit.

26 Conturbatio super conturbationem veniet, & auditus super auditum: & quarent visionem de propheta, & lex peribit a sacerdote & consilium a senioribus.

27 Rex iugebit, & princeps induetur mœrore, & manus populi terrae conturbabuntur. Secundum viam eorum faciam eis, & secundum iudicia eorum iudicabo eos: & scient, quia ego Dominus.

CAPUT VIII.

Exechiel post visam Dei similitudinem, spiritu raptus in Jerusalem, videt pessimas Iudaeorum idololatrias sub variis figuris: quare dicit Dominus se eis non parciturum nec orationes exauditurum.

1 **E**T factum est in anno sexto, in sexto mense, in quinta mensis: ego sedebam in domo mea, & senes Iudae sedebant coram me, & cecidit ibi super me manus Domini Dei,

2 Et vidi, & ecce similitudo quasi aspectus ignis: ab aspectu lumborum ejus, & deorsum ignis: & a lumbis ejus, & sursum, quasi aspectus splendoris, ut visio electri.

3 **E**t emissa similitudo manus apprehendit me in cincinnis capitis mei: & elevavit me ^{104.} ^{14. 35.}

S 4

spiritus

'Spiritus inter' terram & cœlum : & adduxit me in Jerusalem in visione Dei, juxta ostium interioris, quod respiciebat ad aquilonem, ubi erat statutum idolum zeli ad provocandam amulationem.

4 Et ecce ibi gloria Dei Israel secundum visionem, quam videram in campo.

5 Et dixit ad me : Fili hominis, leva oculos tuos ad viam Aquilonis. Et levavi oculos meos ad viam Aquilonis : & ecce ab Aquilone portæ altaris idolum zeli in ipso introitu.

6 Et dixit ad me : Fili hominis, putasne, vides tu, quid isti faciunt, abominationes magnas, quas domus Israel facit hic, ut procul recedam a sanctuario meo? & adhuc conversus videbis abominationes majores.

7 Et introduxit me ad ostium atrii : & vidi, & ecce foramen unum in pariete.

8 Et dixit ad me : Fili hominis, fode parietem. Et cum fodissem parietem, apparuit ostium unum.

9 Et dixit ad me : Ingredere, & vide abominationes pessimas, quas isti faciunt hic.

10 Et ingressus vidi, & ecce omnis similitudo reptilium, & animalium, abominatio, & universa idola domus Israel depicta erant in pariete in circuitu per totum.

11 Et septuaginta viri de senioribus domus Israel, & Jezonias filius Saphan stabat in medio eorum, stantium ante picturas : & unusquisque habebat thuribulum in manu sua : & vapor nebulae de thure consurgebat.

12 Et dixit ad me : Certe vides filii hominis, quæ seniores domus Israel faciunt in tenebris, unusquisque in abscondito cubilis sui : dicunt enim : Non videt Dominus nos, dereliquit Dominus terram.

13 Et dixit ad me : Adhuc conversus videbis abominationes majores, quas isti faciunt.

14 Et introduxit me per ostium portæ domus Domini, quod respiciebat ad Aquilonem : & ecce ibi mulieres sedebant plangentes Adonidem.

15 Et dixit ad me : Certe vidisti filii hominis : adhuc conversus videbis abominationes majores his.

16 Et introduxit me in atrium domus Domini interiorius : & ecce in ostio templi Domini inter vestibulum & altare quasi virgintiquingue viri dorsa habentes contra templum Domini, & facies ad Orientem : & adorabant ad ortum Solis.

17 Et dixit ad me : Certe vidisti filii hominis : nunquid leve est hoc domui Juda, ut facerent abominationes istas, quas fecerunt hic : quia replentes terram iniquitate conversi sunt ad irritandum me? & ecce applicant rimum ad nares suas.

18 Ergo & ego faciam in furore : non parceret oculus meus, nec miserebor : & cum clamaverint ad aures meas voce magna, non exaudiam eos.

CAPUT IX.

Apparentes sex viri jubentur omnes in Jerusalem trucidare qui a viro lineis vestito non sunt signati : quo facto Dominus exclamanti propheta respondet id futurum exigentibus ipsorum criminibus.

1 **E**T clamavit in auribus meis voce magna, dicens : Appropinquerunt visitationes urbis, & unusquisque vas interfectionis habet in manu sua.

2 Et ecce sex viri veniebant de via portæ superioris, quæ respicit ad Aquilonem : & unusquisque vas interioris in manu ejus : vir quoque unus in medio eorum vestitus erat lineis, & atramentarium scriptoris ad renes ejus : & ingressi sunt, & steterunt juxta altare æreum.

3 Et gloria Domini Israel assumpta est de cherub, quæ erat super eum ad limen domus : & vocavit virum, qui indutus erat lineis, & atramentarium scriptoris habebat in lumbis suis.

4 Et dixit Dominus ad eum : Transi per mediam civitatem in medio Jerusalem : * & signa

thau super frontes virorum gementium & dolentium super cunctis abominationibus, quæ sunt in medio ejus.

5 Et illis dixit, audiente me: Transite per civitatem sequentes eum, & percutite: non parcat oculus vester, neque misereamini.

6 Senem, adolescentulum, & virginem, parvulum, & mulieres interficite usque ad intericionem: omnem autem, super quem videritis thau, ne occidatis: & a sanctuario meo incipite. Cæperunt ergo a viris senioribus, qui erant ante faciem domus.

7 Et dixit ad eos: Contaminate domum, & implete atria interfectis: egredimini. Et egressi sunt, & percutiebant eos, qui erant in civitate.

8 Et cæde completa, remansi ego: ruique super faciem meam, & clamans ajo: Heu, heu, heu, Domine Deus: ergone disperdes omnes reliquias Israel, effundens furorem tuum super Jerusalem?

9 Et dixit ad me: Iniquitas domus Israel, & Juda, magna est nimis valde, & repleta est terra sanguinibus, & civitas repleta est averfione: dixerunt enim: Dereliquit Dominus terram, & Dominus non videt.

10 Igitur & meus non parcat oculus, neque miserabor: viam eorum super caput eorum redam.

11 Et ecce vir, qui erat indutus lineis, qui habebat atramentarium in dorso suo, respondit verbum, dicens: Feci sicut præcepisti mihi.

CAPUT X.

Jubetur vir lineis vestitus accipere prunas ignis de medio rotarum, quæ sunt subtus Cherubim, & super civitatem effundere: describitur visio Dei, Cherubim, & quatuor rotarum.

1 **E**T vidi, & ecce in firmamento, quod erat super caput Cherubim, quasi lapis sapphirus, quasi species similitudinis folii, apparuit super ea.

2 Et

2 Et dixit ad virum qui indutus erat lineis, & ait: Ingredere in medio rotarum, quæ sunt subtus Cherubim, & imple manum tuam prunis ignis, quæ sunt inter Cherubim, & effunde super civitatem. Ingressusque est in conspectu meo:

3 Cherubim autem stabant a dextris domus, cum ingrederetur vir, & nubes implevit atrium interius.

4 Et elevata est gloria Domini desuper Cherub ad limen domus: & repleta est domus nube, & atrium repletum est splendore gloria Domini.

5 Et sonitus alarum Cherubim audiebatur usque ad atrium exterius, quasi vox Dei omnipotentis loquentis.

6 Cumque præcepisset viro, qui indutus erat lineis, dicens: Sume ignem de medio rotarum, quæ sunt inter Cherubim: ingressus ille stetit juxta rotam.

7 Et extendit Cherub manum de medio Cherubim ad ignem, qui erat inter Cherubim: & sumpsit, & dedit in manus ejus, qui indutus erat lineis: qui accipiens egressus est.

8 Et apparuit in Cherubim similitudo manus hominis subtus pennas eorum.

9 Et vidi, & ecce quatuor rotæ juxta Cherubim: rota una juxta Cherub unum, & rota alia juxta Cherub unum: species autem rotarum erat quasi visio lapidis chrysolithi.

10 Et aspectus earum similitudo una quatuor, quasi sit rota in medio rotæ.

11 Cumque ambularent, in quatuor partes gradiebantur: & non revertebantur ambulantes, sed ad locum, ad quem ire declinabat, quæ prima erat, sequebantur & ceteræ, nec convertentur.

12 Et omne corpus earum, & colla, & manus, & pennæ, & circuli plena erant oculis, in circuitu quatuor rotarum.

13 Et rotas istas vocavit volubiles, audiente me.

14 Qua-

14 Quatuor autem facies habebat unum: facies una, facies cherub: & facies secunda, facies hominis: & in tertio facies leonis: & in quarto facies aquilæ.

15 Et elevata sunt Cherubim: ipsum est animal, quod videram juxta fluvium Chobar.

16 Cumque ambularent Cherubim, ibant pariter & rotæ juxta ea: & cum elevarent Cherubim alas suas, ut exaltarentur de terra, non residebant rotæ: sed & ipsæ juxta erant.

17 Stantibus illis, stabant: & cum elevatis elevabantur. Spiritus enim vitæ erat in eis.

18 Et egressa est gloria Domini a limine templi: & stetit super Cherubim.

19 Et elevantia Cherubim alas suas, exaltata sunt a terra coram me: & illis egredientibus, rotæ quoque subsecutæ sunt: & stetit in introitu portæ domus Domini Orientalis: & gloria Dei Israel erat super ea.

20 Ipsum est animal, quod vidi subter Deum Israel * juxta fluvium Chobar: & intellexi quia Cherubim essent.

21 Quatuor vultus uni, & quatuor alæ uni: & similitudo manus hominis sub alis eorum.

22 Et similitudo vultuum eorum, ipsi vultus, quos videram juxta fluvium Chobar. & intuitus eorum, & impetus singulorum ante faciem suam ingredi.

CAPUT XI.

Adversus Jezoniam & Pheltiam, qui dicebant, pessimum tractantes consilium. Nonne dudum ædificatæ sunt domus? hæc est lebes, nos autem carnes; vaticinatur illos & quotquot nolunt respicere, puniendos: & prophetante Ezechiele mortuus est Pheltias: reliquias autem Israel dicit se reduciturum in terram israhel, & daturum eis cor carneum, ut colant ac timeant Dominum.

ET elevavit me spiritus, & introduxit me ad portam domus Domini orientalem, quæ respicit ad solis ortum: & ecce in introitu portæ vigintiquinque viri: & vidi in medio eorum Jezoniam

zoniam filium Azur, & Pheltiam filium Banajæ, principes populi.

2 Dixitque ad me: Fili hominis, hi sunt viri, qui cogitant iniquitatem, tractant consilium pessimum in urbe ista.

3 Dicentes: Nonne dudum ædificatæ sunt domus? hæc est lebes, nos autem carnes.

4 Idcirco vaticinare de eis, vaticinare fili hominis.

5 Et irruit in me spiritus Domini, & dixit ad me: Loquere: Hæc dicit Dominus: Sic locuti estis domus Israel, & cogitationes cordis vestri ego novi.

6 Plurimos occidistis in urbe hac, & implestis vias ejus interfectis.

7 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Interfecti vestri, quos posuistis in medio ejus, hi sunt carnes, & hæc est lebes: & educam vos de medio ejus.

8 Gladium metuistis, & gladium inducam super vos, ait Dominus Deus.

9 Et ejiciam vos de medio ejus, daboque vos in manu hostium, & faciam in vobis judicia.

10 Gladio cadetis: in sinibus Israel judicabo vos, & scietis, quia ego Dominus.

11 Hæc non erit vobis in lebetem: & vos non eritis in medio ejus in carnes: in sinibus Israel judicabo vos.

12 Et scietis, quia ego Dominus: quia in præceptis meis non ambulastis, & judicia mea non fecistis, sed juxta judicia Gentium, quæ in circuitu vestro sunt, estis operati.

13 Et factum est, cum prophetarem, Pheltias filius Banajæ mortuus est: & cecidi in faciem meam clamans voce magna, & dixi: Heu, heu, heu Domine Deus: consummationem tu facis reliquiarum Israel?

14 Et factum est verbum Domini ad me, dicens:

15 Fili hominis, fratres tui, fratres tui, viri propinqui tui, & omnis domus Israel, universi, quibus dixerunt habitatores Jerusalem: Longe recedi.

cedite a Domino, nobis data est terra in possessionem.

16 Propterea hæc dicit Dominus Deus, quia longe feci eos in Gentibus, & quia dispersi eos in terris: ero eis in sanctificationem modicam in terris, ad quas venerunt.

17 Propterea loquere: Hæc dicit Dominus Deus: Congregabo vos de populis, & adunabo de terris, in quibus dispersi estis, daboque vobis humum Israël.

18 Et ingredientur illuc, & auferent omnes offensiones, cunctasque abominaciones ejus de illa.

19 * Et dabo eis cor unum, & spiritum novum tribuam in visceribus eorum: & auferam cor lapideum de carne eorum, & dabo eis cor carneum:

20 Ut in præceptis meis ambulent, & judicia mea custodiant, faciantque ea: & sint mihi in populum, & ego sim eis in Deum.

21 Quorum cor post offendicula & abominaciones suas ambulat, horum viam in capite suo ponam, dicit Dominus Deus.

22 Et elevaverunt Cherubim alas suas, & rotæ cum eis: & gloria Dei Israël erat super ea.

23 Et ascendit gloria Domini de medio civitatis, stetitque super montem, qui est ad Orientem urbis.

24 Et spiritus levavit me, adduxitque in Chaldeam ad transmigracionem, in visione, in spiritu Dei: & sublata est a me visio, quam videram.

25 Et locutus sum ad transmigracionem omnia verba Domini, quæ ostenderat mihi.

DIRECAPUT XII.

Ezechiel suis factis portendit futuram Jerusalem & regis ipsius captivitatem, reliquis gladio, peste & fame in Jerusalem consumptis: ostendit etiam visionem prophetarum non cassam futuram, nec in longum differendam.

1 Et

1 ET factus est sermo Domini ad me, dicens:

2 Fili hominis in medio domus exasperantis tu habitas: qui oculos habent ad videndum, & non vident: & aures ad audiendum, & non audiunt: quia domus exasperans est.

3 Tu ergo fili hominis, fac tibi vasa transmigracionis, & transmigrabis per diem coram eis: transmigrabis autem de loco tuo ad locum alterum in conspectu eorum, si forte aspiciant: quia domus exasperans est.

4 Et efferes foras vasa tua quasi vasa transmigrantis per diem in conspectu eorum: tu autem egredieris vespere coram eis, sicut egreditur migrans.

5 Ante oculos eorum perfode tibi parietem, & egredieris per eum.

6 In conspectu eorum in humeris portaberis, in caligine efferes: faciem tuam velabis, & non videbis terram: quia portentum dedi te domui Israël.

7 Feci ergo, sicut præceperat mihi Dominus: vasa mea protuli quasi vasa transmigrantis per diem: & vespere perfodi mihi parietem manu: & in caligine egressus sum, in humeris portatus in conspectu eorum.

8 Et factus est sermo Domini mane ad me, dicens:

9 Fili hominis, numquid non dixerunt ad te domus Israël, domus exasperans: Quid tu facis?

10 Dic ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Super ducem onus istud, qui est in Jerusalem, & super omnem domum Israël, quæ est in medio eorum.

11 Dic: Ego portentum vestrum: quomodo feci, sic fiet illis, in transmigracionem, & in captivitatem ibunt.

12 Et dux, qui est in medio eorum, in humeris portabitur, in caligine egredietur: parietem perfodient, ut educant eum: facies ejus operietur, ut non videat oculo terram.

13 Et extendam rete meum super eum, & capietur.

17. 20.

tur in fagina mea; & adducam eum in Babylonem in terram Chaldæorum: & ipsam non videbit, ibique morietur.

14 Et omnes, qui circa eum sunt, præsidium ejus, & agmina ejus dispergam in omnem ventum: & gladium evaginabo post eos.

15 Et sciēt, quia ego Dominus, quando disperfero illos in Gentibus, & diffeminaverō eos in terris.

16 Et relinquam ex eis viros paucos a gladio, & fame, & pestilentia: ut enarrent omnia scelera eorum in Gentibus, ad quas ingredientur: & sciēt, quia ego Dominus.

17 Et factus est sermo Domini ad me, dicens:

18 Fili hominis, panem tuum in conturbatione comede: sed & aquam tuam in festinatione, & merore bibe.

19 Et dices ad populum terræ: Hæc dicit Dominus Deus ad eos, qui habitant in Jerusalem in terra Israel: Panem suum in sollicitudine comedent, & aquam suam in desolatione bibent: ut desoletur terra a multitudine sua, propter iniquitatem omnium, qui habitant in ea.

20 Et civitates, quæ nunc habitantur, desolatæ erunt, terraque deserta: & sciētis, quia ego Dominus.

21 Et factus est sermo Domini ad me, dicens:

22 Fili hominis, quod est proverbium istud vobis in terra Israel? dicentium: In longum differentur dies, & peribit omnis visio.

23 Ideo dic ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Quiescere faciam proverbium istud, neque vulgo dicetur ultra in Israel, & loquere ad eos, quod appropinquaverint dies, & sermo omnis visionis.

24 Non enim erit ultra omnia visio casta, neque divinatio ambigua in medio filiorum Israel,

25 Quia ego Dominus loquar: & quodcumque locutus fuero verbum, fiet, & non prolongabitur amplius: sed in diebus vestris domus exasperans, loquar verbum & faciam illud, dicit Dominus Deus.

26 Et factus est sermo Domini ad me, dicens:

27 Fili hominis: ecce domus Israel dicentium: Visio, quam hic videt, in dies multos: & in tempora longa iste prophetat.

28 Propterea dic ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Non prolongabitur ultra omnis sermo meus: verbum, quod locutus fuero, complebitur, dicit Dominus Deus.

CAPUT XIII.

Minatur Dominus pseudopphetis ex suo cerebro divinantibus, populumque seducentibus, falsam promittendo pacem, & parietem luto absque paleis liniendo; similiter & filiius Israel de corde suo prophetantibus, & pulvillos sub omni cubito consuentibus.

1 ET factus est sermo Domini ad me, dicens:

2 Fili hominis, vaticinare ad prophetas Israel, qui prophetant: & dices prophetantibus de corde suo: Audite verbum Domini: *Jerem. 23. 1. Isaya 14. 9. & 34. 2.*

3 Hæc dicit Dominus Deus: * Væ prophetis insipientibus, qui sequuntur spiritum suum, & nihil vident.

4 Quasi vulpes in desertis, prophetæ tui Israel erant.

5 Non ascendistis ex adverso, neque opposuistis murum pro domo Israel, ut staretis in prælio in die Domini.

6 Vident vana, & divinant mendacium, dicentes: Ait Dominus: cum Dominus non miserit eos: & perseveraverunt confirmare sermonem.

7 Numquid non visionem castam vidistis, & divinationem mendacem locuti estis? & dicitis, ait Dominus: cum ego non sim locutus.

8 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Quia locuti estis vana, & vidistis mendacium: ideo ecce ad vos, dicit Dominus Deus:

9 Et erit manus mea super prophetas, qui vident vana, & divinant mendacium: in consilio populi mei non erunt, & in scriptura domus Israel non scribentur, nec in terram Israel ingredientur: & sciētis quia ego Dominus Deus:

10 Eo quod deceperint populum meum, dicentes: Pax, & non est pax: & ipse edificabat parietem: illi autem lineabant eum luto absque paleis.

11 Dic ad eos, qui liniunt absque temperatūra, quod casurus sit: erit enim imber inundans, & dabo lapides praevalidos desuper irruentes, & ventum procellae dissipantem.

12 Siquidem ecce cecidit paries: numquid non dicitur vobis: Ubi est litura, quam liniistis?

13 Propterea haec dicit Dominus Deus: Et erumpere faciam spiritum tempestatum in indignatione mea, & imber inundans in furore meo erit: & lapides grandes in ira in consumptionem.

14 Et destruam parietem, quem liniistis absque temperamento: & adaequabo eum terrae, & revelabitur fundamentum ejus: & cadet, & consumetur in medio ejus: & scietis quia ego sum Dominus.

15 Et complebo indignationem meam in pariete, & in his, qui liniunt eum absque temperamento, dicamque vobis: Non est paries, & non sunt, qui liniunt eum.

16 Prophetae Israel, qui prophetant ad Jerusalem, & vident ei visionem pacis: & non est pax, ait Dominus Deus.

17 Et tu, fili hominis, pone faciem tuam contra filias populi tui, quae prophetant de corde suo: & vaticinare super eas,

18 Et dic: Haec dicit Dominus Deus: Vae qui consuunt pulvillos sub omni cubito manus, & faciunt cervicalia sub capite universae aetatis ad capiendas animas: & cum caperent animas populi mei, vivificabant animas eorum.

19 Et violabant me ad populum meum propter pugillum hordei, & fragmen panis, ut interficerent animas, quae non moriuntur, & vivificarent animas, quae non vivunt, mentientes populo meo credenti mendaciis.

20 Propter hoc haec dicit Dominus Deus: Ecce ego ad pulvillos vestros, quibus vos capitis animas volantes: & dirumpam eos de brachiis vestris.

stris: & dimittam animas, quas vos capitis, animas ad volandum.

21 Et dirumpam cervicalia vestra, & liberabo populum meum de manu vestra, neque erunt ultra in manibus vestris ad praedandum: & scietis, quia ego Dominus.

22 Pro eo quod morere fecistis cor justii mendaciter, quem ego non contristavi: & confortastis manus impii, ut non reverteretur a via sua mala, & viveret.

23 Propterea vana non videbitis, & divinationes non divinabitis amplius, & etiam populum meum de manu vestra: & scietis quia ego Dominus.

CAPUT XIV.

Comminatur Dominus idololatris qui veniunt ad prophetas, ut per eos consulant Dominum, dicens se illos perditurum, & prophetas deceptorum, ut respondeant juxta illorum iniquitates: Noe autem, Daniele & Job sua justitia liberatos se tantum & non impios de fame, malis bestiarum, gladio & peste, quae in populum peccatorem immittet Dominus: additur etiam consolatio reliquiarum Israel.

1 ET venerunt ad me viri seniorum Israel, & sederunt coram me.

2 Et factus est sermo Domini ad me, dicens: 3 Fili hominis, viri isti posuerunt immunditias suas in cordibus suis, & scandalum iniquitatis suae statuerunt contra faciem suam: numquid interrogatus respondebo eis?

4 Propter hoc loquere eis, & dices ad eos: Haec dicit Dominus Deus: Homo homo de domo Israel, qui posuerit immunditias suas in corde suo, & scandalum iniquitatis suae statuerit contra faciem suam, & venerit ad prophetam interrogans per eum me: ego Dominus respondebo ei in multitudine immunditiarum suarum.

5 Ut capiatur domus Israel in corde suo, quo recesserunt a me in cunctis idolis suis.

6 Propterea dic ad domum Israel: Haec dicit Dominus Deus: Convertimini, & recedite ab ido-

idolis vestris, & ab universis contaminationibus vestris advertite facies vestras.

7 Quia homo homo de domo Israel, & de profelytis, quicumque advena fuerit in Israel, si alienatus fuerit a me, & posuerit idola sua in corde suo, & scandalum iniquitatis suæ statuerit contra faciem suam, & venerit ad prophetam, ut interroget per eum me: ego Dominus respondebo ei per me.

8 Et ponam faciem meam super hominem illum, & faciam eum in exemplum, & in proverbium, & disperdam eum in medio populi mei: & scietis, quia ego Dominus.

9 Et propheta cum erraverit, & locutus fuerit verbum: ego Dominus decepi prophetam illum: & extendam manum meam super illum, & delebo eum de medio populi mei Israel.

10 Et portabunt iniquitatem suam: juxta iniquitatem interrogantis, sic iniquitas prophetae erit:

11 Ut non erret ultra domus Israel a me, neque polluatur in universis pravaricationibus suis: sed sint mihi in populum, & ego sim eis in Deum, ait Dominus exercituum.

12 Et factus est sermo Domini ad me, dicens:

13 Fili hominis, terra cum peccaverit mihi, ut pravaricaretur pravaricans, extendam manum meam super eam, & conteram* virgam panis ejus: & immittam in eam famem, & interficiam de ea hominem, & jumentum.

14 Et si fuerint tres viri isti in medio ejus, Noe, Daniel, & Job: ipsi justitia sua liberabunt animas suas, ait Dominus exercituum.

15 Quod si & bestias pessimas induxero super terram, ut vastem eam; & fuerit in via, eo quod non sit pertransiens propter bestias:

16 Tres viri isti si fuerint in ea, vivo ego, dicit Dominus Deus, quia nec filios, nec filias liberabunt: sed ipsi soli liberabuntur, terra autem desolabitur.

17 Vel si gladium induxero super terram illam, & dixerō gladio: Transi per terram: & interfecero de ea hominem, & jumentum:

18 Et

18 Et tres viri isti fuerint in medio ejus: vivo ego, dicit Dominus Deus, non liberabunt filios, neque filias: sed ipsi soli liberabuntur.

19 Si autem & pestilentiam immifero super terram illam, & effudero indignationem meam super eam in sanguine, ut auferam ex ea hominem, & jumentum:

20 Et Noe, & Daniel, & Job fuerint in medio ejus: vivo ego, dicit Dominus Deus, quia filium, & filiam non liberabunt: sed ipsi justitia sua liberabunt animas suas.

21 Quoniam hæc dicit Dominus Deus: Quod & si quatuor judicia mea pessima, gladium, & famem, & bestias malas, & pestilentiam immifero in Jerusalem, ut interficiam de ea hominem, & pecus:

22 Tamen relinquetur in ea salvatio educentium filios, & filias: ecce ipsi ingredientur ad vos, & videbitis viam eorum, & ad inventiones eorum, & consolabimini super malo, quod induxi in Jerusalem in omnibus, quæ importavi super eam.

23 Et consolabuntur vos, cum videritis viam eorum, & ad inventiones eorum: & cognoscetis quod non frustra fecerim omnia, quæ feci in ea, ait Dominus Deus.

CAPUT XV.

Sicut lignum de vite præcisum soli servit igni, ita Judæos ob inveterata peccata cum Jerusalem prædicat exurendos.

1 Et factus est sermo Domini ad me, dicens:

2 Fili hominis, quid fiet de ligno vitis ex omnibus lignis nemorum, quæ sunt inter ligna sylvarum?

3 Nunquid tolletur de ea lignum, ut fiat opus, aut fabricabitur de ea paxillus, ut dependeat in eo quodcumque vas?

4 Ecce igni datum est in escam: utramque partem ejus consumpsit ignis, & medietas ejus redacta est in favillam: numquid utile erit ad opus?

T 3

5 Etiam

Supra
13. 3.

Supra
4. 10. 3.
5. 16.

5 Etiam cum esset integrum, non erat aptum ad opus: quanto magis cum illud ignis devoraverit, & combusserit, nihil ex eo fiet operis?

6 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Quomodo lignum vitis inter ligna sylvarum, quod dedi igni ad devorandum, sic tradam habitatores Jerusalem.

7 Et ponam faciem meam in eos: de igne egredientur, & ignis consumet eos: & scietis, quia ego Dominus, cum passerem faciem meam in eos.

8 Et dederam terram inviam, & desolatam: eo quod prævaricatores extiterint, dicit Dominus Deus.

CAPUT XVI.

Jerusalem prius abjectissima, mirum in modum a Deo exaltata, ostendit ingratitudinem varia idololatria, in qua & Samariam & Sodomam superavit: idcirco tradet eam Dominus in vastationem & ignominiam omnibus gentibus; servabit tamen pactum reliquiis suis.

1 **E**t factus est sermo Domini ad me, dicens:

2 Fili hominis notas fac Jerusalem abominaciones suas:

3 Et dices: Hæc dicit Dominus Deus Jerusalem: Radix tua, & generatio tua de Terra Chanaan: pater tuus Amorrhæus, & mater tua Cethæa.

4 Et quando nata es in die ortus tui non est præcisus umbilicus tuus, & aqua non es lota in salutem, nec sale salita, nec involuta pannis.

5 Non peperit super te oculus, ut faceret tibi unum de his, miseris tui: sed projecta es super faciem terre in abiectione animæ tuæ, in die qua nata es.

6 Transiens autem per te, vidi te conculcari in sanguine tuo. Et dixi tibi cum esses in sanguine tuo: Vive, dixi, inquam, tibi: In sanguine tuo vive.

7 Multiplicatam quasi germen agri dedi te:

&

& multiplicata es, & grandis effecta, & ingressa es, & pervenisti ad mundum muliebrem: ubera tua intumuerunt, & pilus tuus germinavit: & eras nuda, & confusione plena.

8 Et transivi per te, & vidi te: & ecce tempus tuum, tempus amantium; & expandi amicum meum super te, & operui ignominiam tuam. Et juravi tibi, & ingressus sum pactum tecum: ait Dominus Deus: & facta es mihi.

9 Et lavi te aqua, & emundavi sanguinem tuum ex te: & unxi te oleo.

10 Et vestivi te discoloribus, & calceavi te janthino: & cinxi te bysso, & indui te subtilibus.

11 Et ornavi te ornamento, dedi armillas in manibus tuis, & torquem circa collum tuum.

12 Et dedi in aurem super os tuum, & circulos auribus tuis, & coronam decoris in capite tuo.

13 Et ornata es auro, & argento, & vestita es bysso, & polymito, & multicoloribus: simulam, & mel, & oleum comedisti, & decora facta es vehementer nimis: & profecisti in regnum.

14 Et egressum est nomen tuum in Gentes propter speciem tuam: quia perfecta eras in decore meo, quem posueram super te, dicit Dominus Deus.

15 Et habens fiduciam in pulchritudine tua fornicata es in nomine tuo: & exposuisti fornicationem tuam omni transeunti, ut lejus fieres.

16 Et fumens de vestimentis tuis fecisti tibi excelsa hinc inde consuta: & fornicata es super eis, sicut non est factum, neque futurum est.

17 Et tulisti vasa decoris tui de auro meo, atque argento meo, quæ dedi tibi: & fecisti tibi imagines masculinas, & fornicata es in eis.

18 Et sumpsisti vestimenta tua multicoloria, & operuisti illas: & oleum meum, & thymiana meum posuisti coram eis.

19 Et panem meum, quem dedi tibi, simlam, & oleum, & mel, quibus enutriui te, posuisti in conspectu eorum in odorem suauitatis, & factum est, ait Dominus Deus.

20 Et tulisti filios tuos, & filias tuas, quas generasti mihi: & immolasti eis ad devorandum. Numquid parua est fornicatio tua?

21 Immolasti filios meos, & dedisti, illos consecrans, eis.

22 Et post omnes abominationes tuas, & fornicationes, non es recordata dierum adolescentiæ tuæ, quando eras nuda, & confusione plena, conculcata in sanguine tuo.

23 Et accidit post omnem malitiam tuam (væ, væ tibi, ait Dominus Deus.)

24 Et ædificasti tibi lupanar, & fecisti tibi prostibulum in cunctis plateis.

25 Ad omne caput viæ ædificasti signum prostitutionis tuæ: & abominabilem fecisti decorem tuum: & diuisti pedes tuos omni transeunti, & multiplicasti fornicationes tuas.

26 Et fornicata es cum filiis Ægypti vicinis tuis magnarum carnium: & multiplicasti fornicationem tuam ad irritandum me.

27 Ecce ego extendam manum meam super te, & auferam justificationem tuam: & dabo te in animas odientium te filiarum Palæstinarum, quæ erubescunt in via tua scelerata.

28 Et fornicata es in filiis Assyriorum, eo quod nactum fueris expleta: & postquam fornicata es, nec sic es satiata.

29 Et multiplicasti fornicationem tuam in Terra Chanaan cum Chaldæis: & nec sic satiata es.

30 In quo mundabo cor tuum, ait Dominus Deus: cum facias omnia hæc opera mulieris meretricis, & procacis?

31 Quia fabricasti lupanar tuum in capite omnis viæ: & excelsum tuum fecisti in omni platea: nec facta es quasi meretrix fastidio augens pretium,

32 Sed quasi mulier adultera, quæ super virum suum inducit alienos.

33 Omnibus meretricibus dantur mercedes: tu autem

autem dedisti mercedem cunctis amatoribus tuis, & dona donabas eis, ut intrarent ad te undique ad fornicandum tecum.

34 Factumque est in te contra consuetudinem mulierum in fornicationibus tuis, & post te non erit fornicatio: in eo enim quod dedisti mercedes, & mercedes non accepisti, factum est in te contrarium.

35 Propterea meretrix audi verbum Domini.

36 Hæc dicit Dominus Deus: Quia effusum est æs tuum, & revelata est ignominia tua in fornicationibus tuis super amatores tuos, & super idola abominationum tuarum in sanguine filiorum tuorum, quos dedisti eis:

37 Ecce ego congregabo omnes amatores tuos, quibus commistis æs, & omnes, quos dilexisti, cum uniuersis quos oderas: & congregabo eos super te undique, & nudabo ignominiam tuam coram eis, & * videbunt omnem turpitudinem tuam.

38 Et iudicabo te iudiciis adulterarum, & effundentium sanguinem: & dabo te in sanguinem furoris & zeli.

39 Et dabo te in manus eorum, & destruent lupanar tuum: & domolientur prostibulum tuum: & denudabunt te vestimentis tuis, & auferent vasa decoris tui: & derelinquent te nudam, plenamque ignominiam.

40 Et adducent super te multitudinem, & lapidabunt te lapidibus, & trucidabunt te gladii suis.

41 * Et comburent domos tuas igni, & facient in te iudicia in oculis mulierum plurimarum: & defines fornicari, & mercedes ultra non dabis.

42 Et requiescet indignatio mea in te: & auferetur zelus meus a te, & quiescam, nec irascar amplius.

43 Eo quod non fueris recordata dierum adolescentiæ tuæ, & provocasti me in omnibus his: quapropter & ego vias tuas in capite tuo dedi, ait Dominus Deus, & non feci iuxta scelera tua in omnibus abominationibus tuis.

44. Ecce omnis, qui dicit vulgo proverbium, in te assumet illud, dicens: Sicut mater, ita & filia ejus.

45. Filia matris tuæ es tu, quæ projecit virum suum, & filios suos: & soror sororum tuarum es tu, quæ projecit viros suos, & filios suos: mater vestra Cethaa, & pater vester Amorrhæus.

46. Et soror tua major, Samaria, ipsa & filia ejus, quæ habitant ad sinistram tuam: soror autem tua minor te, quæ habitat a dextris tuis, Sodoma, & filia ejus.

47. Sed nec in viis earum ambulasti, neque secundum scelera earum fecisti paucillum minus: pene scelera fecisti illis in omnibus viis tuis.

48. Vivo ego, dicit Dominus Deus, quia non fecit Sodoma soror tua ipsa, & filia ejus, sicut fecisti tu & filia tuæ.

49. Ecce hæc fuit iniquitas Sodomæ sororis tuæ, superbia, saturitas panis & abundantia, & otium ipsius, & filiarum ejus: & manum egeno, & pauperi non porrigebant.

50. Et elevata sunt, & fecerunt abominaciones ceram me: & abstuli eas sicut vidisti.

51. Et Samaria dimidium peccatorum tuorum non peccavit: sed vicisti eas sceleribus tuis, & justificasti sorores tuas in omnibus abominationibus tuis, quas operata es.

52. Ergo & tu porta confusionem tuam, quæ vicisti sorores tuas peccatis tuis, sceleratus agens ab eis: justificatae sunt enim a te: ergo & tu confundere, & porta ignominiam tuam, quæ justificasti sorores tuas.

53. Et convertam restituens eas conversione Sodomorum cum filiabus suis, & conversione Samariæ, & filiarum ejus: & convertam reverentiam tuam in medio earum.

54. Ut portes ignominiam tuam, & confundaris in omnibus, quæ fecisti consolans eas.

55. Et soror tua Sodoma, & filia ejus revertentur ad antiquitatem suam: & Samaria, & filia

hæc ejus revertentur ad antiquitatem suam: & tu & filia tuæ revertentur ad antiquitatem vestram.

56. Non fuit autem Sodoma soror tua audita in ore tuo, in die superbiæ tuæ.

57. Antequam revelaretur malitia tua: sicut hoc tempore in opprobrium filiarum Syriæ, & cunctarum in circuitu tuo filiarum Palæstinarum, quæ ambiunt te per gymum.

58. Scelus tuum, & ignominiam tuam tu portasti, ait Dominus Deus.

59. Quia hæc dicit Dominus Deus: Et faciam tibi sicut despexisti juramentum, ut irritum faceres pactum:

60. Et recordabor ego pacti mei tecum in diebus adolescentiæ tuæ: & suscitabo tibi pactum sempiternum.

61. Et recordabris viarum tuarum, & confundaris: cum receperis sorores tuas te majores cum minoribus tuis: & dabo eas tibi in filias, sed non ex pacto tuo.

62. Et suscitabo ego pactum meum tecum: & scies quia ego Dominus.

63. Ut recorderis, & confundaris, & non sit tibi ultra aperite es præ confusionem tuam, cum placatus tibi fuero in omnibus, quæ fecisti, ait Dominus Deus.

CAPUT XVII.

Per parabolam de duabus aquillis, & plantata ac crescente vinea quæ non prosperabitur, declaratur, quod rex Babylonis translato in Babylonem rege Joakim, constituet pro eo regem Sedeciam, qui relicto federe cum Nabuchodonosor inito, ad regem Egypti transfugit: quapropter a Domino tradetur in manus Nabuchodonosor, & ductus in Babylonem morietur ibi: Dominus autem humiliati humiliati exaltabit humilem.

1. **E**T factum est verbum Domini ad me, dicens.

2. Fili hominis propone ænigma, & narra parabolam ad domum Israel,

3. Et dices: Hæc dicit dominus Deus: Aquila

la grandis magnarum alarum, longo membro ductu, plena plumis, & varietate, venit ad Libanum, & tulit medullam cedri.

4 Summitatem frondium ejus avulsit: & transportavit eam in Terram Chanaan, in urbe negotiatorum posuit illam.

5 Et tulit de femine terræ, & posuit illud in terra pro femine, ut firmaret radicem super aquas multas: in superficie posuit illud.

6 Cumque germinasset, crevit in vineam latio-rem humili statura, respicientibus ramis ejus ad eam: & radices ejus sub illa erant. Facta est ergo vinea, & fructificavit in palmites, & emisit propagines.

7 Et facta est aquila altera grandis magnis alis, multisque plumis: & ecce vinea ista quasi mittens radices suas ad eam, palmites suos extendit ad illam, ut irrigaret eam de areolis germinis sui.

8 In terra bona super aquas multas plantata est: ut faciat frondes, & portet fructum, ut sit in vineam grandem.

9 Dic: hæc dicit Dominus Deus: Ergone prosperabitur? nonne radices ejus evellet, & fructus ejus distringet, & siccabit omnes palmites germinis ejus, & arescet: & non in brachio grandi, neque in populo multo, ut evelleret eam radicibus?

10 Ecce plantata est, ergone prosperabitur? nonne, cum tetigerit eam ventus urens, siccabitur, & in areis germinis sui arescet?

11 Et factum est verbum Domini ad me, dicens:

12 Dic ad domum exasperantem: Nescitis, quid ista significant? Dic: Ecce venit rex Babylonis in Jerusalem: & assumet regem, & principes ejus, & adducet eos ad semetipsum in Babylonem.

13 Et tollet de femine regni, ferietque eum eo fœdus: & ab eo accipiet jusjurandum. Sed & fortes terræ tollet.

14 Ut sit regnum humile, & non elevetur sed custodiat pactum ejus, & servet illud.

15 Qui

15 Qui recedens ab eo misit nuntios ad Ægyptum ut daret sibi equos, & populum multum. Numquid prosperabitur, vel consequetur salutem qui fecit hæc? & qui dissolvit pactum, numquid effugiet?

16 Vivo ego, dicit Dominus Deus: quoniam in loco regis, qui constituit eum regem, cujus fecit irritum juramentum, & solvit pactum, quod habebat cum eo, in medio Babylonis morietur.

17 Et non in exercitu grandi, neque in populo multo faciet contra eum Pharaon prelium: in iactu aggeris, & in extructione vallorum, ut interficiat animas multas.

18 Spreverat enim juramentum, ut solveret fœdus, & ecce dedit manum suam: & cum omnia hæc fecerit, non effugiet.

19 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Vivo ego, quoniam juramentum, quod sprevit, & fœdus, quod prævaricatus est, ponam in caput ejus.

20 Et expandam super eum rete meum, & comprehendetur in fagina mea: & adducam eum in Babylonem, & judicabo eum ibi in pravariatione, qua despexit me.

21 Et omnes profugi ejus cum universo agmine suo, gladio cadent: residui autem in omnem ventum dispergentur: & scietis, quia ego Dominus locutus sum.

22 Hæc dicit Dominus Deus: Et sumam ego de medulla cedri sublimis, & ponam: de vertice ramorum ejus tenerum distringam, & plantabo super montem excelsum & eminentem.

23 In monte sublimi Israel plantabo illud, & erumpet in germen, & faciet fructum, & erit in cedrum magnam: & habitabunt sub ea omnes volucres, & universum volatile sub umbra frondium ejus nidificabit.

24 Et scient omnia ligna regionis, quia ego Dominus humiliavi lignum sublime, & exaltavi lignum humile: & siccavi lignum viride, & frondere feci lignum aridum. Ego Dominus locutus sum, & feci.

CA.

CAPUT XVIII.

Rejēta Judæorum parabola dicit quod filius non portabit iniquitatem patris, nec contra, sed quisque suam ipſius portabit: quod si impius penitentiam agat, ſalvabitur: juſtus vero, si suam deſerat juſtitiam, damnabitur: hortatur ergo Dominus ad penitentiam & cordis innovationem.

1 ET factus est sermo Domini ad me, dicens:

2 Quid est quod inter vos parabolam vertitis in proverbium istud in terra Israel, dicentes:

30. * Patres comederunt uvam acerbam, & dentes filiorum obſtupescunt?

3 Vivo ego, dicit Dominus Deus, si erit ultra vobis parabola hæc in proverbium in Israel.

4 Ecce omnes animæ meæ sunt, ut anima patris, ita & anima filii mea est: anima, quæ peccaverit, ipſa morietur.

5 Et vir si fuerit juſtus, & fecerit judicium, & juſtitiam:

6 In montibus non comederit, & oculos suos non levaverit ad idola domus Israël: & uxorem proximi sui non violaverit, & ad mulierem menstruatam non acceſſerit:

7 Et hominem non contriſſaverit: pignus debitori reddiderit: per vim nihil rapuerit: * panem suum eſurienti dederit, & nudum operuerit vestimento:

8 Ad usuram non commodaverit, & amplius non acceperit: ab iniquitate averterit manum suam, & judicium verum fecerit inter virum & virum:

9 In præceptis meis ambulaverit, & judicia mea custodierit, ut faciat veritatem: hic juſtus est, vita vivet, ait Dominus Deus.

10 Quod si genuerit filium latronem effundentem sanguinem, & fecerit unum de istis:

11 Et hæc quidem omnia non facientem, sed in montibus comedentem, & uxorem proximi sui pollutentem:

12 Egenum, & pauperem contriſtantem, rapientem rapinas, pignus non reddentem, &

ad

ad idola levantem oculos suos, abominationem facientem:

13 Ad usuram dantem & amplius accipientem: numquid vivet? non vivet. Cum universa hæc detestanda fecerit, morte morietur, sanguis ejus in ipſo erit.

14 Quod si genuerit filium, qui videns omnia peccata patris sui, quæ fecit, timuerit, & non fecerit simile eis:

15 Super montes non comederit, & oculos suos non levaverit ad idola domus Israel, & uxorem proximi sui non violaverit:

16 Et virum non contriſſaverit, pignus non retinuerit, & rapinam non rapuerit, panem suum eſurienti dederit, & nudum operuerit vestimento:

17 A pauperis injuria averterit manum suam, usuram & superabundantiam non acceperit, judicia mea fecerit, in præceptis meis ambulaverit: hic non morietur in iniquitate patris sui, sed vita vivet.

18 Pater ejus quia calumniatus est, & vim fecit fratri, & malum operatus est in medio populi sui, ecce mortuus est in iniquitate sua.

19 Et dicis: Quare non portavit filius iniquitatem patris? Videlicet, quia filius judicium & juſtitiam operatus est, omnia præcepta mea custodivit, & fecit illa, vivet vita.

20 * Anima, quæ peccaverit, ipſa morietur: filius non portabit iniquitatem patris, & pater non portabit iniquitatem filii: juſtitia juſti super eum erit, & impietas impii erit super eum.

21 Si autem impius egerit penitentiam ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est, & custodierit omnia præcepta mea, & fecerit juſtum, & juſtitiam: vita vivet, & non morietur.

22 Omnium iniquitatum ejus, quas operatus est, non recordabor: in juſtitia sua, quam operatus est, vivet.

23 * Numquid voluntatis meæ est mors impii, dicit

* Ifai.
58. 7.
Hi oib.
25. 39.

* Uru.
24. 16.
4. Reg.
14. 8.
2. Par.
25. 4.

* Infra
33. 11.
2. Pet.
3. 9.

dicit Dominus Deus, & non ut convertatur a viis suis: & vivat?

24 Si autem averterit se justus a justitia sua, & fecerit iniquitatem secundum omnes abominaciones, quas operari solet impius, numquid vivet? omnes justitiæ ejus, quas fecerat, non recordabuntur: in prævaricatione, qua prævaricatus est, & in peccato suo, quod peccavit, in ipsis morietur.

^{Infr. 20.} 25 Et dixisti: * Non est æqua via Domini. Audite ergo domus Israel: Numquid via mea non est æqua, & non magis viæ vestræ pravæ sunt?

26 Cum enim averterit se justus a justitia sua, & fecerit iniquitatem, morietur in eis; in injustitia, quam operatus est, morietur.

27 Et cum averterit se impius ab impietate sua, quam operatus est, & fecerit judicium, & justitiam: ipse animam suam vivificabit.

28 Considerans enim, & avertens se ab omnibus iniquitatibus suis, quas operatus est, vita vivet, & non morietur.

29 Et dicunt filii Israel: Non est æqua via Domini. Numquid viæ meæ non sunt æquæ, domus Israel, & non magis viæ vestræ pravæ?

^{Matth. 3. 2.} ^{Luc. 3. 3.} 30 Idecirco unumquemque juxta vias suas judicabo domus Israel, ait Dominus Deus. * Convertimini, & agite pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris: & non erit vobis in ruinam iniquitas.

31 Projicite a vobis omnes prævaricationes vestras, in quibus prævaricati estis, & facite vobis cor novum, & spiritum novum: & quare moriemini domus Israel?

^{Supra v. 29.} ^{Infr. 23. 11.} ^{1. Pet. 3. 9.} 32 * Quia nolo mortem morientis, dicit Dominus Deus: revertimini, & vivite.

CAPUT XIX.

Parabola leonæ & leunculorum designat captivitatem regum Joachaz & Joachim: item præteritam civitatis Jerusalem felicitatem describit, præsentemque calamitatem sub parabola vineæ.

1 ET tu assume plañctum super principes Israel,

2 Et dices: Quare mater tua leona inter leones cubavit, in medio leunculorum enutrivit catulos suos?

3 Et eduxit unum de leunculis suis, & leo factus est: & didicit capere prædam, hominemque comedere.

4 Et audierunt de eo Gentes, & non absque vulneribus suis ceperunt eum: & adduxerunt eum in catenis in terram Ægypti.

5 Quæ cum vidisset, quoniam infirmata est, & perit expectatio ejus; tulit unum de leunculis suis, leonem constituit eum.

6 Qui incedebat inter leones, & factus est leo: & didicit prædam capere, & homines devorare:

7 Didicit viduas facere, & civitates eorum in desertum adducere: & desolata est terra, & plentudo ejus a voce rugitus illius.

8 Et convenerunt adversus eum Gentes undique de provinciis, & expanderunt super eum rete suam, in vulneribus earum captus est.

9 Et miserunt eum in caveam, in catenis adduxerunt eum ad regem Babylonis: miseruntque eum in carcerem, ne audiretur vox ejus ultra super montes Israel.

10 Mater tua quasi vinea in sanguine tuo super aquam plantata est: fructus ejus, & frondes ejus creverunt ex aquis multis.

11 Et factæ sunt ei virgæ solidæ in scepra dominantium, & exaltata est statura ejus inter frondes: & vidit altitudinem suam in multitudine palmitum suorum.

12 Et evulsa est in ira, in terramque projecta, * ^{Off. 13. 15.} & ventus urens siccavit fructum ejus: marcuerunt, & arefactæ sunt virgæ roboris ejus: ignis comedit eam.

13 Et nunc transplantata est in desertum, in terra invia & sitienti.

14 Et egressus est ignis de virga ramorum ejus, qui fructum ejus comedit: & non fuit in ea virga fortis, sceptrum dominantium. Planctus est, & erit in plañctum.

CAPUT XX.

Dominus negat se filius Israel responsurum, quia & in Ægypto, & in deserto, & in terra promissionis prævaricati sunt ipsius mandata, & idola coluerunt, quibus sæpe comminatus est mala, sed pepercit ne nomen ejus blasphemaretur inter Gentes: nunc autem post hæc omnia dicit se eos revocaturum ad terram suam in qua sibi seruiant: jubet etiam prophetare contra saltum meridianum.

1 ET factum est in anno septimo, in quinto, in decima mensis: venerunt viri de senioribus Israel, ut interrogarent Dominum, & sederunt coram me.

2 Et factus est sermo Domini ad me, dicens:

3 Fili hominis, loquere senioribus Israel, & dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Numquid ad interrogandum me vos venistis? vivo ego, quia non respondebo vobis, ait Dominus Deus.

4 Si judicas eos, si judicas, fili hominis, abominaciones patrum eorum offende eis.

5 Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: In die, qua elegi Israel, & levavi manum meam pro stirpe domus Jacob, & apparui eis in Terra Ægypti, & levavi manum meam pro eis, dicens: Ego Dominus Deus vester:

6 In die illa levavi manum meam pro eis, ut educerem eos de terra Ægypti, in terram quam provideram eis, fluentem lacte, & melle: quæ est egregia inter omnes terras.

7 Et dixi ad eos: Unusquisque offensiones oculorum suorum abjiciat, & in idolis Ægypti nolite pollui: ego Dominus Deus vester.

8 Et irritaverunt me, nolueruntque me audire: unusquisque abominaciones oculorum suorum non projecit, nec idola Ægypti reliquerunt: & dixi, ut effunderem indignationem meam super eos, & implerem iram meam in eis, in medio terræ Ægypti.

9 Et feci propter nomen meum, ut non videretur.

aretur coram Gentibus, in quarum medio erant, & inter quas apparui eis, ut educerem eos de Terra Ægypti.

10 Ejeci ergo eos de terra Ægypti, & eduxi eos in desertum.

11 * Et dedi eis præcepta mea, & judicia mea ostendi eis, quæ faciens homo, vivet in eis. * Lev. 18. 5. Rom. 10. 5.

12 * Insuper & sabbata mea dedi eis, ut essent signum inter me & eos: & scirent, quia ego Dominus sanctificans eos. * Exod. 20. 8. U 31. 13. Deut. 5.

13 Et irritaverunt me domus Israel in deserto, in præceptis meis non ambulaverunt, & judicia mea projecerunt, quæ faciens homo vivet in eis: & sabbata mea violaverunt vehementer: dixi ergo, ut effunderem furorem meum super eos in deserto, & consumerem eos.

14 Et feci propter nomen meum, ne violaretur coram Gentibus, de quibus ejeci eos in conspectu earum.

15 Ego igitur levavi manum meam super eos in deserto, ne inducerem eos in terram, quam dedi eis fluentem lacte, & melle, præcipuam terrarum omnium:

16 Quia judicia mea projecerunt, & in præceptis meis non ambulaverunt, & sabbata mea violaverunt: post idola enim cor eorum gradiebatur.

17 Et pepercit oculus meus super eos, ut non interficerem eos: nec consumpsi eos in deserto.

18 Dixi autem ad filios eorum in solitudine: In præceptis patrum vestrorum nolite incedere, nec judicia eorum custodiatis, nec in idolis eorum polluamini:

19 Ego Dominus Deus vester: in præceptis meis ambulate, judicia mea custodite, & facite ea:

20 Et sabbata mea sanctificate, ut sint signum inter me & vos, & sciatis, quia ego sum Dominus Deus vester.

21 Et exacerbaverunt me filii, in præceptis meis non ambulaverunt: & judicia mea non custodierunt.

studierunt, ut facerent ea: quæ cum fecerit homo, vivet in eis: & sabbata mea violaverunt: & comminatus sum, ut effunderem furorem meum super eos, & implerem iram meam in eis in deserto.

22 Averti autem manum meam, & feci propter nomen meum, ut non violaretur coram Gentibus, de quibus ejeci eos in oculis earum.

23 Iterum levavi manum meam in eos in solitudine, ut dispergerem illos in nationes, & ventilarem in terras:

24 Eo quod judicia mea non fecissent, & præcepta mea reprobasent, & sabbata mea violassent, & post idola patrum suorum fuissent oculi eorum.

25 Ergo & ego dedi eis præcepta non bona, & judicia, in quibus non vivent.

26 Et pollui eos in muneribus suis, cum offerrent omne, quod aperit vulvam, propter delicta sua: & scient, quia ego Dominus.

27 Quamobrem loquere ad domum Israel, fili hominis: & dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Adhuc & in hoc blasphemaverunt me patres vestri, cum sprevisset me contemneres:

28 Et induxissim eos in terram, super quam levavi manum meam, ut darem eis: viderunt omnem collem excelsum, & omne lignum nerosum, & immolaverunt ibi victimas suas: & dederunt ibi irritationem oblationis suæ, & posuerunt ibi odorem suavitatis suæ, & libaverunt libationes suas.

29 Et dixi ad eos: Quid est excelsum, ad quod vos ingredimini? & vocatum est nomen ejus Excelsum usque ad hanc diem.

30 Propterea dic ad domum Israel: Hæc dicit Dominus Deus: Certe in via patrum vestrorum vos polluimini, & post offendicula eorum vos fornicamini:

31 Et in oblatione donorum vestrorum, cum traducitis filios vestros per ignem, vos polluimini in omnibus idolis vestris usque hodie: & ego

ego respondebo vobis domus Israel? Vivo ego, dicit Dominus Deus, quia non respondebo vobis.

32 Neque cogitatio mentis vestræ fiet, dicentium: Erimus sicut Gentes, & sicut cognationes terræ, ut colamus ligna & lapides.

33 Vivo ego, dicit Dominus Deus, quoniam in manu forti, & in brachio extento, & in furore effuso regnabo super vos.

34 Et educam vos de populis: & congregabo vos de terris, in quibus dispersi estis, in manu valida, & in brachio extento, & in furore effuso regnabo super vos.

35 Et adducam vos in desertum populorum, & iudicabor vobiscum ibi facie ad faciem.

36 Sicut iudicio contendi adversum patres vestros in deserto terræ Aegypti, sic iudicabo vos, dicit Dominus Deus.

37 Et subiciam vos scepro meo, & inducam vos in vinculis fœderis.

38 Et eligam de vobis transgressores, & impios, & de terra incolatus eorum educam eos, & in terram Israel non ingredientur: & scietis, quia ego Dominus.

39 Et vos domus Israel, hæc dicit Dominus Deus: Singuli post idola vestra ambulate, & servite eis. Quod si & in hoc non audieritis me, & nomen meum sanctum pollueritis ultra in muneribus vestris, & in idolis vestris:

40 In monte sancto meo, in monte excelso Israel, ait Dominus Deus, ibi serviet mihi omnis domus Israel: omnes, inquam, in terra, in qua placebunt mihi, & ibi quæram primitias vestras, & initium decimarum vestrarum in omnibus sanctificationibus vestris.

41 In odorem suavitatis suscipiam vos, cum eduxero vos de populis, & congregavero vos de terris, in quas dispersi estis, & sanctificabor in vobis in oculis nationum.

42 Et scietis, quia ego Dominus, cum induxero vos ad terram Israel, in terram pro qua levavi manum meam, ut darem eam patribus vestris.

43 Et recordabimini ibi viarum vestrarum, & omnium scelerum vestrorum, quibus polluti estis in eis: & displicebitis vobis in conspectu vestro in omnibus malitiis vestris, quas fecistis.

44 Et scietis quia ego Dominus, cum benefecero vobis propter nomen meum, & non secundum vias vestras malas, neque secundum scelera vestra pessima domus Israel, ait Dominus Deus.

45 Et factus est sermo Domini ad me, dicens:

46 Fili hominis, pone faciem tuam contra viam Austri, & stilla ad Africum, & propheta ad saltum agri meridiani.

47 Et dices saltui meridiano: Audi verbum Domini: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego succendam in te ignem, & comburam in te omne lignum viride, & omne lignum aridum: non extinguetur flamma succensionis: & comburetur in ea omnis facies ab Austro usque ad Aquilonem.

48 Et videbit uniuersa caro, quia ego Dominus succendi eam, nec extinguetur.

49 Et dixi: A, a, a, Domine Deus: ipsi dicunt de me: Numquid non per parabolas loquitur iste?

CAPUT XXI.

Vaticinatur horrendum ac multiplicem gladium venturum super Ierusalem, & super filios Ammon, a rege Babylonis: qui tandem etiam in terra sua iudicandus est, penitusque dissipandus.

1 **E**T factus est sermo Domini ad me, dicens:

2 Fili hominis pone faciem tuam ad Ierusalem, & stilla ad sanctuaria, & propheta contra humum Israel:

3 Et dices terræ Israel: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad te, & ejiciam gladium meum de vagina sua, & occidam in te iustum, & impium.

4 Pro eo autem quod occidi in te iustum, & impium, idcirco egredietur gladius meus de vagina sua ad omnem carnem ab Austro usque ad Aquilonem.

5 Ut

5 Ut sciat omnis caro, quia ego Dominus eduxi gladium meum de vagina sua irrevocabilem.

6 Et tu fili hominis ingemisce in contritione lumborum, & in amaritudinibus ingemisce coram eis.

7 Cumque dixerint ad te: Quare tu gemis? dices: Pro auditu: quia venit, & tabescet omne cor, & dissolventur uniuersæ manus, & infirmabitur omnis spiritus, & per cuncta genua fluent aquæ: ecce venit, & fiet, ait Dominus Deus.

8 Et factus est sermo Domini ad me, dicens:

9 Fili hominis, propheta, & dices: Hæc dicit Dominus Deus: Loquere: Gladius, gladius exacutus est, & limatus.

10 Ut cædat victimas, exacutus est: ut splendeat, limatus est: qui mox sceptrum filii mei, succidisti omne lignum.

11 Et dedi eum ad levigandum, ut teneatur manu: iste exacutus est gladius, & iste limatus est, ut sit in manu interficientis.

12 Clama, & ulula, filii hominis, quia hic factus est in populo meo, hic in cunctis ducibus Israel, qui fugerant: gladio traditi sunt cum populo meo, idcirco plaude super femur,

13 Quia probatus est: & hoc, cum sceptrum subverterit, & non erit, dicit Dominus Deus.

14 Tu ergo, fili hominis, propheta, & percutite manu ad manum, & duplicetur gladius, ac triplicetur gladius interfectorum: hic est gladius occisionis magnæ, qui obstupescere eos facit,

15 Et corde tabescere, & multiplicat ruinas. In omnibus portis eorum dedi conturbationem gladii acuti, & limati ad fulgendum, amici ad cædem.

16 Exacutare, vade ad dexteram, sive ad sinistram, quocumque faciei tuæ est appetitus.

17 Quin & ego plaudam manu ad manum, & implebo indignationem meam, ego Dominus locutus sum.

18 Et factus est sermo Domini ad me, dicens:

19 Et tu fili hominis, pone tibi duas vias, ut veniat gladius regis Babylonis: de terra una egredien-

dientur ambæ: & manu capiet conjecturam, in capite viæ civitatis conjiciet.

20 Viam pones, ut veniat gladius ad Rabbath filiorum Ammon, & ad Judam in Jerusalem munitissimam.

21 Stetit enim rex Babylonis in bivio, in capite duarum viarum, divinationem querens, commiscens sagittas: interrogavit idola, exta consuluit.

22 Ad dexteram ejus facta est divinatio super Jerusalem, ut ponat arietes, ut aperiat os in cæde, ut eleyet vocem in ululatu, ut ponat arietes contra portas, ut comportet aggerem, ut ædificet munitiones.

23 Eritque quasi consulens frustra oraculum in oculis eorum, & sabbatorum otium imitans: ipse autem recordabitur iniquitatis ad capiendum.

24 Idcirco hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod recordati estis iniquitatis vestræ, & revelastis prævaricationes vestras, & apparuerunt peccata vestra in omnibus cogitationibus vestris: pro eo, inquam, quod recordati estis, manu capiimini.

25 Tu autem profane, impie dux Israel, cujus venit dies in tempore iniquitatis præfinita:

26 Hæc dicit Dominus Deus: Aufer cidarim, tolle coronam; nonne hæc est, quæ humilem sublevavit, & sublimem humillavit?

27 Iniquitatem, iniquitatem, iniquitatem ponam eam: & hoc non factum est, donec veniret cujus est judicium, & tradam ei.

28 Et tu fili hominis, propheta, & dic: Hæc dicit Dominus Deus ad filios Ammon, & ad opprobrium eorum, & dices: Mucro, mucro, evagante a ad occidendum, lima te, ut interficias, & fulgeas.

29 Cum tibi viderentur vana, & divinarentur mendacia: ut daretis super colla vulneratorum impiorum, quorum venit dies in tempore iniquitatis præfinita.

30 Revertere ad vaginam tuam in loco, in quo creatus es, in terra nativitatis tuæ judicabo te.

31 Et effundam super te indignationem meam in

in igne furoris mei sufflabo in te, daboque te in manus hominum insipientium, & fabricantem interitum.

32 Igni eris cibus, sanguis tuus erit in medio terræ, oblivioni traderis: quia ego Dominus locutus sum.

CAPUT XXII.

Varia narrat scelera Jerosolymis perpetrata, propter quæ dicit se super eos effusurum indignationem suam: narratque scelera sacerdotum, principum, pseudoprophetarum, ac populi terræ, ut nullus inventus sit, qui pro avertendo furore Domini se opponeret.

1 ET factum est verbum Domini ad me, dicens:

2 Et tu fili hominis nonne judicas, nonne judicas civitatem sanguinum?

3 Et ostendes ei omnes abominationes suas, & dices: Hæc dicit Dominus Deus: Civitas effundens sanguinem in medio sui, ut veniat tempus ejus: & quæ fecit idola contra semetipsam, ut pollueretur.

4 In sanguine tuo, qui a te effusus est, deliquisti: & in idolis tuis, quæ fecisti, polluta es: & appropinquare fecisti dies tuos, & adduxisti tempus annorum tuorum: propterea dedi te opprobrium Gentibus, & irrisionem universis terris.

5 Quæ juxta sunt, & quæ procul a te, triumphabunt de te: sordida, nobilis, grandis interiu.

6 Ecce principes Israel singuli in brachio suo fuerunt in te ad effundendum sanguinem.

7 Patrem, & matrem contumeliis affecerunt in te, advenam calumniati sunt in medio tui, pupillum & viduam contristaverunt apud te.

8 Sanctuaria mea sprevisi, & sabbata mea polluisi.

9 Viri detractores fuerunt in te ad effundendum sanguinem, & super montes comederunt in te, scelus operati sunt in medio tui.

10 Verecundiora patris discooperuerunt in te, immunditiam menstruate humiliaverunt in te:

Jer. 5. 3. 11 * Et unusquisque in uxorem proximi sui operatus est abominationem, & focer nurum suam polluit nefarie, frater sororem suam filiam patris sui oppressit in te.

12 Munera acceperunt apud te ad effundendum sanguinem: usuram & superabundantiam accepisti, & avare proximos tuos calumniabaris: meique oblita es, ait Dominus Deus.

13 Ecce complosi manus meas super avaritiam tuam, quam fecisti, & super sanguinem, qui effusus est in medio tui.

14 Numquid sustinebit cor tuum, aut preva-
lebunt manus tuæ in diebus, quos ego faciam tibi? ego Dominus locutus sum, & faciam.

15 Et dispergam te in nationes, & ventilabo te in terras, & deficiere faciam immunditiam tuam a te.

16 Et possidebo te in conspectu gentium: & scies, quia ego Dominus.

17 Et factum est verbum Domini ad me, dicens:

18 Fili hominis, versa est mihi domus Israel in scoriam: omnes isti æs, & stannum, & ferrum, & plumbum in medio fornacis: scoria argenti facti sunt.

19 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Eo quod versi estis omnes in scoriam, propterea ecce ego congregabo vos in medio Jerusalem.

20 Congregatione argenti, & æris, & stanni, & ferri, & plumbi in medio fornacis: ut succendam in ea ignem ad conflandum. Sic congregabo in furore meo, & in ira mea, & requiescam: & conflabo vos.

21 Et congregabo vos, & succendam vos in igne furoris mei, & conflabimini in medio ejus.

22 Ut conflatur argentum in medio fornacis, sic eritis in medio ejus, & scietis quia ego Dominus, cum effuderim indignationem meam super vos.

23 Et factum est verbum Domini ad me, dicens:

24 Fili hominis, dic ei: Tu es terra immunda, & non compluta in die furoris.

25 Conjuratio prophetarum in medio ejus, sicut Ieo rugiens, rapiensque prædam, animas devoraverunt, opes & pretium acceperunt, viduas ejus multiplicaverunt in medio illius.

26 Sacerdotes ejus contempserunt legem meam, & polluerunt sanctuaria mea: inter sanctum & profanum non habuerunt distantiam: & inter pollutum & mundum non intellexerunt: & a sabbatis meis averterunt oculos suos, & coinquinabar in medio eorum.

27 * Principes ejus in in medio illius, quasi lupi rapientes prædam ad effundendum sanguinem, & ad perdendas animas, & avare sectanda lucra.

28 Prophetæ autem ejus liniebant eos ab-
que temperamento, videntes vana, & divi-
nantes eis mendacium, dicentes: Hæc dicit Dominus Deus, cum Dominus non sit locutus.

29 Populi terræ calumniabantur calumniam, & rapiebant violenter: egenum & pauperem affligebant, & advenam opprimebant calumnia abique judicio.

30 Et quæsi de eis virum, qui interponeret sepem, & staret oppositus contra me pro terra, ne diffiparem eam: & non inveni.

31 Et effudi super eos indignationem meam, in igne iræ meæ consumpsi eos: viam eorum in caput eorum reddidi, ait Dominus Deus.

CAPUT XXIII.

Sub figura multiplicium suprorum duarum meretricum Oolla & Ooliba ac punitiois earum, ostendit Dominus variam idololatriam Samaritæ & Jerusalem, propter quam tradendi sunt in opprobrium Gentibus, quarum sunt idololatriam imitati.

1 **E**T factus est sermo Domini ad me, dicens:

2 Fili hominis, duæ mulieres filix matris unius fuerunt,

3 Et fornicatæ sunt in Ægypto, in adolescentia sua fornicatæ sunt: ibi subacta sunt ubera earum & fractæ sunt mammæ pubertatis earum.

4 Nomina autem earum, Oolla major, & Ooliba soror ejus minor: & habui eas, & pepererunt

* Mich.
3. 11.
Soph. 3.
3.

runt filios, & filias. Porro earum nomina Samaria Oolla, & Jerusalem Ooliba.

5 Fornicata est igitur super me Oolla, & insanivit in amatores suos, in Assyrios propinquantes.

6 Vestitos hyacintho, principes, & magistratus, juvenes cupidinis, universos equites, ascensores equorum.

7 Et dedit fornicationes suas super eos electos, filios Assyriorum universos: & in omnibus, in quos insanivit, in immunditiis eorum polluta est.

8 Insuper & fornicationes suas, quas habuerat in Ægypto, non reliquit: nam & illi dormierunt cum ea in adolescentia ejus, & illi confregerunt ubera pubertatis ejus, & effuderunt fornicationem suam super eam.

9 Propterea tradidi eam in manus amatorum suorum, in manus filiorum Assur, super quorum insanivit libidine.

* Supra.
16. 38.

10 * Ipsi discoopererunt ignominiam ejus, filios, & filias ejus tulerunt, & ipsam occiderunt gladio: & factæ sunt famosæ mulieres, & judicia perpetraverunt in ea.

11 Quod cum vidisset soror ejus Ooliba, plusquam illa insanivit libidine: & fornicationem suam super fornicationem sororis suæ.

12 Ad filios Assyriorum præbuit impudenter, ducibus, & magistratibus ad se venientibus indutis veste varia, equitibus, qui vestabantur equis, & adolescentibus forma cunctis egregia.

13 Et vidi quod polluta esset via una ambarum.

14 Et auxit fornicationes suas: cumque vidisset viros depictos in pariete, imagines Chaldæorum expressas coloribus,

15 Et accinctos balteis renes, & tiaras tinctas in capitibus eorum, formam ducum omnium, similitudinem filiorum Babylonis, terræque Chaldæorum, in qua orti sunt,

16 Insanivit super eos concupiscentia oculorum suorum, & misit nuntios ad eos in Chaldæam.

17 Cum-

17 Cumque venissent ad eam filii Babylonis ad cubile mammaram, polluerunt eam stupris suis, & polluta est ab eis, & saturata est anima ejus ab illis.

18 Denudavit quoque fornicationes suas, & discooperuit ignominiam suam: & recessit anima mea ab ea, sicut recesserat anima mea a sorore ejus.

19 Multiplicavit enim fornicationes suas, recordans dies adolescentiæ suæ, quibus fornicata est in terra Ægypti.

20 Et insanivit libidine super concubitum eorum, quorum carnes sunt ut carnes afinorum: & sicut fluxus equorum fluxus eorum.

21 Et visitasti scelus adolescentiæ tuæ, quando subacta sunt in Ægypto ubera tua, & contractæ sunt mammæ pubertatis tuæ.

22 Propterea Ooliba, hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego suscitabo omnes amatores tuos contra te, de quibus satiata est anima tua: & congregabo eos aduersum te in circuitu;

23 Filios Babylonis, & universos Chaldæos, nobiles, tyrannosque & principes, omnes filios Assyriorum, juvenes forma egregia, duces, & magistratus universos, principes principum, & nominatos, ascensores equorum;

24 Et venient super te instructi curru, & rota, multitudo populorum: lorica, & clypeo, & galea armabuntur contra te undique: & dabo coram eis iudicium, & iudicabunt te iudiciis suis.

25 Et ponam zelum meum in te, quem exercent tecum in furore: nasum tuum, & aures tuas præcident: & quæ remanserint, gladio concident: ipsi filios tuos, & filias tuas capient, & novissimum tuum devorabitur igni.

26 Et denudabunt te vestimentis tuis, & tolent vasa gloriæ tuæ.

27 Et requiescere faciam scelus tuum de te, & fornicationem tuam de terra Ægypti: nec leuabis oculos tuos ad eos, & Ægypti non recordaberis amplius.

28 Quia hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego tradam te in manus eorum, quos odisti, in manus, de quibus satiata est anima tua.

29 Et

29 Et agent tecum in odio, & tollent omnes labores tuos, & dimittent te nudam, & ignominia plenam, & revelabitur ignominia fornicationum tuarum, scelus tuum, & fornicationes tuæ.

30 Fecerunt hæc tibi, quia fornicata es post Gentes, inter quas polluta es in idolis earum.

31 In via fororis tuæ ambulasti, & dabo calicem ejus in manu tua.

32 Hæc dicit Dominus Deus: Calicem fororis tuæ bibes profundum, & latum; eris in derisum, & in sublannationem, quæ est capacissima.

33 Ebrietate, & dolore repleberis: calice mæroris, & tristitiæ, calice fororis tuæ Samariæ.

34 Et bibes illum, & epotabis usque ad fæces, & fragmenta ejus devorabis, & ubera tua lacerabis: quia ego locutus sum, ait Dominus Deus.

35 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Quia oblita es mei, & projecisti me post corpus tuum, tu quoque porta scelus tuum, & fornicationes tuas.

36 Et ait Dominus ad me, dicens: Fili hominis numquid judicas Oollam, & Oolibam: & annuntias eis scelera earum?

37 Quia adulteratæ sunt, & sanguis in manibus earum, & cum idolis suis fornicatæ sunt: insuper & filios suos, quos genuerunt mihi, obtulerunt eis ad devorandum.

38 Sed & hoc fecerunt mihi: Polluerunt sanctuarium meum in die illa, & sabbata mea profanaverunt.

39 Cumque immolarent filios suos idolis suis, & ingrederentur sanctuarium meum in die illa, ut polluerent illud: etiam hæc fecerunt in medio domus meæ.

40 Miserant ad viros venientes de longe, ad quos nuntium miserant: itaque ecce venerunt: quibus te lavisti, & circumlinisti sibi oculos tuos, & ornata es mundo muliebri.

41 Sedisti in lecto pulcherrimo, & mensa ornata est ante te: thymiama meum, & unguentum meum posuisti super eam.

42 Et vox multitudinis exultantis erat in ea: & in viris, qui de multitudine hominum adducebantur, & veniebant de deserto, posuerunt armillas in manibus eorum, & coronas speciosas in capitibus eorum.

43 Et dixi ei, quæ attrita est in adulteris: Nunc fornicabitur in fornicatione sua etiam hæc.

44 Et ingressi sunt ad eam quasi ad mulierem meretricem: sic ingrediebantur ad Oollam & Oolibam, mulieres nefarias.

45 Viri ergo justi sunt: hi judicabunt eas iudicio adulterarum, & iudicio effundentium sanguinem: quia adulteræ sunt, & sanguis in manibus earum.

46 Hæc enim dicit Dominus Deus: Adduc ad eas multitudinem, & trade eas in tumultum, & in rapinam:

47 Et lapidentur lapidibus populorum, & confodiantur gladiis eorum: filios & filias earum interficient, & domus earum igne succedent.

48 Et auferam scelus de terra, & discent omnes mulieres ne faciant secundum scelus earum.

49 Et dabunt scelus vestrum super vos, & peccata idolorum vestrorum portabitis: & scietis quia ego Dominus Deus.

CAPUT XXIV.

Sub figura ollæ, electioribus carniū partibus ac ossibus plena, ignique admota, & sub figura mortis uxoris Ezechielis, pro qua iustus est nullum facere luctum, significat Dominus domum Israel in exitium tradendam filiosque ejus trucidandos, nullo sequente luctu præ animi supore.

I ET factum est verbum Domini ad me, in anno nono, in mense decimo, decima die mensis, diceas:

2 Fili hominis scribe tibi nomen diei hujus, in qua confirmatus est rex Babylonis adversum Jerusalem hodie.

3 Et dices per proverbium ad domum irritatricem parabolam, & loqueris ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Pone ollam: pone inquam, & mitte in eam aquam.

4 Congere frustra ejus in eam, omnem partem bonam, femur & armum, electa & ossibus plena.

5 Pinguissimum pecus assume, compone quoque strues ossium sub ea: efferbuit coctio ejus, & discocta sunt ossa illius in medio ejus.

6 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Væ civitati sanguinum, ollæ, ejus rubigo in ea est, & rubigo ejus non exivit de ea: per partes & per partes suas ejice eam, non cecidit super eam fors.

7 Sanguis enim ejus in medio ejus est, super limpidissimam petram effudit illum: non effudit illum super terram, ut possit operiri pulvere.

8 Ut superinducerem indignationem meam, & vindicta ulciscerer: dedi sanguinem ejus super petram limpidissimam, ne operiretur.

9 Propterea hæc dicit Dominus Deus: * Væ civitati sanguinum, cujus ego grandem faciam pyram.

*Nab. 3.1.
Hab. 2.1.

10 Congere ossa, quæ igne succendam: confumentur carnes, & coquetur universa compositio, & ossa tabescent.

11 Pone quoque eam super prunas vacuam, ut incalcescat, & liquefiat æs ejus: & conflatur in medio ejus inquinamentum ejus, & consumatur rubigo ejus.

12 Multo labore sudatum est, & non exivit de ea nimia rubigo ejus, neque per ignem.

13 Immunditia tua execrabilis: quia mundare te volui, & non es mundata a sordibus tuis: sed nec mundaberis prius, donec quiescere faciam indignationem meam in te.

14 Ego Dominus locutus sum: Veniet, & faciam: non transeam, nec parcam, nec placabor: juxta

juxta vias tuas, & juxta adventiones tuas judicabo te, dicit Dominus.

15 Et factum est verbum Domini ad me, dicens:

16 Fili hominis, ecce ego tollo a te desiderabile oculorum tuorum in plaga: & non planges, neque plorabis, neque fluent lacrymæ tuæ.

17 Ingemisce tacens, mortuorum luctum non facies: corona tua circumligata sit tibi, & calceamenta tua erunt in pedibus tuis, nec amictu ora velabis, nec cibos lugentium comedes.

18 Locutus sum ergo ad populum mane, & mortua est uxor mea vespere: fecique mane sicut præceperat mihi.

19 Et dixit ad me populus: Quare non indicas nobis, quid ista significant, quæ tu facis?

20 Et dixi ad eos: Sermo Domini factus est ad me, dicens:

21 Loquere domui Israel: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego polluam sanctuarium meum, superbiam imperii vestri, & desiderabile oculorum vestrorum, & super quo pavet anima vestra: filii vestri, & filiæ vestræ, quas reliquistis, gladio cadent.

22 Et facietis sicut feci: Ora amictu non velabitis, & cibos lugentium non comedetis.

23 Coronas habebitis in capitibus vestris, & calceamenta in pedibus: non plangetis neque flebitis, sed tabescetis in iniquitatibus vestris, & unusquisque gemet ad fratrem suum.

24 Britque Ezechiel vobis in portentum: juxta omnia, quæ fecit, facietis cum venerit illud: & scietis, quia ego Dominus Deus.

25 Et tu fili hominis ecce in die, qua tollam ab eis fortitudinem eorum, & gladium dignitatis, & desiderium oculorum eorum, super quo quiescunt animæ eorum, filios, & filias eorum;

26 In die illa cum venerit fugiens ad te, ut annuntiet tibi:

27 In die, inquam, illa aperietur os tuum cum eo, qui fugit: & loqueris, & non filebis ultra: erisque eis in portentum, & scietis, quia ego Dominus.

CAPUT XXV.

Regionibus Ammon, Moab, Idumæa & Palestina minatur Dominus exitium, eo quod filios Israel afflixerint, & de ipsorum afflictione exultaverint.

1 **E**T factus est sermo Domini ad me, dicens:

2 Fili hominis pone faciem tuam contra filios Ammon, & prophetabis de eis.

3 Et dices filiis Ammon: Audite verbum Domini Dei: Hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod dixisti: Euge, euge super sanctuarium meum, quia pollutum est: & super terram Israel, quoniam desolata est: & super domum Juda, quoniam ducti sunt in captivitatem:

4 Idcirco ego tradam te filiis orientalibus in hereditatem, & collocabunt caulas suas in te, & ponent in te tentoria sua: ipsi comedent fruges tuas, & ipsi bibent lac tuum.

5 Daboque Rabbath in habitaculum camelorum, & filios Ammon in cubile pecorum: & scietis quia ego Dominus.

6 Quia hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod plauisti manu, & percussisti pede, & gavisus es ex toto affectu super terram Israel:

7 Idcirco ecce ego extendam manum meam super te: & tradam te in direptionem Gentium, & interficiam te de populis, & perdam de terris, & conteram: & scies, quia ego Dominus.

8 Hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod dixerunt Moab, & Seir: Ecce sicut omnes Gentes, domus Juda:

9 Idcirco ecce ego aperiam hamerum Moab de civitatibus, de civitatibus, inquam, ejus, & de finibus ejus inclytas terræ Bethiesimoth, & Beelmeon, & Carsathaim,

10 Filiis Orientis cum filiis Ammon, & dabo eam in hereditatem: ut non sit ultra memoria filiorum Ammon in Gentibus.

11 Et in Moab faciam judicia: & scient quia ego Dominus.

12 Hæc

12 Hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod fecit Idumæa ultionem, ut se vindicaret de filiis Juda, peccavitque delinquens, & vindictam expectavit de eis:

13 Idcirco hæc dicit Dominus Deus: Extendam manum meam super Idumæam, & auferam de ea hominem & jumentum, & faciam eam desertam ab Austro: & qui sunt in Dedan, gladio cadent.

14 Et dabo ultionem meam super Idumæam per manum populi mei Israel, & facient in Edom juxta iram meam, & furorem meum: & scient vindictam meam, dicit Dominus Deus.

15 Hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod fecerunt Palæstini vindictam, & uli se sunt toto animo, interficientes, & implentes inimicitias veteres:

16 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Ecce extendam manum meam super Palæstinos, & interficiam interfectores, & perdam reliquias maritimæ regionis:

17 Faciamque in eis ultiones magnas arguens in furore: & scient quia ego Dominus, cum dero vindictam meam super eos.

CAPUT XXVI.

Tyri inclytæ urbis prædicit Dominus everisionem, eo quod super vastatione Jerusalem exultaverit.

1 **E**T factum est in undecimo anno, prima mensis, factus est sermo Domini ad me, dicens:

2 Fili hominis, pro eo quod dixit Tyrus de Jerusalem: Euge contractæ sunt portæ populorum, conversa est ad me: implebor, deserta est.

3 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego super te Tyre, & ascendere faciam ad te gentes multas, sicut ascendit mare fluctuans.

4 Et dissipabunt muros Tyri, & destruent turres ejus: & radam pulverem ejus de ea, & dabo eam in limpidissimam petram.

5 Siccatio saganarum erit in medio maris, quia ego locutus sum, ait Dominus Deus: & erit in direptionem Gentibus.

6 Filiae quoque ejus, quae sunt in agro, gladio interficientur: & scienti, quia ego Dominus.

7 Quia haec dicit Dominus Deus: Ecce ego adducam ad Tyrum Nabuchodonosor regem Babylonis ab Aquilone regem regum, cum equis, & curribus, & equitibus, & coetu, populoque magno.

8 Filias tuas, quae sunt in agro, gladio interficiet: & circumdabit temunitionibus, & comportabit aggerem in gyro, & elevabit contra te clypeum.

9 Et vineas, & arietes temperabit in muros tuos, & turres tuas destruet in armatura sua.

10 Inundatione equorum ejus operiet te pulvis eorum: a sonitu equitum, & rotarum, & currum movebuntur muri tui, cum ingressus fuerit portas tuas quasi per introitum urbis dissepatae.

11 Ungulis equorum suorum conculcabit omnes plateas tuas: populum tuum gladio cadet, statuae tuae nobiles in terram corruent.

12 Vastabunt opes tuas, diripient negotiationes tuas: & destruent muros tuos, & domos tuas praclaras subvertent: & lapides tuos, & ligna tua, & pulverem tuum in medio aquarum ponent.

* Jerem.
7. 34.

13 * Et quiescere faciam multitudinem cantuorum tuorum, & sonitus cithararum tuarum non audietur amplius.

14 Et dabo te in limpidissimam petram, siccatio lagenarum eris, nec edificaberis ultra: quia ego locutus sum, ait Dominus Deus.

15 Haec dicit Dominus Deus Tyro: Numquid non a sonitu ruinae tuae, & gemitu intertedorum tuorum cum occisi fuerint, in medio tui commovebuntur insulae?

16 Et descendunt de sedibus suis omnes principes maris: & auferent exuvias suas, & vestimenta sua varia abjicient, & induentur stupore: in terra sedebunt, & attoniti super repentino casu tuo admirabuntur.

17 Et affumentes super te lamentum, dicent tibi: Quomodo peristi, quae habitas in mari, urbs in-

incolta, quae fuisti fortis in mari cum habitatoribus tuis, quos formidabant universi?

18 Nunc stapebunt naves in die pavoris tui: & turbabuntur insulae in mari, eo quod nullus egrediatur ex te.

19 Quia haec dicit Dominus Deus: Cum dero te urbem desolatam sicut civitates, quae non habitantur: & adduxero super te abyssum, & operuerint te aquae multae:

20 Et detraxero te cum his, qui descendunt in lacum ad populum sempiternum, & collocavero te in terra novissima sicut solitudines veteres cum his, qui deducuntur in lacum, ut non habiteris: porro cum dero gloriam in terra viventium,

21 In nihilum redigam te, & non eris, & requisita non inveniatis ultra in sempiternum, dicit Dominus Deus.

CAPUT XXVII.

Tyri urbis maritimae ac opulentissimae ruina defletur, enarratis mercibus, quae a quaque regione ad eam deferri solent.

1 ET factum est verbum Domini ad me, dicens:

2 Tu ergo fili hominis assume super Tyrum lamentum:

3 Et dices Tyro, quae habitat in introitu maris, negotiationi populorum ad insulas multas: Haec dicit Dominus Deus: O Tyre, tu dixisti: Perfecti decoris ego sum,

4 Et in corde maris sita. Finitimi tui, quite aedificaverunt, impleverunt decorem tuum:

5 Abietibus de Sanirextruxerunt te cum omnibus tabulatis maris: cedrum de Libano tulerunt, ut facerent tibi malum.

6 Quercus de Basandolaverunt in remos tuos: & transtra tua fecerunt tibi ex ebore Indico, & pratoriola de insulis Italiae.

7 Byllus varia de Aegypto texta est tibi in velum, ut poneretur in malo: hyacinthus, & purpura de insulis Elifa facta sunt operimentum tuum.

8 Habitatores Sidonis, & Aradi fuerunt remiges tui : sapientes tui, Tyre, facti sunt gubernatores tui.

9 Senes Giblii, & prudentes ejus habuerunt naves ad ministerium variae suppellectilis tuae : omnes naves maris, & nautae earum fuerunt in populo negotiationis tuae.

10 Persae, & Lydii, & Libyes erant in exercitu tuo viri bellatores tui : clypeum, & galeam suspenderunt in te pro ornatu tuo.

11 Filii Aradii cum exercitu tuo erant super muros tuos in circuitu : sed & Pigmaei, qui erant in turribus tuis, pharetras suas suspenderunt in muris tuis per gyrum : ipsi compleverunt pulchritudinem tuam.

12 Carthagineenses negotiatores tui, a multitudine cunctarum divitiarum, argento, ferro, flanno, plumboque repleverunt nundinas tuas.

13 Graecia, Thubal, & Mosoch, ipsi infitores tui : mancipia, & vasa aerea advexerunt populo tuo.

14 De domo Thegorma, equos, & equites, & mulos adduxerunt ad forum tuum.

15 Filii Dedan negotiatores tui : insule multae negotiatio manus tuae : dentes eburneos, & hebeninos commutaverunt in pretio tuo.

16 Syrus negotiator tuus propter multitudinem operum tuorum, gemmas, & purpuram, & scutulata, & byssam, & sericum, & chodchod proposuerunt in mercatu tuo.

17 Juda & terra Israel ipsi infitores tui in frumento primo, balsamam, & mel, & oleum, & resinam proposuerunt in nundinis tuis.

18 Damascenus negotiator tuus in multitudine operum tuorum, in multitudine diversarum opum, in vino pingui, in lanis coloris optimi.

19 Dan, & Graecia, & Mosel in nundinis tuis proposuerunt ferrum sabrefactum : stacte, & calamus in negotiatione tua.

20 Dedan infitores tui in tapetibus ad sedendum.

21 Arabia, & universi principes Cedar, ipsi negotiatores manus tuae : cum aguis, & arie-

arietibus, & hœdis venerunt ad te negotiatores tui.

22 Venditores Saba, & Reema, ipsi negotiatores tui : cum univervis primis aromatibus, & lapide pretioso, & auro, quod proposuerunt in mercatu tuo.

23 Haran, & Chene, & Eden negotiatores tui : Saba, Assur, & Chelmad venditores tui.

24 Ipsi negotiatores tui multifariam involucri hyacinthi, & polymitorum, gazarumque pretiosarum, quae obvolutae, & astrictae erant funibus : cedros quoque habebant in negotiationibus tuis.

25 Naves maris, principes tui in negotiatione tua : & repleta es, & glorificata nimis in corde maris.

26 In aquis multis adduxerunt te remiges tui : ventus auster contivit te in corde maris.

27 Divitiae tuae, & thesauri tui, & multiplex instrumentum tuum, nautae tui & gubernatores tui, qui tenebant suppellectilem tuam, & populo tuo praerant : viri quoque bellatores tui, qui erant in te cum universa multitudine tua, quae est in medio tui : cadent in corde maris in die ruinae tuae.

28 A sonitu clamoris gubernatorum tuorum conturbabuntur classes :

29 Et descendant de navibus suis omnes, qui tenebant remum : nautae, & universi gubernatores maris in terra stabunt :

30 Et ejulabunt super te voce magna, & clamabunt amare : & superjacent pulverem capitibus suis, & cinere conspergentur.

31 Et radent super te calvitium, & accingentur cilicis : & plorabunt te in amaritudine animae ploratu amarissimo.

32 Et assument super te carmen lugubre, & plangent te : Quis est ut Tyrus, quae obmutuit in medio maris ?

33 Quae in exitu negotiationum tuarum de mari implesti populos multos : & multitudine divitiarum tuarum, & populorum tuorum ditasti reges terrae.

34 Nunc contrita es a mari, in profundis aquarum opes tuæ, & omnis multitudo tua, quæ erat in medio tui, ceciderunt.

35 Univerſi habitatores inſularum obſtupuerunt ſuper te : & reges earum omnes tempeſtate perculli muſaverunt vultus.

36 Negotiatores populorum ſibilaverunt ſuper te : ad nihilum deducta es, & non eris uſque in perpetuum.

CAPUT XXVIII.

Ruina regis Tyri, maxima gloria prius exaltati, ob nimiam ipſius ſuperbiam aliasque iniquitates: ſimiliter & vaſtatio Sidonis, ac reductio filiorum Iſrael in terram ſuam, vaſtatis ipſorum inimicis.

1 **E**T factus eſt ſermo Domini ad me, dicens:

2 Filii hominis, dic principi Tyri: Hæc dicit Dominus Deus: Eo quod elevatum eſt cor tuum, & dixiſti: Deus ego ſum, & in cathedra Dei ſedi in corde maris: cum ſis homo, & non Deus, & dediſti cor tuum quaſi cor Dei.

3 Ecce ſapientior es tu Daniele: omne ſecretum non eſt abſconditum a te,

4 In ſapientia & prudentia tua feciſti tibi fortitudinem: & acquiſiſti aurum, & argentum in theſauris tuis.

5 In multitudine ſapientiæ tuæ, & in negotiatione tua multipliciſti tibi fortitudinem: & elevatum eſt cor tuum in robore tuo.

6 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Eo quod elevatum eſt cor tuum quaſi cor Dei:

7 Idcirco ecce ego adducam ſuper te alienos robuſtiſſimos Gentium: & nudabunt gladios ſuos ſuper pulchritudinem ſapientiæ tuæ, & polluent decorem tuum.

8 Interficiant, & detrahent te: & morieris in interitu occiſorum in corde maris.

9 Numquid dicens loqueris: Deus ego ſum, coram interficientibus te: cum ſis homo, & non Deus, in manu occidentium te?

10 Morte incircumciſorum morieris in manu alie-

alienorum: quia ego locutus ſum, ait Dominus Deus.

11 Et factus eſt ſermo Domini ad me, dicens: Filii hominis leva plandum ſuper regem Tyri:

12 Et dices ei: Hæc dicit Dominus Deus: Tu ſignaculum ſimilitudinis, plenus ſapientia, & perfectus decore,

13 In deliciis paradifi Dei fuiſti, omnis lapis pretioſus operimentum tuum: ſardius, topazius, & jaſpis, chryſolithus, & onyx, & berillus, ſaphirus, & carbunculus, & ſmaragdus: aurum opus decoris tui: & ſoramina tua in die, qua conditus es, preparata ſunt.

14 Tu cherub extentus, & protegens; & poſui te in monte ſancto Dei, in medio lapidum ignitorum ambulavi.

15 Perfectus in viis tuis a die conditionis tuæ, donec inventa eſt iniquitas in te.

16 In multitudine negotiationis tuæ repleta ſunt interiora tua iniquitate, & peccaſti: & eſeci te de monte Dei, & perdiſti te o cherub protegens, de medio lapidum ignitorum.

17 Et elevatum eſt cor tuum in decore tuo: perdiſti ſapientiam tuam in decore tuo, in terram projeçi te: ante faciem regum dedi te, ut cererent te.

18 In multitudine iniquitatum tuarum, & iniquitate negotiationis tuæ polluiſti ſanctificationem tuam: producam ergo ignem de medio tui, qui comedat te, & dabo te in cinerem ſuper terram in conſpectu omnium videntium te.

19 Omnes, qui viderint te in Gentibus, obſtupeſcent ſuper te: nihil factus es, & non eris in perpetuum.

20 Et factus eſt ſermo Domini ad me, dicens:

21 Filii hominis pone faciem tuam contra Sidonem: & prophetabis de ea.

22 Et dices: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad te Sidon, & glorificabor in medio tui: & ſcient quia ego Dominus, cum fecero in ea iudicia, & ſanctificatus fuero in ea.

23 Et imittam ei pestilentiam, & sanguinem in plateis ejus: & corruent interfecti in medio ejus gladio per circuitum: & scient quia ego Dominus.

24 Et non erit ultra domui Israel offendiculum amaritudinis, & spina dolorem inferens undique per circuitum eorum, qui adversantur eis: & scient, quia ego Dominus Deus.

25 Hæc dicit Dominus Deus: Quando congregaero domum Israel de populis, in quibus dispersi sunt, sanctificabor in eis coram Gentibus: & habitabunt in terra sua, quam dedi servo meo Jacob.

26 Et habitabunt in ea securi: & ædificabunt domos, & plantabunt vineas, & habitabunt confidenter, cum fecero judicia in omnibus, qui adversantur eis per circuitum: & scient, quia ego Dominus Deus eorum.

CAPUT XXIX.

Adversus regem Ægypti ac regnum ejus, in solitudinem redigendum, post 40. tamen annos revocandum, licet non ad pristinam gloriam. Terra Ægypti datur Nabuchodonosor, eo quod cum suo exercitu laboraverit devastando Tyrum.

1 IN anno decimo, decimo mense, undecima die mensis, factum est verbum Domini ad me, dicens:

2 Fili hominis pone faciem tuam contra Pharaonem regem Ægypti, & prophetabis de eo, & de Ægypto universa:

3 Loquere, & dices: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad te Pharaon rex Ægypti, draco magne, qui cubas in medio fluminum tuorum, & dicitis: Meus est fluvius, & ego feci memetipsum.

4 Et ponam frenum in maxillis tuis: & agglutinabo pisces fluminum tuorum squamis tuis: & extraham te de medio fluminum tuorum, & universi pisces tui squamis tuis adhærebunt.

5 Et projiciam te in desertum, & omnes pisces fluminis tui: super terram faciem cades, non colligeris, neque congregaberis: bestiis terræ, & volatilibus cæli dedi te ad devorandum:

6 Et

6 Et scient omnes habitatores Ægypti quia ego Dominus: * pro eo quod fuisti baculus arundineus domui Israel. * Isai. 36. 6.

7 Quando apprehenderunt te manu, & confractus es, & lacerasti omnem humerum eorum: & innitentibus eis super te, comminatus es, & dissolvisti omnes renes eorum.

8 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego adducam super te gladium: & interficiam de te hominem, & jumentum.

9 Et erit terra Ægypti in desertum, & in solitudinem: & scient quia ego Dominus: pro eo quod dixeris: Fluvius meus est, & ego facieum.

10 Idcirco ecce ego ad te, & ad flumina tua: daboque terram Ægypti in solitudines, gladio dissipatam, a turri Syenes, usque ad terminos Æthiopiæ.

11 Non pertransibit eam pes hominis, neque pes jumenti gradietur in ea: & non habitabitur quadraginta annis.

12 Daboque terram Ægypti desertam in medio terrarum desertarum, & civitates ejus in medio urbium subversarum, & erunt desolatae quadraginta annis: & dispergam Ægyptios in nationes, & ventilabo eos in terras.

13 Quia hæc dicit Dominus Deus: Post finem quadraginta annorum congregabo Ægyptum de populis, in quibus dispersi fuerant.

14 Et reducam captivitatem Ægypti, & collocabo eos in terra Phatures, in terra nativitatis suæ: & erunt ibi in regnum humile:

15 Inter cætera regna erit humillima, & non elevabitur ultra super nationes, & imminuam eos, ne imperent Gentibus.

16 Neque erunt ultra domui Israel in confidentia, docentes iniquitatem, ut fugiant, & sequantur eos: & scient, quia ego Dominus Deus.

17 Et factum est in vigesimo & septimo anno, in primo, in una mensis: factum est verbum Domini ad me, dicens:

18 Fili hominis, Nabuchodonosor rex Babylonis servire fecit exercitum suum servitute magna adversus Tyrum: omne caput decalvatum,

&

& omnis humerus depilatus est: & merces non est reddita ei, neque exercitui ejus de Tyro pro servitute, qua servivit mihi adversus eam.

19 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego dabo Nabuchodonosor regem Babylonis in terra Ægypti: & accipiet multitudinem ejus, & deprædabitur manubias ejus, & diripiet spolia ejus: & erit merces exercitui illius.

20 Et operi, quo servivit adversus eam: dedi est terram Ægypti, pro eo quod laboraverit mihi, ait Dominus Deus.

21 In die illo pullulabit cornu domui Israel, & tibi dabo apertum os in medio eorum: & scient quia ego Dominus.

CAPUT XXX.

Omnes urbes Ægypti per regem Babylonis vastabuntur.

1 **E**T factum est verbum Domini ad me, dicens:

2 Fili hominis propheta, & dic: Hæc dicit Dominus Deus: Ululate, væ, væ diei:

3 Quia juxta est dies, & appropinquat dies Domini: dies nubis, tempus Gentium erit.

4 Et veniet gladius in Ægyptum: & erit pavor in Æthiopia, cum ceciderint vulnerati in Ægypto, & ablata fuerit multitudo illius, & destructa fundamenta ejus.

5 Æthiopia, & Libya, & Lydi, & omne reliquum vulgus, & Chub, & filii terræ fœderis, cum eis gladio cadent.

6 Hæc dicit Dominus Deus: Et corruent succubientes Ægyptum, & destruetur superbia imperii ejus: a turri Syenes gladio cadent in ea, ait Dominus Deus exercituum.

7 Et dissipabuntur in medio terrarum desolataram, & urbes ejus in medio civitatum desertarum erunt.

8 Et scient, quia ego Dominus: cum dederò ignem in Ægypto, & attriti fuerint omnes auxiliares ejus.

9 In die illa egredientur nuntii a facie mea in trientibus ad conterendam Æthiopiæ confidentiam & erit pavor in eis in die Ægypti, quia absque dubio veniet.

10 Hæc

10 Hæc dicit Dominus Deus: Cessare faciam multitudinem Ægypti in manu Nabuchodonosor regis Babylonis.

11 Ipse & populus ejus cum eo, fortissimi Gentium adducentur ad disperdendam terram: & evaginabunt gladios suos super Ægyptum: & implebunt terram intersectis.

12 Et faciam alveos fluminum aridos, & tradam terram in manus pessimorum: & dissipabo terram, & plenitudinem ejus in manu alienorum: ego Dominus locutus sum.

13 * Hæc dicit Dominus Deus: Et disperdam simulachra, & cessare faciam idola de Memphis: & dux de terra Ægypti non erit amplius: & dabo terrorem in terra Ægypti.

14 Et disperdam terram Phathures, & dabo ignem in Taphais, & faciam judicia in Alexandria.

15 Et effundam indignationem meam super Pelusium robur Ægypti, & interficiam multitudinem Alexandriae.

16 Et dabo ignem in Ægypto: quasi parturientis dolebit Pelusium, & Alexandria erit dissipata, & in Memphis angustiae quotidiana.

17 Juvenes Heliopoleos & Bubasti gladio cadent, & ipsæ captivæ ducentur.

18 Et in Taphais nigrescet dies, cum contrivero ibi sceptrum Ægypti, & defecerit in ea superbia potentiae ejus: ipsam nubes operiet: filiae autem ejus in captivitatem ducentur.

19 Et judicia faciam in Ægypto: & scient quia ego Dominus.

20 Et factum est in undecimo anno, in primo mense, in septima mensis, factum est verbum Domini ad me, dicens:

21 Fili hominis, brachium Pharaonis regis Ægypti confregi: & ecce non est obvolutum, ut restitueretur ei sanitas, ut ligaretur pannis, & fasciaretur linteolis, ut recepto robore posset tenere gladium.

22 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad Pharaonem regem Ægypti, & comminuam brachium ejus forte, sed contractum; & desiciam gladium de manu ejus:

23 Et

23 Et dispergam Ægyptum in Gendibus, & ventilabo eos in terris.

24 Et confortabo brachia regis Babylonis, daboque gladium meum in manu ejus: & confringam brachia Pharaonis, & gement gemitibus interfecti coram facie ejus.

25 Et confortabo brachia regis Babylonis, & brachia Pharaonis coincident: & scient quia ego Dominus, cum dederò gladium meum in manu regis Babylonis, & extenderit eum super terram Ægypti.

26 Et dispergam Ægyptum in nationes, & ventilabo eos in terras, & scient quia ego Dominus.

CAPUT XXXI.

Sublimitatem regis Pharaonis cum Assur comparat, & utriusque similitudinem prædicit interitum.

1 **E**T factum est in anno undecimo, tertio mense, una mensis, factum est verbum Domini ad me, dicens:

2 Fili hominis dic Pharaoni regi Ægypti, & populo ejus: Cui similis factus es in magnitudine tua?

3 Ecce Assur quasi cedrus in Libano, pulcher ramis, & frondibus nemorosus, excelsusque altitudine, & inter condensas frondes elevatum est cacumen ejus.

4 Aquæ nutrierunt illum, abyssus exaltavit illum: flumina ejus manabant in circuitu radicum ejus, & rivus suos emisit ad universa ligna regionis.

5 Propterea elevata est altitudo ejus super omnia ligna regionis: & multiplicata sunt arbutus ejus, & elevati sunt rami ejus præ aquis multis.

6 Cumque extendisset umbram suam, in ramis ejus fecerunt nidos omnia volatilia cæli, & sub frondibus ejus genuerunt omnes bestie saltuum, & sub umbraculo illius habitabat coetus Gentium plurimarum.

7 Eratque pulcherrimus in magnitudine sua, & in dilatatione arborum suorum: erat enim radix illius juxta aquas multas:

8 Cedri non fuerunt altiores illo in paradiso Dei,

Dei, abietes non adæquaverunt summitatem ejus, & platani non fuerunt æquæ frondibus illius: omne lignum paradisi Dei non est assimilatum illi, & pulchritudini ejus.

9 Quoniam speciosum feci eum, & multis condensisque frondibus: & æmulata sunt eum omnia ligna voluptatis, quæ erant in paradiso Dei.

10 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod sublimatus est in altitudine, & dedit summitatem suam virentem atque condensam, & elevatum est cor ejus in altitudine sua:

11 Tradidi eum in manu fortissimi Gentium, faciens faciet ei: juxta impietatem ejus ejeci eum.

12 Et succident eum alieni, & crudelissimi nationum, & projicient eum super montes, & in cunctis convallibus corruent rami ejus, & confringentur arbutus ejus in universis rupibus terræ: & recedent de umbraculo ejus omnes populi terræ: & relinquent eum.

13 In ruina ejus habitaverunt omnia volatilia cæli, & in ramis ejus fuerunt universæ bestie regionis.

14 Quam ob rem non elevabuntur in altitudine sua omnia ligna aquarum, nec ponent sublimitatem suam inter nemorosa atque frondosa, nec stabunt in sublimitate sua omnia, quæ irrigantur aquis: quia omnes traditi sunt in mortem ad terram ultimam in medio filiorum hominum ad eos, qui descendunt in lacum.

15 Hæc dicit Dominus Deus: In die quando descendit ad inferos, induxi luctum, operi eum abyssus: & prohibui flumina ejus, & coercui aquas multas: contristatus est super eum Libanus, & omnia ligna agri concussa sunt.

16 A sonitu ruinae ejus commovi Gentes, cum deducerem eum ad infernum cum his, qui descendebant in lacum: & consolata sunt in terra infima omnia ligna voluptatis egregia, atque præclara in Libano, universa quæ irrigabantur aquis.

17 Nam & ipsi cum eo descendunt in infernum ad interfectos gladio: & brachium uniuscujusque sedebit sub umbraculo ejus in medio nationum.

18 Cui

18 Cui assimilatus es, o inelyte atque sublimis inter ligna voluptatis? Ecce deductus es cum lignis voluptatis ad terram ultimam: in medio incircumcisorum dormies, cum eis, qui interfecti sunt gladio: ipse est Pharao, & omnis multitudo ejus, dicit Dominus Deus.

CAPUT XXXII.

Pharao quantumvis sublimis, conterendus est a rege Babylonis; cujus vastatione plurimi reges obstupescunt; pluresque nationes cum eo in abyssum detrahentur.

1 **E**T factum est, duodecimo anno, in mense duodecimo, in una mensis, factum est verbum Domini ad me, dicens:

2 Fili hominis assume lamentum super Pharaonem regem Aegypti, & dices ad eum: Leoni Gentium assimilatus es, & draconi, qui est in mari: & ventilabas coram in fluminibus tuis, & conturbabas aquas pedibus tuis, & conculcabas flumina earum.

3 Propterea hæc dicit Dominus Deus: * Expandam super te rete meum in multitudine populorum multorum; & extraham te in sagena mea.

4 Et projiciam te in terram, super faciem agri abjiciam te: & habitare faciam super te omnia volatilia cæli, & saturabo de te bestias universæ terræ.

5 Et dabo carnes tuas super montes, & implebo colles tuos sanie tua.

6 Et irrigabo terram foetore sanguinis tui super montes, & vallis implebuntur ex te.

7 * Et operiam, cum extinctus fueris, cælum, & nigrescere faciam stellas ejus: solem nube tegam, & luna non dabit lumen suum.

8 Omnia luminaria cæli mœrere faciam super te, & dabo tenebras super terram tuam, dicit Dominus Deus, cum ceciderint vulnerati tui in medio terræ, ait Dominus Deus.

9 Et irritabo cor populorum multorum, cum induxero contritionem tuam in Gentibus super terras, quas nescis.

10 Et stupescere faciam super te populos multos:

tos: & reges eorum horrore nimio formidabunt super te, cum volare cœperit gladius meus super facies eorum: & obstupescunt repente singuli pro anima sua in die ruinæ tuæ.

11 Quia hæc dicit Dominus Deus: Gladius regis Babylonis veniet tibi.

12 In gladiis fortium dejiciam multitudinem tuam: inexpugnabiles omnes gentes hæc: & vastabunt superbiam Aegypti, & dissipabitur multitudo ejus.

13 Et perdam omnia jumenta ejus, quæ erant super aquas plurimas: & non conturbabit eas pes hominis ultra, neque ungula jumentorum turbabit eas.

14 Tunc purissimas reddam aquas eorum, & flumina eorum quasi oleum adducam, ait Dominus Deus.

15 Cum dederò terram Aegypti desolatam: deferetur autem terra a plenitudine sua, quando percussero omnes habitatores ejus: & scient, quia ego Dominus.

16 Planctus est, & plangent eum: filia Gentium plangent eum: super Aegyptum, & super multitudinem ejus plangent eum, ait Dominus Deus.

17 Et factum est in duodecimo anno, in quintadecima mensis, factum est verbum Domini ad me, dicens:

18 Fili hominis cane lugubre super multitudinem Aegypti: & detrahe eam ipsam, & filias Gentium robustarum ad terram ultimam cum his, qui descendunt in lacum.

19 Quo pulchrior es? descende, & dormi cum incircumcisis.

20 In medio interfectorum gladio cadent: gladius datus est, attraxerunt eam, & omnes populos ejus.

21 Loquentur ei potentissimi robustorum de medio inferni, qui cum auxiliatoribus ejus descenderunt, & dormierunt incircumcisi, interfecti gladio.

22 Ibi Assur, & omnis multitudo ejus: in circuitu

cuitu illius sepulchra ejus : omnes interfecti , & qui ceciderunt gladio.

23 Quorum data sunt sepulchra in novissimis laci : & facta est multitudo ejus per gyrum sepulchri ejus : universi interfecti , cadentesque gladio , qui dederant quondam formidinem in terra viventium.

24 Ibi Ælam , & omnis multitudo ejus per gyrum sepulchri sui : omnes hi interfecti , ruentesque gladio : qui descenderunt incircumcisi ad terram ultimam : qui posuerunt terrorem suum in terra viventium , & portaverunt ignominiam suam cum his , qui descendunt in lacum.

25 In medio interfectorum posuerunt cubile ejus in universis populis ejus : in circuitu ejus sepulchrum illius : omnes hi incircumcisi , interfectique gladio : dederunt enim terrorem suum in terra viventium , & portaverunt ignominiam suam cum his , qui descendunt in lacum : in medio interfectorum positi sunt.

26 Ibi Mofoch , & Thubal , & omnis multitudo ejus : in circuitu ejus sepulchra illius : omnes hi incircumcisi , interfectique & cadentes gladio : quia dederunt formidinem suam in terra viventium.

27 Et non dormient cum fortibus , cadentibusque & incircumcisis , qui descenderunt ad infernum cum armis suis , & posuerunt gladios suos sub capitibus suis , & fuerunt iniquitates eorum in ossibus eorum : quia terror fortium facti sunt in terra viventium.

28 Et tu ergo in medio incircumcisorum contereris , & dormies cum interfectis gladio.

29 Ibi Idumæa , & reges ejus , & omnes duces ejus , qui dati sunt cum exercitu suo cum interfectis gladio : & qui cum incircumcisis dormierunt , & cum his qui descendunt in lacum.

30 Ibi principes Aquilonis omnes , & universi venatores : qui deducti sunt cum interfectis , paventes , & in sua fortitudine confusi : qui dormierunt incircumcisi cum interfectis gladio : & portaverunt confusionem suam cum his , qui descendunt in lacum.

31 Vidit eos Pharao , & consolatus est super universam multitudinem suam , quæ interfecta est gladio , Pharao , & omnis exercitus ejus , ait Dominus Deus :

32 Quia dedi terrorem meum in terra viventium , & dormivit in medio incircumcisorum cum interfectis gladio : Pharao , & omnis multitudo ejus , ait Dominus Deus.

CAPUT XXXIII.

Si speculator visum imminens malum non annuntiaverit , reus erit pereuntium : quod si annuntiaverit , solus is qui sibi non cavet , reus erit. Justus quoque si suam deserat justitiam , damnabitur , & impius si convertatur , salvabitur. Nec confidant de terra sibi data in possessionem , quoniam propter suas iniquitates perdentur , & terra in solitudinem redigetur.

1 **E**T factum est verbum Domini ad me , dicens :

2 Fili hominis loquere ad filios populi tui , & dices ad eos : Terra cum induxero super eam gladium , & tulerit populus terræ virum unum de novissimis suis , & constituerit eum super se speculatorem :

3 Et ille viderit gladium venientem super terram , & cecinerit buccina , & annuntiaverit populo :

4 Audiens autem , quisquis ille est , sonitum buccinæ , & non se observaverit , veneritque gladius , & tulerit eum : sanguis ipsius super caput ejus erit.

5 Sonum buccinæ audivit , & non se observavit , sanguis ejus in ipso erit : si autem se custodierit , animam suam salvabit.

6 Quod si speculator viderit gladium venientem , & non insonuerit buccina : & populus se non custodierit , veneritque gladius , & tulerit de eis animam : ille quidem in iniquitate sua captus est , sanguinem autem ejus de manu speculatoris requiram.

7 * Et tu fili hominis , speculatorem dedi te * *Sup.* domui Israel : audiens ergo ex ore meo sermonem , *4-17.* annuntiabis eis ex me.

8 Si me dicente ad impium: Impie, morte morieris; non fueris locutus, ut se custodiat impius a via sua: ipse impius in iniquitate sua morietur, sanguinem autem ejus de manu tua requiram.

9 Si autem annuntiante te ad impium ut a viis suis convertatur, non fuerit conversus a via sua, ipse in iniquitate sua morietur: porro tu animam tuam liberasti.

10 Tu ergo fili hominis dic ad domum Israel: Sic locuti estis, dicentes: Iniquitates nostræ, & peccata nostra super nos sunt, & in ipsis nos tabescimus: quomodo ergo vivere poterimus?

* Sup. 18. 22. 11 * Dic ad eos: Vivo ego, dicit Dominus Deus: nolo mortem impii, sed ut convertatur impius a via sua, & vivat. Convertimini, convertimini a viis vestris pessimis: & quare moriemini domus Israel?

12 Tu itaque fili hominis dic ad filios populi tui: Justitia justi non liberabit eum in quacumque die peccaverit: & impietas impii non nocebit ei, in quacumque die conversus fuerit ab impietate sua: & justus non poterit vivere in justitia sua, in quacumque die peccaverit.

13 Etiam si dixerō justo quod vita vivet, & confusus in justitia sua fecerit iniquitatem: omnes justitiæ ejus oblivioni tradentur, & in iniquitate sua, quam operatus est, in ipsa morietur.

14 Si autem dixerō impio: Morte morieris: & egerit penitentiam a peccato suo, feceritque judicium & justitiam,

15 Et pignus restituerit ille impius, rapinamque reddiderit, in mandatis vitæ ambulaverit, nec fecerit quidquam injustum: vita vivet, & non morietur.

16 Omnia peccata ejus, quæ peccavit, non imputabuntur ei: judicium & justitiam fecit, vita vivet.

17 Et dixerunt filii populi tui: Non est æqui ponderis via Domini, & ipsorum via injusta est.

18 Cum enim recefferit justus a justitia sua, feceritque iniquitates, morietur in eis.

19 Et

19 Et cum recefferit impius ab impietate sua, feceritque judicium & justitiam, vivet in eis.

20 * Et dicitis: Non est recta via Domini. * Sup. 18. 25. Unumquemque juxta vias suas judicabo de vobis, domus Israel.

21 Et factum est in duodecimo anno, in decimo mense, in quinta mensis transmigrationis nostræ, venit ad me qui fugerat de Jerusalem, dicens: Vastata est civitas.

22 Manus autem Domini facta fuerat ad me vespere, antequam veniret, qui fugerat: aperuitque os meum, donec veniret ad me mane, & aperto ore meo non filii amplius.

23 Et factum est verbum Domini ad me, dicens:

24 Fili hominis, qui habitant in ruinosis his super humum Israel, loquentes ajunt: Unus erat Abraham, & hæreditate possedit terram: nos autem multi sumus, nobis data est terra in possessionem.

25 Idcirco dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Qui in sanguine comeditis, & oculos vestros levatis ad immudities vestras, & sanguinem funditis: numquid terram hæreditate possidebitis?

26 Stetistis in gladiis vestris, fecistis abominaciones, & unusquisque uxorem proximi sui polluit: & terram hæreditate possidebitis?

27 Hæc dices ad eos: Sic dicit Dominus Deus: Vivo ego, quia qui in ruinosis habitant, gladio cadent: & qui in agro est, bestiis tradetur ad devorandum: qui autem in prædiis, & speluncis sunt, peste morientur.

28 Et dabo terram in solitudinem, & in desertum, & deficiet superba fortitudo ejus: & desolabuntur montes Israel, eo quod nullus sit, qui per eos transeat.

29 Et scient quia ego Dominus, cum dederō terram eorum desolatam, & desertam propter universas abominaciones suas, quas operati sunt.

30 Et tu fili hominis: filii populi tui, qui loquuntur de te juxta muros, & in ostiis domorum,

& dicunt unus ad alterum, vir ad proximum suum loquentes: Venite, & audiamus, quis fit sermo egrediens a Domino.

31 Et veniunt ad te, quasi si ingrediatur populus, & sedent coram te populus meus: & audiunt sermones tuos; & non faciunt eos: quia in canticum oris sui vertunt illos, & avaritiam suam sequitur cor eorum.

32 Et es eis quasi carmen musicum, quod suavi, dulcique sono canitur: & audiunt verba tua, & non faciunt ea.

33 Et cum venerit, quod prædictum est (ecce enim venit) tunc scient, quod propheta fuerit inter eos.

CAPUT XXXIV.

Ex manibus pastorum, qui neglecto grege, tantum quæ sua sunt querunt, dicit Dominus se oves suas liberaturum: quodque eas in iudicio pascet, suscitaturus super eas servum suum David, sub quo in omni terræ ubertate secure pascantur: ostenditque gregem suum esse populum Israel, & se Deum ipsum.

ET factum est verbum Domini ad me, dicens:

2 Fili hominis propheta de pastoribus Israel: propheta, & dices pastoribus: Hæc dicit Dominus Deus: * Væ pastoribus Israel, qui pascebant semetipsum: nonne greges a pastoribus pas-

3 Lac comedebatis, & lanis operiebamini, & quod crassum erat occidebatis: gregem autem meum non pascebatis.

4 Quod infirmum fuit non consolidastis, & quod ægrotum non sanastis, quod contractum est non allipastis, & quod abjectum est non reduxistis, & quod perierat non quaesistis: sed cum austeritate imperabatis eis, & cum potentia.

5 Et dispersæ sunt oves meæ, eo quod non esset pastor: & factæ sunt in devorationem omnium bestiarum agri, & dispersæ sunt.

6 Erraverunt greges mei in cunctis montibus, & in univërso colle excelso: & super omnem

fa.

faciem terræ dispersi sunt greges mei, & non erat qui requireret, non erat, inquam, qui requireret.

7 Propterea pastores, audite verbum Domini:

8 Vivo ego, dicit Dominus Deus: quia pro eo quod facti sunt greges mei in rapinam, & oves meæ in devorationem omnium bestiarum agri, eo quod non esset pastor: neque enim quaesierunt pastores mei gregem meum, sed pascebant pastores semetipsum, & greges meos non pascebant:

9 Propterea pastores, audite verbum Domini:

10 Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ipse super pastores requiram gregem meum de manu eorum, & cessare faciam eos, ut ultra non pascant gregem, nec pascant amplius pastores semetipsum: & liberabo gregem meum de ore eorum, & non erit ultra eis in escam.

11 Quia hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ipse requiram oves meas, & visitabo eas.

12 Sicut visitat pastor gregem suum in die, quando fuerit in medio ovium suarum dissipatarum: sic visitabo oves meas, & liberabo eas de omnibus locis, in quibus dispersæ fuerant in die nubis & caliginis.

13 Et educam eas de populis, & congregabo eas de terris, & inducam eas in terram suam: & pascam eas in montibus Israel, in rivis, & in cunctis sedibus terræ.

14 In pascuis uberrimis pascam eas, & in montibus excelsis Israel erunt pascua earum: ibi requiescent in herbis virentibus, & in pascuis pinguibus pascentur super montes Israel.

15 Ego pascam oves meas: & ego eas accubare faciam, dicit Dominus Deus.

16 Quod perierat requiram, & quod abjectum erat reducam, & quod contractum fuerat alligabo, & quod infirmum fuerat consolidabo, & quod pingue & forte custodiam: & pascam illas in iudicio.

17 Vos autem greges mei, hæc dicit Dominus Deus:

Y 4

Deus:

* Jerem.
53. 1.
Supra 19.
30

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE EVOLUCION

Deus: Ecce ego iudico inter pecus & pecus, arietum & hircorum.

18 Nonne satis vobis erat pascua bona depasci? insuper & reliquias pascuarum vestrarum conculcastis pedibus vestris: & cum purissimam aquam biberetis, reliquam pedibus vestris turbabatis.

19 Et oves meæ his, quæ conculcata pedibus vestris fuerant, pascebantur: & quæ pedes vestri turbaverant, hæc bibebant.

20 Propterea hæc dicit Dominus Deus ad vos: Ecce ego ipse iudico inter pecus pingue, & macilentum:

21 Pro eo quod lateribus, & humeris impingebatis, & cornibus vestris ventilabatis omnia infirma pecora, donec dispergerentur foras:

22 Salvabo gregem meum, & non erit ultra in rapinam, & iudicabo inter pecus & pecus.

* *Isaie*
40. 1.
Osée 3. 5.
Joan. 1.
45. 10.
11. 14.

23 * ET SUSCITABO SUPER EAS PASTOREM UNUM, qui pascat eas, servum meum David: ipse pascet eas, & ipse erit eis in pastorem.

24 Ego autem Dominus ero eis in Deum, & servus meus David princeps in medio eorum: ego Dominus locutus sum.

25 Et faciam cum eis pactum pacis, & cessare faciam bestias pessimas de terra: & qui habitant in deserto, securi dormient in saltibus.

26 Et ponam eos in circuitu collis mei benedictionem: & deducam imbrem in tempore suo: pluvia benedictionis erunt.

27 Et dabit lignum agri fructum suum, & terra dabit germen suum, & erunt in terra sua absque timore: & scient quia ego Dominus, cum contrivero catenas jugi eorum, & eruero eos de manu imperantium sibi.

28 Et non erunt ultra in rapinam in Gentibus, neque bestia terræ devorabunt eos: sed habitabunt confidenter absque ullo terrore.

29 Et suscitabo eis germen nominatum: & non erunt

erunt ultra imminuti fame in terra, neque portabunt ultra opprobrium gentium.

30 Et scient quia ego Dominus Deus eorum cum eis, & ipsi populus meus domus Israel: ait Dominus Deus.

31 * Vos autem greges mei, greges pascuæ meæ homines estis: & ego Dominus Deus vester, dicit Dominus Deus. * *Joan.*
10. 11.

CAPUT XXXV.

Montis Seir sive Idumæorum futura vastatio, eo quod populum Dei afflixerint.

1 ET factus est sermo Domini ad me, dicens:

2 Fili hominis pone faciem tuam adversum montem Seir, & prophetabis de eo, & dices illi:

3 Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad te Mons Seir, & extendam manum meam super te, & dabo te desolatam atque desertum.

4 Urbes tuas demoliar, & tu desertus eris: & scies quia ego Dominus.

5 Eo quod fueris inimicus sempiternus, & concluderis filios Israel in manus gladii in tempore afflictionis eorum, in tempore iniquitatis extremæ,

6 Propterea vivo ego, dicit Dominus Deus: quoniam sanguini tradam te: & sanguis te persequetur: & cum sanguinem oderis, sanguis persequetur te.

7 Et dabo montem Seir desolatam atque desertum: & auferam de eo euntem, & redeuntem.

8 Et implebo montes ejus occiforum suorum: in collibus tuis, & in vallibus tuis, atque in torrentibus interfecti gladio cadent. ®

9 In solitudines sempiternas tradam te, & civitates tuæ non habitabuntur: & scietis quia ego Dominus Deus.

10 Eo quod dixeritis: Duæ gentes, & duæ terræ meæ erunt, & hæreditate possidebo eas: cum Dominus esset ibi:

11 Propterea vivo ego, dicit Dominus Deus, quia

quia faciam juxta iram tuam, & secundum zelum tuum, quem fecisti odio habens eos: & notus efficiar per eos, cum te judicavero.

12 Et scies quia ego Dominus audivi universa opprobria tua, quæ locutus es de montibus Israel, dicens: Deserti, nobis ad devorandum dati sunt.

13 Et insurrexistis super me ore vestro, & derogastis adversum me verba vestra: ego audivi.

14 Hæc dicit Dominus Deus: Lætante universa terra, in solitudinem te redigam.

15 Sicuti gavisus es super hæreditatem domus Israel, eo quod fuerit dissipata, sic faciam tibi: dissipatus eris mons Seir, & Idumæa omnis: & scient quia ego Dominus.

CAPUT XXXVI.

Quia populus Dei erat in opprobrium Gentibus, eo quod propter sua peccata dispersi essent in captivitatem, dicit Dominus, non propter illum, sed propter se reduturum eum in terram suam; quodque super ipsum effundet aquam mundam, faciens eum in suis præceptis ambulare magnaque frui felicitate.

1 **T**U autem fili hominis propheta super montes Israel, & dices: * Montes Israel audite verbum Domini:

* *Supra.*
6. 2

2 Hæc dicit Dominus Deus: Eo quod dixerit inimicus de vobis: Euge, altitudines sempiternæ in hæreditatem datæ sunt nobis:

3 Propterea vaticinare, & dic: Hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod desolati estis, & conculcati per circuitum, & facti in hæreditatem reliquis Gentibus, & ascendistis super labium lingue, & opprobrium populi:

4 Propterea montes Israel audite verbum Domini Dei: Hæc dicit Dominus Deus montibus, & collibus, torrentibus, vallibusque & desertis, parietinis, & urbibus derelictis, quæ depopulatæ sunt, & subsannatæ a reliquis Gentibus per circuitum.

5 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Quoniam

niam in igne zeli mei locutus sum de reliquis Gentibus, & de Idumæa universa, quæ dederunt terram meam sibi in hæreditatem cum gaudio, & toto corde, & ex animo: & ejecerunt eam, ut vastarent:

6 Idcirco vaticinare super humum Israel, & dices montibus, & collibus, jugis, & vallibus: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego in zelo meo, & in furore meo locutus sum, eo quod confusionem gentium sustinueritis.

7 Idcirco hæc dicit Dominus Deus: Ego levari manum meam, ut Gentes, quæ in circuitu vestro sunt, ipsæ confusionem suam portent.

8 Vos autem montes Israel: & ramos vestros germinetis, & fructum vestrum afferatis populo meo Israel: prope enim est, ut veniat:

9 Quia ecce ego ad vos, & convertert ad vos, & arabimini, & accipietis sementem.

10 Et multiplicabo in vobis homines, omnemque domum Israel: & habitabuntur civitates, & ruinosa instaurabuntur.

11 Et replebo vos hominibus, & jumentis: & multiplicabuntur, & crescent: & habitare vos faciam sicut a principio, bonisque donabo majoribus, quam habuistis ab initio: & scietis quia ego Dominus.

12 Et adducam super vos homines, populum meum Israel, & hæreditate possidebunt te: & eris eis in hæreditatem, & non addes ultra, ut absque eis sis.

13 Hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod dicunt de vobis: Devoratrix hominum es, & suffocans gentem tuam:

14 Propterea homines non comedes amplius, & gentem tuam non necabis ultra, ait Dominus Deus:

15 Nec auditam faciam in te amplius confusionem Gentium, & opprobrium populorum nequam portabis, & gentem tuam non amittes amplius, ait Dominus Deus.

16 Et factum est verbum Domini ad me, dicens: 17 Fili hominis, domus Israel habitaverunt in humo sua, & polluerunt eam in viis suis, & in studiis

studiis suis juxta immunditiam menstruatae facta est via eorum coram me.

18 Et effudi indignationem meam super eos pro sanguine, quem fuderunt super terram, & in idolis suis polluerunt eam.

19 Et dispersi eos in Gentes, & ventilati sunt in terras: juxta vias eorum, & ad inventiones eorum judicavi eos.

20 Et ingressi sunt ad Gentes, ad quas introierunt, & * polluerunt nomen sanctum meum, cum diceretur de eis: Populus Domini iste est, & de terra ejus egressi sunt.

21 Et peperci nomini sancto meo, quod polluerat domus Israel in Gentibus, ad quas ingressi sunt.

22 Idecirco dices domui Israel: Hæc dicit Dominus Deus: Non propter vos ego faciam, domus Israel, sed propter nomen sanctum meum, quod polluistis in Gentibus, ad quas intrastis.

23 Et sanctificabo nomen meum magnum, quod pollutum est inter Gentes, quod polluistis in medio earum: ut sciant Gentes quia ego Dominus, ait Dominus exercituum, cum sanctificatus fuero in vobis coram eis.

24 Tollam quippe vos de Gentibus, & congregabo vos de universis terris, & adducam vos in terram vestram.

25 Et effundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris, & ab universis idolis vestris mundabo vos.

26 * Et dabo vobis cor novum, & spiritum novum ponam in medio vestri: & auferam cor lapideum de carne vestra, & dabo vobis cor carneum.

27 Et spiritum meum ponam in medio vestri: & faciam ut in præceptis meis ambuletis, & judicia mea custodiatis, & oporemini.

28 Et habitabitis in terra, quam dedi patribus vestris: & eritis mihi in populum, & ego ero vobis in Deum.

29 Et salvabo vos ex universis inquinamentis vestris: & vocabo frumentum, & multiplicabo illud, & non imponam vobis famem.

30 Et multiplicabo fructum ligni, & genimina agri, ut non portetis ultra opprobrium famis in Gentibus.

31 Et recordabimini viarum vestrarum pessimarum, studiorumque non bonorum: & displicebunt vobis iniquitates vestrae, & scelerata vestra.

32 Non propter vos ego faciam, ait Dominus Deus, notum sit vobis: confundimini, & erubescite super viis vestris, domus Israel.

33 Hæc dicit Dominus Deus: In die, qua mandavero vos ex omnibus iniquitatibus vestris, & inhabitari fecero urbes, & instauravero ruinosa,

34 Et terra deserta fuerit exulta, quæ quondam erat desolata in oculis omnis viatoris,

35 Dicent: Terra illa inculta, facta est ut hortus voluptatis: & civitates deserta, & desinitæ atque suffossæ, munitæ federunt.

36 Et scient Gentes, quæcumque derelictæ fuerint in circuitu vestro, quia ego Dominus ædificavi dissipata, plantavique inculta, ego Dominus locutus sum, & fecerim.

37 Hæc dicit Dominus Deus: Adhuc in hoc invenient me domus Israel, ut faciam eis: Multiplicabo eos sicut gregem hominum,

38 Ut gregem sanctum, ut gregem Jerusalem in solemnitatibus ejus: Sic erunt civitates deserta, plenæ gregibus hominum, & scient quia ego Dominus.

CAPUT XXXVII.

In figura aridorum ossium reviviscentium, designat filios Israel qui de omni prosperitate desperant, reducendos in terram suam: & per duo ligna conjuncta significat unum fore regnum Juda & Israel, qui sub uno rege ac pastore David observaturi sunt mandata Domini, qui cum ipsis pactum feriet sempiternum.

1 **F**acta est super me manus Domini, & eduxit me in spiritu Domini: & dimisit me in medio campi, qui erat plenus ossibus,

2 Et circumduxit me per ea ingyro: erant autem multa valde super faciem campi, siccaque vehementer.

3 Et dixit ad me: Fili hominis putasne vivent ossa ista? Et dixi: Domine Deus, tu nosti.

4 Et dixit ad me: Vaticinare de ossibus istis: & dices eis: Ossa arida, audite verbum Domini.

5 Hæc dicit Dominus Deus ossibus his: Ecce ego intromittam in vos spiritum, & vivetis.

6 Et dabo super vos nervos, & succrescere faciam super vos carnes, & superextendam in vobis cutem: & dabo vobis spiritum, & vivetis, & scietis quia ego Dominus.

7 Et prophetavi sicut præceperat mihi: factus est autem sonitus, prophetanteme, & ecce commotio: & accesserunt ossa ad ossa, unumquodque ad juncturam suam.

8 Et vidi, & ecce super ea nervi, & carnes ascenderunt: & extenta est in eis cutis desuper & spiritum non habebant.

9 Et dixit ad me: Vaticinare ad spiritum, vaticinare filii hominis, & dices ad spiritum: Hæc dicit Dominus Deus: A quatuor ventis venis spiritus, & insuffla super interfectos istos, & reviviscant.

10 Et prophetavi sicut præceperat mihi: & ingressus est in ea spiritus, & vixerunt: steteruntque super pedes suos exercitus grandis nimis valde.

11 Et dixit ad me: Fili hominis, ossa hæc universa, domus Israel est: ipsi dicunt: Aruerunt ossa nostra, & perit spes nostra, & abscessi sumus.

12 Propterea vaticinare, & dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego aperiam tumulos vestros, & educam vos de sepulchris vestris, populus meus: & inducam vos in terram Israel.

13 Et scietis quia ego Dominus, cum aperuero sepulchra vestra, & eduxero vos de tumulis vestris, popule meus:

14 Et dederò spiritum meum in vobis, & vixeritis, & requiescere vos faciam super humum vestram: & scietis quia ego Dominus locutus sum, & feci, ait Dominus Deus.

15 Et factus est sermo Domini ad me, dicens:

16 Et tu fili hominis fume tibi lignum unum: & scribe super illud: Judæ, & filiorum Israel sociorum ejus: & tolle lignum alterum, & scribe super

super illud: Joseph ligno Ephraim, & cunctæ domui Israel, sociorumque ejus.

17 Et adjuuge illa, unum ad alterum tibi in lignum unum: & erunt in unionem in manu tua.

18 Cum autem dixerint ad te filii populi tui loquentes: Nonne indicas nobis quid in his tibi velis?

19 Loqueris ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego assumam lignum Joseph, quod est in manu Ephraim, & tribus Israel, quæ sunt ei adjunctæ: & dabo eas pariter cum ligno Juda, & faciam eas in lignum unum: & erunt unum in manu ejus.

20 Erunt autem ligna, super quæ scripseris in manu tua, in oculis eorum.

21 Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego assumam filios Israel de medio nationum, ad quas abierunt: & congregabo eos undique, & adducam eos ad humum suam.

22 * Et faciam eos in gentem unam in terra * ^{Joan. 10. 16.} in montibus Israel, & rex unus erit omnibus imperans: & non erunt ultra duæ gentes, nec dividuntur amplius in duo regna.

23 Neque polluentur ultra in idolis suis, & abominationibus suis, & cunctis iniquitatibus suis: & salvos eos faciam de universis sedibus, in quibus peccaverunt, & emundabo eos: & erunt mihi populus, & ego ero eis Deus.

24 * Et servus meus David rex super eos, & * ^{Isaie 40. 11. Jerem. 23. 5. supra} pastor unus erit omnium eorum: in judiciis meis ambulabunt, & mandata mea custodient, & facient ea.

25 Et habitabunt super terram, quam dedi servo meo Jacob, in qua habitaverunt patres vestri: & habitabunt super eam ipsi, & filii eorum, & filii filiorum eorum, usque in sempiternum: & David servus meus princeps eorum in perpetuum.

26 * Et percutiam illis fedus pacis, pactum * ^{Psal. 109. 4. 13. 116. 2. Joan. 1. 45. 34.} sempiternum erit eis: & fundabo eos, & multiplicabo, & dabo sanctificationem meam in medio eorum in perpetuum.

17 Et erit tabernaculum meum in eis: & ero eis Deus, & ipsi erunt mihi populus.

28 Et scient Gentes quia ego Dominus sanctificator Israel, cum fuerit sanctificatio mea in medio eorum in perpetuum.

CAPUT XXXVIII.

Habitantibus post redactam captivitatem secure filiis Israel in oppidis suis, adducet Dominus in novissimis diebus contra eos Gog cum ingenti exercitu: sed & hunc cum suo exercitu multis cladi- bus postea consumet.

1 **E**T factus est sermo Domini ad me, dicens:

2 * Fili hominis, pone faciem tuam contra Gog, terram Magog, principem capitibus Mosoch, & Thubal: & vaticinare de eo,

3 Et dices ad eum: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad te Gog principem capitibus Mosoch, & Thubal,

4 Et circumagam te, & ponam frænum in maxillis tuis: & educam te, & omnem exercitum tuum, equos & equites vestitos loriceis universos, multitudinem magnam, hastam & clypeum arripientium & gladium.

5 Perse, Æthiopes, & Libyes cum eis, omnes scutati & galeati.

6 Gomer, & universa agmina ejus, domus Thogorma, latera Aquilonis, & totum robur ejus, populique multi tecum.

7 Præpara, & instrue te, & omnem multitudinem tuam, quæ coacervata est ad te: & esto eis in præceptum.

8 Post dies multos visitaberis: in novissimo annorum venies ad terram, quæ reversa est ad gladio, & congregata est de populis multis ad montes Israel, qui fuerunt deserti jugiter: hæc de populis edacta est, & habitabunt in ea confidenter universi.

9 Ascendens autem quasi tempestas venies, & quasi nubes, ut operias terram tu, & omnia agmina tua, & populi multi tecum.

10 Hæc dicit Dominus Deus: In die illa ascendent sermones super cor tuum, & cogitabis cogitationem pessimam:

11 Et

11 Et dices: Ascendam ad terram absque muro: veniam ad quiescentes, habitantesque securo: hi omnes habitant sine muro, vinctes, & portæ non sunt eis:

12 Ut diripias spolia, & invadas prædam, ut inferas manum tuam super eos, qui deserti fuerant, & postea restituti, & super populum, qui est congregatus ex Gentibus, qui possidere cepit, & esse habitator umbilici terræ.

13 Saba, & Dedan, & negotiatores Tharlis & omnes leones ejus dicent tibi: Numquid ad sumenda spolia tu venis? ecce ad diripiendam prædam congregasti multitudinem tuam, ut tollas argentum, & aurum, & auferas suppellectilem, atque substantiam, & diripias manubias infinitas.

14 Propterea vaticinare fili hominis, & dices ad Gog: Hæc dicit Dominus Deus: Numquid non in die illo, cum habitaverit populus meus Israel confidenter, scies?

15 Et venies de loco tuo a lateribus Aquilonis tu & populi multi tecum, ascensores eorum universi, cœtus magnus, & exercitus vehementis.

16 Et ascendes super populum meum Israel quasi nubes, ut operias terram. In novissimis diebus eris, & adducam te super terram meam: ut sciant Gentes me, cum sanctificatus fuero in te in oculis eorum, o Gog.

17 Hæc dicit Dominus Deus: Tu ergo ille es, de quo locutus sum in diebus antiquis in manu fervorum meorum prophetarum Israel, qui prophetaverunt in diebus illorum temporum, ut adducerem te super eos.

18 Et erit in die illa, in die adventus Gog super terram Israel, ait Dominus Deus, ascendet indignatio mea in furore meo.

19 Et in zelo meo, in igne ira mea locutus sum. Quia in die illa erit commotio magna super terram Israel:

20 * Et commovebuntur a facie mea pisces maris, & volucres cœli, & bestie agri, & omne reptile, quod movetur super humum, cunctique homines, qui sunt super faciem terræ: & sub-

Tom. IV.

Z

ver-

* Infra
89 l.
21 ac.
20. 7.

* Matth.
24. 29.
Luc. 21.
25.

vertentur montes, & cadent sepes, & omnis murus corruet in terram.

21 Et convocabo adversus eum in cunctis montibus meis gladium, ait Dominus Deus: gladius unuscujusque in fratrem suum dirigitur.

22 Et judicabo eum peste, & sanguine, & imbre vehementi, & lapidibus immensis: ignem, & sulphur pluam super eum, & super exercitum ejus, & super populos multos, qui sunt cum eo.

23 Et magnificabor, & sanctificabor: & notus ero in oculis multarum gentium, & scient quia ego Dominus.

CAPUT XXXIX.

Adducet Dominus Gog contra Israel, sed ipsum cum toto ejus exercitu ibi perdet, in cujus sepultura septem mensibus occupabuntur ad mundandam terram; Dominus filios Israel propter peccata ipsorum tradidit in captivitatem, sed reducet eos in terram suam ad nominis sui glorificationem.

1 TU autem fili hominis vaticinare adversum Gog, & dices: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego super te Gog principem capitibus Mofoch & Thubal.

2 Et circumagam te, & educam te, & ascendere te faciam de lateribus Aquilonis: & adducam te super montes Israel.

3 Et percutiam arcum tuum in manu sinistra tua: & sagittas tuas de manu dextera tua dejiciam.

4 Super montes Israel cades tu, & omnia agmina tua, & populi tui, qui sunt tecum: feris, avibus, omnique volatili, & bestiis terræ dedi te ad devorandum.

5 Super faciem agri cades: quia ego locutus sum, ait Dominus Deus.

6 Et immittam ignem in Magog, & in his, qui habitant in insulis confidenter: & scient quia ego Dominus.

7 Et nomen sanctum meum notum faciam in medio populi mei Israel, & non polluam nomen san-

ctum meum amplius: & scient Gentes quia ego Dominus sanctus Israel.

8 Ecce venit, & factum est, ait Dominus Deus: hæc est dies, de qua locutus sum.

9 Et egredientur habitatores de civitatibus Israel, & succendent, & comburent arma, clypeum, & hastas, arcum, & sagittas, & baculos manuum, & contos: & succendent ea igni septem annis.

10 Et non portabunt ligna de regionibus, neque succident de saltibus: quoniam arma succendent igni, & deprædabuntur eos, quibus prædæ fuerant, & diripient vastatores suos, ait Dominus Deus.

11 Et erit in die illa: Dabo Gog locum nominatum sepulchrum in Israel: vallem viatorum ad Orientem maris, quæ obstupescere faciet prætereuntes: & sepelient ibi Gog, & omnem multitudinem ejus, & vocabitur vallis multitudinis Gog.

12 Et sepelient eos domus Israel, ut mudent terram septem mensibus.

13 Sepeliet autem eum omnis populus terræ, & erit eis nominata dies, in qua glorificatus sum, ait Dominus Deus.

14 Et viros jugiter constituent iustrantes terram, qui sepeliant, & requirant eos, quiremanferant super faciem terræ, ut emudent eam: post menses autem septem querere incipient.

15 Et circuibunt peragrantes terram: cumque viderint os hominis, statuent juxta illud titulum, donec sepeliant illud pollinctorum in valle multitudinis Gog.

16 Nomen autem civitatis Amona, & mudent terram.

17 Tu ergo fili hominis, hæc dicit Dominus Deus: Dic omni volucris, & universis avibus, cunctisque bestiis agri: Convenite, properate, concurrite undique ad victimam meam, quam ego immolo vobis, victimam grandem super montes Israel: ut comedatis carnem, & bibatis sanguinem.

18 Carnes fortium comedetis, & sanguinem prius.

principum terræ bibetis : arietum , & agnorum , & hircorum , taurorumque & altillium , & pinguium omnium.

19 Et comedetis adipem in saturitatem , & bibetis sanguinem in ebrietatem , de victima , quam ego immolabo vobis :

20 Et saturabimini super mensam meam de equo , & equite forti , & de universis viris bellatoribus , ait Dominus Deus.

21 Et ponam gloriam meam in Gentibus : & videbunt omnes gentes iudicium meum , quod fecerim , & manum meam , quam posuerim super eos.

22 Et scient domus Israel , quia ego Dominus Deus eorum a die illa , & deinceps.

23 Et scient Gentes quoniam in iniquitate sua capta sit domus Israel , eo quod dereliquerint me , & absconderim faciem meam ab eis : & tradiderim eos in manus hostium , & ceciderint in gladio universi.

24 Juxta immunditiam eorum , & scelus , feci eis , & abscondi faciem meam ab illis.

25 Propterea hæc dicit Dominus Deus : Nunc reducam captivitatem Jacob . & miserebor omnis domus Israel : & assumam zelum pro nomine sancto meo.

26 Et portabunt confusionem suam , & omnem prævaricationem , qua prævaricati sunt in me , cum habitaverint in terra sua confiderent , neminem formidantes :

27 Et reduxero eos de populis , & congregavero de terris inimicorum suorum , & sanctificatus fuero in eis , in oculis gentium plurimarum.

Supra
26. 33.

28 * Et scient quia ego Dominus Deus eorum , eo quod transfulerim eos in nationes : & congregaverim eos super terram suam , & non dereliquerim quemquam ex eis ibi.

29 Et non abscondam ultra faciem meam ab eis , eo quod effuderim spiritum meum super omnem domum Israel : ait Dominus Deus.

C A P U T XL.

Propheta ostenditur futura reedificatio civitatis,

tis , cum mensura in longitudine , latitudine & altitudine singularum domus portarum , thalamosum , frontium , fenestrarum , vestibulorum , cubiculorum & graduum : item mensuratio quatuor mensurarum ad immolanda sacrificia : rursus gazophylacia cantorum & sacerdotum , ac vestibula templi.

I N vigesimo quinto anno transmigrationis nostræ , in exordio anni , decima mensis , quattodecimo anno postquam percussa est civitas : in ipsa hac die facta est super me manus Domini , & adduxit me illuc.

2 In visionibus Dei adduxit me in terram Israel , & dimisit me super montem excelsum nimis : super quem erat quasi ædificium civitatis vergentis ad Austrum.

3 Et introduxit me illuc : & ecce vir , cujus erat species quasi species æris , & funiculus lineus in manu ejus , & calamus mensuræ in manu ejus : stabat autem in porta.

4 Et locutus est ad me idem vir : Fili hominis vide oculis tuis , & auribus tuis audi , & pone cor tuum in omnia , quæ ego ostendam tibi : quia ut ostendantur tibi adductus es huc : annuntia omnia , quæ tu vides , domui Israel.

5 Et ecce murus fornicatus in circuitu domus undique , & in manu viri calamus mensuræ sex cubitorum , & palmo : & mensus est latitudinem ædificii calamo uno , altitudinem quoque calamo uno.

6 Et venit ad portam , quæ respiciebat viam Orientalem , & ascendit per gradus ejus : & mensus est limen portæ calamo uno latitudinem , id est , limen unum calamo uno in latitudine :

7 Et thalamum uno calamo in longum , & uno calamo in latum : & inter thalamos , quinque cubitos.

8 Et limen portæ juxta vestibulum portæ intrinsecus , calamo uno.

9 Et mensus est vestibulum portæ octo cubitorum , & frontem ejus duobus cubitis : vestibulum autem portæ erat intrinsecus.

10 Porro thalami portæ ad viam Orientalem ,

Z 3

tres

tres hinc & tres inde : mensura una trium , & mensura una frontium ex utraque parte.

11 Et mensus est latitudinem liminis portæ, decem cubitorum : & longitudinem portæ, tredecim cubitorum :

12 Et marginem ante thalamos cubiti unius : & cubitus unus finis utrimque : thalami autem, sex cubitorum erant hinc & inde.

13 Et mensus est portam a tecto thalami, usque ad tectum ejus, latitudinem viginti quinque cubitorum : ostium contra ostium.

14 Et fecit frontes per sexaginta cubitos : & ad frontem atrium portæ undique per circuitum.

15 Et ante faciem portæ, quæ pertingebat usque ad faciem vestibuli portæ interioris, quinquaginta cubitos.

16 Et fenestras obliquas in thalamis, & in frontibus eorum, quæ erant intra portam undique per circuitum : similiter autem erant & in vestibulis fenestræ per gyrum intrinsecus, & ante frontes pictura palmarum.

17 Et eduxit me ad atrium exterius, & ecce gazophylacia, & pavementum stratum lapide in atrio per circuitum : triginta gazophylacia in circuitu pavimenti.

18 Et pavementum in fronte portarum secundum longitudinem portarum erat inferius.

19 Et mensus est latitudinem a facie portæ inferioris usque ad frontem atrii interioris extrinsecus, centum cubitos ad Orientem, & ad Aquilonem.

20 Portam quoque, quæ respiciebat viam Aquilonis atrii exterioris, mensus est tam in longitudine, quam in latitudine.

21 Et thalamos ejus tres hinc, & tres inde, & frontem ejus, & vestibulum ejus secundum mensuram portæ prioris, quinquaginta cubitorum longitudinem ejus, & latitudinem viginti quinque cubitorum.

22 Fenestræ autem ejus, & vestibulum, & sculpturæ secundum mensuram portæ, quæ respiciebat ad Orientem : & septem graduum erat ascensus ejus, & vestibulum ante eam.

23 Et porta atrii interioris contra portam Aquilonis, & Orientalem : & mensus est a porta usque ad portam centum cubitos.

24 Et eduxit me ad viam Australem, & ecce porta, quæ respiciebat ad Austrum : & mensus est frontem ejus, & vestibulum ejus juxta mensuras superiores.

25 Et fenestras ejus, & vestibula in circuitu, sicut fenestras cæteras : quinquaginta cubitorum longitudine, & latitudine viginti quinque cubitorum.

26 Et in gradibus septem ascendebatur ad eam, & vestibulum ante fores ejus : & cælatæ palmæ erant, una hinc, & altera inde in fronte ejus.

27 Et porta atrii interioris in via Australi : & mensus est a porta usque ad portam in via Australi, centum cubitos.

28 Et introduxit me in atrium interius ad portam Australem : & mensus est portam juxta mensuras superiores.

29 Thalamum ejus, & frontem ejus, & vestibulum ejus eisdem mensuris : & fenestras ejus, & vestibulum ejus in circuitu quinquaginta cubitos longitudinis, & latitudinis viginti quinque cubitos.

30 Et vestibulum per gyrum longitudine viginti quinque cubitorum, & latitudine quinque cubitorum.

31 Et vestibulum ejus ad atrium exterius, & palmas ejus in fronte : & octo gradus erant, quibus ascendebatur per eam.

32 Et introduxit me in atrium interius per viam Orientalem : & mensus est portam secundum mensuras superiores.

33 Thalamum ejus, & frontem ejus, & vestibulum ejus sicut supra : & fenestras ejus, & vestibula ejus in circuitu, longitudine quinquaginta cubitorum & latitudine viginti quinque cubitorum.

34 Et vestibulum ejus, id est atrii exterioris : & palmæ cælatæ in fronte ejus hinc & inde : & in octo gradibus ascensus ejus.

35 Et introduxit me ad portam, quæ respiciebat

bat ad Aquilonem : & mensus est secundum mensuras superiores.

36 Thalamus ejus, & frontem ejus, vestibulum ejus, & fenestras ejus per circuitum, longitudine quinquaginta cubitorum, & latitudine viginti quinque cubitorum.

37 Et vestibulum ejus respiciebat ad atrium exterius : & calatura palmarum in fronte ejus hinc & inde : & in octo gradibus ascensus ejus.

38 Et per singula gazophylacia ostium in frontibus portarum : ibi lavabant holocaustum.

39 Et in vestibulo portæ, duæ mensæ hinc, & duæ mensæ inde : ut immoletur super eas holocaustum, & pro peccato, & pro delicto.

40 Et ad latus exterius, quod ascendit ad ostium portæ, quæ pergit ad Aquilonem, duæ mensæ : & ad latus alterum ante vestibulum portæ, duæ mensæ.

41 Quatuor mensæ hinc, & quatuor mensæ inde : per latera portæ octo mensæ erant, super quas immolabant.

42 Quatuor autem mensæ ad holocaustum, de lapidibus quadris extruæ : longitudine cubiti unius & dimidii : & latitudinæ cubiti unius & dimidii : & altitudinæ cubiti unius : super quas ponant vasa, in quibus immolatur holocaustum, & victima.

43 Et labia earum palmi unius, reflexa intrinsecus per circuitum : super mensas autem carnes oblationis.

44 Et extra portam interiorem gazophylacia cantorum in atrio interiori, quod erat in latere portæ respicientis ad Aquilonem : & facies eorum contra viam Australem, una ex latere portæ Orientalis, quæ respiciebat ad viam Aquilonis.

45 Et dixit ad me : Hoc est gazophylacium, quod respicit viam Meridianam, sacerdotum erit, qui excubant in custodiis templi.

46 Porro gazophylacium, quod respicit ad viam Aquilonis, sacerdos erit, qui excubant ad ministerium altaris. Isti sunt filii Sadoc, qui accedant de filiis Levi ad Dominum ut ministrent ei.

47 Et mensus est atrium longitudine centum cubito-

subitorum, & latitudine centum cubitorum per quadrum : & altare ante faciem templi.

48 Et introduxit me in vestibulum templi : & mensus est vestibulum quinque cubitis hinc, & quinque cubitis inde : & latitudinem portæ trium cubitorum hinc, & trium cubitorum inde.

49 Longitudinem autem vestibuli viginti cubitorum, & latitudinem undecim cubitorum, & octo gradibus ascendebatur ad eam. Et columnæ erant in frontibus : una hinc, & altera inde.

CAPUT XLI.

Dispositio edificandi templi juxta partes singulas.

1 **E**T introduxit me in templum, & mensus est frontes, sex cubitos latitudinis hinc, & sex cubitos inde, latitudinem tabernaculi.

2 Et latitudo portæ, decem cubitorum erat : & latera portæ, quinque cubitis hinc, & quinque cubitis inde : & mensus est longitudinem ejus quadraginta cubitorum, & latitudinem viginti cubitorum.

3 Et introgressus intrinsecus mensus est in fronte portæ duos cubitos : & portam, sex cubitorum : & latitudinem portæ, septem cubitorum.

4 Et mensus est longitudinem ejus viginti cubitorum, & latitudinem ejus viginti cubitorum, ante faciem templi : & dixit ad me : Hoc est sanctum sanctorum.

5 Et mensus est parietem domus sex cubitorum, & latitudinem lateris quatuor cubitorum undique per circuitum domus.

6 Latera autem, latus ad latus, bis triginta : & erant eminentia, quæ ingrederentur per parietem domus, in lateribus per circuitum, ut continerent, & non attingerent parietem templi.

7 Et platea erat in rotundum, ascendens sursum per cochleam, & in cenaculum templi deferbat per gyrum : idcirco latus erat templum in superioribus : & sic de inferioribus ascendebatur ad superiora in medium.

8 Et vidi in domo altitudinem per circuitum, funda-

fundata latera ad mensuram calami sex cubitorum spatium:

9 Et latitudinem per parietem lateris forinsecus quinque cubitorum: & erat interior domus in lateribus domus.

10 Et inter gazophylacia latitudinem viginti cubitorum in circuitu domus undique,

11 Et ostium lateris ad orationem: ostium unum ad viam Aquilonis, & ostium unum ad viam Australem: & latitudinem loci ad orationem, quinque cubitorum in circuitu.

12 Et ædificium, quod erat separatum, versumque ad viam respicientem ad Mare, latitudinis septuaginta cubitorum. Parietes autem ædificii, quinque cubitorum latitudinis per circuitum: & longitudo ejus nonaginta cubitorum.

13 Et mensus est domus longitudinem, centum cubitorum: & quod separatum erat ædificium, & parietes ejus, longitudinis centum cubitorum.

14 Latitudo autem ante faciem domus: & ejus, quod erat separatum contra Orientem, centum cubitorum.

15 Et mensus est longitudinem ædificii contra faciem ejus, quod erat separatum ad dorsum: ethecas ex utraque parte centum cubitorum: & templum interius, & vestibula atrii.

16 Limina, & fenestras obliquas, & ethecas in circuitu per tres partes, contra uniuscujusque sinem, stratumque ligno per gyrum in circuitu: terra autem usque ad fenestras, & fenestras claustræ super ostia.

17 Et usque ad domum interiorem, & forinsecus per omnem parietem in circuitu intrinsecus, & forinsecus, ad mensuram.

18 Et fabricata cherubim & palmæ: & palma inter cherub & cherub, dualque facies habebat cherub.

19 Faciem hominis juxta palmam ex hac parte, & faciem leonis juxta palmam ex alia parte, expressam per omnem domum in circuitu.

20 De terra usque ad superiora portæ, cherubim, & palmæ cælatae erant in pariete templi.

at Li-

21 Limen quadrangulum, & facies sanctorum, aspectus contra aspectum.

22 Altaris lignei trium cubitorum altitudo: & longitudo ejus duorum cubitorum: & anguli ejus, & longitudo ejus, & parietes ejus lignei. Et locutus est ad me: Hæc est mensa coram Domino.

23 Et duo ostia erant in templo, & in sanctuario.

24 Et in duobus ostiis ex utraque parte bina erant ostiola, quæ in se invicem plicabantur: bina enim ostia erant ex utraque parte ostiorum.

25 Et cælata erant in ipsis ostiis templi cherubim, & sculpturæ palmarum, sicut in parietibus quoque expressæ erant: quam ob rem & grossiora erant ligna in vestibuli fronte forinsecus.

26 Super quæ fenestræ obliquæ, & similitudo palmarum hinc atque inde in humerulis vestibuli, secundum latera domus, latitudinemque parietum.

CAPUT XLII.

De gazophylaciis, cæterisque quæ ad sacrorum usum pertinent reædificandis.

1 ET eduxit me in atrium exterius per viam ducentem ad Aquilonem, & introduxit me in gazophylacium, quod erat contra separatum ædificium, & contra ædem vergentem ad Aquilonem.

2 In facie longitudinis, centum cubitos ostii Aquilonis: & latitudinis quinquaginta cubitos.

3 Contra viginti cubitos atrii interioris, & contra pavimentum stratum lapide atrii exterioris, ubi erat porticus juncta porticui triplici.

4 Et ante gazophylacia deambulatio decem cubitorum latitudinis, ad interiora respiciens viæ cubiti unius. Et ostia eorum ad Aquilonem:

5 Ubi erant gazophylacia in superioribus humiliora: quia supportabant porticus, quæ ex illis eminebant de inferioribus, & de mediis ædificiis.

6 Tri-

6 Trifega enim erant, & non habebant columnas, sicut erant columnæ atriorum: propterea eminebant de inferioribus, & de mediis a terra cubitis quinquaginta.

7 Et peribolus exterior secundum gazophylacia, quæ erant in via atrii exterioris ante gazophylacia: longitudo ejus quinquaginta cubitorum.

8 Quia longitudo erat gazophylaciorum atrii exterioris, quinquaginta cubitorum: & longitudo ante faciem templi, centum cubitorum.

9 Et erat subter gazophylacia hæc introitus ab Oriente ingredientium in ea de atrio exteriori.

10 In latitudine periboli atrii, quod erat contra viam Orientalem, in faciem ædificii separati, & erant ante ædificium gazophylacia.

11 Et via ante faciem eorum juxta similitudinem gazophylaciorum, quæ erant in via Aquilonis: secundum longitudinem eorum, sic & latitudo eorum: & omnis introitus eorum, & similitudines, & ostia eorum.

12 Secundum ostia gazophylaciorum, quæ erant in via respiciente ad Notum: ostium in capite viæ: quæ via erat ante vestibulum separatam per viam Orientalem ingredientibus.

13 Et dixit ad me: Gazophylacia Aquilonis, & gazophylacia Austri, quæ sunt ante ædificium separatam, hæc sunt gazophylacia sancta: in quibus vescuntur sacerdotes, qui appropinquant ad Dominum in sancta sanctorum: ibi ponent sancta sanctorum, & oblationem pro peccato, & pro delicto: locus enim sanctus est.

14 Cum autem ingressi fuerint sacerdotes, non egredientur de sanctis in atrium exterius: & ibi reponent vestimenta sua, in quibus ministrant, quia sancta sunt: vestienturque vestimentis aliis, & sic procedent ad populum.

15 Cumque compleissent mensuras domus interioris, eduxit me per viam portæ, quæ respiciebat ad viam Orientalem: & mensus est eam undique per circuitum.

16 Mensus est autem contra ventum Orientalem

lem calamo mensuræ, quingentos calamos in calamo mensuræ per circuitum.

17 Et mensus est contra ventum Aquilonis quingentos calamos in calamo mensuræ per gyrum.

18 Et ad ventum Australem mensus est quingentos calamos in calamo mensuræ per circuitum.

19 Et ad ventum Occidentalem mensus est quingentos calamos in calamo mensuræ.

20 Per quatuor ventos mensus est murum ejus undique per circuitum, longitudinem quingentorum cubitorum, & latitudinem quingentorum cubitorum dividentem inter sanctuarium & vulgi locum.

CAPUT XLIII.

Gloria Domini apparente audit propheta, quod filii Israel non amplius polluent nomen Domini, & quæ sint mensuræ altaris, ac sacrificia ad ipsum septem diebus expiandum.

1 ET duxit me ad portam, quæ respiciebat ad viam Orientalem.

2 Et ecce gloria Dei Israel ingrediebatur per viam Orientalem: & vox erat ei quasi vox aquarum multarum, & terra splendebat a majestate ejus.

3 * Et vidi visionem secundum speciem, quam videram, quando venit ut disperderet civitatem: & species secundum aspectum, * quem videram juxta fluvium Chobar: & cecidi super faciem meam. * Supra 9. 1. * Supra 1. 13.

4 Et majestas Domini ingressa est templum per viam portæ, quæ respiciebat ad Orientem.

5 Et elevavit me spiritus, & introduxit me in atrium interius: & ecce repleta erat gloria Domini domus.

6 Et audivi loquentem ad me de domo, & vir qui stabat juxta me,

7 Dixit ad me: Fili hominis, locus folii mei, & locus vestigiorum pedum meorum, ubi habitatio in medio filiorum Israel in æternum: & non polluent ultra domus Israel nomen sanctum meum,

meum, ipsi, & reges eorum in fornicationibus suis, & in ruinis regum suorum, & in excelsis.

8 Qui fabricati sunt limen suum juxta limen meum, & postes suos juxta postes meos: & murus erat inter me & eos: & polluerunt nomen sanctum meum in abominationibus, quas fecerunt: propter quod consumpsi eos in ira mea.

9 Nunc ergo repellant procul fornicationem suam, & ruinas regum suorum a me: & habitabo in medio eorum semper.

10 Tu autem fili hominis ostende domui Israel templum, & confundantur ab iniquitatibus suis, & metiantur fabricam:

11 Et erubescant ex omnibus, quae fecerunt: Figuram domus, & fabricae ejus exitus, & introitus, & omnem descriptionem ejus, & universa praecepta ejus, cunctumque ordinem ejus, & omnes leges ejus ostende eis, & scribes in oculis eorum: ut custodiant omnes descriptiones ejus, & praecepta illius, & faciant ea.

12 Ista est lex domus in summitate montis: Omnis finis ejus in circuitu, sanctum sanctorum est: haec est ergo lex domus.

13 Ista autem mensurae altaris in cubito verissimo, qui habebat cubitum, & palmum: in sinu ejus erat cubitus, & cubitus in latitudine, & definitio ejus usque ad labium ejus, & in circuitu, palmus unus. Haec quoque erat fossa altaris.

14 Et de sinu terrae usque ad crepidinem novissimam duo cubiti, & latitudo cubiti unius: & a crepidine minore usque ad crepidinem majorem quatuor cubiti, & latitudo cubiti unius.

15 Ipse autem Ariel quatuor cubitorum: & ab Ariel usque ad sursum, cornua quatuor.

16 Et Ariel duodecim cubitorum in longitudine per duodecim cubitos latitudinis: quadrangulatum aequilateribus.

17 Et crepido quatuordecim cubitorum longitudinis per quatuordecim cubitos latitudinis in quatuor angulis ejus: & corona in circuitu ejus dimidii

midii cubiti, & sinus ejus unius cubiti pro circuitum: gradus autem ejus verfi ad Orientem.

18 Et dixit ad me: Fili hominis, haec dicit Dominus Deus: Hi sunt ritus altaris in quacumque die fuerit fabricatum: ut offeratur super illud holocaustum, & effundatur sanguis.

19 Et dabis Sacerdotibus, & Levitis, qui sunt de semine Sadoc, qui accedunt ad me, ait Dominus Deus, ut offerant mihi vitulum de armento pro peccato.

20 Et assumens de sanguine ejus, pones super quatuor cornua ejus, & super quatuor angulos crepidinis, & super coronam in circuitu: & mundabis illud, & expiabis.

21 Et tolles vitulum, qui oblatum fuerit pro peccato: & combures eum in separato loco domus extra sanctuarium.

22 Et in die secunda offeres hircum caprarum immaculatum pro peccato: & expiabunt altare, sicut expiaverunt in vitulo.

23 Cumque compleveris expians illud, offeres vitulum de armento immaculatum, & arietem de grege immaculatum.

24 Et offeres eos in conspectu Domini: & mittentur sacerdotes super eos sal, & offerent eos in holocaustum Domino.

25 Septem diebus facies hircum pro peccato quotidie: & vitulum de armento, & arietem de pecoribus immaculatos offerent.

26 Septem diebus expiabunt altare, & mundabunt illud: & implebunt manum ejus.

27 Expletis autem diebus, in die octava & ultra, facient sacerdotes super altare holocausta vestra, & quae pro pace offerunt: & placatus ero vobis, ait Dominus Deus.

CAPUT XLIV.

Porta sanctuarii clausa, qua solus Deus ingreditur: incircumcisi carne & corde non ingredientur sanctuarium, nec Levitae qui idola secuti sunt, sed hi ministri domus erunt: filii autem Sadoc sacerdotes ingredientur, & horum leges ponuntur.

1 Et

1 **ET** conuenit me ad viam portæ sanctuarii exterioris, quæ respiciebat ad Orientem: & erat clausa.

2 **Et** dixit Dominus ad me: Porta hæc clausa erit: non aperietur, & vir non transibit per eam: quoniam Dominus Deus Israel ingressus est per eam, eritque clausa principi.

3 **Princeps** ipse sedebit in ea, ut comedat panem coram Domino: per viam portæ vestibuli ingredietur, & per viam ejus egredietur.

4 **Et** adduxit me per viam portæ Aquilonis in conspectu domus: & vidi, & ecce implevit gloria Domini domum Domini: & cecidi in faciem meam.

5 **Et** dixit ad me Dominus: Fili hominis pono cor tuum, & vide oculis tuis, & auribus tuis audi omnia, quæ ego loquor ad te de uniuersis ceremoniis domus Domini, & de cunctis legibus ejus: & pones cor tuum in viis templi per omnes exitus sanctuarii.

6 **Et** dices ad exasperantem me domum Israel: Hæc dicit Dominus Deus: Sufficiant vobis omnia scelera vestra domus Israel;

7 **Et** quod inducitis filios alienos incircumcisos corde, & incircumcisos carne, ut sint in sanctuario meo, & polluant domum meam: & offeritis panes meos, adipem, & sanguinem: & dissolvitis pactum meum in omnibus sceleribus vestris.

8 **Et** non seruastis præcepta sanctuarii mei: & posuistis custodes observationum mearum in sanctuario meo vobismetipsis.

9 **Hæc** dicit Dominus Deus: Omnis alienigena incircumcisos corde, & incircumcisos carne, non ingredietur sanctuarium meum, omnis filius alienus qui est in medio filiorum Israel.

10 **Sed** & Levitæ, qui longe recesserunt a me in errore filiorum Israel, & erraverunt a me post idola sua, & portaverunt iniquitatem suam:

11 **Erunt** in sanctuario meo æditui, & janitores portarum domus, & ministri domus: ipsi macabunt holocausta, & victimas populi: & ipsi stabunt in conspectu eorum, ut ministrent eis.

12 **Pro** eo quod ministraverunt illis in conspectu

etui idolorum suorum, & facti sunt domui Israel in offendiculum iniquitatis: ideoque levavi manum meam super eos, ait Dominus Deus, & portabunt iniquitatem suam:

13 **Et** non appropinquabunt ad me, ut sacerdotio fungantur mihi, neque accedent ad omne sanctuarium meum juxta sancta sanctorum: sed portabunt contusionem suam, & scelera sua, quæ fecerunt.

14 **Et** dabo eos janitores domus in omni ministerio ejus, & in uniuersis quæ fient in ea.

15 **Sacerdotes** autem & Levitæ filii Sadoc, qui custodierunt ceremonias sanctuarii mei, cum errarent filii Israel a me, ipsi accedent ad me, ut ministrent mihi: & stabunt in conspectu meo, ut offerant mihi adipem, & sanguinem, ait Dominus Deus.

16 **Ipsi** ingredientur sanctuarium meum, & ipsi accedent ad mensam meam, ut ministrent mihi, & custodiant ceremonias meas.

17 **Cumque** ingredientur portas atrii inferioris, vestibus lineis induentur: nec ascendet super eos quidquam laneum, quando ministrant in portis atrii interioris & intrinsecus.

18 **Vittæ** lineæ erunt in capitibus eorum, & feminalia lineæ erunt in lumbis eorum, & non accingentur in sudore.

19 **Cumque** egredientur atrium exterius ad populum, exuent se vestimentis suis, in quibus ministraverant, & reponent ea in gazophylacio sanctuarii, & vestient se vestimentis aliis: & non sanctificabunt populum in vestibus suis.

20 **Caput** autem suum non radent, neque comam nutriant: sed tonsentes atrondent capita sua.

21 **Et** vinum non bibit omnis sacerdos, quando ingressurus est atrium interius.

22 **Et** viduam, & repudiatam non accipient uxores, sed virgines de semine domus Israel: sed & viduam, quæ fuerit vidua a sacerdote, accipient.

23 **Et** populum meum docebant quid sit inter sanctum & pollutum, & inter mundum & immundum ostendebat eis.

24 Et cum fuerit controversia, stabunt in iudiciis meis, & iudicabunt: leges meas, & precepta mea in omnibus solemnitatibus meis custodient, & sabbara mea sanctificabunt.

25 Et ad mortuum hominem non ingredientur, ne polluantur, nisi ad patrem & matrem, & filium & filiam, & fratrem & sororem, quæ alterum virum non habuerit: in quibus contaminabuntur.

26 Et postquam fuerit emundatus, septem dies numerabuntur ei.

27 Et in die introitus sui in sanctuarium ad atrium interius ut ministret mihi in sanctuario, offeret pro peccato suo, ait Dominus Deus.

28 Non erit autem eis hæreditas, ego hæreditas eorum: & possessionem non dabitis eis in Israel, ego enim possessio eorum.

29 Viciniam & pro peccato & pro desidio ipsi comedent, & omne votum in Israel ipsorum erit.

30 Et primitiva omnium primogenitorum, & omnia libamenta ex omnibus, quæ offerantur, sacerdotum erunt: & primitiva ciborum vestrorum dabitur sacerdoti, ut reponat benedictionem domui tuæ.

31 Omne morticinum, & captum a bestia de avibus & de pecoribus non comedent Sacerdotes.

CAPUT XLV.

In terre divisione, separatis Domino primitiis assignanda est certa portio Sacerdotibus, Levitis, civitati ac principi: servandaque æquitas in ponderibus, mensuris, primitiis & sacrificiis: quæ sacrificia offerentur primo ac septimo die primi mensis, & in solemnitatibus Paschæ ac Tabernaculorum.

1 Cunctaque cæperitis terram dividere sortito, separate primitias Domino, sanctificavit de terra, longitudine viginti quinque millia, & latitudine decem millia: sanctificatum erit in omni termino ejus per circuitum.

2 Et erit ex omni parte sanctificatum quingentos per quingentos, quadrifarium per circuitum: & quinquaginta cubitis in suburbana ejus per syrum.

3 Et

3 Et a mensura ista mensurabis longitudinem viginti quinque millium, & latitudinem decem millium, & in ipso erit templum, sanctumque sanctorum.

4 Sanctificatum de terra erit sacerdotibus ministris sanctuarii, qui accedunt ad ministerium Domini: & erit eis locus in domos, & in sanctuarium sanctitatis.

5 Viginti quinque autem millia longitudinis, & decem millia latitudinis erunt Levitis, qui ministrent domui: ipsi possidebant viginti gazophylacia.

6 Et possessionem civitatis dabitur quinque millia latitudinis, & longitudinis viginti quinque millia secundum separationem sanctuarii, omni domui Israel.

7 Principi quoque hinc & inde in separationem sanctuarii, & in possessionem civitatis, contra faciem separationis sanctuarii, & contra faciem possessionis urbis: a latere Maris usque ad Mare, & a latere Orientis usque ad Orientem: Longitudinis autem juxta unamquamque partem a termino Occidentali usque ad terminum Orientalem.

8 De terra erit ei possessio in Israel: & non depopulabuntur ultra principes populum meum: sed terram dabunt domui Israel secundum tribus eorum.

9 Hæc dicit Dominus Deus: Sufficiat vobis principes Israel, iniquitatem & rapinas intermitte, & iudicium & justitiam facite: separate confinia vestra a populo meo, ait Dominus Deus.

10 Statera justa, & ephi justum, & batus justus erit vobis.

11 Ephi, & batus equalia, & unius mensura erunt: ut capiat decimam partem cori batus, & decimam partem cori ephi: juxta mensuram cori erit aqua libratio eorum.

12 Siclus autem viginti obolos habet. Porro viginti sicli, & viginti quinque sicli, & quindecim sicli, mnam faciunt.

13 Et hæc sunt primitiæ, quas tolleris: sextam partem ephi de coro frumenti, & sextam partem ephi de coro hordei.

A 2 2

14 Mes.

* Num.
18. 20.
Bent. 18.
1.

* Exod.
25. 29.

* Lev.
22. *

* Exod.
20. 13.
Levit. 27.
25. Nama
3. 47.

14. Mensura quoque olei, batus olei, decima pars cori est: & decem bati corum faciunt, quia decem bati implent eorum.

15. Et arietem unum de grege ducentorum de his, quæ nutriunt Israel in sacrificium, & in holocaustum, & in pacifica, ad expiandum pro eis, ait Dominus Deus.

16. Omnis populus terræ tenebitur primitiis his principi in Israel.

17. Et super principem erunt holocausta, & sacrificium, & libamina in solemnitatibus, & in Calendis, & in Sabbatis, & in universis solemnitatibus domus Israel: ipse faciet pro peccato sacrificium, & holocaustum, & pacifica ad expiandum pro domo Israel.

18. Hæc dicit Dominus Deus: In primo mense, una mensis fumes vitulum de armento immaculatum, & exiabis sanctuarium.

19. Et tollet sacerdos de sanguine quod erit pro peccato: & ponet in postibus domus, & in quatuor annulis crepidinis altaris, & in postibus portæ atrii interioris.

20. Et sic facies in septima mensis pro unoquoque, qui ignoravit, & errore deceptus est, & exiabis pro domo.

21. In primo mense, quartadecima die mensis erit vobis Pascha solemnitas: septem diebus azyma comedentur.

22. Et faciet princeps in die illa pro se, & pro universo populo terræ, vitulum pro peccato.

23. Et in septem dierum solemnitate faciet holocaustum Domino septem vitulos, & septem arietes immaculatos quotidie septem diebus: & pro peccato hircum caprarum quotidie.

24. Et sacrificium ephi per vitulum, & ephi per arietem faciet: & olei hin per singula ephi.

25. Septimo mense, quintadecima die mensis in solemnitate faciet sicut supra dicta sunt per septem dies: tam pro peccato, quam pro holocausto, & in sacrificio, & in oleo.

CAPUT XLVI.

Porta solis Sabbatis ac calendis aperienda, & quæ

quæ holocausta his diebus offeret princeps, quæve porta ipse aut populus templum ingreditur, vel egreditur: de spontaneo & quotidiano principis holocausto: de ipsius dono filii aut servis dato: loca in quibus sacerdotes coquant sacrificia, & ministri victimas populi.

1. Hæc dicit Dominus Deus: Porta atrii interioris, quæ respicit ad Orientem, erit clausa sex diebus, in quibus opus sit: die autem Sabbati aperietur, sed & in die Calendarum aperietur, & intrabit princeps per viam vestibuli portæ deforis, & stabit in limine portæ: & facient sacerdotes holocaustum ejus, & pacifica ejus: & adorabit super limen portæ, & egredietur usque ad vesperam.

2. Et adorabit populus terræ ad ostium portæ illius in Sabbatis, & in Calendis coram Domino.

3. Holocaustum autem hoc offeret princeps Domino: in die Sabbati sex agnos immaculatos & arietem immaculatum.

4. Et sacrificium ephi per arietem: in agnis autem sacrificium quod dederit manus ejus: & olei hin per singula ephi.

5. In die autem Calendarum vitulum de armento immaculatum: & sex agni, & arietes immaculati erunt.

6. Et ephi per vitulum, ephi quoque per arietem faciet sacrificium: de agnis autem, sicut invenerit manus ejus: & olei hin per singula ephi.

7. Cumque ingressurus est princeps, per viam vestibuli portæ ingrediatur, & per eandem viam exeat.

8. Et cum intrabit populus terræ in conspectu Domini in solemnitatibus: qui ingreditur per portam Aquilonis, ut adoret, egredietur per viam portæ Meridianæ: porro qui ingreditur per viam portæ Meridianæ, egredietur per viam portæ Aquilonis: non revertetur per viam portæ, per quam ingressus est, sed e regione illius egredietur.

9. Princeps autem in medio eorum cum ingredientibus ingrediatur, & cum egredientibus egredietur.

10. Et in nundinis, & in solemnitatibus erit:

sacrificium ephi per vitulum, & ephi per arietem erit sacrificium sicut invenerit manus ejus: & olei hin per singula ephi.

12 Cum autem fecerit princeps spontaneum holocaustum, aut pacifica voluntaria Domino: aperietur ei porta, quæ respicit ad Orientem, & faciet holocaustum suum, & pacifica sua, sicut fieri solet in die sabbati: & egredietur, claudeturque porta postquam exierit.

13 Et agnum ejusdem anni immaculatum faciet holocaustum quotidie Domino: semper mane faciet illud.

14 Et faciet sacrificium super eo cata mane mane sextam partem ephi, & de oleo tertiam partem hin, ut misceretur similita: sacrificium Domino legitimum, jure atque perpetuum.

15 Faciet agnum, & sacrificium, & oleum cata mane mane: holocaustum sempiternum.

16 Hæc dicit Dominus Deus: Si dederit princeps donum alicui de filiis suis: hæreditas ejus, filiorum suorum erit, possidebunt eam hæreditarie.

17 Si autem dederit legatum de hæreditate sua uni servorum suorum, erit illius usque ad annum remissionis, & revertetur ad principem: hæreditas autem ejus, filiis ejus erit.

18 Et non accipiet princeps de hæreditate populi per violentiam, & de possessione eorum: sed de possessione sua hæreditatem dabit filiis suis: ut non dispergatur populus meus unusquisque a possessione sua.

19 Et introduxit me per ingressum, qui erat ex latere portæ, in gazophylacia sanctuarii ad sacerdotes, quæ respiciebant ad Aquilonem: & erat ibi locus vergens ad Occidentem.

20 Et dixit ad me: Iste est locus, ubi coquent sacerdotes pro peccato, & pro delicto: ubi coquent sacrificium, ut non efferant in atrium exterius, & sanctificetur populus.

21 Et eduxit me in atrium exterius, & circumduxit me per quatuor angulos atrii, & ecce atrium erat in angulo atrii, atriola singula per angulos atrii.

22 In quatuor angulis atrii atriola disposita, quadraginta cubitorum per longum, & triginta per latum: mensuræ unius quatuor erant.

23 Et paries per circuitum ambiens quatuor atriola: & culinæ fabricatæ erant subter porticus per gyrum.

24 Et dixit ad me: Hæc est domus culinarum, in qua coquent ministri domus Domini victimas populi.

CAPUT XLVII

Aquæ subter limen domus egredientes, & in latus templi dextrum descendentes, efficiuntur torrentes, qui tandem non potest transvadari, & sanant omnia ad quæ pertigerit, habens pisces & arbores fructiferas: termini Terræ sanctæ, quæ duodecim tribubus Israel, & advenis dividenda est.

1 **E**T convertit me ad portam domus, & ecce aquæ egrediebantur subter limen domus ad Orientem: facies enim domus respiciebat ad Orientem, aquæ autem descendebant in latus templi dextrum ad Meridiem altaris.

2 Et eduxit me per viam portæ Aquilonis, & convertit me ad viam foras portam exteriolem, viam quæ respiciebat ad Orientem: & ecce aquæ redundantes a latere dextro.

3 Cum egredere vir ad Orientem, qui habebat funiculum in manu sua, & mensus est mille cubitos: & traduxit me per aquam usque ad talos.

4 Rursumque mensus est mille, & traduxit me per aquam usque ad genua:

5 Et mensus est mille, & traduxit me per aquam usque ad renes. Et mensus est mille, torrentem, quem non potui pertransire: quoniam intumuerant aquæ profundi torrentis, qui non potest transvadari.

6 Et dixit ad me: Certè vidisti, fili hominis. Et eduxit me, & convertit ad ripam torrentis.

7 Cumque me convertissem, ecce in ripa torrentis ligna multa nimis ex utraque parte.

8 Et ait ad me: Aquæ istæ, quæ egrediuntur ad tumulos sabuli Orientalis, & descendunt ad plana deserti, intrabunt mare, & exibunt, & sanabuntur aquæ.

9 Et omnis anima vivens, quæ serpit, quocumque venerit torrens, vivet: & erunt pisces multi satis postquam venerint illuc aquæ istæ, & sanabuntur & vivent omnia ad quæ venerit torrens.

10 Et stabunt super illas piscatores, ab Engadi usque ad Engallim siccatio saganarum erit: plurimæ species erunt piscium ejus, sicut pisces maris magali, multitudinis nimis.

11 In siccationibus autem ejus, & in palustribus non sanabuntur, quia in salinas dabuntur.

12 Et super torrentem orietur in ripis ejus ex utraque parte omne lignum pomiferum: non defluet folium ex eo. & non deficiet fructus ejus: per singulos menses afferet primitiva, quia aquæ ejus de sanctuario egredientur: & erunt fructus ejus in cibum, & folia ejus ad medicinam.

13 Hæc dicit Dominus Deus: Hic est terminus, in quo possidebitis terram in duodecim tribubus Israel: quia Joseph duplicem funiculum habet.

14 Possidebitis autem eam singuli æque ut frater suus: super quam levavi manum meam, ut darem patribus vestris: & cadet terra hæc vobis in possessionem.

15 Hic est autem terminus terræ: ad plagam Septentrionalem a mari magno via Hethalon, venientibus Sedada,

16 Emath, Berotha, Sabarim, quæ est inter terminum Damasci & confinium Emath, domus Tichon, quæ est juxta terminum Auran.

17 Et erit terminus a Mari usque ad atrium Enon terminus Damasci, & ab Aquilone ad Aquilonem: terminus Emath plagæ Septentrionalis.

18 Porro plagæ Orientalis de medio Auran, & de medio Damasci, & de medio Galaad, & de medio terræ Israel, Jordanis determinans ad mare Orientale, metiemini etiam plagam Orientalem.

19 Plaga autem australis meridiana a Thamar usque ad aquas contradictionis Cades: & torrens usque ad mare magnum: & hæc est plagæ ad Meridiem australis.

20 Et plagæ Maris, mare magnum a confinio per

per directum, donec venias Emath: hæc est plagæ Maris.

21 Et dividetis terram istam vobis per tribus Israel:

22 Et mittetis eam in hæreditatem vobis, & advenis, qui accesserint ad vos, qui genuerint filios in medio vestrum: & erunt vobis sicut indigenæ inter filios Israel: vobiscum dividet possessionem in medio tribuum Israel.

23 In tribu autem quacumque fuerit advena, ibi dabitur possessio illi, ait Dominus Deus.

CAPUT XLVIII.

Divisio Terræ sanctæ in duodecim tribus: ubi sunt primitiæ & sanctuarium: locus Sacerdotum ac Levitarum: mensura civitatis in quadro cum suburbanis: possessio principis: & duodecim portæ civitatis juxta duodecim tribus.

1 **E**T hæc nomina tribuum a finibus Aquilonis juxta viam Hethalon pergentibus Emath, atrium Enan terminus Damasci ad Aquilonem juxta viam Emath, Et erit ei plagæ Orientalis Mare, Dan una.

2 Et super terminum Dan, a plagæ Orientali usque ad plagam Maris, Afer una:

3 Et super terminum Afer, a plagæ Orientali usque ad plagam Maris, Nephtali una.

4 Et super terminum Nephtali, a plagæ Orientali usque ad plagam Maris, Manasse una.

5 Et super terminum Manasse, a plagæ Orientali usque ad plagam Maris, Ephraim una.

6 Et super terminum Ephraim, a plagæ Orientali usque ad plagam Maris, Ruben una.

7 Et super terminum Ruben, a plagæ Orientali usque ad plagam Maris, Juda una.

8 Et super terminum Juda, a plagæ Orientali usque ad plagam Maris, erunt primitiæ, quas separabitis, viginti quinque millibus latitudinis, & longitudinis, sicuti singulæ partes a plagæ Orientali usque ad plagam Maris: & erit sanctuarium in medio ejus.

9 Primitiæ, quas separabitis Domino: longitudo viginti quinque millibus, & latitudo decem millibus.

10 Hæ autem erunt primitiæ sanctuarii sacerdotum: ad Aquilonem longitudinis viginti quinque millia, & ad mare latitudinis decem millia, sed & ad Orientem latitudinis decem millia, & ad Meridiem longitudinis viginti quinque millia: & erit sanctuarium Domini in medio ejus.

11 Sacerdotibus sanctuarium erit de filiis Sadoe, qui custodierunt cæremonias meas, & non erraverunt, cum errarent filii Israel, sicut erraverunt & Levitæ.

12 Et erunt eis primitiæ de primitiis terræ sanctum sanctorum, juxta terminum Levitarum.

13 Sed & Levitæ similiter juxta fines sacerdotum viginti quinque millia longitudinis, & latitudinis decem millia. Omnis longitudo viginti & quinque millium, & latitudo decem millium.

14 Et non venundabunt ex eo, neque mutabunt, neque transferentur primitiæ terræ, quia sanctificatae sunt Domino.

15 Quinque millia autem quæ supersunt in latitudine per viginti quinque millia, profana erunt urbis in habitaculum, & in suburbana: & erit civitas in medio ejus.

16 Et hæ mensuræ ejus: ad plagam Septentrionalem quingenta & quatuor millia: & ad plagam Meridianam, quingenta & quatuor millia: & ad plagam Orientalem, quingenta & quatuor millia, & ad plagam Occidentalem, quingenta & quatuor millia.

17 Erunt autem suburbana civitatis ad Aquilonem ducenta quinquaginta, & ad Meridiem ducenta quinquaginta, & ad Orientem ducenta quinquaginta, & ad Mare ducenta quinquaginta.

18 Quod autem reliquum fuerit in longitudine secundum primitias sanctuarii, decem millia in Orientem, & decem millia in Occidentem, erunt sicut primitiæ sanctuarii: & erunt fruges ejus in pates his, qui serviunt civitati.

19 Servientes autem civitati, operabuntur ex omnibus tribubus Israel.

20 Omnes primitiæ, viginti quinque millium, per viginti quinque millia in quadrum, separabun-

buntur in primitias sanctuarii, & in possessionem civitatis.

21 Quod autem reliquum fuerit, principis erit ex omni parte primitiarum sanctuarii, & possessionis civitatis e regione viginti quinque millium primitiarum usque ad terminum Orientalem: sed & ad Mare e regione viginti quinque millium usque ad terminum maris, similiter in partibus principis erit: & erunt primitiæ sanctuarii, & sanctuarium templi in medio ejus.

22 De possessione autem Levitarum, & de possessione civitatis in medio partium principis: erit inter terminum Juda, & inter terminum Benjamin, & ad principem pertinebit.

23 Et reliquis tribubus: a plaga Orientali usque ad plagam Occidentalem, Benjamin una.

24 Et contra terminum Benjamin, a plaga Orientali usque ad plagam Occidentalem, Simeon una.

25 Et super terminum Simeonis, a plaga Orientali usque ad plagam Occidentalem, Issachar una.

26 Et super terminum Issachar, a plaga Orientali usque ad plagam Occidentalem, Zabulon una.

27 Et super terminum Zabulon, a plaga Orientali usque ad plagam Maris, Gad una.

28 Et super terminum Gad, ad plagam Austri in meridie: & erit finis de Thamar usque ad aquas contradictionis Cades, hæreditas contra mare magnum.

29 Hæc est terra, quam mittetis in sortem tribubus Israel: & hæc partitiones earum, ait Dominus Deus.

30 Et hi egressus civitatis: A plaga Septentrionali quingentos & quatuor millia mensurabis.

31 Et portæ civitatis ex nominibus tribuum Israel, portæ tres a Septentrione, porta Ruben una, porta Juda una, porta Levi una.

32 Et ad plagam Orientalem, quingentos & quatuor millia: & portæ tres, porta Joseph una, porta Benjamin una, porta Dan una.

33 Et ad plagam Meridianam, quingentos & quatuor millia metieris, & portæ tres, porta Simeonis

meonis una, porta Ifachar una, porta Zabulon una.

34 Et ad plagam Occidentalem, quingentos, & quatuor millia, & porta eorum tres, porta Gad una, porta Afer una, porta Nephtali una.

35 Per circuitum, decem & octo millia: & nomen civitatis ex illa die, Dominus ibidem.

PROPHETIA DANIELIS.

CAPUT PRIMUM.

Daniel, Ananias, Misael & Azarias in captivitate eliguntur, ut docti linguam Chaldaeorum astarent regi: mutatisque ipsorum nominibus, obtinent a praeposito eunuchorum ut solis vescantur leguminibus, aquam bibentes: quo facto, facies ipsorum corpulentiores erant quam illorum, qui cibo regis vesciebantur: quibus Deus sapientiam dedit, & Danieli praeterea intelligentiam somniorum.

1 Anno tertio regni Joakim regis Juda, venit Nabuchodonosor rex Babylonis in Jerusalem, & obsedit eam;

2 Et tradidit Dominus in manu ejus Joakim regem Juda, & partem vasorum domus Dei: & asportavit ea in terram Sennaar in domum dei sui, & vasa intulit in domum Theauri dei sui.

3 Et ait rex Asphenez praeposito Eunuchorum ut introduceret de filiis Israel: & de semine regio & tyrannorum

4 Pueros, in quibus nulla esset macula, decoros forma, & eruditos omni sapientia, cautos scientia, & doctos disciplina, & qui possent stare in palatio regis, ut doceret eos litteras, & linguam Chaldaeorum.

5 Et constituit eis rex annonam per singulos dies de cibis suis, & de vino unde bibebat ipse, ut

ut enutriti tribus annis, postea starent in conspectu regis.

6 Fuerunt ergo inter eos de filiis Juda, Daniel, Ananias, Misael, & Azarias.

7 Et imposuit eis praepositus eunuchorum, nomina: Danieli, Baltasar: Ananiam, Sidrach: Misaeli, Misach: & Azariam, Abdenago.

8 Proposuit autem Daniel in corde suo ne pollueretur de mensa regis, neque de vino potus ejus: & rogavit eunuchorum praepositum, ne contaminaretur.

9 Dedit autem Deus Danieli gratiam & misericordiam in conspectu principis eunuchorum.

10 Et ait princeps eunuchorum ad Danielem: Timeo ego dominum meum regem, qui constituit vobis cibum & potum: qui si viderit vultus vestros macilentiores praeter ceteris adolescentibus coaevis vestris, condemnabit caput meum regi.

11 Et dixit Daniel ad Malasar, quem constituerat princeps eunuchorum super Danielem, Ananiam, Misaelem, & Azariam:

12 Tentanos, obsecro, servos tuos diebus decem, & dentur nobis legumina ad vescendum, & aqua ad bibendum:

13 Et contemplare vultus nostros, & vultus puerorum, qui vescuntur cibo regio: & sicut videris, facies cum servis tuis.

14 Qui, audito sermone hujuscemodi, tentavit eos diebus decem.

15 Post dies autem decem, apparuerunt vultus eorum meliores, & corpulentiores praeter omnibus pueris, qui vesciebantur cibo regio.

16 Porro Malasar tollebat cibaria, & vinum potus eorum: dabatque eis legumina.

17 Pueris autem his dedit Deus scientiam, & disciplinam in omni libro, & sapientia: Danieli autem intelligentiam omnium visionum & somniorum.

18 Completis itaque diebus, post quos dixerat rex ut introducerentur: introduxit eos praepositus eunuchorum in conspectu Nabuchodonosor.

19 Cumque eis locutus fuisset rex, non sunt inventi tales de universis, ut Daniel, Ananias, Mi-

Misael, & Azarias; & steterunt in conspectu Regis.

20 Et omne verbum sapientiæ & intellectus, quod seiscitatus est ab eis Rex, invenit in eis decuplum super cunctos ariolos, & magos, qui erant in universo regno ejus.

^a infra
6. 28

21 * Fuit autem Daniel usque ad annum primum Cyri regis.

CAPUT II.

Cum sapientes Chaldæi somnium Nabuchodonosor conjectare non valentes, jubentur omnes interim, oranti Daniell revelatum est mysterium, qui regi aperit somnium ipsius de magna quadam statua, ejusque declarationem de quatuor regnis: quo facto Nabuchodonosor Daniele adoravit, & hostias ac incensum illi præcepit offerri, confitens Dominum Deum, & exaltans Daniele.

1 IN anno secundo regni Nabuchodonosor vidit Nabuchodonosor somnium, & conterritus est spiritus ejus, & somnium ejus fugit ab eo.

2 Præcepit autem rex, ut convocarentur arioli, & magi, & malefici, & Chaldæi: ut indicarent regi somnia sua: qui cum venissent, steterunt coram rege.

3 Et dixit ad eos rex: Vidi somnium: & mente confusus ignoro quid viderim.

4 Responderuntque Chaldæi regi Syriace: Rex in sempiternum vive: dico somnium servis tuis, & interpretationem ejus indicabimus.

5 Et respondens rex ait Chaldæis: Sermo recessit a me: nisi indicaveritis mihi somnium, & conjecturam ejus, peribitis vos, & domus vestrae publicabuntur.

6 Si autem somnium, & conjecturam ejus narayeritis, præmia, & dona, & honorem multum accipietis a me: somnium igitur, & interpretationem ejus indicate mihi.

7 Responderunt secundo, atque dixerunt: Rex somnium dicat servis suis, & interpretationem illius indicabimus.

8 Respondit rex, & ait: Certe novi quod tempus redimitis, scientes quod recesserit a me sermo.

9 Si

9 Si ergo somnium non indicaveritis mihi, una est de vobis sententia, quod interpretationem quoque fallacem, & deceptione plenam composueritis, ut loquamini mihi, donec tempus pertranseat. Somnium itaque dicite mihi, ut sciam, quod interpretationem quoque ejus veram loquamini.

10 Respondentes ergo Chaldæi coram rege, dixerunt: Non est homo super terram, qui sermonem tuum, rex, possit implere: sed neque regum quisquam magnus & potens verbum hujuscemodi seiscitatur ab omni ariolo, & mago, & Chaldæo.

11 Sermo enim quem tu quæris, rex, gravis est: nec reperietur quisquam, qui indicet illum in conspectu regis: exceptis diis, quorum non est cum hominibus conversatio.

12 Quo audito, rex, in furore & in ira magna præcepit, ut perirent omnes sapientes Babylonis.

13 Et egressa sententia, sapientes interfiebantur: quærebanturque Daniel, & focii ejus, ut perirent.

14 Tunc Daniel requisivit de lege, atque sententia ab Arioch principe militiæ regis, qui egressus fuerat ad interficiendos sapientes Babylonis.

15 Et interrogavit eum, qui a rege potestatem acceperat, quam ob causam tam crudelis sententia a facie regis esset egressa. Cum ergo rem indicasset Arioch Danieli,

16 Daniel ingressus rogavit regem, ut tempus daret sibi ad solutionem indicandam regi.

17 Et ingressus est domum suam, Ananiæque & Misaeli, & Azariæ fociiis suis indicavit negotium:

18 Ut quærerent misericordiam a facie Dei cœli super sacramento isto, & non perirent Daniel & focii ejus, cum cæteris sapientibus Babylonis.

19 Tunc Danieli mysterium per visionem nocte revelatum est: & benedixit Daniel Deum cœli,

20 Et locutus ait: Sit nomen Domini benedictum a seculo & usque in sæculum: quia sapientia & fortitudo ejus sunt.

21 Et

21 Et ipse mutat tempora, & cetates: transfert regna, atque constituit: dat sapientiam sapientibus, & scientiam, intelligentibus disciplinam.

22 Ipse revelat profunda, & abscondita, & novit in tenebris constituta: & lux cum eo est.

23 Tibi Deus patrum nostrorum confiteor, teque laudo: quia sapientiam, & fortitudinem dedisti mihi: & nunc ostendisti mihi, quæ rogavimus te, quia sermonem regis aperuisti nobis.

24 Post hæc Daniel ingressus ad Arioch, quem constituerat rex, ut perderet sapientes Babylonis, sic ei locutus est: Sapientes Babylonis ne perdas: introduce me in conspectu regis, & solutionem regi narrabo.

25 Tunc Arioch festinus introduxit Danielem ad regem, & dixit ei: Inveni hominem de filiis transmigrationis Juda, qui solutionem regi annuntiet.

26 Respondit rex, & dixit Danieli, cujus nomen erat Baltasar: Putasne vere potes mihi indicare somnium quod vidi, & interpretationem eius?

27 Et respondens Daniel coram rege, ait: Mysterium, quod rex interrogat, sapientes, magi, arioli, & aruspices nequeunt indicare regi.

28 Sed est Deus in cælo revelans mysteria, qui indicavit tibi rex Nabuchodonosor, quæ ventura sunt in novissimis temporibus. Somnium tuum, & visiones capitis tui in cubili tuo hujusmodi sunt:

29 Tu rex cogitare cepisti in strato tuo, quid esset futurum post hæc: & qui revelat mysteria, ostendit tibi, quæ ventura sunt.

30 Mihi quoque non in sapientia, quæ est in me plus quam in cunctis viventibus, sacramentum hoc revelatum est: sed ut interpretatio regi manifesta fieret, & cogitationes mentis tuæ scires.

31 Tu rex videbas, & ecce quasi statua una grandis: statua illa magna, & statua sublimis stabat contra te, & intus ejus erat terribilis.

32 Hujus statuæ caput ex auro optimo erat,
pe-

pectus autem & brachia de argento, porro venter, & femora ex ære.

33 Tibiæ autem ferreæ: pedum quædam pars erat ferrea, quædam autem fictilis.

34 Videbas ita, donec abscissus est lapis de monte sine manibus: & percussit statuam in pedibus ejus ferreis, & fictilibus, & comminuit eos.

35 Tunc contrita sunt pariter ferrum, testa, æs, argentum, & aurum, & redacta quasi in favillam æstivæ aræ, quæ rapta sunt vento: nullusque locus inventus est eis: lapis autem, qui percusserat statuam, factus est mons magnus, & implevit universam terram.

36 Hoc est somnium: Interpretationem quoque ejus dicemus coram te, rex.

37 Tu rex regum es: & Deus cæli, regnum, & fortitudinem, & imperium, & gloriam dedit tibi:

38 Et omnia in quibus habitant filii hominum, & bestiarum agrorum: volucres quoque cæli dedit in manu tua, & sub ditione tua universa constituit: tu es ergo caput aureum.

39 Et post te confurget regnum aliud minus te argenteum: & regnum tertium aliud æreum, quod imperabit universam terram.

40 Et regnum quartum erit velut ferrum. Quomodo ferrum comminuit & domat omnia, sic comminuet, & conteret omnia hæc.

41 Porro quia vidisti pedum, & digitorum partem testæ figuli, & partem ferream: regnum divinum erit, quod tamen de plantario ferri orietur, secundum quod vidisti ferrum mistum testæ ex luto.

42 Et digitos pedum ex parte ferreos, & ex parte fictiles: ex parte regnum erit solidum, & ex parte contritum.

43 Quod autem vidisti ferrum mistum testæ ex luto: commiscebuntur quidem humano semine, sed non adhærebunt sibi, sicuti ferrum misceri non potest testæ.

44 In diebus autem regnorum illorum suscitabit Deus cæli regnum, quod in æternum non dissipabitur, & regnum ejus alteri populo non tradetur.
Tom. IV. B b

tur : comminet autem , & consumet uniuersa regna hæc : & ipsum stabit in æternum

45. Secundum quod uidisti , quod de monte abscissus est lapis sine manibus , & comminuit testam , & ferrum , & æs , & argentum , & aurum , Deus magnus ostendit regi , quæ ventura sunt postea. Et verum est somnium , & fidelis interpretatio ejus.

46. Tunc rex Nabuchodonosor cecidit in faciem suam , & Danielem adoravit , & hostias , & incensum præcepit , ut sacrificarent ei.

47. Loquens ergo rex , ait Danieli : Vere Deus vester Deus deorum est , & Dominus regum , & revelans mysteria : quoniam tu potuisti aperire hoc sacramentum.

48. Tunc rex Danielem in sublime extulit : & munera multa , & magna dedit ei : & constituit eum principem super omnes provincias Babylonis : & præfectum magistratum super cunctos sapientes Babylonis.

49. Daniel autem postulavit a rege : & constituit super opera provincie Babylonis , Sidrach , Misach , & Abdenago : ipse autem Daniel erat in foribus regis.

CAPUT III.

Ananias , Misach , & Azarias nolentes adorare statuam quam rex Nabuchodonosor erexerat , ligati mittuntur in fornacem ignis ardentis ; in qua illesi morientes constantur Domino , quod propter peccata sue gentis paterentur afflictiones : & petentes ejus misericordiam , exhortantur omnem creaturam ad benedicendum Dominum : quod Nabuchodonosor animadvertens obstupuit , & illis de fornace egressis benedicit Deum ipsorum , jubens ut occidatur , quisquis ipsum blasphemaverit.

1. Nabuchodonosor rex fecit statuam auream , altitudine cubitorum sexaginta , latitudine cubitorum sex , & statuit eam in campo Dura provincie Babylonis.

2. Itaque Nabuchodonosor rex misit ad congregandos satrapas , magistratus , & judices , duces , & tyrannos , & præfectos , omnesque principes

et ipsos regionum , ut convenirent ad dedicationem statuæ , quam erexerat Nabuchodonosor rex.

3. Tunc congregati sunt satrapæ , magistratus , & judices , & duces , & tyranni , & optimates qui erant in potestatibus constituti , & uniuersi principes regionum , ut convenirent ad dedicationem statuæ , quam erexerat Nabuchodonosor rex. Stabant autem in conspectu statuæ , quam posuerat Nabuchodonosor rex :

4. Et præco clamabat valenter : Vobis dicitur populis , tribubus , & linguis :

5. In hora , qua audieritis sonitum tubæ , & fistulæ , & citharæ , sambucæ , & psalterii , & symphonie , & uniuersi generis musicorum , cadentes adorate statuam auream , quam constituit Nabuchodonosor rex.

6. Si quis autem non prostratus adoraverit , eadem hora mittetur in fornacem ignis ardentis.

7. Post hæc igitur statim , ut audierunt omnes populi sonitum tubæ , fistulæ , & citharæ , sambucæ , & psalterii , & symphonie , & omnis generis musicorum : cadentes omnes populi , tribus , & linguæ , adoraverunt statuam auream , quam constituerat Nabuchodonosor rex.

8. Statimque in ipso tempore accedentes viri Chaldæi accusaverunt Judeos :

9. Dixeruntque Nabuchodonosor regi : Rex in æternum vive :

10. Tu rex posuisti decretum , ut omnis homo , qui audierit sonitum tubæ , fistulæ , & citharæ , sambucæ , & psalterii , & symphonie , & uniuersi generis musicorum , prosternat se , & adoret statuam auream :

11. Si quis autem non procidens adoraverit , mittatur in fornacem ignis ardentis.

12. Sunt ergo viri Judei , quos constituisti super opera regionis Babylonis , Sidrach , Misach , & Abdenago : viri isti contempserunt , rex , decretum tuum : deos tuos non colunt , & statuam auream , quam erexisti , non adorant.

13. Tunc Nabuchodonosor in furore , & in ira præcepit , ut adducerentur Sidrach , Misach , &

Abdenago : qui confestim adducti sunt in conspectu regis.

14 Pronuntiansque Nabuchodonosor rex, ait eis : Verene Sidrach, Misach, & Abdenago, deos meos non colitis, & statuam auream, quam constitui, non adoratis?

15 Nunc ergo si estis parati quacumque hora audieritis sonitum tubæ, fistulæ, & citharæ, sambucæ, & psalterii, & symphonix, omnisque generis musicorum, prosternite vos, & adorate statuam, quam feci: quod si non adoraveritis, eadem hora mittemini in fornacem ignis ardentis : & quis est Deus, qui eripiet vos de manu mea?

16 Respondentes Misach, Sidrach, & Abdenago, dixerunt regi Nabuchodonosor : Non oportet nos de hac re respondere tibi.

17 Ecce enim Deus noster, quem colimus, potest eripere nos de camino ignis ardentis, & de manibus tuis, o rex, liberare.

18 Quod si noluerit, notum sit tibi, rex, quia deos tuos non colimus, & statuam auream, quam erexisti, non adoramus.

19 Tunc Nabuchodonosor repletus est furore : & aspectus faciei illius immutatus est super Sidrach, Misach, & Abdenago, & præcepit, ut succenderetur fornax septuplum, quam succendi consueverat.

20 Et viris fortissimis de exercitu suo iussit, ut ligatis pedibus Sidrach, Misach, & Abdenago, mitterent eos in fornacem ignis ardentis.

21 Et confestim viri illi vincti cum braccis suis, & tiaris, & calceamentis, & vestibus missi sunt in medium fornacis ignis ardentis,

22 Nam iussio regis urgebat : fornax autem succensa erat nimis. Porro viros illos, qui miserant Sidrach, Misach, & Abdenago, interfecit flamma ignis.

23 Viri autem hi tres, id est, Sidrach, Misach, & Abdenago, ceciderunt in medio camino ignis ardentis, colligati.

Quæ sequuntur in Hebrais voluminibus non reperi.

24 Et

24 Et ambulabant in medio flammæ laudantes Deum, & benedicientes Domino.

25 Stans autem Azarias oravit sic, aperiensque os suum in medio ignis, ait:

26 Benedictus es Domine Deus patrum nostrorum ; & laudabile & gloriosum nomen tuum in sæcula :

27 Quia iustus es in omnibus quæ fecisti nobis, & universa opera tua vera, & viæ tuæ rectæ, & omnia iudicia tua vera.

28 Iudicia enim vera fecisti, juxta omnia, quæ induxisti super nos, & super civitatem sanctam patrum nostrorum Jerusalem : quia in veritate, & in iudicio induxisti omnia hæc propter peccata nostra.

29 Peccavimus enim, & inique egimus, recedentes a te : & deliquimus in omnibus :

30 Et præcepta tua non audivimus, nec observavimus, nec fecimus sicut præceperas nobis, ut bene nobis esset.

31 Omnia ergo, quæ induxisti super nos, & universa, quæ fecisti nobis, in vero iudicio fecisti :

32 Et tradidisti nos in manibus inimicorum nostrorum iniquorum, & pessimorum, prævaricatorumque & regi iniusto, & pessimo ultra omnem terram.

33 Et nunc non possumus aperire os : confusio & opprobrium facti sumus tuis, & his, qui colunt te.

34 Ne, quæsumus, tradas nos in perpetuum propter nomen tuum, & ne dissipes testamentum tuum.

35 Neque auferas misericordiam tuam a nobis propter Abraham dilectum tuum, & Isaac servum tuum, Israel sanctum tuum :

36 Quibus locutus es pollicens, quod multiplicares semen eorum sicut stellas cœli, & sicut arenam, quæ est in littore maris :

37 Quia Domine imminuti sumus plus quam omnes gentes, sumusque humiles in universa terra hodie propter peccata nostra.

38 Et non est in tempore hoc princeps, & dux,

B b 3

&

& propheta, neque holocaustum, neque sacrificium, neque oblatio, neque incensum, neque locus primitiarum coram te,

39 Ut possimus invenire misericordiam tuam: sed in animo contrito, & spiritu humilitatis suscipiamur.

40 Sicut in holocausto arietum, & taurorum, & sicut in millibus agnorum pinguium: sic fiat sacrificium nostrum in conspectu tuo hodie, ut placeat tibi: quoniam non est confusio confidentibus in te.

41 Et nunc sequimur te in toto corde, & timemus te, & querimus faciem tuam.

42 Ne confundas nos: sed fac nobiscum juxta mansuetudinem tuam, & secundum multitudinem misericordiae tuae.

43 Et erue nos in mirabilibus tuis, & da gloriam nomini tuo Domine:

44 Et confundantur omnes, qui ostendunt servis tuis mala, confundantur in omni potentia tua, & robur eorum conteratur:

45 Et sciant quia tu es Dominus Deus solus, & gloriosus super orbem terrarum.

46 Et non cessabant, qui miserant eos ministri regis succendere fornacem, naphtha, & stупpa, & pice, & malleolis,

47 Et effundebatur flamma super fornacem cubitis quadraginta novem:

48 Et erupit, & incendit, quos reperit juxta fornacem de Chaldaeis,

49 Angelus autem Domini descendit cum Azaria, & sociis ejus in fornacem: & excussit flammam ignis de fornace,

50 Et fecit medium fornacis quasi ventum foris flantem: & non tetigit eos omnino ignis, neque contristavit, nec quidquam molestiae intulit.

51 Tunc hi tres quasi ex uno ore laudabant, & glorificabant, & benedicebant Deum in fornace, dicentes:

52 Benedictus es Domine Deus patrum nostrorum: & laudabilis, & gloriosus, & superexaltatus in saecula: & benedictum nomen gloriae tuae

san-

sanctum: & laudabile, & superexaltatum in omnibus saeculis.

53 Benedictus es in templo sancto gloriae tuae: & superlaudabilis, & supergloriosus in saecula.

54 Benedictus es in throno regni tui: & superlaudabilis, & superexaltatus in saecula.

55 Benedictus es, qui intueris abyssos, & sedes super Cherubim: & laudabilis, & superexaltatus in saecula.

56 Benedictus es in firmamento caeli: & laudabilis & gloriosus in saecula.

57 Benedicite omnia opera Domini Domino: laudate & superexaltate eum in saecula.

58 Benedicite Angeli Domini Domino: laudate & superexaltate eum in saecula.

59 * Benedicite caeli Domine: laudate & superexaltate eum in saecula. 148. 4.

60 Benedicite aquae omnes, quae super caelos sunt, Domino: laudate & superexaltate eum in saecula.

61 Benedicite omnes virtutes Domini Domino: laudate & superexaltate eum in saecula.

62 Benedicite sol, & luna Domino: laudate & superexaltate eum in saecula.

63 Benedicite stellae caeli Domino: laudate & superexaltate eum in saecula.

64 Benedicite omnis imber, & ros Domino: laudate & superexaltate eum in saecula.

65 Benedicite omnes spiritus Dei Domino: laudate & superexaltate eum in saecula.

66 Benedicite ignis, & aestus Domino: laudate & superexaltate eum in saecula.

67 Benedicite frigus, & aestus Domino: laudate & superexaltate eum in saecula.

68 Benedicite rores, & pruina Domino: laudate & superexaltate eum in saecula.

69 Benedicite gelu, & frigus Domino: laudate & superexaltate eum in saecula.

70 Benedicite glacies, & nives Domino: laudate & superexaltate eum in saecula.

71 Benedicite noctes, & dies Domino: laudate & superexaltate eum in saecula.

Bb 4

72 Ee-

72 Benedicite lux, & tenebræ Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

73 Benedicite fulgura, & nubes Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

74 Benedicat terra Dominum: laudet, & superexaltet eum in sæcula.

75 Benedicite montes, & colles Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

76 Benedicite universa germinantia in terra Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

77 Benedicite fontes Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

78 Benedicite maria, & flumina Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

79 Benedicite cete, & omnia, quæ moventur in aquis, Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

80 Benedicite omnes volucres cæli Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

81 Benedicite omnes bestiarum, & pecora Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

82 Benedicite filii hominum Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

83 Benedicat Israel Dominum: laudet & superexaltet eum in sæcula.

84 Benedicite sacerdotes Domini Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

85 Benedicite servi Domini Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

86 Benedicite spiritus, & animæ iustorum Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

87 Benedicite sancti, & humiles corde Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

88 Benedicite Anania, Azaria, Misach Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

Quia eruit nos de inferno, & salvos fecit de manu mortis, & liberavit nos de medio ardentis flammæ, & de medio ignis eruit nos.

89 Confitemini Domino, quoniam bonus: quoniam in sæculum misericordia ejus.

90 Benedicite omnes religiosi Domino Deo deo.

deorum: laudate & confitemini ei, quia in omnia sæcula misericordia ejus.

Hucusque in Hebræo non habetur: & quæ posuimus, de Theodotionis editione translata sunt.

91 Tunc Nabuchodonosor rex obstupuit, & surrexit prope, & ait optimatibus suis: Nonne tres viros misimus in medium ignis compeditos? Qui respondentes regi, dixerunt: Vere rex.

92 Respondit, & ait: Ecce ego video quatuor viros solutos, & ambulantes in medio ignis, & nihil corruptionis in eis est, & species quarti similibus filio Dei.

93 Tunc accessit Nabuchodonosor ad ostium fornacis ignis ardentis, & ait: Sidrach, Misach, & Abdenago servi Dei excelsi, egredimini, & venite. Statimque egressi sunt Sidrach, Misach, & Abdenago de medio ignis.

94 Et congregati satrapæ, & magistratus, & iudices, & potentes regis contemplabantur viros illos, quoniam nihil potestatis habuisset ignis in corporibus eorum, & capillus capiti eorum non esset adustus, & sarabala eorum non fuissent immutata, & odor ignis non transisset per eos.

95 Et erumpens Nabuchodonosor, ait: Benedictus Deus eorum, Sidrach videlicet, Misach, & Abdenago, qui misit angelum suum, & eruit servos suos, qui crediderunt in eum: & verbum regis immutaverunt, & tradiderunt corpora sua, ne fervirent, & ne adorarent omnem deum, excepto Deo suo.

96 A me ergo positum est hoc decretum, ut omnis populus, tribus, & lingua, quæcumque locuta fuerit blasphemiam contra Deum Sidrach, Misach, & Abdenago, dispereat. & domus ejus vastetur: neque enim est alius Deus, qui possit ita salvare.

97 Tunc rex promovit Sidrach, Misach, & Abdenago in provincia Babylonis.

98 NABUCHODONOSOR rex, omnibus populis, gentibus, & linguis, qui habitant in universa terra, pax vobis multiplicetur.

99 Signa, & mirabilia fecit apud me Deus excelsus. Placuit ergo mihi predicare

Infra
4. 31. 6
7. 14.

100 Signa ejus, quia magna sunt: & mirabilia ejus, quia fortia: & regnum ejus regnum sempiternum, & potestas ejus in generationem & generationem.

CAPUT IV.

*Somnium regis Nabuchodonosor de excelsa arbo-
re præcisa solus Daniel interpretatur, quod ipse
regno pulsus ad septem annos cum bestiis ageret:
hortatur igitur ut eleemosynis sua redimat peccata:
sed completur nihilominus somnium propter
illius superbiam, donec Deum cæli recognovit, &
tunc in suum regnum restituitur.*

1 EGO Nabuchodonosor quietus eram in domo mea, & florens in palatio meo:

2 Somnium vidi, quod perterruit me: & cogitationes meæ in strato meo, & visiones capitis mei conturbaverunt me.

3 Et per me propositum est decretum, ut introducerentur in conspectu meo cuncti sapientes Babylonis, & ut solutionem somni indicarent mihi.

4 Tunc ingrediebantur ariost, magi, Chaldæi, & aruspices, & somnium narraui in conspectu eorum: & solutionem ejus non indicaverunt mihi:

5 Donec collega ingressus est in conspectu meo Daniel, cui nomen Baltassar secundum nomen Dei mei, qui habet spiritum deorum sanctorum in semetipso: & somnium coram ipso locutus sum.

6 Baltassar princeps ariolorum, quoniam ego scio, quod spiritum deorum deorum habeas in te, & omne sacramentum non est impossibile tibi: visiones somniorum meorum quas vidi, & solutionem earum narra.

7 Visio capitis mei in cubili meo: Videbam, & ecce arbor in medio terræ, & altitudo ejus nimia.

8 Magna arbor, & fortis & proceritas ejus contingens cælum: aspectus illius erat usque ad terminos universæ terræ.

9 Folia ejus pulcherrima, & fructus ejus nimius, & esca universorum in ea: subter eam habitabant animalia, & bestię, & in ramis ejus con-

ver-

versabantur volucres cæli: & ex ea vescabatur omnis caro.

10 Videbam in visione capitis mei super stratum meum, & ecce vigil, & sanctus de cælo descendit.

11 Clamavit fortiter, & sic ait: Succidite arborem, & præcidite ramos ejus: excutite folia ejus, & dispergite fructus ejus: fugiant bestię, quæ subter eam sunt, & volucres de ramis ejus.

12 Verumtamen germen radicum ejus in terra finite, & alligetur vinculo ferreo & æreo, in herbis quæ foris sunt, & rore cæli tingatur, & cum feris pars ejus in herba terræ.

13 Cor ejus ab humano commutetur, & cor feræ detur ei: & septem tempora mutantur super eum.

14 In sententia vigilum decretum est, & sermo sanctorum, & petitio: donec cognoscant viventes, quoniam dominatur Excelsus in regno hominum, & cuiuscumque voluerit, dabit illud, & humillimum hominem constituet super eum.

15 Hoc somnium vidi ego Nabuchodonosor rex: tu ergo Baltassar interpretationem narra festinus: quia omnes sapientes regni mei non queunt solutionem edicere mihi: tu autem potes, quia spiritus deorum sanctorum in te est.

16 Tunc Daniel, cujus nomen Baltassar, cepit intra semetipsum tacitus cogitare quasi una hora: & cogitationes ejus conturbabant eum. Respondens autem rex ait: Baltassar, somnium & interpretatio ejus non conturbant te. Respondit Baltassar, & dixit: Domine mi, somnium his, qui te oderunt, & interpretatio ejus hostibus tuis fit.

17 Arborem, quam vidisti sublimem, atque robustam, cujus altitudo pertingit ad cælum, & aspectus illius in omnem terram:

18 Et rami ejus pulcherrimi, & fructus ejus nimius, & esca omnium in ea, subter eam habitantes bestię agri, & in ramis ejus commorantes aves cæli.

19 Tu es rex, qui magnificatus es, & invaluisi: & magnitudo tua crevit, & pervenit usque

ad

ad cælum, & potestas tua in terminos universæ terræ.

20 Quod autem vidit rex vigilem, & sanctum descendere de cælo, & dicere: Succidite & dissipate arborem illam, attamen germen radicem ejus in terra dimittite, & vinciaturo ferro & ære in herbis foris, & rore cæli conspergatur, & cum feris sit pabulum ejus, donec septem tempora mutantur super eum:

21 Hæc est interpretatio sententiæ Altissimi, quæ pervenit super dominum meum regem:

22 Ejicient te ab hominibus, & cum bestiis ferisque erit habitatio tua, & * fœnum ut bos comedes, & rore cæli infunderis: septem quoque tempora mutantur super te, donec scias quod dominetur Excelsus super regnum hominum, & cuiuscumque voluerit, det illud.

23 Quod autem præcepit ut relinqueretur germen radicem ejus, id est arboris: regnum tuum tibi manebit, postquam cognoveris potestatem esse cœlestem.

24 Quam ob rem rex consilium meum placeat tibi, * & peccata tua eleemosynis redime, & iniquitates tuas misericordiam pauperum: forsitan ignoscet delictis tuis.

25 Omnia hæc venerunt super Nabuchodonosor regem.

26 Post finem mensium duodecim, in aula Babylonis deambulabat,

27 Responditque rex, & ait: Nonne hæc est Babylon magna, quam ego ædificavi in domum regni, in robore fortitudinis meæ, & in gloria decoris mei?

28 Cumque sermo adhuc esset in ore regis, vox de cælo ruit: Tibi dicitur Nabuchodonosor rex: Regnum tuum transibit a te,

29 Et ab hominibus ejicient te, & cum bestiis & feris erit habitatio tua: fœnum quasi bos comedes, & septem tempora mutantur super te, donec scias quod dominetur Excelsus in regno hominum, & cuiuscumque voluerit, det illud.

30 Eadem hora sermo completus est super Nabuchodonosor, & ex hominibus abjectus est, &

fœ-

fœnum ut bos comedit & rore cæli corpus ejus infectum est: donec capilli ejus in similitudinem aquilarum crescerent, & unguis ejus quasi avium.

31 Igitur post finem dierum ego Nabuchodonosor oculos meos ad cælum levavi, & sensus meus redditus est mihi; & Altissimo benedixi, & viventem in sempiternum laudavi & glorificavi: quia potestas ejus potestas sempiterna, & regnum ejus in generationem & generationem.

32 Et omnes habitatores terræ apud eum in nihilum reputati sunt: juxta voluntatem enim suam facit tam in virtutibus cæli quam in habitatoribus terræ: & non est qui resistat manui ejus, & dicat ei: Quare fecisti?

33 In ipso tempore sensus meus reversus est ad me, & ad honorem regni mei, decoremque perveni: & figura mea reversa est ad me: & optimates mei, & magistratus mei requisierunt me, & in regno meo restitutus sum; & magnificentia amplior addita est mihi.

34 Nunc igitur ego Nabuchodonosor laudo & magnifico, & glorifico regem cæli: quia omnia opera ejus vera, & viæ ejus judicia, & gradientes in superbia potest humiliare.

CAPUT V.

Postquam Baltassar in convivio bibit cum suis ex vasibus templi Domini, laudando idola sua, vidit digitos in pariete scribentes: quam scripturam solus Daniel legere potuit & interpretari, nempe quod, quia secutus ipsum Nabuchodonosor eleverat cor suum contra Deum laudans idola, similiter auferetur ei regnum: honorato igitur Daniele, ac rege ea nocte interempto, successit Darius Medus.

I **B**altassar rex fecit grande convivium optimatibus suis mille: & unusquisque secundum suam bibebat etatem.

2 Præcepit ergo jam temulentus, ut afferrentur vasa aurea & argentea, quæ a portaverat Nabuchodonosor pater ejus de templo, quod fuit in

Je-

* Infra
5. 21.

* Eccli.
3. 27.

* Supra
3. 101.
Infra 7.
14.

Jerusalem, ut biberent in eis rex, & optimates ejus, uxoresque ejus, & concubinæ.

3 Tunc allata sunt vasa aurea, & argentea, quæ asportaverat de templo, quod fuerat in Jerusalem: & biberunt in eis rex, & optimates ejus, uxores & concubinæ illius.

4 Bibebant vinum, & laudabant deos suos aureos, & argenteos, æreos, ferreos, ligneosque & lapideos.

5 In eadem hora apparuerunt digiti, quasi manus hominis scribentis contra candelabrum in superficie parietis aulae regie: & rex aspiciebat articulos manus scribentis.

6 Tunc facies regis commutata est, & cogitationes ejus conturbabant eum: & compages renum ejus solvebantur, & genua ejus ad se invicem collidebantur.

7 Exclamavit itaque rex fortiter, ut introducerent magos, Chaldaeos & aruspices. Et proloquens rex ait sapientibus Babylonis: Quicumque legerit scripturam hanc, & interpretationem ejus manifestam mihi fecerit, purpura vestietur, & torquem auream habebit in collo, & tertius in regno meo erit.

8 Tunc ingressi omnes sapientes regis non potuerunt nec scripturam legere, nec interpretationem indicare regi.

9 Unde rex Baltassar satis conturbatus est, & vultus illius immutatus est: sed & optimates ejus turbabantur.

10 Regina autem pro te, quæ acciderat regi, & optimatibus ejus, domum convivii ingressa est: & proloquens ait: Rex in æternum vive: non te conturbent cogitationes tuæ, neque facies tua immutetur.

11 Est vir in regno tuo, qui spiritum deorum sanctorum habet in se: & in diebus patris tui scientia & sapientia inventæ sunt in eo: nam & rex Nabuchodonosor pater tuus principem magorum, incantatorum, Chaldaeorum, & aruspicum constituit eum, pater, inquam, tuus, o rex:

12 Quia spiritus amplior, & prudentia, intelligentiaque & interpretatio somniorum, & ostensio

fio secretorum, ac solatio ligatorum inventæ sunt in eo, hoc est in Daniele: cui rex posuit nomen Baltassar. Nuncitaque Daniel vocetur, & interpretationem narrabit.

13 Igitur introductus est Daniel coram rege. Ad quem præfatus rex ait: Tu es Daniel de filiis captivitatis Judæ, quem adduxit pater meus rex de Judæa?

14 Audivi de te, quoniam spiritum deorum habes: & scientia, intelligentiaque ac sapientia ampliores inventæ sunt in te.

15 Et nunc introgressi sunt in conspectu meo sapientes magi, ut scripturam hanc legerent, & interpretationem ejus indicarent mihi: & nequiverunt sensum hujus sermonis edicere.

16 Porro ego audivi de te, quod possis obscura interpretari, & ligata dissolvere: si ergo vales scripturam legere, & interpretationem ejus indicare mihi, purpura vestieris, & torquem auream circa collum tuum habebis, & tertius in regno meo princeps eris.

17 Ad quæ respondens Daniel, ait coram rege: Munera tua sint tibi, & dona domus tuæ alteri da: scripturam autem legam tibi, rex, & interpretationem ejus ostendam tibi.

18. O rex, Deus altissimus regnum, & magnificentiam, gloriam, & honorem dedit Nabuchodonosor patri tuo.

19 Et propter magnificentiam, quam dederat ei: universi populi, tribus, & linguæ tremebant, & metuebant eum: quos volebat, interficiebat: & quos volebat, percutiebat: & quos volebat, exaltabat: & quos volebat, humiliabat.

20 Quando autem elevatum est cor ejus, & spiritus illius obfirmatus est ad superbiam, depositus est de solio regni sui, & gloria ejus ablata est:

21 * Et a filiis hominum ejectus est, sed & cor ejus cum bestiis positum est, & cum onagris erat habitatio ejus: fœnum quoque ut bos comedebat, & rore cæli corpus ejus infectum est, donec cognosceret, quod potestatem haberet Altissimus

in

in regno hominum; & quemcunque voluerit, fecitabit super illud.

22 Tu quoque filius ejus Baltassar, non humiliasti cor tuum, cum scires hæc omnia:

23 Sed adversum Dominatorem cæli elevatus es: & vasa domus ejus affata sunt coram te: & tu, & optimates tui, & uxores tuæ, & concubinte tuæ vinum bibistis in eis: deos quoque argenteos & aureos, & æreos, ferreos, ligneosque & lapideos, qui non vident, neque audiunt, neque sentiunt, laudasti: porro Deum qui habet flatum tuum in manu sua, & omnes vias tuas, non glorificasti.

24 Idcirco ab eo missus est articulus manûs, quæ scripsit hoc, quod exaratum est.

25 Hæc est autem scriptura, quæ digesta est: MANE, THECEL, PHARES.

26 Et hæc est interpretatio sermonis. MANE: numeravit Deus regnum tuum, & complevit illud.

27 THECEL: appensus es in statera, & inventus es minus habens.

28 PHARES: divisum est regnum tuum, & datum est Medis, & Persis.

29 Tunc jubente rege indutus est Daniel purpura, & circumdata est torques aurea collo ejus: & prædicatum est de eo, quod haberet potestatem tertius in regno suo.

30 Eadem nocte interfectus est Baltassar rex Chaldeus.

31 Et Darius Medus successit in regnum annos natus sexaginta duos.

CAPUT VI.

Daniel supra satrapas regni constituitur, & accusatus quod regis edictum non servasset, quia Deum cæli orabat, missus est in lacum leonum; sequentique die illæsus eductus, immisus ac subito dilamatis ejus accusatoribus: qua re motus rex, in suis provinciis Deum ejus timendum præcepit.

Placuit Dario, & constituit super regnum satrapas centum viginti, ut essent in toto regno suo.

2 Et

1 Et super eos principes tres, ex quibus Daniel unus erat: ut satrapæ illis redderent rationem, & rex non sustineret molestiam.

3 Igitur Daniel superabat omnes principes & satrapas: quia spiritus Dei amplior erat in illo.

4 Porro rex cogitabat constituere eum super omne regnum: unde principes, & satrapæ quærebant occasionem ut invenirent Danielli ex latere regis: nullamque causam, & suspicionem reperire potuerunt, eo quod fidelis esset, & omnis culpa, & suspicio non inveniretur in eo.

5 Dixerunt ergo viri illi: Non inveniemus Danielli huic aliquam occasionem, nisi forte in lege Dei sui.

6 Tunc principes, & satrapæ surripuerunt regi, & sic locuti sunt ei: Dari rex, in æternum vive:

7 Consilium inierunt omnes principes regni sui, magistratus, & satrapæ, senatores, & judices, ut decretum imperatorium exeat, & edictum: Ut omnis qui petierit aliquam petitionem a quocunque deo, & homine usque ad triginta dies, nisi a te rex, mittatur in lacum leonum.

8 Nunc itaque rex, confirma sententiam, & scribe decretum: ut non immutetur, quod statutum est a Medis & Persis, nec prævaricari cuiquam liceat.

9 Porro rex Darius proposuit edictum, & statuit.

10 Quod cum Daniel comperisset, id est, constitutam legem, ingressus est domum suam: & fenestris apertis in cœnaculo suo contra Jerusalem tribus temporibus in die flectebat genua sua, & adorabat, confitebaturque coram Deo suo sicut & ante facere consueverat.

11 Viri ergo illi curiosius inquirentes invenerunt Danielem orantem, & obsecrantem Deum suum.

12 Et accedentes locuti sunt regi super edicto: Rex numquid non constituisti, ut omnis homo, qui rogaret quemquam de diis, & hominibus usque ad dies triginta, nisi te, rex, mitteretur in lacum leonum? Ad quos respondens rex, ait:

Tom. IV.

Cc

Ve.

Verus est sermo juxta decretum Medorum, atque Perfarum, quod prævaricari non licet.

13 Tunc respondentes dixerunt coram rege: Daniel de filiis captivitatis Juda, non curavit de lege tua, & de edicto, quod constituisti: sed tribus temporibus per diem orat obsecratione sua.

14 Quod verbum cum audisset rex, satis contristatus est: & pro Daniele posuit cor, ut liberaret eum, & usque ad occasum solis laborabat ut erueret illum.

15 Viri autem illi intelligentes regem dixerunt ei: Scito rex, quia lex Medorum atque Perfarum est, ut omne decretum, quod constituerit rex, non liceat immutari.

16 Tunc rex præcepit: & adduxerunt Danielem, & miserunt eum in lacum leonum. Dixitque rex Danieli: Deus tuus, quem colis semper, ipse liberabit te.

17 Allatusque est lapis unus, & positus est super os lacu: quem obsignavit rex annulo suo, & annulo optimatum suorum, ne quid fieret contra Danielem.

18 Et abiit rex in domum suam, & dormivit incognatus, cibique non sunt allati coram eo, insuper & somnus recessit ab eo.

19 Tunc rex primo diluculo confurgens, festinus ad lacum leonum perrexit:

20 Appropinquansque lacui, Danielem voce lacrimabili inclamavit, & affatus est eum: Daniel serve Dei viventis, Deus tuus, cui tu servis semper, putasne valuit te liberare a leonibus?

21 Et Daniel regi respondens ait: Rex in æternum vive:

22 * Deus meus misit angelum suum, & conclusit ora leonum, & non nocuerunt mihi: quia coram eo justitia inventa est in me: sed & coram te, rex, delictum non feci.

23 Tunc vehementer rex gavisus est super eo, & Danielem præcepit educi de lacu: ductusque est Daniel de lacu. & nulla læsio inventa est in eo, quia credidit Deo suo.

24 Jubente autem rege, adducti sunt viri illi, qui accusaverant Danielem: & in lacum leonum missi

* Mac I.
2. 9.

missi sunt, ipsi, & filii, & uxores eorum: & non pervenerunt usque ad pavimentum lacu, donec arriperent eos leones, & omnia ossa eorum comminuerunt.

25 Tunc Darius rex scripsit universis populis, tribubus, & linguis habitantibus in universa terra: PAX vobis multiplicetur.

26 A me constitutum est decretum, ut in universo imperio, & regno meo tremiscant, & paveant Deum Danielis. Ipse est enim Deus vivens, & æternus in sæcula: & regnum ejus non dissipabitur, & potestas ejus usque in æternum.

27 Ipse est liberator, atque salvator, faciens signa, & mirabilia in cælo & in terra: qui liberavit Danielem de lacu leonum.

28 * Porro Daniel perseveravit usque ad regnum Dazii, regnumque Cyri Persæ.

Supra
1. 21.

CAPUT VII.

Visio Danielis de quatuor bestiis quatuor regna designantibus: de antiquo dierum & throno ejus ac ministris, quo judicante perierunt bestia: ad hunc accedens filius hominis accepit potestatem æternam & incorruptibile regnum: declarantur regna per bestias designata, & maxime quæ per quartam bestiam & ejus cornua designantur, quæ regnabit usque ad tempus & tempora & dimidium temporis.

1 Anno primo Baltassar regis Babylonis, Daniel somnium vidit: visio autem capitis ejus in cubili suo: & somnium scribens, brevi sermone comprehendit: summamque perstringens, ait:

2 Videbam in visione mea, nocte, & ecce quatuor venti cæli pugnabant in mari magno.

3 Et quatuor bestia: grandes ascendebant de mari diversæ inter se.

4 Prima quasi leona, & alas habebat aquila: aspiciebam donec evulsa: sunt alas ejus, & sublata est de terra, & super pedes quasi homo stetit, & cor hominis datum est ei.

5 Et ecce bestia alia similis urso in parte stetit, & tres ordines erant in ore ejus, & in dentibus

C c 3

ejus

ejus, & sic dicebant ei: Surge, comede carnes plurimas.

6 Post hæc aspiciebam, & ecce alia quasi pardus, & alas habebat quasi avis, quatuor super se, & quatuor capita erant in bestia, & potestas data est ei.

7 Post hæc aspiciebam in visione noctis: & ecce bestia quarta terribilis, & mirabilis, & fortis nimis, dentes ferreos habebat magnos, comedens atque comminuens, & reliqua pedibus suis conculcans: dissimilis autem erat ceteris bestiis, quas videram ante eam, & habebat cornua decem.

8 Considerabam cornua, & ecce cornu aliud parvulum ortum est de medio eorum: & tria de cornibus primis evulsa sunt a facie ejus: & ecce oculi, quasi oculi hominis erant in cornu isto, & os loquens ingentia.

9 Aspiciebam donec throni positi sunt, & antiquus dierum sedit: vestimentum ejus candidum quasi nix, & capilli capitis ejus quasi lana munda: thronus ejus flammæ ignis: rotæ ejus ignis accensus.

* Apoc.
3. 21.

10 * Fluvius igneus, rapidusque egrediebatur a facie ejus: millia millium ministrabant ei, & decies millies centena millia assistebant ei: judicium sedit, & libri aperti sunt.

11 Aspiciebam propter vocem sermonum grandium, quos cornu illud loquebatur: & vidi quoniam interfecta esset bestia, & perisset corpus ejus, & traditum esset ad comburendum igni:

12 Aliarum quoque bestiarum ablata esset potestas, & tempora vitæ constituta essent eis usque ad tempus, & tempus.

13 Aspiciebam ergo in visione noctis, & ecce cum nubibus cæli quasi filius hominis veniebat, & usque ad antiquum dierum pervenit: & in conspectu ejus obtulerunt eum.

14 Et dedit ei potestatem, & honorem, & regnum: & omnes populi, tribus, & linguæ ipsi servient: * potestas ejus, potestas æterna, quæ non auferetur: & regnum ejus, quod non corrumpetur.

* Supr. 3.
100. & 4.
21. Mich.
4. 7. Luc. 1.
82.

15 Horrui spiritus meus, ego Daniel territus sum

sum in his, & visiones capitis mei conturbaverunt me.

16 Accessi ad unum de assistentibus, & veritatem quærebam ab eo de omnibus his. Qui dixit mihi interpretationem sermonum, & docuit me:

17 Hæc quatuor bestię magnæ, quatuor sunt regna, quæ consurgent de terra.

18 Suscipient autem regnum sancti Dei altissimi: & obtinebunt regnum usque in sæculum: & sæculum sæculorum.

19 Post hoc volui diligenter discere de bestia quarta, quæ erat dissimilis valde ab omnibus, & terribilis nimis: dentes & ungues ejus ferrei: comedebat, & comminuebat, & reliqua pedibus suis conculcabat.

20 Et de cornibus decem, quæ habebat in capite: & de alio, quod ortum fuerat, ante quod ceciderant tria cornua: & de cornu illo, quod habebat oculos, & os loquens grandia, & majus erat ceteris.

21 Aspiciebam, & ecce cornu illud faciebat bellum adversus sanctos, & prævalebat eis,

22 Donec venit antiquus dierum, & judicium dedit sanctis Excelsi, & tempus advenit, & regnum obtinuerunt sancti.

23 Et sic ait: Bestia quarta, regnum quartum erit in terra, quod majus erit omnibus regnis, & devorabit universam terram, & conculcabit, & comminuet eam.

24 Porro cornua decem ipsius regni, decem reges erunt: & alius consurgens post eos, & ipse potentior erit prioribus, & tres reges humiliabit;

25 Et sermones contra Excelsum loquetur, & sanctos Altissimi conteret: & putabit quod possit mutare tempora, & leges, & tradentur in manu ejus usque ad tempus, & tempora, & dimidium temporis.

26 Et judicium sedebit ut auferatur potentia, & conteratur, & dispereat usque in finem.

27 Regnum autem, & potestas, & magnitudo regni, quæ est subter omne cælum, detur populo sanctorum Altissimi: cujus regnum, regnum sem-

sempernum est, & omnes reges servient ei, & obedient.

28 Hucusque finis verbi. Ego Daniel multum cogitationibus meis conturbabar, & facies mea mutata est in me: verbum autem in corde meo conservavi.

CAPUT VIII.

Visio de ariete duorum cornuum, & hirco unius ac postmodum quatuor cornuum, qui devicit arietem: quorum ille regem Medorum ac Persarum designat, hic autem regem Græcorum: additur prophetia de rege impudente, ipsiusque tyrannide, dolo & superbia, qui sine manu conteretur.

1 Anno tertio regni Baltasar regis, visio apparuit mihi. Ego Daniel post id quod videram in principio,

2 Vidi in visione mea, cum essem in Sufis castro, quod est in Alam regione: vidi autem in visione esse me super portam Ulai.

3 Et levavi oculos meos, & vidi: & ecce aries unus stabat ante paludem, habens cornua excelsa, & unum excelcius altero atque succrescens. Postea

4 Vidi arietem cornibus ventillantem contra Occidentem, & contra Aquilonem, & contra Meridiem, & omnes bestiarum non poterant resistere ei, neque liberari de manu ejus: fecitque secundum voluntatem suam, & magnificatus est.

5 Et ego intelligebam: ecce autem hircus caprarum veniebat ab Occidente super faciem totius terræ, & non tangebatur terram: porro hircus habebat cornu insigne inter oculos suos.

6 Et venit usque ad arietem illum cornutum, quem videram stantem ante portam, & cucurrit ad eum in impetu fortitudinis suæ.

7 Cumque appropinquasset prope arietem, efferratus est in eum & percussit arietem: & comminuit duo cornua ejus, & non poterat aries resistere ei: cumque eum misisset in terram, conculcavit, & nemo quibat liberare arietem de manu ejus.

8 Hircus autem caprarum magnus factus est nimis:

mis: cumque crevisset, factum est cornu magnum, & orta sunt quatuor cornua subter illud per quatuor ventos cæli.

9 De uno autem ex eis egressum est cornu unum modicum: & factum est grande contra Meridiem, & contra Orientem, & contra fortitudinem.

10 Et magnificatum est usque ad fortitudinem cæli: & dejecit de fortitudine, & de stellis, & conculcavit eas.

11 Et usque ad principem fortitudinis magnificatum est: & ab eo tulit iuge sacrificium, & dejecit locum sanctificationis ejus.

12 Robur autem datum est ei contra iuge sacrificium propter peccata: & prosterneretur veritas in terra, & faciet, & prosperabitur.

13 Et audiivi unum de sanctis loquentem: & dixit unus sanctus alteri nescio cui loquenti: Usquequo visio, & iuge sacrificium, & peccatum desolationis, quæ facta est: & sanctuarium, & fortitudo conculcabitur?

14 Et dixit ei: Usque ad vesperam & mane, dies duo millia trecenti: & mundabitur sanctuarium.

15 Factum est autem cum viderem ego Daniel visionem, & quærerem intelligentiam, ecce stetit in conspectu meo quasi species viri.

16 Et audiivi vocem viri inter Ulai, & clamavit, & ait: Gabriel fac intelligere istam visionem.

17 Et venit, & stetit juxta ubi ego stabam: cumque venisset, pavens corrui in faciem meam, & ait ad me: Intellige fili hominis, quoniam in tempore finis complebitur visio.

18 Cumque loqueretur ad me, collapsus sum pronus in terram: & tetigit me, & statuit me in gradu meo.

19 Dixitque mihi: Ego ostendam tibi quæ futuræ sunt in novissimo maledictionis: quoniam habet tempus finem suum.

10 Aries, quem vidisti habere cornua, rex Medorum est atque Persarum.

12 Porro hircus caprarum, rex Græcorum est, & cornu grande, quod erat inter oculos ejus, ipse est rex primus.

22 Quod autem fracto illo surrexerunt quatuor pro eo: quatuor reges de gente ejus confurgent, sed non in fortitudine ejus.

23 Et post regnum eorum, cum creverint iniquitates, confurget rex impudens facie, & intelligens propositiones.

24 Et roborabitur fortitudo ejus, sed non in viribus suis: & supra quam credi potest, universa vastabit, & prosperabitur, & faciet. Et interficiet robustos, & populum sanctorum.

25 Secundum voluntatem suam, & dirigetur dolus in manu ejus: & cor suum magnificabit, & in copia rerum omnium occidet plurimos: & contra principem principum confurget, & sine manu conteretur.

26 Et visio vespere & mane, quæ dicta est, vera est: tu ergo visionem signa, quia post multos dies erit.

27 Et ego Daniel langui, & ægrotavi per dies: cumque surrexissem, faciebam opera regis, & stupebam ad visionem, & non erat qui interpretaretur.

CAPUT IX.

Post orationem Danielis, qua constatet Judæos propter sua & patrum peccata venisse in magnam afflictionem, petens Dei misericordiam erga populum suum, fit ipsi revelatio de 70 hebdomadibus usque ad unctiōnem Sancti sanctorum, & de Christi morte, populoque ejus perdendo, & abominatione desolationis in templo.

1 In anno primo Darii filii Assueri de semine Medorum, qui imperavit super regnum Chaldeorum:

2 Anno uno regni ejus, ego Daniel intellexi in libris * numerum annorum, de quo factus est sermo Domini ad Jeremiam prophetam, ut complerentur desolationis Jerusalem septuaginta anni.

3 Et posui faciem meam ad Dominum Deum meum rogare & deprecari in jejuniis, sacco, & cinere.

4 Et oravi Dominum Deum meum, & confes-

* Jerem. 25. 11. & 29. 10.

fus sum, & dixi: Obsecro Domine Deus magne & terribilis, custodiens pactum, & misericordiam diligentibus te, & custodientibus mandata tua.

5 * Peccavimus, iniquitatem fecimus, impie egimus, & recessimus: & declinavimus a mandatis tuis ac judiciis.

6 Non obedivimus servis tuis prophetis, qui locuti sunt in nomine tuo regibus nostris, principibus nostris, patribus nostris, omnique populo terre.

7 Tibi Domine justitia: nobis autem confusio faciei, sicut est hodie viro Juda, & habitatoribus Jerusalem, & omni Israel, his qui prope sunt, & his qui procul in universis terris, ad quas eieisti eos propter iniquitates eorum, in quibus peccaverunt in te.

8 Domine nobis confusio faciei, regibus nostris, principibus nostris, & patribus nostris, qui peccaverunt.

9 Tibi autem Domino Deo nostro misericordia, & propitiatio, quia recessimus a te:

10 Et non audivimus vocem Domini Dei nostri, ut ambularem in lege ejus, quam posuit nobis per servos suos prophetas.

11 Et omnis Israel prævaricati sunt legem tuam, & declinaverunt ne audirent vocem tuam, & stillavit super nos maledictio, * & detestatio, quæ scripta est in libro Moyfi servi Dei, quia peccavimus ei.

12 Et statuit sermones suos, quos locutus est super nos, & super principes nostros, qui judicaverunt nos, ut superinduceret in nos magnum malum, quale nunquam fuit sub omni cælo, secundum quod factum est in Jerusalem.

13 Sicut scriptum est in lege Moyfi, omne malum hoc venit super nos: & non rogavimus faciem tuam Domine Deus noster, ut reverteremur ab iniquitatibus nostris, & cogitaremus veritatem tuam.

14 Et vigilavit Dominus super malitiam, & adduxit eam super nos: justus Dominus Deus noster in omnibus operibus suis, quæ fecit: non enim audivimus vocem ejus.

* Rev. 2. 11.
* Exod. 14. 22.

15 * Et nunc Domine Deus noster, * qui eduxisti populum tuum de terra Aegypti in manu forti, & fecisti tibi nomen secundum diem hanc: peccavimus, iniquitatem fecimus.

16 Domine in omnem justitiam tuam: avertatur obsecro ira tua, & furor tuus a civitate tua Jerusalem, & monte sancto tuo. Propter peccata enim nostra, & iniquitates patrum nostrorum, Jerusalem, & populus tuus in opprobrium sunt omnibus per circuitum nostrum.

17 Nunc ergo exaudi Deus noster orationem servi tui, & preces ejus: & ostende faciem tuam super sanctuarium tuum, quod desertum est, propter temetipsum.

18 Inclina Deus meus aurem tuam, & audi: aperi oculos tuos, & vide desolationem nostram, & civitatem, super quam invocatum est nomen tuum: neque enim in justificationibus nostris prosternimus preces ante faciem tuam, sed in miserationibus tuis multis.

19 Exaudi Domine, placare Domine: attende & fac: ne merearis propter temetipsum Deus meus: quia nomen tuum invocatum est super civitatem, & super populum tuum.

20 Cumque adhuc loquerer, & orarem, & confiterer peccata mea, & peccata populi mei Israel, & prosternerem preces meas in conspectu Dei mei, pro monte sancto Dei mei:

21 Adhuc me loquente in oratione, ecce vir Gabriel, quem videram in visione a principio, cito volans tetigit me in tempore sacrificii vestimenti.

22 Et docuit me, & locutus est mihi, dixitque: Daniel nunc egressus sum ut docerem te, & intelligeres.

23 Ab exordio precum tuarum egressus est sermo: ego autem veni, ut indicarem tibi, quia vir desideriorum es: tu ergo animadverte sermonem, & intellige visionem.

* Jaco. 2. 45.

24 * Septuaginta hebdomades abbreviatæ sunt super populum tuum, & super urbem sanctam tuam, ut consummetur pravaricatio, & finem accipiat peccatum, & deleatur iniquitas, & adducatur

etur justitia sempiterna, & impleatur visio, & prophetia, & ungetur Sanctus sanctorum.

25 Scito ergo, & animadverte: Ab exitu sermonis, ut iterum ædificetur Jerusalem, usque ad Christum ducem, hebdomades septem, & hebdomades sexaginta duæ erunt: & rursum ædificabitur platea, & muri in angustia temporum.

26 Et post hebdomades sexaginta duas occidetur Christus: & non erit ejus populus, qui eum negaturus est. Et civitatem, & sanctuarium dissipabit populus cum duce venturo: & finis ejus vastitas, & post finem belli statuta desolatio.

27 * Confirmabit autem pactum multis hebdomada una: & in dimidio hebdomadis deficiet hostia & sacrificium: & erit in templo abominatio desolationis: & usque ad consummationem & finem, perseverabit desolatio.

CAPUT X.

Ubi se affixisset Daniel, videt virum lineis vestitum qui hoc describitur, & territus ac tremens confortatur semel & iterum: de resistente principe regni Persarum, de principe Græcorum, & de Michaele principe Judæorum, qui solus auxiliatur.

1 Anno tertio Cyri regis Persarum, verbum revelatum est Danieli cognomento Baltasar, & verbum verum, & fortitudo magna: intellexitque sermonem: intelligentia enim est opus in visione.

2 In diebus illis ego Daniel lugebam trium hebdomadarum diebus,

3 Panem desiderabilem non comedi, & caro & virum non introierunt in os meum, sed neque unguento unctus sum: donec complerentur trium hebdomadarum dies.

4 Die autem vigesima & quarta mensis primi eram juxta fluvium magnum, qui est Tigris.

5 Et levavi oculos meos, & vidi: & ecce vir unus vestitus lineis, & renes ejus accincti auro ebrizo:

6 Et corpus ejus quasi chrysolithus, & facies ejus velut species fulguris, & oculi ut lampas ardens: & brachia ejus, & quæ deorsum sunt usque

ad pedes, quasi species æris candentis: & vox sermonum ejus ut vox multitudinis.

7 Vidi autem ego Daniel solus visionem: porro viri qui erant mecum, non viderunt: sed terror nimius irruit super eos, & fugerunt in absconditum.

8 Ego autem relictus solus vidi visionem grandem hanc: & non remansit in me fortitudo, sed & species mea immutata est in me, & emarcui, nec habui quidquam virium.

9 Et audivi vocem sermonum ejus: & audiens jacebam confestim super faciem meam, & vultus meus hærebat terræ.

10 Et ecce manus tetigit me, & erexit me super genua mea, & super articulos manuum mearum.

11 Et dixit ad me: Daniel vir desideriorum, intellige verba, quæ ego loquor ad te, & sta in gradu tuo: nunc enim sum missus ad te, Cumque dixisset mihi sermonem istum, steti tremens.

12 Et ait ad me: Noli metuere Daniel: quia ex die primo, quo posuisti cor tuum ad intelligendum ut te affligeres in conspectu Dei tui, exaudita sunt verba tua: & ego veni propter sermones tuos.

13 Princeps autem regni Persarum restitit mihi viginti & uno diebus: & ecce Michael unus de Principibus primis venit in adjutorium meum, & ego remansi tibi juxta regem Persarum.

14 Veni autem, ut docerem te, quæ ventura sunt populo tuo in novissimis diebus, quoniam adhuc visio in dies.

15 Cumque loqueretur mihi hujuscemodi verbis, dejeci vultum meum ad terram, & tacui.

16 Et ecce quasi similitudo filii hominis tetigit labia mea: & aperiens os meum locutus sum, & dixi ad eum, qui stabat contra me: Domine mi, in visione tua dissolutæ sunt compages meæ, & nihil in me remansit virium.

17 Et quomodo poterit servus Domini mei loqui cum Domino meo? nihil enim in me remansit virium, sed & halitus meus intercluditur.

18 Rur-

18 Rursum ergo tetigit me quasi visio hominis, & confortavit me.

19 Et dixit: Noli timere vir desideriorum: pax tibi: confortare, & esto robustus. Cumque loqueretur mecum, convalui, & dixi: Loquere Domine mi, quia confortasti me.

20 Et ait: Numquid scis, quare venerim ad te? & nunc revertar, ut præliar adversum principem Persarum. Cum ego egrederer, apparuit princeps Græcorum veniens.

21 Verumtamen annuntiabo tibi, quod expressum est in scriptura veritatis: & nemo est adjutor meus in omnibus his, nisi Michael princeps vester.

CAPUT XI.

Vaticinium de regibus Persarum Græcorum: de bellis ac insidiis inter reges Austri & Aquilonis, & de rege qui Deum deorum non reputabit, sed plurima adversus ipsum loquetur, & quæ provincie ab illo evadent, quibusve dominabitur.

1 Ego autem ab anno primo Darii Medi stabam, ut confortaretur, & roboraretur.

2 Nunc veritatem annuntiabo tibi. Ecce adhuc tres reges stabunt in Perside, & quartus ditabitur opibus nimis super omnes: & cum invaluerit divitiis suis, concitabit omnes adversum regnum Græciæ.

3 Surget vero rex fortis, & dominabitur potestate multa: & faciet quod placuerit ei.

4 Et cum steterit, conteretur regnum ejus, & dividetur in quatuor ventos cæli: sed non in poteros ejus, neque secundum potentiam illius, qua dominatus est. Lacerabitur enim regnum ejus etiam in externos, exceptis his.

5 Et confortabitur rex Austri: & de principibus ejus prævalebit super eum, & dominabitur ditione: multa enim dominatio ejus.

6 Et post finem annorum sæderabuntur: filiaque regis Austri veniet ad regem Aquilonis facere amicitiam, & non obtinebit fortitudinem brachii, nec stabit semen ejus: & tradetur ipsa, & qui ad-

adduxerunt eam adolescentes ejus, & qui confortabant eam in temporibus.

7 Et stabit de germine radicum ejus plantatio: & veniet cum exercitu, & ingreditur provinciam regis Aquilonis: & abutetur eis, & obtinebit.

8 Insuper & deos eorum, & sculptilia, vasa quoque pretiosa argenti, & auri captiva ducet in Ægyptum: ipse prævalebit adversus regem Aquilonis.

9 Et intrabit in regnum rex Austri, & revertetur ad terram suam.

10 Filii autem ejus provocabuntur & congregabunt multitudinem exercituum plurimorum: & veniet properans, & inundans: & revertetur, & concitabitur, & congregietur cum robore ejus.

11 Et provocatus rex Austri egredietur, & pugnabit adversus regem Aquilonis, & præparabit multitudinem nimiam & dabitur multitudo in manu ejus.

12 Et capiet multitudinem, & exaltabitur cor ejus, & dejiciet multa millia, sed non prævalebit.

13 Convertetur enim rex Aquilonis, & præparabit multitudinem multo majorem quam prius: & in fine temporum, annorumque veniet properans cum exercitu magno, & opibus nimis.

14 * Et in temporibus illis multi confluent adversus regem Austri: filii quoque prævaricatorum populi tui extollentur ut impleant visionem, & corruent.

15 Et veniet rex Aquilonis, & comportabit aggerem, & capiet urbes munitissimas: & brachia Austri non subsistebunt, & consurgente electi ejus ad resistendum, & non erit fortitudo.

16 Et faciet veniens super eum juxta placitum suum, & non erit qui stet contra faciem ejus: & stabit in terra inclyta, & consumetur in manu ejus.

17 Et ponet faciem suam, ut veniat ad tenendam universum regnum ejus, & recta faciet cum eo: & filiam feminarum dabit ei, ut evertat illud: & non stabit, nec illius erit.

18 Et convertet faciem suam ad insulas, & capiet

* Isai.
19. 16.

piet multas: & cessare faciet principem opprobrii sui, & opprobrium ejus convertetur in eum.

19 Et convertet faciem suam ad imperium terræ suæ, & impinget, & corruet, & non invenietur.

20 Et stabit in loco ejus vilissimus, & indignus decore regio: & in paucis diebus conteretur, non in furore, nec in prælio.

21 Et stabit in loco ejus despectus, & non tribuetur ei honor regius: & veniet clam, & obtinebit regnum in fraudulentia.

22 Et brachia pugnantis expugnabuntur a facie ejus, & conterentur: insuper & dux fœderis.

23 Et post amicitias, cum eo faciet dolum: & ascendet, & superabit in modico populo.

24 Et abundantes & uberes urbes ingreditur: & faciet quæ non fecerunt patres ejus, & patres patrum ejus: rapinas, & prædam, & divitias eorum dissipabit, & contra firmissimas cogitationes iribit: & hoc usque ad tempus.

25 Et conceitabitur fortitudo ejus, & cor ejus adversum regem Austri in exercitu magno: & rex austri provocabitur ad bellum multis auxiliis, & fortibus nimis: non stabunt, quia inibunt adversus eum consilia.

26 Et comedentes panem cum eo, conterent illum exercitusque ejus opprimetur: & cadent interfecti plurimi.

27 Duorum quoque regum cor erit ut malefaciant, & ad mensam unam mendacium loquentur, & non proficient: quia adhuc sunt in aliud tempus.

28 Et revertetur in terram suam cum opibus multis: & cor ejus adversum testamentum Sanctum & faciet & revertetur in terram suam.

29 Statuto tempore revertetur, & veniet ad Austrum: & non erit priori simile novissimum.

30 Et venient super eum Trieres & Romani: & percutietur, & revertetur, & indignabitur contra testamentum sanctuarii, & faciet: reverteturque, & cogitabit adversum eos qui dereliquerunt testamentum sanctuarii.

31 Et brachia ex eo stabunt, & polluent sanctua-

tuarium fortitudinis, & auferent iuge sacrificium: & dabunt abominationem in desolationem.

32 Et impii in testamentum simulabunt fraudulentem: populus autem sciens Deum suum, obtinebit, & faciet.

33 Et docti in populo, docebunt plurimos: & ruent in gladio, & in flamma, & in captivitate, & in rapina dierum.

34 Cumque corruerint, subleuantur auxilio parvulo, & applicabuntur eis plurimi fraudulentem.

35 Et de eruditibus ruent, ut consentent, & eligantur, & dealbentur usque ad tempus præfinitum: quia adhuc aliud tempus erit.

36 Et faciet iuxta voluntatem suam rex, & elevabitur, & magnificabitur adversus omnem deum: & adversus Deum deorum loquetur magna, & dirigetur, donec compleatur iracundia: perpetrata quippe est definitio.

37 Et Deum patrum suorum non reprobabit: & erit in concupiscentiis feminarum, nec quomquam deorum curabit: quia adversum universa confurget.

38 Deum autem Maozim in loco suo venerabitur: & Deum, quem ignoraverunt patres ejus, colet auro, & argento, & lapide pretioso, rebusque pretiosis.

39 Et faciet ut munit Maozim eum Deo alieno, quem cognovit, & multiplicabit gloriam, & dabit eis potestatem in multis, & terram dividet gratuito.

40 Et in tempore præfinito præliabitur adversus eum rex Austri, & quasi tempestas veniet contra illum rex Aquilonis in curribus & in equitibus, & in classe magna, & ingredietur terras, & conteret & pertransiet.

41 Et introibit in terram gloriosam, & multam corruent: hæc autem solæ salvabuntur de manu ejus, Edom, & Moab, & principium filiorum Ammon.

42 Et mittet manum suam in terras: & Terra Ægypti non effugiet.

43 Et dominabitur thesaurorum auri, & argenti, & in omnibus pretiosis Ægypti: per Libyam quoque, & Æthiopiam transibit.

44 Et

44 Et fama turbabit eum ab Oriente & ab Aquilone: & veniet in multitudo magna, ut conterat & interficiat plurimos.

45 Et figet tabernaculum suum Apadno inter maria, super montem inclytum & sanctum: & veniet usque ad summitatem ejus, & nemo auxiliabitur ei.

CAPUT XII.

Post magnam afflictionem tandem salvabuntur reliquæ Judæorum, & ex mortuis quidam resurgent ad vitam, & quidam ad opprobrium; docti vero ac doctores fulgebunt: de duobus ad ripas fluminis stantibus, & viro lineis vestito, qui temporis aperit determinationem, & de completionem hujus prophetiæ post statutum tempus.

I IN tempore autem illo confurget Michael princeps magnus, qui stat pro filiis populi tui: & veniet tempus quale non fuit ab eo, ex quo gentes esse cœperunt usque ad tempus illud. Et in tempore illo salvabitur populus tuus, omnis qui inventus fuerit scriptus in libro.

2 Et multi de his qui dormiunt in terræ pulvere, evigilabunt: * alii in vitam æternam, & alii in opprobrium, ut videant semper.

3 Qui autem docti fuerint, * fulgebunt quasi splendor firmamenti: & qui ad justitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates.

4 Tu autem Daniel claude sermones, & signa librum usque ad tempus statutum: plurimi pertransibunt, & multiplex erit scientia.

5 Et vidi ego Daniel, & ecce quasi duo alii stabant: unus hinc super ripam fluminis, & alius inde ex altera ripa fluminis.

6 Et dixi viro, qui erat indutus lineis, qui stabat super aquas fluminis: Usquequo finis horum mirabilium?

7 Et audivi virum, qui indutus erat lineis, qui stabat super aquas fluminis, * cum elevasset dexteram & sinistram suam in cœlum, & jurasset per viventem in æternum, quia in tempore, & tempora, & dimidium temporis. Et cum completa fuerit dispersio manus populi sancti, complebuntur universa hæc.

Tom IV.

D d

3 Et

* Matth.
25. 46.
* Sap.
3. 7.

* Apoc.
10. 5.

8 Et ego audivi, & non intellexi. Et dixi: Domine mi, quid erit post hæc?

9 Et ait: Vade Daniel, quia clausi sunt, figuratique sermones ad præfinitum tempus.

10 Eligentur, & dealbabitur, & quasi ignis probabuntur multi: & impie agent impii, neque intelligent omnes impii, porro docti intelligent.

11 Et a tempore cum ablatum fuerit iuge sacrificium, & posita fuerit abominatio in desolationem, dies mille ducenti nonaginta.

12 Beatus, qui expectat, & pervenit usque ad dies mille trecentos triginta quinque.

13 Tu autem vade ad præfinitum: & requiesces, & stabis in sorte tua in finem dierum.

Hucusque Daniele in Hebræo volumine legimus. Quæ sequuntur usque ad finem libri, de Theodotionis editione translata sunt.

CAPUT XIII.

Castissimam Susannam impudici presbyteri, cum ejus concubitu frui non possent, falso adulterii accusant: sed cum ad mortem duceretur, orantem exaudivit Deus: & per puerum Daniele proprio ore convictos senes, jure talionis populus interimit.

1 **E**T erat vir habitans in Babylone, & nomen ejus Joakim:

2 Et accepit uxorem nomine Susannam, filiam Helcia pulchram nimis, & timeatam Deum.

3 Parentes enim illius, cum essent justi, erudierunt filiam suam secundum legem Moysis.

4 Erat autem Joakim dives valde, & erat ei pomarium vicinum domui suæ: & ad ipsum confluebant Judæi, eo quod esset honorabilior omnium.

5 Et constituti sunt de populo duo senes iudices in illo anno: de quibus locutus est Dominus: Quia egressa est iniquitas de Babylone a senioribus iudicibus, qui videbantur regere populum.

6 Ipsi frequentabant domum Joakim, & veniebant ad eos omnes, qui habebant judicia.

7 Cum autem populus revertisset per meridiem,

ingrediebatur Susanna, & deambulabat in pomario viri sui.

8 Et videbant eam senes quotidie ingredientem, & deambulantem: & exarserunt in concupiscentiam ejus:

9 Et everterunt sensum suum, & declinaverunt oculos suos, ut non viderent cælum, neque recordarentur iudiciorum justorum.

10 Erant ergo ambo vulnerati amore ejus, nec indicaverunt sibi vicissim dolorem suum:

11 Erubescabant enim indicare sibi concupiscentiam suam, volentes concumbere cum ea.

12 Et observabant quotidie sollicitius videre eam. Dixitque alter ad alterum:

13 Eamus domum, quia hora prandii est. Et egressi recesserunt a se.

14 Cumque revertissent, venerunt in unum: & seiscitantes ab invicem causam, confessi sunt concupiscentiam suam: & tunc in communi statuerunt tempus, quando eam possent invenire solam.

15 Factum est autem, cum observarent diem aptum, ingressa est aliquando sicut heri & nudius tertius, cum duabus solis puellis, voluitque lavari in pomario: æstus quippe erat:

16 Et non erat ibi quisquam, præter duos senes absconditos, & contemplantes eam.

17 Dixit ergo puellis: Aferite mihi oleum & smigmata, & ostia pomarii claudite, ut laver.

18 Et fecerunt sicut præceperat: clausuruntque ostia pomarii, & egressæ sunt per fossicium, ut afferrent quæ iusserat, nesciebantque senes intus esse absconditos.

19 Cum autem egressæ essent puellæ, surrexerunt duo senes, & accurrerunt ad eam, & dixerunt:

20 Ecce ostia pomarii clausa sunt, & nemo nos videt, & nos in concupiscentia tui sumus: quam ob rem assentire nobis, & commiscere nobiscum,

21 Quod si nolueris, dicemus contra te testimonium, quod fuerit tecum juvenis, & ob hanc causam emiseris puellas a te,

22 Ingemuit Susanna, & ait: Angustis sunt mi-

mihî undique: si enim hoc egero, mors mihî est: si autem non egero, non effugiam manus vestras.

23 Sed melius est mihî absque opere incidere in manus vestras, quam peccare in conspectu Domini.

24 Et exclamavit voce magna Susanna: exclamaverunt autem & fenés adversus eam.

25 Et cucurrit unus ad ostia pomarii, & aperuit.

26 Cum ergo audissent clamorem famuli domus in pomario, irruerunt per posticum, ut viderent quidnam esset.

27 Postquam autem fenés locuti sunt, erubuerunt servi vehementer: quia nunquam dictus fuerat sermo hujusmodi de Susanna. Et facta est dies crastina.

28 Cumque venisset populus ad Joakim virum ejus, venerunt & duo presbyteri pleni iniqua cogitatione adversus Susannam, ut interficerent eam.

29 Et dixerunt eorâ populo: Mittite ad Susannam filiam Helciz uxorem Joakim. Et statim miserunt.

30 Et venit cum parentibus, & filiis, & universis cognatis suis.

31 Porro Susanna erat delicata nimis, & pulchra specie.

32 At iniqui illi iusserunt ut discooperiretur (erat enim cooperta,) ut vel sic satiarentur decore ejus.

33 Flebant igitur sui, & omnes qui noverant eam.

34 Confurgentes autem duo Presbyteri in medio populi, posuerunt manus suas super caput ejus.

35 Quæ flens suspexit ad cœlum; erat enim cor ejus fiduciam habens in Domino.

36 Et dixerunt presbyteri: Cum deambularem in pomario soli, ingressa est hæc cum duabus puellis: & clausit ostia pomarii, & dimisit a se puellas.

37 Venitque ad eam adolescens, qui erat absconditus, & concubuit cum ea.

38 Por-

38 Porro nos cum essemus in angulo pomarii, videntes iniquitatem, cucurrimus ad eos, & vidimus eos pariter commiseri.

39 Et illum quidem non quivimus comprehendere, quia fortior nobis erat, & apertis ostiis exilivit:

40 Hanc autem cum apprehendissemus, interrogavimus, quisnam esset adolescens, & noluit indicare nobis: hujus rei testes sumus.

41 Credidit eis multitudo quasi fenibus & iudicibus populi, & condemnaverunt eam ad mortem.

42 Exclamavit autem voce magna Susanna, & dixit: Deus æternæ, qui absconditorum es cognitor, qui nosti omnia, antequam fiant,

43 Tu scis, quoniam falsum testimonium tulerunt contra me: & ecce major, cum nihil horum fecerim, quæ isti malitiose composuerunt adversum me.

44 Exaudivit autem Dominus vocem ejus.

45 Cumque duceretur ad mortem, fuscitavit Dominus spiritum sanctum pueri junioris, cujus nomen Daniel:

46 Et exclamavit voce magna: Mundus ego sum a sanguine hujus.

47 Et conversus omnis populus ad eum, dixit: quis est iste sermo, quem tu locutus es?

48 Qui cum staret in medio eorum, ait: Sic facti filii Israel, non judicantes, neque quod verum est cognoscentes, condemnastis filiam Israel?

49 Revertimini ad iudicium, quia falsum testimonium locuti sunt adversus eam.

50 Reversus est ergo populus cum festinatione, & dixerunt ei fenés: Veni & sede in medio nostrum, & indica nobis: quia tibi Deus dedit honorem senectutis.

51 Et dixit ad eos Daniel: Separate illos ab invicem procul, & dijudicabo eos.

52 Cum ergo divisi essent alter ab altero, vocavit unum de eis, & dixit ad eum: Inveterate dierum malorum, nunc venerunt peccata tua, quæ operaberis prius:

53 Judicans iudicia injusta, innocentes opprimens,

D d 3

* Exod.
23. 1.
Deu. 9
19.

mens, & dimittens noxios, dicente Domino: * Innocentem & iustum non interficies.

54 Nunc ergo si vidisti eam, dic sub qua arbore videris eos colloquentes tibi. Qui ait: Sub Ichino.

55 Dixit autem Daniel: Recte mentitus es in caput tuum: Ecce enim Angelus Dei accepta sententia ab eo, scindet te medium.

56 Et, amoto eo, iussit venire asium: & dixit ei: Semen Chanaan, & non Juda, species decepit te, & concupiscentia subvertit cor tuum:

57 Sic faciebatis filiabus Israel, & illæ timentes loquebantur vobis: sed filia Juda non sustinuit iniquitatem vestram.

58 Nunc ergo dic mihi, sub qua arbore comprehendens eos loquentes tibi. Qui ait: Sub primo.

59 Dixit autem ei Daniel: Recte mentitus es & tu in caput tuum: manet enim Angelus Domini, gladium habens, ut fecet te medium, & interficiat vos.

60 Exclamavit itaque omnis cætus voce magna, & benedixerunt Deum, qui salvat sperantes in se.

61 Et confurrexerunt adversus duos presbyteros (convicerat enim eos Daniel ex ore suo falsum dixisse testimonium) feceruntque eis sicut male egerant adversus proximum.

* Dent.
6. 18.
19.

62 * Ut facerent secundum legem Moyfi: & interfecerunt eos, & salvatus est sanguis innoxius in die illa.

63 Hælcias autem & uxor ejus laudaverunt Deum pro filia sua Susanna cum Joakim marito ejus, & cognatis omnibus, quia non esset inventa in ea res turpis.

64 Daniel autem factus est magnus in conspectu populi a die illa, & deinceps.

65 Et rex Astyages appositus est ad patres suos, & suscepit Cyrus Perses regnum ejus.

CAPUT XIV.

Fraudes sacerdotum idoli Bel, qui appositos illi cibos occulte auferebant, regi per Danielem detectæ

teſtæ ſunt; ipſiſque interemptis, idolum una cum templo ſuo everſum eſt: ſimiliter & draconem quem colebant Babylonii, injeſta in os maſſa ex pice, adipe & pilis conſeſta Daniel interficit: quapropter inſtantibus Babyloniiſ miſſus eſt in lacum leonum, illæſusque ſervatus allato etiam illi per prophetam Habacuc prandio ex Judæa: quod videns rex, adverſariuſ illiſ a leonibus in momento devoratis, jubet omnes timere Deum Danielis.

1 **E**Rat autem Daniel conviva regis, & honoratus super omnes amicos ejus.

2 Erat quoque idolum apud Babylonios nomine Bel: & impendebantur in eo per dies singulos ſimilæ artabæ duodecim, & oves quadraginta, viniq; amphoræ ſex.

3 Rex quoque colebat eum, & ibat per ſingulos dies adorare eum: porro Daniel adorabat Deum ſuum. Dixitque ei rex: Quare non adoras Bel?

4 Qui reſpondens ait ei: Quia non colo idola manuſacta, ſed viventem Deum, qui creavit cœlum, & terram, & habet poteſtatem omnis carnis.

5 Et dixit rex ad eum: Non videtur tibi eſſe Bel vivens Deus? An non vides quanta comedat, & bibit quotidie?

6 Et ait Daniel arridens: Ne erres rex, iſte enim intrinſecus luteus eſt, & forinſecus æreus, neque comedit aliquando.

7 Et iratus rex vocavit ſacerdotes ejus, & ait eis: Niſi dixeritis mihi, quis eſt qui comedat impenſas has, moriemini.

8 Si autem oſtenderitis, quoniam Bel comedit hæc, morietur Daniel, quia blaſphemavit in Bel. Et dixit Daniel, regi: Fiat juxta verbum tuum.

9 Erant autem ſacerdotes Bel ſeptuaginta, exceptis uxoribus, & parvulis, & filiis. Et venit rex cum Daniele in templum Bel.

10 Et dixerunt ſacerdotes Bel: Ecce nos egrediemur foras: & tu rex pone eſcas, & vinum miſce, & claude oſtium, & ſigna annulo tuo:

11 Et cum ingreſſus fueris mane, niſi invenieris

ris omnia comesta a Bel, morte moriemur, vel Daniel qui mentitus est adversum nos.

12 Contemebant autem, quia fecerunt sub mensa absconditum introitum, & per illum ingrediebantur semper, & devorabant ea.

13 Factum est igitur postquam egressi sunt illi, rex posuit cibos ante Bel: præcepit Daniel pueris suis, & attulerunt cinerem, & cribavit per totum templum coram rege: & egressi clausurunt ostium: & signantes annulo regis abierunt.

14 Sacerdotes autem ingressi sunt nocte juxta consuetudinem suam, & uxores, & filii eorum: & comederunt omnia, & biberunt.

15 Surrexit autem rex primo diluculo, & Daniel cum eo.

16 Et ait rex: Salvane sunt signacula, Daniel: Qui respondit: Salva, rex.

17 Stâtique cum aperuisset ostium, intuitus rex mensam, exclamavit voce magna: Magnus es Bel, & non est apud te dolus quisquam.

18 Et risit Daniel: & tenuit regem ne ingrederetur intro: & dixit: Ecce pavementum, animadvertite, cujus vestigia sint hæc.

19 Et dixit rex: Video vestigia virorum, & mulierum, & infantium. Et iratus est rex.

20 Tunc apprehendit sacerdotes, & uxores, & filios eorum: & ostenderunt ei abscondita ostiola, per quæ ingrediebantur, & consumebant, quæ erant super mensam.

21 Occidit ergo illos rex, & tradidit Bel in potestatem Danielis: qui subvertit eum, & templum ejus.

22 Et erat draco magnus in loco illo, & colebant eum Babylonii.

23 Et dixit rex Danieli: Ecce nunc non potes dicere, quia iste non fit Deus vivens: Adora ergo eum.

24 Dixitque Daniel: Dominum Deum meum adoro: quia ipse est Deus vivens, iste autem non est Deus vivens.

25 Tu autem rex da mihi potestatem, & interficiam draconem absque gladio, & fuste. Et ait rex: Do tibi,

26 Tu-

26 Tulit ergo Daniel picem, & adipem, & pilos, & coxit pariter: fecitque massas, & dedit in os draconis, & diruptus est draco. Et dixit: Ecce quem colebatis.

27 Quod cum audissent Babylonii, indignati sunt vehementer, & congregati adversum regem, dixerunt: Judæus factus est rex: Bel destruxit, draconem interfecit, & sacerdotes occidit.

28 Et dixerunt cum venissent ad regem: Trade nobis Danielem, alioquin interficiemus te, & domum tuam.

29 Vidit ergo rex, quod irruerent in eum vehementer: & necessitate compulsus tradidit eis Danielem.

30 Qui miserunt eum in lacum leonum, & erat ibi diebus sex.

31 Porro in lacu erant leones septem, & dabantur eis duo corpora quotidie, & duæ oves: & tunc non data sunt eis, ut devorarent Danielem.

32 Erat autem Habacuc propheta in Judæa, & ipse coxerat pulmentum, & intriverat panes in alveolo: & ibat in campum, ut ferret messoribus.

33 Dixitque Angelus Domini ad Habacuc: Fer prandium, quod habes, in Babylonem Danieli, qui est in lacu leonum.

34 Et dixit Habacuc: Domine, Babylonem non vidi, & lacum nescio.

35 * Et apprehendit eum Angelus Domini in vertice ejus, & portavit eum capillo capitis: tui: posuitque eum in Babylone supra lacum in impetu spiritus sui. * Eccl. 8: 3

36 Et clamavit Habacuc, dicens: Daniel serve Dei, tolle prandium, quod misit tibi Deus.

37 Et ait Daniel: Recordatus es mei Deus, & non dereliquisti diligentes te.

38 Surgenque Daniel comedit. Porro Angelus Domini restituit Habacuc confestim in loco suo.

39 Venit ergo rex die septimo ut lugeret Danielem: & venit ad lacum, & introspectit, & ecce Daniel sedens in medio leonum.

40 Et exclamavit voce magna rex, dicens:

D d 5

Ma-

Magnus es Domine Deus Danielis. Et extraxit eum de lacu leonum.

41 Porro illos, qui perditionis ejus causa fuerant, intromisit in lacum, & devorati sunt in momento coram eo.

42 Tunc rex ait. Paveant omnes habitantes in univ[er]sa terra Deum Danielis: quia ipse est salvator, faciens signa, & mirabilia in terra, qui liberavit Danielem de lacu leonum.

ALERE VERITATIS
UNIVERSIDAD AD AL
PROPHEZIA
OSEE.

CAPUT PRIMUM.

Quo tempore Osee prophetaverit, qui iussus fornicariam accipere uxorem, duos filios unamque filiam ex ea generavit: quibus nomina jubetur imponere juxta effectus quos Dominus in populo suo decreverat inducere; de Gentium conversione, & futuro eodem capite filiorum Juda & Israel.

1 Verbum Domini, quod factum est ad Osee filium Beeri, in diebus Ozise, Joathan, Achaz, Ezechie regum Juda, & in diebus Jeroboam filii Joas regis Israel.

2 Principium loquendi Domino in Osee: & dixit Dominus ad Osee: Vade, sume tibi uxorem fornicationum, & fac tibi filios fornicationum: quia fornicans fornicabitur terra a Domino.

3 Et abiit, & accepit Gomer filiam Debelaim: & concepit, & peperit ei filium.

4 Et dixit Dominus ad eum: Voca nomen ejus Jezrahel: quoniam adhuc modicum, & visitabo sanguinem Jezrahel super domum Jehu, & quietare faciam regnum domus Israel.

5 Et in illa die conteram arcum Israel in valle Jezrahel.

6 Et

6 Et concepit adhuc, & peperit filiam. Et dixit ei: Voca nomen ejus absque misericordia: quia non addam ultra misereri domui Israel, sed oblivione obliviscar eorum.

7 Et domui Juda miserebor, & salvabo eos in Domino Deo suo: & non salvabo eos in arcu, & gladio, & in bello, & in equis, & in equitibus.

8 Et ablactavit eam, quæ erat absque misericordia. Et concepit, & peperit filium.

9 Et dixit: Voca nomen ejus: Non populus meus: quia vos non populus meus, & ego non ero vester.

10 Et erit numerus filiorum Israel quasi arena maris, quæ sine mensura est, & non numerabitur. * Et erit in loco ubi dicitur eis: Non populus meus vos: dicitur eis: Filii Dei viventis.

11 Et congregabuntur filii Juda, & filii Israel pariter & ponent sibi met caput unum, & ascendent de terra: quia magnus dies Jezrahel.

CAPUT II.

Minatur Dominus Israeli tanquam uxori adulteræ repudium, & sepit vias ejus spinis, ut ad virum suum revertatur: cumque non advertat a quo habeat bonorum abundantiam, ablatum se ab ea dicit cuncta in quibus delectatur, sicque ipsum tandem ad se reducturum, magna que felicitate donaturum: & de Gentium vocatione.

1 Dicitur fratribus vestris: Populus meus: & sorori vestre, Misericordiam consecuta.

2 Judicate matrem vestram, judicate: quoniam ipsa non uxor mea, & ego non vir ejus. Auferat fornicationes suas a facie sua, & adulteria sua de medio uberum suorum.

3 Ne forte expoliam eam nudam, & statuam eam secundum diem natiuitatis sue: & ponam eam quasi solitudinem, & statuam eam velut terram inviam, & interficiam eam siti.

4 Et filiorum illius non miserebor: quoniam filii fornicationum sunt.

5 Quia fornicata est mater eorum, confusa est quæ concepit eos: quia dixit: Vadam post amatores meos, qui dant panes mihi, & aquas meas, la-

Rom. 9.
26.

lanam meam, & linum meum, oleum meum, & potum meum.

6 Propter hoc ecce ego sepiam viam tuam spinis, & sepiam eam maceria, & semitas suas non inveniet.

7 Et sequetur amatores suos, & non apprehendet eos: & quæret eos, & non inveniet, & dicet: Vadam, & revertar ad virum meum priorem: quia bene mihi erat tunc magis quam nunc.

8 Et hæc nescivit, quia ego dedi ei frumentum, & vinum, & oleum, & argentum multiplicavi ei, & aurum, quæ fecerunt Baal.

9 Ideirco convertar, & sumam frumentum meum in tempore suo, & vinum meum in tempore suo, & liberabo lanam meam & linum meum, quæ operiebant ignominiam ejus.

10 Et nunc revelabo stultitiam ejus in oculis amatorum ejus: & vir non eruet eam de manu mea:

11 Et cessare faciam omne gaudium ejus, solemnitatem ejus, neomeniam ejus, sabbatum ejus, & omnia festa tempora ejus.

12 Et corrumpam vineam ejus, & ficum ejus: de quibus dixit: Mercedes hæc, mea sunt, quas dederunt mihi amatores mei: & ponam eam in saltum, & comedet eam bestia agri.

13 Et visitabo super eam dies Baalim, quibus accendebat incensum, & ornabatur in aure sua, & monili suo, & ibat post amatores suos, & mei obliviscebatur, dicit Dominus.

14 Propter hoc ecce egolactabo eam, & ducam eam in solitudinem: & loquar ad cor ejus.

15 Et dabo ei vinitores ejus ex eodem loco, & vallem Achor ad aperiendam spem, & canet ibi juxta dies juventutis suæ, & juxta dies ascensionis suæ de terra Egypti.

16 Et erit in die illa, ait Dominus: vocabit me: Vir meus: & non vocabit me ultra, Baali:

17 Et auferam nomina Baalim de ore ejus, & non recordabitur ultra nominis eorum.

18 Et percutiam cum eis foedus in die illa, eum bestia agri, & cum volucre cæli, & cum reptili terræ: & arcum, & gladium, & bellum con-

conteram de terra: & dormire eos faciam fiducialiter.

19 Et sponsabo te mihi in sempiternum: & sponsabo te mihi in justitia, & judicio, & in misericordia, & in miserationibus.

20 Et sponsabo te mihi in fide: & scies quia ego Dominus.

21 Et erit in die illa: Exaudiam, dicit Dominus, exaudiam cælos, & illi exaudient terram.

22 Et terra exaudiet triticum, & vinum, & oleum: & hæc exaudient Jezzahel.

23 Et feminabo eam mihi in terra, & miserebor ejus, quæ fuit absque misericordia.

24 * Et dicam non populo meo: Populus meus es tu: & ipse dicet: Deus meus es tu.

* Rom. 9.
25.
1 Petr. 2.
10.

CAPUT III.

Rursum jubetur Propheta diligere adulteram, quæ tamen multis diebus illum expectet, quia filios Israel multis diebus sine rege & sacrificio sedentes, tandem ad Dominum dicit reversuros.

1 **ET** dixit Dominus ad me: Adhuc vade, & dilige mulierem dilectam amico & adulteram: sicut diligit Dominus filios Israel, & ipsi respiciunt ad deos alienos, & diligunt vinacia uvarum.

2 Et fodi eam mihi quindecim argenteis, & coro hordei, & dimidio coro hordei.

3 Et dixi ad eam: Dies multos expectabis me: & non fornicaberis, & non eris viro: sed & ego expectabo te.

4 Quia dies multos sedebunt filii Israel sine rege, & sine principe, & sine sacrificio, & sine altari, & sine ephod, & sine theraphim.

5 * Et post hæc revertentur filii Israel, & quærent Dominum Deum suum, & David regem suum: & pavebunt ad Dominiam, & ad bonum ejus in novissimo dierum.

* Ezech.
34. 23.

CAPUT IV.

Minatur teyræ Israel, propter multa populi peccata, qui & scientiam repulit, & idololatricæ fuit dedit.

deditus : dicit se relicturum Israel in peccatis suis, cupiens ne Juda ipsum imitetur.

1 **A**udite verbum Domini filii Israel, quia iudicium Domino cum habitatoribus terræ: non est enim veritas, & non est misericordia, & non est scientia Dei in terra.

2 **Maledictum, & mendacium, & homicidium, & furtum, & adulterium inundaverunt, & sanguis sanguinem tetigit.**

3 **Propter hoc iugebit terra, & infirmabitur omnis, qui habitat in ea, in bestia agri, & in volucre cæli: sed & pisces maris congregabuntur.**

4 **Verumtamen unusquisque non iudicet: & non arguatur vir: populus enim tuus sicut hi, qui contradicunt sacerdoti.**

5 **Et corruet hodie, & corruet etiam propheta tecum: nocte tacere feci matrem tuam.**

6 **Conticuit populus meus, eo quod non habuerit scientiam: quia tu scientiam repulisti, repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi: & oblita es legis Dei tui, obliviscar filiorum tuorum & ego.**

7 **Secundum multitudinem eorum sic peccaverunt mihi: gloriam eorum in ignominiam commutabo.**

8 **Peccata populi mei comedent, & ad iniquitatem eorum sublevabunt animas eorum.**

*Isai.
54. 2.*

9 *** Et erit sicut populus, sic sacerdos: & visitabo super eum vias ejus, cogitationes ejus reddam ei.**

10 **Et comedent, & non saturabuntur: fornicati sunt, & non cessaverunt: quoniam Dominum dereliquerunt in non custodiendo.**

11 **Fornicatio, & vinum, & ebrietas auferunt eor.**

12 **Populus meus in ligno suo interrogavit, & baculus ejus annuntiavit ei: spiritus enim fornicationum decepit eos, & fornicati sunt a Deo suo.**

13 **Super capita montium sacrificabant, & super colles accendebant thymiana: subtus querum, & populum, & therebinthum, quia bona erat**

erat umbra ejus: ideo fornicabuntur filie vestrae, & sponsa vestrae adultera erunt.

14 **Non visitabo super filias vestras, cum fuerint fornicatae, & super sponsas vestras, cum adulteraverint: quoniam ipsi cum meretricibus conversabantur, & cum effeminatis sacrificabant, & populus non intelligens vapulabit.**

15 **Si fornicaris tu Israel, non delinquat saltem Juda: & nolite ingredi in Galgala, & ne ascenderitis in Bethaven, neque juraveritis: Vivit Dominus.**

16 **Quoniam sicut vacca lasciviens declinavit Israel: nunc pascet eos Dominus, quasi agnum in latitudine.**

17 **Particeps idolorum Ephraim, dimitte eum.**

18 **Separatum est convivium eorum, fornicatione fornicati sunt: dilexerunt asserre ignominiam protectores ejus.**

19 **Ligavit eum spiritus in alis suis, & confundentur a sacrificiis suis.**

C A P U T V.

Minatur Dominus se puniturum Israel propter peccata sua, similiter & Judam: nec proderit humanum auxilium, cum Dominus eis adverteretur.

1 **A**udite hoc sacerdotes, & attendite domus Israel, & domus regis auscultate: quia vobis iudicium est, quoniam laqueus facti estis speculationi, & rete expansum super Thabor.

2 **Et victimas declinatis in profundum: & ego eruditor omnium eorum.**

3 **Ego scio Ephraim, & Israel non est absconditus a me: quia nunc fornicatus est Ephraim, contaminatus est Israel.**

4 **Non dabunt cogitationes suas, ut revertantur ad Deum suum: quia spiritus fornicationum in medio eorum, & Dominum non cognoverunt.**

5 **Et respondebit arrogantia Israel in facie ejus: & Israel, & Ephraim rueat in iniquitate sua, rueat etiam Juda cum eis.**

6 **In gregibus suis, & in armentis suis vadent ad**

ad quærendum Dominum, & non invenient: ablati sunt ab eis.

7 In Dominum prævaricati sunt, quia filios alienos genuerunt: nunc devorabit eos mensis cum partibus suis.

8 Clangite buccina in Gabaa, tuba in Rama: ululate in Bethaven, post tergum tuum Benjamin.

9 Ephraim in desolatione erit in die correptionis: in tribubus Israel ostendi fidem.

10 Facti sunt principes Juda quasi assumentes terminum: super eos effundam quasi aquam iram meam.

11 Calumniam patiens est Ephraim, fractus iudicio: quoniam cepit abire post sordes.

12 Et ego quasi tinea Ephraim: & quasi putredo domui Juda.

13 Et vidit Ephraim languorem suum, & Juda vinculum suum: & abiit Ephraim ad Asur, & misit ad regem ultorem: & ipse non poterit sanare vos, nec solvere poterit a vobis vinculum.

14 Quoniam ego quasi leona Ephraim, & quasi catulus leonis domui Juda: ego ego capiam, & vadam: tollam, & non est qui eruat.

15 Vadens revertar ad locum meum: donec deficiatis, & quærat is faciem meam.

CAPUT VI.

Reversi in tribulatione ad Dominum, magna fiducia salutem sibi ab eo promittunt: expostulat Dominus cum Israel & Juda, quod neque beneficiis, neque prophetarum comminationibus, ab idololatria aliisque iniquitatibus sint revocati, cum præferat misericordiam sacrificio.

I IN tribulatione sua mane consurgens ad me:

1 Venite, & revertamur ad Dominum:

2 Quia ipse cepit, & sanabit nos: percuet, & curabit nos.

* 1. Cor.
15. 3.

3 * Vivificabit nos post duos dies: in die tertia suscitabit nos, & vivemus in conspectu ejus. Sciemus, sequemurque ut cognoscamus Dominum: quasi diluculum præparatus est egressus ejus, & veniet

veniet quasi imber nobis temporaneus & serotinus terre.

4 Quid faciam tibi Ephraim? quid faciam tibi Juda? misericordia vestra quasi nubes matutina, & quasi ros mane pertranziens.

5 Propter hoc dolavi in prophetis, occidi eos in verbis oris mei: & iudicia tua quasi lux egredientur.

6 * Quia misericordiam volui, & non sacrificium, & scientiam Dei plusquam holocausta.

7 Ipsi autem sicut Adam transgressi sunt pactum, ibi prævaricati sunt in me.

8 Galaad civitas operantium idolum, supplantata sanguine.

9 Et quasi fauces virorum latronum, particeps sacerdotum, in via interficientium pergentes de Sichem, quia scelus operati sunt.

10 Ut domo Israel vidi horrendum: ibi fornicationes Ephraim: contaminatus est Israel.

11 Sed & Juda, pone messem tibi, cum convertero captivitatem populi mei.

CAPUT VII.

Cum sanaturus esset Dominus Israel, obstiterunt iniquitates eorum: consentientes enim regum suorum malitiæ, omnes in idololatriam vehementer exarserunt: Dominoque relicto, conversi ad Aegypti auxilium, translati sunt in Assyrios.

I CUM sanare vellem Israel, revelata est iniquitas Ephraim, & malitia Samariæ, quia operati sunt mendacium: & fur ingressus est spolians, latrunculus foris.

2 Et ne forte dicant in cordibus suis, omnem malitiam eorum me recordatum: nunc circumderunt eos adinventiones suæ, coram facie mea factæ sunt.

3 In malitia sua lætificaverunt regem: & in mendaciis suis principes.

4 Omnes adulterantes, quasi clibanus succensus a coquente: quievit paululum civitas a commissione fermenti, donec fermentaretur totum.

5 Dies regis nostri: ceperunt principes furere a vino: extendit manum suam cum illusoribus.

Tom IV.

E e

6 Quia

* 1. Reg.
15. 22.
Eccl. 4.
17.
Matth. 9.
13 & 12.
7.

6 Quia applicuerunt quasi clibanum cor suum, eum infidiaretur eis: tota nocte dormivit coquens eos, mane ipse succensus quasi ignis flammæ.

7 Omnes calefacti sunt quasi clibanus, & devoraverunt iudices suos: omnes reges eorum ceciderunt: non est qui clamet in eis ad me.

8 Ephraim in populis ipse commiscebatur: Ephraim factus est subcinericius panis, qui non reverfatur.

9 Comederunt alieni robor ejus, & ipse nefecivit: sed & cani effusi sunt in eo, & ipse ignoravit.

10 Et humiliabitur superbia Israel in facie ejus: nec reversi sunt ad Dominum Deum suum, & non quaesierunt eum in omnibus his.

11 Et factus est Ephraim quasi columba seducta non habens cor: Ægyptum invocabant, ad Assyrios abierant.

12 Et cum profecti fuerint, expandam super eos rete meum: quasi volucrem cæli detraham eos, cadam eos secundum auditionem cœtus eorum.

13 Væ eis, quoniam recesserunt a me, vastabuntur, quia prævaricati sunt in me: & ego redemi eos: & ipsi locuti sunt contra me mendacia.

14 Et non clamaverunt ad me in corde suo, sed ululabant in cubilibus suis: super triticum & vinum ruminabant, recesserunt a me.

15 Et ego erudi vi eos, & confortavi brachia eorum: & in me cogitaverunt maktiam.

16 Reversifunt ut essent absque jugo: factifunt quasi arcus dolosus: cadent in gladio principes eorum, a furore linguæ suæ. Ista subfannatio eorum in Terra Ægypti.

CAPUT VIII

Samariam prædicit cum vitulo suo destruendam per Nabuchodonosor, propter idololatriam, nec ipsorum hostiæ suscipientur: civitates autem Judæ etiam concremabuntur.

I In

1 **I**Nguttare tuo sit tuba quasi aquila super domum Domini: pro eo quod transgressi sunt fedus meum, & legem meam prævaricati sunt.

2 Me invocabant: Deus meus cognovimus te Israel:

3 Projecit Israel bonum, inimicus persequetur eum.

4 Ipsi regnaverunt, & non ex me: principes extiterunt, & non cognovi: argentum suum, & aurum suum fecerunt sibi idola, ut interirent.

5 Projectus est vitulus tuus Samaria, iratus est furor meus in eos. Ulquequo non poterunt emundari?

6 Quia ex Israel & ipse est: artifex fecit illum, & non est Deus: quoniam in aranearum telas erit vitulus Samaria.

7 Quia ventum feminabunt, & turbinem mentent: culmus stans non est in eo, germen non faciet farinam: quod & si fecerit, alieni comedent eam.

8 Devoratus est Israel: nunc factus est in nationibus quasi vas immundum.

9 Quia ipsi ascenderunt ad Assur, onager solitarius sibi: Ephraim munera dederunt amatoribus.

10 Sed & eum mercede conduxerint nationes, tunc congregabo eos: & quiescent paulisper ab onere regis, & principum.

11 Quia multiplicavit Ephraim altaria ad peccandum: factæ sunt ei aræ in delictum.

12 Scribam ei multiplices leges meas, quæ velut alienæ computatæ sunt.

13 Hostias offerent, immolabunt carnes, & comedent, Dominus non suscipiet eas: nunc recordabitur iniquitatis eorum, & visitabit peccata eorum: ipsi in Ægyptum convertentur.

14 Et oblitus est Israel factoris sui, & ædificavit delubra: & Judas multiplicavit urbes munitas: & mittam ignem in civitates ejus, & devorabit ædes illius.

CAPUT IX.

Dominus in populum Israel famem & captivitatem propter ipsius peccata immittet: nec grati ipsi erunt eorum sacrificia: & quia in peccatis perse-

E e a

ve.

verant, perpetuo ejeti a Domino permanebunt vagi inter nationes.

1 **N**oli letari Israel, noli exultare sicut populi: quia fornicatus es a Deo tuo, dilexisti mercedem super omnes areas tritici.

2 Area & torcular non pascet eos, & vinum mentietur eis.

3 Non habitabunt in terra Domini: reversus est Ephraim in Ægyptum, & in Assyriis pollutum comedit.

4 Non libabunt Domino vinum, & non placebunt ei: sacrificia eorum, quasi panis lugentium. Omnes, qui comedent eum, contaminabuntur: quia panis eorum animæ ipsorum, non intrabit in domum Domini.

5 Quid facietis in die solempni, in die festivitatis Domini?

6 Ecce enim profecti sunt a vilitate: Ægyptus congregabit eos, Memphis sepeliet eos: desiderabile argentum eorum urtica hæreditabit, lappa in tabernaculis eorum.

7 Venerunt dies visitationis, venerunt dies retributionis: scitote Israel stultum prophetam, insauum virum spirituales, propter multitudinem iniquitatis tuæ, & multitudinem amentie.

8 Speculator Ephraim cum Deo meo: propheta Iaueus ruina factus est super omnes vias ejus, infamia in domo Dei ejus.

* Judic.
19. 25.

9 * Profunde peccaverunt, sicut in diebus Gaba: recordabitur iniquitatis eorum, & visitabit peccata eorum.

10 Quasi uvæ in deserto inveni Israel: quasi prima poma ficulneæ in cacumine ejus vidi patres eorum: ipsi autem intraverunt ad Beelphegor, & abalienati sunt in confusione, & facti sunt abominabiles sicut ea, quæ dilexerunt.

11 Ephraim quasi avis avolavit, gloria eorum a partu, & ab utero, & a conceptu.

12 Quod & si enutrierint filios suos, absque liberis eos faciam in hominibus: sed & væ eis cum recessero ab eis.

13 Ephraim (ut vidi) Tyrus erat fundata in pulchri-

pulchritudine: & Ephraim educet ad interfectorem filios suos.

14 Da eis Domine, Quid dabis eis? Da eis vulvam sine liberis, & ubera arentia.

15 * Omnes nequitie eorum in Galgal, quia^{1. Reg. 8. 5.} ibi exolos habui eos: propter malitiam adventionum eorum de domo mea eiclam eos: non addam ut diligam eos, omnes principes eorum recedentes.

16 Percussus est Ephraim, radix eorum excicata est, fructum nequaquam facient. Quod & si genuerint, interficiam amantißima uteri eorum.

17 Abjiciet eos Deus mens, quia non audierunt eum: & erunt vagi in nationibus.

CAPUT X.

Propter idololatriam Israel traditur Assyriis: & cum a Domino revocati ad justitiam, pergant sequi vias suas, omnes eorum munitiones vastabuntur.

1 **V**itis frondosa Israel, fructus adæquatus est ei: secundum multitudinem fructus sui multiplicavit altaria, juxta ubertatem terræ suæ exuberavit simulachris.

2 Divisum est cor eorum, nunc interibunt: ipse confringet simulachra eorum, depopulabitur aras eorum.

3 Quia nunc dicent: Non est rex nobis: non enim timemus Dominum: & rex quid faciet nobis?

4 Loquimini verba visionis inutilis, & ferietis fœdus: & germinabit quasi amaritudo iudicium super sulcos agri.

5 Vaccas Bethaven coluerunt habitatores Samariæ: quia luxit super eum populus ejus, & æditui ejus super eum exultaverunt in gloria ejus, quia migravit ab eo.

6 Si quidem & ipse in Assur delatus est, minus regi ultori: confusio Ephraim capiet, & confundetur Israel in voluntate sua.

7 Transire fecit Samaria regem suum quasi spumam super faciem aquæ,

8 Et disperdentur excelsa idoli, peccatum Israel: Iappa, & tribulus ascendet super aras eorum: & dicent montibus: * Operite nos; & collibus: Cadite super nos.

9 * Ex diebus Gabaa, peccavit Israel, ibi steterunt: non comprehendet eos in Gabaa praelium super filios iniquitatis.

10 Juxta desiderium meum corripiam eos; congregabuntur super eos populi, cum corripientur propter duas iniquitates suas.

11 Ephraim vitula docta diligere trituram, & ego transivi super pulchritudinem colli ejus: ascendam super Ephraim, arabit Judas, confringet sibi sulcos Jacob.

12 * Seminate vobis in justitia, & metite in ore misericordiae, innovate vobis novale: tempus autem requirendi Dominum, cum venerit, qui docebit vos justitiam.

13 Arastis impietatem, iniquitatem messuistis, comedetis frugem mendacii: quia confusus es in viis tuis, in multitudine fortium tuorum.

14 Consurget tumultus in populo tuo: & omnes munitiones tuae vastabuntur, sicut vastatus est * Salmata a domo ejus, qui judicavit Baal in die praelii, matre super filios allisa.

15 Sic fecit vobis Bethel, a facie malitiae nequitiarum vestrarum.

CAPUT XI.

Beneficiis ostendit Dominus se diligere populum Israel: sed propter illius scelera tradidit eum Assyriis: attamen propter suam misericordiam reducet eos, ut in terra sua serviant Domino, una cum Gentibus ad Deum conversis.

1 Sicut mane transiit, pertransiit rex Israel. Quia puer Israel, & dilexi eum: & * ex Aegypto vocavi filium meum.

2 Vocaverunt eos, sic abierunt a facie eorum: Baalim immolabant, & simulachris sacrificabant.

3 Et ego quasi nutritius Ephraim, portabam eos in brachiis meis: & nescierunt quod curarem eos.

4 in funiculis Adam traham eos, in vinculis cha.

* Isai.
2: 19.
Lus. 23.
39.
Apoc. 6.
16.
* Judic.
19. 25.

* Jer.
4: 3.

* Judic.
8: 11.

charitatis: & ero eis quasi exaltans jugum super maxillas eorum: & declinavi ad eum ut viceretur.

5 Non revertetur in terram Aegypti, & Assur ipse rex ejus: quoniam noluerunt converti.

6 Cœpit gladius in civitatibus ejus, & consumet electos ejus, & comedet capita eorum.

7 Et populus meus pendebit ad reditum meum: jugum autem imponetur eis simul, quod non auferetur.

8 Quomodo dabo te Ephraim, protegam te Israel? * Quomodo dabo te sicut Adama, ponam te ut Seboim? Convertum est in me cor meum, pariter conturbata est poenitudo mea.

9 Non faciam furorem iræ meæ: non convertar ut disperdam Ephraim: quoniam Deus ego, & non homo: in medio tui sanctus, & non ingrediar civitatem.

10 Post Dominum ambulabunt, quasi leo rugiet: quia ipse rugiet, & formidabunt filii maris.

11 Et volabunt quasi avis ex Aegypto, & quasi columba de terra Assyriorum: & collocabo eos in domibus suis, dicit Dominus.

12 Circumdedit me in negatione Ephraim, & in dolo domus Israel: Judas autem testis descendit cum Deo, & cum sanctis fidelis.

CAPUT XII.

Vane sedit Israel in Aegypto, ut ab Assur liberetur: sed tam ipsi quam Juda reddet Dominus juxta merita ipsorum, qui immemores beneficiorum Jacob patriarche praestitorum, declinaverunt in avaritiam: quibus tamen pacem offert, carpens potissimum idololatriam Galaad.

1 Ephraim pascit ventum, & sequitur aestum: tota die mendacium, & vestitatem multiplicat: & foedus cum Assyriis iniit, & oleum in Aegyptum ferebat.

2 Judicium ergo Domini cum Juda, & visitatio super Jacob: juxta vias ejus, & juxta adinventiones ejus reddet ei.

E e 4

3 * In

Gen. 19.
24.

* Gen.
25. 25.
32. 24.

3 * In utero supplantavit fratrem suum: & in fortitudine sua directus est cum angelo.

4 Et invaluit ad angelum, & confortatus est: flevit, & rogavit eum: in Bethel invenit eum, & ibi locutus est nobiscum.

5 Et Dominus Deus exercituum, Dominus memoriale ejus.

6 Et tu ad Deum tuum converteris: misericordiam & judicium custodi, & spera in Deo tuo semper.

7 Chanaan, in manu ejus statera dolosa, calumniam dilexit.

8 Et dixit Ephraim: Verumtamen dives effectus sum, inventi idolum mihi: omnes labores mei non inveniunt mihi iniquitatem, quam peccavi.

9 Et ego Dominus Deus tuus ex Terra Ægypti, adhuc sedere te faciam in tabernaculis, sicut in diebus festivitatis.

10 Et locutus sum super prophetas, & ego visionem multiplicavi, & in manu prophetarum assimilatus sum.

11 Si Galaad idolum, ergo frustra erant in Galgal bobus immolantes: nam & altaria eorum quasi acervi super fuleos agri.

* Gen.
28. 5.

12 * Fugit Jacob in regionem Syriæ, & servavit Israel in uxorem, & in uxorem servavit.

* Exod.
14. 21.
22.

13 * In propheta autem eduxit Dominus Israel de Ægypto: & in propheta servatus est.

14 Ad iracundiam me provocavit Ephraim in amaritudinibus suis, & sanguis ejus super eum veniet, & opprobrium ejus restituet ei Dominus suus.

CAPUT XIII.

Abominaciones Israel ostendit, propter quas ipsi minatur exitum: Dominus dicit se solum esse Deum & liberatorem, arguens Israel ingratitude de beneficiis in deserto acceptis, gravemque ob id vindictam illis comminatur: addens se eos de morte liberaturum, divitiis morte & inferno.

Loquente Ephraim, horror invasit Israel, & deliquit in Baal, & mortuus est.

3 Et nunc addiderunt ad peccandum: feceruntque

que sibi conflare de argento suo quasi similitudinem idolorum, factura artificum totum est: his ipsi dicunt: Immolate homines vitulos adorantes.

3 Idcirco erunt quasi nubes matutina, & sicut ros matutinus præteriens, sicut pulvis turbine raptus ex area, & sicut fumus de fumario.

4 * Ego autem Dominus Deus tuus ex terra Ægypti: & Deum absque me nescies, & salvator non est præter me. * Isai. 43. 11.

5 Ego cognovi te in deserto, in terra solitudinis.

6 Juxta pascua sua adimpleti sunt, & saturati sunt: & levaverunt cor suum, & oblitati sunt mei.

7 Et ego ero eis quasi læna, sicut pardus in via Assyriorum.

8 Occurram eis quasi ursula raptis catulis, & dirumpam interiora jecoris eorum: & consumam eos ibi quasi leo, bestia agri foindet eos.

9 Perditio tua Israel: tantummodo in me auxilium tuum.

10 Ubi est rex tuus? maxime nunc salvet te in omnibus urbibus tuis: & judices tui, de quibus dixisti: * Da mihi regem, & principes.

* 1. Reg. 8. 5.

11 Dabo tibi regem in furore meo, & auferam in indignatione mea.

12 Colligata est iniquitas Ephraim, absconditum peccatum ejus.

13 Dolores parturientis venient ei: ipse filius non sapiens: nunc enim non stabit in contritione filiorum.

14 De manu mortis liberabo eos, de morte redimam eos: * ero mors tua o mors, morsus tuus ero inferne: consolatio abscondita est ab oculis meis.

* 1. Cor. 15. 54.
Hebr. 2.
14.
* Ezech. 19. 112.

15 Quia ipse inter fratres dividet: * adducet urentem ventum Dominus de deserto ascendentem: & siccabit venas ejus, & desolabit fontem ejus, & ipse diripiet thesaurum omnis vasis desiderabilis.

CAPUT XIV.

Perditionem annuntiat Israeli, propter ipsius peccata

cata, revocat tamen ad se, & conversis plurima bona promittit.

1 **P**ereat Samaria, quoniam ad amaritudinem concitavit Deum suum: in gladio pereant, parvuli eorum elidantur, & foetæ ejus discendantur.

2 **C**onverte Israel ad Dominum Deum tuum: quoniam corruisti in iniquitate tua.

3 **T**ollite vobiscum verba, & convertimini ad Dominum: & dicite ei: Omnem aufer iniquitatem, accipe bonum: & reddemus vitulos labiorum nostrorum.

4 **A**ssur non salvabit nos, super equum non ascendemus, nec dicemus ultra: Dii nostri opera manuum nostrarum: quia ejus, qui in te est, misereberis pupilli.

5 **S**anabo contritiones eorum, diligam eos spontaneæ: quia averfus est furor meus ab eis.

6 **E**ro quasi ros, Israel germinabit sicut lilium, & erumpet radix ejus ut Libani.

7 **I**bunt rami ejus, & erit quasi oliva gloria ejus, & odor ejus ut Libani.

8 **C**onvertentur sedentes in umbra ejus: vivent tritico, & germinabunt quasi vinea: memoriale ejus sicut vinum Libani.

9 **E**phraim quid mihi ultra idola? ego exaudiam, & dirigam eum ego ut abietem virentem: ex me fructus tuus inventus est.

10 **Q**uis sapiens, & intelliget ista? intelligens, & sciet hæc? quia rectæ viæ Domini, & justî ambulabunt in eis: prævaricatores vero corruent in eis.

PROPHEZIA J O E L.

CAPUT PRIMUM.

Joel parabola proposita de eruca, locusta, bruchus, & rubigine, quatuor plagas contra Judam vaticinando, hortatur omnes & potissimum sacerdotes ad planctum, jejunium & orationem, plangens & ipse vastitatem terræ suæ.

1 **V**ERBUM Domini, quod factum est ad Joel filium Phatuel.

2 **A**udite hoc senes, & auribus percipite omnes habitatores terræ: si factum est istud in diebus vestris, aut in diebus patrum vestrorum?

3 **S**uper hoc filiis vestris narrate, & filii vestri filiis suis, & filii eorum generationi alteræ.

4 **R**esiduum erucæ comedit locusta, & residuum locustæ comedit bruchus, & residuum bruchi comedit rubigo.

5 **E**xpergiscimini ebrii, & flete, & ululate omnes, qui bibitis vinum in dulcedine: quoniam perit ab ore vestro.

6 **G**ens enim ascendit super terram meam, fortis & innumerabilis: dentes ejus ut dentes leonis: & molares ejus ut catuli leonis.

7 **P**osuit vineam meam in desertum, & ficum meam decorticavit: nudans spoliavit eam, & projecit: albi facti sunt rami ejus.

8 **P**lange quasi virgo accincta sacco super virum pubertatis suæ.

9 **P**erit sacrificium, & libatio de domo Domini: luxerunt sacerdotes ministri Domini.

10 **D**epopulata est regio, luxit humus: quoniam devastatum est triticum, confusum est vinum, elanguit oleum.

cata, revocat tamen ad se, & conversis plurima bona promittit.

1 **P**ereat Samaria, quoniam ad amaritudinem concitavit Deum suum: in gladio pereant, parvuli eorum elidantur, & foetæ ejus discendantur.

2 **C**onverte Israel ad Dominum Deum tuum: quoniam corruisti in iniquitate tua.

3 **T**ollite vobiscum verba, & convertimini ad Dominum: & dicite ei: Omnem aufer iniquitatem, accipe bonum: & reddemus vitulos labiorum nostrorum.

4 **A**ssur non salvabit nos, super equum non ascendemus, nec dicemus ultra: Dii nostri opera manuum nostrarum: quia ejus, qui in te est, misereberis pupilli.

5 **S**anabo contritiones eorum, diligam eos spontaneæ: quia aversus est furor meus ab eis.

6 **E**ro quasi ros, Israel germinabit sicut lilium, & erumpet radix ejus ut Libani.

7 **I**bunt rami ejus, & erit quasi oliva gloria ejus, & odor ejus ut Libani.

8 **C**onvertentur sedentes in umbra ejus: vivent tritico, & germinabunt quasi vinea: memoriale ejus sicut vinum Libani.

9 **E**phraim quid mihi ultra idola? ego exaudiam, & dirigam eum ego ut abietem virentem: ex me fructus tuus inventus est.

10 **Q**uis sapiens, & intelliget ista? intelligens, & sciet hæc? quia rectæ viæ Domini, & justii ambulabunt in eis: prævaricatores vero corruent in eis.

PRO.

PROPHEZIA J O E L.

C A P U T P R I M U M.

Joel parabola proposita de eruca, locusta, bruchus, & rubigine, quatuor plagas contra Judam vaticinando, hortatur omnes & potissimum sacerdotes ad planctum, jejunium & orationem, plangens & ipse vastitatem terræ suæ.

1 **V**ERBUM Domini, quod factum est ad Joel filium Phatuel.

2 **A**udite hoc senes, & auribus percipite omnes habitatores terræ: si factum est istud in diebus vestris, aut in diebus patrum vestrorum?

3 **S**uper hoc filiis vestris narrate, & filii vestri filiis suis, & filii eorum generationi alteræ.

4 **R**esiduum erucæ comedit locusta, & residuum locustæ comedit bruchus, & residuum bruchi comedit rubigo.

5 **E**xpergiscimini ebrii, & flete, & ululate omnes, qui bibitis vinum in dulcedine: quoniam perit ab ore vestro.

6 **G**ens enim ascendit super terram meam, fortis & innumerabilis: dentes ejus ut dentes leonis: & molares ejus ut catuli leonis.

7 **P**osuit vineam meam in desertum, & ficum meam decorticavit: nudans spoliavit eam, & projecit: albi facti sunt rami ejus.

8 **P**lange quasi virgo accincta sacco super virum pubertatis suæ.

9 **P**erit sacrificium, & libatio de domo Domini: luxerunt sacerdotes ministri Domini.

10 **D**epopulata est regio, luxit humus: quoniam devastatum est triticum, confusum est vinum, elanguit oleum.

II Con-

11 Confusi sunt agricolæ, ululaverunt viniferae super frumento, & hordeo, quia perit messis agri.

12 Vineæ confusa est, & ficus esanguit: malogranatum, & palma, & malum, & omnia ligna agri aruerunt: quia confusum est gaudium a filiis hominum.

13 Accingite vos, & plangite sacerdotes, ululate ministri altaris: ingredimini, cubate in sacco ministri Dei mei: quoniam interit de domo Dei vestri sacrificium, & libatio.

14 Sanctificate jejunium, vocate cœtum, congregate senes, omnes habitatores terræ in domum Dei vestri: & clamate ad Dominum.

15 Aaa, diei. Quia prope est dies Domini, & quasi visitatio a potente veniet.

16 Numquid non coram oculis vestris alimenta perierunt de domo Dei nostri, læticia, & exultatio?

17 Computruerunt iumenta in stercore suo, demolita sunt horrea, dissipata sunt apotheca: quoniam confusum est triticum.

18 Quid ingemuit animal, mugierunt greges armenti? Quia non est pascua eis: sed & greges pecorum disperierunt.

19 Ad te Domine clamabo: quia ignis comedit speciosa deserti, & flamma succendit omnia ligna regionis.

20 Sed & bestia agri, quasi area sitiens imbrem, suspexerunt ad te: quoniam exsiccati sunt fontes aquarum, & ignis devoravit speciosa deserti.

CAPUT II.

Propheta Judæis crudelitatem hostium suorum denuntiat, & quam terribilis erit ipsis dies illa: quapropter ad pœnitentiam eos hortatur: & conversis magnam pollicetur Dominus prosperitatem, sequæ daturum spiritum suum super omnem carnem, & magna prodigia ante diem Domini magnam & terribilem: eritque saluus omnis qui invocaverit nomen Domini.

1 Canite tuba in Sion, ululate in monte sancto meo, coardebuntur omnes habitatores terræ: quia venit dies Domini, quia prope est.

2 Dies tenebrarum, & caliginis, dies nubis, & turbinis: quasi mane expansum super montes populus multus & fortis: similis ei non fuit a principio, & post eum non erit usque in annos generationis & generationis.

3 Ante faciem ejus ignis vorans, & post eum exurens flamma: quasi hortus voluptatis terra coram eo, & post eum solitudo deserti, neque est, qui effugiat eum.

4 Quasi aspectus equorum, aspectus eorum: & quasi equites sic current.

5 Sicut sonitus quadrigarum super capita montium exillent, sicut sonitus flammæ ignis devorantis stipulam, velut populus fortis preparatus ad prælium.

6 A facie ejus cruciabuntur populi: omnes vultus redigentur in ollam.

7 Sicut fortes current: quasi viri bellatores ascendent murum: viri in viris suis gradientur, & non declinabunt a semet ipsis suis.

8 Unusquisque fratrem suum non coardebunt, singuli in calle suo ambulabunt: sed & per fenestras cadent, & non demolientur.

9 Urbem ingredientur, in muro current: domos conscendent, per fenestras intrabunt quasi fur.

10 A facie ejus contremuit terra, moti sunt cœli: * sol & luna obtenebrati sunt, & stellæ retraxerunt splendorem suum.

11 Et Dominus dedit vocem suam ante faciem exercitus sui: quia multa sunt nimis castra ejus, quia fortis & facientia verbum ejus: * magnus enim dies Domini, & terribilis valde: & quis sustinebit eum?

12 Nunc ergo dicit Dominus: Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejunio, & in fletu, & in planctu.

13 Et scindite corda vestra, & non vestimenta vestra, & convertimini ad Dominum Deum vestrum:

* Isaie.
13. 10.
Ezech. 30.
7. infra
9. 31. &
3. 15.
Matth. 24.
29. Marc.
13. 24.
Luc. 21.
25.
* Jerem.
30. 7.
Anno. 5.
11. Soph.
1. 15.

* *Psal.* 25. 5. *Jon.* 4. 2. vestrum: * quia benignus & misericors est, patiens & multæ misericordiæ, & præstabilis super malitia.

* *Jon.* 3. 9. 14 * Quis scit si convertatur, & ignoscat, & relinquat post se benedictionem, sacrificium, & libamen Domino Deo vestro?

* *Supra.* 1. 14. 15 Canite tuba in Sion, * sanctificate jejunium, vocate cœtum,

16 Congregate populum, sanctificate ecclesiam, coadunate senes, congregate parvulos, & sugentes ubera: egrediatur sponsus de cubili suo, & sponsa de thalamo suo.

17 Inter vestibulum & altare plorabunt sacerdotes ministri Domini, & dicent: Parce Domine, parce populo tuo: & ne des hæreditatem tuam in opprobrium, ut dominantur eis nationes, quare dicunt in populis: Ubi est Deus eorum?

18 Zelatus est Dominus terram suam, & pepercit populo suo:

19 Et respondit Dominus, & dixit populo suo: Ecce mittam vobis frumentum, & vinum, & oleum, & replebimini eis: & non dabo vos ultra opprobrium in Gentibus.

20 Et eum, qui ab Aquilone est, procul faciam a vobis: & expellam eum in terram inviam, & desertam: faciem ejus contra mare Orientale, & extremum ejus ad mare novissimum: & ascendet fœtor ejus, & ascendet putredo ejus, quia superbe egit.

21 Noli timere terra, exulta & lætare: quoniam magnificavit Dominus, ut faceret.

22 Nolite timere animalia regionis: quia germinaverunt speciosa deserti, quia lignum attulit fructum suum, ficus, & vinea dederunt virtutem suam.

23 Et filii Sion exultate, & lætamini in Domino Deo vestro: quia dedit vobis doctorem justitiæ, & descendere faciet ad vos imbrem matutinum & serotinum, sicut in principio.

24 Et implebuntur aræ frumento, & redundabunt torcularia vino, & oleo.

25 Et reddam vobis annos, quos comedit locusta, bruchus, & rubigo, & eruca: fortitudo mea magna, quam mihi in vos.

26 Et

26 Et comedetis vescentes & saturabimini: & laudabitis nomen Domini Dei vestri, qui fecit mirabilia vobiscum: & non confundetur populus meus in sempiternum.

27 Et scietis, quia in medio Israel ego sum: & ego Dominus Deus vester, & non est amplius: & non confundetur populus meus in æternum.

28 Et erit post hæc: * Effundam spiritum meum super omnem carnem: & prophetabunt filii vestri, & filia vestra: senes vestri somnia somniant, & juvenes vestri visiones videbunt.

29 Sed & super servos meos, & ancillas in diebus illis effundam spiritum meum.

30 Et dabo prodigia in caelo, & in terra, sanguinem, & ignem, & vaporem fumi.

31 * Sol convertetur in tenebras, & luna in sanguinem: antequam veniat dies Domini magnus & horribilis.

32 Et erit: * Omnis qui invocaverit nomen Domini, salvus erit: quia in monte Sion, & in Jerusalem erit salvatio, sicut dixit Dominus, & in residuis, quos Dominus vocaverit.

CAPUT III.

Minatur Dominus afflictionem magnam Gentibus, quæ populum suum afflixerunt: sequæ omnes in valle Josaphat judicaturæ: fons de domo Domini egrediatur, & Judæa in æternum inhabitabitur, sanguine ipsius emundato.

1 Quia ecce in diebus illis, & in tempore illo cum convertero captivitatem Judæ & Jerusalem:

2 Congregabo omnes Gentes, & deducam eas in vallem Josaphat: & disceptabo cum eis ibi super populo meo, & hæreditate mea Israel, quos disperferunt in nationibus, & terram meam dividerunt.

3 Et super populum meum miserunt sortem, & posuerunt puerum in prostibulo, & puellam venderunt pro vino, ut biberent.

4 Verum quid mihi & vobis Tyrus & Sidon, & omnis terminus Palæsthorum? numquid ulsionem vos reddetis mihi? & si ulsiscimini vos con-

contra me, cito velociter reddam vicissitudinem vobis super caput vestrum.

5 Argenti enim meum, & aurum tulistis: & desiderabilia mea, & pulcherrima intulistis in delubra vestra.

6 Et filios Juda, & filios Jerusalem vendidistis filiis Græcorum, ut longe faceretur eos de finibus suis.

7 Ecce ego suscitabo eos de loco, in quo vendidistis eos: & convertam retributionem vestram, in caput vestrum.

8 Et vendam filios vestros, & filias vestras in manibus filiorum Juda, & vendabunt eos Sabæis genti longinquæ, quia Dominus locutus est.

9 Clamate hoc in Gentibus, sanctificate bellum, suscite robustos: accedant, ascendant omnes viri bellatores.

10 Concidite aratra vestra in gladios, & ligones vestros in lanceas. Infirmus dicat: Quia fortis ego sum.

11 Erumpite, & venite, omnes gentes de circuitu, & congregamini: ibi occumbere faciet Dominus robustos tuos.

12 Confurgant, & ascendant Gentes in vallem Josaphat: quia ibi sedeo, ut judicem omnes gentes in circuitu.

13 Mittite falces, quoniam maturavit messis, venite, & descendite, quia plenum est torcular, exuberant torcularia: quia multiplicata est malitia eorum.

14 Populi, populi in Valle Concisionis: quia juxta est dies Domini in Valle Concisionis.

15 Sol & luna obtenebrati sunt, & stellæ retraxerunt splendorem suum.

16 Et Dominus de Sion rugiet, & de Jerusalem dabit vocem suam, & movebuntur cæli, & terra: & Dominus spes populi sui, & fortitudo filiorum Israel.

17 Et scietis, quia ego Dominus Deus vester habitans in Sion monte sancto meo: & erit Jerusalem sancta, & alieni non transibunt per eam amplius,

18 * Et

18 * Et erit in die illa: stillabunt montes dulcedinem, & colles fluent lacte: & per omnes rivus vos Juda ibunt aquæ: & fons de domo Domini egredietur, & irrigabit Torrentem spinarum.

19 Ægyptus in desolationem erit, & Idumæa in desertum perditionis: pro eo quod inique egerrint in filios Juda, & effuderint sanguinem innocentem in terra sua.

20 Et Judæa in æternum habitabitur, & Jerusalem in generationem & generationem.

21 Et mundabo sanguinem eorum, quem non mundaveram: & Dominus commorabitur in Sion.

PROPHETIA. AMOS.

CAPUT PRIMUM.

Tempus prophetiæ Amos: ultio Domini in Damascum, Philistæos, Tyrum, Idumæam, & filios Ammon, quos super quatuor sceleribus non convertet.

1 Verba Amos, qui fuit in pastoribus de Thécue: quæ vidit super Israel in diebus Ozia regis Juda, & in diebus Jeroboam filii Joas regis Israel, * ante duos annos terræ motus.

2 Et dixit: * Dominus de Sion rugiet, & de Jerusalem dabit vocem suam: & luxerunt speciosa pastorum, & exsiccatu est vertex Carmeli.

3 Hæc dicit Dominus: Super tribus sceleribus Damasci, & super quatuor non convertam eum: eo quod tritruverint in plastris ferreis Galaad.

4 Et mittam ignem in domum Azael, & devorabit domos Benadad.

5 Et conteram vestem Damasci: & disperdam habitorem de campo idoli, & tenentem spectrum de domo voluptatis: & transferetur populus Syriæ Cyrenen, dicit Dominus.

6 Hæc dicit Dominus: Super tribus sceleribus

Tom. IV.

R f

Gazæ

* Apoc.
14. 13.

* Supra.
2. 10. 31.
* Jer. 25.
37.
Amos. 1.
2.

* Zach.
14. 5.
* Jer. 2.
30.
Joel. 3.
10.

Gazæ, & super quatuor non convertam eum: eo quod transfulerint captivitatem perfectam, ut concluderent eam in Idomæa.

7 Et mittam ignem in murum Gazæ, & devorabit ædes ejus.

8 Et disperdam habitaculum de Azoto, & tenentem sceptrum de Ascalone: & convertam manum meam super Accaron, & peribunt reliqui Philistinorum, dicit Dominus Deus.

9 Hæc dicit Dominus: Super tribus sceleribus Tyri, & super quatuor non convertam eum: eo quod concluderint captivitatem perfectam in Idomæa, & non sint recordati fœderis fratrum.

10 Et mittam ignem in murum Tyri, & devorabit ædes ejus.

11 Hæc dicit dominus: Super tribus sceleribus Edom, & super quatuor non convertam eum: eo quod persecutus sit in gladio fratrem suum, & violaverit misericordiam ejus, & tenuerit ultra furorem suum, & indignationem suam servaverit usque in finem.

12 Mittam ignem in Theman: & devorabit ædes Bosræ.

13 Hæc dicit Dominus: Super tribus sceleribus filiorum Ammon, & super quatuor non convertam eum: eo quod dissecuerit prægnantes Galaad ad dilatandum terminum suum.

14 Et succendam ignem in muro Rabba: & devorabit ædes ejus in ululatu in die belli, & in turbine in die commotionis.

15 Et ibit Melchom in captivitatem, ipse, & principes ejus simul, dicit Dominus.

C A P U T II.

Ultio Domini in Moab, Judam & Israellem, hisque minatur interitum, quem effugere non poterunt, quia acceptis beneficiis semper fuerunt ingrati, Deique legem abjecerunt.

1 **H**æc dicit Dominus: Super tribus sceleribus Moab, & super quatuor non convertam eum: eo quo incenderit ossa regis Idumææ usque ad cinerem.

2 Et mittam ignem in Moab, & devorabit ædes Carioth,

Carioth: & morietur in fonitu Moab, in clangore tubæ:

3 Et disperdam judicem de medio ejus, & omnes principes ejus interficiam cum eo, dicit Dominus.

4 Hæc dicit Dominus: Super tribus sceleribus Juda, & super quatuor non convertam eum: eo quod abjecerit legem Domini, & mandata ejus non custodierit: deceperunt enim eos idola sua, post quæ abierant patres eorum.

5 Et mittam ignem in Juda, & devorabit ædes Jerusalem.

6 Hæc dicit Dominus: Super tribus sceleribus Israel, & super quatuor non convertam eum: pro eo quod vendiderit pro argento justum, & pauperem pro calcamentis:

7 Qui conterunt super pulverem terræ capita pauperum, & viam humilium declinant: & filius ac pater ejus ierunt ad puellam, ut violarent nomen sanctum meum.

8 Et super vestimentis pignoris accubuerunt juxta omne altare: & vinum damnatorum bibebant in domo Dei sui.

9 * Ego autem exterminavi Amorrhæum a facie eorum: cujus altitudo, cedrorum altitudo ejus, & fortis ipse quasi quercus, & contrivi fructum ejus desuper, & radices ejus subter.

10 * Ego sum, qui ascendere vos feci de Terra Egypti, & duxi vos in deserto quadraginta annis, ut possideretis Terram Amorrhæi.

11 Et suscitavi de filiis vestris in prophetas, & de juvenibus vestris Nazareos: nunquid non ita est, filii Israel, dicit Dominus?

12 Et propinabitis Nazaræis vinum: & prophetis mandabitis, dicentes: Ne prophetetis.

13 Ecce ego stridabo subter vos, sicut stridet plaustrum onustum sæno.

14 Et peribit fuga a veloce, & fortis non obtinebit virtutem suam, & robustus non salvabit animam suam:

15 Et tenens arcum non stabit, & velox pedibus suis non salvabitur, & ascensor equi non salvabit animam suam:

16 Et robustus corde inter fortes nudus fugiet in illa die, dicit Dominus.

CAPUT III.

Domum Israel populum olim unice electum arguit variis se lerum: ex quibus paucos dicit servandos in superventura afflictione, quam ipsis comminatur.

1 **A**udite verbum, quod locutus est Dominus super vos, filii Israel: super omnem cognationem, quam eduxit de terra Ægypti, dicens:

2 Pantomodo vos cognovi ex omnibus cognationibus terræ: idcirco visitabo super vos omnes iniquitates vestras.

3 Numquid ambulabunt duo pariter, nisi venerit eis?

4 Numquid rugiet leo in saltu, nisi habuerit prædam? numquid dabit catulus leonis vocem de cubili suo, nisi aliquid apprehenderit?

5 Numquid cadet avis in laqueum terræ absque aucupe, & numquid auferetur laqueus de terra, antequam quid ceperit?

6 Si clanget tuba in civitate, & populus non expavescet? si erit malum in civitate, quod Dominus non fecerit?

7 Quia non facit Dominus Deus verbum, nisi si revelaverit secretum suum ad servos suos prophetas.

8 Leo rugiet, quis non timebit? Dominus Deus locutus est, quis non prophetabit?

9 Audite facite in aedibus Azoti, & in aedibus Terræ Ægypti: & dicite: Congregamini super montes Samariæ, & videte insanias multas in medio ejus, & calumniam patientes in penetralibus ejus.

10 Et nescierunt facere rectum, dicit Dominus, thesaurizantes iniquitatem, & rapinas in aedibus suis.

11 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Tribulabitur, & circuetur terra: & detrahetur ex te fortitudo tua, & diripientur ædes tue.

12 Hæc dicit Dominus: Quomodo si eruat pastor

storde ore leonis duo crura, aut extremum auriculæ: sic eruentur filii Israel, qui habitant in Samaria in plaga lectuli, & in Damasco grabato.

13 Audite & contestamini in domo Jacob, dicit Dominus Deus exercituum:

14 Quia in die cum visitare cepero prævaricationes Israel, super eum visitabo, & super altare Bethel: & amputabuntur cornua altaris, & cadent in terram.

15 Et percutiam domum hiemalem cum domo æstiva: & peribunt domus eburnæ, & dissipabuntur ædes multæ, dicit Dominus.

CAPUT IV.

Invehitur sub typo vacarum pinguium in iniquos primates Samariæ, ipsorum subsannans idololatriciam: & quia filii Israel variis flagellis a peccatis suis revocari non potuerunt, minatur eis Dominus similia his quæ prius pesti fuerant: hortando, ut ad Deum omnipotentem convertantur.

1 **A**udite verbum hoc vacæ pingues, quæ estis in monte Samaria: quæ calumniam facitis egenis, & confringitis pauperes: quæ dicitis dominis vestris: Afferte, & bibemus.

2 Juravit Dominus Deus in sancto suo: quia ecce dies venient super vos, & levabunt vos in comis, & reliquias vestras in ollis ferventibus.

3 Et per aperturas exhibitis altera contra alteram, & projiciemini in Armon, dicit Dominus.

4 Venite ad Bethel, & impie agite: ad Galgalam, & multiplicare prævaricationem: & afferte mane victimas vestras, tribus diebus decimas vestras.

5 Et sacrificare de fermentato laudem: & vocare voluntarias oblationes, & annuntiate: sic enim voluistis filii Israel, dicit Dominus Deus.

6 Unde & ego dedi vobis stuporem dentium in cunctis urbibus vestris, & indigentiam panum in omnibus locis vestris: & non estis reversi ad me, dicit Dominus.

7 Ego quoque prohibui a vobis imbrem, cum adhuc tres menses superessent usque ad messem: & plui super unam civitatem, & super alteram

civitatem non plui: pars una computa est: & pars, super quam non plui, aruit.

8 Et venerunt duae & tres civitates ad unam civitatem ut biberent aquam, & non sunt fatiatæ: & non redistis ad me, dicit Dominus.

* Agg. 2.
15. 9 Percussi vos in vento urente, & in aurigine, multitudinem horrorem vestrorum, & vinearum vestrarum: oliveta vestra & ficca vestra comedit eruca: & non redistis ad me, dicit Dominus.

10 Misi in vos mortem in via Aegypti, percussi in gladio juvenes vestros usque ad captivitatem equorum vestrorum: & ascendere feci pueredinem castrorum vestrorum in nates vestras: & non redistis ad me, dicit Dominus.

* Gen. 19. 24. 11 Subverti vos, * sicut subvertit Deus Sodomam, & Gomortham, & facti estis quasi torris raptus ab incendio: & non redistis ad me, dicit Dominus.

12 Quapropter hæc faciam tibi, Israel: postquam autem hæc fecero tibi, preparare in occursum Dei tui Israel.

13 Quia ecce formans montes, & creans ventum, & annuntians homini eloquium suum, faciens matutinam nebulam, & gradieus super excelsa terræ: Dominus Deus exercituum nomen eius:

CAPUT V.

Luget casum Israelis Propheta revocans eos ad querendum Dominum, ut ita possint evadere afflictiones suis peccatis debitas, propter quas ibi ipse plangens erit: odit Dominus festivitates ac sacrificia eorum, quibus propter idololatriam minuitur captivitas.

1 **A**udite verbum istud, quod ego levo super vos plandum. Domus Israel cecidit, & non adjiciet, ut resurgat.

2 Virgo Israel projecta est in terram suam, non est, qui suscitet eam.

3 Quia hæc dicit Dominus Deus: Urbs, de qua egrediebantur mille, relinquuntur in ea centum: & de qua egrediebantur centum, relinquuntur in ea decem in domo Israel.

4 Quia

4 Quia hæc dicit Dominus domui Israel: Quærite me, & vivetis.

5 Et nolite querere Bethel, & in Galgalam nolite intrare, & in Bersabee non transibitis: quia Galgala captiva ducetur, & Bethel erit inutilis.

6 Quærite Dominum, & vivite: ne forte comburatur ut ignis domus Joseph, & devorabit, & non erit, qui extinguat Bethel.

7 Qui convertitis in absinthium judicium, & justitiam in terra relinquitis.

8 Facientem Arcurum, & Orionem, & convertentem in maue tenebras, & diem in noctem mutantem: * qui vocat aquas maris, & effundit eas super faciem terræ: Dominus nomen est ejus. * Isai. 9. 6.

9 Qui subridet vastitatem super robustum, & depopulationem super potentem avertit.

10 Odio habuerunt corripentem in porta: & loquentem perfecte abominati sunt.

11 Idcirco, pro eo quod diripiebatis pauperem, & prædam electam tollebatis ab eo: * domos quadro lapide edificabitis, & non habitabitis in eis: vineas plantabitis amantissimas, & non bibetis vinum earum. * Soph. 1. 13.

12 Quia cognovi multa scelera vestra, & fortia peccata vestra: hostes iusti accipientes munus, & pauperes deprimentes in porta.

13 Ideo prudens in tempore illo tacebit, quia te pus malum est.

4 Quærite bonum, & non malum, ut vivatis, & erit Dominus Deus exercituum vobiscum, sicut dixistis:

15 * Odite malum, & diligite bonum, & consistite in porta judicium: si forte misereatur Dominus Deus exercituum reliquiis Joseph. * Psal. 65. 10. Rom. 12. 9.

16 Propterea hæc dicit Dominus Deus exercituum dominator: In omnibus plateis plangens: & in cunctis, quæ fori sunt, dicetur vœvæ: & vocabant agricolam ad luctum, & ad plandum eos, qui sciunt plangere.

F f 4

17 Et

17 Et in omnibus vineis erit planctus: quia pertransibo in medio tui, dicit Dominus.

18 * Væ desiderantibus diem Domini: ad quid eam vobis? dies Domini ista, tenebræ, & non lux.

19 Quomodo si fugiat vir a facie leonis, & occurrat ei ursus: & ingrediatur domum, & innitatur manu sua super parietem, & mordeat eum coluber.

20 Numquid non tenebræ dies Domini, & non lux: & caligo, & non splendor in ea?

21 * Odi, & projecit festivitates vestras: & non capiam odorem cœtuum vestrorum.

22 Quod si obruleritis mihi holocaustomata, & munera vestra, non suscipiam: & vota pinguium vestrorum non respiciam.

23 Aufer a me tumultum carminum tuorum: & cantica lyræ tuæ non audiam.

24 Et revelabitur quasi aqua iudicium, & iustitia quasi torrens fortis.

25 * Numquid hostias & sacrificium obtulisti mihi in deserto quadraginta annis, domus Israel?

26 Et portasti tabernaculum Moloch vestro, & imaginem idolorum vestrorum, fides Dei vestri, quæ fecisti vobis.

27 Et migrare vos faciam trans Damascum, dicit Dominus, Deus exercituum nomen ejus.

CAPUT VI.

Comminatur Dominus superbis, & in deliciis agentibus exitium ac transmirationem, una cum reliquo populo Israel: cuius detestatur superbiam.

1 VÆ qui opulenti estis in Sion, & confiditis in monte Samariæ: optimates capita populorum, ingredientes pompatice domum Israel.

2 Transte in Chalane, & videte, & ite inde in Emath magnam: & descendite in Geth Palastrorum, & ad optima quæque regna horum: si latior terminus eorum termino vestro est.

3 Qui separati estis in diem malum: & appropinquatis folio iniquitatis.

4 Qui dormitis in lectis eburneis, & lascivitis in

in stratis vestris: qui comedistis agnum de grege, & vitulos de medio armenti.

5 Qui canitis ad vocem psalterii: sicut David putaverunt se habere vasa cantici.

6 Bibentes vinum in phialis, & optimo unguento delibuti: & nihil patiebantur super contritione Joseph.

7 Quapropter nunc migrabunt in capite trans migrantium: & auferetur factio lascivientium.

8 * Juravit Dominus Deus in anima sua, dicit Dominus Deus exercituum: Detestor ego superbiam Jacob, & domos ejus odi, & tradam civitatem cum habitatoribus suis.

9 Quod si reliqui fuerint decem viri in domo una, & ipsi morientur.

10 Et tollet eum propinquus suus, & comburet eum, ut efferat ossa de domo: & dicet ei, qui in penetrabilibus domus est: Numquid adhuc est peses te?

11 Et respondebit: Finis est. Et dicet ei: Tace, & non recorderis nominis Domini.

12 Quia ecce Dominus mandabit, & percutiet domum majorem ruinis, & domum minorem scissuris.

13 Numquid currere queunt in petris equi, aut arari potest in bubalis, quoniam convertistis in amaritudinem iudicium, & fructum iustitiæ in absinthium?

14 Qui letamini in nihilo: qui dicitis: Numquid non in fortitudine nostra assumpsimus nobis cornua?

15 Ecce enim suscitabo super vos domus Israel, dicit Dominus Deus exercituum, gentem: & conteret vos ab introitu Emath usque ad Torrentem deserti.

CAPUT VII.

Deprecatur Propheta poenas quas videt imminere; & Dominus comminatur captivitatem, quam Amos sub parabola trulle commentarii varicinat, adversante licet Amasia sacerdote Bethel: qui coram rege Israel accusat Amos, suadens ipsi Amos, ut eat prophetatum in terram Juda: sed ostendit

se factum a Domino prophetam, ut super Israel propheteret, qui & Amasia & Israel vaticinatur afflictiones.

1 **H**æc ostendit mihi Dominus Deus: & ecce fietor locustæ in principio germinantium ferotini imbris, & ecce ferotinus post tonfionem regis.

2 Et factum est: cum consummasset comedere herbam terræ, dixi: Domine Deus propitius esto, obsecro: quis suscitabit Jacob, quia parvulus est?

3 Misertus est Dominus super hoc: Non erit, dixit Dominus.

4 Hæc ostendit mihi Dominus Deus: & ecce vocabat iudicium ad ignem Dominus Deus: & devoravit abyssum multam, & comedit simul partem.

5 Et dixi: Domine Deus quiesce, obsecro: quis suscitabit Jacob, quia parvulus est?

6 Misertus est Dominus super hoc: Sed & istud non erit, dicit Dominus Deus.

7 Hæc ostendit mihi Dominus: & ecce Dominus stans super muram litum, & in manu eius trulla cæmentarii.

8 Et dixit Dominus ad me: Quid tu vides Amos? Et dixi: Trullam cæmentarii. Et dixit Dominus: Ecce ego ponam trullam in medio populi mei Israel: non adjiciam ultra superinducere eum.

9 Et demolientur excelsa idoli, & sanctificationes Israel desolabuntur: & coniurgam super domum Jeroboam in gladio.

10 Et misit Amasias sacerdos Bethel ad Jeroboam regem Israel, dicens: Rebellavit contra te Amos in medio domus Israel: non poterit terra sustinere universos sermones eius.

11 Hæc enim dicit Amos: In gladio morietur Jeroboam, & Israel captivus migrabit de terra sua:

12 Et dixit Amasias ad Amos: Quid vides, gradere, fuge in terram Juda: & comede ibi panem, & prophetabis ibi.

13 Et in Bethel non adjicies ultra ut prophetes: quia sanctificatio regis est, & domus regni est.

14 Re-

14 Responditque Amos, & dixit ad Amasiam: Non sum propheta, & non sum filius prophetæ: sed armentarius ego sum vellicans lycamoros.

15 Et tulit me Dominus, cum sequerer gregem: & dixit Dominus ad me: Vade, propheta ad populum meum Israel.

16 Et nunc audi verbum Domini: Tu dicis: Non prophetabis super Israel, & non stillabis super domum idoli.

17 Propter hoc hæc dicit Dominus: Uxor tua in civitate fornicabitur: & filii tui, & filia tuae in gladio cadent, & humus tua funiculo metietur: & tu in terra polluta morieris, & Israel captivus migrabit de terra sua.

CAPUT VIII.

Amos sub parabola uncini pomorum prophetat suam imminere regni Israel, propter pauperum oppressiones: acerbitatem vero imminenti calamitatis explicat: ac festivitates eorum dicit in luctum convertendas, famemque verbi Dei futuram denuntiat.

1 **H**æc ostendit mihi Dominus Deus: & ecce uncinus pomorum.

2 Et dixit: Quid tu vides Amos? Et dixi: Uncinum pomorum. Et dixit Dominus ad me: Venit finis super populum meum Israel: non adjiciam ultra ut pertranscam eum.

3 Et scidebunt cardines templi in die illa, dicit Dominus Deus, multi morientur: in omni loco projicietur silentium.

4 Audite hoc, qui conteritis pauperem, & desicere facitis egenos terræ.

5 Licentes: Quando transibit mensis, & vendabimus merces: & sabbatum, & aperiemus frumentum: ut imminuamus mensuram, & augeamus siclam, & supponamus stateras dolosas.

6 Ut possideamus in argento egenos & pauperes pro calceamentis, & quilquias frumenti vendamus?

7 Juravit Dominus in superbiam Jacob: Si oblitus fuero usque ad finem omnia opera eorum.

8 Numquid super isto non commovebitur ter-

ra,

ra, & iugebit omnis habitator ejus: & ascendet quasi fluvius universus, & ejicietur, & defluet quasi rivus Aegypti?

9 Et erit in die illa, dicit Dominus Deus: occidet sol in meridie, & tenebescere faciam terram in die luminis.

* Tob. 2. 6.
1. Machab.
v. 41.

10 * Et convertam festivitates vestras in luctum, & omnia cantica vestra in plandum: & inducam super omne dorsum vestrum sacco, & super omne caput calvitium: & ponam eam quasi luctum unigeniti, & novissima ejus quasi diem amarum.

11 Ecce dies veniant, dicit Dominus: & mittam famem in terram: non famem panis neque sitim aquæ, sed audiendi verbum Domini.

12 Et commovebuntur a mari usque ad mare, & ab Aquilone usque ad Orientem: circuibunt quærentes verbum Domini, & non invenient.

13 In die illa deficient virgines pulchræ, & adulescentes in siti.

14 Qui jurant in delicto Samariæ, & dicunt: Vivit Deus tuus Dan: & vivit via Bersabee, & cadent, & non resurgent ultra.

C A P U T I X .

Vastaturum se dicit Dominus impios, sicut milii pateat effugium; postea tamen suscitabit tabernaculum David, & captivitatem filiorum Israel convertet, cum magna ipsorum felicitate.

1 Vidit Dominus stantem super altare, & dixit:

Percute cardinem, & commoveantur superliminaria: avaritia enim in capite omnium, & novissimum eorum in gladio interficiam: non erit fuga eis. Fugient, & non salvabitur ex eis qui fugerit.

* Isai.
138. 8.

2 Si descenderint usque ad infernum, inde manus mea educet eos: & si ascenderint usque in cælum, inde detraham eos.

3 Et si absconditi fuerint in vertice Carmeli, inde scrutans auferam eos: & si celaverint se ab oculis meis in profundo maris, ibi mandabo serpenti, & mordebit eos.

4 Et

4 Et si abierint in captivitatem coram inimicis suis, ibi mandabo gladio, & occidet eos: & ponam oculos meos super eos in malum, & non in bonum.

* Jerem.
44. 12.

5 Et Dominus Deus exercituum, qui tangit terram, & tabesceat: & iugebit omnes habitantes in ea: & ascendet sicut rivus omnis, & defluet sicut fluvius Aegypti.

6 Qui ædificat in cælo ascensionem suam, & fasciculum suum super terram fundavit: qui vocat aquas maris, & effundit eas super faciem terræ, Dominus nomen ejus.

7 Numquid non ut filii Æthiopum vos estis mihi, filii Israel, ait Dominus? numquid non Israel ascendere feci de Terra Aegypti: & Palestinos de Cappadocia, & Syros de Cyrene?

* Sap.
2. 23.
Jerem.
47. 4.

8 Ecce oculi Domini Dei super regnum peccans, & conteram illud a facie terræ: verbum meum conterens non conteram domum Jacob, dicit Dominus.

9 Ecce enim mandabo ego, & concutiam in omnibus gentibus domum Israel, sicut concutitur triticum in cribro: & non cadet lapillus super terram.

10 In gladio morientur omnes peccatores populi mei: qui dicunt: Non appropinquabit & non veniet super nos malum.

11 In die illa suscitabo tabernaculum David, quod cecidit: & reedificabo aperturas murorum ejus, & ea, quæ corruerant instaurabo: & reedificabo illud sicut in diebus antiquis.

12 Ut possideant reliquias Idumææ, & omnes nationes, eo quod invocatum sit nomen meum super eos, dicit Dominus faciens hæc.

13 Ecce dies veniant, dicit Dominus: & comprehendet arator messorem, & calcator vineæ mittentem semen: & stillabunt montes dulcedinem, & omnes colles editi erunt.

14 Et convertam captivitatem populi mei Israel: & ædificabunt civitates desertas, & inhabitabunt: & plantabunt vineas, & bibent vinum earum: & facient hortos, & comedent fructus eorum.

15 Et

15 Et plantabo eos super humum suam: & non evellam eos ultra de terra sua, quam dedi eis, dicit Dominus Deus tuus.

PROPHETIA ABDIÆ.

CAPUT UNICUM.

Vaticinatur exitium adversus Idumæos, qui affligebant ac subsannabant filios Israel: qui tamen reduci, dominium accipient in eos, qui ipsos afflixerunt.

• Jerem.
49. 14.

VISIO Abdie. Hæc dicit Dominus Deus ad Edom: * Auditum audivimus a Domino, & legatum ad gentes misi: Surgite, & confurgamus adversus eum in prælum.

1 Ecce parvulum dedi te in Gentibus: contemptibilis tu es valde.

2 Superbia cordis tui extulit te, habitantem in scissuris petrarum, exaltantem solium tuum: qui dicis in corde tuo: Quis detrahet me in terram?

3 Si exaltatus fueris ut aquila, & si inter sidera posueris nidum tuum: inde detraham te, dicit Dominus.

4 Si fures introissent ad te, si latrones per noctem, quomodo conticuisse? nonne furati essent sufficientia sibi? si vindemiatores introissent ad te, numquid saltem racemum reliquissent tibi?

5 Quomodo scrutati sunt Esau, investigaverunt abscondita ejus?

6 Usque ad terminum emiserunt te: omnes viri fœderis tui illuserunt tibi: invaluerunt adversum te viri pacis tuæ: qui comedunt tecum, ponent insidias subter te: non est prudentia in eo.

7 * Numquid non in die illa, dicit Dominus,

• Isaie
29. 14.
1. Cor.
x. 91.

per-

perdam sapientes de Idumæa, & prudentiam de monte Esau?

8 Et timebunt sortes tui a Meridie, ut inteseat vir de monte Esau.

9 * Propter interfectionem, & propter iniquitatem in fratrem tuum Jacob, operiet te confusio, vir & peribis in æternam.

• Gen.
27. 42.

10 Tu die cum stares adversum eum, quando capiebant alieni exercitum ejus, & extranei ingrediebantur portas ejus, & super Jerusalem mittebant sortem: tu quoque eras quasi unus ex eis.

11 Et non despicias in die fratris tui, in die peregrinationis ejus: & non lætaberis super filios Juda in die perditionis eorum: & non magnificabis os tuum in die angustie.

12 Neque ingredieris portam populi mei in die ruine eorum: neque despicias & tu in malis ejus in die vastitatis illius: & non emitteris adversus exercitum ejus in die vastitatis illius.

13 Neque stabis in exitibus, ut interficias eos, qui fugerint: & non concludes reliquos ejus in die tribulationis.

14 Quoniam juxta est dies Domini super omnes gentes: sicut fecisti, fiet tibi: retributionem tuam convertet in caput tuum.

15 Quomodo enim bibisset super montem sanctum meum, bibent omnes Gentes jugiter: & bibent, & absorbebunt, & erunt quasi non sint.

16 Et in monte Sion erit salvatio, & erit sanctus: & possidebit domus Jacob eos, qui se possederant.

17 Erit domus Jacob ignis, & domus Joseph flamma, & domus Esau stipula: & succendentur in eis, & devorabunt eos: & non erunt reliquie domus Esau, quia Dominus locutus est.

18 Et hereditabunt hi, qui ad Austrum sunt, montem Esau, & qui in campetribus Philistinum: & possidebunt regionem Ephraim, & regionem Samariæ: & Benjamin possidebit Galaad.

19 Et transmigratio exercitus hujus filiorum Israel, omnia loca Chananæorum usque ad Sareptam: & transmigratio Jerusalem, quæ in Bosphoro est, possidebit civitates Austri.

21 Et

21 Et ascendent salvatores in montem Sion iudicare montem Esau: & erit Domino regnum.

PROPHETIA JONÆ.

CAPUT PRIMUM.

Jonas a Domino missus ut in Ninive predicaret, navigio fugit in Tharsis a facie Domini: quo immittente in navim tempestatem, jacis que fortibus, deprehensus Jonas in mare mittitur, cessatque tempestas.

1 **E**T factum est verbum Domini ad Jonam filium Amathi, dicens:

2 Surge, & vade in Niniven civitatem grandem, & predica in ea: quia ascendit malitia ejus coram me.

3 Et surrexit Jonas, ut fugeret in Tharsis a facie Domini, & descendit in Joppen: & invenit navem euntem in Tharsis: & dedit naulum ejus, & descendit in eam, ut iret cum eis in Tharsis a facie Domini.

4 Dominus autem misit ventum magnum in mare: & facta est tempestas magna in mari, & navis periclitabatur conteri.

5 Et timerunt nautæ, & clamaverunt viri ad deum suum: & miserunt vasa, quæ erant in navi, in mare, ut alleviaretur ab eis: & Jonas descendit ad interiora navis, & dormiebat sopore gravi.

6 Et accessit ad eum gubernator, & dixit ei: Quid tu sopore deprimeris? Surge, invoca Deum tuum, si forte recogitet Deus de nobis, & non pereamus.

7 Et dixit vir ad collegam suum: Venite, & mittamus sortes, & sciamus, quare hoc malum sit nobis.

nobis. Et miserunt sortes: & cecidit fors super Jonam.

8 Et dixerunt ad eum: Indica nobis, cujus causa malum istud sit nobis: quod est opus tuum? quæ terra tua, & quo vadis? vel ex quo populo es tu?

9 Et dixit ad eos: Hebræus ego sum, & Dominum Deum cæli ego timeo, qui fecit mare & aridam.

10 Et timuerunt viri timore magno, & dixerunt ad eum: Quid hoc fecisti? (cognoverunt enim viri quod a facie Domini fugeret, quia indicaverat eis.)

11 Et dixerunt ad eum: Quid faciemus tibi, & cessabit mare a nobis? quia mare ibat, & intumescibat.

12 Et dixit ad eos: Tollite me, & mittite in mare, & cessabit mare a vobis: scio enim ego quoniam propter me tempestas hæc grandis venit super vos.

13 Et remigabant viri, ut reverterentur ad aridam, & non valebant: quia mare ibat, & intumescibat super eos.

14 Et clamaverunt ad Dominum, & dixerunt: Quæsumus Domine, ne pereamus in anima viri istius, & ne des super nos sanguinem innocentem: quia tu Domine, sicut voluisti, fecisti.

15 Et tulerunt Jonam, & miserunt in mare: & stetit mare a fervore suo.

16 Et timuerunt viri timore magno Dominum, & immolaverunt hostias Domino, & voverunt vota.

CAPUT II.

Jonas a ceto quem Dominus præparaverat, absorptus, fuit in eo tribus diebus & tribus noctibus, cumque de ventre ejus orasset Dominum, ipsius jussu in aridam evomitur.

1 **E**T præparavit Dominus piscem grandem, ut deglutiret Jonam: * & erat Jonas in ventre piscis tribus diebus, & tribus noctibus.

2 Et oravit Jonas ad Dominum Deum suum de ventre piscis.

Tom. IV.

Gg

3 Et

* Matth.
12. 40. &
16. 4.
Lucæ 11.
30.
15. Cor.
1. 2.

* Psal.
119. 1.

3 Et dixit:
* Clamavi de tribulatione mea ad Dominum, & exaudivit me: de ventre inferi clamavi, & exaudisti vocem meam.

4 Et projecisti me in profundum in corde maris, & flumen circumdedit me: omnes gurgites tui, & fluctus tui super me transferunt.

5 Et ego dixi: Abiectus sum a conspectu oculorum tuorum: verumtamen rursus videbo templum sanctum tuum.

* Psal.
68. 1.

6 * Circumdederunt me aquæ usque ad animam: abyssus vallavit me, pelagus operuit caput meum.

7 Ad extrema montium descendi: terræ vœtes concluderunt me in æternum: & sublevabis de corruptione vitam meam, Domine Deus meus.

8 Cum angustiaretur in me anima mea, Domini recordatus sum: ut veniat ad te oratio mea ad templum sanctum tuum.

9 Qui custodiunt vanitates frustra, misericordiam suam derelinquunt.

10 Ego autem in voce laudis immolabo tibi: quæcumque vovi, reddam pro salute Domino.

11 Et dixit Dominus pisci: & evomuit Jonam in aridam.

CAPUT III.

Rursum missus Jonas ad Ninivitas prædicat civitatis subversionem: illis autem ad Deum conversis, & magna penitentia signa ostendentibus, parcit Dominus civitati.

1 **E**T factum est verbum Domini ad Jonam secundo, dicens:

2 Surge, & vade in Niniven civitatem magnam: & prædica in ea prædicationem, quam ego loquor ad te.

3 Et surrexit Jonas, & abiit in Niniven juxta verbum Domini: & Ninive erat civitas magna itinere trium dierum.

4 Et cepit Jonas introire in civitatem itinere diei unius: & clamavit, & dixit: Adhuc quadraginta dies, & Ninive subvertetur.

* Matth.
12. 41.
Luc. 11.
32.

5 * Et crediderunt viri Ninivite in Deum, & prædicaverunt jejunium, & vestiti sunt fœccis a majore usque ad minorem.

6 Et

6 Et pervenit verbum ad regem Ninive: & surrexit de folio suo, & abiecit vestimentum suum a se, & indutus est sacco, & sedit in cinere.

7 Et clamavit, & dixit in Ninive ex ore regis & principum ejus, dicens: Homines, & jumenta, & boves, & pecora non gustent quidquam: nec pascantur, & aquam non bibant.

8 Et operiantur fœccis homines, & jumenta & clament ad Dominum in fortitudine, & convertatur vir a via sua mala, & ab iniquitate, quæ est in manibus eorum.

9 * Quis scit si convertatur, & ignoscat Deus: & revertatur a furore iræ suæ, & non peribimus.

* Jer. 18.
11. Joel.
2. 14.

10 Et vidit Deus opera eorum, quia conversi sunt de via sua mala: & misertus est Deus super malitiam, quam locutus fuerat, ut faceret eis, & non fecit.

CAPUT IV.

Afflictus Jonas, quia vaticinium suum adversus Niniven videbat non impleri, mortem optat: verum a Domino corripitur, qui injustam ipsius indignationem convincit, quod putaret se recte dolere de arefacta hedera, & tamen noluerit Dominum parcere Ninive civitati maximæ, in qua erant plus quam 120000. eorum qui non peccaverunt.

1 **E**T afflictus est Jonas afflictione magna, & iratus est:

2 Et oravit ad Dominum, & dixit: Obsecro Domine, numquid non hoc est verbum meum, cum adhuc essem in terra mea? propter hoc præoccupavi ut fugerem in Tharsis. * Scio enim quia tu Deus clemens, & misericors es, patiens, & multæ miserationis, & ignoscens super malitia.

3 Et nunc Domine tolle quæso animam meam a me: quia melior est mihi mors quam vita.

4 Et dixit Dominus: Putasne bene irasceris tu?

5 Et egressus est Jonas de civitate, & sedit contra Orientem civitatis: & fecit sibi umbraculum ibi, & sedebat subter illud in umbra, donec videret, quid accideret civitati.

6 Et præparavit Dominus Deus hedera, &

G g 2

ascen.

ascendit super caput Jonæ, ut esset umbra super caput ejus, & protegeret eum: laboraverat enim: & lætatus est Jonas super hedera, lætitia magna.

7 Et paravit Deus vermem ascensu diluculi in crastinum: & percussit hederam, & exaruit.

8 Et cum ortus fuisset Sol, præcepit Dominus vento calido, & urenti: & percussit Sol super caput Jonæ, & alluabat: & petivit animæ suæ ut moreretur, & dixit: Melius est mihi mori, quam vivere.

9 Et dixit Dominus ad Jonam: Putasne bene irasceris tu super hedera? Et dixit: Bene irascor ego usque ad mortem.

10 Et dixit Dominus: Tu doles super hedera, in qua non laborasti, neque fecisti, ut crederet, quæ sub una nocte nata est, & sub una nocte perit.

11 Et ego non parcam Ninive civitati magnæ, in qua sunt plusquam centum viginti millia hominum, qui nesciunt, quid sit inter dexteram & sinistram suam, & juments multa?

PROPHETIA MICHÆÆ.

CAPUT PRIMUM.

Quotempore Michæas prophetaverit: comminatur Samariæ & Jerusalem exitium & captivitatem propter idololatriam ipsorum: quos plangit Propheta & ad plandum provocat.

VERBUM Domini, quod factum est ad Michæam Morasthiten, in diebus Joathan, Achaz, & Ezechie, regum Juda: quod vidit super Samariam, & Jerusalem.

2 * Audite populi omnes, & attendat terra

* Deut.
22. 1.
Isai. 1. 2.

&

& plenitudo ejus: & sit Dominus Deus, vobis in testem, Dominus de templo sancto suo.

3 * Quia ecce Dominus egredietur de loco suo: * Isai. 26. 21.
& descendet, & calcabit super excelsa terræ.

4 Et confluentur montes subtus eum: & valles scindentur sicut cera a facie ignis, & sicut aquæ, quæ decurrunt in præceps.

5 In scelere Jacob omne istud, & in peccatis domus Israel. Quod scelus Jacob? nonne Samaria? & quæ excelsa Judæ? nonne Jerusalem?

6 Et ponam Samariam quasi acervum lapidum in agro cum plantatur vinea: & detraham in vallem lapides ejus, & fundamenta ejus revelabo.

7 Et omnia sculptilia ejus concidentur, & omnes mercedes ejus comburentur igne, & omnia idola ejus ponam in perditionem: quia de mercedibus meretricis congregata sunt, & usque ad mercedem meretricis revertentur.

8 Super hoc plangam, & ululabo: vadam spoliatus & nudus: faciam planctum velut draconum, & luctum quasi struthionum.

9 Quia desperata est plaga ejus, quia venit usque ad Judam, tetigit portam populi mei usque ad Jerusalem.

10 In Geth nolite annuntiare, lacrymis ne ploretis, in domo Pulveris pulvere vos conspergite.

11 Et tranfite vobis habitatio Pulchra, confusa ignominia: non est egressa que habitat in exitu: plandum Domus vicina accipiet ex vobis, quæ sterit sibi met.

12 Quia infirmata est in bonum, quæ habitat in amaritudinibus: quia descendit malum a Domino in portam Jerusalem.

13 Tumultus quadrigæ stuporis habitanti Lachis: principium peccati est filix Sion, quia in te inventa sunt scelera Israel.

14 Propterea dabit emissarios super hæreditatem Geth: domus mendacii in deceptionem regibus Israel.

15 Adhuc hæredem adducam tibi, quæ habitas in Marefa: usque ad Odollam veniet gloria Israel.

16. Decalvare, & tondere super filios deliciarum tuarum: dilata calvitium tuum sicut aquila: quoniam captivi ducti sunt ex te.

CAPUT II.

Propheta populi sui multiplicem injustitiam, aliisque peccata recensens, prædicit vindictam & captivitate ipsi imminere; & ob id lugens, reliquiarum futuram congregationem denuntiat.

1 **V**æ qui cogitatis inutile, & operamini malum in cubilibus vestris: in luce matutina faciunt illud, quoniam contra Deum est manus eorum.

2 Et concupierunt agros, & violenter tulerunt, & rapuerunt domos: & calumniabantur virum, & domum ejus; virum, & hæreditatem ejus.

3 Idcirco hæc dicit Dominus: Ecce ego cogito super familiam istam malum: unde non auferetis colla vestra, & non ambulabitis superbi, quoniam tempus pessimum est.

4 In die illa fumetur super vos parabola, & cantabitur canticum cum suavitate, dicentium: Depopulatione vastati sumus: pars populi mei commutata est: quomodo recedet a me, cum revertatur, qui regiones nostras dividat?

5 Propter hoc non erit tibi mittens funiculum fortis in cætu Domini.

6 Ne loquamini loquentes: Non stillabit super istos, non comprehendet confusio.

7 Dicit domus Jacob: Numquid abbreviatus est spiritus Domini, aut tales sunt cogitationes ejus? Nonne verba mea bona sunt cum eo, qui recte graditur?

8 Et e contrario populus meus in adversarium confurrexit: desuper tunica pallium sustulit: & eos, qui transibant simpliciter, convertistis in bellum.

9 Mulieres populi mei ejecistis de domo deliciarum suarum: a parvulis earum tulistis laudem meam in perpetuum.

10 Surgite, & ite, quia non habetis hic requiem: propter immunditiam ejus corruptetur putredine pessima.

11 Utinam non essem vir habens spiritum, & mendacium potius loquerer: stillabo tibi in vinum, & in ebrietatem: & erit super quem stillatur populus iste.

12 Congregatione congregabo Jacob totum te: in unum conducam reliquias Israel, pariter ponam illum quasi gregem in ovili, quasi pecus in medio caularum, tumultuabuntur a multitudine hominum.

13 Ascendet enim pandens iter ante eos: dividet, & transibunt portam, & ingredientur per eam: & transibit rex eorum coram eis, & Dominus in capite eorum.

CAPUT III.

Propter peccata principum, judicum, pseudo-prophetarum ac sacerdotum populi Israel, committatur Dominus gravem ultionem, & Jerosolymæ deletionem.

1 **E**T dixi: Audite principes Jacob, & duces domus Israel: Numquid non vestrum est scire judicium,

2 Qui odio habetis bonum, & diligitis malum: qui violenter tollitis pelles eorum desuper eis, & carnem eorum desuper ossibus eorum?

3 Qui comederunt carnem populi mei, & pellem eorum desuper excoxiaverunt: & ossa eorum confregerunt, & conciderunt sicut in lebe-te, & quasi carnem in medio ollæ.

4 Tunc clamabunt ad Dominum, & non exaudiet eos: & abscondet faciem suam ab eis in tempore illo, sicut nequiter egerunt in adinventi-
bus suis.

5 Hæc dicit Dominus super prophetas, qui seducunt populum meum: qui mordent dentibus suis, & prædicant pacem: & si quis non dedit in ore eorum quippiam, sanctificant super eum prælium.

6 Propterea nox vobis pro visione erit, & tenebræ vobis pro divinatione: & occumbet sol super prophetas, & obtenebrabitur super eos dies.

7 Et confundentur qui vident visiones, & con-

fundentur divini : & operient omnes vultus suos, quia non est responsum Dei.

8 Verumtamen ego repletus sum fortitudine spiritus Domini, iudicio, & virtute : ut annuntiem Jacob scelus suum, & Israel peccatum suum.

9 Audite hoc principes domus Jacob, & iudices domus Israel : qui abominabili iudicium, & omnia reſta pervertitis.

10 Qui ædificatis Sion in sanguinibus, & Jerusalem in iniquitate.

11 * Principes ejus in muneribus iudicabant, & sacerdotes ejus in mercede docebant, & prophete ejus in pecunia divinabant : & super Dominum requiescebant, dicentes : Numquid non Dominus in medio nostrum ? non venient super nos mala.

12 Propter hoc, causa vestri, * Sion quasi ager arabitur, & Jerusalem quasi acervus lapidum erit, & mons templi in excelsa sylvarum.

CAPUT IV.

Tempore gratiæ plurimæ nationes accedent ad Ecclesiam, & cultum Dei cum magna securitate : consolatur Sion quod de captivitate sit a Domino redimenda, ut se de suis inimicis ulciscatur.

1 **E**T erit : In novissimo dierum erit mons domus Domini præparatus in vertice montium, & sublimis super colles : & fluent ad eum populi.

2 Et propersabunt gentes multæ, & dicent : Venite, ascendamus ad montem Domini, & ad domum Dei Jacob : & docebit nos de viis suis, & ibimus in semitis ejus : quia de Sion egredietur lex, & verbum Domini de Jerusalem.

3 Et iudicabit inter populos multos, & corripet gentes fortes usque in longinquum : & concident gladios suos in vomeres, & hastas suas in ligones : non sumet gens adversus gentem gladium : & non discent ultra belligerare.

4 Et sedebit vir subtus vitem suam, & subtus ficum suam, & non erit qui deterreat : quia os Domini exercituum locutum est.

5 Quia omnes populi ambulabunt unusquisque

que in nomine Dei sui : nos autem ambulabimus in nomine Domini Dei nostri in æternum, & ultra.

6 In die illa, dicit Dominus, congregabo claudicantem : & eam, quam eieceram, colligam : & quam afflixeram.

7 * Et ponam claudicantem in reliquiis : & eam, quæ laboraverat, in gentem robustam : * & regnabit Dominus super eos in monte Sion, ex hoc nunc & usque in æternum.

8 Et tu turris gregis nebulosa filiæ Sion usque ad te veniet : & veniet potestas prima, regnum filiæ Jerusalem.

9 Nunc quare mœrore contraberis ? numquid rex non est tibi, aut consiliarius tuus perit, quia comprehendit te dolor sicut parturientem ?

10 Dole, & satage filia Sion quali parturiens : quia nunc egredieris de civitate, & habitabis in regione, & venies usque ad Babylonem, ibi liberaberis : ibi redimet te Dominus, de manu inimicorum tuorum.

11 Et nunc congregatæ sunt super te gentes multæ, quæ dicunt : Lapidetur, & aspiciat in Sion oculus noster.

12 Ipsi autem non cognoverunt cogitationes Domini, & non intellexerunt consilium ejus : quia congregavit eos quasi fœnum aræ.

13 Surge, & tritura filia Sion : quia cornu tuum ponam ferreum, & ungulas tuas ponam aræas : & commines populos multos, & interficies Dominus rapinas eorum & fortitudinem eorum Dominus univærſæ terræ.

CAPUT V.

Imminens urbis Jerusalem vastatio ostenditur, & Christus in Bethlehem nasciturus : reliquiæ Israel exultabunt, devictis inimicis, & ablata ab ipsis idololatria.

1 **N**unc vastaberis filia latronis : obſidionem posuerunt super nos, in virga percipient maxillam iudicis Israel.

2 * **E**T TU BETHLEHEM Ephrata parvulus es in millibus Juda : ex te mihi egredietur qui.

* Ezech. 22. 17. Suph. 33.

* Jerem. 26. 18.

* Suph. 3.

* Dan. 7.

14.

Luc. 1.

32.

* Matth.

2. 6.

Joan. 7.

41.

qui sit dominator in Israel, & egressus ejus ab initio, a diebus æternitatis.

3 Propter hoc dabit eos usque ad tempus, in quo parturiens pariet: & reliquæ fratrum ejus convertentur ad filios Israel.

4 Et stabit, & pascet in fortitudine Domini, in sublimitate nominis Domini Dei sui: & convertentur, quia nunc magnificabitur usque ad terminos terræ.

5 Et erit iste pax: cum venerit Assyrius in terram nostram, & quando calcaverit in domibus nostris: & fuscitabimus super eum septem pastores, & octo primates homines.

6 Et pascet terram Assur in gladio, & terram Nemrod in lanceis ejus: & liberabit ab Assur cum venerit in terram nostram, & cum calcaverit in finibus nostris.

7 Et erunt reliquæ Jacob in medio populorum multorum quasi ros a Domino, quasi stilla super herbam, quæ non expectat virum, & non præstolatur filios hominis.

8 Et erunt reliquæ Jacob in Gentibus in medio populorum multorum, quasi leo in jumentis sylvarum, & quasi catulus leonis in gregibus pecorum: qui cum transferit, & conculcaverit, & cæperit, non est qui eruat.

9 Exaltabitur manus tua super hostes tuos: & omnes inimici tui interibunt.

10 Et erit in die illa, dicit Dominus: Auferam equos tuos de medio tui, & disperdam quadrigas tuas.

11 Et perdam civitates terræ tuæ, & destruem omnes munitiones tuas, & auferam maledicta de manu tua, & divinationes non erunt in te.

12 Et perire faciam sculptilia tua, & statuas tuas de medio tui: & non adorabis ultra opera manuum tuarum.

13 Et evellam lucos tuos de medio tui: & conteram civitates tuas.

14 Et faciam in furore & in indignatione ultionem in omnibus gentibus, quæ non audierunt.

CAPUT VI.

Disceptat Dominus cum ingratis, recensens collata illis beneficia; indicans etiam quid sit bonum, & quid Dominus a populo suo requirat: sed propter injustitiam aliaque scelera filiorum Israel comminatur eis Dominus varias afflictiones.

1 **A**udite quæ Dominus loquitur: Surge, contende judicio adversum montes, & audiant colles vocem tuam.

2 Audiant montes judicium Domini, & fortia fundamenta terræ: quia judicium Domini cum populo suo, & cum Israel judicabitur.

3 * Popule meus quid feci tibi, aut quid molestus fui tibi? responde mihi. ** Jerem. 2. 5.*

4 Quia eduxi te de terra Ægypti, & de domo servientium liberavi te: & misi ante faciem tuam Moysen, & Aaron, & Mariam.

5 * Popule meus memento, quæso, quid cogitaverit Balach rex Moab, & quid responderit ei ** Num. 22. 5.* Balaam filius Beor, de Setim usque ad Galgalam, ut cognosceres justitias Domini.

6 Quid dignum offeram Domino? curvabo genu Deo excessu? numquid offeram ei holocausta, & vitulos anniculos?

7 Numquid placari potest Dominus in millibus arietum, aut in multis millibus hircorum pinguium? numquid dabo primogenitum meum pro scelere meo, fructum ventris mei pro peccato animæ meæ?

8 Indicabo tibi, o homo, quid sit bonum, & quid Dominus requirat a te: Utique facere judicium, & diligere misericordiam, & sollicitum ambulare cum Deo tuo.

9 Vox Domini ad civitatem clamat, & salus erit timentibus nomen tuum; Audite tribus, & quis approbabit illud?

10 Adhuc ignis in domo impij, thesauri iniquitatis, & mensura minor iræ plena.

11 Numquid justificabo stateram impiam, & faccelli pondera dolosa?

12 In quibus divites ejus repleti sunt iniquitate,

te, & habitantes in ea loquebantur mendacium, & lingua eorum fraudulenta in ore eorum.

13 Et ego ergo cœpi percutere te perditione super peccatis tuis.

14 Tu comedes, & non saturaberis: & humiliatio tua in medio tui: & apprehendes, & non salvabis: & quos salvaveris, in gladium dabo.

* Dent. 2. 29. 2. 30. 2. 31. 6.
15 Tu seminabis, & non metes: tu calcabis olivam, & non ungeris oleo: & mustum, & non bibes vinum.

16 Et custodisti præcepta Amri, & omne opus domus Achab: & ambulasti in voluntatibus eorum, ut darem te in perditionem, & habitantes in ea in sibilum, & opprobrium populi mei portabitis.

CAPUT VII.

Lugēt Propheta tam paucos esse reliquos, qui non sint iniqui: in nullo homine ostendit esse confidendum, sed in solo Deo salvatore, qui miserebitur Sion: & pūdefacis inimicis, eam ad se reducet, complens factas ad patres promissiones.

1 **V**æ mihi, quia factus sum sicut qui colligit in autumnio racemos vindemiæ: non est botrus ad comedendum, præcoquas ficus desideravit anima mea.

2 Perit sanctus de terra, & rectus in hominibus non est: omnes in sanguine infidiantur, vir fratrem suum ad mortem venatur.

3 Malum manuum suarum dicunt bonum: princeps postulat, & iudex in reddendo est: & magnus locutus est desiderium animæ suæ, & conturbaverunt eam.

4 Qui optimus in eis est, quasi paliurus: & qui rectus, quasi spina de sepe. Dies speculationis tuæ, visitatio tua venit: nunc erit vastitas eorum.

5 Nolite credere amico: & nolite confidere in duce: ab ea quæ dormit in sinu tuo, custodi claustra oris tui.

* Matth. 10. 25. 10. 30.
6 Quia filius contumeliam facit patri, & filia consurgit adversus matrem suam, nurus adversus socrum suam: & inimici hominis domestici ejus.

7 Ego

7 Ego autem ad Dominum aspiciam, expectabo Deum salvatorem meum, audiet me Deus meus.

8 Ne læteris inimica mea super me, quia cecidi: confurgam, cum sedero in tenebris, Dominus lux mea est.

9 Iram Domini portabo, quoniam peccavi ei, donec causam meam iudicet, & faciat iudicium meum: educet me in lucem, videbo iustitiam ejus.

10 Et aspiciet inimica mea, & operietur confusione, quæ dicit ad me: Ubi est Dominus Deus tuus? Oculi mei videbunt in eam: nunc erit in conculcationem, ut lutum platearum.

11 Dies, ut ædificentur maceræ tuæ: in die illa longe fiet lex.

12 In die illa & usque ad te veniet de Assur, & usque ad civitates munitas: & a civitatibus munitis usque ad flumen, & ad mare de mari, & ad montem de monte.

13 Et terra erit in desolationem propter habitantes suos, & propter fructum cogitationum eorum.

14 Pasce populum tuum in virga tua, gregem hæreditatis tuæ, habitantes solos in saltu, in medio Carmeli: pascentur Basan & Galaad juxta dies antiquos.

15 Secundum dies egressionis tuæ de Terra Ægypti ostendam ei mirabilia.

16 Videbunt gentes, & confundentur super omni fortitudine sua: ponent manum super os, aures eorum surdæ erunt.

17 Lingent pulverem sicut serpentes, velut reptilia terræ perturbabuntur in ædibus suis: Dominum Deum nostrum formidabunt, & timebunt te.

18 * Quis Deus similis tui, qui auferis iniquitatem, & transis peccatum reliquiarum hæreditatis tuæ? non immittit ultra furorem suum, quoniam volens misericordiam est. ** Jerem. 10. 6. Act. 10.*

19 Revertetur, & miserebitur nostri: deponet iniquitates nostras, & projiciet in profundum maris omnia peccata nostra.

20 Da-

20 Dabis veritatem Jacob, misericordiam Abraham : quæ jurasti patribus nostris a diebus antiquis.

PROPHETIA N A H U M.

CAPUT PRIMUM.

Zelus Dei adversus hostes suos, qui patiens est & fortitudine magnus, cujus ira nemo potest resistere, & in se sperantium est liberator, sui que populi hostes est consumpturus.

ONUS Nivine : Liber visionis Nahum Elcessæi.

2 Deus æmulator, & ulciscens Dominus : ulciscens Dominus, & habens furorem : ulciscens Dominus in hostes suos, & irascens ipse inimicis suis.

3 Dominus patiens, & magnus fortitudinis, & mundans non faciet innocentem. Dominus in tempestate, & turbine viæ ejus, & nebulae pulvis pedum ejus.

4 Increpans mare, & exsicicans illud : & omnia flumina ad desertum deducens. Infirmatus est Basan, & Carmelus : & flos Libani elanguit.

5 Montes commoti sunt ab eo, & colles desolati sunt : & contremuit terra a facie ejus, & orbis, & omnes habitantes in eo.

6 Ante faciem indignationis ejus quis stabit? & quis resistet in ira furoris ejus? indignatio ejus effusa est ut ignis : & petra dissoluta sunt ab eo.

7 Bonus Dominus, & confortans in die tribulationis : & sciens sperantes in se.

8 Et in diluvio prætereunte, consummationem faciet loci ejus : & inimicos ejus persequentur tenebræ.

9 Quid

9 Quid cogitatis contra Dominum? consummationem ipse faciet : non confurget duplex tribulatio.

10 Quia sicut spinæ se invicem complectuntur, sic convivium eorum pariter potantium : consumuntur quasi stipula ariditate plena.

11 Ex te exhibit cogitans contra Dominum malitiam : mente pertractans pravaricationem.

12 Hæc dicit Dominus : Si perfecti fuerint; & ita plures, sic quoque attendentur, & pertransibit : afflixit te, & non affligam te ultra.

13 Et nunc conteram virgam ejus de dorso tuo, & vincula tua dirumpam.

14 Et præcipiet super te Dominus, non seminabitur ex nomine tuo amplius : de domo Dei tui interficiam sculptile, & conflatile, ponam sepulchrum tuum, quia inhonoratus es.

15 * Ecce super montes pedes evangelizantis, & annuntiantis pacem : celebra Juda festivitates tuas, & redde vota tua : quia non adjiciet ultra, ut pertranseat in te Belial : universus interit. * Isai. 52. 7. Romi. 10. 15.

CAPUT II.

Obsidio Ninive, ejusque a Chaldeis depopulatio, quia superbe egit contra populum Domini.

1 **A**scendit qui dispergat coram te, qui custodiat obsidionem : contemplare eorum viam, confortata lumbos, robora virtutem valde.

2 Quia reddidit Dominus superbiam Jacob, sicut superbiam Israel : quia vastatores dissipaverunt eos, & propagines eorum corruerunt.

3 Clypeus fortium ejus ignitus, viri exercitus in coccineis : igneæ habentæ currus in die præparationis ejus, & agitatores consopiti sunt.

4 In itineribus conturbati sunt : quadrigæ collisæ sunt in plateis : aspectus eorum quasi lampades, quasi fulgura discurrantia.

5 Recordabitur fortium suorum, ruent in itineribus suis : velociter ascendent muros ejus, & præparabitur umbraculum.

6 Porta fluviorum aperta sunt, & templum ad solum dirutum.

7 Et miles captivus abductus est : & ancillæ ejus

ejus minabantur gementes ut columbæ, murmurantes in cordibus suis.

8 Et Ninive quasi piscina aquarum aquæ ejus: ipsi vero fugerunt: state, state, & non est qui revertatur.

9 Diripite argentum, diripite aurum: non est finis divitiarum ex omnibus vasis desiderabilibus.

10 Dissipata est, & scissa, & dilacerata: & cor tabescens, & dissolutio geniculorum, & defectio in cunctis renibus: & facies omnium eorum sicut nigredo ollæ.

11 Ubi est habitaculum leonum, & pascua catulorum leonum, ad quam ivit, leo ut ingrederetur illuc, catulus leonis, & non est qui exterreat?

12 Leo cepit sufficienter catulis suis, & necavit leenis suis: & implevit præda speluncas suas, & cubile suum rapina.

13 Ecce ego ad te, dicit Dominus exercituum, & succendam ulque ad fumum quadrigas tuas, & leuculos tuos comedet gladius: & exterminabo de terra prædam tuam, & non audietur ultra vox nuntiorum.

C A P U T III.

Ninive urbs sanguinum sub nomine adultera vastanda prædicatur: quod exemplo Alexandria a Babylonis devastata confirmatur: nec erit qui Ninive condoleat; aut eam consoletur super ipsius devastatione.

*Ezech. 24. 1
9. Hab. 2.
11.*

1 **V**A civitas sanguinum, univèrsa mendacii dilaceratione plena: non recedet a te rapina.

2 Vox flagelli, & vox impetus rotæ, & equi frementis, & quadrigæ ferventis, & equitis ascendentis:

3 Et micantis gladii, & fulgurantis hastæ, & multitudinis interfectæ, & gravis ruinæ: nec est finis cadaverum, & corruent in corporibus suis.

4 Propter multitudinem fornicationum meretricis speciosæ & gratæ, & habentis maleficia, quæ vendidit gentes in fornicationibus suis, & familias in maleficiis suis:

5 * Ec.

5 * Ecce ego ad te, dicit Dominus exercituum, & revelabo pudenda tua in facie tua, & ostendam Gentibus nuditatem tuam, & regnis ignominiam tuam.

6 Et projiciam super te abominationes, & contumelias te afficiam, & ponam te in exemplum.

7 Et erit: Omnis, qui viderit te, resiliet a te, & dicet: Vastata est Ninive, quis commovebit super te caput? unde quæram consolatorum tibi?

8 Numquid melior es Alexandria populorum, quæ habitat in fluminibus? aquæ in circuitu ejus: cujus divitiæ, mare, aquæ, muri ejus.

9 Æthiopia fortitudo ejus, & Ægyptus, & non est finis: Africa, & Lybies fuerunt in auxilio tuo.

10 Sed & ipsa in transmigrationem ducta est in captivitatem: parvuli ejus elisi sunt in capite omnium viarum, & super inclytos ejus miserunt sortem, & omnes optimates ejus confixi sunt in compedibus.

11 Et tu ergo inebriaberis, & eris despecta: & tu quæres auxilium ab inimico.

12 Omnes munitiones tuæ sicut ficus cum grossis suis: si concussa fuerint, cadent in os comedentis.

13 Ecce populus tuus mulieres in medio tui: inimicis tuis adaperitione pendentur portæ terræ tuæ, devorabit ignis vestes tuas.

14 Aquam propter obliuionem hauri tibi, extruere munitiones tuas: intra in lutum, & calca, subigens tene laterem.

15 Ibi comedet te ignis: peribis gladio, devorabit te ut bruchus: congregare ut bruchus: multiplicare ut locusta.

16 Plures fecisti negotiationes tuas quam stellæ sint cæli: bruchus expansus est, & avolavit.

17 Custodes tui quasi locustæ: & parvuli tui quasi locustæ locustarum, quæ confidunt in sepibus in die frigoris: sol ortus est, & avolaverunt, & non est cognitus locus earum ubi fuerint.

17 Dormitaverunt pastores tui, rex Assur: fe.
Tom. IV. H h pelien-

pelentur principes tui: latitavit populus tuus in montibus, & non est qui congreget.

19 Non est obscura contritio tua, pessima est plaga tua: omnes qui audierunt auditionem tuam compresserunt manum super te: quia super quem non transiit malitia tua semper?

PROPHETIA HABACUC.

CAPUT PRIMUM.

Miratur propheta impium prosperari, & prevalere adversus justum: nam adversus Judæos suscitavit Dominus Chaldaeos, qui victoriam non Domino, sed idolo suo tribuunt.

1 **O**Nus, quod vidit Habacuc Propheta.

2 Usquequo Domine clamabo, & non audies? vociferabor ad te vim patiens, & non salvabis?

3 Quare ostendisti mihi iniquitatem, & laborem, videre prædam, & injustitiam contra me: & factum est iudicium, & contradictio potentior.

4 Propter hoc lacerata est lex, & non pervenit usque ad finem iudicium: quia impius prevallet adversus justum, propterea egreditur iudicium perversum.

• *As. 13.*
41.

5 * Aspice in gentibus, & videte: admiramini, & obstupescite: quia opus factum est in diebus vestris, quod nemo credet, cum narrabitur.

6 Quia ecce ego suscitabo Chaldaeos, gentem amaram, & velocem, ambulantem super altitudinem terræ, ut possideat tabernacula non sua.

7 Horribilis & terribilis est: ex semetipsa iudicium, & onus ejus egredietur.

8 Leviores pardis equi ejus, & velociores lupis vespertinis; & diffundentur equites ejus: equites

tes

tes namque ejus de longe venient, volabunt quasi aquila festinans ad comedendum.

9 Omnes ad prædam venient, facies eorum ventus urens: & congregabit quasi arenam, captivitatem.

10 Et ipse de regibus triumphabit, & tyranni ridiculi ejus erunt: ipse super omnem munitionem ridebit, & comportabit aggerem, & capiet eam.

11 Tunc mutabitur spiritus, & pertransibit, & corruet: hæc est fortiitudo ejus dei sui.

12 Numquid non tu a principio Domine Deus meus, sancte meus, & non moriemur? Domine in iudicium posuisti eum: & fortem ut corripes, fundasti eum.

13 Mundi sunt oculi tui, ne videas malum, & respicere ad iniquitatem non poteris. Quare respicis super iniqua agentes, & taces devorante impio justiore se?

14 Et facies homines quasi pisces maris, & quasi reptile non habens principem.

15 Totum in hamo sublevavit, traxit illud in fagina sua, & congregavit in rete suam. Super hoc lætabitur & exultabit.

16 Propterea immolabit sagæ suæ, & sacrificabit reti suo: quia in ipsis incassata est pars ejus, & cibus ejus electus.

17 Propter hoc ergo expandit faginem suam, & semper interficere Gentes non parcat.

CAPUT II.

Propheta a Domino responsum expectanti præcipitur, ut scribat visionem, ac longanimiter ipsius eventum expectet: destructio Babylonis propter multa ipsorum scelera describitur, & quod idola eis non proderunt.

1 **S**uper custodiam meam stabo, & figam gradum super munitionem: & contempnabor, ut videam quid dicatur mihi, & quid respondeam ad arguentem me.

2 Et respondit mihi Dominus, & dixit: Scribe visum, & explana eum super tabulas, ut percurrat, qui legerit eum.

H h 2

3 Quia

3 Quia adhuc visus procul, & apparebit in finem, & non mentietur; si moram fecerit, expecta illum: quia veniens veniet, & non tardabit.

4 Ecce qui incredulus est, non erit recta anima ejus in semetipso: * justus autem in fide sua vivet.

5 Et quomodo vinum potantem decipit: sic erit vir superbus, & non decorabitur: qui dilatavit quasi infernus animam suam, & ipse quasi mors, & non adimpletur: & congregabit ad se omnes gentes, & concervabit ad se omnes populos.

6 Numquid non omnes isti super eum parabolam sument, & loquelam ænigmatum ejus: & dicetur: Væ ei, qui multiplicat non sua? usquequo & aggravat contra se densum lutum?

7 Numquid non repente confurgent qui mordeant te: & suscitabuntur lacerantes te, & eris in rapinam eis?

8 Quia tu spoliasti gentes multas, spoliabunt te omnes, qui reliqui fuerint de populis propter sanguinem hominis, & iniquitatem terræ civitatis, & omnium habitantium in ea.

9 Væ qui congregat avaritiam malam domui suæ, ut sit in excello nidus ejus, & liberari se putat de manu mali.

10 Cogitasti confusionem domui tuæ, concidisti populos multos, & peccavit anima tua.

11 Quia lapis de pariete clamabit: & lignum, quod inter juncturas ædificiorum est, respondebit.

12 * Væ qui ædificat civitatem in sanguinibus, & præparat urbem in iniquitate:

13 Numquid non hæc sunt a Domino exercituum? laborabunt enim populi in multo igne, & gentes in vacuum, & deficient.

14 Quia replebitur terra, ut cognoscant gloriam Domini, quasi aquæ operientes mare.

15 Væ qui potum dat amico suo mittens fel suum, & inebrians, ut aspiciat nuditatem ejus.

16 Repletus es ignominia pro gloria: bibe tu quoque: & consopire: circumdabit te calix dextere Domini, & vomitus ignominie super gloriam tuam.

17 Quia

17 Quia iniquitas Libani operiet te, & vastitas animalium deterrebit eos de sanguinibus hominum, & iniquitate terræ, & civitatis, & omnium habitantium in ea.

18 Quid prodest sculptile, quia sculptit illud fictor suus, conflatile & imaginem fallam? quia speravit in figmento fictor ejus, ut faceret simulachra muta.

19 Væ qui dicit ligno: Expergiscere: Surge, lapidi tacenti: numquid ipse docere poterit? Ecce iste coopertus est auro, & argento: & omnis spiritus non est in visceribus ejus.

20 * Dominus autem in templo sancto suo: sicut a facie ejus omnis terra. * Psal. 10. 5.

CAPUT TERTIUM.

ORATIO

HABAC. PROPHETÆ.

PRO IGNORANTIIS.

1 Domine audivi auditionem tuam, & timui.

2 Domine opus tuum, in medio annorum vivifica illud.

In medio annorum notum facies: cum iratus fueris, misericordie recordaberis.

3 Deus ab Austro veniet, & sanctus de monte Pharan:

Operuit cælos gloria ejus: & laudis ejus plena est terra.

4 Splendor ejus ut lux erit: cornua in manibus ejus:

Ibi abscondita est fortitudo ejus.

5 Ante faciem ejus ibit mors.

Et egredietur diabolus ante pedes ejus.

6 Stetit, & mensus est terram.

Aspexit, & dissolvit Gentes: & contriti sunt montes sæculi.

Incurvati sunt colles mundi, ab itineribus æternitatis ejus.

H h 3

7 Pro

7 Pro iniquitate vidi tentoria Æthiopiæ, turbabuntur pelles terræ Madian.

8 Numquid in fluminibus iratus es Domine? aut in fluminibus furor tuus? vel in mari indignatio tua?

Qui ascendes super equos tuos: & quadrigæ tuæ salvatio.

9 Suscitans suscitabis arcum tuum: juramenta tribubus quæ locutus es.

Fluvios scindes terræ:

10 Viderunt te, & doluerunt montes: gurges aquarum transit.

Dedit abyssus vocem suam: altitudo manus suas levavit.

11 Sol & luna steterunt in habitaculo suo, in luce sagittarum tuarum, ibunt in splendore fulgurantis haste tuæ.

12 In fremitu conculcabis terram: in furore obstupefacies Gentes.

13 Egressus es in salutem populi tui: in salutem cum Christo tuo.

Percussisti caput de domo impii: denudasti fundamentum ejus usque ad collum.

14 Maledixisti sceptris ejus: capiti bellatorum ejus, venientibus ut turbo ad dispergendum me.

Exultatio eorum, sicut ejus qui devorat pauperem in abscondito.

15 Viam fecisti in mari equis tuis, in luto aquarum multarum.

16 Audivi, & conturbatus est venter meus: & voce contremuerunt labia mea.

Ingrediatur putredo in ossibus meis, & subter me feceat.

Ut requiescam in die tribulationis: ut ascendam ad populum accinctum nostrum.

17 Ficus enim non florebit: & non erit germen in vineis.

Mentietur opus oliuæ: & arva non afferent cibum.

Abcindetur de ovili pecus: & non erit armentum in præsepibus.

18 Ego

18 Ego autem in Domino gaudebo: & exultabo in Deo Jesu meo.

19 Deus Dominus fortitudo mea: & ponet pedes meos quasi cervorum.

Et super excelsa mea deducet me victor in Psalms cauentem.

PROPHETIA SOPHONIÆ.

CAPUT PRIMUM.

Quo tempore Sophonias prophetaverit: qui primum peccatoribus universis, deinde Judæis comminatur, ob idololatriam & Dei contemptum, divinam ultionem: Jerusalem quoque lucernis scrutanda dicitur, & quam erit amara dies ultionis Domini.

VERBUM Domini, quod factum est ad Sophoniam filium Chusi, filii Godolia, filii Amarie, filii Ezechie, in diebus Josie filii Amon regis Judæ.

2 Congregans congregabo omnia a facie terræ, dicit Dominus:

3 Congregans hominem, & pecus, congregans volatilia cæli, & pisces maris: & ruinæ impiorum erunt: & disperdam homines a facie terræ, dicit Dominus.

4 Et extendam manum meam super Judam, & super omnes habitantes Jerusalem: & disperdam de loco hoc reliquias Baal, & nomina ædituorum cum sacerdotibus.

5 Et eos, qui adorant super tecta militiam cæli, & adorant, & jurant in Domino, & jurant in Melchom.

6 Et qui avertuntur de post tergum Domini,
H h 4 &

7 Pro iniquitate vidi tentoria Æthiopiæ, turbabuntur pelles terræ Madian.

8 Numquid in fluminibus iratus es Domine? aut in fluminibus furor tuus? vel in mari indignatio tua?

Qui ascendes super equos tuos: & quadrigæ tuæ salvatio.

9 Suscitans suscitabis arcum tuum: juramenta tribubus quæ locutus es.

Fluvios scindes terræ:

10 Viderunt te, & doluerunt montes: gurges aquarum transit.

Dedit abyssus vocem suam: altitudo manus suas levavit.

11 Sol & luna steterunt in habitaculo suo, in luce sagittarum tuarum, ibunt in splendore fulgurantis haste tuæ.

12 In fremitu conculcabis terram: in furore obstupefacies Gentes.

13 Egressus es in salutem populi tui: in salutem cum Christo tuo.

Percussisti caput de domo impii: denudasti fundamentum ejus usque ad collum.

14 Maledixisti sceptris ejus: capiti bellatorum ejus, venientibus ut turbo ad dispergendum me.

Exultatio eorum, sicut ejus qui devorat pauperem in abscondito.

15 Viam fecisti in mari equis tuis, in luto aquarum multarum.

16 Audivi, & conturbatus est venter meus: & voce contremuerunt labia mea.

Ingrediatur putredo in ossibus meis, & subter me feceat.

Ut requiescam in die tribulationis: ut ascendam ad populum accinctum nostrum.

17 Ficus enim non florebit: & non erit germen in vineis.

Mentietur opus olivæ: & arva non afferent cibum.

Abcindetur de ovili pecus: & non erit armentum in præsepibus.

18 Ego

18 Ego autem in Domino gaudebo: & exultabo in Deo Jesu meo.

19 Deus Dominus fortitudo mea: & ponet pedes meos quasi cervorum.

Et super excelsta mea deducet me victor in Psalms cauentem.

PROPHETIA SOPHONIÆ.

CAPUT PRIMUM.

Quo tempore Sophonias prophetaverit: qui primum peccatoribus universis, deinde Judæis comminatur, ob idololatriam & Dei contemptum, divinam ultionem: Jerusalem quoque lucernis scrutanda dicitur, & quam erit amara dies ultionis Domini.

I VERBUM Domini, quod factum est ad Sophoniam filium Chusi, filii Godolia, filii Amarie, filii Ezechie, in diebus Josie filii Amon regis Judæ.

2 Congregans congregabo omnia a facie terræ, dicit Dominus:

3 Congregans hominem, & pecus, congregans volatilia cæli, & pisces maris: & ruinæ impiorum erunt: & disperdam homines a facie terræ, dicit Dominus.

4 Et extendam manum meam super Judam, & super omnes habitantes Jerusalem: & disperdam de loco hoc reliquias Baal, & nomina ædituorum cum sacerdotibus.

5 Et eos, qui adorant super tecta militiam cæli, & adorant, & jurant in Domino, & jurant in Melchom.

6 Et qui avertuntur de post tergum Domini,

H h 4

&

& qui non quæsierunt Dominum, nec investigaverunt eum.

7 Silete a facie Domini Dei: quia juxta est dies Domini, quia præparavit Dominus hostiam, sanctificavit vocatos suos.

8 Et erit: in die hostiæ Domini visitabo super principes, & super filios regis, & super omnes, qui induti sunt veste peregrina:

9 Et visitabo super omnem, qui arroganter ingreditur super limen in die illa: qui complent domum Domini Dei sui iniquitate, & dolo.

10 Et erit in die illa, dicit Dominus, vox clamoris a porta piscium, & ululatus a Secunda, & confusio magna a collibus.

11 Ululate habitantes Pila: conticuit omnis populus Chanaan, disperierunt omnes involuti argento.

12 Et erit in tempore illo: scrutabor Jerusalem in lucernis: & visitabo super viros defixos in fecibus suis: qui dicunt in cordibus suis: Non faciet bene Dominus, & non faciet male.

13 Et erit fortitudo eorum in direptionem, & domus eorum in desertum: & edificabunt domos, & non habitabunt: & plantabunt vineas, & non bibent vinum earum.

14 Juxta est dies Domini magnus, juxta est & velox nimis, vox diei Domini amara, tribulabitur ibi fortis.

15 * Dies iræ dies illa, dies tribulationis & angustie, dies calamitatis & miserie, dies tenebrarum & caliginis, dies nebulae & turbinis,

16 Dies tubæ & clangoris super civitates munitas, & super angulos excelsos.

17 Et tribulabo homines, & ambulabunt ut cæci, quia Domino peccaverunt: & effundetur sanguis eorum sicut humus, & corpora eorum sicut stercorea.

18 * Sed & argentum eorum, & aurum eorum non poterit liberare eos in die iræ Domini: * in igne zeli ejus devorabitur omnis terra, quia consummationem cum festinatione faciet cunctis habitantibus terram.

CAPUT II.

Hortatur Propheta populum ut ad Deum convertatur, priusquam ira Domini ei superveniat; omnesque mansuetos terræ ut Dominum quærant: denuntians destructionem imminere Philisthæis, Moabitibus, Ammonitis, Æthiopiis & Assyriis.

1 **C**onvenite, congregamini gens non amabilis:

2 Priusquam pariat justio quasi pulverem transcurrentem diem, antequam veniat super vos ira furoris Domini, antequam veniat super vos dies indignationis Domini.

3 Quærite Dominum omnes mansueti terræ, qui judicium ejus estis operati: quærite justum, quærite mansuetum: si quomodo abscondamini in die furoris Domini.

4 Quia Gaza destructa erit, & Ascalon in desertum, Azotum in meridie efficiet, & Accaron eradicabitur.

5 Væ qui habitatis funiculum maris, gens perditorum: verbum Domini super vos Chanaan terra Philistinorum, & disperdam te, ita ut non sit inhabitator.

6 Et erit funiculus maris requies pastorum, & caule pecorum:

7 Et erit funiculus ejus, qui remanserit de domo Juda: ibi pascentur, in domibus Ascalonis ad vesperam quiescent: quia visitabit eos Dominus Deus eorum, & avertet captivitatem eorum.

8 Audivi opprobrium Moab, & blasphemias filiorum Ammon: quæ exprobraverunt populo meo, & magnificati sunt super terminos eorum.

9 Propterea vivo ego, dicit Dominus exercituum Deus Israel, quia Moab ut Sodoma erit, & filii Ammon quasi Gomorrha, fecitas spinarum, & acervi salis, & desertum utique in æternum, reliquæ populi mei diripient eos, & residui gentis meæ possidebunt illos.

10 Hoc eis eveniet pro superbia sua: quia blasphemaverunt, & magnificati sunt super populum Domini exercituum.

11 Horribilis Dominus super eos, & attenuabit omnes deos terræ: & adorabunt eum viri de loco suo, omnes insule Gentium.

12 Sed & vos Æthiopes interfecti gladio meo eritis.

13 Et extendet manum suam super Aquilonem, & perdet Assur: & ponet speciosam in solitudinem, & in inviam, & quasi desertam.

14 * Et accubabunt in medio ejus greges, omnes bestie Gentium: & onocrotalus, & ericius in liminibus ejus morabuntur: vox cantantis in fenestra, corvus in superliminari, quoniam attenuabo robur ejus.

15 Hæc est civitas gloriosa habitans in confidentia: quæ dicebat in corde suo: Ego sum, & extra me non est alia amplius: quomodo facta est in deserto cubile bestiarum? omnis, qui transit per eam, sibilabit, & movebit manum suam.

CAPUT III.

Arguit Jerusalem, & præcipue rectores ejus, quibus minatur celere Dei vindictam: quod neque beneficiis neque flagellis sint ad ipsum conversi: de felicitate novæ legis, ac multiplicatione credentium: pœnaque iniquorum prædicatur.

1 V. A. provocatrix, & redempta civitas, columba.

2 Non audivit vocem, & non suscepit disciplinam: in Domino non est confisa, ad Deum suum non appropinquavit.

3 * Principes ejus in medio ejus quasi leones rugientes; iudices ejus lupi vespere, non relinquebant in mane.

4 Prophete ejus vesani, viri infideles: sacerdotes ejus polluerunt sanctum, injuste egerunt contra legem.

5 Dominus justus in medio ejus non faciet iniquitatem: mane mane iudicium suum dabit in lucem, & non abscondetur: nescivit autem iniquus confusionem.

6 Disperdidi Gentes, & dissipati sunt anguli earum: desertas feci vias eorum, dum non est qui trans-

transeat: desolate sunt civitates eorum, non remanente viro, neque ullo habitatore.

7 Dixi: Attamen timebis me, suscipies disciplinam: & non peribit habitaculum ejus propter omnia, in quibus visitavi eam: verumtamen diluculo surgentes corruperunt omnes cogitationes suas.

8 Quapropter expecta me, dicit Dominus, in die resurrectionis meæ in futurum, quia iudicium meum ut congregem Gentes, & colligam regna: & effundam super eos indignationem meam, omnem iram furoris mei; * in igne enim zeli mei devorabitur omnis terra.

9 Quia tunc reddam populis labium electum, ut invocent omnes in nomine Domini, & serviant ei humero uno.

10 Ultra flumina Æthiopiæ, inde supplices mei: filii disperforum meorum deferent munus mihi.

11 In die illa non confunderis super cunctis adventionibus tuis, quibus prævaricata es in me: quia tunc auferam de medio tui magniloquos superbiæ tuæ, & non adjicies exaltari amplius in monte sancto meo.

12 Et derelinquam in medio tui populum pauperem, & egenum: & sperabunt in nomine Domini.

13 Reliquiæ Israel non facient iniquitatem, nec loquentur mendacium, & non inveniatur in ore eorum lingua dolosa: quoniam ipsi pascentur, & accubabunt, & non erit qui exterreat.

14 Lauda filia Sion: juba Israël lætare, & exulta in omni corde filia Jerusalem.

15 Abstulit Dominus iudicium tuum, avertit inimicos tuos: rex Israel Dominus in medio tui, non timebis malum ultra.

16 In die illa dicetur Jerusalem: Noli timere Sion, non dissolvantur manus tuæ.

17 Dominus Deus tuus in medio tui fortis, ipse salvabit: gaudebit super te in lætitia, silebit in dilectione sua, exultabit super te in laude.

18 Nu-

* Isai.
3. 11.

* Ezech.
27. 27.
Nech. 3.
11.

* Sapient.
1. 18.

18 Nugas, qui a lege recefferant, congregabo, quia ex te erant: ut non ultra habeas super eis opprobrium.

19 Ecce ego interficiam omnes, qui affixerunt te in tempore illo: & salvabo claudicantem: & eam, quæ ejecta fuerat, congregabo: & ponam eos in laudem, & in nomen, in omni terra confusionis eorum.

20 In tempore illo, quo adducam vos: & in tempore, quo congregabo vos: dabo enim vos in nomen, & in laudem omnibus populis terræ, cum convertero captivitatem vestram coram oculis vestris, dicit Dominus.

PROPHETIA. A G G Æ I.

CAPUT PRIMUM.

Quo tempore prophetaverit Aggæus: qui increpat Judæos, quod neglecta domo Dei propria ædificia curarent: ob quam causam dicit illis immisam a Deo sterilitatem: eoque tempore dux Zorobabel & Jesus sacerdos magnus una cum populo excitati, incipiunt ædificare domum Dei.

1. Esdr. 5.

In anno secundo Darii regis, in mense sexto, in die una mensis, factum est verbum Domini in manu Aggæi prophætæ ad Zorobabel filium Salathiel, ducem Juda, & ad Jesum, filium Josedec, sacerdotem magnum, dicens:

1 Hæc ait Dominus exercituum, dicens: Populus iste dicit: Nondum venit tempus domus Domini ædificandæ.

2 Et factum est verbum Domini in manu Aggæi prophætæ, dicens:

3 Numquid tempus vobis est ut habitetis in domibus laqueatis, & domus ista deserta?

5 Et

5 Et nunc hæc dicit Dominus exercituum: Ponite corda vestra super vias vestras.

6 Seminaastis multum, & intulistis parum: comedistis, & non estis satiati: bibistis, & non estis inebriati: operulistis vos, & non estis calesfacti: & qui mercedes congregavit, misit eas in facculum pertusum.

7 Hæc dicit Dominus exercituum: Ponite corda vestra super vias vestras:

8 Ascendite in montem, portate ligna, & ædificate domum: & acceptabilis mihi erit, & glorificabor, dicit Dominus.

9 Reipexistis ad amplius, & ecce factum est minus: & intulistis in domum, & exsufflavi illud: quam ob causam, dicit Dominus exercituum: quia domus mea deserta est, & vos festinatistis unusquisque in domum suam.

10 Propter hoc super vos prohibiti sunt caeli, ne darent rorem: & terra prohibita est, ne daret germen suum:

11 Et vocavit siccitatem super terram, & super montes, & super triticum, & super vinum, & super oleum, & quæcumque profert humus, & super homines, & super jumenta, & super omnem laborem manuum.

12 Et audivit Zorobabel filius Salathiel, & Jesus filius Josedec sacerdos magnus, & omnes reliquæ populi vocem Domini Dei sui, & verba Aggæi prophætæ, sicut misit eum Dominus Deus eorum ad eos: & timuit populus a facie Domini.

13 Et dixit Aggæus nuntius Domini de nuntis Domini, populo dicens: Ego vobiscum sum, dicit Dominus.

14 Et suscitavit Dominus spiritum Zorobabel filii Salathiel, ducis Juda, & spiritum Jesu filii Josedec sacerdotis magni, & spiritum reliquorum de omni populo: & ingressi sunt, & faciebant opus in domo Domini exercituum Dei sui.

CAPUT II.

Etsi templum readificatum nihil videatur priori collatum: postea tamen veniente Messia, replebitur gloria majori, quam fuerit prioris templi: & sicut Judæi] ob neglectam templi readificationem fac.

facti fuerant immundi coram Deo, ipsorumque sacrificia, & sterilitas adducta; ita post inceptam reedificationem omnia ipsis facta sunt prospera.

IN die vigesima & quarta mensis, in sexto

1 In septimo mense, vigesima & prima mensis, factum est verbum Domini in manu Aggæi prophete, dicens:

3 Loquere ad Zorobabel filium Salathiel, ducem Juda, & ad Jesum filium Josedece sacerdotem magnum, & ad reliquos populi, dicens:

4 Quis in vobis est derelictus, qui vidit domum istam in gloria sua prima? & quid vos videtis hanc nunc? numquid non ita est, quasi non sit in oculis vestris?

5 Et nunc confortare Zorobabel, dicit Dominus: & confortare Jesu fili Josedece sacerdos magne, & confortare omnis populus terræ, dicit Dominus exercituum: & facite (quoniam ego vobiscum sum, dicit Dominus exercituum)

6 Verbum quod pepigi vobiscum, cum egredere mini de terra Ægypti: & spiritus meus erit in medio vestrum, nolite timere.

7 Quia hæc dicit Dominus exercituum: * Adhuc unum modicum est, & ego commovebo cælum, & terram, & mare, & aridam.

8 Et movebo omnes Gentes: **ET VENIET DESIDERATUS** cunctis Gentibus: & implebo domum istam gloria, dicit Dominus exercituum.

9 Meum est argentum, & meum est aurum, dicit Dominus exercituum.

10 Magna erit gloria domus istius novissime plus quam primæ, dicit Dominus exercituum: & in loco isto dabo pacem, dicit Dominus exercituum.

11 In vigesima & quarta noni mensis, in anno secundo Darii regis, factum est verbum Domini ad Aggæum prophetam, dicens:

12 Hæc dicit Dominus exercituum: Interroga Sacerdotes legem, dicens:

13 Si tulerit homo carnem sanctificatam in ora vestimenti sui, & tetigerit de summitate ejus panem, aut pulmentum, aut vinum, aut oleum, aut

aut omnem cibum, numquid sanctificabitur? Respondentes autem sacerdotes, dixerunt: Non.

14 Et dixit Aggæus: Si tetigerit pollutus in anima ex omnibus his, numquid contraminabitur? Et responderunt sacerdotes, & dixerunt: Contraminabitur.

15 Et respondit Aggæus, & dixit: Sic populus iste, & sic gens ista ante faciem meam, dicit Dominus, & sic omne opus manuum eorum, & omnia, quæ obtulerunt ibi, contaminata erunt.

16 Et nunc ponite corda vestra a die hac & supra, antequam poneretur lapis super lapidem in templo Domini.

17 Cum accederetis ad acervum viginti modiorum, & fierent decem: & intraretis ad torcular, ut exprimeretis quinquaginta lagenas, & fiebant viginti.

18 * Percussi vos vento urente, & aurigine, * *Autar.* & grandine omnia opera manuum vestrarum: & *4. 9.* non fuit in vobis, qui reverteretur ad me, dicit Dominus.

19 Ponite corda vestra ex die ista, & in futurum, a die vigesima & quarta noni mensis: a die, qua fundamenta jacta sunt templi Domini, ponite super cor vestrum.

20 Numquid jam semen in germine est: & adhuc vinea, & ficus, & malogranatum & lignum olivæ non floruit? ex die ista benedicam.

21 Et factum est verbum Domini secundo ad Aggæum in vigesima & quarta mensis, dicens:

22 Loquere ad Zorobabel ducem Juda, dicens: Ego movebo cælum pariter & terram.

23 Et subvertam folium regnorum, conteram fortitudinem regni Gentium: & subvertam quadrigam, & ascensorem ejus: & descendent equi, & ascensores eorum: vir in gladio fratris sui.

24 In die illa, dicit Dominus exercituum, assumam te * Zorobabel fili Salathiel serve meus, * *Eclli.* dicit Dominus: & ponam te quasi signaculum, *49. 33.* quia te elegi, dicit Dominus exercituum.

PROPHETIA ZACHARIÆ.

CAPUT PRIMUM.

Quo tempore Zacharias prophetaverit : qui hortatur populum ad respicientiam, ne imitentur patres suos, qui prophetas contempnentes puniti sunt : duplici figura ostendit Dominus se puniturum Gentes, quæ populum suum afflixerant; hunc autem in Jerusalem revocandum, in quo ædificabitur ipsi Domino templum.

IN mense octavo, in anno secundo Darii regis, factum est verbum Domini ad Zachariam, filium Barachizæ filii Addo, prophetam, dicens :

1 Iratus est Dominus super patres vestros iracundia.

2 Et dices ad eos : Hæc dicit Dominus exercituum : * Convertimini ad me, ait Dominus exercituum ; & convertar ad vos, dicit Dominus exercituum.

3 Ne sitis sicut patres vestri, ad quos clamabant prophetae priores, dicentes : Hæc dicit Dominus exercituum : Convertimini de viis vestris malis, & de cogitationibus vestris pessimis, & non audierunt, neque attenderunt ad me, dicit Dominus.

4 Patres vestri ubi sunt? & prophetae numquid in sempiternum vivent?

5 Verumtamen verba mea, & legitima mea, quæ mandavi servis meis prophetis, numquid non comprehenderunt patres vestros, & conversi sunt, & dixerunt : Sicut cogitavit Dominus exercituum facere nobis secundum vias nostras, & secundum adventiones nostras fecit nobis?

7 In die vigesima & quarta undecimi mensis Sabath, in anno secundo Darii, factum est verbum Domini ad Zachariam filium Barachizæ, filii Addo, prophetam, dicens :

8 Vidi per noctem, & ecce vir ascendens super equum rufum, & ipse stabat inter myrteta, quæ erant in profundo : & post eum equi rufi, varii, & albi.

9 Et dixi : Quid sunt isti, Domine mi? & dixit ad me Angelus, qui loquebatur in me : Ego ostendam tibi quid sint hæc.

10 Et respondit vir, qui stabat inter myrteta, & dixit : Isti sunt, quos misit Dominus, ut perambulent terram.

11 Et responderunt Angelo Domini, qui stabat inter myrteta, & dixerunt : Perambulavimus terram, & ecce omnis terra habitatur, & quiescit.

12 Et respondit Angelus Domini, & dixit : Domine exercituum usquequo tu non misereberis Jerusalem, & urbium Juda, quibus iratus es? Iste jam septuagesimus annus est.

13 Et respondit Dominus Angelo, qui loquebatur in me verba bona, verba consolatoria.

14 Et dixit ad me Angelus, qui loquebatur in me : Clama, dicens : Hæc dicit Dominus exercituum : * Zelatus sum Jerusalem, & Sion zelo magno.

15 Et ira magna ego irascor super gentes opulentas : quia ego iratus sum parum, ipsi vero adjuverunt in malum.

16 Propterea hæc dicit Dominus : Revertar ad Jerusalem in misericordiis : & domus mea ædificabitur in ea, ait Dominus exercituum : & perpendicularum extendetur super Jerusalem.

17 Adhuc clama, dicens : Hæc dicit Dominus exercituum : Adhuc affluent civitates meæ bonis, & consolabitur adhuc Dominus Sion, & eliget adhuc Jerusalem.

18 Et levavi oculos meos, & vidi : & ecce quatuor cornua.

19 Et dixi ad Angelum, qui loquebatur in me : Quid sunt hæc? & dixit ad me : Hæc sunt cornua,

* Isaiæ.
21. 12. &
31. 6. &
45. 22.
Jer. 3. 12.
Ezech. 18.
30. & 33.
11. Osee.
14. Joel.
2. 11. Malac. 3. 7.

* Isaiæ.
8. 2.

nua, quæ ventilaverunt Judam, & Israel, & Jerusalem.

20 Et offendit mihi Dominus quatuor fabros.

21 Et dixi: Quid isti veniunt facere? Qui ait, dicens: Hæc sunt cornua, quæ ventilaverunt Judam per singulos viros, & nemo eorum levavit caput suum: & venerunt isti deterrere ea, ut dejiciam cornua gentium, quæ levaverunt cornu super terram Juda, ut dispergerent eam.

CAPUT II.

Apparet vir mensuraturus Jerusalem, quæ post captivitatem solutam vehementer replenda est habitatoribus: cui Deus pro muro erit; & afflictis Chaldaeis ac cæteris qui filios Israel afflixerant, multæ gentes una cum Sion lætæ venient ad serviendum Domino, quas ipse suscipiet in populum.

1 **E**T levavi oculos meos, & vidi, & ecce vir, & in manu ejus funiculus mensurum.

2 Et dixi: Quo tu vadis? Et dixit ad me: Ut metiar Jerusalem, & videam quanta sit latitudo ejus, & quanta longitudo ejus.

3 Et ecce Angelus, qui loquebatur in me, egrediebatur, & Angelus alias egrediebatur in occursum ejus.

4 Et dixit ad eum: Curre, loquere ad puerum istum, dicens: Absque muro habitabitur Jerusalem præ multitudine hominum, & jumentorum in medio ejus.

5 Et ego ero ei, ait Dominus, murus ignis in circuitu: & in gloria ero in medio ejus.

6 O, o fugite de terra Aquilonis, dicit Dominus: quoniam in quatuor ventos cæli dispersi vos, dicit Dominus.

7 O Sion, fuge quæ habitas apud filiam Babylonis:

8 Quia hæc dicit Dominus exercituum: Post gloriam misit me ad gentes, quæ spoliaverunt vos: qui enim tetigerit vos, tangit pupillam oculi mei:

9 Quia ecce ego levo manum meam super eos, &

& erunt prædæ his, qui serviebant sibi: & cognoscetis, quia Dominus exercituum misit me.

10 Lauda, & lætare filia Sion: quia ecce ego venio, & habitabo in medio tui, ait Dominus.

11 Et applicabuntur gentes multæ ad Dominum in die illa, & erunt mihi in populum, & habitabo in medio tui: & scies quia Dominus exercituum misit me ad te.

12 Et possidebit Dominus Judam partem suam in terra sanctificata: & eliget adhuc Jerusalem.

13 Sileat omnis caro a facie Domini: quia confurrexit de habitaculo sancto suo.

CAPUT III.

Jesus sacerdos excutus sordidus, induitur mutatoriiis, qui judicaturus est domum Domini, si in viis ipsius ambulet: adducet Dominus servum suum Orientem: & de lapide agit, super quem septem oculi sunt.

1 **E**T ostendit mihi Dominus Jesum sacerdotem magnum stantem coram angelo Domini: & satan stabat a dextris ejus, ut adversaretur ei.

2 Et dixit Dominus ad satan: Incepit Dominus in te satan: & increpet Dominus in te, qui elegit Jerusalem: numquid non iste torris est erutus de igne?

3 Et Jesus erat indutus vestibus sordidus: & stabat ante faciem angeli.

4 Qui respondit, & ait ad eos, qui stabant coram se, dicens: Auferte vestimenta sordida ab eo. Et dixit ad eum: Ecce abstuli a te iniquitatem tuam, & indui te mutatoriiis.

5 Et dixit: Ponite cidarim mundam super caput ejus. Et posuerunt cidarim mundam super caput ejus, & induerunt eum vestibus: & angelus Domini stabat.

6 Et contestabatur angelus Domini Jesum, dicens:

7 Hæc dicit Dominus exercituum: Si in viis meis ambulaveris, & custodiam meam custodieris: tu quoque judicabis domum meam, & custodies atria mea, & dabo tibi ambulantes de his, qui nunc hic assistunt,

8 Audi Jesu sacerdos magne, tu, & amici tui, qui habitant coram te, quia viri portendentes sunt. Ecce enim ego * ADDUCAM SERVUM MEUM ORIENTEM.

* Luc. 1. 78.

9 Quia ecce lapis, quem dedi coram Jesu: super lapidem unum septem oculi sunt: ecce ego calabo sculpturam ejus, ait Dominus exercituum: & auferam iniquitatem terræ illius in die una.

10 In die illa, dicit Dominus exercituum, vocabit vir amicum suum subter vitem, & subter ficum.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE BUENOS AIRES
VERIDICITAS
CAPUT IV.

De candelabro aureo cum duabus olivis, lapide primario & stanneo, ac septem oculis Domini; & horum interpretatio: quodque templum a Zorobabel fundatum, ab ipso consummabitur.

1 ET reversus est angelus, qui loquebatur in me, & suscitavit me, quasi virum qui suscitatur de somno suo.

2 Et dixit ad me: Quid tu vides? Et dixi: Vidi, & ecce candelabrum aureum totum, & lampas ejus super caput ipsius, & septem lucernæ ejus super illud: & septem infusoria lucernis, quæ erant super caput ejus.

3 Et duæ olivæ super illud; una a dextris lampadis, & una a sinistris ejus.

4 Et respondi, & aio ad angelum, qui loquebatur in me, dicens: Quid sunt hæc, domine mi?

5 Et respondit angelus, qui loquebatur in me, & dixit ad me: Numquid nescis quid sunt hæc? Et dixi: Non, domine mi.

6 Et respondit, & ait ad me, dicens: Hoc est verbum Domini ad Zorobabel, dicens: Non in exercitu, nec in robore, sed in spiritu meo, dicit Dominus exercituum.

7 Quis tu mons magne coram Zorobabel? in planum: & educet lapidem primarium, & exaquabit gratiam gratiæ ejus.

8 Et factum est verbum Domini ad me, dicens:

9 Ma-

9 Manus Zorobabel fundaverunt domum istam, & manus ejus perficient eam: & scietis quia Dominus exercituum misit me ad vos.

10 Quis enim despexit dies parvos? & lætabuntur, & videbunt lapidem stanneum in manu Zorobabel. Septem isti oculi sunt Domini, qui discurrunt in universam terram.

11 Et respondi, & dixi ad eum: Quid sunt duæ olivæ istæ ad dexteram candelabri, & ad sinistram ejus?

12 Et respondi secundo, & dixi ad eum: Quid sunt duæ spicæ olivarum, quæ sunt juxta duo rostra aurea, in quibus sunt suffusoria ex auro?

13 Et ait ad me, dicens: Numquid nescis quid sunt hæc? Et dixi: Non, domine mi.

14 Et dixit: Isti sunt duo filii olei, qui assistunt Dominatori universæ terræ.

CAPUT V.

Volumen volans, quo iniqui judicabuntur: mulier in amphora sedens cum massa plumbi, designat impietatem: & duæ mulieres alatæ levant illam in aera.

1 ET conversus sum, & levavi oculos meos: & vidi, & ecce volumen volans.

2 Et dixit ad me: Quid tu vides? Et dixi: Ego video volumen volans: longitudo ejus viginti cubitorum, & latitudo ejus decem cubitorum.

3 Et dixit ad me: Hæc est maledictio, quæ egreditur super faciem omnis terræ: quia omnis fur, sicut ibi scriptum est, judicabitur: & omnis jurans, ex hoc similiter judicabitur.

4 Educam illud, dicit Dominus exercituum: & veniet ad domum furis, & ad domum jurantis in nomine meo mendaciter: & commorabitur in medio domus ejus, & consumet eam, & ligna ejus, & lapides ejus.

5 Et egressus est angelus, qui loquebatur in me: & dixit ad me: Leva oculos tuos, & vide quid est hoc, quod egreditur.

6 Et dixi: Quidnam est? Et ait: Hæc est amphora egrediens. Et dixit: Hæc est oculus eorum in universa terra.

Ii 3

7 Et

7 Et ecce talentum plumbi portabatur, & ecce mulier una sedens in medio amphoræ.

8 Et dixit: Hæc est impietas. Et projecit eam in medio amphoræ, & misit massam plumbeam in os ejus.

9 Et levavi oculos meos, & vidi: & ecce duæ mulieres egredientes, & spiritus in alis earum, & habebant alas quasi alas milvi: & levaverunt amphoram inter terram, & cælum.

10 Et dixi ad angelum, qui loquebatur in me: Quo istæ deserunt amphoram?

11 Et dixit ad me: Ut ædificetur ei domus in terra Sennaar, & stabilietur, & ponatur ibi super basem suam.

CAPUT VI.

Quatuor quadrigæ visæ de medio duorum montium areorum, quatuor venti sunt, egredientes in terram: de coronis in capite Jesu sacerdotis imponendis: de viro cujus nomen Oriens, qui templum ædificabit Domino, & dominabitur in folio suo.

1 **E**T conversus sum, & levavi oculos meos, & vidi: & ecce quatuor quadrigæ egredientes de medio duorum montium: & montes, montes ærei.

2 In quadriga prima equi rufi, & in quadriga secunda equi nigri,

3 Et in quadriga tertia equi albi, & in quadriga quarta equi varii, & fortes.

4 Et respondi, & dixi ad angelum, qui loquebatur in me: Quid sunt hæc, domine mi?

5 Et respondit angelus, & ait ad me: Isti sunt quatuor venti cæli, qui egrediuntur, ut stent coram Dominatore omnis terræ.

6 In qua erant equi nigri, egrediebantur in terram Aquilonis: & albi egressi sunt post eos: & varii egressi sunt ad terram Austri.

7 Qui autem erant robustissimi, exierunt, & quærebant ire, & discurrere per omnem terram. Et dixit: Ite, perambulate terram: & perambulaverunt terram.

8 Et vocavit me, & locutus est ad me, dicens: Ec-

Ecce qui egrediuntur in terram Aquilonis, requiescere fecerunt spiritum meum in terra Aquilonis.

9 Et factum est verbum Domini ad me, dicens:

10 Sume a transmigracione ab Holdai, & a Tobia, & ab Idaja, & venies tu in die illa, & intrabis domum Josiæ, filii Sophoniæ, qui venerunt de Babylone.

11 Et fumes aurum, & argentum: & facies coronas, & pones in capite Jesu filii Josedec sacerdotis magi,

12 Et loqueris ad eum, dicens: Hæc ait Dominus exercituum, dicens: * ECCE VIR ORIENS Luc. 5. NOMEN EJUS: & subter eum orietur, & ædificabit templum Domino.

13 Et ipse extruet templum Domino, & ipse portabit gloriam, & sedebit, & dominabitur super folio suo: & erit sacerdos super folio suo, & consilium pacis erit inter illos duos.

14 Et coronæ erunt Helem, & Tobijæ, & Idajæ, & Hem, filio Sophoniæ, memoriale in templo Domini.

15 Et qui procul sunt, venient, & ædificabunt in templo Domini: & scietis, quia Dominus exercituum misit me ad vos. Erit autem hoc, si auditu audieritis vocem Domini Dei vestri.

CAPUT VII.

Jejunia quibus Judæi per 70 annos captivitatis jejunaverunt, non placebant Domino, quia in iniquitatibus suis permanebant: proinde hortatur eos ad respicientiam; nam quia propheta olim non audierant, dispersit eos Dominus in gentes, terraque desolata facta est propter ipsorum iniquitates.

1 **E**T factum est in anno quarto Darii regis, factum est verbum Domini ad Zachariam, in quarta mensis noni, qui est Casleu.

2 Et miserunt ad domum Dei, Sarafar, & Rogommelech, & viri, qui erant cum eo ad deprecandam faciem Domini:

3 Ut dicerent sacerdotibus domus Domini exercituum, & prophetis loquentes: Numquid flendum est mihi in quinto mense, vel sanctificare me debeo, sicut jam feci multis annis?

4 Et factum est verbum Domini exercituum ad me, dicens:

5 Loquere ad omnem populum terræ, & ad sacerdotes, dicens: * Cum jejunaretis, & plangeretis in quinto & septimo per hos septuaginta annos: numquid jejunium jejunastis mihi?

6 Et cum comedistis, & bibistis, numquid non vobis comedistis, & vobismetipsis bibistis?

7 Numquid non sunt verba, quæ locutus est Dominus in manu prophetarum priorum, cum adhuc Jerusalem habitaretur, & esset opulenta, ipsa & urbes in circuitu ejus, & ad Austrum, & in campestribus habitaretur?

8 Et factum est verbum Domini ad Zachariam, dicens:

9 Hæc ait Dominus exercituum, dicens: Judicium verum judicate, & misericordiam, & miserationes facite, unusquisque cum fratre suo.

10* Et viduam, & pupillum, & advenam, & pauperem nolite calumniari: & malum viri fratri suo non cogitet in corde suo.

11 Et noluerunt attendere, & averterunt scapulam recedentem, & aures suas aggravaverunt, ne audirent.

12 Et cor suum posuerunt ut adamantem, ne audirent legem, & verba quæ misit Dominus exercituum in spiritu suo per manum prophetarum priorum: & facta est indignatio magna a Domino exercituum.

13 Et factum est sicut locutus est, & non audierunt: sic clamabunt, & non exaudiam, dicit Dominus exercituum.

14 Et disperſi eos per omnia regna, quæ neſciunt: & terra desolata est ab eis, eo quod non esset transiens & revertens: & posuerunt terram desiderabilem in desertum.

CAPUT VIII.

Sicut Dominus propter peccata populi sui afflict

xit eum, & desolatam fecit Jerusalem: sic nunc facit illam plurimum habitari, omniaque dabit prospera, modo ei servant: quibus adjungentur & aliæ gentes: de simbria Judæi a decem viris ethnicis apprehensa,

1 ET factum est verbum Domini exercituum, dicens:

2 Hæc dicit Dominus exercituum: Zelatus sum Sion zelo magno, & indignatione magna zelatus sum eam.

3 Hæc dicit Dominus exercituum: Reversus sum ad Sion, & habitabo in medio Jerusalem: & vocabitur Jerusalem Civitas veritatis, & Mons Domini exercituum mons sanctificatus.

4 Hæc dicit Dominus exercituum: Adhuc habitabunt fenestæ, & anus in plateis Jerusalem: & viri baculus in manu ejus præ multitudine dierum.

5 Et plateæ civitatis complebuntur infantibus, & puellis ludentibus in plateis ejus.

6 Hæc dicit Dominus exercituum: Si videbitur difficile in oculis reliquiarum populi hujus in diebus illis, numquid in oculis meis difficile erit, dicit Dominus exercituum?

7 Hæc dicit Dominus exercituum: Ecce ego salvabo populum meum de terra Orientis, & de terra Occasus solis.

8 Et adducam eos, & habitabunt in medio Jerusalem: & erunt mihi in populum, & ego ero eis in Deum in veritate, & in justitia.

9 Hæc dicit Dominus exercituum: Confortentur manus vestræ, qui auditis in his diebus sermones istos per os prophetarum, in die qua fundata est domus Domini exercituum, ut templum ædificaretur.

10 Siquidem ante dies illos merces hominum non erat, nec merces jumentorum erat, neque introeunti, neque exeunti erat pax præ tribulatione: & dimisi omnes homines, unumquemque contra proximum suum.

11 Nunc autem non juxta dies priores ego faciam reliquiis populi hujus, dicit Dominus exercituum,

12 Sed semen pacis erit: vinea dabit fructum suum, & terra dabit germen suum, & cœli dabunt rorem suum: & possidere faciam reliquias populi hujus uniuersa hæc.

13 Et erit: sicut eratis maledictio in Gentibus, domus Juda, & domus Israel: sic saluabo vos, & eritis benedictio: nolite timere, confortentur manus vestrae.

14 Quia hæc dicit Dominus exercituum: Si- cut cogitavi ut affligerem vos, cum ad iracundiam provocassent patres vestri me, dicit Dominus.

15 Et non sum misertus: sic conuersus cogitavi in diebus istis, ut benefaciam domui Juda, & Jerusalem: nolite timere.

^{Eph. 4.}
^{25.} 16 Hæc sunt ergo verba, quæ facietis: * Lo- quimini veritatem, unusquisque cum proximo suo: veritatem, & iudicium pacis iudicate in portis vestris.

17 Et unusquisque malum contra amicum suum ne cogitetis in cordibus vestris: & iuramentum mendax ne diligatis; omnia enim hæc sunt, quæ odi, dicit Dominus.

18 Et factum est verbum Domini exercituum ad me, dicens:

19 Hæc dicit Dominus exercituum: Jejunium quarti, & jejunium quinti, & jejunium septimi, & jejunium decimi erit domui Juda in gaudium, & lætitiâ, & in solemnitates præclaras: veritatem tantum, & pacem diligite.

20 Hæc dicit Dominus exercituum: Usque- quo veniant populi, & habitent in civitatibus multis.

21 Et vadant habitatores, unus ad alterum, dicentes: Eamus, & deprecemur faciem Domini, & quaeramus Dominum exercituum: vadam etiam ego.

22 Et venient populi multi, & gentes robustæ ad quaerendum Dominum exercituum in Jerusalem, & deprecandam faciem Domini.

23 Hæc dicit Dominus exercituum: In diebus illis, in quibus apprehendent decem homines ex omnibus linguis Gentium, & apprehendent fim- briam

briam viri Judæi, dicentes: Ibimus vobiscum, audivimus enim quoniam Deus vobiscum est.

CAPUT IX.

Vaticinatur adversus civitates Syriae, & super- bos Philistæos: rex Christus venturus est ad Sion insidens pullo asini: & ablato bello imperabit mun- do in magna pace: qui etiam emisit vinctos de latu in sanguine testamenti sui: omnia dicuntur futura populo Dei prospera, quoniam ipse eum proteget.

1 **O**Nus verbi Domini in terra Hadrach, & Da- masci requiei ejus: quia Domini est ocu- lus hominis, & omnium tribunal Israel.

2 Emath quoque in terminis ejus, & Tyrus & Sidon: assumpserunt quippe sibi sapientiam valde.

3 Et ædificavit Tyrus munitiorem suam, & coacervavit argentum quasi humum, & aurum ut lutum platearum.

4 Ecce Dominus possidebit eam, & percutiet in mari fortitudinem ejus, & hæc igni devorabitur.

5 Videbit Afcalon, & timebit: & Gaza, & dolebit nimis: & Accaron, quoniam confusa est spes ejus: & peribit rex de Gaza, & Afcalon non habitabitur.

6 Et sedebit separator in Azoto, & disperdam superbiam Philistinorum.

7 Et auferam sanguinem ejus de ore ejus, & abominationes ejus de medio dentium ejus, & re- linquetur etiam ipse Deo nostro, & erit quasi dux in Juda, & Accaron quasi Jebuseus.

8 Et circumdabo domum meam ex his, qui militant mihi euntes & revertentes, & non transi- bit super eos ultra exactor: quia nunc vidi in oculis meis.

9 * Exulta satis filia Sion, jubila filia Jerusa- lem: ECCE REX TUUS veniet tibi justus, & salvator: ipse pauper, & ascendens super asina-
Isaie. 62. 11. Matth. 21. 5.

10 Et dispergam quadrigam ex Ephraim, & equum de Jerusalem, & dissipabitur arcus belli: & loquetur pacem Gentibus, & potestas ejus a mari

mari usque ad mare, & a fluminibus usque ad fines terræ.

11 Tu quoque in sanguine testamenti tui emisisti vinctos tuos de lacu, in quo non est aqua.

12 Convertimini ad munitionem vincti spei, hodie quoque annuntians duplicia reddam tibi.

13 Quoniam extendi mihi Judam quasi arcum, implevi Ephraim: & suscitabo filios tuos Sion super filios tuos Græcia: & ponam te quasi gladium fortium.

14 Et Dominus Deus super eos videbitur, & exhibit ut fulgur, jaculum ejus: & Dominus Deus in tuba canet, & vadet in turbine Austri.

15 Dominus exercituum proteget eos: & devorabunt, & subjicient lapidibus fundæ: & bibentes inebriabuntur quasi a vino, & replebuntur ut phialæ, & quasi cornua altaris.

16 Et salvabit eos Dominus Deus eorum in die illa, ut gregem populi sui: quia lapides sancti elebuntur super terram ejus.

17 Quid enim bonum ejus est, & quid pluviam ejus, nisi frumentum electorum, & vinum gemmans virgines?

CAPUT X.

Solus Dominus potest petita præstare, qui confortabit Judæos: & misertus ipsorum congregabit eos de variis locis captivitatis in terram pristinam, humiliatis ipsorum inimicis.

1 **P**etite a Domino pluviam in tempore serotino, & Dominus faciet nives, & pluviam imbris dabit eis, singulis herbam in agro.

2 Quia simulachra locuta sunt inutile, & divini viderunt mendacium, & somniatores locuti sunt frustra: vane consolabantur, idcirco abducti sunt quasi grex: affligentur, quia non est eis pastor.

3 Super pastores iratus est furor meus, & super hircos visitabo: quia visitavit Dominus exercituum gregem suum, domum Juda, & posuit eos quasi equum gloriæ suæ in bello.

4 Ex ipso angulus, ex ipso paxillus, ex ipso

arcus

arcus prælii, ex ipso egredietur omnis exactor simul.

5 Et erunt quasi fortes conculcantes lutum viarum in prælio: & bellabunt, quia Dominus cum eis: & confundentur ascensores equorum.

6 Et confortabo domum Juda, & domum Joseph salvabo: & convertam eos, quia miserebor eorum: & erunt sicut fuerunt, quando non projeceram eos: ego enim Dominus Deus eorum, & exaudiam eos.

7 Et erunt quasi fortes Ephraim, & lætabitur cor eorum quasi a vino: & filii eorum videbunt, & lætabuntur, & exultabit cor eorum in Domino.

8 Sibilabo eis & congregabo illos, qui redemi eos: & multiplicabo eos sicut ante fuerant multiplicati.

9 Et seminabo eos in populis, & de longe recordabuntur mei: & vivent cum filiis suis, & revertentur.

10 Et reducam eos de Terra Ægypti, & de Assyriis congregabo eos, & ad terram Galaad & Libani adducam eos, & non invenietur eis locus.

11 Et transibit in maris freto, & percutiet in mari fluctus, & confundentur omnia profunda fluminis, & humiliabitur superbia Assur, & sceptrum Ægypti recedet.

12 Confortabo eos in Domino, & in nomine ejus ambulabunt, dicit Dominus.

CAPUT XI.

Jubet Dominus pasci pecora occisionis, quibus non parceret, quia pastores eorum non parcebant eis: de duabus virgibus tandem abscissis, & tribus pastoribus uno mense succisis: de appensa mercede triginta argenteorum projectorum ad statuarium: de alio malo pastore a Domino suscitando.

1 **A**peri Libane portas tuas, & comedat ignis cedros tuas.

2 Ulula abies, quia cecidit cedrus, quoniam magnifici vastati sunt: ululate quercus Balan, quoniam succisus est saltus munitus.

3 Vox

3 Vox ululatus pastorum, quia vastata est magnificentia eorum: vox rugitus leonum, quoniam vastata est superbia Jordanis.

4 Hæc dicit Dominus Deus meus: Pasce pecora occisionis.

5 Quæ qui possederant, occidebant, & non dolebant, & vendebant ea, dicentes: Benedictus Dominus, divites facti sumus: & pastores eorum non parcebant eis.

6 Et ego non parcam ultra super habitantes terram, dicit Dominus: ecce ego tradam homines, unumquemque in manu proximi sui, & in manu regis sui: & concident terram, & non eruum de manu eorum.

7 Et pascam pecus occisionis propter hoc, o pauperes gregis. Et assumpsi mihi duas virgas, unam vocavi Decorem, alteram vocavi Funiculum: & pavi gregem.

8 Et succidi tres pastores in mense uno, & contracta est anima mea in eis: siquidem & anima eorum variavit in me.

9 Et dixi: non pascam vos: quod moritur moriatur: & quod succiditur, succidatur: & reliqui devorent unusquisque carnem proximi sui.

10 Et tuli virgam meam, quæ vocabatur Decus, & abscidi eam, ut irritum facerem fœdus meum, quod percussi cum omnibus populis.

11 Et in irritum deductum est in die illa: & cognoverunt sic pauperes gregis, qui custodiunt mihi, quia verbum Domini est:

12 Et dixi ad eos: Si bonum est in oculis vestris, asserite mercedem meam: & si non, quiescite. * Et appenderunt mercedem meam triginta argenteos.

* Matth.
27. 9.

13 Et dixi Dominus ad me: Projice illud ad statuarium, decorem pretium, quo appretiatum sum ab eis. Et tuli triginta argenteos: & projeci illos in domum Domini ad statuarium.

14 Et præcidi virgam meam secundam, quæ appellabatur Funiculus, ut dissolverem germanitatem inter Judam, & Israel.

15 Et

15 Et dixit Dominus ad me: Adhuc fume tibi vasa pastoris stulti.

16 Quia ecce ego fascitabo pastorem in terra, qui derelicta non visitabit, dispersum non quaeret, & contritum non sanabit, & id quod stat non enutriet, & carnes pinguium comedet, & ungulas eorum dissolvat.

17 O pastor, & idolum, derelinquens gregem: gladius super brachium ejus, & super oculum dextrum ejus: brachium ejus ariditate siccabitur, & oculus dexter ejus tenebrensens obscurabitur.

CAPUT XII.

Juda & Jerusalem a variis regnis affigentur; sed rursus reduti filii Israel in terram suam superiores erunt his qui se affixerant: effusoque a Domino spiritu gratia super habitatores Jerusalem, aspicient ad eum quem confixerunt, & super eum dolebunt, plangentes singula familia seorsum.

1 **O**nus verbi Domini super Israel. Dicit Dominus extendens cœlum, fundans terram, & fingens spiritum hominis in eo.

2 Ecce ego ponam Jerusalem superliminare crapulæ omnibus populis in circuitu: sed & Juda erit in obsidione contra Jerusalem.

3 Et erit: In die illa ponam Jerusalem lapidem oneris cunctis populis: omnes, qui levabunt eam, concisione lacerabuntur: & colligentur adversus eam omnia regna terræ.

4 In die illa, dicit Dominus, percutiam omnem equum in stuporem, & ascensorem ejus in amentiam: & super domum Juda aperiam oculos meos, & omnem equum populorum percutiam cœcitate.

5 Et dicent duces Juda in corde suo: Confortentur mihi habitatores Jerusalem in Domino exercituum Deo eorum.

6 In die illa ponam duces Juda sicut caminum ignis in lignis, & sicut facem ignis in fœno: & devorabunt ad dexteram, & ad sinistram omnes populos in circuitu: & habitabitur Jerusalem rursus in loco suo in Jerusalem.

7 Et

7 Et salvabit Dominus tabernacula Juda, sicut in principio: ut non magnifice glorietur domus David, & gloria habitantium Jerusalem contra Judam.

8 In die illa proteget Dominus habitatores Jerusalem, & erit qui offenderit ex eis in die illa, quasi David: & domus David quasi Dei, sicut angelus Domini in conspectu eorum.

9 Et erit in die illa: quæram contere omnes Gentes, quæ veniunt contra Jerusalem.

10 Et effundam super domum David, & super habitatores Jerusalem spiritum gratiæ, & precum: * & aspicient ad me, quem confixerunt: & plangent eum plandū quasi super unigenitum, & dolebunt super eum, ut doleri solet in morte primogeniti.

* Jerem.
39. 37.

* 2. Bar.
35. 27.

11 In die illa magnus erit plandus in Jerusalem, * sicut plandus Adadremmon in campo Maggedon.

12 Et planget terra: familiæ & familiæ seorsum: familiæ domus David seorsum, & mulieres eorum seorsum;

13 Familiæ domus Nathan seorsum, & mulieres eorum seorsum: familiæ domus Levi seorsum, & mulieres eorum seorsum: familiæ Semei seorsum, & mulieres eorum seorsum.

14 Omnes familiæ reliquæ, familiæ & familiæ seorsum, & mulieres eorum seorsum.

CAPUT XIII.

Cum fuerit fons patens domui David in ablutionem peccatoris, tollentur idola; & pseudoprophete a sibi charissimis lapidabuntur: quæ sint plagæ in medio manuum: percutiendus pastor, & oves dispergendæ: duæ partes hominum dispergentur in omni terra, & tertia per ignem probabitur.

1 In die illa erit fons patens domui David, & habitantibus Jerusalem in ablutionem peccatoris, & menstruatæ.

* Ezech.
30. 15.

2 * Et erit in die illa, dicit Dominus exercituum: Disperdam nomina idolorum de terra, & non memorabuntur ultra; & pseudoprophetas, & spiritum immundum auferam de terra.

3 Et

3 Et erit, cum prophetaverit, quispiam ultra, dicent ei pater ejus & mater ejus, qui genuerunt eum: Non vives: quia mentacium locutus es in nomine Domini. Et configent eum pater ejus, & mater ejus, & genitores ejus, cum prophetaverit.

4 Et erit: In die illa confundentur prophete, unusquisque ex visione sua cum prophetaverit: nec operientur pallio faccio, ut mentiantur:

5 Sed dicet: Non sum propheta, homo agricola ego sum: quoniam Adam exemplum meum ab adolescentia mea.

6 Et dicetur ei: Quid sunt plagæ istæ in medio manuum tuarum? Et dicet: His plagatus sum in domo eorum, qui diligebant me.

7 Framea suscitare super pastorem meum, & super virum coherentem mihi, dicit Dominus exercituum: * percutite pastorem, & dispergentur oves: & convertam manum meam ad parvulos.

* Matth.
26. 31.
Marc.
14. 27.

8 Et erunt in omni terra, dicit Dominus: partes duæ in ea dispergentur, & deficient: & tertia pars reliquetur in ea.

9 Et ducam tertiam partem per ignem, & uram eos sicut uritur argentum: & probabo eos sicut probatur aurum. Ipse vocabit nomen meum, & ego exaudiam eum. Dicam: Populus meus es; & ipse dicet: Dominus Deus meus.

CAPUT XIV.

Postquam Jerusalem passa fuerit captivitatem, aliasque afflictiones a Gentibus, erit dies nota Domino, cum exibunt aquæ vivæ de Jerusalem: & filii Israel revertentur, habitaturi secure in Jerusalem: percutietque Dominus plagâ Gentes, quæ pugnaverunt adversus Jerusalem, & harum reliquæ ascendent, ut adorent Dominum in Jerusalem, sanctumque erit, quod est super frantum equi.

1 Ecce venient dies Domini, & dividuntur spolia tua in medio tui.

2 Et congregabo omnes Gentes ad Jerusalem in prællium, & capietur civitas, & vastabuntur domus, & mulieres violabuntur: & egredietur

Tom. IV.

B k

media

media pars civitatis in captivitatem, & reliquum populi non auferetur ex urbe.

3 Et egredietur Dominus, & præliabitur contra Gentes illas, sicut præliatus est in die certaminis.

4 Et stabunt pedes ejus in die illa super Montem olivarum, qui est contra Jerusalem ad Orientem: & scindetur Mons olivarum ex media parte sui ad Orientem, & ad Occidentem, prærupto grandi valde, & separabitur medium ejus ad Meridiem.

5 Et fugietis ad vallem montium eorum, quoniam conjungetur vallis montium usque ad proximum: & fugietis sicut fugistis a facie terræ motus in diebus Oziæ regis Judæ: & venit Dominus Deus meus, omnesque sancti cum eo.

6 Et erit in die illa: Non erit lux, sed frigus & gelu.

7 Et erit dies una, quæ nota est Domino, non dies neque nox: & in tempore vesperi erit lux.

8 Et erit in die illa: Exibunt aquæ vivæ de Jerusalem: medium earum ad mare Orientale, & medium earum ad mare novissimum: in æstate & in hieme erunt.

9 Et erit Dominus Rex super omnem terram: in die illa erit Dominus unus, & erit nomen ejus unum.

10 Et revertetur omnis terra usque ad desertum, de colle Remmon ad Austrum Jerusalem: & exaltabitur, & habitabit in loco suo a porta Benjamin usque ad locum portæ prioris, & usque ad portam angulorum, & a turre Hananeel usque ad torcularia regis.

11 Et habitabunt in ea, & anathema non erit amplius: sed sedebit Jerusalem secunda.

12 Et hæc erit plaga, qua percutiet Dominus omnes Gentes, quæ pugnaverunt adversus Jerusalem: tabescet caro uniuscujusque stantis super pedes suos, & oculi ejus contabescunt in foraminibus suis, & lingua eorum contabescet in ore suo.

13 In die illa erit tumultus Domini magnus in

in eis: & apprehendet vir manum proximi sui, & conferetur manus ejus super manum proximi sui.

14 Sed & Judas pugnabit adversus Jerusalem: & congregabuntur divitiæ omnium Gentium in circuito, aurum, & argentum, & vestes multæ factis.

15 Et sic erit ruina equi, & muli, & cameli, & alini, & omnium jumentorum, quæ fuerint in castris illis, sicut ruina hæc.

16 Et omnes, qui reliqui fuerint de universis Gentibus, quæ venerunt contra Jerusalem, ascendent ab anno in annum, ut adorent Regem, Dominum exercituum, & celebrent festivitatem tabernaculorum.

17 Et erit: Qui non ascenderit de familiis terræ ad Jerusalem, ut adorent Regem, Dominum exercituum, non erit super eos imber.

18 Quod & si familia Ægypti non ascenderit, & non venerit: nec super eos erit, sed erit ruina, qua percutiet Dominus omnes Gentes, quæ non ascenderit ad celebrandam festivitatem tabernaculorum.

19 Hoc erit peccatum Ægypti, & hoc peccatum omnium Gentium, quæ non ascenderit ad celebrandam festivitatem tabernaculorum.

20 In die illa erit quod super frænum equi est, sanctum Domino: & erunt lebetes in domo Domini quasi phialæ coram altari.

21 Et erit omnis lebes in Jerusalem, & in Juda sanctificatus Domino exercituum: & venient omnes immolantes, & sument ex eis, & coquent in eis: & non erit mercator ultra in domo Domini exercituum in die illo.

PROPHETIA MALACHIAE.

CAPUT PRIMUM.

Prophetia Malachiae ad Israel, quem Dominus arguit ingravitudo, quod non agnoscebat se in Jacob, unde descenderat, dilectum rejecto Esau cum populo suo: ideo conqueritur se ab Israel non honorari neque timeri, quodque sacerdotes despiciant nomen Domini quorum rejicit sacrificia, gratam habens oblationem mundam quae in omni loco ei offertur.

1 **O**Nus verbi Domini ad Israel in manu Malachiae.

2 Dilexi vos, dicit Dominus, & dixistis: In quo dilexistis nos? Nonne frater erat Esau Jacob, dicit Dominus, & * dilexi Jacob,

* Rom.
9. 13.

3 Esau autem odio habui? & posui montes ejus in solitudinem, & haereditatem ejus in dracones deserti.

4 Quod si dixerit Idumaea: Destructi sumus, sed revertentes aedificabimus, quae destructa sunt: Haec dicit Dominus exercituum: Ipsi aedificabunt, & ego destruam, & vocabuntur termini impietatis, & populus, cui iratus est Dominus usque in aeternum.

5 Et oculi vestri videbunt, & vos dicetis: Magnificetur Dominus super terminum Israel.

6 Filius honorat patrem, & servus dominum suum: si ergo Pater ego sum, ubi est honor meus? & si Dominus ego sum, ubi est timor meus? dicit Dominus exercituum. Ad vos, o sacerdotes, qui despicitis nomen meum, & dixistis: in quo despeximus nomen tuum?

7 Offeretis super altare meum panem pollutum,

&

& dicitis: In quo polluimus te? In eo quod dicitis: Mensa Domini despecta est.

8 Si offeratis caecum ad immolandum, nonne malum est? & si offeratis claudum, & languidum, nonne malum est? offer illud duci tuo, si placuerit ei, aut si susceperit faciem tuam, dicit Dominus exercituum.

9 Et nunc deprecamini vultum Dei ut misereatur vestri (de manu enim vestra factum est hoc) si quomodo suscipiat facies vestras, dicit Dominus exercituum.

10 Quis est in vobis, qui claudat ostia, & incendat altare meum gratuito? non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum: & manus non suscipiam de manu vestra.

11 * Ab ortu enim solis usque ad occasum, * *Psal.*
magnum est nomen meum in Gentibus, & in omni ^{112. 3.}
loco sacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda: quia magnum est nomen meum in Gentibus, dicit Dominus exercituum.

12 Et vos polluistis illud in eo, quod dicitis: Mensa Domini contaminata est: & quod superponitur, contemptibile est cum igne, qui illud devorat.

13 Et dixistis: Ecce de labore, & exsufflastis illud, dicit Dominus exercituum, & intulistis de rapinis claudum, & languidum, & intulistis munus: numquid suscipiam illud de manu vestra, dicit Dominus?

14 Maledictus dolosus, qui habet in grege suo masculum, & votum faciens immolat debile Domino: quia Rex magnus ego, dicit Dominus exercituum, & nomen meum horribile in Gentibus.

CAPUT II.

Comminatur Dominus se maledicturum benedictionibus sacerdotum, nisi respiciant: ipsius enim legem contemnunt, irritum facientes pactum Levi, qui hic laudatur: transgressus est & Juda ducens alienigenas, quapropter non respiciet deinceps Dominus ad sacrificium eorum: de uxore diligen-da, seu dimittenda: laborare fecerunt Dominum in sermonibus suis.

Kk 3

t Et

1 ET nunc ad vos mandatum hoc, o sacerdotest:

2 * Si nolueritis audire, & si nolueritis ponere super cor, ut detis gloriam nomini meo, ait Dominus exercituum: mittam in vos egestatem, & maledicam benedictionibus vestris, & maledicam illis: quo iam non posuistis super cor.

3 Ecce ego projiciam vobis brachium, & dispergam super vultum vestrum stercus solemnitate vestrarum, & assumet vos secum.

4 Et scietis, quia mihi ad vos mandatum istud, ut esset pactum meum cum Levi, dicit Dominus exercituum.

5 Pactum meum fuit cum eo vitæ & pacis: & dedi ei timorem, & timuit me, & a facie nominis mei pavebat.

6 Lex veritatis fuit in ore ejus, & iniquitas non est inventa in labiis ejus: in pace, & in equitate ambulavit mecum, & multos avertit ab iniquitate.

7 Labia enim sacerdotis custodient scientiam, & legem requirent ex ore ejus: quia angelus Domini exercituum est.

8 Vos autem recessistis de via, & scandalizastis plurimos in lege: irritum fecistis pactum Levi, dicit Dominus exercituum.

9 Propter quod & ego dedi vos contemptibiles, & humiles omnibus populis, sicut non servastis vias meas, & accepistis faciem in lege.

10 * Numquid non pater unus omnium nostrum? numquid non Deus unus creavit nos? quare ergo despicit unusquisque nostrum fratrem suum, violans pactum patrum nostrorum?

11 Transgressus est Juda, & abominatio facta est in Israel, & in Jerusalem: quia contaminavit Judas sanctificationem Domini, quam dilexit, & habuit filiam dei alieni.

12 Disperdet Dominus virum, qui fecerit hoc, magistrum, & discipulum de tabernaculis Jacob, & offerentem munus Domino exercituum.

13 Et hoc rurlum fecistis? Operiebatis lacrymis altare Domini, fletu, & mugitu, ita ut non respi-

respiciam ultra ad sacrificium, nec accipiam placabile quid de manu vestra.

14 Et dixistis: Quam ob causam? quia Dominus testificatus est inter te, & uxorem pubertatis tuæ, quam tu despexisti: & hæc particeps tua, & uxor fœderis tui.

15 Nonne unus fecit, & residuum spiritus ejus est? Et quid unus quærit, nisi semen Dei? Custodite ergo spiritum vestrum, & uxorem adolescentiæ tuæ noli despiciere.

16 Cum odio habueris, dimitte, dicit Dominus Deus Israel: operiet autem iniquitas vestimentum ejus, dicit Dominus exercituum: custodite spiritum vestrum, & nolite despiciere.

17 Laborare fecistis Dominum in sermonibus vestris, & dixistis: In quo eum fecimus laborare? In eo quod dicitis: Omnis qui facit malum, bonus est in conspectu Domini, & tales ei placent: aut certe ubi est Deus iudicium.

CAPUT III

De præcursore Christi, & hujus adventu, ac futuro iudicio: qui purgatis filiis Levi gratum habebit sacrificium Juda & Jerusalem: comminatur sceleratis gravem ultionem: quos tamen ad se revocat, plurima bona conversis promittens: conqueritur de ingratitude filiorum Israel, & quod ipsum in decimis suis configant, quodque dicant, Deo non esse curæ suos cultores, cuius contrarium tandem experientur.

1 Ecce ego mitto angelum meum, & præparabit viam ante faciem meam. Et statim veniet ad templum suum Dominator, quem vos quæritis, & angelus testamenti, quem vos vultis. Ecce venit, dicit Dominus exercituum:

2 Et quis poterit cogitare diem adventus ejus, & quis stabit ad videndum eum? ipse enim quasi ignis conflans, & quasi herba fullonum:

3 Et sedebit conflans, & emundans argentum, & purgabit filios Levi, & colabit eos, quasi aurum, & quasi argentum, & erunt Domino offerentes sacrificia in justitia.

4. Et placebit Domino sacrificium Juda, & Jerusalem sicut dies sæculi, & sicut anni antiqui.

5. Et accedam ad vos in iudicio, & ero testis velox maleficis, & adulteris, & perjuris, & qui calumniantur mercedem mercenarii, viduas, & pupillos, & opprimunt peregrinum, nec timuerunt me, dicit Dominus exercituum.

6. Ego enim Dominus, & non mutor; & vos filii Jacob non estis consumpti.

7. A diebus enim patrum vestrorum recessistis a legitimis meis, & non custodistis. * Revertimini ad me, & revertar ad vos, dicit Dominus exercituum. Et dixistis: In quo revertemur?

8. Si affiget homo Deum, quia non configitis me? Et dixistis: In quo configimus te? In decimis, & in primitiis.

9. Et in penuria vos maledicti estis, & me vos configitis gens tota.

10. Inferre omnem decimam in horreum, & fit cibus in domo mea, & probate me super hoc, dicit Dominus: si non aperuero vobis cataractas cæli, & effudero vobis benedictionem usque ad abundantiam.

11. Et increpabo pro vobis devorantem, & non corrumpet fructum terræ vestræ: nec erit sterilis vinea in agro, dicit Dominus exercituum.

12. Et beatos vos dicent omnes Gentes: eritis enim vos terra desiderabilis, dicit Dominus exercituum.

13. Invaluerunt super me verba vestra: dicit Dominus.

14. Et dixistis: Quid locuti sumus contra te? Dixistis: * Vanus est, qui servit Deo: & quod emolumentum, quia custodivimus præcepta ejus, & quia ambulavimus tristes coram Domino exercituum?

15. Ergo nunc beatos dicimus arrogantes, si quidem ædificati sunt facientes impietatem, & tentaverunt Deum, & salvati facti sunt.

16. Tunc locuti sunt timentes Dominum, unusquisque cum proximo suo: Et attendit Dominus, & audivit: & scriptus est liber monumenti coram eo timentibus Dominum, & cogitantibus nomen ejus.

17. Et

17. Et erunt mihi, ait Dominus exercituum, in die, qua ego facio, in peculium: & parcam eis, sicut parcat vir filio suo servienti sibi.

18. Et convertemini, & videbitis, quid sit inter justum, & impium, inter servientem Deo, & non servientem ei.

CAPUT IV.

Dies Domini inflammabit omnes facientes impietatem, evulsa ipsorum radice: orietur sol justitiae Deum timentibus, qui calcabunt impios: jubet reminisci legis Moysi: Elias antequam veniat dies Domini mittendus prædicitur, qui convertat cor patrum ad filios.

1. Ecce enim dies veniet succensa quasi caminus; & erunt omnes superbi, & omnes facientes impietatem stipula: & inflammabit eos dies veniens, dicit Dominus exercituum, quæ non derelinquet eis radicem & germen.

2. * Et orietur vobis timentibus nomen meum: Sol justitiæ, & sanitas in pennis ejus: & egrediemini, & salietis sicut vituli de armento.

3. Et calcabitis impios, cum fuerint cinis sub planta pedum vestrorum in die, qua ego facio, dicit Dominus exercituum.

4. * Mementote legis Moysi servi mei, quam mandavi ei in Horeb ad omnem Israel præcepta, & judicia.

5. * Ecce ego mittam vobis Eliam Prophetam, antequam veniat dies Domini magnus, & horribilis.

6. Et convertet cor patrum ad filios, & cor filiorum ad patres eorum: ne forte veniam, & percussiam terram anathemate.

LIBER PRIMUS MACHABÆORUM.

CAPUT PRIMUM.

Mortuo Alexandro Magno, qui Darium percussit, successit tandem in Græcia Antiochus illustris: sub quo scelerati quidam ex filiis Israël prophanarunt Jerusalem: Antiochus autem, devicto Ptolemæo rege Ægypti, invasit Jerusalem; & ablatis omnibus vasis templi ac thesauris, fecit eadem magnam, unde ortus est ingens planctus: simile fecit & princeps tributorum ab eo missus, incensa Jerusalem, plurimisque in captivitate ductis: Antiochus leges idololatriæ Judæis statuit, ablatis cunctis divini cultus ceremoniis & ædificato idolo desolationis, renitentes misere trucidans: ejus edicta plurimi impij secuti sunt, pii vero respuerunt, mortem potius subire parati.

- 1 **E**T factum est, postquam percussit Alexander Philippi Macedo, qui primus regnavit in Græcia, egressus de terra Cethim, Darium regem Persarum, & Medorum:
- 2 Constituit prælia multa, & obtinuit omnium munitiones, & interfecit reges terræ.
- 3 Et pertransiit usque ad fines terræ: & accepit spolia multitudinis Gentium: & siluit terra in conspectu ejus.
- 4 Et congregavit virtutem, & exercitum fortem nimis: & exaltatum est, & elevatum cor ejus:
- 5 Et obtinuit regiones Gentium, & tyrannos: & facti sunt illi in tributum.
- 6 Et post hæc decidit in lectum, & cognovit, quia moreretur.
- 7 Et vocavit pueros suos nobiles, qui secum erant nutriti a juventute: & divisit illis regnum suum, cum adhuc viveret.

8 Et

8 Et regnavit Alexander annis duodecim, & mortuus est.

9 Et obtinuerunt pueri ejus regnum, unusquisque in loco suo:

10 Et imposuerunt omnes sibi diademata post mortem ejus, & filii eorum post eos annis multis, & multiplicata sunt mala in terra.

11 Et exiit ex eis radix peccatrix, Antiochus illustris, filius Antiochi regis, qui fuerat Romæ obles: & regnavit in anno centesimo trigesimo septimo regni Græcorum.

12 In diebus illis exierunt ex Israël filii iniqui, & suaserunt multis, dicentes: Eamus, & disponamus testamentum cum Gentibus, quæ circa nos sunt: quia ex quo recessimus ab eis, invenerunt nos multa mala.

13 Et bonus visus est sermo in oculis eorum.

14 Et destinaverunt aliqui de populo, & abierunt ad regem: & dedit illis potestatem, ut facerent justitiam Gentium.

15 Et ædificaverunt gymnasium in Jerosolymis secundum leges Nationum:

16 Et fecerunt sibi præputia, & recesserunt a testamento sancto, & juncti sunt Nationibus, & venundati sunt, ut facerent malum.

17 Et paratum est regnum in conspectu Antiochi, & cœpit regnare in terra Ægypti, ut regnaret super duo regna.

18 Et intravit in Ægyptum in multitudine gravi, in curribus, & elephantis, & equitibus, & copiosa navium multitudine:

19 Et constituit bellum adversus Ptolemæum regem Ægypti, & veritus est Ptolemæus a facie ejus, & fugit, & ceciderunt vulnerati multi.

20 Et comprehendit civitates munitas in terra Ægypti: & accepit spolia Terræ Ægypti.

21 Et convertit Antiochus, postquam percussit Ægyptum in centesimo, & quadragesimo tertio anno: & ascendit ad Israël.

22 Et ascendit Jerosolymam in multitudine gravi.

23 Et intravit in sanctificationem cum superbia, & accepit altare aureum, & candelabrum

1u.

luminis, & uniuersa uasa ejus, & mensam propositionis, & libatoria, & phialas, & mortario. lz aurea, & uelum, & coronas, & ornamentum aureum, quod in facie templi erat: & comminuit omnia.

24 Et accepit argentum, & aurum, & uasa concupiscibilia: & accepit thesauros occultos, quos inuenit: & sublatis omnibus abiit in terram suam.

25 Et fecit eadem hominum, & locutus est in superbia magna.

26 Et factus est planctus magnus in Israel, & in omni loco eorum:

27 Et ingemuerunt principes, & seniores: uirgines, & iuuenes infirmati sunt: & speciositas mulierum immutata est.

28 Omnis maritus sumpsit lamentum: & quæ sedebant in thoro maritali, lugebant:

29 Et commota est terra super habitantes in ea, & uniuersa domus Jacob induit confusionem.

30 Et post duos annos dierum milit Rex principem tributorum in ciuitates Juda, & uenit Ierusalem cum turba magna.

31 Et locutus est ad eos uerba pacifica in dolo: & crediderunt ei.

32 Et irruit super ciuitatem repente, & percussit eam plaga magna, & perdidit populum multum ex Israel.

33 Et accepit spolia ciuitatis: & succendit eam igni, & destruxit domus ejus, & muros ejus in circuitu:

34 Et captiua duxerunt mulieres: & natos, & pecora possederunt.

35 Et ædificauerunt ciuitatem David muro magno & firmo, & turribus firmis, & facta est illis in arcem:

36 Et posuerunt illic gentem peccatricem, uiros iniquos, & conualuerunt in ea. Et posuerunt arma, & elcos, & congregauerunt spolia Ierusalem:

37 Et reposuerunt illic: & facti sunt in laqueum magnum.

38 Et

38 Et factum est hoc ad insidias sanctificationi, & in diabolum malum in Israel:

39 Et effuderunt sanguinem innocentem per circuitum sanctificationis, & contaminauerunt sanctificationem.

40 Et fugerunt habitatores Ierusalem propter eos, & facta est habitatio exterorum, & facta est extera semini suo, & nati ejus reliquerunt eam.

41 Sanctificatio ejus desolata est sicut solitudo, * dies festi ejus conuersi sunt in luctum, sabbata ^{* Tab. 2. 6. Amos 3. 10.} ejus in opprobrium, honores ejus in nihilum.

42 Secundum gloriam ejus multiplicata est ignominia ejus: & sublimitas ejus conuersa est in luctum.

43 Et scripsit Rex Antiochus omni regno suo, ut esset omnis populus, unus: & relinqueret unusquisque legem suam.

44 Et consenserunt omnes Gentes secundum uerbum regis Antiochi:

45 Et multi ex Israel consenserunt seruituti ejus, & sacrificauerunt idolis, & coinquinauerunt sabbatum.

46 Et misit Rex libros per manus nuntiorum in Ierusalem, & in omnes ciuitates Juda: ut sequerentur leges Gentium terræ,

47 Et prohiberent holocausta, & sacrificia, & placationes fieri in templo Dei,

48 Et prohiberent celebrari sabbatum, & dies solemnes:

49 Et iussit coinquinari sancta, & sanctum populum Israel.

50 Et iussit ædificari aras, & templa, & idola, & immolari carnes suillas, & pecora communia,

51 Et relinquere filios suos incircumcisos, & coinquinari animas eorum in omnibus immundis, & abominationibus, ita ut obliuiscerentur legem, & immutarent omnes justificationes Dei.

52 Et quicumque non fecissent secundum uerbum regi Antiochi, morerentur.

53 Secundum omnia uerba hæc scripsit omni regno suo: & præposuit principes populo, qui hæc fieri cogerent.

54 Et

54 Et iusserunt civitatibus Juda sacrificare.

55 Et congregati sunt multi de populo ad eos, qui dereliquerant legem Domini: & fecerunt mala super terram:

56 Et effugaverunt populum Israel in abditis, & in absconditis fugitivorum locis.

57 Die quintadecima mensis Casleu, quinto & quadragesimo & centesimo anno ædificavit Rex Antiochus abominandum idolum desolationis super altare Dei, & per univēras civitates Juda in circuitu ædificaverunt aras.

58 Et ante januas domorum, & in plateis incendebant thura, & sacrificabant:

59 Et libros legis Dei combusserunt igni, scindentes eos:

60 Et apud quemcumque inveniebantur libri testamenti Domini, & quicumque observabat legem Domini, secundum edictum regis trucidabant eum.

61 In virtute sua faciebant hæc populo Israel, qui inveniebatur in omni mense & mense in civitatibus.

62 Et quinta & vigesima die mensis sacrificabant super aram, quæ erat contra altare.

63 Et mulieres, quæ circumcidebant filios suos, trucidabantur secundum iussum regis Antiochi.

64 Et suspendebant pueros a cervicibus per univēras domos eorum: & eos, qui circumciderant illos, trucidabant.

65 Et multi de populo Israel desinierunt apud se, ut non manducarent immunda: & elegerunt magis mori, quam cibis coinquinari immundis:

66 Et noluerunt infringere legem Dei sanctam, & trucidati sunt:

67 Et facta est ira magna super populum valde.

CAPUT II.

Mathathias cum filiis luget afflictionem civitatis, & sanctorum profanationem; ostensisque signis mortis, respondet his qui a rege missi erant, nec se nec cognationem suam impio decreto obtemperaturos: occisisque idololatra Judæo & regis ministro

nistro, fugit cum filiis in montes: pluri nollentes obtemperare trucidantur, cum nollent sabbato inimicis resistere: Mathathias collecto piorum exercitu, revocat Dei cultum, destructa idololatria casoque Antiochi presidio: & moriturus hortatur filios, ut patrum exemplo semper tueantur legem Domini, dans Simonem filium suum in consultorem, & Judam in militia principem.

1 IN diebus illis surrexit Mathathias filius Joannis, filii Simeonis, Sacerdos ex filiis Joarib ab Jerusalem, & confedit in monte Modin:

2 Et habebat filios quinque; Joannem, qui cognominabatur Gaddis:

3 Et Simonem, qui cognominabatur Thasi:

4 Et Judam, qui vocabatur Machabaus:

5 Eleazarum, qui cognominabatur Abaron: & Jonathan, qui cognominabatur Apphus.

6 Hi viderunt mala, quæ fiebant in populo Juda, & in Jerusalem.

7 Et dixit Mathathias: Væ mihi, ut quid natus sum videre contritionem populi mei, & contritionem civitatis sanctæ, & sedere illic, cum datur in manibus inimicorum?

8 Sancta in manu extraneorum facta sunt: templum ejus sicut homo ignobilis.

9 Vasa gloriæ ejus captiva abducta sunt: trucidati sunt fenestree ejus in plateis, & juvenes ejus ceciderunt in gladio inimicorum.

10 Quæ gens non hæreditavit regnum ejus, & non obtinuit spolia ejus?

11 Omnis compositio ejus ablata est. Quæ erat libera, facta est ancilla.

12 Etece sancta nostra, & pulchritudo nostra, & claritas nostra desolata est, & coinquinaverunt ea Gentes.

13 Quo ergo nobis adhuc vivere?

14 Et seidit vestimenta sua Mathathias, & filii ejus: & operuerunt se ciliciis, & planxerunt valde.

15 Et venerunt illuc, qui missi erant a rege Antiocho, ut cogèrent eos, qui confugerant in civitatem Modin, immolare, & accendere thura, & a lege Dei discedere.

16 Et multi de populo Israel consentientes acceſſerunt ad eos : ſed Mathathias, & filii ejus conſtanter ſteterunt.

17 Et reſpondentes qui miſſi erant ab Antiocho, dixerunt Mathathie: Princeps & clariffimus, & magnus es in hac civitate, & ornatus filiis, & fratribus.

18 Ergo accede prior, & fac juſſum regis, ſicut fecerunt omnes Gentes, & viri Juda, & qui remanſerunt in Jeruſalem: & eris tu, & filii tui inter amicos regis, & amplificatus auro, & argento, & muneribus multis.

19 Et reſpondit Mathathias, & dixit magna voce: Eſti omnes Gentes regi Antiocho obediunt, ut diſcedat unusquiſque a ſervitute legis patrum ſuorum, & conſentiat mandatis ejus;

20 Ego & filii mei, & fratres mei obediemus legi patrum noſtrorum.

21 Propitius ſit nobis Deus: non eſt nobis utile relinquere legem, & juſtitias Dei.

22 Non audiemus verba regis Antiochi, nec facificabimus tranſgredientes legis noſtræ mandata, ut eamus altera via.

23 Et ut ceſſavit loqui verba hæc, acceſſit quidam Judæus in omnium oculis ſacrificare idolis ſuper aram in civitate Modin, ſecundum juſſum regis:

24 Et vidit Mathathias, & doluit, & contemderunt renes ejus, & accenſus eſt furor ejus ſecundum judicium legis, & inſiliens trucidavit eum ſuper aram:

25 Sed & virum, quem rex Antiochus miſerat, qui cogebat immolare, occidit in ipſo tempore, & aram deſtruxit.

* Num.
25. 13. 26 Et zelatus eſt legem, * ſicut fecit Phinees Zamri filio Salomi.

27 Et exclamavit Mathathias voce magna in civitate, dicens: Omnis, qui zelum habet legis ſtatuens teſtamentum, exeat poſt me.

28 Et fugit ipſe, & filii ejus in montes, & reliquerunt quæcumque habebant in civitate.

29 Tunc deſcenderunt multi quærentes judicium, & juſtitiam, in deſertum:

30 Et

30 Et federunt ibi ipſi, & filii eorum, & mulieres eorum, & pecora eorum: quoniam inundaverunt ſuper eos mala.

31 Et renunciatum eſt viris regis, & exercitui, qui erat in Jeruſalem civitate David, quoniam diſceſſiſſent viri quidam, qui diſſipaverunt mandatum regis, in loca occulta in deſerto, & abiſſent poſt illos multi.

32 Et ſtatim perrexerunt ad eos, & conſtituerunt adverſus eos prælium in die ſabbatorum.

33 Et dixerunt ad eos: Reſiſtitis & nunc adhuc? exite, & facite ſecundum verbum regis Antiochi, & vivetis.

34 Et dixerunt: Non exhibimus, neque faciemus verbum regis, ut polluamus diem ſabbatorum.

35 Et concitaverunt adverſus eos prælium,

36 Et non reſponderunt eis, nec lapidem miſerunt in eos, nec oppilaverunt loca occulta,

37 Dicentes: Moriamur omnes in ſimplicitate noſtra: & teſtes erunt ſuper nos cælum, & terra, quod injuſte perditis nos.

38 Et intulerunt illis bellum ſabbatis: & mortui ſunt ipſi, & uxores eorum, & filii eorum, & pecora eorum uſque ad mille animas hominum.

39 Et cognovit Mathathias, & amici ejus, & ludum habuerunt ſuper eos valde.

40 Et dixit vir proximo ſuo: Si omnes fecerimus ſicut fratres noſtri fecerunt, & non pugnaverimus adverſus gentes pro animabus noſtris, & juſtificationibus noſtris: nunc citius diſperdent nos a terra.

41 Et cogitaverunt in die illa, dicens: Omnis homo, quicumque venerit ad nos in bello die ſabbatorum, pugnemus adverſus eum: & non moriemur omnes, ſicut mortui ſunt fratres noſtri in occultis.

42 Tunc congregata eſt ad eos ſynagoga Affidæorum fortis viribus ex Iſrael, omnis voluntarius in lege:

Tom. IV.

L 1

43 Et

43 Et omnes qui fugiebant a malis, additi sunt ad eos, & facti sunt illis ad firmamentum.

44 Et collegerunt exercitum, & percusserunt peccatores in ira sua, & viros iniquos in indignatione sua: & cæteri fugerunt ad nationes, ut evaderent.

45 Et circumiit Mathathias, & amici ejus, & destruxerunt aras:

46 Et circumciderunt pueros incircumcisos quotquot invenerunt in finibus Israel, & in fortitudine.

47 Et persecuti sunt filios superbia, & prosperatum est opus in manibus eorum:

48 Et obtinuerunt legem de manibus gentium, & de manibus regum: & non dederunt cornu peccatori.

49 Et appropinquerunt dies Mathathie moriendi, & dixit filiis suis: Nunc confortata est superbia, & castigatio, & tempus everisionis, & ira indignationis:

50 Nunc ergo, o filii, æmulatores estote legis, & date animas vestras pro testamento patrum vestrorum.

51 Et mementote operum patrum, quæ fecerunt in generationibus suis: & accipietis gloriam magnam, & nomen æternum.

52 * Abraham nonne in tentatione inventus est fidelis, & reputatum est ei ad justitiam?

53 * Joseph in tempore angustiarum suarum custodivit mandatum, & factus est Dominus Ægypti.

54 * Phinees pater noster, zelando zelum Dei, accepit testamentum sacerdotii æterni.

55 * Jesus dum implevit verbum, factus est dux in Israel.

56 * Caleb, dum testificatur in ecclesia, accepit hereditatem.

57 * David in sua misericordia consecutus est sedem regni in sæcula.

58 * Elias, dum zelat zelum legis, receptus est in cælum.

59 Ananias, & Azarias & Misael credentes, liberati sunt de flamma.

60 * Daniel in sua simplicitate liberatus est de ore leonum.

61 Et

- * Gen. 22. 2.
- * Gen. 41. 40.
- * Num. 25. 13.
- Eccl. 45. 28.
- * Jos. 2. 2.
- * Num. 13. 6.
- Josue 14. 14.
- * 2. Reg. 2. 4.
- * 4. Reg. 2. 11.
- * Dan. 3. 50.
- * Dan. 6. 22.

61 Et ita cogitate per generationem, & generationem: quia omnes qui sperant in eum, non infirmantur.

62 Et a verbis viri peccatoris ne timueritis: quia gloria ejus stercus, & vermis est:

63 Hodie extollitur, & cras non invenietur: quia conversus est in terram suam, & cogitatio ejus periit.

64 Vos ergo filii confortamini, & viriliter agite in lege: quia in ipsa gloriosi eritis.

65 Et ecce Simon frater vester, scio quod vir consilii est: ipsum audite semper, & ipse erit vobis pater.

66 Et Judas Machabæus fortis viribus a juventute sua, sit vobis princeps militiæ, & ipseaget bellum populi.

67 Et adducetis ad vos omnes factores legis: & vindicate vindictam populi vestri.

68 Retribuite retributionem Gentibus, & intendite in præceptum legis.

69 Et benedixit eos, & appositus est ad patres suos.

70 Et defunctus est anno centesimo & quadragelimo sexto, & sepultus est a filiis suis in sepulchris patrum suorum in Modia, & planxerunt eum omnis Israel planctu magno.

CAPUT III.

Judas Machabæus dux eximius prædicatur; qui perambulans civitates Juda, trucidabat omnes impios: & occiso duce Apollonio, ejusque exercitu disperso, vicit cum paucis potentissimum Syriæ exercitum una cum duce Serone: iratus autem ob hoc rex Antiochus, profectus in Persidem constituit Lyfiam viceregem, dato belli in Judæos apparatu, qui misit contra terram Juda Gorgiam cum exercitu: Judas autem & sui ad bellum se parant, maxime operibus penitentiarum, & oratione ad Deum.

ET surrexit Judas, qui vocabatur Machabæus, filius ejus pro eo:

2 Et adjuvabant eum omnes fratres ejus: & universi, qui se conjunxerant patri ejus, & præliabantur prælium Israel cum lætitia.

L12

3 Et

3 Et dilatavit gloriam populo suo, & induit se lorica[m] sicut gigas, & succinxit se arma bellica sua in praeliis, & protegebat castra gladio suo.

4 Similis factus est leoni in operibus suis, & sicut catulus leonis rugiens in venatione.

5 Et persecutus est iniquos perscrutans eos: & qui conturbabant populum suum, eos succendit flammis:

6 Et repulsi sunt inimici ejus præ timore ejus, & omnes operarii iniquitatis conturbati sunt: & directa est salus in manu ejus.

7 Et exacerbat reges multos, & lætificabat Jacob in operibus suis, & in sæculum memoria ejus in benedictione.

8 Et perambulavit civitates Juda, & perdidit impios ex eis, & avertit iram ab Israel.

9 Et nominatus est usque ad novissimum terræ, & congregavit pereuntes.

10 Et congregavit Apollonius Gentes, & a Samaria virtutem multam & magnam ad bellandum contra Israel.

11 Et cognovit Judas, & exiit obviam illi: & percussit, & occidit illum: & ceciderunt vulnerati multi, & reliqui fugerunt.

12 Et accepit spolia eorum: & gladium Apollonii abstulit Judas, & erat pugnans in eo omnibus diebus.

13 Et audivit Seron princeps exercitus Syriæ, quod congregavit Judas congregationem fidelium, & Ecclesiam secum,

14 Et ait: Faciam mihi nomen, & glorificabor in regno, & debellabo Judam, & eos qui cum ipso sunt, qui spernebant verbum regis.

15 Et præparavit se: & ascenderunt cum eo castra impiorum, fortes auxiliarii, ut facerent vindictam in filios Israel.

16 Et appropinquaverunt usque ad Bethoron: & exivit Judas obviam illi cum paucis.

17 Ut autem viderunt exercitum venientem sibi obviam, dixerunt Judæ: Quomodo poterimus pauci pugnare contra multitudinem tantam, & tam fortem, & nos fatigati sumus jejuniis hodie?

18 Et

18 Et ait Judas: Facile est concludi multos in manus paucorum: & non est differentia in conspectu Dei cæli liberare in multis, & in paucis:

19 Quoniam non in multitudine exercitus victoria belli, sed de cælo fortitudo est,

20 Ipsi veniunt ad nos in multitudine contumaci, & superbia, ut disperdant nos, & uxores nostras, & filios nostros, & ut spolient nos:

21 Nos vero pugnabimus pro animabus nostris, & legibus nostris:

22 Et ipse Dominus conteret eos ante faciem nostram: vos autem ne timueritis eos.

23 Ut cessavit autem loqui, insiluit in eos subito: & contritus est Seron, & exercitus ejus in conspectu ipsius:

24 Et persecutus est eum in descensu Bethoron usque in campum, & ceciderunt ex eis octingenti viri, reliqui autem fugerunt in terram Philistinum.

25 Et cecidit timor Judæ, ac fratrum ejus, & formido super omnes gentes in circuitu eorum.

26 Et pervenit ad regem nomen ejus, & de praeliis Judæ narrabant omnes gentes.

27 Ut audivit autem rex Antiochus sermones istos, iratus est animo: & misit, & congregavit exercitum universi regni sui, castra fortis valde:

28 Et aperuit ærarium suum, & dedit stipendia exercitui in annum: & mandavit illis, ut essent parati ad omnia.

29 Et vidit quod defecit pecunia de thesauris suis, & tributa regionis modica propter dissensionem, & plagam, quam fecit in terra, ut tolleretur legitima, quæ erant a primis diebus:

30 Et timuit ne non haberet ut semel & bis, in sumptus & donaria, quæ dederat ante larga manu: & abundaverat super reges, qui ante eum fuerant.

31 Et consternatus erat animo valde, & cogitavit ire in Persidem, & accipere tributa regionum, & congregare argentum multum.

32 Et reliquit Lyfiam hominem nobilem de genere

L 13

nere

nere regali, super negotia regia, a flumine Euphrate usque ad flumen Ægypti:

33 Et ut nutriret Antiochum filium suum, donec rediret.

34 Et tradidit ei medium exercitum, & elephantos: & mandavit ei de omnibus, quæ volebat, & de inhabitantibus Judæam, & Jerusalem:

35 Et ut mitteret ad eos exercitum ad conferrendam, & extirpandam virtutem Israel, & reliquias Jerusalem, & auferendam memoriam eorum de loco suo:

36 Et ut constitueret habitatores filios alienigenas in omnibus finibus eorum, & forte distribueret terram eorum.

37 Et rex assumpsit partem exercitus residui, & exiit ab Antiochia civitate regni sui anno centesimo & quadagesimo septimo: & transfretavit Euphratem flumen, & perambulabat superiores regiones.

38 Et elegit Lysias Ptolemaum filium Dorymini, & Nicanorem, & Gorgiam, viros potentes ex amicis regis:

39 Et misit cum eis quadraginta millia virorum, & septem millia equitum, ut venirent in terram Judæ, & disperderent eam secundum verbum regis.

40 Et processerunt cum universa virtute sua, & venerunt, & applicerunt Emmaum in terra campestris.

41 Et audierunt mercatores regionum nomen eorum: & acceperunt argentum, & aurum multum valde, & pueros: & venerunt in castra, ut acciperent filios Israel in servos, & additi sunt ad eos exercitus Syriæ, & terræ alienigenarum.

42 Et vidit Judas, & fratres ejus, quia multiplicata sunt mala, & exercitus applicabant ad fines eorum: & cognoverunt verba regis, quæ mandavit populo facere in interitum, & consumptionem:

43 Et dixerunt unusquisque ad proximum suum: Erigamus dejectionem populi nostri, & pugnemus pro populo nostro, & sanctis nostris.

44 Et congregatus est conventus, ut essent parati in prælium: & ut orarent, & peterent misericordiam, & miserationes.

45 Et Jerusalem non habitabatur, sed erat sicut desertum: non erat qui ingrederetur & egrederetur de natis ejus: & sanctum conculcabatur: & filii alienigenarum erant in arce, ibi erat habitatio Gentium: & ablata est voluptas a Jacob, & defecit ibi tibia, & cithara.

46 Et congregati sunt, & venerunt in Maspha contra Jerusalem: quia locus orationis erat in Maspha ante in Israel.

47 Et jejunaverunt illa die, & induerunt se ciliciis, & cinerem imposuerunt capiti suo: & disciderunt vestimenta sua:

48 Et expanderunt libros legis, de quibus fortabantur Gentes similitudinem simulachrorum suorum:

49 Et attulerunt ornamenta sacerdotalia, & primitias, & decimas: & suscitaverunt Nazaræos, qui impleverant dies:

50 Et clamaverunt voce magna in cælum, dicentes: Quid faciemus istis, & quo eos ducemus?

51 Et sancta tua conculcata sunt, & contaminata sunt, & sacerdotes tui facti sunt in luctum, & in humilitatem.

52 Et ecce Nationes convenerunt adversum nos, ut nos disperdant: tu scis quæ cogitant in nos.

53 Quomodo poterimus subsistere ante faciem eorum, nisi tu Deus adjuves nos?

54 Et tubis exclamaverunt voce magna.

55 Et post hæc constituit Judas duces populi, tribunos, & centuriones, & pentacontarchos, & decuriones.

56 * Et dixit his, qui ædificabant domos, & sponfabant uxores, & plantabant vineas, & formidolosus, ut redirent unusquisque in domum suam secundum legem. * Dent. 20. 5. 6. 7. 8. Syn. 7. 3.

57 Et moverunt castra, & collocaverunt ad Austrum Emmaum.

58 Et ait Judas: Accingimini, & estote filii po-

tentes, & estote parati in mane, ut pugnetis adversus Nationes has, quæ convenerunt adversus nos, disperdere nos, & sancta nostra:

59 Quoniam melius est nos mori in bello, quam videre mala gentis nostræ, & sanctorum.

60 Sicut autem fuerit voluntas in cælo, sic fiat.

CAPUT IV.

Gorgias quærit Judam: at hic suos hortatus fudit hostes, rursumque Gorgiæ exercitu fuso colligit spolia; & iterum fuis ad Deum precibus, devincit Lysia exercitum, ac postmodum purificato templo novum erigit altare: & omnibus quæ ad Dei cultum requirebantur præparatis, sacrificiisque oblati, magna latitia celebrat illius dedicationem diebus octo; statuto etiam hujus dedicationis annuo festo ad dies octo.

1 ET assumpsit Gorgias quinque millia virorum, & mille equites electos; & moverunt castra nocte,

2 Ut applicarent ad castra Judæorum, & percuterent eos subito: & filii, qui erant ex arce, erant illis duces.

3 Et audivit Judas, & surrexit ipse, & potentes percutere virtutem exercituum regis, qui erant in Emmaum.

4 Adhuc enim dispersus erat exercitus castris.

5 Et venit Gorgias in castra Judæ noctu, & neminem invenit, & querebat eos in montibus: quoniam dixit: Fugiunt hi a nobis.

6 Et cum dies factus esset, apparuit Judas in campo cum tribus millibus virorum tantum; qui tegumenta, & gladios non habebant:

7 Et viderunt castra Gentium valida, & loricatorum, & equitatus in circuitu eorum, & hi dodi ad prælium.

8 Et ait Judas viris, qui secum erant: Ne timueritis multitudinem eorum, & impetum eorum ne formidatis.

9 * Mementote qualiter salvi facti sunt patres nostri

* Exod.
14. 5.

nostri in mari rubro, cum sequeretur eos Pharaon cum exercitu multo.

10 Et nunc clamemus in cælum: & miserebitur nostri Dominus, & memor erit testamenti patrum nostrorum, & conteret exercitum istum ante faciem nostram hodie:

11 Et scient omnes gentes, quia est qui redimat, & liberet Israel.

12 Et elevaverunt alienigenæ oculos suos, & viderunt eos venientes ex adverso.

13 Et exierunt de castris in prælium, & tuba cecinerunt hi, qui erant cum Juda:

14 Et congressi sunt: & contritæ sunt Gentes, & fugerunt in campum.

15 Novissimi autem omnes ceciderunt in gladio, & persecuti sunt eos usque Gezeron, & usque in campos Idumææ, & Azoti, & Jammix: & ceciderunt ex illis usque ad tria millia virorum.

16 Et reversus est Judas, & exercitus ejus, sequens eum.

17 Dixitque ad populum: Non concupiscatis spolia: quia bellum contra nos est,

18 Et Gorgias & exercitus ejus prope nos in monte: sed stete nunc contra inimicos nostros, & expugnate eos, & fumetis postea spolia securi.

19 Et adhuc loquente Juda hæc, ecce apparuit pars quædam prospiciens de monte.

20 Et vidit Gorgias, quod in fugam conversi sunt sui, & succenderunt castra: fumus enim, qui videbatur, declarabat quod factum est.

21 Quibus illi conspectis timuerunt valde, aspicientes simul & Judam, & exercitum in campo paratum ad prælium.

22 Et fugerunt omnes in campum alienigenarum:

23 Et Judas reversus est ad spolia castrorum, & acceperunt aurum multum, & argentum, & hyacintham, & purpuram marinam, & opes magnas.

24 Et conversi, hymnum canebant, & benedicebant Deum in cælum, quoniam bonus est, quoniam in sæculum misericordia ejus.

25 Et facta est salus magna in Israel in die illa.

26 Quicumque autem alienigenarum evaserunt, venerunt, & nuntiaverunt Lysia universa, quæ acciderant.

27 Quibus ille auditis consternatus animo deficiebat: quod non qualia voluit, talia contigerunt in Israel, & qualia mandavit rex.

28 Et sequenti anno congregavit Lysias virorum electorum sexaginta millia, & equitum quinque millia, ut debellaret eos.

29 Et venerunt in Judæam, & castra posuerunt in Bethoron, & occurrit illis Judas cum decem millibus viris.

30 Et viderunt exercitum fortem, & oravit, & dixit: Benedictus es salvator Israel, * qui contrivisti imperum potentis in manu servi tui David, * & tradidisti castra alienigenarum in manu Jonathanæ filii Saul, & armigeri ejus.

31 Conclude exercitum istum in manu populi tui Israel, & confundantur in exercitu suo, & equitibus.

32 Da illis formidinem, & tabefac audaciam virtutis eorum, & commoveantur contritione sua.

33 Deice illos gladio diligentium te: & collaudent te omnes, qui noverunt nomen tuum in hymnis.

34 Et commiserunt prælium: & ceciderunt de exercitu Lysia quinque millia virorum.

35 Videns autem Lysias fugam suorum, & Judæorum audaciam, & quod parati sunt aut vivere aut mori fortiter, abiit Antiochiam, & elegit milites, ut multiplicati rursus venirent in Judæam.

36 Dixit autem Judas, & fratres ejus: Ecce contriti sunt inimici nostri: ascendamus nunc mundare sancta, & renovare.

37 Et congregatus est omnis exercitus, & ascendierunt in montem Sion.

38 Et viderunt sanctificationem desertam, & altare profanatum, & portas exustas, & in atriiis virgula.

virgula nata sicut in saltu, vel in montibus, & pastophoria diruta.

39 Et sciderunt vestimenta sua, & planxerunt planctu magno, & imposuerunt cinerem super caput suum.

40 Et ceciderunt in faciem super terram, & exclamaverunt tubis signorum, & clamaverunt in cælum.

41 Tunc ordinavit Judas viros, ut pugnarent adversus eos, qui erant in arce, donec emundarent sancta.

42 Et elegit sacerdotes sine macula, voluntatem habentes in lege Dei:

43 Et mundaverunt sancta, & tulerunt lapides contaminationis in locum immundum.

44 Etcogitavit de altari holocaustorum, quod profanatum erat, quid de eo faceret.

45 Et incidit illi consilium bonum, ut destruerent illud: ne forte illis esset in opprobrium, quia contaminaverunt illud Gentes, & demoliti sunt illud.

46 Et reposuerunt lapides in monte domus in loco apto, quoadusque veniret propheta, & responderet de eis.

47 Et acceperunt lapides integros secundum legem, & ædificaverunt altare novum secundum illud, quod fuit prius:

48 Et ædificaverunt sancta, & quæ intra domum erant intrinsecus: & ædem, & atria sanctificaverunt.

49 Et fecerunt vasa sancta nova, & intulerunt candelabrum, & altare incensorum, & mensam in templum.

50 Et incensum posuerunt super altare, & accenderunt lucernas, quæ super candelabrum erant, & lucebant in templo.

51 Et posuerunt super mensam panes, & appenderunt vela, & consuminaverunt omnia opera, quæ fecerant.

52 Et ante matutinum surrexerunt quinta & vigesima die mensis noni (hic est mensis Casleu) centesimi quadragesimi octavi anni:

53 Et obtulerunt sacrificium secundum legem super

super altare holocaustorum novum, quod fecerunt.

54 Secundum tempus & secundum diem, in qua contaminaverunt illud gentes, in ipsa renovatum est in canticis, & citharis, & cinyris, & cymbalis.

55 Et cecidit omnis populus in faciem, & adoraverunt, & benedixerunt in cælum eum, qui prosperavit eis.

56 Et fecerunt dedicationem altaris diebus octo, & obtulerunt holocausta cum lætitia, & sacrificium salutaris, & laudis.

57 Et ornaverunt faciem templi coronis aureis, & feutulis: & dedicaverunt portas, & paphophoria, & imposuerunt eis januas.

58 Et facta est lætitia in populo magna valde, & aversum est opprobrium Gentium.

59 * Et statuit Judas, & fratres ejus, & universa ecclesia Israel, ut agatur dies dedicationis altaris in temporibus suis ab anno in annum per dies octo a quinta & vigesima die mensis Calseu, cum lætitia & gaudio.

60 Et edificaverunt in tempore illo montem Sion, & per circuitum muros altos, & turres firmas, ne quando venirent Gentes, & conculcarent eum sicut antea fecerunt.

61 Et collocavit illic exercitum, ut servarent eum, & munivit eum ad custodiendam Bethsaram, ut haberet populus munitionem contra faciem Idumææ.

CAPUT V.

Percussit Judas plurimas Gentes finitimas: obsessosque Galaaditas & Galilæos ipse una cum fratre Simone liberat: & devicto semel atque iterum Timotheo, captaque civitate Ephron, quæ transfugum ipsi prætere noluerat, & omni masculo ipsius interempto; tandem integro numero læti revertuntur in montem Sion ad sacrificandum Domino: interea qui relicti fuerant duces in Jerusalem, dum contra Judæ præceptum pugnant adversus Gentes, cæduntur: Judas vero percudit Chebron & Azotum, subversis ipsarum simulachris.

¶ Et

¶ ET factum est, ut audierunt Gentes in circuitu, quia edificatum est altare, & sanctuarium sicut prius, iratæ sunt valde:

2 Et cogitabant tollere genus Jacob, qui erant inter eos, & cæperunt occidere de populo, & persequi.

3 Et debellabat Judas filios Esau in Idumæa, & eos, qui erant in Acrabathane: quia circumstebant Israelitas, & percussit eos plaga magna.

4 Et recordatus est malitiam filiorum Beau, qui erant populo in Iaqueum, & in scandalum, insidiantes ei in via.

5 Et conclusi sunt ab eo in curribus, & applicuit ad eos, & anathematizavit eos, & incendit turres eorum igni cum omnibus, qui in eis erant.

6 Et transiit ad filios Ammon, & invenit manum fortem, & populum copiosum, & Timotheum ducem ipsorum:

7 Et commisit cum eis prælia multa, & contriti sunt in conspectu eorum: & percussit eos:

8 Et cepit Gazer civitatem, & filias ejus, & reversus est in Judæam.

9 Et congregatæ sunt gentes, quæ sunt in Galaad adversus Israelitas, qui erant in finibus eorum, ut tollerent eos: & fugerunt in Datheman munitionem,

10 Et miserunt litteras ad Judam, & fratres ejus, dicentes: Congregatæ sunt adversum nos gentes per circuitum, ut nos auferant:

11 Et parant venire, & occupare munitionem, in quam confugimus: & Timotheus est dux exercitus eorum.

12 Nunc ergo veni, & eripe nos de manibus eorum, quia cecidit multitudo de nobis.

13 Et omnes fratres nostri, qui erant in locis Tubin, interfecit sunt: & captivas duxerunt uxores eorum, & natos, & spolia, & peremerunt illic fere mille viros.

14 Et adhuc epistolæ legebantur, & ecce alii nuntii venerunt de Galilæa confusis tunicis, nuntiantes secundum verba hæc:

15 Dicentes convenisse adversum se a Ptolema-

mada, & Tyro, & Sidone: & repleta est omnis Galilæa alienigenis, ut nos consumant.

16 Ut audivit autem Judas, & populus, sermones istos, convenit ecclesia magna cogitare quid facerent fratribus suis, qui in tribulatione erant, & expugnabantur ab eis.

17 Dixitque Judas Simoni fratri suo: Elige tibi viros, & vade, & libera fratres tuos in Galilæa: ego autem, & frater meus Jonathas ibimus in Galaaditim.

18 Et reliquit Josephum filium Zachariæ, & Azariam duces populi cum residuo exercitu in Judæa ad custodiam:

19 Et præcepit illis, dicens: Præestote populo huic: & nolite bellum committere adversum gentes, donec revertamur.

20 Et partiti sunt Simoni viri tria millia, ut iret in Galilæam: Judas autem octo millia in Galaaditim.

21 Et abiit Simon in Galilæam, & commisit prælia multa cum gentibus: & contrita sunt gentes a facie ejus, & perlecutus est eos usque ad portam.

22 Ptolemaidis: & ceciderunt de gentibus fere tria millia virorum, & accepit spolia eorum.

23 Et assumpsit eos, qui erant in Galilæa, & in Arbatis cum uxoribus, & natis, & omnibus, quæ erant illis, & adduxit in Judæam cum lætitia magna.

24 Et Judas Machabæus, & Jonathas frater ejus transierunt Jordanem, & abierunt viam trium dierum per desertum.

25 Et occurrerunt eis Nabuthæi, & susceperunt eos pacifice, & narraverunt eis omnia, quæ acciderant fratribus eorum in Galaaditide.

26 Et quia multi ex eis comprehensi sunt in Barasa, & Bosor, & in Alimis, & in Casphor, & Mageth, & Carnaim: hæc omnes civitates munitæ, & magnæ.

27 Sed & in cæteris civitatibus Galaaditidis tenentur comprehensi, & in crastinum constituerunt admove exercitum civitatibus his, & comprehendere, & tollere eos in una die.

28 Et

28 Et convertit Judas, & exercitus ejus, viam in desertum Bosor repente, & occupavit civitatem: & occidit omnem masculum in ore gladii, & accepit omnia spolia eorum, & succendit eam igni.

29 Et surrexerunt inde nocte, & ibant usque ad munitionem.

30 Et factum est diluculo, cum elevassent oculos suos, ecce populus multus, cujus non erat numerus, portantes scalas, & machinas ut comprehenderent munitionem, & expugnarent eos.

31 Et vidit Judas, quia cæpit bellum, & clamor belli ascendit ad cælum sicut tuba, & clamor magnus de civitate:

32 Et dixit exercitui suo: Pugnate hodie pro fratribus vestris.

33 Et venit tribus ordinibus post eos, & exclamaverunt tubis, & clamaverunt in oratione.

34 Et cognoverunt castra Timothei, quia Machabæus est, & refugerunt a facie ejus: & percusserunt eos plaga magna: & ceciderunt ex eis in die illa fere octo millia virorum.

35 Et divertit Judas in Maspha, & expugnavit, & cepit eam: & occidit omnem masculum ejus, & sumpsit spolia ejus, & succendit eam igni.

36 Inde perrexit, & cepit Casbon, & Mageth, & Bosor, & reliquas civitates Galaaditidis.

37 Post hæc autem verba congregavit Timotheus exercitum alium, & castra posuit contra Raphon trans torrentem.

38 Et misit Judas specularem exercitum: & renuntiaverunt ei, dicentes: Quia convenerunt ad eum omnes gentes, quæ in circuitu nostro sunt, exercitus multus nimis.

39 Et Arabas conduxerunt in auxilium sibi, & castra posuerunt trans torrentem, parati ad te venire in prælium. Et abiit Judas obviam illis.

40 Et ait Timotheus principibus exercitus sui: Cum appropinquaverit Judas, & exercitus ejus ad torrentem aquæ: si tranferit ad nos prior, non poterimus sustinere eum: quia potens poterit adversum nos.

41 Si vero timuerit transire, & posuerit castra extra

extra flumen, transfretemus ad eos, & poterimus adversus illum.

42 Ut autem appropinquavit Judas ad torrentem aquæ, statuit scribas populi secus torrentem, & mandavit eis, dicens: Neminem hominum reliqueritis: sed veniant omnes in prælium.

43 Et transfretavit ad illos prior, & omnis populus post eum, & contritæ sunt omnes gentes a facie eorum. & projecerunt arma sua, & fugerunt ad fanum, quod erat in Carnaim.

44 Et occupavit ipsam civitatem, & fanum succendit igni cum omnibus, qui erant in ipso: & oppressa est Carnaim, & non potuit sustinere contra faciem Judæ.

45 Et congregavit Judas universos Israelitas, qui erant in Galaaditide, a minimo usque ad maximum, & uxores eorum, & natos, & exercitum magnum valde, ut venirent in terram Juda.

47 Et venerunt usque Ephron: & hæc civitas magna in ingressu posita, munita valde, & non erat declinare ab ea dextera vel sinistra, sed per mediam iter erat.

47 Et incluserunt se, qui erant in civitate, & obstruxerunt portas lapidibus: & misit ad eos Judas verbis pacificis,

48 Dicens: Transeamus per terram vestram, ut eamus in terram nostram: & nemo vobis nocet: tantum pedibus transibimus. Et nolebant eis aperire.

49 Et præcepit Judas prædicare in castris, ut applicarent unusquisque in quo erat loco.

50 Et applicuerunt se viri virtutis: & oppugnavit civitatem illam tota die, & tota nocte, & tradita est civitas in manu ejus:

51 Et peremerunt omnem masculum in ore gladii, & eradicavit eam, & accepit spolia ejus, & transivit per totam civitatem super interfectos.

52 Et transgressi sunt Jordanem in campo magno, contra faciem Bethsan.

53 Et erat Judas congregans extremos, & exhortabatur populum per totam viam, donec venirent in terram Juda:

53 Et

54 Et ascenderunt in montem Sion cum lætitia, & gaudio, & obtulerunt holocausta, quod nemo ex eis cecidisset, donec revertentur in pace.

55 Et in diebus, quibus erat Judas, & Jonathan in terra Galaad, & Simon frater ejus in Galilæa contra faciem Ptolemaidis,

56 Audivit Jolephus Zachariæ filius, & Azarias princeps virtutis, res bene gestas, & prælia quæ facta sunt,

57 Et dixit: Faciamus & ipsi nobis nomen, & eamus pugnare adversus gentes, quæ in circuitu nostro sunt.

58 Et præcepit his, qui erant in exercitu suo, & abierunt Jamniam.

59 Et exivit Gorgias de civitate, & viri ejus obviam illis in pugnam.

60 Et fugati sunt Jolephus, & Azarias usque in fines Judæ: & ceciderunt illo die de populo Israel ad duo millia viri, & facta est toga magna in populo:

61 Quia non audierunt Judam, & fratres ejus existimantes fortiter se facturos.

62 Ipsi autem non erant de semine virorum illorum, per quos salus facta est in Israel.

63 Et viri Juda magnificati sunt valde in conspectu omnis Israel, & gentium omnium, ubi audiebatur nomen eorum.

64 Et convenerunt ad eos fausta acclamantes.

65 Et exivit Judas, & fratres ejus, & expugnabant filios Esau in terra, quæ ad austrum est, & percussit Chebron, & filias ejus: & muros ejus, & turres succendit igni in circuitu.

66 Et movit castra ut iret in terram alienigenarum, & perambulabat Samariam.

67 In die illa ceciderunt sacerdotes in bello, dum volunt fortiter facere, dum sine consilio exeunt in prælium.

68 Et declinavit Judas in Azotum in terram alienigenarum, & diruit aras eorum, & sculptilia deorum ipsorum succendit igni: & cepit spolia civitatum, & reversus est in terram Juda.

M m

C A.

CAPUT VI.

Antiochus repulsus ab opulenta civitate Elymaïde venit in Babylonem; ubi auditis infortunis quæ sui in Judæa passi erant, incidit præ tristitia in mortis languorem, constans hoc sibi contigisse ob impietatem quam in Judæos exercuerat: quo ibi mortuo, & Juda arcem Jerusalem obsidente, successor ejus filius Antiochus dictus Eupator, congregato adversus Judam potentissimo exercitu non potuit eum vincere, & Eleazar, occiso ingenti elephante, ab eo oppressus interit: Rex autem oppugnans Jerusalem revocatur a Lyfia; sed post juratam pacem non servat jussurandum.

I ET rex Antiochus perambulabat superiores regiones, & audivit esse civitatem Elymaïdem in Perside nobilissimam, & copiosam in argento, & auro,

2 Templumque in ea locuples valde: & illic velamina aurea, & lorice, & scuta, quæ reliquit Alexander Philippi rex Macedo, qui regnavit primus in Græcia.

3 Et venit, & quærebat capere civitatem, & deprædari eam: & non potuit, quoniam innovit sermo his, qui erant in civitate:

4 Et insurrexerunt in prælium, & fugit inde, & abiit cum tristitia magna, & reversus est in Babyloniam.

5 Et venit qui nuntiaret ei in Perside, quia fugata sunt castra, quæ erant in terra Judæa:

6 Et quia abiit Lyfias cum virtute forti inprimis, & fugatus est a facie Judæorum, & invaluerunt armis, & viribus, & spoliis multis, quæ ceperunt de castris, quæ exciderunt:

7 Et quia diruerunt abominationem, quam edificaverat super altare, quod erat in Jerusalem, & sanctificationem, sicut prius, circumdederunt muris excelsis, sed & Bethsuram civitatem suam.

8 Et factum est ut audivit rex sermones istos, expavit, & commotus est valde: & decidit in lectum, & incidit in languorem præ tristitia, quia non factum est eisicut cogitabat.

9 Et

9 Et erat illic per dies multos: quia renovata est in eo tristitia magna, & arbitratus est se mori.

10 Et vocavit omnes amicos suos, & dixit illis: Recessit somnus ab oculis meis, & concidi, & corruï corde præ sollicitudine:

11 Et dixi in corde meo: In quantam tribulationem deveni, & in quos fluctus tristitiæ, in qua nunc sum: qui jucundus eram, & dilectus in potestate mea!

12 Nunc vero reminiscor malorum, quæ feci in Jerusalem, unde & abstuli omnia spolia aurea, & argentea, quæ erant in ea, & misi auferre habitantes Judæam sine causa.

13 Cognovi ergo, quia propterea invenerunt me mala ista: & ecce pereō tristitia magna in terra aliena.

14 Et vocavit Philippum, unum de amicis suis, & præposuit eum super universum regnum suum,

15 Et dedit ei diadema, & stolam suam, & annulum, ut adduceret Antiochum filium suum, & nutrirer eum, & regnaret.

16 Et mortuus est illic Antiochus rex anno centesimo quadagesimo nono.

17 Et cognovit Lyfias, quoniam mortuus est rex, & constituit regnare Antiochum filium ejus, quem nutrivit adolescentem: & vocavit nomen ejus Eupator.

18 Et hi, qui erant in arce, concluderant Israel in circuitu sanctorum: & quærebant eis mala semper, & firmamentum Gentium.

19 Et cogitavit Judas disperdere eos: & convocavit universum populum, ut obsiderent eos.

20 Et convenerunt simul, & obsederunt eos anno centesimo quinquagesimo, & fecerunt balistas, & machinas.

21 Et exierunt quidam ex eis, qui obsidebantur: & adjunxerunt se illis aliqui impii ex Israel.

22 Et abierunt ad regem & dixerunt: Quousque non facis judicium, & vindicas fratres nostros?

Mm 2

23 Nos

23 Nos decrevimus servire patri tuo, & ambulare in præceptis ejus, & obsequi edictis ejus;

24 Et filii populi nostri propter hoc alienabant se a nobis, & quicumque inveniebantur ex nobis, interficiebantur, & hæreditates nostræ diripiebantur.

25 Et non ad nos tantum extenderunt manum, sed & in omnes fines nostros.

26 Et ecce applicuerunt hodie ad arcem Jerusalem occupare eam, & munitionem Bethsuram manierunt:

27 Et nisi prævenieris eos velocius, majora, quam hæc, facient, & non poteris obtinere eos.

28 Et iratus est rex, ut hæc audivit: & convocavit omnes amicos suos, & principes exercitus sui, & eos, qui super equites erant.

29 Sed & de regnis aliis, & de insulis maritimis venerunt ad eum exercitus conductitii.

30 Et erat numerus exercitus ejus, centum millia peditum, & viginti millia equitum, & elephantum triginta duo, docti ad prælium.

31 Et venerunt per Idumæam, & applicuerunt ad Bethsuram, & pugnaverunt dies multos, & fecerunt machinas. Et exierunt, & succenderunt eas igni, & pugnaverunt viriliter.

32 Et recessit Judas ab arce, & movit castra ad Bethzacharam contra castra regis.

33 Et surrexit rex ante lucem, & concitavit exercitus in impetum contra viam Bethzacharam: & comparaverunt se exercitus in prælium, & tubis cecinerunt:

34 Et elephantis ostenderunt sanguinem uræ & mori, ad acuendos eos in prælium:

35 Et diviserunt bestias per legiones: & astiterunt singulis elephantis mille viri in lorice concatenatis, & galeæ æræ in capitibus eorum: & quingenti equites ordinati unicuique bestia electi erant.

36 Hi ante tempus ubicumque erat bestia, ibi erant: & quocumque ibat, ibant, & non discedebant ab ea.

37 Sed & turre lignæ super eos firmæ protegentes super singulas bestias: & super eas machinæ: & super singulas viri virtutis triginta duo,

duo, qui pugnabant desuper: & Indus magister bestiarum.

38 Et residuum equitatum hinc & inde statuit in duas partes, tubis exercitum commovere, & perurgere constipatos in legionibus ejus.

39 Et ut refulsit sol in clypeos aureos, & æreos, resplenduerunt montes ab eis, & resplenduerunt sicut lampades ignis.

40 Et distincta est pars exercitus regis per montes excelsos, & alia per loca humilia: & ibant caute & ordinate.

41 Et commovebantur omnes inhaerentes terram a voce multitudinis, & incessu turbæ, & collisione armorum: erat enim exercitus magnus valde, & fortis.

42 Et appropiavit Judas & exercitus ejus in prælium: & ceciderunt de exercitu regis sexcenti viri.

43 Et vidit Eleazar filius Saura unam de bestiis loricateam lorice regis: & erat eminens super cæteras bestias. Et visum est ei quod in ea esset rex:

44 Et dedit se ut liberaret populum suum, & acquireret sibi nomen æternum.

45 Et cucurrit ad eam audacter in medio legionis interficiens a dextris, & a sinistris, & cadebant ab eo huc atque illuc.

46 Et ivit sub pedes elephantis, & suppositus se ei, & occidit eum: & cecidit in terram super ipsum, & mortuus est illic.

47 Et videntes virtutem regis, & impetum exercitus ejus, diverterunt se ab eis.

48 Castra autem regis ascenderunt contra eos in Jerusalem, & applicuerunt castra regis ad Judæam, & montem Sion.

49 Et fecit pacem cum his, qui erant in Bethsura: & exierunt de civitate, quia non erant eis ibi alimenta conclusis, quia sabbata erant terre.

50 Et comprehendit rex Bethsuram: & constituit illic custodiam servare eam.

51 Et convertit castra ad locum sanctificationis dies multos: & statuit illic balistas, & machinas,

& ignis jacula, & tormenta ad lapides iactandos, & spicula, & scorpiones ad mittendas sagittas, & fundibula.

52 Fecerunt autem & ipsi machinas adversus machinas eorum, & pugnaverunt dies multos.

53 Escæ autem non erant in civitate, eo quod septimus annus esset: & qui remanserant in Judæa de Gentibus, consumperant reliquias eorum, quæ repositæ fuerant.

54 Et remanserunt in sanctis viri pauci, quoniam obtinuerat eos fames; & dispersi sunt unusquisque in locum suum.

55 Et audivit Lyfias quod Philippus, quem constituerat rex Antiochus, cum adhuc viveret, ut nutrirer Antiochum filium suum, & regnaret,

56 Reverfus esset a Perside, & Media, & exercitus qui abierat cum ipso, & quia quærebat suscipere regni negotia:

57 Festinavit ire, & dicere ad regem, & duces exercitus: Desicimus quotidie, & esca nobis modica est, & locus, quem obsidemus, est munitus, & incumbit nobis ordinare de regno.

58 Nunc itaque demus dextras hominibus istis, & faciamus cum illis pacem, & cum omni gente eorum:

59 Et constituamus illis ut ambulent in legitimis suis sicut prius. Propter legitima enim ipsorum, quæ despeximus, irati sunt, & fecerunt omnia hæc.

60 Et placuit sermo in conspectu regis, & principum: & milit ad eos pacem facere: & receperunt illam.

61 Et juravit illis rex, & principes: & exierunt de munitione.

62 Et intravit rex montem Sion, & vidit munitionem loci: & rupit citius iuramentum, quod juravit: & mandavit destruere murum in Tyro.

63 Et discessit festinanter, & reversus est Antiochiam, & invenit Philippum dominantem civitati: & pugnavit adversus eum, & occupavit civitatem.

C A.

CAPUT VII.

Demetrius Seleuci filius, occisus Antiocho & Lyfia, obtinet regnum patrum suorum: qui, accusato apud se Juda Machabeo, mittit ducem Bacchidem & accusatorem Alcimum constitutum sacerdotem ad affligendum filios Israel: sed cum non possent adversus Judam prevalere, missus est a rege Nicanor, qui, ut & priores, cum dolo nequiret, vi Judam aggressus, semel atque iterum ab eo devictus est, & promissis ad Deum precibus, cum toto suo exercitu occisus, amputato ipsius capite ac dextera, quam irrisus Judæorum sacrificiis superbe contra locum sanctum extulerat: cuius victoriæ dies annuus apud Judæos celebris instituitur.

1 Anno centesimo quinquagesimo primo exiit Demetrius Seleuci filius ab urbe Roma, & ascendit cum paucis viris in civitatem maritimam, & regnavit illic.

2 Et factum est ut ingressus est domum regni patrum suorum, comprehendit exercitus Antiochum, & Lyfiam, ut adducerent eos ad eum.

3 Et res ei innotuit: & ait: Nolite mihi ostendere faciem eorum.

4 Et occidit eos exercitus. Et fedit Demetrius super sedem regni sui:

5 Et venerant ad eum viri iniqui & impij ex Israel: & Alcimus dux eorum, qui volebat fieri sacerdos.

6 Et accusaverunt populum apud regem, dicentes: Perdidit Judas, & fratres ejus omnes amicos tuos, & nos disperdit de terra nostra.

7 Nunc ergo mitte virum, cui credis, ut eat, & videat exterminium omne, quod fecit nobis, & regionibus regis: & puniat omnes amicos ejus, & adjuutores eorum.

8 Et elegit rex ex amicis suis Bacchidem, qui dominabatur trans flumen magnum in regno, & fidelem regi; & misit eum.

9 Ut videret exterminium, quod fecit Judas: sed & Alcimum impium constituit in sacerdotium,

M m 4

tium, & mandavit ei facere ultionem in filios Israel.

10 Et surrexerunt, & venerunt cum exercitu magno in terram Juda: & miserunt nuntios, & locuti sunt ad Judam, & ad fratres ejus verbis pacificis in dolo.

11 Et non intenderunt sermonibus eorum: viderunt enim quia venerunt cum exercitu magno.

12 Et convenerunt ad Alcimum, & Bacchidem congregatio scribarum requirere quæ justa sunt:

13 Et primi Assidæi, qui erant in filiis Israel, & exquirebant ab eis pacem.

14 Dixerunt enim: Homo sacerdos de semine Aaron venit, non decipiet nos:

15 Et locutus est cum eis verba pacifica: & juravit illis, dicens: Non inferemus vobis malum, neque amicis vestris.

16 Et crediderunt ei: & comprehendit ex eis sexaginta viros, & occidit eos in una die secundum verbum, quod scriptum est:

17 * Carnes sanctorum tuorum, & sanguinem ipsorum effuderunt in circuitu Jerusalem, & non erat qui sepeliret.

18 Et incubuit timor, & tremor in omnem populum: quia dixerunt: Non est veritas, & iudicium in eis: transgressi sunt enim constitutum, & iusjurandum quod iuraverunt.

19 Et movit Bacchides castra ab Jerusalem, & applicuit in Bethzecha: & misit, & comprehendit multos ex eis, qui a se effugerant, & quosdam de populo machavit, & in puteum magnum projecit.

20 Et commisit regionem Alcimo, & reliquit eum eo auxiliam in adiutorium ipsi. Et abiit Bacchides ad regem:

21 Regis agebat Alcimus pro principatu sacerdotii sui.

22 Et convenerunt ad eum omnes, qui perturbabant populum suum, & obtinuerunt terram Juda, & fecerunt plagam magnam in Israel.

23 Et vidit Judas omnia mala quæ fecit Alcimus,

mus, & qui cum eo erant, filiis Israel, multo plus quam Gentes.

24 Et exiit in omnes fines Judææ in circuitu, & fecit vindictam in viros desertores, & cessaverunt ultra exire in regionem.

25 Vidit autem Alcimus quod prævaluit Judas, & qui cum eo erant: & cognovit quia non potest sustinere eos, & regressus est ad regem, & accusavit eos multis criminibus.

26 * Et misit rex Nicanorem, unum ex principibus suis nobilioribus: qui erat inimicitias exercens contra Israel: & mandavit ei evertere populum.

27 Et venit Nicanor in Jerusalem cum exercitu magno, & misit ad Judam & ad fratres ejus verbis pacificis cum dolo,

28 Dicens: Non sit pugna inter me & vos: veniam cum viris paucis, ut videam facies vestras cum pace.

29 Et venit ad Judam, & salutaverunt se invicem pacifice: & hostes parati erant rapere Judam.

30 Et innotuit sermo Judæ quoniam cum dolo venerat ad eum: & conterritus est ab eo, & amplius noluit videre faciem ejus.

31 Et cognovit Nicanor, quoniam denudatum est consilium ejus: & exiit obviam Judæ in pugnam juxta Capharsalama.

32 Et ceciderunt de Nicanoris exercitu fere quinque millia viri, & fugerunt in civitatem David.

33 Et post hæc verba ascendit Nicanor in montem Sion: & exierunt de sacerdotibus populi salutare eum in pace, & demonstrare ei holocausta, quæ offerebantur pro rege.

34 Et irridens sprexit eos, & polluit: & locutus est superbe.

35 Et juravit cum ira, dicens: Nisi traditus fuerit Judas, & exercitus ejus in manus meas, continuo cum regressus fuero in pace, succendam domum istam. Et exiit cum ira magna.

36 Et intraverunt sacerdotes, & steterunt ante faciem altaris & templi: & flentes dixerunt:

UNIVERSIDAD
78. 1. 2.
3.

UNIVERSIDAD DE BURGOS
BIBLIOTECA GENERAL DE BURGOS

37 Tu Domine elegisti domum istam ad invocandum nomen tuum in ea, ut esset domus orationis & obsecrationis populo tuo.

38 Fac vindictam in homine isto, & exercitu ejus, & cadant in gladio: memento blasphemias eorum, & ne dederis eis, ut permanent.

39 Et exiit Nicanor ab Jerusalem, & castra applicuit ad Bethoron: & occurrit illi exercitus Syriae.

40 Et Judas applicuit in Adarfa cum tribus milibus viris: & oravit Juda, & dixit:

41 Qui missi erant a rege Sennacherib, Domine, quia blasphemaverunt te, exiit angelus, & percussit ex eis centum octoginta quinquemilia.

42 Sic contere exercitum istum in conspectu nostro hodie: & sciant ceteri quia male locutus est super sancta tua: & judica illam secundum militiam illius.

43 Et commiserunt exercitus praelium tertidecima die mensis Adar: & contrita sunt castra Nicanoris, & cecidit ipse primus in praelio.

44 Ut autem vidit exercitus ejus, quia cecidisset Nicanor, projecerunt arma sua, & fugerunt:

45 Et persecuti sunt eos viam unius diei ab Adarezer usquequo veniatur in Gazara, & tubis cecinerunt post eos cum significationibus:

46 Et exierunt de omnibus castellis Judae in circuitu, & ventilabant eos cornibus, & convertentur iterum ad eos, & ceciderunt omnes gladio, & non est relictus ex eis nec unus.

47 Et acceperunt spolia eorum in praedam: & caput Nicanoris amputaverunt, & dexteram ejus, quam extenderat superbe, & attulerunt & suspenderunt contra Jerusalem.

48 Et letatus est populus valde, & egerunt diem illam in letitia magna.

49 Et constituit agi omnibus annis diem istam tertidecima die mensis Adar.

50 Et siluit terra Juda dies paucos.

CAPUT VIII.

Judas, audita celeberrima Romanorum fama ac virtute quae hic recitantur, missis nuntiis fœdus

das cum illis percutit, ut ipsorum praesidio Judae a Graecorum jugo liberentur: Romani autem Judae remittunt illi fœderis rescriptum in tabulis aereis sculptum, quod hic refertur.

1 ET audivit Judas nomen Romanorum, quia sunt potentes viribus, & acquiescunt ad omnia, quae postulatur ab eis, & quicumque accesserunt ad eos, statuerunt cum eis amicitias, & quia sunt potentes viribus.

2 Et audierunt praelia eorum, & virtutes bonas, quas fecerunt in Galatia, quia obnuenerunt eos, & duxerunt sub tributum:

3 Et quanta fecerunt in regione Hispania, & quod in potestatem redegerunt metalla argenti & auri, quae illis sunt, & possederunt omnem locum consilio suo, & patientia:

4 Locaque quae longae erant valde ab eis, & Reges, qui supervenerant eis ab extremis terrae, contriverunt, & percusserunt eos plaga magna: ceteri autem dant eis tributum omnibus annis.

5 Et Philippum & Persen Ceteorum regem: & ceteros qui adversum eos arma tulerant, contriverunt in bello, & obtinuerunt eos:

6 Et Antiochum magnum regem Asiae, qui eis pugnam intulerat habens centum viginti elephantos, & equitatum, & currus, & exercitum magnum valde, contritum ab eis.

7 Et quia ceperunt eum vivum, & statuerunt ei ut daret ipse, & qui regnaret post ipsum, tributum magnum, & daret obsides, & constitutum,

8 Et regionem Indorum, & Medos, & Lydos, de optimis regionibus eorum: & acceptas eas ab eis, dederunt Eumeni regi.

9 Et quia, qui erant apud Helladam, voluerunt ire, & tollere eos: & innotuit sermo his,

10 Et miserunt ad eos ducem unum, & pugnaverunt contra illos, & ceciderunt ex eis multi, & captivas duxerunt uxores eorum, & filios, & diripuerunt eos, & terram eorum possederunt, & destruxerunt muros eorum, & in servitatem illos redegerunt usque in hunc diem:

11 Et residua regna, & insulas, quæ aliquando resisterant illis, exterminaverunt, & in potestatem redegerunt.

12 Cum amicis autem suis, & qui in ipsis requiem habebant, conservaverunt amicitiam, & obtinuerunt regna, quæ erant proxima, & quæ erant longe: quia quicumque audiebant nomen eorum, timebant eos.

13 Quibus vero vellent auxilio esse, ut regnarent, regnabant: quos autem vellent, regno perturbabant: & exaltati sunt valde.

14 Et in omnibus istis nemo portabat diadema, nec induebatur purpura, ut magnificaretur in ea.

15 Et quia curiam fecerunt sibi, & quotidie consulebant trecentos viginti, consilium agentes semper de multitudine, ut quæ digna sunt, gerant:

16 Et committunt uni homini magistratum suum per singulos annos dominari universæ terræ suæ, & omnes obediunt uni, & non est invidia neque zelus inter eos.

17 Et elegit Judas Eupolemus, filium Joannis, filii Jacob, & Salonem, filium Eleazari, & misit eos Romam constituere cum illis amicitiam, & societatem:

18 Et ut auferrent ab eis jugum Græcorum, quia viderunt, quod in servitute premerent regnum Israel:

19 Et abierunt Romam viam multam valde, & introierunt curiam, & dixerunt:

20 Judas Machabæus, & fratres ejus, & populus Judæorum miserunt nos ad vos statuere vobiscum societatem & pacem, & conscribere nos socios, & amicos vestros.

21 Et placuit sermo in conspectu eorum.

22 Et hoc rescriptum est, quod rescripserunt in tabulis æreis, & miserunt in Jerusalem, ut esset apud eos ibi memoriale pacis & societatis.

23 BENE SIT ROMANIS, & genti Judæorum in mari, & in terra in æternum: gladiusque & hostis procul sit ab eis.

24 Quod

24 Quod si infiterit bellum Romanis prius, aut omnibus locis eorum in omni dominatione eorum:

25 Auxilium feret gens Judæorum, prout tempus dixerit, corde pleno:

26 Et præstantibus non dabunt, neque ministrabunt triticum, arma, pecuniam, naves, sicut placuit Romanis: & custodient mandata eorum, nihil ab eis accipientes.

27 Similiter autem & si genti Judæorum prius acciderit bellum, adjuvabunt Romani ex animo, prout eis tempus permiserit:

28 Et adjuvantibus non dabitur triticum, arma, pecunia, naves, sicut placuit Romanis: & custodient mandata eorum absque dolo.

29 Secundum hæc verba constituerunt Romani populo Judæorum.

30 Quod si post hæc verba hi aut illi addere, aut demere ad hæc aliquid voluerint, facient ex proposito suo: & quæcumque addiderint, vel dempserint, rata erunt.

31 Sed & de malis, quæ Demetrius rex fecit in eos, scripsimus ei, dicentes: Quare gravius jugum tuum super amicos nostros, & socios Judæos?

32 Si ergo iterum adierint nos, adversum te faciemus illis judicium, & pugnabimus tecum mari terraque.

CAPUT IX.

Bacchide & Alcimo contra Judam missis a Demetrio, Judas minimo exercitu fortissime resistens occiditur, ac lugetur: graviterque afflictis piis Israelitis frater ipsius Jonathan in ejus locum suscipitur: qui ob fratris Joannis mortem percussit filios Jambri in nuptiis: rursumque percussit de Bacchidis exercitu mille viros. Alcimus ob impia in locum sanctum opera percussus a Deo paralyti, mortuus est: sed & Bacchides cum nec dolo nec vi posset Jonathan perdere, inico cum eo federe discessit, nec amplius in Judæam reversus est.

¶ Interea ut audivit Demetrius quia cecidit Nicanor, & exercitus ejus in prælio, appositus

fuit Bacchidem, & Alcimum rursum mittere in Judæam, & dextrum cornu cum illis.

2 Et abierunt viam, quæ ducit in Galgala, & castra posuerunt Masaloth, quæ est in Arbellis: & occupaverunt eam, & peremerunt animas hominum multas.

3 In mense primo anni centesimi & quinquagesimi secundi applicuerunt exercitum, ad Ierusalem:

4 Et surrexerunt, & abierunt in Beream viginti millia virorum, & duo millia equitum.

5 Et Judas posuerat castra in Laifa, & tria millia viri electi cum eo:

6 Et viderunt multitudinem exercitus quia multi sunt, & timerunt valde: & multi subtraxerunt se de castris, & non remanserunt ex eis nisi octingenti viri.

7 Et vidit Judas quod defluxit exercitus suus, & bellum non perurgebat eum, & contractus est corde: quia non habebat tempus congregandi eos, & dissolutus est.

8 Et dixit his, qui residui erant: Surgamus, & eamus ad adversarios nostros, si poterimus pugnare adversus eos.

9 Et avertabant eum, dicentes: Non poterimus, sed liberemus animas nostras modo, & revertamur ad fratres nostros, & tunc pugnabimus adversus eos: nos autem pauci sumus.

10 Et ait Judas: Absit istam rem facere, ut fugiamus ab eis: & si appropriavit tempus nostrum, moriamur in virtute propter fratres nostros, & non inferamus crimen gloriæ nostræ.

11 Et movit exercitus de castris, & steterunt illis obviam: & divisi sunt equites in duas partes, & fundibularii, & sagittarii præbant exercitum, & primi certaminis potentes.

12 Bacchides autem erat in dextro cornu, & proximavit legio ex duabus partibus, & clamabant tubis:

13 Exclamaverunt autem & hi, qui erant ex parte Judæ, etiam ipsi, & commota est terra a voce exercituum: & commissum est prælium a mane usque ad vesperam.

14 Et

14 Et vidit Judas, quod firmior est pars exercitus Bacchidis in dextris, & convenerunt cum ipso omnes constantes corde:

15 Et contrita est dextera pars ab eis, & persecutus est eos usque ad montem Azoti.

16 Et qui in sinistro cornu erant, viderunt quod contritum est dextrum cornu, & secuti sunt post Judam, & eos, qui cum ipso erant, a tergo:

17 Et ingravatam, est prælium, & ceciderunt vulnerati multi ex his, & ex illis.

18 Et Judas cecidit, & cæteri fugerunt.

19 Et Jonathas, & Simon tulerunt Judam fratrem suum, & sepelierunt eum in sepulchro patrum suorum in civitate Modin.

20 Et fleverunt eum omnis populus Israel plandu magno, & lugebant dies multos,

21 Et dixerunt: Quomodo cecidit potens, qui salvum faciebat populum Israel!

22 Et cætera verba bellorum Judæ, & virtutum, quas fecit, & magnitudinis ejus, non sunt descripta: multa enim erant valde.

23 Et factum est: post obitum Judæ emerferunt iniqui in omnibus finibus Israel, & exorti sunt omnes, qui operabantur iniquitatem.

24 In diebus illis facta est fames magna valde, & tradidit se Bacchidi omnis regio eorum cum ipsis.

25 Et elegit Bacchides viros impios, & constituit eos dominos regionis:

26 Et exquirebant, & perserutabantur amicos Judæ, & adducebant eos ad Bacchidem, & vindicabat in illos: & illudebat.

27 Et facta est tribulatio magna in Israel, qualis non fuit ex die, qua non est visus propheta in Israel.

28 Et congregati sunt omnes amici Judæ, & dixerunt Jonathæ:

29 Ex quo frater tuus Judas defunctus est, vir similis ei non est, qui exeat contra inimicos nostros, Bacchidem, & eos qui inimici sunt gentis nostræ.

30 Nunc

30 Nunc itaque te hodie elegimus esse pro eo nobis in principem, & ducem ad bellandum bellum nostrum.

31 Et suscepit Jonathas tempore illo principatum, & surrexit loco Judæ fratris sui.

32 Et cognovit Bacchides, & quærebat eum occidere.

33 Et cognovit Jonathas, & Simon frater ejus, & omnes, qui cum eo erant: & fugerunt in desertum Thecux, & confederunt ad aquam lacus Asphar.

34 Et cognovit Bacchides, & die sabbatorum venit ipse, & omnis exercitus ejus trans Jordanem.

35 Et Jonathas misit fratrem suum ducem populi, & rogavit Nabuthæos amicos suos, ut commodarent illis apparatus suum, qui erat copiosus.

36 Et exierunt filii Jambri ex Madaba, & comprehenderunt Joannem, & omnia, quæ habebat & abierunt habentes ea.

37 Post hæc verba, renuntiatum est Jonathæ, & Simoni fratri ejus, quia filii Jambri faciunt nuptias magnas, & ducunt sponsam ex Madaba. filiam unius de magnis principibus Chanaan cum ambitione magna.

38 Et recordati sunt sanguinis Joannis fratris sui: & ascenderunt, & absconderunt se sub tegumento montis.

39 Et elevarunt oculos suos: & viderunt: & ecce tumultus, & apparatus multus: & sponsus processit, & amici ejus, & fratres ejus obviam illis cum tympanis & musicis, & armis multis.

40 Et surrexerunt ad eos ex insidiis, & occiderunt eos, & ceciderunt vulnerati multi, & residui fugerunt in montes & acceperunt omnia spolia eorum:

41 Et converse sunt nuptiæ in luctum, & vox musicorum ipsorum in lamentum.

42 Et vindicaverunt vindictam sanguinis fratris sui: & reversi sunt ad ripam Jordanis.

43 Et audivit Bacchides, & venit die sabbatorum usque ad oram Jordanis in virtute magna.

44 Et dixit ad suos Jonathas: Surgamus, & pug-

pugnemus contra inimicos nostros: non est enim hodie sicut heri, & nudius tertius.

45 Ecce enim bellum ex adverso, aqua vero Jordanis hinc & inde, & ripæ, & paludes, & salus: & non est locus divertendi.

46 * Nunc ergo clamate in cœlum, ut libere. * 2. Par. 20. 2. mini de manu inimicorum vestrorum. Et commissum est bellum.

47 Et extendit Jonathas manum suam percutere Bacchidem, & divertit ab eo retro:

48 Et dissiliit Jonathas, & qui cum eo erant in Jordanem, & transfugerunt ad eos Jordanem.

49 Et ceciderunt de parte Bacchidis die illa mille viri: & reversi sunt in Jerusalem,

50 Et ædificaverunt civitates munitas in Judæa, munitionem, quæ erat in Jericho, & in Ammaum & in Bethoron, & in Bethel, & Thamnata, & Phara, & Thopo muris excelsis, & portis, & seris.

51 Et posuit custodiam in eis, ut inimicitias exercerent in Israel:

52 Et munivit civitatem Bethsuram, & Gazaram, & arcem, & posuit in eis auxilia, & apparatus escarum:

53 Et accepit filios principum regionis obsides, & posuit eos in arce in Jerusalem in custodiam.

54 Et anno centesimo quinquagesimo tertio, mense secundo, præcepit Alcimus destrui muros domus sanctæ interioris, & destrui opera prophetarum: & cœpit destruere.

55 In tempore illo percussus est Alcimus: & impedita sunt opera illius, & oclusum est os ejus, & dissolutus est paralyti, nec ultra potuit loqui verbum, & mandare de domo sua.

56 Et mortuus est Alcimus in tempore illo cum tormento magno.

57 Et vidit Bacchides, quoniam mortuus est Alcimus: & reversus est ad regem, & siluit terra annis duobus.

58 Et cogitaverunt omnes iniqui dicentes: Ecce Jonathas, & qui cum eo sunt, in silentio habitant confidenter: nunc ergo adducamus Bacchidem, & comprehendet eos omnes una nocte.

59 Et auerunt, & consilium ei dederunt.

60 Et surrexit, ut veniret cum exercitu multo: & misit occulte epistolas sociis suis, qui erant in Iudæa, ut comprehenderent Jonathan, & eos, qui cum eo erant: sed non potuerunt, quia innotuit eis consilium eorum.

61 Et apprehendit de viris regionis, qui principes erant militiæ, quinquaginta viros, & occidit eos:

62 Et recessit Jonathan, & Simon, & qui cum eo erant in Bethbessen, quæ est in deserto: & extruxit diruta ejus, & firmaverunt eam.

63 Et cognovit Bacchides, & congregavit universam multitudinem suam: & his, qui de Judæa erant, denuntiavit.

64 Et venit, & castra posuit desuper Bethbessen: & oppugnavit eam dies multos, & fecit machinas.

65 Et reliquit Jonathan Simonem fratrem suum in civitate, & exiit in regionem, & venit cum numero,

66 Et percussit Odaren, & fratres ejus, & filios Phaseron in tabernaculis ipsorum, & cepit cadere, & crescere in virtutibus.

67 Simon vero, & qui cum ipso erant, exierunt de civitate, & succenderunt machinas.

68 Et pugnauerunt contra Bacchidem: & contritus est ab eis: & afflixerunt eum valde, quoniam consilium ejus, & congressus ejus erat inanis.

69 Et iratus contra viros iniquos, qui ei consilium dederant, ut veniret in regionem ipsorum, multos ex eis occidit: ipse autem cogitavit cum reliquis abire in regionem suam.

70 Et cognovit Jonathan, & misit ad eum legatos componere pacem cum ipso, & reddere ei captivitatem.

71 Et libenter accepit, & fecit secundum verba ejus, & juravit se nihil facturum ei mali omnibus diebus vite ejus.

72 Et reddidit ei captivitatem, quam prius erat prædatus de terra Juda: & conversus abiit in ter-

terram suam, & non apposuit amplius venire in fines ejus:

73 Et cessavit gladius ex Israel: & habitavit Jonathan in Machmas, & cepit Jonathan ibi judicare populum, & exterminavit impios ex Israel.

CAPUT X.

Alexandro Nobilis Antiochi filio occupante Ptolemaida, conatur Demetrius ferire fœdus cum Jonathan, semel ac iterum plurima pollicens: at ille prælegit oblatas ab Alexandro amicitias, qui Alexander, devicto occisoque Demetrio, ducit uxorem Cleopatram Ptolemæi regis Ægypti filiam plurimum Jonathan honorans: porro Apollonium duce[m] juniori Demetrii devicit Jonathan, successa Azoto, & templo Dagon: rursusque ab Alexandro honoratur data sibi Accaron, ac stibula aurea.

1 **E**T anno centesimo sexagesimo ascendit Alexander Antiochi filius, qui cognominatus est Nobilis: & occupavit Ptolemaidam: & receperunt eum, & regnavit illic.

2 Et audivit Demetrius rex, & congregavit exercitum copiosum valde, & exiit obviam illi in prælium.

3 Et misit Demetrius epistolam ad Jonathan verbis pacificis, ut magnificaret eum.

4 Dixit enim: Anticipemus facere pacem cum eo, priusquam faciat cum Alexandro adversum nos.

5 Recordabitur enim omnium malorum, quæ fecimus in eum, & in fratrem ejus, & in gentem ejus.

6 Et dedit ei potestatem congregandi exercitum, & fabricare arma, & esse ipsum socium ejus: & obfides, qui erant in arce, iussit tradi ei.

7 Et venit Jonathan in Jerusalem, & legit epistolas in auditu omnis populi, & eorum, qui in arce erant.

8 Et timuerunt timore magno, quoniam audiverunt quod dedit ei rex potestatem congregandi exercitum.

9 Et traditi sunt Jonathan obfides, & reddidit eos parentibus suis:

10 Et habitavit Jonathas in Jerusalem, & cepit edificare & innovare civitatem.

11 Et dixit facientibus opera, ut extruerent muros, & montem Sion in circuitu lapidibus quadratis ad munitionem: & ita fecerunt.

12 Et fugerunt alienigenæ, qui erant in munitionibus, quas Bacchides edificaverat:

13 Et reliquit unumquisque locum suum, & abiit in terram suam:

14 Tantum in Bethsura remanserunt aliqui ex his, qui reliquerant legem, & præcepta Dei. Erat enim hæc eis ad refugium.

15 Et audivit Alexander rex promissa, quæ promisit Demetrius Jonathæ: & narraverunt ei prælia, & virtutes, quas ipse fecit, & labores, quos laboraverunt.

16 Et ait: Numquid inveniemus aliquem virum talem? & nunc faciemus eum amicum, & foecium nostrum.

17 Et scripsit epistolam, & misit ei secundum hæc verba, dicens:

18 REX Alexander fratri Jonathæ salutem.

19 Audivimus de te, quod vir potens sis viribus, & aptus es, ut sis amicus noster:

20 Et nunc constituimus te hodie summum sacerdotem gentis tuæ, & ut amicus voceris regis, (& misit ei purpuram, & coronam auream) & quæ nostra sunt sentias nobiscum, & conserves amicitias ad nos.

21 Et induit se Jonathas stola sancta septimo mense anno centesimo sexagesimo in die solemnium scenopægiæ: & congregavit exercitum, & fecit arma copiosa.

22 Et audivit Demetrius verba ista, & contristatus est nimis, & ait:

23 Quid hoc fecimus, quod præoccupavit nos Alexander apprehendere amicitiam Judæorum ad munimen sui?

24 Scribam & ego illis verba deprecatoria, & dignitates, & dona, ut sint mecum in adiutorium.

25 Et scripsit eis in hæc verba: Rex Demetrius genti Judæorum salutem.

26 Quoniam servastis ad nos pactum, & mansistis

astis in amicitia nostra, & non accessistis ad inimicos nostros, audivimus & gavisi sumus.

27 Et nunc perseverate adhuc conservare ad nos fidem, & retribuemus vobis bona pro his, quæ fecistis nobiscum:

28 Et remitemus vobis præstationes multas, & dabimus vobis donationes.

29 Et nunc absolvo vos, & omnes Judæos a tributis, & pretia salis indulgeo, & coronas remitto, & tertias feminis:

30 Et dimidiam partem fructus ligni, quod est portionis meæ, relinquo vobis ex hodierno die, & deinceps, ne accipiatur a terra Juda, & a tribus civitatibus, quæ additæ sunt illi ex Samaria, & Galilæa ex hodierna die, & in totum tempus:

31 Et Jerusalem sit sancta, & libera cum finibus suis: & decimæ, & tributa ipsius sint.

32 Remitto etiam potestatem arcis, quæ est in Jerusalem: & do eam summo sacerdoti, ut constituat in ea viros quoscumque ipse elegerit, qui custodiant eam.

33 Et omnem animam Judæorum, quæ captiva est a terra Juda in omni regno meo, relinquo liberam gratis, ut omnes a tributis solvantur, etiam pecorum suorum.

34 Et omnes dies solemnes, & sabbata, & neomeniæ, & dies decreti, & tres dies ante diem solemnem, & tres dies post diem solemnem sint omnes immunitatis & remissionis omnibus Judæis, qui sunt in regno meo:

35 Et nemo habebit potestatem agere aliquid, & movere negotia adversus aliquem illorum in omni causa.

36 Et ascribantur ex Judæis in exercitu regis ad triginta millia virorum: & dabuntur illis copie ut oportet omnibus exercitibus regis, & ex eis ordinabuntur, qui sint in munitionibus regis magni:

37 Et ex his constituentur super negotia regni, quæ aguntur ex fide, & principes sint ex eis, & ambulent in legibus suis, sicut præcepit rex in terra Juda.

38 Et tres civitates, quæ additæ sunt Judææ ex regione Samariæ, cum Judæa reputentur: ut sint sub uno, & non obediant alii potestati, nisi summi sacerdotis.

39 Ptolemaida, & confines ejus, quas dedi donum sanctis, qui sunt in Jerusalem, ad necessarios sumptus sanctorum.

40 Et ego de singulis annis quindecim millia siclorum argenti de rationibus regis, quæ me contingunt:

41 Et omne, quod reliquum fuerit, quod non reddiderant qui super negotia erant annis prioribus, ex hoc dabunt in opera domus.

42 Et super hæc quinque millia siclorum argenti, quæ accipiebant de sanctorum ratione per singulos annos: & hæc ad sacerdotes pertineant, qui ministerio fungantur.

43 Et quicumque confugerint in templum, quod est Jerusalem, & in omnibus finibus ejus, obvocii regi in omni negotio dimittantur, & universa, quæ sunt eis in regno meo, libera habeant.

44 Et ad ædificanda vel restauranda opera sanctorum, sumptus dabuntur de ratione regis:

45 Et ad extruendos muros Jerusalem, & communiendos in circuitu, sumptus dabuntur de ratione regis, & ad construendos muros in Judæa.

46 Ut audivit autem Jonathas, & populus sermones istos, * non crediderunt eis, nec receperunt eos: quia recordati sunt malitiæ magnæ, quam fecerat in Israel, & tribulaverat eos valde.

47 Et complacuit eis in Alexandrum, quia ipse fuerat eis princeps sermonum pacis, & ipsi auxilium ferebant omnibus diebus.

48 Et congregavit rex Alexander exercitum magnum, & admovit castra contra Demetrium.

49 Et commiserunt prælium duo reges, & fugit exercitus Demetrii, & insecutus est eum Alexander, & incubuit super eos.

50 Et invaluit prælium nimis, donec occidit sol: & cecidit Demetrius in die illa.

51 Et

51 Et misit Alexander ad Ptolemæum regem Ægypti legatos secundum hæc verba dicens:

52 QUONIAM regressus sum in regnum meum, & sedi in sede patrum meorum, & obrui principatum, & contrivi Demetrium, & possedi regionem nostram.

53 Et commisi pugnam cum eo, & contritus est ipse, & castra ejus a nobis, & sedimus in sede regni ejus.

54 Et nunc statuamus ad invicem amicitiam: & da mihi filiam tuam uxorem: & ego ero gener tuus, & dabo tibi dona, & ipsi digna te.

55 Et respondit rex Ptolemæus, dicens: FELIX dies, in qua reversus es ad terram patrum tuorum, & sedisti in sede regni eorum.

56 Et nunc faciam tibi quod scripsisti: sed occurre mihi Ptolemaidam, ut videamus invicem nos, & spondeam tibi sicut dixisti.

57 Et exiit Ptolemæus de Ægypto, & ipse, & Cleopatra filia ejus, & venit Ptolemaidam anno centesimo sexagesimo secundo.

58 Et occurrit ei Alexander rex, & dedit ei Cleopatram filiam suam: & fecit nuptias ejus Ptolemaidæ, sicut reges, in magna gloria.

59 Et scripsit rex Alexander Jonathæ, ut veniret obviam sibi.

60 Et abiit cum gloria Ptolemaidam, & occurrit ibi duobus regibus, & dedit illis argentum multum, & aurum, & dona: & invenit gratiam in conspectu eorum.

61 Et convenerunt adversus eum viri pestilentes ex Israel, viri iniqui interpellantes adversus eum: & non intendit ad eos rex.

62 Et jussit spoliari Jonathan vestibus suis, & indui eum purpura: & ita fecerunt. Et collocavit eum rex sedere secum.

63 Dixitque principibus suis: Exite cum eo in medium civitatis, & prædicate, ut nemo adversus eum interpellat de ullo negotio, nec quisquam ei molestus sit de ulla ratione.

64 Et factum est, ut viderunt, qui interpellabant gloriam ejus, quæ prædicabatur, & operum cum purpura, fugerunt omnes:

N n 4

65 Et

65 Et magnificavit eum rex, & scripsit eum inter primos amicos, & posuit eum ducem, & participem principatus.

66 Et reversus est Jonathas in Jerusalem cum pace, & lætitia.

67 In anno centesimo sexagesimo quinto venit Demetrius filius Demetrii a Creta in terram patrum suorum.

68 Et audivit Alexander rex, & contristatus est valde, & reversus est Antiochiam.

69 Et constituit Demetrius rex Apollonium ducem, qui præerat Cælesyria: & congregavit exercitum magnum, & accessit ad Jamniam: & misit ad Jonathan summum sacerdotem.

70 Dicens: Tu solus resistis nobis: ego autem factus sum in derisum, & in opprobrium, propterea quia tu potestatem adversum nos exerces in montibus.

71 Nunc ergo si confidis in virtutibus tuis, descende ad nos in campum, & comparemus illic invicem: quia mecum est virtus bellorum.

72 Interroga, & discere quis sum ego, & cæteri, qui auxilio sunt mihi, qui & dicunt, quia non potest stare pes vester ante faciem nostram, quia bis in fugam conversi sunt patres tui in terra sua:

73 Et nunc quomodo poteris sustinere equitatum & exercitum tantum in campo, ubi non est lapis, neque saxum, neque locus fugiendi:

74 Ut audivit autem Jonathas sermones Apollonii, motus est animo: & elegit decem millia virorum, & exiit ab Jerusalem, & occurrit ei Simon frater ejus in adiutorium:

75 Et applicuerunt castra in Joppen, & exclusit eum a civitate: quia custodia Apollonii Joppe erat, & oppugnavit eam.

76 Et exterriti qui erant in civitate, aperuerunt ei, & obtinuit Jonathas Joppen.

77 Et audivit Apollonius, & admovit tria millia equitum, & exercitum multum.

78 Et abiit Azotum tamquam iter faciens, & statim exiit in campum, eo quod haberet multi-

itudinem equitum, & confideret in eis. Et insecutus est eum Jonathas in Azotum, & commiserunt prælium.

79 Et reliquit Apollonius in castris mille equites post eos occulte.

80 Et cognovit Jonathas quoniam infidie sunt post se, & circumierunt castra ejus, & jecerunt jacula in populum a mane usque ad vesperam.

81 Populus autem stabat, sicut præceperat Jonathas: & laboraverunt equi eorum.

82 Et ejecit Simon exercitum suum, & commisit contra legionem: equites enim fatigati erant: & contriti sunt ab eo, & fugerunt.

83 Et qui dispersi sunt per campum, fugerunt in Azotum, & intraverunt in Bethdagon idolum suum, ut ibi se liberarent.

84 Et succendit Jonathas Azotum, & civitates, quæ erant in circuitu ejus, & accepit spolia eorum, & templum Dagon: & omnes, qui fugerunt in illud, succendit igni.

85 Et fuerunt qui ceciderunt gladio, cum his qui succensi sunt, fere octo millia virorum.

86 Et movit inde Jonathas castra, & applicuit ea Ascalonem: & exierunt de civitate obviam illi in magna gloria.

87 Et reversus est Jonathas in Jerusalem cum suis: habentibus spolia multa.

88 Et factum est: ut audivit Alexander rex sermones istos, addidit adhuc glorificare Jonathan.

89 Et misit ei sibi auream, sicut consuetudo est dari cognatis regum. Et dedit ei Accaron, & omnes fines ejus in possessionem.

CAPUT XI.

Mortuo Alexandro, & Similiter Ptolemeo, qui Alexandri regnum dolo invaserat, ablata ab eo filia sua & tradita in uxorem Demetrio, hic Demetrius Jonathan honorat datis litteris immunitatis a tributis: Jonathan autem mittit ei auxiliares milites, qui occisis uno die centum millibus, regem a civibus Antiochiæ liberarunt, & Antiochiam incenderunt: illo autem sædus cum Jonatha initum

tum pravaricante. Antiochus filius Alexandri de-
victo Demetrio regians, fœdus inît cum Jona-
tha, qui una cum fratre Simone sæpius victor eva-
dit ad versus alienigenas.

1 **E**T rex Ægypti congregavit exercitum, si-
cut arena, quæ est circa oram maris, &
naves multas: & quærebat obtinere regnum Ale-
xandri dolo, & addere illud regno suo.

2 Et exiit in Syriam verbis pacificis, & ape-
riebant ei civitates, & occurrebant ei: quia man-
daverat Alexander rex exire ei obviam, eo quod
focer suus esset.

3 Cum autem introiret civitatem Ptolemæus,
ponebat custodias militum in singulis civitatibus.

4 Et ut appropriavit Azoto, ostenderunt ei
templum Dagon succensum igni, & Azotum, &
cætera ejus demolita, & corpora projecta, & eo-
rum, qui cæsi erant in bello, tumulos quos fece-
rant fecus viam.

5 Et narraverunt regi quia hæc fecit Jonathas,
ut invidiam facerent ei: & tacuit rex.

6 Et occurrit Jonathas regi in Joppen cum glo-
ria, & invicem se salutaverunt, & dormierunt
illic.

7 Et abiit Jonathas cum rege usque ad fluvium,
qui vocatur Eleutherus: & reversus est in Je-
rusalem.

8 Rex autem Ptolemæus obtinuit dominium ci-
vitatum usque Seleuciam maritimam, & cogitabat
in Alexandrum consilia mala.

9 Et misit legatos ad Demetrium, dicens: VE-
NI. componamus inter nos pactum, & dabo tibi
filiam meam, quam habet Alexander, & regna-
bis in regno patris tui.

10 Penitet enim me, quod dederim illi filiam
meam: quæsiit enim me occidere.

11 Et vituperavit eum, propterea quod concu-
piscerat regnum ejus.

12 Et abstulit filiam suam, & dedit eam Deme-
trio, & alienavit se ab Alexandro, & manifestate
sunt inimicitia ejus.

31 Et intravit Ptolemæus Antiochiam, & im-
posuit

posuit duo diademata capiti suo, Ægypti, &
Assiæ.

14 Alexander autem rex erat in Cilicia illis
temporibus: quia rebellabant qui erant in locis
illis.

15 Et audivit Alexander, & venit ad eum in
bellum: & produxit Ptolemæus rex exercitum,
& occurrit ei in manu valida, & fugavit eum.

16 Et fugit Alexander in Arabiam, ut ibi
protegeretur: Rex autem Ptolemæus exalta-
tus est.

17 Et abstulit Zabdiel Arabs caput Alexandri:
& misit Ptolemæo.

18 Et rex Ptolemæus mortuus est in die tertia:
& qui erant in munitionibus, perierunt ab his,
qui erant intra castra.

19 Et regnavit Demetrius anno centesimo sexa-
gesimo septimo.

20 In diebus illis congregavit Jonathas eos,
qui erant in Judæa, ut expugnarent arcem, quæ
est in Jerusalem: & fecerunt contra eam machinas
multas.

21 Et abierunt quidam qui oderant gentem suam
viri iniqui ad regem Demetrium, & renuntiave-
runt ei, quod Jonathas obsideret arcem.

22 Et ut audivit, iratus est: & statim venit ad
Ptolemaidam, & scripsit Jonathæ, ne obsideret
arcem, sed occurreret sibi ad colloquium fe-
stinato.

23 Ut audivit autem Jonathas, jussit obsidere:
& elegit de senioribus Israel, & de sacerdotibus,
& dedit se periculo.

24 Et accepit aurum, & argentum, & ve-
stem, & alia xenia multa, & abiit ad regem
Ptolemaidam, & invenit gratiam in conspectu
ejus.

25 Et interpellabant adversus eum quidam ini-
qui ex gente sua.

26 Et fecit ei rex sicut fecerant ei, qui ante
eum fuerant: & exalavit eum in conspectu om-
nium amicorum suorum,

27 Et statuit ei principatum sacerdotii, & quæ-
cum-

cumque alia habuit prius pretiosa, & fecit eum principem amicorum.

28 Et postulavit Jonathas a rege, ut immunem faceret Judæam, & tres toparchias, & Samariam, & confines ejus: & promisit ei talenta trecenta.

29 Et consensit rex: & scripsit Jonathæ epistolas de his omnibus, hunc modum continentes:

30 REX Demetrius fratri Jonathæ salutem, & genti Judæorum.

31 Exemplum epistolæ, quam scripsimus Latheni parenti nostro de vobis, misimus ad vos ut sciretis.

32 Rex Demetrius Latheni parenti salutem,

33 Genti Judæorum amicis nostris, & conservandibus quæ justa sunt apud nos, decrevimus benefacere propter benignitatem ipsorum, quam erga nos habent.

34 Statuimus ergo illis omnes fines Judææ, & tres civitates, Lydan, & Ramathan, quæ additæ sunt Judææ ex Samaria, & omnes confines earum sequelstrari omnibus sacrificantibus in Jerusalem pro his, quæ ab eis prius accipiebat rex per singulos annos, & pro fructibus terræ, & pomorum.

35 Et alia, quæ ad nos pertinebant decimarum, & tributorum ex hoc tempore remittimus eis: & areas salinarum, & coronas, quæ nobis deferebantur.

36 Omnia ipsis concedimus: & nihil horum irritum erit ex hoc, & in omne tempus.

37 Nunc ergo curate facere horum exemplum, & detur Jonathæ, & ponatur in monte sancto, in loco celebri.

38 Et videns Demetrius rex quod filius terra in conspectu suo, & nihil ei resistit, dimisit totum exercitum suum, unumquemque in locum suum, excepto peregrino exercitu, quem contraxit ab insulis Gentium, & inimici erant ei omnes exercitus patrum ejus.

39 Tryphon autem erat quidam, partium Alexandri prius: & vidit quoniam omnis exercitus murmurabat contra Demetrium, & ivit ad Emalchuel

chuel Arabem, qui nutriebat Antiochum filium Alexandri:

40 Et affidebat ei, ut traderet eum ipsi, ut regnaret loco patris sui: & enuntiavit ei, quanta fecit Demetrius, & inimicitias exercituum ejus adversus illum. Et mansit ibi diebus multis.

41 Et misit Jonathas ad Demetrium regem, ut eiceret eos, qui in arce erant in Jerusalem, & qui in præsidiis erant: quia impugnabant Israel.

42 Et misit Demetrius ad Jonathanem, dicens: Non hæc tantum faciam tibi, & genti tuæ, sed gloria illustrabo te, & gentem tuam cum fuerit opportunum.

43 Nunc ergo recte feceris, si miseris in auxilium mihi viros, quia discessit omnis exercitus meus.

44 Et misit ei Jonathas tria millia virorum fortium Antiochiam: & venerunt ad regem, & delectatus est rex in adventu eorum.

45 Et convenerunt qui erant de civitate, centum viginti millia virorum, & volebant interficere regem.

46 Et fugit rex in aulam: & occupaverunt qui erant de civitate, itinera civitatis, & cœperunt pugnare.

47 Et vocavit rex Judæos in auxilium, & convenerunt omnes simul ad eum, & dispersi sunt omnes per civitatem:

48 Et occiderunt in illa die centum millia hominum, & succenderunt civitatem, & ceperunt spolia multa in die illa: & liberaverunt regem.

49 Et viderunt qui erant de civitate, quod obtinuisset Judæi civitatem sicut volebant: & infirmati sunt mente sua, & clamaverunt ad regem cum precibus, dicentes:

50 Da nobis dextras, & cessent Judæi oppugnare nos, & civitatem.

51 Et projecerunt arma sua, & fecerunt pacem, & glorificati sunt Judæi in conspectu regis, & in conspectu omnium, qui erant in regno ejus, & nominati sunt in regno: & regressi sunt in Jerusalem habentes spolia multa.

52 Et fedit Demetrius rex in sede regni sui: & filuit terra in conspectu ejus.

53 Et mentitus est omnia quaecumque dixit, & abalienavit se a Jonathas, & non retribuit ei secundum beneficia, quae sibi tribuerat, & vexabat eum valde.

54 Post haec autem reversus est Tryphon, & Antiochus cum eo puer adolescens, & regnavit, & imposuit sibi diadema.

55 Et congregati sunt ad eum omnes exercitus, quos dispererat Demetrius, & pugnaverunt contra eum; & fugit, & terga vertit.

56 Et accepit Tryphon bestias, & obtinuit Antiochiam:

57 Et scripsit Antiochus adolescens Jonathae, dicens: Constituo tibi sacerdotium, & constituo te super quatuor civitates, ut sis de amicis regis.

58 Et misit illi vasa aurea in ministerium, & dedit ei potestatem bibendi in auro, & esse in purpura, & habere fibulam auream:

59 Et Simonem fratrem ejus constituit ducem a terminis Tyri usque ad fines Aegypti.

60 Et exiit Jonathas, & perambulabat trans flumen civitates: & congregatus est ad eum omnis exercitus Syriae in auxilium, & venit Acalonem, & occurrerunt ei honorifice de civitate.

61 Et abiit inde Gazam: & concluderunt se qui erant Gazae: & obsedit eam, & succendit quae erant in circuitu civitatis, & praedatus est ea.

62 Et rogaverunt Gazenses Jonathanem, & dedit illis dexteram: & accepit filios eorum obsides, & misit illos in Jerusalem: & perambulavit regionem usque Damascum.

63 Et audivit Jonathas quod praevicari sunt principes Demetrii in Cades, quae est in Galilaea, cum exercitu multo, volentes eum remove a negotio regni:

64 Et occurrit illis: fratrem autem suum Simonem reliquit intra provinciam.

65 Et

65 Et applicuit Simon ad Bethseram, & expugnabat eam diebus multis: & concludit eos.

66 Et postulaverunt ab eo de extris accipere, & dedit illis: & ejecit eos inde, & cepit civitatem, & posuit in ea praesidium.

67 Et Jonathas, & castra ejus applicuerunt ad aquam Genesar, & ante lucem vigilaverunt in campo Alor.

68 Et ecce castra alienigenarum occurrebant in campo, & tendebant ei insidias in montibus: ipse autem occurrit ex adverso.

69 Insidiae vero exurrexerunt de locis suis, & commiserunt praelium.

70 Et fugerunt qui erant ex parte Jonathae omnes, & nemo relictus est eis, nisi Mathathias filius Absalomi, & Judas filius Calphi, princeps militiae exercitus.

71 Et scidit Jonathas vestimenta sua, & posuit terram in capite suo, & oravit.

72 Et reversus est Jonathas ad eos in praelium, & convertit eos in fugam, & pugnaverunt.

73 Et viderunt qui fugiebant partem illius, & reversi sunt ad eum, & insequerantur cum eo omnes usque Cades ad castra sua, & pervenerunt usque illuc.

74 Et ceciderunt de alienigenis in die illa tria millia virorum: & reversus est Jonathas in Jerusalem.

CAPUT XII.

Jonathas cum Romanis ac Spartiatis foedus renovat: principes Demetrii ipsum invadentes fugat: percussisque Arabibus ordinat aedificare praesidia in Judaea, & muros, contra arcem in Jerusalem: sed a Tryphone cupiente regnum Antiochi invadere, & fingente se amicum, apud Ptolemaida dolo captus est, omnisque qui cum eo erant interfecti.

I ET vidit Jonathas quia tempus eum juvat, & elegit viros, & misit eos Romam ita tuere, & renovare cum eis amicitiam:

2 Et ad Spartiatis, & ad alia loca misit epistolas secundum eandem formam:

3 Et

3 Et abierunt Romam; & intraverunt curiam & dixerunt: Jonathas summus sacerdos, & gens Judæorum miserunt nos, ut renovaremur amicitiam, & societatem secundum pristinum.

4 Et dederunt illis epistolas ad ipsos per loca, ut deducerent eos in terram Juda cum pace.

5 Et hoc est exemplum epistolarum, quas scripsit Jonathas Spartiatis:

6 JONATHAS summus sacerdos, & seniores gentis, & sacerdotes, & reliquus populus Judæorum Spartiatis fratribus salutem.

7 Jam pridem missæ erant Epistolæ ad Oniam summum sacerdotem ab Ario, qui regnabat apud vos, quoniam estis fratres nostri, sicut rescriptum continet, quod subjectum est.

8 Et suscepit Onias virum, qui missus fuerat, cum honore: & accepit epistolas, in quibus significabatur de societate, & amicitia.

9 Nos, cum nullo horum indigeremus, habentes solatio sanctos libros, qui sunt in manibus nostris.

10 Maluimus mittere ad vos renovare fraternitatem, & amicitiam, ne forte alieni efficiamur a vobis: multa enim tempora transierunt, ex quo misistis ad nos.

11 Nos ergo in omni tempore sine intermissione in diebus solemnibus, & cæteris, quibus oportet, memores sumus vestri in sacrificiis, quæ offerimus, & in observationibus, sicut fas est, & decet meminisse fratrum.

12 Lætatur itaque de gloria vestra.

13 Nos autem circumdederunt multæ tribulationes, & multa prælia, & impugnaverunt nos reges, qui sunt in circuitu nostro.

14 Nolumus ergo vobis molesti esse, neque cæteris sociis, & amicis nostris in his præliis.

15 Habuimus enim de caelo auxilium, & liberati sumus nos, & humiliati sunt inimici nostri.

16 Elegimus itaque Numenium Antiochi filium, & Anipatrem Jastonis filium, & misimus ad Romanos renovare cum eis amicitiam, & societatem pristinam.

17 Man-

17 Mandavimus itaque eis, ut veniant etiam ad vos, & saluent vos: & reddant vobis epistolas nostras de innovatione fraternitatis nostræ.

18 Et nunc benefacietis respondentes nobis ad hæc.

19 Et est hoc rescriptum epistolarum quod miserat Oniæ:

20 Arius, rex Spartiatarum Oniæ sacerdoti magno salutem.

21 Inventum est in scriptura de Spartiatis, & Judæis, quoniam sunt fratres, & quod sunt de genere Abraham.

22 Et nunc ex quo hæc cognovimus, benefacietis scribentes nobis de pace vestra:

23 Sed & nos rescripsimus vobis: Pecora nostra, & possessiones nostræ, vestræ sunt: & vestræ, nostræ: mandavimus itaque hæc nuntiare vobis.

24 Et audivit Jonathas quoniam egressi sunt principes Demetrii cum exercitu multo supra quam prius, pugnare adversus eum.

25 Et exiit ab Jerusalem, & occurrit eis in Amathite regione: non enim dederat eis spatium ut ingrederentur regionem ejus.

26 Et misit speculatores in castra eorum: & reversi renuntiaverunt quod constituunt supervenire illis nocte.

27 Cum occidisset autem sol, præcepit Jonathas suis vigilare, & esse in armis paratos ad pugnam tota nocte, & posuit custodes per circuitum castrorum.

28 Et audierunt adversarii, quod paratus est Jonathas cum suis in bello: & timuerunt, & formidaverunt in corde suo: & accenderunt focos in castris suis.

29 Jonathas autem, & qui cum eo erant, non cognoverunt usque mane: videbant autem luminaria ardentia.

30 Et secutus est eos Jonathas, & non comprehendit eos: transierant enim flumen Eleutherum.

31 Et divertit Jonathas ad Arabas, qui vocantur Zabadaï, & percussit eos, & accepit spolia eorum.

Tom. IV.

O o

32 Et

32 Et junxit, & venit Damascum, & perambulabat omnem regionem illam.

33 Simon autem exiit, & venit usque ad Ascasionem, & ad proxima præsidia: & declinavit in Joppen, & occupavit eam,

34 Et (audivit enim quod vellent præsidium tradere partibus Demetrii) & posuit ibi custodes ut custodirent eam.

35 Et reversus est Jonathas, & convocavit seniores populi, & cogitavit cum eis ædificare præsidia in Judæa,

36 Et ædificare muros in Jerusalem, & exaltare altitudinem magnam inter medium arcis & civitatis, ut separaret eam a civitate, ut esset ipsa singulariter, & neque emant, neque vendant.

37 Et convenerunt, ut ædificarent civitatem: & cecidit murus, qui erat super torrentem ab ortu solis, & reparavit eum, qui vocatur Capheretha:

38 Et Simon ædificavit Adiada in Sephela, & munivit eam, & imposuit portas, & seras.

39 Et cum cogitasset Tryphon regnare Asiæ, & assumere diadema, & extendere manum in Antiochum regem:

40 Timens ne forte non permitteret eum Jonathas, sed pugnaret adversus eum, quærebat comprehendere eum, & occidere. Et exurgens abiit in Bethsan.

41 Et exiit Jonathas obviam illi cum quadraginta millibus virorum electorum in prælium, & venit Bethsan.

42 Et vidit Tryphon quia venit Jonathas cum exercitu multo, ut extenderet in eum manus, & timuit.

43 Et excepit eum cum honore, & commendavit eum omnibus amicis suis, & dedit ei munera: & præcepit exercitibus suis, ut obedirent ei, sicut sibi.

44 Et dixit Jonathas: Ut quid vexasti universum populum, cum bellum nobis non sit?

45 Et nunc remitte eos in domos suas: elige autem tibi viros paucos, qui tecum sint, & veni mecum Ptolemaidam, & tradam eam tibi, & reliquis

liqua præsidia, & exercitum, & universos præpositos negotii, & conversus abibo: propterea enim veni.

46 Et credidit ei, & fecit sicut dixit: & dimisit exercitum, & abierunt in terram Juda.

47 Retinuit autem secum tria millia virorum: ex quibus remisit in Galileam duo millia, mille autem venerunt cum eo.

48 Ut autem intravit Ptolemaidam Jonathas, clausurunt portas civitatis Ptolemenes: & comprehenderunt eum, & omnes qui cum eo intraverant, gladio interfecerunt.

49 Et misit Triphon exercitum, & equites in Galileam, & in campum magnum, ut perderent omnes socios Jonathæ.

50 At illi cum cognovissent, quia comprehensus est Jonathas, & periit, & omnes, qui cum eo erant, hortati sunt semetipsos, & exierunt parati in prælium.

51 Et videntes hi, qui insecuti fuerant, quia pro anima res est illis, reversi sunt:

52 Illi autem venerunt omnes cum pace in terram Juda. Et planxerunt Jonathan, & eos qui cum ipso fuerant, va de: & luctu Israel luctu magno.

53 Et quæsierunt omnes gentes, quæ erant in circuitu eorum, contere eos, dixerunt enim:

54 Non habent principem, & adjuvantem: nunc ergo expugnemus illos: & tollamus de hominibus memoriam eorum.

CAPUT XIII.

Suscepto Simon principatu pro fratre Jonathas misit petitam a Triphone pecuniam, una cum filiis Jonathæ, ad ejus redemptionem: Tryphon autem, accepta pecunia, patrem occidit cum filiis: quibus sepultis ac desectis, Simon magnificum extruxit parentibus ac fratribus sepulchrum in Modin: Tryphon vero occiso Antiocho, regnum ejus invasit: & Simon, impetratis a rege Demetrio litteris federis ac immunitatis, expugnavit Gazaram, & arcem Jerusalemorum obtinuit: propter quod lætum agunt festum, quod etiam quotannis apud Judæos agi præcipitur.

1 **E**T audivit Simon, quod congregavit Tryphon exercitum copiosum, ut veniret in terram Juda, & attereret eam.

2 Videns quia in tremore populus est, & in timore, ascendit Jerusalem, & congregavit populum:

3 Et adhortans dixit: Vos scitis, quanta ego & fratres mei, & domus patris mei fecimus pro legibus, & pro sanctis praelia, & angustias quales vidimus:

4 Horum gratia perierunt fratres mei omnes propter Israel, & relictus sum ego solus.

5 Et nunc non mihi contingat parcere animæ meæ in omni tempore tribulationis: non enim melior sum fratribus meis.

6 Vindicabo itaque gentem meam, & sancta, natos quoque nostros, & uxores: quia congregatae sunt universae gentes conterere nos inimicitiae gratia.

7 Et accensus est spiritus populi simul, ut audivit sermones istos:

8 Et responderunt voce magna, dicentes: Tu es dux noster loco Judæ, & Jonathæ fratris tui:

9 Pugna praelium nostrum: & omnia, quaecumque dixeris nobis, faciemus.

10 Et congregans omnes viros bellatores, acceleravit consummare universos muros Jerusalem, & munivit eam in gyro.

11 Et misit Jonathan filium Absalomi, & cum eo exercitum novum in Joppen, & eiecit his, qui erant in ea, remansit illic ipse.

12 Et movit Tryphon a Ptolemaida cum exercitu multo, ut veniret in terram Juda, & Jonathas eum eo in custodia.

13 Simon autem applicuit in Addus contra faciem campi.

14 Et ut cognovit Tryphon, quia surrexit Simon loco fratris sui Jonathæ: & quia commissurus esset cum eo praelium, misit ad eum legatos.

15 Dicens: Pro argento, quod debebat frater tuus Jonathas in ratione regis, propter negotia, quæ habuit, detinuimus eum.

16 Et nunc mitte argenti talenta centum, & duos filios ejus obfides, ut non dimissus fugiat a nobis, & remitemus eum.

17 Et cognovit Simon, quia cum dolo loqueretur secum, jussit tamen dari argentum, & pueros: ne inimicitiam magnam fumeret ad populum Israel, dicentem:

18 Quia non misit ei argentum, & pueros, propterea peritit

19 Et misit pueros, & centum talenta: & mentitus est, & non dimisit Jonathan.

20 Et post hæc venit Tryphon intra regionem, ut contereret eam: & gyraverunt per viam quæ ducit Ador: & Simon, & castra ejus ambulabant in omnem locum quocumque ibant.

21 Qui autem in arce erant, miserunt ad Tryphonem legatos, ut festinaret venire per desertum, & mitteret illis alimonias.

22 Et paravit Tryphon omnem equitatum, ut veniret illa nocte: erat autem nox multa valde, & non venit in Galaaditim.

23 Et cum appropinquasset Bascaman, occidit Jonathan, & filios ejus illic.

24 Et convertit Tryphon, & abiit in terram suam.

25 Et misit Simon, & accepit ossa Jonathæ fratris sui, & sepelivit ea in Modin civitate patrum ejus.

26 Et planxerunt eum omnis Israel planctu magno, & luxerunt eum dies multos.

27 Et edificavit Simon super sepulchrum patris sui & fratrum suorum edificium altum visu, lapide polito retro & ante.

28 Et statuit septem pyramidas, unam contra unam patri & matri, & quatuor fratribus:

29 Et his circumposuit columnas magnas: & super columnas arma, ad memoriam æternam: & juxta arma naves sculptas, quæ viderentur ab omnibus navigantibus mare.

30 Hoc est sepulchrum, quod fecit in Modin, usque in hunc diem.

31 Tryphon autem cum iter faceret cum Antiocho rege adolescente, dolo occidit eum.

32 Et regnavit loco ejus, & imposuit sibi diadema Asiæ, & fecit plagam magnam in terra.

33 Et ædificavit Simon præsidia Judææ, muniens ea turribus excelsis, & muris magnis, & portis & feris: & posuit alimenta in munitionibus.

34 Et elegit Simon viros, & misit ad Demetrium regem, ut faceret remissionem regioni: quia actus omnes Tryphonis per directionem fuerant gesti.

35 Et Demetrius rex ad verba ista respondit ei, & scripsit epistolam talem.

36 REX Demetrius Simoni summo sacerdoti, & amico regum, & senioribus, & Genti Judæorum salutem.

37 Coronam auream, & ballem, quam misistis, suscepimus: & parati sumus facere vobiscum pacem magnam, & scribere præpositis regis remittere vobis, quæ indulimus.

38 Quæcumque enim constituimus, vobis constant. Munitiones quas ædificastis, vobis sint.

39 Remittimus quoque ignorandas, & peccata usque in hodiernum diem, & coronam, quam debatis: & si quid aliud erat tributarium in Jerusalem, jam non sit tributarium.

40 Et si qui ex vobis apii sunt conferri inter nostros, conferantur, & sit inter nos pax.

41 Anno centesimo septuagesimo ablatum est jugum Gentium ab Israel.

42 Et cepit populus Israel scribere in tabulis, & gestis publicis, anno primo sub Simone summo sacerdote, magno duce, & principe Judæorum.

43 In diebus illis applicuit Simon ad Gazam, & circumdedit eam castris, & fecit machinas, & applicuit ad civitatem, & percussit turrem unam, & comprehendit eam.

44 Et eruperunt, qui erant intra machinam in civitatem: & factus est motus magnus in civitate.

45 Et ascenderunt qui erant in civitate, cum uxoribus, & filiis supra murum scissis tunicis suis, &

& clamaverunt voce magna, postulantes a Simone dextras sibi dari.

46 Et dixerunt: Non nobis reddas secundum mallias nostras, sed secundum misericordias tuas.

47 Et flexus Simon, non debellavit eos: eiecit tamen eos de civitate, & mundavit ædes, in quibus fuerant simulchra, & tunc intravit in eam cum hymais benedicens Dominum:

48 Et eiecit ab ea omni immunditia, collocavit in ea viros, qui legem facerent: & munivit eam, & fecit sibi habitationem.

49 Qui autem erant in arce Jerusalem, prohibebantur egredi & ingredi regionem, & emere, ac vendere: & esurierunt valde, & multi ex eis fame perierunt.

50 Et clamaverunt ad Simonem, ut dextras acciperent: & dedit illis; & eiecit eos inde, & mundavit arcem a contaminationibus:

51 Et intraverunt in eam tertia & vigesima die secundi mensis, anno centesimo septuagesimo primo cum laude, & ramis palmarum, & cymiris, & cymbalis, & nablis, & hymnis, & canticis, quia contritus est inimicus magnus ex Israel.

52 Et constituit, ut omnibus annis agerentur dies hi cum lætitia.

53 Et munivit montem templi, qui erat secus arcem, & habitavit ibi ipse, & qui cum eo erant.

54 Et vidit Simon Joannem filium suum, quod fortis prælii vir esset: & posuit eum ducem virtutum universarum: & habitavit in Gazaris.

CAPUT XIV.

Demetrio a duce Arsaces devicto & capto, Simon cum suo populo magna pace fruitur: ad quem missæ sunt litteræ renovati federis a Spartiatis & Romanis, cum maxima laude Simonis, qui Romanis clypeum aureum mearum mille miserat.

1 Anno centesimo septuagesimo secundo congregavit rex Demetrius exercitum suum, & abiit in Mediam ad contrahenda sibi auxilia, ut expugnaret Tryphonem.

2 Et audivit Arsaces rex Persidis, & Mediæ, quia

quia intravit Demetrius confines suos, & misit unum de principibus suis, ut comprehenderet eum vivum, & adduceret eum ad se.

3 Et abiit, & percussit castra Demetrii: & comprehendit eum, & duxit eum ad Arfacem, & pavit eum in custodiam,

4 Et filuit omnis terra Juda omnibus diebus Simonis, & quæsit bona genti suæ: & placuit illis potestas ejus, & gloria ejus omnibus diebus.

5 Et cum omni gloria sua accepit Joppen in portum, & fecit introitum in insulis maris.

6 Et dilatavit fines gentis suæ, & obtinuit regionem.

7 Et congregavit captivitatem multam, & dominatus est Gazare, & Berhsure, & arci: & abstulit immunditias ex ea, & non erat qui resisteret ei.

8 Et unusquisque colebat terram suam cum pace: & terra Juda dabat fructus suos, & ligua camporum fructum suum.

9 Seniores in plateis sedebant omnes, & debanis terræ tractabant, & juvenes induebant se gloriam, & stolas belli.

10 Et civitatibus tribuebat alimonias, & constituebat eas, ut essent vasa munitionis, quoad usque nominatum est nomen gloriæ ejus usque ad extremum terræ.

11 Fecit pacem super terram, & lætatus est Israel lætitia magna.

12 Et sedit unusquisque sub vite sua, & sub ficulnea sua: & non erat qui eos terreret.

13 Defecit impugnans eos super terram: reges contriti sunt in diebus illis.

14 Et confirmavit omnes humiles populi sui, & legem exquisivit, & abstulit omnem iniquum & malum.

15 Sancta glorificavit, & multiplicavit vasa sanctorum.

16 Et auditum est Romæ, quia defunctus esset Jonathas: & usque in Spartiatis: & contristati sunt valde.

17 Ut audierunt autem, quod Simon frater ejus
fa-

factus esset summus sacerdos loco ejus, & ipse obtineret omnem regionem, & civitates in ea:

18 Scripserunt ad eum in tabulis æreis, ut renovarent amicitias, & societatem quam fecerant cum Juda, & cum Jonatha fratribus ejus.

19 Et lætæ sunt in conspectu ecclesiæ in Jerusalem. Et hoc exemplum epistolarum, quas Spartiatis miserunt:

20 SPARTIANORUM principes, & civitates, Simoni Sacerdoti magno, & senioribus & sacerdotibus, & reliquo populo Judæorum, fratribus, salutem.

21 Legati, qui missi sunt ad populum nostrum, nuntiaverunt nobis de vestra gloria, & honore, ac lætitia: & gavisi sumus in introitu eorum.

22 Et scripsimus quæ ab eis erant dicta in conciliis populi, sic: Numenius Antiochi, & Antipater Jasonis filius, legati Judæorum, venerunt ad nos, renovantes nobiscum amicitiam pristinam.

23 Et placuit populo excipere viros gloriose, & ponere exemplum sermonum eorum in segregatis populi libris, ut sit ad memoriam populo Spartiatarum. Exemplum autem horum scripsimus Simoni magno sacerdoti.

24 Post hæc autem misit Simon Numenium Romanam, habentem clypeum aureum magnum, pondi minorum mille, ad statuendam cum eis societatem. Cum autem audisset populus Romanus

25 Sermones istos, dixerunt: Quam gratiarum actionem reddemus Simoni, & filiis ejus?

26 Restituit enim ipse fratres suos, & expugnavit inimicos Israel ab eis, & statuerunt ei libertatem, & descripserunt in tabulis æreis, & posuerunt in titulis in monte Sion.

27 Et hoc est exemplum scripturæ: OCTAVA decima die mensis Elul: anno centesimo septuagesimo secundo, anno tertio sub Simone sacerdote magno in Asaramel,

28 In conventu magno sacerdotum, & populi, & principum gentis, & seniorum regionis, nota facta sunt hæc: Quoniam frequenter facta sunt prælia in regione nostra.

29 Simon autem Mathathie filius ex filiis Jari-
rib, & fratres ejus dederunt se periculo, & re-
stituerunt adversariis gentis suæ, ut starent san-
cta ipsorum, & lex: & gloria magna glorificave-
runt gentem suam.

30 Et congregavit Jonathas gentem suam, &
factus est illis sacerdos magnus, & appositus est
ad populum suum.

31 Et voluerunt inimici eorum calcare, & at-
tere e regionem ipsorum, & extendere manus in
sancta eorum.

32 Tunc restitit Simon, & pugnavit pro gen-
te sua, & erogavit pecunias multas, & armavit
viros virtutis gentis suæ, & dedit illis stipendia:

33 Et munivit civitates Judææ, & Bethsuram,
quæ erat in finibus Judææ, ubi erant arma ho-
stium antea: & posuit illic præsidium viros Ju-
dæos.

34 Et Joppen munivit, quæ erat ad mare: &
Gazaram, quæ est in finibus Azoti: in qua hostes
antea habitabant, & collocavit illic Judæos: &
quæcumque apta erant ad correptionem eorum
posuit in eis.

35 Et vidit populus actum Simonis, & glo-
riam, quam cogitabat facere genti suæ, & posue-
runt eum ducem suum, & principem sacerdotum,
eo quod ipse fecerat hæc omnia, & justitiam, &
fidem, quam conservavit genti suæ, & exquili-
vit omni modo exaltare populum suum.

36 Et in diebus ejus prosperatum est in mani-
bus ejus, ut tollerentur gentes de regione ipso-
rum, & qui in civitate David erant in Jerusa-
lem in arce, de qua procedebant, & contamina-
bant omnia, quæ in circuitu sanctorum sunt, &
inferebant plagam magnam castitati:

37 Et collocavit in ea viros Judæos ad tuta-
mentum regionis & civitatis, & exaltavit muros
Jerusalem.

38 Et rex Demetrius statuit illi summum sa-
cerdotium.

39 Secundum hæc fecit eum amicum suum, &
glorificavit eum gloria magna.

40 Audivit enim quod appellati sunt Judæi a
Ro-

Romanis amici, & socii, & fratres, & quia susce-
perunt legatos Simonis gloriose:

41 Et quia Judæi, & sacerdotes eorum consen-
serunt eum esse ducem suum, & summum sacer-
dotem in æternum, donec surgat propheta fi-
delis:

42 Et ut sit super eos dux, & ut cura esset il-
li pro sanctis, & ut constitueret præpositos super
opera eorum, & super regionem & super arma,
& super præsidia:

43 Et cura sit illi de sanctis: & ut audiat ab om-
nibus, & scribantur in nomine ejus omnes conscri-
ptiones in regione & ut operiatur purpura, & auro:

44 Et ne liceat ulli ex populo, & ex sacerdo-
tibus irritum facere aliquid horum, & contradi-
cere his, quæ ab eo dicuntur, aut convocare con-
ventum in regione sine ipso: & vestiri purpura,
& uti fibula aurea.

45 Qui autem fecerit extra hæc, aut irritum fe-
cerit aliquid horum, reus erit.

46 Et complacuit omni populo statuere Simo-
nem, & facere secundum verba ista.

47 Et suscepit Simon, & placuit ei, ut summo
sacerdotio fungeretur, & esset dux, & princeps gen-
tis Judæorum, & præset omnibus.

48 Et scripturam illam dixerunt ponere in ta-
bulis æreis: & ponere eas in peribolo sanctorum,
in loco celebri:

49 Exemplum autem eorum ponere in arario,
ut habeat Simon, & filii ejus.

CAPUT XV.

Antiochus Demetrii filius litteras amicitarum
mittit ad Simonem: Romani federatos sibi Judæos
cæteris nationibus per litteras commendant: An-
tiochus, dum Tryphonem insequitur, missum a Simo-
ne militum auxilium recusat, mittitque ad eum
Athenobium qui multa tanquam debita repo-
cat: & Simonis responso accepto, constituit adver-
sus eum Cendebeum ducem exercitus, ipse vero Tryphonem
persequitur.

ET misit rex Antiochus filius Demetrii episto-
las ab insulis maris Simoni sacerdoti, &
principi gentis Judæorum, & universæ genti;

2 Et

2 Et erant continentes hunc modum: REX Antiochus Simoni sacerdoti magno, & genti Judæorum, salutem.

3 Quoniam quidem pestilentes obtinuerunt regnum patrum nostrorum, volo autem vindicare regnum, & restituere illud sicut erat antea; & electam feci multitudinem exercitus, & feci naves bellicas.

4 Volo autem procedere per regionem, ut ulciscar in eos, qui corruerunt regionem nostram, & qui desolaverunt civitates multas in regno meo.

5 Nunc ergo statuo tibi omnes oblationes, quas remiserunt tibi ante me omnes reges, & quæcumque alia dona remiserunt tibi:

6 Et permitto tibi facere percussuram proprii numismatis in regione tua:

7 Jerusalem autem sanctam esse, & liberam; & omnia arma, quæ fabricata sunt, & præsidia, quæ construxisti, quæ tenes, maneant tibi:

8 Et omne debitum regis: & quæ futura sunt regi, ex hoc, & in totum tempus remittuntur tibi.

9 Cum autem obtinuerimus regnum nostrum, glorificabimus te, & gentem tuam, & templum gloria magna, ita ut manifestetur gloria vestra in universa terra.

10 Anno centesimo septuagesimo quarto exiit Antiochus in terram patrum suorum, & convenerunt ad eum omnes exercitus, ita ut pauci reliqui essent cum Tryphone.

11 Et insecutus est eum Antiochus rex, & venit Doram fugiens per maritimam.

12 Sciebat enim quod congregata sunt mala in eum, & reliquit eum exercitus.

13 Et applicuit Antiochus super Doram cum centum viginti millibus virorum belligerorum, & octo millibus equitum:

14 Et circumvit civitatem, & naves a mari accesserunt: & vexabant civitatem a terra, & a mari, & neminem sinebant ingredi vel egredi.

15 Venit autem Numenius, & qui cum eo fuerant, ab urbe Roma habentes epistolas regibus,

&

& regionibus scriptas, in quibus continebantur hæc:

16 LUCIUS consul Romanorum, Ptolemæo regi salutem.

17 Legati Judæorum venerunt ad nos amici nostri, renovantes pristinam amicitiam, & societatem, missi a Simone principe sacerdotum, & populo Judæorum.

18 Attulerunt autem & clypeum aureum mna- rum mille.

19 Placuit itaque nobis scribere regibus, & regionibus, ut non inferant illis mala, neque impugnent eos, & civitates eorum, & regiones eorum: & ut non ferant auxilium pugnantibus adversus eos.

20 Visum autem est nobis accipere ab eis clypeum.

21 Si qui ergo pestilentes refugerunt de regione ipsorum ad vos, tradite eos Simoni principi Sacerdotum, ut vindicet in eos secundum legem suam.

22 Hæc eadem scripta sunt Demetrio regi, & Attalo, & Ariarathi, & Arsaci,

23 Et in omnes regiones: & Lampfaci, & Spartiatis, & in Delum, & in Myndum, & in Sicyonem, & in Cariam, & in Samum, & in Pamphyliam, & in Lyciam, & in Alicarnassum, & in Coos, & in Siden, & in Aradon, & in Rhodum, & in Phaselidem, & in Gortynam, & Gnidum, & Cyprum, & Cyrenen.

24 Exemplum autem eorum scripserunt Simoni principi sacerdotum, & populo Judæorum.

25 Antiochus autem rex applicuit castra in Doram secundo, ad movens ei semper manus, & machinas faciens: & conclusit Tryphonem, ne procederet.

26 Et misit ad eum Simon duo millia virorum electorum in auxilium, & argentum, & aurum, & vasa copiosa.

27 Et noluit ea accipere, sed rupit omnia, quæ pactus est cum eo antea, & alienavit se ab eo.

28 Et misit ad eum Athenobium unum de amicis suis, ut tractaret cum ipso, dicens: Vos tenetis

netis Joppen, & Gazaram, & arcem, quæ est in Jerusalem, civitates regni mei:

29 Fines earum desolastis, & fecistis plagam magnam in terra, & dominati estis per loca multa in regno meo.

30 Nunc ergo tradite civitates, quas occupastis, & tributa locorum in quibus dominati estis extra fines Judææ.

31 Si autem, date pro illis quingenta talenta argenti, & exterminii, quod exterminastis, & tributorum civitatum alia talenta quingenta: si autem, veniemus, & expugnabimus vos.

32 Et venit Athenobius amicus regis in Jerusalem, & vidit gloriam Simonis, & claritatem in auro, & argento, & apparatus copiosum: & oblituit: & retulit ei verba regis.

33 Et respondit ei Simon, & dixit ei: Neque alienam terram sumpsimus, neque aliena detinemus: sed hæreditatem patrum nostrorum, quæ injuste ab inimicis nostris aliquo tempore possessa est.

34 Nos vero tempus habentes, vindicamus hæreditatem patrum nostrorum.

35 Nam de Joppe, & Gazara quæ exoptulas, ipsi faciebant in populo plagam magnam, & in regione nostra: horum damus talenta centum. Et non respondit ei Athenobius verbum.

36 Reversus autem cum ira ad regem, renuntiavit ei verba ista, & gloriam Simonis, & universa, quæ vidit, & iratus est rex ira magna.

37 Tryphon autem fugit navi in Orthosiada.

38 Et constituit rex Cendebeum ducem maritimum, & exercitum peditum & equitum dedit illi.

39 Et mandavit illi movere castra contra faciem Judææ: & mandavit ei ædificare Gedorem, & obstruere portas civitatis, & debellare populum. Rex autem persequeretur Tryphonem.

40 Et pervenit Cendebeus Jamniam, & cepit irritare plebem, & conculcare Judæam, & captivare populum & interficere, & ædificare Gedorem.

41 Et collocavit illic equites, & exercitum: ut egressi perambularent viam Judææ, sicut constituit ei rex, CA.

CAPUT XVI.

Simon senex mittit exercitum suum cum filiis suis Juda & Joanne adversus Cendebeum: quo devicto, Ptolemaus gener Simonis dominandi ambitione inflammatus, acceptos convivio focerum ejusque filios Mathathiam & Judam dolo interfecit, ut ita Judææ provincias obtineret: porro nuntii quos ad Joannem dolo interimendum miserat, sunt ab illo interfecit, & Joannes patri in summo sacerdotio successit.

1 **E**T ascendit Joannes de Gazaris, & nuntiavit Simoni patri suo quæ fecit Cendebeus in populo ipsorum.

2 Et vocavit Simon duos filios seniores, Judam, & Joannem, & ait illis: Ego, & fratres mei, & domus patris mei expugnabimus hostes Israel ab adolescentia usque in hunc diem: & prosperatum est in manibus nostris liberare Israel aliquoties.

3 Nunc autem senui, sed estote loco meo, & fratres mei, & egressi pugnate pro gente nostra: auxilium vero de caelo vobiscum sit.

4 Et elegit de regione viginti millia virorum bellicorum, & equites; & profecti sunt ad Cendebeum: & dormierunt in Modin.

5 Et surrexerunt mane, & abierunt in campum: & ecce exercitus copiosus in obviam illis peditum, & equitum, & fluvius torrens erat inter medium ipsorum.

6 Et advovit castra contra faciem eorum ipse, & populus ejus, & vidit populum trepidantem ad transfretandum torrentem, & transfretavit primus: & viderunt eum viri, & transierunt post eum.

7 Et divisit populum, & equites in medio peditum: erat autem equitatus adversariorum copiosus nimis.

8 Et exclamaverunt sacris tubis, & in fugam conversus est Cendebeus, & castra ejus: & ceciderunt ex eis multi vulnerati, residui autem in munitionem fugerunt.

9 Tunc vulneratus est Judas frater Joannis: Joan-

Joannes autem insecutus est eos, donec venit Cedronem, quam edificavit:

10 Et fugerunt usque ad turres, quæ erant in agris Azoti, & succendit eas igni. Et ceciderunt ex illis duo millia virorum, & reversus est in Judæam in pace.

11 Et Ptolemæus filius Abobi constitutus erat dux in campo Jericho, & habebat argentum, & aurum multum.

12 Erat enim gener summi sacerdotis.

13 Et exaltatum est cor ejus, & volebat obtinere regionem, & cogitabat dolum adversus Simonem, & filios ejus, ut tolleret eos.

14 Simon autem, perambulans civitates, quæ erant in regione Judææ, & sollicitudinem gerens earum, descendit in Jericho ipse, & Mathathias filius ejus, & Judas, anno centesimo septuagesimo septimo, mense undecimo: hic est mensis Sabbath.

15 Et suscepit eos filius Abobi in munitiunculam, quæ vocatur Doch, cum dolo, quam edificavit: & fecit eis convivium magnum, & abscondit illic viros.

16 Et cum inebriatus esset Simon, & filii ejus, surrexit Ptolemæus cum suis, & sumplerunt arma sua, & intraverunt in convivium, & occiderunt eum, & duos filios ejus, & quosdam pueros ejus.

17 Et fecit deceptionem magnam in Israel, & reddidit mala pro bonis.

18 Et scripsit hæc Ptolemæus, & misit regi; ut mitteret ei exercitum in auxilium, & traderet ei regionem, & civitates eorum, & tributa.

19 Et misit alios in Gazaram tollere Joannem: & tribunis misit epistolas, ut venirent ad se, & daret eis argentum, & aurum, & dona.

20 Et alios misit occupare Jerusalem, & montem templi.

21 Et præcurrens quidam, nuntiavit Joanni in Gazara, quia perit pater ejus, & fratres ejus, & quia misit te quoque interfici.

22 Ut audivit autem, vehementer expavit: & comprehendit viros, qui venerant perdere eum, &

& occidit eos: cognovit enim quia quærebant eum perdere.

23 Et cætera sermonum Joannis, & bellorum ejus, & bonarum virtutum, quibus fortiter gessit, & ædificii murorum, quos extruxit, & rerum gestarum ejus:

24 Ecce hæc scripta sunt in libro dierum sacerdotii ejus, ex quo factus est princeps sacerdotum post patrem suum.

LIBER SECUNDUS MACHABÆORUM.

CAPUT PRIMUM.

Judæi habitantes Jerosolymis scribunt Judæis in Ægypto commorantibus mortem Antiochi ac suorum, quæ in Perside contigerat, gratias Deo agentes: & hortantes, ut celebrent diem scenopægiæ & diem dati ignis post reductionem captivitatis: cujus rei narratur hic historia, & oratio Nehemiæ.

1 **F**RATRIBUS, qui sunt per Ægyptum, Judæis, salutem dicunt fratres, qui sunt in Jerosolymis, Judæi, & qui in regione Judææ, & pacem bonam.

2 Benefaciat vobis Deus, & meminerit testamenti sui quod locutus est ad Abraham, Isaac, Jacob servorum suorum fidelium:

3 Et det vobis cor omnibus, ut colatis eum, & faciatis ejus voluntatem corde magno, & animo volenti.

4 Adaperiat cor vestrum in lege sua, & in præceptis suis, & faciat pacem.

5 Exaudiat orationes vestras, & reconcilietur vobis, nec vos deferat in tempore malo.

6 Et nunc hic sumus orantes pro vobis.

7 Regnante Demetrio, anno centesimo sexagesimo nono, nos Judæi scripsimus vobis in tribula.

Joannes autem insecutus est eos, donec venit Cedronem, quam edificavit:

10 Et fugerunt usque ad turres, quæ erant in agris Azoti, & succendit eas igni. Et ceciderunt ex illis duo millia virorum, & reversus est in Judæam in pace.

11 Et Ptolemæus filius Abobi constitutus erat dux in campo Jericho, & habebat argentum, & aurum multum.

12 Erat enim gener summi sacerdotis.

13 Et exaltatum est cor ejus, & volebat obtinere regionem, & cogitabat dolum adversus Simonem, & filios ejus, ut tolleret eos.

14 Simon autem, perambulans civitates, quæ erant in regione Judææ, & sollicitudinem gerens earum, descendit in Jericho ipse, & Mathathias filius ejus, & Judas, anno centesimo septuagesimo septimo, mense undecimo: hic est mensis Sabbath.

15 Et suscepit eos filius Abobi in munitiunculam, quæ vocatur Doch, cum dolo, quam edificavit: & fecit eis convivium magnum, & abscondit illic viros.

16 Et cum inebriatus esset Simon, & filii ejus, surrexit Ptolemæus cum suis, & sumplerunt arma sua, & intraverunt in convivium, & occiderunt eum, & duos filios ejus, & quosdam pueros ejus.

17 Et fecit deceptionem magnam in Israel, & reddidit mala pro bonis.

18 Et scripsit hæc Ptolemæus, & misit regi; ut mitteret ei exercitum in auxilium, & traderet ei regionem, & civitates eorum, & tributa.

19 Et misit alios in Gazaram tollere Joannem: & tribunis misit epistolas, ut venirent ad se, & daret eis argentum, & aurum, & dona.

20 Et alios misit occupare Jerusalem, & montem templi.

21 Et præcurrens quidam, nuntiavit Joanni in Gazara, quia periit pater ejus, & fratres ejus, & quia misit te quoque interfici.

22 Ut audivit autem, vehementer expavit: & comprehendit viros, qui venerant perdere eum, &

& occidit eos: cognovit enim quia quærebant eum perdere.

23 Et cætera sermonum Joannis, & bellorum ejus, & bonarum virtutum, quibus fortiter gessit, & ædificii murorum, quos extruxit, & rerum gestarum ejus:

24 Ecce hæc scripta sunt in libro dierum sacerdotii ejus, ex quo factus est princeps sacerdotum post patrem suum.

LIBER SECUNDUS MACHABÆORUM.

CAPUT PRIMUM.

Judæi habitantes Jerosolymis scribunt Judæis in Ægypto commorantibus mortem Antiochi ac suorum, quæ in Perside contigerat, gratias Deo agentes: & hortantes, ut celebrent diem scenopægiæ & diem dati ignis post reductionem captivitatis: cujus rei narratur hic historia, & oratio Nehemiæ.

1 **F**RATRIBUS, qui sunt per Ægyptum, Judæis, salutem dicunt fratres, qui sunt in Jerosolymis, Judæi, & qui in regione Judææ, & pacem bonam.

2 Benefaciat vobis Deus, & meminerit testamenti sui quod locutus est ad Abraham, Isaac, Jacob servorum suorum fidelium:

3 Et det vobis cor omnibus, ut colatis eum, & faciatis ejus voluntatem corde magno, & animo volenti.

4 Adaperiat cor vestrum in lege sua, & in præceptis suis, & faciat pacem.

5 Exaudiat orationes vestras, & reconcilietur vobis, nec vos deferat in tempore malo.

6 Et nunc hic sumus orantes pro vobis.

7 Regnante Demetrio, anno centesimo sexagesimo nono, nos Judæi scripsimus vobis in tribula.

bulatione & impetu, qui supervenit nobis in istis annis, ex quo recessit Jason a sancta terra, & a regno.

8 Portam succenderunt, & effuderunt sanguinem innocentem: & oravimus ad Dominum, & exauditi sumus, & obtulimus sacrificium, & similaginem, & accendimus lucernas, & proposuimus panes.

9 Et nunc frequentate dies scenopægiæ mensis Casleu.

10 Anno centesimo octogesimo octavo, populus, qui est Ierosolymis, & in Judæa, Senatusque & Judas, Aristobolo magistro Ptolemæi regis, qui est de genere chrisiorum sacerdotum, & his, qui in Agypto sunt, Judæis salutem, & sanitatem.

11 De magnis periculis a Deo liberati, magnifice gratias agimus ipsi, utpote qui adversus talem regem dimicavimus.

12 Ipse enim ebullire fecit de Perfide eos, qui pugnaverunt contra nos, & sanctam civitatem.

13 Nam cum in Perfide esset dux ipse, & cum ipso immensus exercitus, cecidit in templo Nanææ, consilio deceptus sacerdotum Nanææ.

14 Etenim cum ea habitaturus venit ad locum Antiochus, & amici ejus, & ut acciperet pecunias multas dotis nomine.

15 Cumque proposuissent eas sacerdotes Nanææ, & ipse cum paucis ingressus esset intra ambitum fani, clausurunt templum,

16 Cum intrasset Antiochus: apertoque occulto aditu templi, mittentes lapides percusserunt ducem, & eos qui cum eo erant, & diviserunt membratim, & capitibus amputatis foras projecerunt.

17 Per omnia benedixit Deus, qui tradidit impios.

18 Facturi igitur quinta & vigesima die mensis Casleu purificationem templi, necessarium duximus significare vobis: ut & vos quoque agatis diem scenopægiæ, & diem ignis, qui datus est quando Nehemias ædificato templo & altari obtulit sacrificia.

19 Nam cum in Perfidem ducerentur patres nostri, sacerdotes, qui tunc cultores Dei erant, acceptum ignem de altari occulte absconderunt in valle, ubi erat puteus altus, & ficus, & in eo contutati sunt eum, ita ut omnibus ignotus esset locus.

20 Cum autem præterissent anni multi, & placuit Deo ut mitteretur Nehemias a rege Persidis: nepotes sacerdotum illorum, qui absconderant, misit ad requirendum ignem: & sicut narraverunt nobis, non invenerunt ignem, sed aquam crassam.

21 Et jussit eos haurire, & asserre sibi: & sacrificia, quæ imposita erant, jussit sacerdos Nehemias aspergi ipsa aqua, & ligna, & quæ erant superposita.

22 Utque hoc factum est, & tempus affuit, quo sol refulsit, qui prius erat in nubilo, accensus est ignis magnus, ita ut omnes mirarentur.

23 Orationem autem faciebant omnes sacerdotes, dum consummaretur sacrificium, Jonatha inchoante, cæteris autem respondentibus.

24 Et Nehemiæ erat oratio hunc habens modum. DOMINE Deus omnium creator, terribilis, & fortis, justus, & misericors, qui solus es bonus rex,

25 Solus præstans, solus justus, & omnipotens, & æternus, qui liberas Israel de omni malo, qui fecisti patres electos, & sanctificasti eos:

26 Accipe sacrificium pro universo populo tuo Israel, & custodi partem tuam, & sanctifica.

27 Congrega dispersionem nostram, libera eos, qui serviunt Gentibus, & contemptos & abominatos respice: ut sciant Gentes quia tu es Deus noster.

28 Afflige opprimentes nos, & contumeliam facientes in superbia.

29 Constitue populum tuum in loco sancto tuo, sicut dixit Moyses.

30 Sacerdotes autem psallebant hymnos, usquequo consumptum esset sacrificium.

31 Cum autem consumptum esset sacrificium,

ex residua aqua Nehemias iussit lapides majores perfundi.

32 Quod ut factum est, ex eis flamma accensa est: sed ex lumine, quod refulsit ab altari, consumpta est.

33 Ut vero manifesta est res, renuntiatum est regi Persarum quod in loco, in quo ignem absconderant hi, qui translati fuerant sacerdotes, aqua apparuit, de qua Nehemias, & qui cum eo erant, purificaverunt sacrificia.

34 Considerans autem rex, & rem diligenter examinans, fecit ei templum, ut probaret, quod factum erat.

35 Et cum probasset, sacerdotibus donavit multa bona: & alia atque alia munera, & accipiens manu sua, tribuebat eis.

36 Appellavit autem Nehemias hunc locum Nephthar, quod interpretatur purificatio. Vocatur autem apud plures Nephi.

CAPUT II.

Jeremias sub Babylonicam captivitatem tradit^o transmigrantibus igne & lege Dei, in eo monte ad quem ascendens Moyses vidit terram promissionis; abscondit tabernaculum, arcam & altare incensi, ut ibi essent usque ad populi reditum ex captivitate Babylonica; quedam Moysi & Salomonis facta hic attinguntur: de factis Judæ Machabei & fratrum ejus, de quo quinque Jaso- nis volumina in unum hunc librum contrahuntur.

I **N**venitur autem in descriptionibus Jeremie prophete, quod iussit eos ignem accipere, qui transmigrabant: ut significatum est, & ut mandavit transmigratis.

2 Et dedit illis legem, ne obliviscerentur præcepta Domini, & ut non exerrarent mentibus videntes simulachra aurea, & argentea, & ornamenta eorum:

3 Et alia hujusmodi dicens, hortabatur, ne legem amoverent a corde suo.

4 Erat autem in ipsa scriptura, quomodo tabernaculum, & arcam iussit propheta divino responso ad se facto comitari secum, usquequo exiit in montem,

tem, * in quo Moyses ascendit & vidit Dei hæreditatem. ^{* Deut. 34 1.}

5 Et veniens ibi Jeremias invenit locum speluncæ: & tabernaculum, & arcam, & altare incensi intulit illuc, & ostium obstruxit.

6 Et accesserunt quidam simul, qui sequebantur, ut notarent sibi locum: & non potuerunt invenire.

7 Ut autem cognovit Jeremias, culpans illos, dixit: Quod ignotus erit locus, donec congreget Deus congregationem populi, & propitius fiat:

8 Et tunc Dominus ostendit hæc, & apparebit Majestas Domini, & nubes erit, sicut & Moysi manifestabatur, & * sicut cum Salomon petiit, ut locus sanctificaretur magno Deo, manifestabat hæc ^{* 3. Reg. 2. 11. 2. Par. 6. 14.}

9 Magnifice etenim sapientiam tractabat: & ut sapientiam habens, obtulit sacrificium dedicationis, & consummationis templi.

10 * Sicut & Moyses orabat ad Dominum, & descendit ignis de cælo, & consumpsit holocaustum, sic * & Salomon oravit, & descendit ignis de cælo, & consumpsit holocaustum. ^{* 2. Par. 7. 1.}

11 Et dixit Moyses, * eo quod non sit comestum, quod erat pro peccato, consumptum est. ^{* Levit. 10. 16.}

12 Similiter & Salomon octo diebus celebravit dedicationem. ^{17.}

13 Inferebantur autem in descriptionibus, & commentariis Nehemæ hæc eadem: & ut conftruens bibliothecam congregavit de regionibus libros, & Prophetarum, & David, & epistolas Regum, & de donariis.

14 Similiter autem & Judas ea, quæ deciderant per bellum, quod nobis acciderat, congregavit omnia, & sunt apud nos.

15 Si ergo desideratis hæc, mittite, qui perferant vobis.

16 Acturi itaque purificationem scripsimus vobis: bene ergo facietis, si egeritis hos dies.

17 Deus autem: qui liberavit populum suum, & reddidit hæreditatem omnibus, & regnum, & sacerdotium, & sanctificationem,

17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30.

18 * Sicut promisit in lege, speramus quod cito nostri miserebitur, & congregabit de sub caelo in locum sanctum.

19 Eripuit enim nos de magnis periculis, & locum purgavit.

20 De Juda vero Machabeo, & fratribus ejus, & de templi magni purificatione, & de aræ dedicatione:

21 Sed & de praeliis, quæ pertinent ad Antiochum Nobilem, & filium ejus Eupatorem:

22 Et de illuminationibus, quæ de caelo factæ sunt ad eos, qui pro Judæis fortiter fecerunt, ita ut universam regionem, cum pauci essent, vindicarent: & barbaram multitudinem fugarent,

23 Et famosissimum in toto orbe templum recuperarent, & civitatem liberarent, & leges, quæ abolitæ erant, restituerentur, Domino cum omni tranquillitate propitio facto illis:

24 Itemque ab Jasone Cyrenæo quinque libris comprehensa tentavimus nos uno volumine brevare.

25 Considerantes enim multitudinem librorum, & difficultatem volentibus aggredi narrationes historiarum propter multitudinem rerum,

26 Curavimus volentibus quidem legere, ut esset animi oblectatio: studiosis vero, ut facilius possint memoriæ commendare: omnibus autem legentibus utilitas conferatur.

27 Et nobis quidem ipsis, qui hoc opus brevandi causa suscepimus, non facilem laborem, immo vero negotium plenum vigiliarum, & sudoris assumpimus.

28 Sicut hi, qui præparant convivium, & quarunt aliorum voluntati parere propter multorum gratiam, libenter laborem sustinemus.

29 Veritatem quidem de singulis auctoribus concedentes, ipsi autem secundum datam formam brevitati studentes.

30 Sicut enim novæ domus architecto de universa structura curandum est: ei vero, qui pingere

re curat, quæ apta sunt ad ornatum, exquirenda sunt: ita æstimandum est & in nobis.

31 Etenim intellectum colligere, & ordinare sermonem, & curiosius partes singulas quasque disquirere, historiæ congruit auctori:

32 Brevitatem vero dictionis sectari, & executiones rerum vitare, brevianti concedendum est.

33 Hinc ergo narrationem incipiemus: de præfatione tantum dixisse sufficiat: stultum etenim est ante historiam effluere, in ipsa autem historia succingi.

CAPUT III.

Simon templi præpositus thesauros ejus Apollonio duci prodit: ad quos rapiendos missus a rege Heliodorus, post fusas Judæorum orationes, a Deo percutitur, sed Oniæ pontificis sacrificio ac precibus liberatur, actisque Deo & Oniæ gratiis, narrat regi ac cæteris omnibus Dei magnalia.

1 Gitur cum sancta civitas habitaretur in omni pace, leges etiam adhuc optime custodirentur, propter Oniæ pontificis pietatem, & animos odio habentes mala,

2 Fiebat, ut & ipsi reges, & principes locum summo honore dignum ducerent, & templum maximis muneribus illustrarent:

3 Ita ut Seleucus Asiæ rex de redditibus suis præstaret omnes sumptus ad ministerium sacrificiorum pertinentes.

4 Simon autem de tribu Benjamin præpositus templi constitutus, contendebat, oblitente sibi principe sacerdotum, iniquum aliquid in civitate moliri.

5 Sed cum vincere Oniam non posset, venit ad Apollonium Tharsæ filium; qui eo tempore erat dux Cœlesyriæ, & Phœnæ cis:

6 Et nuntiavit ei, pecuniis innumerabilibus plenum esse ærarium Jerosolymis, & communes copias immensas esse, quæ non pertinent ad rationem sacrificiorum: esse autem possibile sub potestate regis cadere uni versa

7 Cumque retulisset ad regem Apollonius de pecuniis, quæ d-latæ erant, ille accitum Heliodorum, qui erat super negotia ejus, misit cum mandatis, ut prædictam pecuniam transportaret.

8 Statimque Heliodorus iter est aggressus, specie nuidem quasi per Cœlesyriam, & Phœnicen civitates esset peragraturus, revera autem regis propositum perfecturus.

9 Sed, cum venisset Jerosolymam, & benigne a summo Sacerdote in civitate esset exceptus, narravit de dato iudicio pecuniarum: & cujus rei gratia adesset, aperuit: interrogabat autem, si vere hæc ita essent.

10 Tunc summus Sacerdos ostendit deposita esse hæc, & victualia viduarum, & pupillorum:

11 Quædam vero esse Hircani Tobia viri valde eminentis, in his, quæ detulerat impius Simon: universa autem argenti talenta esse quadringenta, & auri ducenta.

12 Decipi vero eos, qui credidissent loco, & templo, quod per universam mundum honoratur, pro sui veneratione, & sanctitate omnino impossibile esse.

13 At ille pro his, quæ habebat in mandatis a rege, dicebat omni genere regi ea esse deferenda.

14 Constituta autem die intrabat de his Heliodorus ordinaturus. Non modica vero per universam civitatem erat trepidatio.

15 Sacerdotes autem ante altare cum stolis sacerdotalibus jactaverunt se, & invocabant de cœlo eum, qui de depositis legem posuit, ut his, qui deposuerant ea, salva custodiret.

16 Jam vero qui videbat summi sacerdotis vultum, mente vulnerabatur: facies enim & color immutatus declarabat internum animi dolorem.

17 Circumfusa enim erat mœstitia quædam viro, & horror corporis, per quem manifestus aspicientibus dolor cordis ejus efficiebatur.

18 Alii

18 Alii etiam gregatim de domibus confluebant, publica supplicatione obsecrantes, pro eo quod in contemptum locus esset venturus.

19 Accinctæque mulieres ciliciis pectus, per plateas confluebant. Sed & virgines, quæ conclusæ erant, procurrebant ad Oniam, aliæ autem ad muros, quædam vero per fenestras aspicebant:

20 Universe autem protendentes manus in cœlum, deprecabantur.

21 Erat enim misera commissa multitudinis, & magni sacerdotis in agone constituti expectatio.

22 Et hi quidem invocant omnipotentem Deum, ut credita sibi his, qui crediderant, cum omni integritate conservarentur.

23 Heliodorus autem, quod decreverat, perficiebat eodem loco ipse cum satellitibus circa ærarium præfens.

24 Sed spiritus omnipotentis Dei magnam fecit suæ ostensionis evidentiam, ita ut omnes, qui ausi fuerant parere ei, ruentes Dei virtute in dissolutionem, & formidinem converterentur.

25 Apparuit enim illis quidam equus terribilem habens fessorem, optimis operimentis adornatus: isque cum impetu Heliodoro priores calces elisit, qui autem ei sedebat, videbatur arma habere aurea.

26 Alii etiam apparuerunt duo juvenes virtute decori, optimi gloria, speciosique amictu, qui circumsteterunt eum, & ex utraque parte flagellabant, sine intermissione multis plagis verberantes.

27 Subito autem Heliodorus concidit in terram, eumque multa caligine circumfusus raperunt, atque in sella gestatoria positum ejecerunt.

28 Et is, qui cum multis cursoribus, & satellitibus prædictum ingressus est ærarium, portabatur nullo sibi auxilium ferente, manifesta Dei cognita virtute:

29 Et ille quidem per divinam virtutem jacebat mutus, atque omni spe & salute privatus.

30 Hi autem Dominum benedicebant, quia magnificabat locum suum: & templum, quod paulo ante timore ac tumultu erat plenum, apparente omnipotente Domino, gaudio & lætitia impletum est.

31 Tunc vero ex amicis Heliodori quidam rogabant confestim Oniam, ut invocaret Altissimum, ut vitam donaret ei, qui in supremo spiritu erat constitutus.

32 Considerans autem summus sacerdos ne forte rex suspicaretur malitiam aliquam ex Judæis circa Heliodorum consummatam, obtulit pro salute viri hostiam salutarem.

33 Cumque summus sacerdos exoraret, iidem juvenes eisdem vestibus amicti, astantes Heliodoro, dixerunt: Oniæ sacerdoti gratias agendam propter eum Dominus tibi vitam donavit.

34 Tu autem a Deo flagellatus, nuntia omnibus magnalia Dei, & potestatem. Et his dictis, non comparuerunt.

35 Heliodorus autem, hostia Deo oblata, & votis magnis promissis ei, qui vivere illi concessit, & Oniæ gratias agens, recepto exercitu, repedabat ad regem.

36 Testabatur autem omnibus ea, quæ sub oculis suis viderat opera magni Dei.

37 Cum autem rex interrogasset Heliodorum, quis esset aptus adhuc semel Jerosolymam mitti, ait:

38 Si quem habes hostem, aut regni tui insidiatorem, mitte illuc, & flagellatum eum recipies, si tamen evaserit: eo quod in loco sit vere Dei quædam virtus.

39 Nam ipse, qui habet in cælis habitationem, visitator, & adiutor est loci illius, & venientes ad malefaciendum percutit, ac perdit.

40 Igitur de Heliodoro, & ærarii custodia, ita res se habet.

CAPUT IV.

Onias ob Simonis detractiones ad Seleucum concessit: cujus pontificatum ambiens frater ejus Jason, promisit regi plurima talenta; acceptoque pontificatu omnem Dei cultum pervertit; quem pon-

pontificatu privari curat Menelaus, plura regi talenta pollicitus: cui promissa non præstanti succedit frater ipse Lyfimachus: Onias cum Menelaum de sacrilegio argueret, illius suasu ab Andronico perimitur; propter quod jussu Antiochi in eodem loco Andronicus interimitur: Lyfimachus a populo expresso Menelaus apud regem accusatus, intercedentibus donis absolvitur, occisus innocentibus ejus accusatoribus.

1 Simon autem prædictus pecuniarum & patriæ delator, male loquebatur de Onia tanquam ipse Heliodorum instigasset ad hæc, & ipse fuisset incensor malorum:

2 Provisio, emque civitatis, ac defensorem gentis suæ, & æmulatorem legis Dei audebat insidiatorem regni dicere.

3 Sed, cum inimicitia in tantum procederent, ut etiam per quosdam Simonis necessarios homicidia fierent:

4 Considerans Onias periculum contentionis, & Apollonium insanire, utpote ducem Cælesyriæ, & Phœnicis, ad augendam malitiam Simonis, ad regem se contulit.

5 Non ut civium accusator, sed communem utilitatem apud semetipsum universæ multitudinis considerans.

6 Videbat enim sine regali providentia impossibile esse pacem rebus dari, nec Simonem posse cessare a stultitia sua.

7 Sed post Seleuci vitæ excessum, cum suscepisset regnum Antiochus; qui Nobilis appellabatur, ambiebat Jason frater Oniæ summum sacerdotium:

8 Adito rege, promittens ei argenti talenta trecenta sexaginta, & ex redditibus aliis talenta octoginta,

9 Super hæc promittebat & alia centum quinquaginta, si potestati ejus concederetur gymnasium, & ephebiæ sibi constituere, & eos, qui in Jerosolymis erant, Antiochenos scribere.

10 Quod cum rex annuisset, & obtinuisset principatum, statim ad gentilem ritum contribules suos transferre cepit.

11 Et amotis his, quæ humanitatis causa Judæis a regibus fuerant constituta, per Joannem patrem Eupolemi, qui apud Romanos de amicitia, & societate fundus est legatione legitima, civium jura destituens, prava instituta sanciebat.

12 Etenim ausus est sub ipsa arce gymnasium constituere, & optimos quosque epheborum in lupanariis ponere.

13 Erat autem hoc non initium, sed incrementum quoddam, & profectus gentilis, & alienigenæ conversationis, propter impii, & non sacerdotis Jasonis nefarium, & inauditum scelus:

14 Ita ut sacerdotes jam non circa altaris officia dediti essent, sed contempto templo, & sacrificiis neglectis festinarent participes fieri palæstræ, & præbitionis ejus injustæ, & in exercitiis disci.

15 Et patrios quidem honores nihil habentes, Græcas glorias optimas arbitrabantur:

16 Quarum gratia periculosa eos contentio habebat, & eorum instituta æmulabantur, ac per omnia his consimiles esse cupiebant, quos hostes, & peremptores habuerant.

17 In leges enim divinas impie agere impune non cedit: sed hoc tempus sequens declarabit.

18 Cum autem quinquennalis agon Tyri celebraretur, & rex præfens esset,

19 Misit Jason facinorosus ab Hierosolymis viros peccatores, portantes argenti didrachmas trecentas in sacrificium Herculis, quas postulaverunt hi, qui asportaverant, ne in sacrificiis erogarentur, quia non oporteret, sed in alios sumptus eas deputari.

20 Sed hæc oblatæ sunt quidem ab eo, qui miserat, in sacrificium Herculis: propter præfentes autem datæ sunt in fabricam navium triremium.

21 Misso autem in Ægyptum Apollonio Mnesthei filio propter primates Ptolemæi Philometoris regis, cum cognovisset Antiochus alienum se a negotiis regni effectum, propriis utilitatibus consulens, profectus inde venit Joppen, & inde Hierosolymam.

22 Et

22 Et magnifice ab Jasonibus, & civitate susceptus, cum facularum luminibus, & laudibus ingressus est: & inde in Phœnicem exercitum convertit.

23 Et post triennii tempus misit Jason Menelaum supradicti Simonis fratrem portantem pecunias regi, & de negotiis necessariis responsa perlaturum.

24 At ille commendatus regi, cum magnificasset faciem potestatis ejus, in semetipsum retorlit summum sacerdotium, superponens Jasoni talenta argenti trecenta.

25 Acceptisque a rege mandatis, venit, nihil quidem habens dignum sacerdotio, animos vero crudelis tyranni, & feræ belluæ iram gerens.

26 Et Jason quidem, qui proprium fratrem captivaverat, ipse deceptus profugus in Ammanitem expulsus est regionem.

27 Menelaus autem principatum quidem obtinuit: de pecuniis vero regi promissis, nihil agebat, cum exactionem faceret Sosstratus, qui archi erat præpositus:

28 Nam ad hunc exactio vestigalium pertinebat: quam ob causam utrique ad regem sunt evocati.

29 Et Menelaus amotus est a sacerdotio, succedente Lyfimacho fratre suo: Sosstratus autem prælatus est Cypriis.

30 Et cum hæc agerentur, contigit, Tharsenses, & Mallos seditionem movere, eo quod Antiochi regis concubinæ dono essent dati.

31 Festinanter itaque rex venit sedare illos, relicto suffecto uno ex comitibus suis Andronico.

32 Ratus autem Menelaus accepisse se tempus opportunum, aurea quædam vasa e templo furatus donavit Andronico, & alia vendiderat Tyri, & per vicinas civitates.

33 Quod cum certissime cognovisset Onias, arguebat eum, ipse in loco tuto se continens Antiochiæ secus Daphnem.

34 Unde Menelaus accedens ad Andronicum, rogabat ut, Oniam interficeret. Qui cum venisset ad

ad Oniam, & datis dextris cum iurejurando (quamvis esset ei suspectus) suavisset de asylo procedere, statim eum peremit, non veritus iustitiam.

35 Ob quam causam non solum Judæi, sed aliæ quoque nationes indignabantur, & moleste ferebant de nece tanti viri iniusta.

36 Sed regressum regem de Cilicia locis adierunt Judæi apud Antiochiam, simul & Græci: conquerentes de iniqua nece Oniæ.

37 Contristatus itaque animo Antiochus propter Oniam, & flexus ad misericordiam, lacrymas fudit, recordatus defuncti sobrietatem & modestiam.

38 Accensusque animis Andronicum purpurâ exutum, per totam civitatem jubet circumduci: & in eodem loco, in quo in Oniam impietatem commiserat, sacrilegum vita privari, Domino illi condignam retribuente pœnam.

39 Multis autem sacrilegiis in templo a Lyfimacho commissis Menelai consilio, & divulgata fama, congregata est multitudo adversum Lyfimachum multo jam auro exportato.

40 Turbis autem insurgentibus, & animis irâ repletis, Lyfimachus armatis fere tribus millibus iniquis manibus uti cœpit, duce quodam tyranno, cœtate pariter, & dementia provector.

41 Sed ut intellexerunt conatum Lyfimachi, alii lapides, alii fustes validos arripuerunt: quidam vero cinerem in Lyfimachum jecere.

42 Et multi quidem vulnerati, quidam autem & prostrati, omnes vero in fugam conversi sunt: ipsum etiam sacrilegum secus ærarium interfecerunt.

43 De his ergo cœpit iudicium adversus Menelaum agitari.

44 Et cum venisset rex Tyrum, ad ipsum negotium detulerunt missi tres viri a senioribus,

45 Et cum superaretur Menelaus, promisit Ptolemæo multas pecunias dare ad suadendum regi.

46 Itaque Ptolemæus in quodam atrio positum quasi refrigerandi gratia regem adiit, & deduxit e sententia:

47 Et

47 Et Menelaum quidem universæ malitiæ reum criminibus absolvit; miseros autem, qui etiam si apud Scythas causam dixissent, innocentes iudicarentur, hos morte damnavit.

48 Cito ergo iniustam pœnam dederunt, qui pro civitate, & populo; & sacris vasis causam persecuti sunt.

49 Quam ob rem Tyrii quoque indignati, erga sepulturam eorum liberalissimi extiterunt.

50 Menelaus autem propter eorum, qui in potentia erant, avaritiam, permanebat in potestate, crescens in malitia ad insidias civium.

CAPUT V.

Armati exercitus, ipsorumque congressiones Jerusolymis in aere quadraginta diebus conspiciuntur: Jason Jerusalem invadens, & civis crudeliter trucidans apud externos misere moritur: Antiochus, innumeris in Jerusalem trucidatis, vincis ac venundatis, templum spoliat: & discedens, relinquit crudeles præpositos, qui populum affligant: rursumque misso duce Apollonio plurimos interfecit: Judas vero Machabeus cum suis in desertum locum secessit.

1 Eodem tempore Antiochus secundam professionem paravit in Ægyptum.

2 Contigit autem per universam Jerusolymorum civitatem videri diebus quadraginta per aera equites discurrentes, auratas stolas habentes, & hastis, quasi cohortes, armatos,

3 Et cursus equorum per ordines digestos, & congressiones fieri cominus, & scutorum motus, & galeatorum multitudinem gladiis distridis, & telorum jactus, & aureorum armorum splendorem, omnisque generis loricarum.

4 Quapropter omnes rogabant in bonum monstra converti.

5 Sed cum falsus rumor exisset, tanquam vita excessisset Antiochus, assumptis Jason non minus mille viris, repente aggressus est civitatem: & civibus ad murum convolantibus ad ultimum apprehensa civitate, Menelaus fugit in arcem:

6 Jason

6 Jason vero non parcebat in cæde civibus suis, nec cogitabat prosperitatem adversum cognatos malum esse maximum, arbitrans hostium & non civium se trophæa capturum.

7 Et principatum quidem non obtinuit, finem vero insidiarum suarum confusionem accepit, & profugus iterum abiit in Ammanien.

8 Ad ultimum, in exitium sui conclusus ab Areta Arabum tyranno fugiens de civitate in civitatem, omnibus odiosus, ut refuga legum & execrabilis, ut patriæ & civium hostis, in Egyptum extrusus est:

9 Et qui multos de patria sua expulerat, peregre periiit, Lacedæmonas profectus, quasi pro cognatione ibi refugium habiturus:

10 Et qui insepultos multos abjecerat, ipse & illamentatus, & insepultus abjicitur, sepultura neque peregrina usus, neque patrio sepulchro participans.

11 His itaque gestis, suspicatus est rex societatem deserturos Judæos: & ob hoc profectus ex Egypto efferatis animis, civitatem quidem armis cepit.

12 Jussit autem militibus interficere, nec parcere occurrentibus, & per domos ascendentes trucidare.

13 Fiebant ergo cædes juvenum, ac seniorum, & mulierum, & natorum exterminia, virginumque & parvulorum neces.

14 Erant autem toto triduo octoginta millia interfecti, quadraginta millia vincti, non minus autem venundati.

15 Sed nec ista sufficiunt: ausus est etiam intrare templum universa terra sanctius, Menelao ductore, qui legum, & patriæ fuit proditor:

16 Et sceleris manibus sumens sancta vasa, quæ ab aliis regibus, & civitatibus erant posita ad ornatum loci, & gloriam, contrectabat indigne, & contaminabat.

17 Ita alieratus mente Antiochus, non considerabat quod propter peccata habitantium civitatem, modicum Deus fuerat iratus: propter quod & accidit circa locum despectio:

18 Alio-

18 Alioquin nisi contigisset eos multis peccatis esse involutos, * sicut Heliodorus, qui missus est a Seleuco rege ad expoliandum ærarium, etiam hic statim adveniens flagellatus, & repullus utique fuisset ab audacia.

19 Verum non propter locum, gentem: sed propter gentem, locum Deus elegit.

20 Ideoque & ipse locus particeps factus est populi malorum: postea autem fiet socius bonorum, & qui derelictus in ira Dei omnipotentis est, iterum in magni Domini reconciliatione cum summa gloria exaltabitur.

21 Igitur Antiochus mille & octingentis ablatis de templo talentis, velociter Antiochiam regressus est, existimans se præ superbia terram ad navigandum, pelagus vero ad iter agendum deducendum propter mentis elationem.

22 Reliquit autem & præpositos ad affigendam gentem: Jerosolymis quidem Philippum genere Phrygem, moribus crudeliorem eo ipso, a quo constitutus est.

23 In Garizim autem Andronicum, & Menelaum, qui gravius quam cæteri imminabant civibus.

24 Cumque appositus esset contra Judæos, misit odiosum principem Apollonium cum exercitu viginti & duobus millibus, præcipiens ei omnes perfectæ ætatis interficere; mulieres ac juvenes vendere.

25 Qui cum venisset Jerosolymam, pacem simulans, quievit usque ad diem sanctum sabbati: & tunc feriatis Judæis arma capere suis præcepit.

26 Omnesque, qui ad spectaculum procefferant, trucidavit: & civitatem cum armatis discurrens, ingentem multitudinem peremit.

27 Judas autem Machabæus, qui decimus fuerat, secesserat in desertum locum, ibique interferas vitam in montibus cum suis agebat: & ferri cibo vescentes, demorabantur, ne participes essent coinquinationis.

CAPUT VI.

Per duce[m] a rege missum Judæi a lege Dei arcen-
tur, templumque sædissime profanatur, & Judæi
etiam per varias regiones dispersi ad idolorum
coguntur sacrificia: describitur duarum mulierum
supplicium, eo quod filios suos circumcidissent: sab-
batumque celebrantes concremantur: ostenditur ta-
men hæc afflictio non esse Dei deserentis, sed suos
corripientis: egregium Eleazari senis martyrium
nolentis porcinis vesci carnibus, nec id simulare.

1 Sed non post multum temporis misit rex se-
nem quandam Antiochenum, qui compell-
eret Judæos, ut se transferrent a patriis, & Dei
legibus:

2 Contaminare etiam quod in Jerosolymis erat
templum, & cognominare Jovis Olympii: & in
Garizim, prout erant hi, qui locum inhabitabant,
Jovis hospitalis.

3 Pessima autem & universis gravis erat malo-
rum incurio;

4 Nam templum luxuria, & comestationibus
Gentium erat plenum, & scortantium cum mere-
tricibus, sacratisque ædibus mulieres se ultro in-
gerebant, intro ferentes ea, quæ non licebat.

5 Altare etiam plenum erat illicitis, quæ legi-
bus prohibebantur.

6 Neque autem sabbata custodiebantur, neque
dies solemnes patrii servabantur, nec simpliciter
Judæum se esse quisquam confitebatur.

7 Ducebantur autem cum amara necessitate in
die natalis regis ad sacrificia: & cum Liberi sacra
celebrarentur, cogebantur hedera coronati Libe-
ro circuire.

8 Decretum autem exit in proximas Gentilium
civitates, suggerentibus Ptolemæis, ut pari mo-
do & ipsi adversus Judæos agerent, ut sacrifi-
carent:

9 Eos autem, qui nolent transire ad instituta
Gentium, interficerent: erat ergo videre mi-
seriam.

10 Duæ enim mulieres delatæ sunt natos suos
circumcidisse: quas infantibus ad ubera suspentis,
cum

eum publice per civitatem circumduxissent, per
muros præcipitaverunt.

11 Alii vero, ad proximas coeuntes speluncas,
& latenter sabbati diem celebrantes, cum indica-
ti essent Philippo, flammis succensi sunt, eo quod
verebantur propter religionem & observantiam,
manu sibi met auxilium ferre.

12 Obsecro autem eos, qui hunc librum lectu-
ri sunt, ne abhorrescant propter adversos casus,
sed reputent, ea quæ acciderunt, non ad in-
teritum, sed ad correptionem esse generis
nostri.

13 Etenim multo tempore non finire peccato-
ribus ex sententia agere, sed statim ultiones adhi-
bere, magni beneficii est indicium.

14 Non enim, sicut in aliis nationibus, Domi-
nus patienter expectat, ut eas, cum judicii dies
advenerit, in plenitudine peccatorum puniat:

15 Ita & nobis statuit, ut, peccatis nostris in
finem devolutis, ita demum in vos vindicet.

16 Propter quod nunquam quidem a nobis mi-
sericordiam suam amovet: corripiens vero in ad-
versis populum suum non derelinquit.

17 Sed hæc nobis ad commonitionem legentium
dicta sint paucis. Jam autem veniendum est ad
narrationem.

18 Igitur Eleazarus unus de primoribus scriba-
rum, vir ætate provectus, & vultu decorus,
aperto ore hians compellebatur carnem porcina[m]
manducare.

19 At ille gloriosissimam mortem magis quam
odibilem vitam complectens, voluntarie præbat
ad supplicium.

20 Intuens autem, quemadmodum oporteret
accedere, patienter sustinens, desinavit non ad-
mittere illicita propter vitæ amorem.

21 Hi autem, qui astabant, iniqua miseratione
commoti, propter antiquam vitiâ amicitiam, tol-
lentes eum secreto rogabant offerri carnes, qui-
bus vesci ei licebat, ut simularetur manducasse,
sicut rex imperaverat de sacrificii carnibus:

22 Ut, hoc facto, morte liberaretur: &

propter veterem viri amicitiam, hanc in eo faciebant humanitatem.

23 At ille cogitare cepit ætatis ac senectutis suæ eminentiam dignam, & ingenitæ nobilitatis canitiem, atque a puero optimæ conversationis actus: & secundum sanctæ & a Deo conditæ legis constituta, respondit cito, dicens, præmitti se velle in infernum.

24 Non enim ætati nostræ dignum est, inquit, fingere: ut multi adolescentium, arbitantes Eleazarum nonaginta annorum transisse ad vitam alienigenarum:

25 Et ipsi propter meam simulationem, & propter modicum corruptibilis vitæ tempus decipiantur, & per hoc maculam, atque execrationem meæ senectutis conquiram.

26 Nam, etsi in præsentî tempore suppliciis hominum eripiar, sed manum Omnipotentis nec vivus, nec defunctus effugiam.

27 Quam ob rem fortiter vita excedendo, senectute quidem dignus apparebo:

28 Adolescentibus autem exemplum forte relinquam, si prompto animo, ac fortiter pro gravissimis ac sanctissimis legibus honesta morte perfungar. His dictis, confestim ad supplicium trahatur.

29 Hi autem, qui eum ducebant, & paulo ante fuerant mitiores, in iram converti sunt propter sermones ab eo dictos, quos illi per arrogantiam prolatos arbitrabantur.

30 Sed, cum plagis perimeretur, ingemuit, & dixit: Domine, qui habes sanctam scientiam, manifeste tu scis, quia, cum a morte possem liberari, duos corporis sustineo dolores: secundum animam vero propter timorem tuum libenter hæc patior.

31 Et iste quidem hoc modo vita decessit, non solum juvenibus, sed & universæ genti memoriam mortis suæ ad exemplum virtutis & fortitudinis derelinquens.

CAPUT VII.

Septem fratrum matrisque eorum ingentia fortissimeque tolerata supplicia, quod porcinis nollent

ve.

vesci carnibus: & quam constanter regi ob suam crudelitatem ostenderit paratam esse damnationem, & mater suos filios sit exhortata.

1 Contigit autem & septem fratres una cum matre sua apprehensos, compelli a rege edere contra fas carnes porcinas, flagris, & tauris cruciatis.

2 Unus autem ex illis, qui erat primus, sic ait: Quid quæris, & quid vis discere a nobis? parati sumus mori magis, quam patrias Dei leges prævaricari.

3 Iratus itaque rex, jussit sartagine, & ollas æneas succendi: quibus statim succensis,

4 Jussit ei, qui prior fuerat locutus, amputari linguam: & cute capitis abstracta, summas quoque manus & pedes ei præcindi, cæteris ejus fratribus & matre insipientibus.

5 Et cum jam per omnia inutilis factus esset, jussit ignem admoveri, & adhuc spirantem torreri in sartagine: in qua cum diu cruciaretur, cæteri una cum matre invicem se hortabantur mori fortiter.

6 Dicentes: Dominus Deus aspiciet veritatem, & consolabitur in nobis, * quemadmodum in pro-^{* Deu.} testatione cantici declaravit Moyses: Et in ser-^{32. 26.} vis suis consolabitur.

7 Mortuo itaque illo primo, hoc modo, frequentem deducebant ad illudendum: & cute capitis ejus cum capillis abstracta interrogabant, si manducaret prius, quam toto corpore per membra singula puniretur.

8 At ille, respondens patria voce, dixit: Non faciam. Propter quod & iste, sequenti loco, primi tormenta suscepit:

9 Et in ultimo spiritu constitutus, sic ait: Tu quidem scelestissime in præsentî vita nos perdis: sed rex mundi defunctos nos pro suis legibus in æternæ vitæ resurrectione suscitabit.

10 Post hunc tertius illuditur, & linguam postulatus cito protulit, & manus constanter extendit:

11 Et cum fiducia ait: E caelo ista possideo, sed

Q q ;

sed

sed propter Dei leges nunc hæc ipsa despicio, quoniam ab ipso me ea recepturum spero :

12 Ita ut rex, & qui cum ipso erant, mirarentur adolescentis animum, quod tanquam nihil duceret cruciatum.

13 Et hoc ita defuncto, quartum vexabant similiter torquentes.

14 Et, cum jam esset ad mortem, sic ait : Potius est ab hominibus morti datos spem expedare a Deo, iterum ab ipso resuscitandos : tibi enim resurrectio ad vitam non erit.

15 Et cum admovissent quintum, vexabant eum. At ille respiciens in eum, dixit :

16 Potestatem inter homines habens, cum sis corruptibilis, facis quod vis : noli autem putare genus nostrum a Deo esse derelictum.

17 Tu autem patienter sustine : & videbis magnam potestatem ipsius, qualiter te, & semen tuum torquebit.

18 Post hunc ducebant sextum, & is, mori incipiens, sic ait : Noli frustra errare : nos enim propter nosmetipsos hæc patimur, peccantes in Deum nostrum, & digna admiratione facta sunt in nobis :

19 Tu autem ne existimes tibi impune futurum, quod contra Deum pugnare tentaveris.

20 Supra modum autem mater mirabilis, & bonorum memoria digna, quæ pereuntes septem filios sub unius diei tempore conspiciens, bono animo ferebat propter spem, quam in Deum habebat :

21 Singulos illorum hortabatur voce patriæ fortiter, repleta sapientia : & femineæ cogitationi masculinum animum inferens,

22 Dixit ad eos : Nescio qualiter in utero meo apparuistis : neque enim ego spiritum & animam donavi vobis & vitam, & singulorum membra non ego ipsa compegi,

23 Sed enim mundi Creator, qui formavit hominis nativitatem, quique omnium invenit originem, & spiritum vobis iterum cum misericordia reddet & vitam, sicut nunc vosmetipsos despicitis propter leges ejus.

24 Antiochus autem, contemni se arbitratus, simul & exprobrantis voce despecta, cum adhuc adolescentior superesset, non solum verbis hortabatur, sed & cum juramento affirmabat, se divitem & beatum facturum, & translatum patriis legibus amicum habiturum, & res necessarias ei præbiturum.

25 Sed ad hæc cum adolescens nequaquam inclinaretur, vocavit rex matrem, & suadebat ei ut adolescenti fieret in salutem.

26 Cum autem multis eam verbis esset hortatus, promisit suam se filio suo.

27 Itaque inclinata ad illum, irridens crudelium tyrannum, ait patria voce : Fili mi, misere mei, quæ te in utero novem mensibus portavi, & lac triennio dedi & alui, & in ætatem istam perduxi.

28 Peto, nate, ut aspicias ad cælum & terram, & ad omnia quæ in eis sunt : & intelligas, quia ex nihilo fecit illa Deus, & hominum genus :

29 Ita fiet, ut non timeas carnificem istum, sed dignus fratribus tuis effectus particeps, suscipere mortem, ut in illa miseratione cum fratribus tuis te recipiam.

30 Cum hæc illa adhuc diceret, ait adolescens : Quem sustinetis? non obedio præcepto regis, sed præcepto legis, quæ data est nobis per Moysen.

31 Tu vero, qui inventor omnis malitiæ factus es in Hebræos, non effugies manum Dei.

32 Nos enim pro peccatis nostris hæc patimur.

33 Et si nobis propter increpationem, & correctionem Dominus Deus noster modicum iratus est : sed iterum reconciliabitur servis suis.

34 Tu autem, o scelestè, & omnium hominum flagitiosissime : noli frustra extolli vanis spebus in servos ejus inflammatus.

35 Nondum enim omnipotentis Dei, & omnia insipientis, judicium effugisti,

36 Nam fratres mei modico nunc dolore sustentato, sub testamento æternæ vitæ effecti sunt :

tu vero iudicio Dei iustas superbiam tuam poenas exolves,

37 Ego autem, sicut & fratres mei, animam & corpus meum trado pro patriis legibus: invocans Deum maturius genti nostrae propitium fieri, teque cum tormentis & verberibus confiteri, quod ipse est Deus solus.

38 In me vero & in fratribus meis desinet omnipotentis ira, quae super omne genus nostrum iuste superducta est.

39 Tunc rex accensus ira in hunc super omnes crudelius defecit, indigne ferens se derisum.

40 Et hic itaque mundus obiit, per omnia in Domino confidens.

41 Novissime autem post filios & mater consumpta est.

42 Igitur de sacrificiis, & de nimis crudelitibus satis dictum est.

CAPUT VIII.

Judas Machabeus, invocato Dei auxilio, post aliquot victorias, Nicanorem, qui certam sibi de Judaeis pollicebatur victoriam, suos primum ad constantiam adhortatus, prostravit, interfecit de ejus exercitu una cum Timotheo & Bachide plusquam 29000. ita ut Nicanor solus effugiens praedicaret Judaeos Deum habere protectorem.

1 Judas vero Machabeus, & qui cum illo erant, introibant latenter in castella: & convocantes cognatos, & amicos, & eos, qui permanserunt in Judaismo, affuentes, eduxerunt ad se sex millia virorum.

2 Et invocabant Dominum, ut respiceret in populum, qui ab omnibus calcabatur: & misereretur templo, quod contaminabatur ab impiis;

3 Misereretur etiam exterminio civitatis, quae esset illico complaudanda, & vocem sanguinis ad se clamantis audiret:

4 Memoraretur quoque iniquissimas mortes parvulorum innocentum, & blasphemias nomini suo illatas, & indignaretur super his.

5 At Machabeus, congregata multitudine, intolerabilis gentibus efficiebatur: ira enim Domini in misericordiam conversa est.

6 Et

6 Et superveniens castellis, & civitatibus improvisus, succendebat eas: & opportuna loca occupans, non paucas hostium strages dabat:

7 Maxime autem noctibus ad hujusmodi excursus ferebatur, & fama virtutis ejus ubique diffundebatur.

8 Videns autem Philippus paulatim virum ad profectum venire, ac frequentius res ei cedere prospere, ad Ptolemæum ducem Calesyriae, & Phoenicis scripsit, ut auxilium ferret regis negotiis.

9 At ille velociter misit Nicanorem Patrocli de primoribus amicis, datis ei de permisis gentibus, armatis non minus viginti millibus, ut universum Judaeorum genus deleteret, adjuncto ei & Gorgia viro militari, & in bellicis rebus experientissimo.

10 Constituit autem Nicanor, ut regi tributum, quod Romanis erat dandum, duo millia talentorum de captivitate Judaeorum suppleret:

11 Statimque ad mari imas civitates misit, convocans ad coemptionem Iudaeorum mancipiorum, promittens se nonaginta mancipia talento distracturum, non respiciens ad vindictam, quae eum ab Omnipotente esset consecutura.

12 Judas autem ubi comperit, indicavit his, qui secum erant Judaeis, Nicanoris adventum.

13 Ex quibus quidam formidantes, & non credentes Dei iustitiae, in fugam vertebantur.

14 Alii, vero si quid eis supererat, vendebant, simulque Dominum deprecabantur, ut eriperet eos ab impio Nicanore, qui eos priusquam cominus veniret, vendiderat:

15 Et si non propter eos, propter testamentum tamen quod erat ad patres eorum, & propter invocationem sancti & magnifici nominis ejus super ipsos.

16 Convocatis autem Machabeus septem millibus, qui cum ipso erant, rogabat, ne hostibus reconciliarentur, neque metuerent inique venientium adversum se hostium multitudinem, sed fortiter contenderent,

17 Ante oculos habentes contumeliam, quae loco

Qq 5

loco

loco sancto ab his injuste esset illata, itemque & Iudibrio habitæ civitatis injuriam, adhuc etiam veterum instituta convulsa.

18 Nam illi quidem armis confidunt, ait, simul & audacia: nos autem in omnipotente Domino, qui potest & venientes adversum nos, & universum mundum uno nutu delere, confidimus.

19 Admonuit autem eos & de auxiliis Dei, quæ facta sunt erga parentes: & * quod sub Sennacherib centum octoginta quinque millia perierunt. *1. Reg. 1. 35. 2. Reg. 19. 34. 1. Mach. 1. 21.*

20 Et de prælio, quod eis adversus Galatas fuit in Babylonia, ut omnes, ubi ad rem ventum est, Macedonibus sociis hæsitantibus, ipsi sex millia soli peremerunt centum viginti millia propter auxilium illis datum de cælo, & beneficia pro his plurima consecuti sunt. *1. Mach. 48. 24. 2. Mach. 37. 20. 3. Mach. 7. 43.*

21 His verbis constantes effecti sunt, & pro legibus, & patria mori parati.

22 Constituit itaque fratres suos duces utriusque ordini, Simonem, & Iosephum & Jonathan, subiectis unicuique millenis, & quingentis.

23 Ad hoc etiam ab Esdra lecto illis sancto libro, & dato signo adjutori Dei, in prima acie ipse dux commisit cum Nicanore.

24 Et facta sibi adjutore Omnipotente, interfecerunt super novem millia hominum: majorem autem partem exercitus Nicanoris vulneribus debilem factam fugerè compulerunt.

25 Pecuniis vero eorum, qui ad emptionem ipsorum venerant, sublati, ipsos usquequaque persecuti sunt.

26 Sed reversi sunt hora conclusi: nam erat ante sabbatum: quam ob causam non perseveraverunt insequentibus.

27 Arma autem ipsorum, & spolia congregantes, sabbatum agebant: benedicentes Dominum, qui liberavit eos in isto die, misericordiæ initium stillans in eos.

28 Post sabbatum vero debilibus, & orphanis, & viduis diviserunt spolia: & residua ipsi cum suis habuere.

29 His itaque gestis, & communiter ab omnibus facta obsecratione, misericordem Dominum po-

postulabant, ut in finem servis suis reconciliaretur.

30 Et ex his, qui cum Timotheo & Bacchide erant contra se contententes, super viginti millia interfecerunt, & munitiones excelas obtinuerunt: & plures prædas diviserunt, æquam portionem debilibus, pupillis, & viduis, sed & senioribus facientes.

31 Et cum arma eorum diligenter collegissent, omnia composuerunt in locis opportunis, residua vero spolia Jerosolymam detulerunt:

32 Et Philarchen, qui cum Timotheo erat, interfecerunt, virum scelestum, qui in multis Judæos afflixerat.

33 Et cum epinicia agerent Jerosolymis, eum qui sacras januas incenderat, id est, Callisthenem, cum in quoddam domicilium refugisset, incenderunt, digna ei mercede pro impietatibus suis reddita.

34 Facinorosissimus autem Nicanor, qui mille negotiantes ad Judæorum venditionem adduxerat,

35 Humiliatus auxilio Domini ab his, quos nullos existimaverat, deposita veste gloriæ, per mediterranea fugiens, solus venit Antiochiam, summam infelicitatem de interitu sui exercitus consecutus.

36 Et qui promiserat Romanis se tributum restituere de captivitate Jerosolymorum, prædicabat nunc protectorem Deum habere Judæos, & ob ipsum invulnerabiles esse, eo quod sequerentur leges ab ipso constitutas.

CAPUT IX.

Antiochus a Persæpoli fugatus, dum Judæos ad internecionem perdere meditaretur, maximis viscerum doloribus a Deo percussus, cum setore intolerabili scaturientibus e corpore vermibus, post suorum civium agnitionem, & sero promissam emendationem, merita morte occubuit, scriptis ad Judæos litteris, ut filio suo subditi persisterent

Eodem tempore Antiochus inhonestè revertebatur de Perside.

2 Intraverat enim in eam, quæ dicitur Persepolis, & tentavit expoliare templum, & civitatem opprimere: sed multitudine ad arma concurrente, in fugam versi sunt: & ita contigit, ut Antiochus post fugam turpiter rediret.

3 Et eum venisset circa Eebatanam, recognovit quæ erga Nicanorem, & Timotheum gesta sunt.

4 Elatus autem in ira, arbitratur se injuriam illorum, qui se fugaverant, posse in Judæos retorquere: ideoque jussit agitari currum suum, sine intermissione agens iter, cælesti eum judicio perurgente, eo quod ita superbe locutus est se venturum Jerosolimam, & congeriem sepulchri Judæorum eam facturum.

5 * Sed qui universa conspicit Dominus Deus Israel, percussit eum insanabili, & invisibili plaga. Ut enim finivit hunc ipsum sermonem, apprehendit eum dolor dirus viscerum, & amara internorum tormenta:

6 Et quidem satis juste, quippe qui multis, & novis cruciatibus aliorum torserat viscera, licet ille nullo modo a sua malitia cessaret.

7 Super hoc autem superbia repletus, ignem spirans animo in Judæos, & præcipiens accelerari negotium, contigit illum impetu euntem de curru cadere, & gravi corporis collisione membra vexari.

8 Isque, qui sibi videbatur etiam fluctibus maris imperare, & supra humanum modum superbia repletus, & montium altitudines in statera appendere, nunc humiliatus ad terram in gestatorio portabatur, manifestam Dei virtutem in semetipso contestans:

9 Ita ut de corpore impii vermes scaturirent, ac viventis in doloribus carnes ejus effluerent, odore etiam illius & fœtore exercitus gravaretur.

10 Et qui paulo ante sidera cæli contingere se arbitratur, eum nemo poterat propter intolerantiam fœtoris portare.

11 Hinc igitur cœpit ex gravi superbia deducus ad agnitionem sui venire, divina admonitus pla-

plaga, per momenta singula doloribus suis augmenta capientibus.

12 Et cum nec ipse jam fœtorem suum ferre posset, ita ait: Justum est subditum esse Deo, & mortalem non paria Deo sentire.

13 Orabat autem hic scelestus Dominum, a quo non esset misericordiam consecutus.

14 Et civitatem, ad quam festinans veniebat, ut eam ad solum deduceret, ac sepulchrum congestorum faceret, nunc optat liberam reddere.

15 Et Judæos quos nec sepultura quidem se dignos habitorum, sed avibus ac feris diripiendos traditurum, & cum parvulis exterminaturum dixerat, æquales nunc Atheniensibus facturum pollicetur:

16 Templum etiam sanctum, quod prius expoliaverat, optimis donis ornaturum, & sancta vasa multiplicaturum, & pertinentes ad sacrificia sumptus de redditibus suis præstaturum:

17 Super hæc, & Judæum se futurum, & omnem locum terræ perambulaturum, & prædicaturum Dei potestatem.

18 Sed non cessantibus doloribus (supervenerat enim in eum justum Dei judicium) desperans scripsit ad Judæos in modum deprecationis epistolam hæc continentem:

19 OPTIMIS civibus Judæis plurimam salutem, & bene valere, & esse felices, rex & princeps Antiochus.

20 Si bene valetis, & filii vestri, & ex sententia vobis cuncta sunt, maximas agimus gratias.

21 Et ego in infirmitate constitutus, vestri autem memor benigne reverius de Perfidis locis, & infirmitate gravi apprehensus, necessarium duxi pro communi utilitate curam habere:

22 Non desperans memetipsum, sed spem multam habens effugiendi infirmitatem.

23 Respicens autem quod & pater meus, quibus temporibus in locis superioribus ducebat exercitum, ostendit, qui post se susceperet principatum:

24 Ut si quid contrarium accideret, aut difficile nuntiaretur, scientes hi, qui in regionibus erant

erant, cui esset rerum summa derelicta, non turbarentur.

25 Ad hæc considerans de proximo potentes quosque, & vicinos temporibus insidiantes, & eventum expectantes, designavi filium meum Antiochum regem, quem sæpe recurrens in superiora regna multis vestrum commendabam: & scripsi ad eum quæ subjecta sunt.

26 Oro itaque vos, & peto memores beneficiorum publice & privatim, ut unusquisque conservet fidem ad me, & ad filium meum.

27 Confido enim, eum modeste & humane acturum, & sequentem propositum meum, & communem vobis fore.

28 Igitur homicida, & blasphemus pessime percussus, & ut ipse alios tractaverat, peregre in montibus miserabili obitu vita functus est.

29 Transferebat autem corpus Philippus colachianus ejus, qui metuens filium Antiochi, ad Ptolemæum Philometorem in Ægyptum abiit.

CAPUT X.

Judas Machabæus, purgatis templo ac civitate, octo diebus solemnitatem celebrat, & quotannis celebrandam ordinat: Eupator Antiocho patri in regno succedens, Ptolemæo veneno extincto, Gorgiam ducem locorum constituit, Judæos sæpius pugna molestantem: Judæi & hunc & Timotheum variasque hostium munitiones devincunt, occisis plurimis militibus, quinque etiam equitibus de caelo apparentibus, qui Judæis in auxilium venerant.

1 **M**achabæus autem, & qui cum eo erant, Domino se protegente, templum quidem, & civitatem recepit:

2 Aris autem, quas alienigenæ per plateas extraxerunt, itemque delubra demolitus est.

3 Et purgato templo, aliud altare fecerunt: & de ignitis lapidibus igne concepto sacrificia obtulerunt post biennium, & incensam, & lucernas, & panes propositionis posuerunt.

4 Quibus gestis, rogabant Dominum prostrati in terram, ne amplius talibus malis inciderent: sed

sed & si quando peccassent, ut ab ipso mitius corripenterent, & non barbaris, ac blasphemis hominibus traderentur.

5 Qua die autem templum ab alienigenis pollutum fuerat, contigit eadem die purificationem fieri, vigesima quinta mensis, qui fuit Casleu.

6 Et cum lætitia diebus octo egerant in modum tabernaculorum, recordantes quod ante modicum temporis diem solemnem tabernaculorum in montibus, & in speluncis more bestiarum egerant.

7 Propter quod thyrsos, & ramos virides, & palmas præferebant ei, qui prosperavit mundari locum suum.

8 Et decreverunt communi præcepto, & decreto, universæ genti Judæorum omnibus annis agere dies istos.

9 Et Antiochi quidem, qui appellatus est Nobilis, vitæ excessus ita se habuit.

10 Nunc autem de Eupatore Antiochi imii p filio, quæ gesta sunt narrabimus, breviantes mala, quæ in bellis gesta sunt.

11 Hic enim suscepto regno, constituit super negotia regni Lyliam quemdam, Phænicis, & Syriæ militiæ principem.

12 Nam Ptolemæus, qui dicebatur Macer, justitiam tenax erga Judæos esse constituit, & præcipue propter iniquitatem, quæ facta erat in eos, & pacifice agere cum eis.

13 Sed ob hoc accusatus ab inimicis apud Eupatorem, cum frequenter proditor audiret, eo quod Cyprum creditam sibi a Philometore deruisset, & ad Antiochum Nobilem translatus etiam ab eo recessisset, veneno vitam finivit.

14 Gorgias autem, cum esset dux locorum, assumptis advenis frequenter Judæos debellabat.

15 Judæi vero, qui tenebant opportunas munitiones, fugatos ab Jerosolymis suscipiebant, & bellare tentabant.

16 Hi vero, qui erant cum Machabæo, per orationes Dominum rogantes, ut esset sibi adjutor, impetum fecerunt in munitiones Idumæorum:

17 M 1.

17 Multaque vi insistentes, loca obtinuerunt, occurrentes interemerunt, & omnes simul non minus viginti millibus trucidaverunt.

18 Quidam autem, cum confugissent in duas turres valde munitas, omnem apparatus ad repugnandum habentes,

19 Machabæus ad eorum expugnationem, relicto Simone, & Josepho, itemque Zachæo: eisque, qui cum ipsis erant satis multis, ipse ad eas, quæ amplius perurgebant, pugnas conversus est.

20 Hi vero, qui cum Simone erant, cupiditate ducti, a quibusdam, qui in turribus erant, suasi sunt pecunia: & septuaginta millibus didrachmis acceptis, dimiserunt quosdam effugere.

21 Cum autem Machabæo nuntiatum esset, quod factum est, principibus populi congregatis, accusavit, quod pecunia fratres vendidissent, adversariis eorum dimissis.

22 Hos igitur proditores factos interfecit, & confectum duas turres occupavit.

23 Armis autem ac manibus omnia prospere agendo in duabus munitionibus plus quam viginti millia peremit.

24 At Timotheus, qui prius a Judæis fuerat superatus, convocato exercitu peregrinæ multitudinis, & congregato equitatu Asiatico, advenit quasi armis Judæam capturus.

25 Machabæus autem, & qui cum ipso erant, appropinquante illo, deprecabantur Dominum, caput terra aspergentes, lumbosque ciliciis prociñcti,

26 Ad Altaris crepidinem provoluti, ut sibi propitius, inimicis autem eorum esset inimicus, & adversariis adversaretur, sicut lex dicit.

27 Et ita post orationem, sumptis armis, longius de civitate procedentes, & proximi hostibus effecti resederunt.

28 Primo autem solis ortu utrique commiserunt: isti quidem victoriæ, & prosperitatis sponsorem cum virtute Dominum habentes: illi autem ducem belli animum habebant.

29 Sed cum vehemens pugna esset, apparuerunt

tunt adversariis de cælo viri quinque in equis, frenis aureis decori, ducatum Judæis præstantes:

30 Ex quibus duo Machabæum medium habentes, armis suis circumseptum incolumem conservabant: in adversarios autem tela, & fulmina jaciebant, ex quo & cæcitate confusi, & repleti perturbatione cadebant.

31 Interfecti sunt autem viginti millia quingenti, & equites sexcenti.

32 Timotheus vero confugit in Gazaram præsidium munitum, cui præerat Chæreas.

33 Machabæus autem, & qui cum eo erant, lætantes obsederunt præsidium diebus quatuor.

34 At hi, qui intus erant, loci firmitate confisi, supra modum maledicebant, & sermones nefandos jactabant.

35 Sed cum dies quinta illucesceret, viginti juvenes ex his, qui cum Machabæo erant, accensis animis propter blasphemiam, viriliter accesserunt ad murum, & feroci animo incendentes ascendebant:

36 Sed & alii similiter ascendentes, turres, portasque succendere aggressi sunt, atque ipsos maledicos vivos concremare.

37 Per continuum autem biduum præsidio vastato, Timotheum occultantem se, in quodam reperiunt loco peremerunt: & fratrem illius Chæream, & Apollonem occiderunt.

38 Quibus gestis, in hymnis & confessionibus benedicebant Dominum, qui magna fecit in Israel, & victoriam dedit illis.

CAPUT XI.

Iudas Machabæus ferocis Lyfiæ maximum prostravit exercitum, fretus auxilio missi cælitus equitis: quod animadvertens Lyfiæ pacem inter Judæos & regem componit: deferuntur epistolæ Lyfiæ, Antiochi, ac Romanorum ad Judæos, & Antiochi ad Lyfiam pro Judæis.

1 Sed parvo post tempore, Lyfiæ procurator regis, & propinquus, ac negotiorum præpositus, graviter ferens de his, quæ acciderant,

2 Congregatis octoginta millibus, & equitatu

Tom. IV. R r uni.

univerſo, veniebat adverſus Judæos, exiſtimans ſe civitatem quidem captam Gentibus habitaculum facturum,

3 Templum vero in pecuniæ quæſtum, ſicut cætera delubra Gentium, habiturum, & per ſingulos annos venale ſacerdotium:

4 Nuſquam recogitans Dei poteſtatem, ſed mente effrenatus in multitudine peditum, & in miſſibus equitum, & in octoginta elephantis confidebat.

5 Ingreſſus autem Judæam, & appropians Bethſuræ, quæ erat in anguſto loco, ab Jeruſolyma intervallo quinque ſtadium, illud præſidium expugnabat.

6 Ut autem Machabæus, & qui cum eo erant, cognoverunt expugnari præſidia, cum ſletu & lacrimis rogabant Dominum & omnis turba ſimul, ut bonum angelum mitteret ad ſalutem Iſrael.

7 Et ipſe primus Machabæus, ſumptis armis, cæteros adhortatus eſt ſimul ſecum periculum ſubire, & terre auxilium fratribus ſuis.

8 Cumque pariter prompto animo procederent, Jeruſolymis apparuit præcedens eos eques in veſte candida, armis aureis haſtam vibraans.

9 Tunc omnes ſimul benedixerunt miſericordem Dominum, & convaluerunt animis: non ſolum homines, ſed & beſtias ferociſſimas, & muros ferreos parati penetrare.

10 Ibant igitur prompti de cælo habentes adiutorem, & miſerantem ſuper eos Dominum.

11 Leonum autem more impetu irruentes in hoſtes, proſtraverunt ex eis undecim millia peditum, & equitum mille ſexcentos:

12 Univerſos autem in fugam verterunt, plures autem ex eis vulnerati nudi evaſerunt. Sed & ipſe Lyſias turpiter fugiens evaſit.

13 Et quia non inſenſatus erat, ſecum ipſe reputans, factam erga ſe diminutionem, & intelligens invictos eſſe Hebræos, omnipotentis Dei auxilio innitentes, miſit ad eos:

14 Promiſitque ſe conſenſurum omnibus, quæ juſta ſunt, & regem compulſurum amicum fieri.

15 An-

15 Annuit autem Machabæus precibus Lyſiæ, in omnibus utilitati conſulens: & quæcumque Machabæus ſcripſit Lyſiæ de Judæis, ea rex conſeſſit.

16 Nam erant ſcriptæ Judæis Epistolæ a Lyſia quidem hunc modum continentes:

LYSIAS populo Judæorum ſalutem:

17 Joannes & Abelaſom, qui miſſi fuerant a vobis, tradentes, ſcripta poſtulabant, ut ea, quæ per illos ſignificabantur, implem.

18 Quæcumque igitur regi potuerunt perferri, expoſui: & quæ res permittebat, conſeſſi.

19 Si igitur in negotiis fidem conſerveritis, & deinceps bonorum vobis cauſa eſſe tentabo.

20 De cæteris autem per ſingula verbo mandavi & iſtis, & hiis, qui a me miſſi ſunt, colloqui vobiscum.

21 Bene valete. Anno centeſimo quadrageſimo octavo menſis Dioſcorii, die vigeſima & quarta.

22 Regis autem epistoſa iſta continebat: REX Antiochus Lyſiæ fratri ſalutem.

23 Patre noſtro inter deos translato, nos volentes eos, qui ſunt in regno noſtro ſine tumultu agere, & rebus ſuis adhibere diligentiam,

24 Audivimus Judæos non conſenſiſſe patri meo, ut transferrentur ad ritum Græcorum, ſed tenere velle ſuum inſtitutum, ac propterea poſtulare a nobis concedi ſibi legitima ſua.

25 Volentes igitur hanc quoque gentem quietam eſſe, ſtatuentes judicavimus, templum reſtitui illis, ut agerent ſecundum ſuorum majorum conſuetudinem.

26 Bene igitur feceris, ſi miſeris ad eos, & dexteram dederis: ut cognita noſtra voluntate, bono animo ſint, & utilitatibus propriis deſerviant.

27 Ad Judæos vero regis epistoſa talis erat: REX Antiochus ſenatuſ Judæorum, & cæteris Judæis ſalutem.

28 Si valetis, ſiceſtis ut volumus: ſed & ipſi bene valemus.

29 Adiit nos Menelaus, dicens velle vos deſcendere ad veſtros, qui ſunt apud nos.

R r 2

30 His

30 His igitur, qui commeant usque ad diem trigesimum mensis Xanthici, damus dextras securitatis,

31 Ut Judæi utantur cibis, & legibus suis, sicut & prius: & nemo eorum ullo modo molestiam patiatur de his, quæ per ignorantiam gesta sunt.

32 Misimus autem & Menelaum, qui vos alloquatur.

33 Valete. Anno centesimo quadragesimo octavo, Xanthici mensis quintadecima die.

34 Miserunt autem etiam Romani epistolam, ita se habentem:

QUINTUS Memmius, & Titus Manilius legati Romanorum, populo Judæorum salutem.

35 De his quæ Lyfias cognatus regis concessit vobis, & nos concessimus.

36 De quibus autem ad regem judicavit referendum, confestim aliquem mittite, diligentius inter vos conferentes, ut decernamus, sicut congruit vobis: nos enim Antiochiam accedimus.

37 Ideoque festinate rescribere, ut nos quoque sciamus ejus estis voluntatis.

38 Bene valete. Anno centesimo quadragesimo octavo, quintadecima die mensis Xanthici.

CAPUT XII.

Judas ac duces ipsius divino freti auxilio pugnant feliciter adversus Joppitas, Jamnitas, Arabes, Casphin & Ephron civitates, item adversus Timotheum habentem ingentem exercitum, adversus præsidium Carnion, & Gorgiam: occidit autem quibusdam Judæis, qui de donariis idolorum sustulerant, Judas curat pro ipsorum peccatis offerri sacrificium.

1 **H**is factis pactioibus, Lyfias pergebat ad regem, Judæi autem agriculturæ operam dabant.

2 Sed hi, qui resederant, Timotheus, & Apollonius Gennæi filius, sed & Hieronymus, & Demophon super hos, & Nicanor Cypriarches, non sinebant eos in silentio agere, & quiete.

3 Joppite vero tale quoddam flagitium perpetrarunt: rogaverunt Judæos, cum quibus habitabant,

bant, ascendere scaphas, quas paraverant, cum uxoribus, & filiis, quasi nullis inimicitias inter eos subjacentibus.

4 Secundum commune itaque decretum civitatis, & ipsis acquiescentibus, pacisque causa nihil suspectum habentibus: cum in altum processissent, submerferunt non minus ducentos.

5 Quam crudelitatem Judas in suæ gentis homines factam ut cognovit, præcepit viris, qui erant cum ipso: & invocato justo judice Deo,

6 Venit adversus interfectores fratrum, & portum quidem noctu succendit, scaphas exussit, eos autem, qui ab igne refugerant, gladio peremit.

7 Et cum hæc ita egisset, discessit quasi iterum reverlurus, & universos Joppitas eradicaturus.

8 Sed cum cognovisset & eos, qui erant Jamnitæ, velle pari modo facere habitantibus secum Judæis;

9 Jamnitis quoque nocte supervenit, & portum cum navibus succendit: ita ut lumen ignis appareret Jerosolymis a stadiis ducentis quadraginta.

10 Inde cum jam abiissent novem stadiis, & iter facerent ad Timotheum, commiserunt cum eo Arabes quinque millia viri, & equites quingenti.

11 Cumque pugna valida fieret: & auxilio Dei prospere cessisset, residui Arabes victi, petebant a Juda dextram sibi dari, promittentes se paucos daturos, & in cæteris profuturos.

12 Judas autem, arbitratus vere in multis eos utiles, promisit pacem: dextrisque acceptis, discessere ad tabernacula sua.

13 Aggressus est autem & civitatem quandam firmam pontibus murisque circumseptam, quæ a turbis habitabatur Gentium promiscuarum, cui nomen Casphin.

14 Hi vero, qui intus erant, confidentes in stabilitate murorum, & apparatu alimontiarum, remissius agebant, maledictis lacessentes Judam, & blasphemantes, ac loquentes quæ fas non est.

15 Machabæus autem, invocato magno mundi Principe, qui sine arietibus, & machinis * tem-

poribus Jesu præcipitavit Jericho, irruit ferociter muris:

16 Et capta civitate per Domini voluntatem innumerabiles cades fecit, ita ut adjacens stagnum fladiorum duorum latitudinis, sanguine in-tersectorum fluere videretur.

17 Inde discesserunt stadiis septingenta quinquaginta, & venerunt in Characa ad eos, qui dicuntur Tubianæi, Judæos.

18 Et Timotheum quidem in illis locis non comprehenderunt, nulloque negotio perfecto regressus est, relicto in quodam loco firmissimo præsidio.

19 Dositheus autem, & Sosipater, qui erant duces cum Machabæo, peremerunt a Timotheo relictos in præsidio, decem millia viros.

20 At Machabæus, ordinatis circum se sex millibus, & constitutis per cohortes, adversus Timotheum processit, habentem secum centum viginti millia peditum, equitumque duo millia quingentos.

21 Cognito autem Judæ adventu, Timotheus præmisit mulieres, & filios, & reliquum apparatus, in præsidium, quod Carnion dicitur: erat enim inexpugnabile, & accessu difficile propter locorum angustias.

22 Cumque cohors Judæ prima apparuisset, timor hostibus incussus est, ex præsentia Dei, qui universa conspicit, & in fugam versi sunt alius ab alio, ita ut magis a suis deicerentur, & gladiorum suorum ictibus debilitarentur.

23 Judas autem vehementer instabat puniens profanos, & prostravit ex eis triginta millia virorum.

24 Ipse vero Timotheus incidit in partes Dosithei, & Sosipatris: & multis precibus postulabat, ut vivus dimitteretur, eo quod multorum ex Judæis parentes haberet, ac fratres, quos morte ejus decipi eveniret.

25 Et cum fidem dedisset restitutum se eos secundum constitutum, illæsum eum dimiserunt propter fratrum salutem.

26 Ju-

26 Judas autem egressus est ad Carnion, interfectis viginti quinque millibus.

27 Post horum fugam & necem, movit exercitum ad Ephron civitatem munitam, in qua multitudo diversarum gentium habitabat: & robusti juvenes pro muris consistentes fortiter repugnabant: in hac autem machinæ multæ, & telorum erat apparatus.

28 Sed, cum Omnipotentem invocassent, qui potestate sua vires hostium confringit, ceperunt civitatem: & ex eis qui intus erant, viginti quinque millia prostraverunt.

29 Inde ad civitatem Scytharum abierunt, quæ ab Jerosolymis sexcentis stadiis aberat.

30 Contestantibus autem his, qui apud Scythopolitas erant, Judæis, quod benigne ab eis haberentur, etiam temporibus infelicitatis quod modestè secum egerint:

31 Gratias agentes eis, & exhortati etiam de cætero erga genus suum benignos esse, venerunt Jerosolymam die solemnæ septimanarum instante.

32 Et post Pentecosten abierunt contra Gorgiam præpositum Idumææ.

33 Exivit autem cum peditibus tribus millibus, & equitibus quadringentis.

34 Quibus congressis, contigit paucos ruere Judæorum.

35 Dositheus vero quidam de Bacenoris eques, vir fortis, Gorgiam tenebat: & cum vellet illum capere vivum, eques quidam de Thracibus irrui in eum, humerumque ejus amputavit, atque ita Gorgias effugit in Marela.

36 At illis, qui cum Eldrin erant, diutius pugnantibus & fatigatis, invocavit Judas Dominum adiutorem, & ducem belli fieri:

37 Incipiens voce patria, & cum hymnis clamorem extollens, fugam Gorgiæ militibus incussit.

38 Judas autem collecto exercitu venit in civitatem Odollam: &, cum septima dies superveniret, secundum consuetudinem purificati, in eodem loco sabbatum egerunt.

R r 4

39 Et

39 Et sequenti die venit cum suis Judas, ut corpora profratorum tolleret, & cum parentibus poneret in sepulchris paternis.

Deut.
7: 25.

40 Invenērunt autē sub tunicis interfecto-
rum de donariis idolorum, quæ apud Jamniam fuerunt, a quibus lex prohibet Judæos: omni-
bus ergo manifestum factum est, ob hanc causam eos corruisse.

41 Omnes itaque benedixerunt justum judicium Domini, qui occulta fecerat manifesta.

42 Atque ita ad preces conversi, rogaverunt ut id, quod factum erat, delictum oblivioni traderetur. At vero fortissimus Judas hortabatur populum conservare se sine peccato, sub oculis videntes quæ facta sunt pro peccatis eorum, qui prostrati sunt.

43 Et facta collatione, duodecim millia drachmas argenti misit Jerosolymam offerri pro peccatis mortuorum sacrificium, bene & religiose de resurrectione cogitans.

44 (Nisi enim eos, qui ceciderant, resurrecturos speraret, superfluum videretur, & vanum orare pro mortuis.)

45 Et quia considerabat quod hi, qui cum pietate dormitionem acceperant, optimam haberent repositam gratiam.

46 Sancta ergo, & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut a peccatis solvantur.

CAPUT XIII.

Menelaus Judæus transfuga jussu Antiochi extremo afficitur supplicio: Antiochus vero maximum ducens in Judæos exercitum, semel ac iterum victus & repulsus, multisque millibus ex suis occisis, & Philippo rebellante, supplex pacem cum Judæis firmat juramento, oblato in templo sacrificio, Iudaque in principem Ptolemaidis constituto.

1 Anno centesimo quadragesimo nono, cognovit Judas Antiochum Eupatorem venire eum multitudine adversus Judæam,

2 Et cum eo Lyliam procuratorem, & præpositum negotiorum, secum habentem peditum centum decem millia, & equitum quinque millia, & ele-

elephantos viginti duos, currus cum falcibus trecentos.

3 Commiscuit autem se illis & Menelaus: & cum multa fallacia deprecabatur Antiochum, non pro patriæ salute, sed sperans se constitui in principatum.

4 Sed rex regum suscitavit animos Antiochi in peccatorem: & suggerente Lyfia hunc esse causam omnium malorum, jussit, ut eis est confuetudo, apprehentum in eodem loco necari.

5 Erat autem in eodem loco turris quinquaginta cubitorum, aggestum undique habens cineris: hæc prospectum habebat in præceps.

6 Inde in cinerem dejecti jussit sacrilegum, omnibus eum propellentibus ad interitum.

7 Et tali lege prævaricatorem legis contigit mori, nec terræ dari Menelaum.

8 Et quidem satis iuste: nam quia multa erga aram Dei delicta commisit, cujus ignis, & cinis erat sanctus: ipse in cineris morte damnatus est.

9 Sed rex mente effrænatus veniebat, nequiorē se patre suo Judæis offensurus.

10 Quibus Judas cognitis, præcepit populo, ut die ac nocte Dominum invocarent, quo, sicut semper, & nunc adjuvaret eos:

11 Quippe qui lege, & patria, sanctoque templo privari vererentur: ac populum, qui nuper paululum respirasset, ne fineret blasphemis rursus nationibus subdi.

12 Omnibus itaque simul id facientibus, & pententibus a Domino misericordiam cum fletu, & jejuniis, per triduum continuum prostratis, hortatus est eos Judas, ut se præpararent.

13 Ipse vero cum senioribus cogitavit prius quam rex admovent exercitum ad Judæam, & obtineret civitatem, exire, & Domini judicio committere exitum rei.

14 Dans itaque potestatem omnium Deo mundi creatori, & exhortatus suos, ut fortiter dimicarent, & usque ad mortem pro legibus, templo, civitate, patria, & civibus starent, circa Modin exercitum constituit.

15 Et dato signo suis DEI VICTORIÆ, juvenibus fortissimis electis, nocte aggressus aulam regiam, in castris interfecit viros quatuor milia, & maximum elephantorum cum his, qui sepositi fuerant:

16 Summoque metu, ac perturbatione hostium castra replentes, rebus prospere gestis, abierunt.

17 Hoc autem factum est die illucescente, adjuvante eum Domini protectione.

18 Sed rex, accepto gultu audaciæ Judæorum, arte difficultatem locorum tentabat:

19 Et Bethsuræ, quæ erat Judæorum præsidium munitum, castra admovebat: sed fugabatur, inpingebat, minorabatur.

20 His autem, qui intus erant, Judas necessaria mittebat.

21 Enuntiavit autem mysteria hostibus Rhodocus quidam de Judaico exercitu, qui requisitus comprehensus est, & conclusus.

22 Iterum rex sermonem habuit ad eos, qui erant in Bethsuris: dextram dedit, accepit: abiit.

23 Commisit cum Juda: superatus est. Ut autem cognovit rebellasse Philippum Antiochiæ, qui reliquus erat super negotia, mente consternatus, Judæos deprecans, subditusque eis, jurat de omnibus, quibus iustum visum est, & reconciliatus obtulit sacrificium, honoravit templum, & munera posuit:

24 Machabæum amplexatus est, fecit eum a Ptolemaide, usque ad Gerrenos ducem, & principem.

25 Ut autem venit Ptolemaidam, graviter ferebant Ptolemenses amicitie conventionem, indignantes, ne forte sædus irrumperent.

26 Tunc ascendit Lyfias tribunal, & exposuit rationem, & populum sedavit, regressusque est Antiochiam: & hoc modo regis profectio, & reditus processit.

CAPUT XIV.

Suggestente Alcimo, qui summo destitutus erat sacerdotio, Nicanor in Judæos missus a rege Demetrio, auditis Judæ præclaris facinoribus, amicitiam

citiam cum eo contrahit: quam postmodum rege cogente solvens, dum Judam nequit comprehendere, templi minatur everfionem: & seneni Raziam Judæum magnanimum apprehendere conatur: qui dum ab hostibus jam se capiendum videret, elegit potius constantissimo animo sibi mortem inferre, quam indigna pati ab hostibus, in quos propriis manibus sua intestina projecit.

1 Sed post triennii tempus, cognovit Judas, & qui cum eo erant, Demetrium Seleuci cum multitudine valida, & navibus per portum Tripolis ascendisse ad loca opportuna,

2 Et tenuisse regiones adversus Antiochum, & ducem ejus Lyfiam.

3 Alcimus autem quidam, qui summus sacerdos fuerat, sed voluntarie coinquinatus est temporibus commissionis, considerans nullo modo sibi esse salutem, neque accessum ad altare,

4 Venit ad regem Demetrium, centesimo quinquagesimo anno, offerens ei coronam auream, & palmam, super hæc & thalos, qui templi esse videbantur. Et ipsa quidem die siluit.

5 Tempus autem opportunum dementiæ suæ nactus, convocatus a Demetrio ad consilium, & interrogatus quibus rebus, & consiliis judæi niterentur,

6 Respondit: Ipsi, qui dicuntur Assidæi Judæorum, quibus præest Judas Machabæus, bella nutriunt, & seditiones movent, nec paciuntur regnum esse quietum.

7 Nam & ego defraudatus parentum gloria (dico autem summo sacerdotio) huc veni.

8 Primo quidem utilitatibus regis fidem servans, secundo autem etiam civibus consulens: nam illorum pravitate univerfum genus nostrum non minime vexatur,

9 Sed oro, his singulis, o rex, cognitis, & regioni, & generi secundum humanitatem tuam pervulgatam omnibus, prospice.

10 Nam, quamdiu superest Judas, impossibile est pacem esse negotiis.

11 Talibus autem ab hoc dictis, & cæteri amici,

ci, hostiliter se habentes adversus Judam, inflammaverunt Demetrium.

12 Qui statim Nicanorem præpositum elephatorum ducem misit in Judæam,

13 Datis mandatis, ut ipsum quidem Judam caperet; eos vero, qui cum illo erant, dispergeret, & constitueret Alcimum maximi templi summum sacerdotem.

14 Tunc gentes, quæ de Judæa fugerant Judam, gregatim se Nicanori miscbant; miserias, & clades Judæorum, prosperitates rerum suarum existimantes.

15 Audito itaque Judæi Nicanoris adventu, & conventu nationum, conspersi terra rogabant eum, qui populum suum constituit, ut in æternum custodiret, quique suam portionem signis evidentibus protegit.

16 Imperante autem duce, statim inde movent, conveneruntque ad castellum Dessau.

17 Simon vero frater Judæ commiserat cum Nicanore: sed contritus est repentino adventu adversariorum.

18 Nicanor tamen, audiens virtutem comitum Judæ, & animi magnitudinem, quam pro patriæ certaminibus habebant, sanguine judicium facere metuebat.

19 Quam ob rem præmisit Posidonium, & Theodotium, & Mathiam, ut darent dextras, atque acciperent.

20 Et cum diu de his consilium ageretur, & ipse dux ad multitudinem retulisset, omnium una fuit sententia amicitias annuere.

21 Itaque diem constituerunt, qua secreto inter se agerent: & singulis sella prolata sunt, & posita.

22 Præcepit autem Judas armatos esse locis opportunis, ne forte ab hostibus repente mali aliquid oriretur: & congruum colloquium fecerunt.

23 Morabatur autem Nicanor Jerosolymis, nihilque inique agebat, gregesque turbarum, quæ congregata fuerant, dimisit.

24 Ha-

24 Habebat autem Judam semper charum ex animo, & erat viro inclinatus.

25 Rogavitque eum ducere uxorem, filiosque procreare. Nuptias fecit: quiete egit, communiterque vivebant.

26 Alcimus autem, videns charitatem illorum ad invicem, & conventiones, venit ad Demetrium, & dicebat: Nicanorem rebus alienis assentire, Judamque regni insidiatorem successorem sibi destinasse.

27 Itaque rex exasperatus, & pessimis hujus criminationibus irritatus, scripsit Nicanori, dicens, graviter quidem se ferre de amicitia conventionis, jubere tamen Machabæum citius vinculum mittere Antiochiam.

28 Quibus cognitis, Nicanor consternabatur, & graviter ferebat, si ea, quæ convenerant, irrita faceret, nihil læsus a viro:

29 Sed quia regi resistere non poterat, opportunitatem observabat, qua præceptum perficeret.

30 At Machabæus, videns secum austerius agere Nicanorem, & consuetum occursum ferocius exhibentem, intelligens non ex bono esse austeritatem istam, paucis suorū congregatis, occultavit se a Nicanore.

31 Quod cum ille cognovit fortiter se a viro præventum, venit ad maximum, & sanctissimum templum: & sacerdotibus solitas hostias offerentibus iussit sibi tradi virum.

32 Quibus cum juramento dicentibus nescire se, ubi esset, qui quærebatur, extendens manum ad templum,

33 Juravit, dicens: Nisi Judam mihi vinculum tradideritis, istud Dei sanum in planitiem deducam, & altare effodiam, & templum hoc Libero patri consecrabo.

34 Et his dictis, abiit. Sacerdotes autem proferentes manus in cælum, invocabant eum, qui semper propugnator esset gentis ipsorum, hæc dicentes:

35 Tu Domine univerforum, qui nullius indiges, voluisti templum habitationis tuæ fieri in nobis.

26 Et

36 Et nunc, Sancte sanctorum omnium Domine, conserva in æternum impollutam domum istam, quæ nuper mundata est.

37 Razias autem quidam de senioribus ab Hierosolymis delatus est Nicanori, vir amator civitatis, & bene audiens: qui pro affectu pater Judæorum appellabatur.

38 Hic multis temporibus continentiae propositum tenuit in Judaismo, corpusque & animam tradere contentus pro perseverantia.

39 Volens autem Nicanor manifestare odium, quod habebat in Judæos, misit milites quingentos, ut eum comprehenderent:

40 Purabat enim, si illum decepisset, se cladem Judæis maximam illaturum.

41 Turbis autem irruere in domum ejus, & januam dirumpere, atque ignem admovere cupientibus, cum jam comprehenderetur, gladio se petiit:

42 Eligens nobiliter mori potius, quam subditus fieri peccatoribus, & contra natales suos indignis injuriis agi.

43 Sed cum per festinationem non certo ictu plagam dedisset, & turbæ intra ostia irrumperent, recurrens audacter ad murum, præcipitavit semetipsum viriliter in turbas.

44 Quibus velociter locum dantibus casui ejus, venit per mediam cervicem:

45 Et cum adhuc spiraret, accensus animo furæxit: & cum sanguis ejus magno fluxu deflueret, & gravissimis vulneribus esset saucijs, cursu turbam pertransiit:

46 Et stans supra quamdam petram præruptam, & jam exanguis effectus, complexus intestina sua, utriusque manibus projecit super turbas, invocans dominatorem vitæ, ac spiritus, ut hæc illi iterum redderet: atque ita vita defunctus est.

CAPUT XV.

Judas suos contra Nicanorem Dei potentiam continentem roborat, tum exhortatione, tum nocturnæ apparitionis manifestatione, de viso Jeremia pro populo Israel orante; qui in Deum spem habentes ingentem prosternunt exercitum, amputa-

ca-

capite, & manu Nicanoris, quæ Hierosolymis in memoriam divinæ protectionis suspensa sunt, lingua ejus blasphema avibus particulatim tradita, eoque die in annum solemnitatem instituto.

1 Nicanor autem, ut comperit Judam esse in locis Samariæ, cogitavit cum omni impetu die sabbati committere bellum.

2 Judæis vero, qui illum per necessitatem tequebantur, dicentibus: Ne ita ferociter, & barbare feceris, sed honorem tribui diei sanctificationis, & honora eum, qui universa conspicit:

3 Ille infelix interrogavit, si est potens in cælo, qui imperavit agi diem sabbatorum.

4 Et respondentibus illis: Est Dominus vivus ipse in cælo potens, qui jussit agi septimam diem.

5 At ille ait: & ego potens sum super terram, qui impero sumi arma, & negotia regis impleri. Tamen non obtinuit, ut consilium perferret.

6 Et Nicanor quidem cum summa superbia erectus cogitaverat commune trophæum statuere de Juda.

7 Machabæus autem semper confidebat cum omni spe auxillum sibi a Deo assuturam.

8 Et hortabatur suos, ne formidarent ad adventum nationum, sed in mente haberent adjutoria sibi facta de cælo, & nunc sperarent ab Omnipotente sibi assuturam victoriam.

9 Et allocutus eos de lege, & prophetis, admonens etiam certamina, quæ fecerant prius, promptiores constituit eos.

10 Et ita animis eorum erectis, simul ostendebat gentium fallaciam, & juramentorum prævaricationem.

11 Singulos autem illorum armavit, non clypei, & hæc munitione, sed sermonibus optimis, & exhortationibus, exposito digno fide somnio, per quod universos lætificavit.

12 Erat autem hujusmodi vilus: Oniam, qui fuerat summus sacerdos, virum bonum, & benignum; verecundum visu, modestum moribus, & eloquio decorum; & qui a puero in vir-

tuti-

tutibus exercitatus sit, manus protendentem, orare pro omni populo Judæorum.

13 Post hoc apparuisse, & alium virum ætate, & gloria mirabilem & magni decoris habitudine circa illum;

14 Respondentem vero Oniam dixisse: Hic est fratrum amator, & populi Israel: hic est, qui multum orat pro populo, & universa sancta civitate, Jeremias propheta Dei.

15 Extendisse autem Jeremiam dextram, & dedisse Judæ gladium aureum dicentem;

16 Accipe sanctum gladium, munus a Deo, in quo desicies adversarios populi mei Israel.

17 Exhortati itaque Judæ sermonibus bonis valde, de quibus extolli posset impetus, & animi juvenum confortari, statuerunt dimicare, & confingere fortiter, ut virtus de negotiis judicaret: eo quod civitas sancta, & templum periclitarentur.

18 Erat enim pro uxoribus, & filiis, itemque pro fratribus, & cognatis, minor sollicitudo: maximus vero, & primus pro sanctitate timor erat templi,

19 Sed & eos, qui in civitate erant, non minima sollicitudo habebat pro his, qui congressuri erant

20 Et, cum jam omnes sperarent judicium futurum, hostesque aessent, atque exercitus esset ordinatus, bestiarum, equitesque opportuno in loco compositi.

21 Considerans Machabæus adventum multitudinis, & apparatus varium armorum, & ferocitatem bestiarum, extendens manus in cælum, prodigia facientem Dominum invocavit, qui non secundum armorum potentiam, sed prout ipsi placet, dat dignis victoriam.

22 Dixit autem invocans hoc modo: * Tu, Domine, qui misisti Angelum tuum sub Ezechia rege Juda, & interfecisti de castris Sennacherib centum octogintaquinque millia:

23 Et nunc dominator cælorum mitte Angelum tuum bonum ante nos, in timore, & tremore magnitudinis brachii tui,

24 Ut metuant, qui cum blasphemia veniunt ad.

adversus sanctum populum tuum. Et hic quidem ita peroravit.

25 Nicanor autem, & qui cum ipso erant, cum tubis, & canticis admovebant.

26 Judas vero, & qui cum eo erant, invocato Deo, per orationes congressi sunt:

27 Manu quidem pugnantes, sed Dominum cordibus orantes, prostraverunt non minus trigintaquinque millia, præsentia Dei magnifice delectati.

28 Cumque cessassent, & cum gaudio redirent, cognoverunt Nicanorem ruisse cum armis suis.

29 Facto itaque clamore, & perurbatione excitata, patria voce omnipotentem Dominum benedicebant.

30 Præcepit autem Judas, qui per omnia corpore, & animo mori pro civibus paratus erat, caput Nicanoris, & manum cum humero abscessam, Jerosolymam perferri.

31 Quo cum pervenisset, convocatis contribulibus, & sacerdotibus ad altare, accersit & eos, qui in arce erant.

32 Et ostenso capite Nicanoris, & manu nefaria, quam extendens contra domum sanctam omnipotentis Dei, magnifice gloriatus est:

33 Linguam etiam impij Nicanoris præcisam jussit particulatim avibus dari: manum autem dementis contra templum suspendi.

34 Omnes igitur cæli benedixerunt Dominum, dicentes: Benedixus, qui locum suum, incontaminatum servavit.

35 Suspendit autem Nicanoris caput in summa arce, ut evidens esset, & manifestum signum auxilii Dei.

36 Itaque omnes communi consilio decreverunt nullo modo diem istum absque celebritate præterire:

37 Habere autem celebritatem terriadecimæ die mensis Adar, quod dicitur voce Syriaca, pridie Mardochei diei.

38 Igitur his erga Nicanorem gestis, & ex illis temporibus ab Hebræis civitate possessa, ego quoque in his faciam finem sermonis.

39 Et si quidem bene, & ut historiae competit, hoc & ipse velim: sin autem minus digne, concedendum est mihi.

40 Sicut enim vinum semper bibere, aut semper aquam, contrarium est: alternis autem uti, delectabile: ita legentibus, si semper exactus sit sermo, non erit gratus. Hic ergo erit consummatus.

Finis Tomi Quarti.

UANL

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN

®

DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

UNIVERSIDAD NACIONAL DE TUCUMÁN
BIBLIOTECA

UNIVERSIDAD NACIONAL DE TUCUMÁN
BIBLIOTECA